علاج الفقرا
مجرب
الاسر

بسم الله الرحمن الرحيم

الحمد لله الذی علمنا العلوم الدینیة واللدنیة * وعملنا علی الشریعة المصطفویة *
والطریقة المولویة * وکملنا بکمالات المشایخ الصافیة الصوفیة * وکلمنا
فی میقات قلبنا بالکلمات القدسیة * بلا حرف ولا صوت ولا کیفیة ولا کمیة *
التی لا یعرف اسرارها الا هذه الطائفة العلیة * فسبحان من جعل الشریعة
والطریقة * عین الحقیقة ولکن العقلاء لا یفقهون بالقوة النظریة * والبدعة
والضلال * عین العقوبة والنکال * ولکن الغفلاء لا یشعرون بغلبة کثافة
البشریة * والقوة الشهویة * هو الهادی الذی یهدی من یشاء من عباده
بهدایة الانبیاء * وارشاد الاولیاء * الی السنة السنیة * ویضل من یشاء
منهم باغواء الشیاطین الجنیة * واضلال الابالیس الانسیة * فیصدونهم
عن السلوک الی الطریقة السویة * والمرید الذی اذا اراد بقوم هدایة
فلا مضل لهم * واذا اراد بهم ضلالة فلا هادی لهم * من کل البریة *
وصلی الله علی سیدنا محمد الهادی بالاقوال الصادقة * والافعال الصالحة *
الی وصلة الالهیة * وشهود الاحدیة * وعلی آله واصحابه الذین تابعوه
متابعة کاملة بعلو الهمة * وخلوص النیة (اما بعد) حمد الله المتعالی
والصلاة علی نبیه بو کتاب شریفک تصنیفنه باعث وبادی * وبو مجموعهٔ
لطیفه نک تألیفنه علة غائی اولدرکه بو فقیر مولوی * اعنی شیخ رسوخ الدین

اسمعیل

اسماعيل بن احمد الانقروى * ثبت الله قدمه على الشريعة النبوى * والطريقة
المولوى * اول وقتده كه ارشاد فقرا واحبابله مأمور اولدم * والمأمور معذور
موجنجه حسب المقدور آنلرك ارشاد وتربيه سنه جل همتم مصروف ومحصور
قيلدم * كوردمكه اكثر هيئا تمزده وشكل وصورتمزده اولان فقرا * اول سلطان
الاوليا * وبرهان الاصفيا * وعنوان الاتقيا * اعنى مولانا ومولى العارفين
حضرتلرينك * ذاهب اولديغى طريقهٔ عليه يه مخالف كتمش وطريقهٔ
مولويه * آنى زعم ايتمش * هر برى اول حضرتك كلمات قدسيه سـ
مشرب * ومذهبلرينه حجت قيلوب ورطهٔ اباحته يتمش * كيميسى تبديل
شكل لاجل الاكل ايلمش * ونعمت سلوكدن * ولذة صعلوكدن بى بهره قالمش
وبعضيسى دخى علم ومعرفتدن شجر بلا ثمر كبى خالى اولوب شريعت
وطريقتى بيلامش * وآداب واركاندن درطويه مش وبعضيلر دخى اكرچه بوذكر
اولنان صفتلردن ترقى ايدوب علم ومعرفت تحصيل قيلمش وآداب شريعت
وطريقته من وجه واقف اولمش * لكن نفس وشيطان توحيد افعال
بوزندن واوليانك وحدت آميز اولان سوزندن * آنلره رخصت بولوب *
آنلرى چاه اباحت والحاده صالمش * وبوجمله نك ميانده بركروه پرشكوه
دخى واركه بوذكر اولنان صفتلردن معرا * وبوتقرير قلنان حالتلردن مبرادر *
عقيده لرى پاك ودرونلرى نور علم ومعرفتله تابناك * فقر وقناعتله متخلق
وعبادت ورياضتله متحقق اولمشلر * وانبيا واوليانك بيورديغى بلاتأويل
على مقتضى النفس اختيار قيلمشلر * اما بوصنفك دخى بعضيسى مراتب *
سلوكدن * ومشارب صعلوككدن * ودقايق طريقت وحقيقتدن
وحقايق علم ومعرفتدن بى خبر قالمشلر * همان اول حضرتك مثنوى
شريفده بيورديغى نظمك ظاهرينه * وبر مقدار درونته فرجه
بولمشلر * پس حضرت على كرم الله وجهه بيوردقلرى كلام اوزره كه *
(لاخير فى الصمت عن العلم كما لاخير فى الكلام عن الجهل) در * بوخصوصده
بيلديكم علمدن صامت اولمغى خير كورمدم * وبونلره بوورطه لردن خبر
ويرمكى مروت * وفتوة بولدم

نظم

چو بينم پيش نابينا كه چاهست * اكر خاموش بنشينم كناهست

(نثر) بركمراهه راه كوسترمك افضل عبادتدر (كما قال رسول الله صلى الله عليه

وسلم من يرد باطلا الى حق او ضالا الى هدى كان عمله كعبادة اربعين سنة) وبركسه
بريول بيلمزه يول كوسترسه * واولدخى آنك ارشاديله مهتدى اولسه *
اول مرشده اكمل دولت واشمل سعادتدر * (كما قال رسول الله صلى الله عليه
وسلم لعلى رضى الله عنه حين بعثه الى اليمن لأن يهدى الله بك رجلا واحدا خير
لك مما طلع عليه الشمس وتغرب) واول عامل اولان وهدايت بولان * كسه نك
ثواب وفضيلتى مقدارى مرشد اولانه اجر وفضيلت واردر (كما قال عليه السلام
من دعا الى هدى كان له من الاجر مثل اجور من اتبعه ومن دعا الى ضلالة كان
عليه من الاثم مثل آثام من اتبعه) باخصوصكه دينك عمادى (الدين النصيحة)
فحواسنجه عباد اللهه نصيحت ايتمكدر واكر سوز طوتمزلرسه (وجادلهم
بالتى هى احسن) مقتضاسنجه خصلت حسنه ايله سمت مجادله يه كتمكدر
زيرا بو امت ايچره بر طائفهٔ عليه واردركه انلرك صفت سنيه سى الى يوم القيام
بو منوال اوزره اوله وقيل وقال وجنك وجداللرى اعزاز دين واعلاى طريق
مبين ايچون اوله (كما قال عليه السلام لاتزال طائفة من امتى يقاتلون على الحق
ظاهرين الى يوم القيامة) معناى شريفى بنم امتمدن بر طائفه زائل اولمزلر اويله
طائفه كه حق اوزره مجادله ومقاتله ايدرلر غالب اولدقلرى حالده تا قيامته دك
(قال بعض الشراح المراد هم العلماء الآمرون بالمعروف والناهون عن المنكر
فتكون مقاتلتهم معنوية) بعض شراح ديرلركه بو طائفه دن مراد امر معروف
ونهى منكر ايلين علمادر * پس بونلرك بو تقديرجه مقاتله لرى معنوى اولور
وعباد اللهى راه صلاح وسداده ارشاد ايلمريله هر برى مجاهد فى سبيل الله
مرتبه سن بولور فى الحقيقه شريعت وطريقت ميداننده بو صفتلو شجعان
ودلاوران الى انقراض الدوران خالى اولميوب راه حقده مبطل اولنلرى وكلام
خدا ورسولى وكفتار مشايخ فحولى زيغ وضلال اوزره تأويل ايدنلرى نفى
ونهى ايدرلر سوز طوتمزلرسه سمت مجادله ومنازعه يه كيدرلر علم رسولى اصحاب
كرام ومشايخ عظام ذاهب اولديغى اوزره آنلره تقرير وتعليم قيلورلر وبو معنايه
مناسب بو حديث شريف وارد اولمشدركه ابراهيم بن عبد الرحمن العذرى
روايت ايدرلر مصابيحده وارد اولديغى اوزره حضرت صلى الله عليه وسلم
بيورمشلركه (يحمل هذا العلم من كل خلف عدوله ينفون عنه تحريف الغالين
وانتحال المبطلين وتأويل الجاهلين) شراح مصابيحدن مفاتيح صاحبى
بو حديثك شرحنده ديركه يحمل اى يحفظ هذا العلم الذى صدر عن رسول الله

(ای یأخذ ویقوم باحیائه وتعلیمه من کل خلف عدوله) یعنی رسول اللهدن صادر اولان علمی اخذ ایلرو حفظ ایلر هر خلفدن زیاده عادل اولان کمسه لر (خلف) فتح لام ایله شول رجل صالحه دیرلر که بر آخر رجل صالحدن صکره کله و آنک مقامنه قائم اوله * پس علم رسولی مشایخ عدول بری برندن اخذ و حامل اولورلر و آندن غالیلرک اول علمدن تحریف وتزییف ایتملر یخی نفی قیلورلر (غالی) اسم فاعلدر غلایغلودن حددن تجاوز ایدیجی ومحدود اولان امر دینندن طشره کیدیجی دیمکدر (انتحال) برکمسه نک قولنی ویاشعرنی کندویه اسناد و انتساب ایتمکه دیرلر

(تقدیر المعنی ان المبطلین اذا انتحلوا من علمنا لیستدلوا به علی باطلهم او اعتزی الی علمنا مالم یکن منه ینفون العلماء والمشایخ عن هذا العلم قول المبطلین وتاویل الجاهلین وینزهونه عما ینتحله ویبینون للناس بطلان تلک التأویلات ویمنعونهم عن قبولها) یعنی تحقیقا مبطل اولنلر چن بزم علممزدن کندولره اسناد ایلسه لر باطل اولان عملری اوزره استدلال ایلمدن اوتوری ویاخود علممزدن اولمیان شیئی علممزه نسبت قیلسه لر خلف اولان علماء ومشایخ بو علمدن انلرک قولنی وجاهللرک تأویلات باطله سنی نفی ایدرلر وناسه اول تأویلات باطله نک فسادنی بیان ایدوب آنی قبولدن منع ایدرلر * پس بو مقدمه معلوم اولدیسه وبو حدیثلرده ذکر اولنان طائفه نک مرتبه لری بیان وعیانه کلدیسه بو فقیر دخی طریقمزده چوق کمسه یی تأویلات باطله یه مائل کوردم ونیچه سن دخی مقدماذکر اولنان اوزره مراتب سلوکدن وآداب طریقتدن وارکان ولایتدن غافل وعاطل بولدم اکرچه صحبتمزده اولان یاران واخوانه لسانله بو مرتبه لری سویلردم وآنلره احوال ومراتب سلوکی تعلیم وتقریر ایلردم واکثری آداب طریقتی واسرار وارکان حقیقته مطلع اولمش وشعور بولمشلردی انلره واول مرتبه ده اولنلره علم طریقتی سویلمکه وبو علمده کتاب تألیف ایلمکه من وجه حاجت یوغیدی ولکن آداب سلوکی بیلمینه وبزدن صکره کلنه آداب سلوک آسان اولسون ایچون وطریقمزده اولان ایین وارکان وآداب وافعال واحوال بیکان سنت رسوله وسلفده کچن مشایخ فحوله مطابق اولمسی عیان وبیانه کلمسی ایچون وبو طریقته طاعن اولنلره واهلنه مبتدع دینلره حجت وبرهان اولسون ایچون بو کتاب مستطابک تألیفنه وبو مجموعهٔ پرصوابک تصنیفنه شروع قلندی * وآیات واحادیث رسولله وکلمات مشایخ فحولله بنا اولندی تا بو کتابی مطالعه ایدنلر بیله لر که طریقمزک هر حالی وافعالی آیت وحدیثدن وآثار واخبار مشایخدن مأخوذدر

زیرا بر کمسنه نکه سلوکی وطریقی آیات قرآن وسنت حبیب کون ومکان
وقول مشایخ عالیشان اوزره اولمیه وطریق مستقیمی راه سعیدن فرق قلمیه آنك
سلوکی طرق شیطانی اوزره اولوروکندوسی دخی آخر الامر اضلال ناسده
شیطنت مرتبه سن بولوروآنلرله حشر اولوروقربت الهیه ووصلت ربانیه دن
محروم قالور (نظم) خلاف پیمبر کسی ره گزید * که هرگز بمنزل نخواهد رسید *
درین راه جزمرد داعی نرفت * کم آن شدکه دنبال راعی نرفت (نثر) حضرت
پیغمبرمز علیه السلام کندی طریقی قویمن خط مستقیمه تشبیه بیوروب وسائر
طریق سقیمی طرق شیطاندر بیورمشلرنتکیم ابن مسعود حضرتلری روایت
ایدرلرکه (خط لنا رسول الله خطا ثم خط خطوطا عن یمینه وشماله وقال هذه
سبل الشیطان علی کل سبیل منها شیطان یدعو الیه ثم قرأ هذه الآیة ان هذا
صراطی مستقیما فاتبعوه ولا تتبعوا السبل فتفرق بکم عن سبیله) معنای
شریفی ابن مسعود روایت ایدرلرکه رسول صلی الله علیه وسلم بزم ایچون برخط
مستقیم چکدی مثلا اورته ده کی خط کبی اندنصکره اول خط مستقیمك صاغندن
وصولندن برنیجه خطلر دخی چکدی مثلا اورته ده کی خطك اطرافنده اولان
خطوط کبی اندنصکره بیوردیکه اول یمین ویسارده اولان خطوط سبل شیطانیدر
هر بریول اوزره برشیطان اوتورمشدر اول کندی یولنه دعوت ایلر بوخلقی
(کما قال الله تعالی فبما اغویتنی لاقعدن لهم صراطك المستقیم) یعنی شیطان
مردود اولدقدنصکره قسم ایدوب دیدیکه یاربی سن بنی اغوا ایلدیکك حقیچون
ویاخود سن بنی اغوا ایلدیکك سببیله البته بن اوتوررم بنی آدمك اضلالی ایچون
سنك صراط مستقیمکده واندنصکره حضرت بوآیتی قراءت ایلدیلرکه (ان هذا
صراطی مستقیما) دریعنی شوخط مستقیم بنم صراطمدر مستقیم اولدیغی حالده
واول حضرتك طریقی طریق توحید وصراط محبت ودیدر نتکیم مولانا
حضرتلری بیوررلر (نظم) عشقست طریق پیغمبرما * ما تابع عشقیم وعشق
رهبرما (نثر) پس سز تابع اولك ای امتم بنم طریقمه واول سبل متفرقه یه تابع
اولمالکه سزی حق یولندن تبعید وتفریق ایلر طریق مستقیم وصراط قویم اولدرکه
سالك انده گمراه اولمیه وانی ترك ایلین حقه یول بولمیه افراط وتفریطدن بری
وتعطیل وتشبیهدن وجبروقدردن عاری اوله اقوال وافعال واحوالده واعتقادده
وصفات واخلاقده وسط واعتدال اوزره اوله انکیچون اکثر مشایخ (الیمین
والشمال مضلة * والجادة الوسط خیر) دیمشلر وبوبیتی بومعنایه مناسب خوب

ادا

ادا قيلمشلر (نظم) هيچ وجه مكن ميل جانب افراط * زقيد دربقه تفريط نيزباش رها * كه اختيار وسط راست درجميع امور * بدان دليل كه خير الامور اوسطها (نثر) وحضرت پير يمزك ودنيا وآخرتده دستگير مزك دخى طريق منيرى مادامكه حالت وجد وجذبه ظهور قيلمجقه طريق اعتدالدر نتكيم مثنويده بيوررلر (مثنوى) درخبر خير الامور اوساطها * نافع آمدز اعتدال اخلاطها * گريكى خلطى فزون شد ازعرض * درتن مردم بديد آيد مرض * پس قادر اولدقجه طوغرى يولدن ششمه دن وطريقدن دوشمه دن بغايت حذر اوزره اولمق گرك زيرا طريق انبيا واوليا آخرتده اولان صراطى مذكوردر نتكيم بو معنايه مناسب فخر الدين الرازى صراط مستقيمك تفسيرنده ديركه (وانما قال الله صراطا ولم يقل سبيلا ليكون لفظ الصراط مذكرا صراط جهنم فيكون الانسان على مزيد خوف وخشية من مزلقة القدم) يعنى نيچون حق تعالى صراط المستقيم ديدى سبيل المستقيم ديمدى تاكيم لفظ صراط جهنمى اكدريجى اوله پس انسان بودنياده اولان صراطده اياق طيرنمسندن زياده خوف وخشيت اوزره اوله واكثر محققين دخى ديمشلردركه صراط ايكى دربرى دنيوى وبرى اخروى دنيوى اولان صراط شرع نبوى وطرق اوليادن طريق مولوى كبى واخروى اولان صراط احاديثله ثابتدركه جهنم اوزرينه قوريله قيلدن اينجه وقلجدن كسكن اولوب خلق عالم اول جانبه سوريله كما روى عن ابن مسعود رضى الله عنه قال عليه السلام يوضع الصراط على سواء جهنم مثل حد السيف المرهف ومن الناس من يمر كالبرق الخاطف ومنهم من يمر كالريح العاصف ومنهم من يمر كالطير ومنهم من يمر كجرى الفرس ومنهم من يمشى على رجليه ثم يكون اخرهم رجال قد تلفح وجوههم النار) معناى شريفى حضرت بيوررلركه جهنم اوزره بر صراط وضع اولنه قلج كسكنلكى كبى اوله واينجه اوله ناسدن بعضيسى برق خاطف كبى وبعضيسى ريح عاصف كبى كچه وبركروه دخى مرغان پرنده كبى اوچه برفرقه اسبان دونده وبرزمره پياده كان رونده كبى اوله لر وبرجماعت افتان وخيزان وبرملت سراسيمه وحيران قاله لر نار جهنم يوزلرينه طوقنوب يانه لر * پس صراط انبيا واوليا آخرتده اولان صراطك مثاليدر نفس جهنمك اوزرينه قورلمشدر انك رونده لرى نيجه مختلف ايسه بونك دونده لرى دخى اويله اولمشدر برقوم قوة عشق ومحبت ايله برق تابنده كبى كچرلر وبركروه جناحين علم وعمله طيور پرنده كبى اوچرلر بركروه سو ياسالما غانماشى ايدرلر وبرفرقه

دخی مکبا علی وجهه افتان وخیزان کیدرلر پس ای اخی تعقل ایله دائما یوزی
اوزره دوشوب هزاربرده زخم یین کسه ایله سویا سالما بلاسقوط کیدن کسه
برابرمیدر کما قال الله تعالی (افمن یمشی مکبا علی وجهه اهدی امن یمشی سویا
علی صراط مستقیم) یعنی شول کسه که یوزی اوزره مکب اولدیغی حالده یوررا اول
کسه میدر اهدی یوخسه طریق مستقیمده سویا سالما یورین کسه میدر
معلومدرکه اهدی واصوب سویا سالما یورین کسه در بومثالدر مشرکه
موحده ومؤمنله ملحده وصالحله طالحه وموافقله منافقه که بونلرک بریسی
ضدیله برابرد کلدر حضرت مولانا مثنویده بوایکی فرقه یی اشترله استره تشبیه
ایدوب بیورورلر (مثنوی) کفت استر باشترای خوش رفیق * در فراز وشیب
ودرراه دقیق * تونیایی درسر وخوش میروی * من همی افتم بسر درچون
غوی * کفت چشم من زتو روشن ترست * بعد ازان هم از بلندی ناظرست *
هرقدم من ازسر بینش نهم * ازعثور واوفتادن وارهم * تونه بینی پیش
خودیک دوسه کام * دانه بینی ونه بینی رنج دام (نثر) پس سالکه لازم ولازبدرکه
هوش دردم نظر درقدم فحواسی اوزره طریق حقه علی بصیرة کیده واعوجاج
وانحرافدن وسقوط ومذلت وانعطافدن حذر ایده بو یولده ورطات کثیره
واردر وعقبات عسیره چوقدر واسوء رفیقه وقطاع طریقه نهایت یوقدرره
باریک وطریق تنک وتاریک راه اولیادر سالک کرکدرکه اولا شمع شریعتی اله آله
اندنصکره بو یوله سفر قیله حتی مقصود بالذات اولان حقیقتی بوله حضرت مولانا
بشنجی جلدک دیباجه سنده شریعت وطریقت وحقیقتی تمثیل ایدوب بیورورلرکه
ای سالک بیدل وآکاه اولغلکه شریعت شمع کبی درکه سالکه انک علی راه حق
کوستررومع هذا شمع شریعتی اله کتوره سن وطریقت حقه کتمیه سن
وانکله عمل ایتمیه سن مقصود بالذات اولان حقیقت اله کیرمز وسالک کنج وصلتی
بولمز چونکیم شمع شریعتی اله آله وانکله عمل قیلوب یوله کیره سن یوروشه طریقت
دیرلر چونکیم نوافل وفرائضی اداایتمکله قرب الهی بوله سن وکندلک بالکلیه فانی
اوله سن اکه حقیقت تسمیه ایدرلر برمثال آخردخی ضرب ایدوب بیورورلرکه علم
شریعت کیمیا علمی کبیدرکه انی یا براستاددن ویا برکتابدن اوکرنه سن وطریقت
اول علمی کتابده مسطور اولدیغی واستاددن صدور قیلدیغی اوزره استعمال
ایلمکدر وحقیقت بو عملدنصکره مس زر اولمسی کبی ومس لکدن خلاص
بولمسی کبیدر برمثال آخردخی بیورورلرکه شریعت علم طبی اوکرنمک کبیدر

وطريقت اول عاملك مقتضاسنجه پرهيز ايدوب ادويه واشربه يى على قانون الطب
استعمال قيلمق كبيدر وحقيقت بودوالردنصكره مريضك صحت وشفا بولمسى
كبيدر پس معلوم اولديكه شريعتسز طريقت اولمز وطريقتسز حقيقت
اله كيرمز وشريعت وطريقتسز اولان كمسه حقايق اشيايى بيلمز وروى حقيقتى
كورمز اكر عارف وموحد دخى كجنسه نه فائده ويرمز زيرا شريعت وطريقت
حق تعالينك اسم عدلينك مظهريدر واسم هدايتنك تجليسى ويرتويدر پس
عارف مطيع اولدركه آيينهٔ شريعت وطريقتده حقك صفت عدلينك واسم
هدايتنك تجليسن كوره واكا بو يوزدن اطاعت وانقياد قيله اول كمسه لركه
بو تجلى يى كورمديلر وبوسره ايرمديلر آنلر شريعت وطريقتى حقيقتدن غيرى
قياس ايلديلر وسوزلريني عاميانه واعمايانه سويلديلر پس كركدركه اى اخى
كشتىٔ شريعتى الدن قوميه سن تا بحر ضلالات ومعصيته غرق اولميه سن صقن
ملاحان طريقته مخالف كتميه سن تا كرداب اباحت والحادده كرفتار قالميه سن
(كما مثل النبى شريعته وقال مثل شريعتى كمثل سفينة نوح من تمسك بها نجا
ومن تخلف عنها غرق) يعنى بنم شريعتمك صفت عجيبة الشانى سفينهٔ نوح كبيدر
شريعتمه تمسك ايلين من ضلالات واباحت بحرندن نجات بولدى وطوفان معاصى
ومناهيدن خلاص اولدى وشول كمسه كه شريعتمدن تخلف ايلدى كنعان
وار طوفان هلاكه وبواره مستغرق اولدى اكر بعض ملحد مشرب اولنلره بو خاطره
خطور ايلرسه كه بحر حقيقتده بردركه بحر وحدتدر * پس غرق اولديغمز عاقبت
بحر وحدت اولجق هرنه يوزدن اولورسه اولسون فنعم الاستغراق وحبذا الوصال
والاعتناق جواب شافى بودركه نعم ذات احديت شركت قبول ايتمز بر بحر اعظم
كبيدر ولاكن امواج اسماء متقابله وصفات متضاده ايله جوش وخروش
ايدبجيدر اسماء لطفيه وجماليه سى (هذا عذب فرات) قولنك سرنى مظهردر
وصفات قهريه وجلاليه سى (هذا ملح اجاج) آيتنك حقيقتن مشعردر اكرچه
بو ايكى نوع امواج بردريادن حاصل اولور وبرى برينه متصل وملتقى كورينور
لكن (بينهما برزخ لا يبغيان) مقتضاسنجه ميانلرنده معنا برحاجز حصين
واردركه طرفينك امواجنى بر بره جمع ايلمكه قومز نتكيم حضرت بو معنايى
مثنويده نه قتى كوزل تحقيق ايدرلر بيوررلركه (مثنوى) بحر تلخ وبحر شيرين درجهان
* درميانشان برزخ لا يبغيان * بحر رانميش شيرين چون شكر * طعم شيرين
رنك روشن چون قمر * نيم ديكر تلخ همچون زهرمار * طعم تلخ ورنك مظلم قيروار *

هردوبرهم می زنند ازقعر واوج * برمثال آب دریاموج موج (نثر) محبت الهیه ورحمت ربانیهٔ رحمانیه دریای قهر وجلالدن بحر لطف وجماله کشنده ونصرت کننده درصبایلی کبیدروهوای نفسانی وهواجس شیطانی دریای لطف ومهردن بحر قهره کشنده وعاقبت مهلك وکشنده دبور یلی کبیدر (نصرت بالصبا واهلك قوم عاد بالدبور) حدیثنك معنای حقیقیسی وفحوای باطنیسی بودرکه صبای رحمت حقله منصور اولوب قهر خداطرفندن خلاص اولدم وقوم عاد دبورهوای نفسله اهلاك اولندی پس حضرت مولانا بومعنایه اشارت ایدوب بیوررکه (مثنوی) مهر تلخانرا بشیرین می کشد * زانکه اصل مهرها باشد رشد * قهر شیرین را بتلخی می برد * تلخ باشیرین کجا اندر خورد * تلخ وشیرین زین نظرنایدبدید * ازدریچهٔ عاقبت راننددید * چشم آخر بین تواند دیدراست * چشم آخر بین غرورست وخطاست (نثر) بعض کمسه لرك کشتیء وجودی بادهدایتله دریای لطف طرفنه وسرمنزل رضا جانبنه برخوشجه استقامتله روان اولوب کیدرکن دبورهوای نفسانیسیٔ وزان اولدیغی کبی رئیس روحی تدبیر وتدارك قیلیوب ودر حال مستقر شریعت وطریقته تحصن ایده میوب وانده لنکر عقلی ربط قیلیوب دبور هوای نفسه مطاوعت ایدوب مدبر اولورا کرباد عنایت یاری قیلمزسه واول محلدن نائب اولمزسه کرداب ضلالت وورطهٔ معصیتده مخذول ومقهور قالور (مثنوی) کشتیء بی لنکر آمد مرد شر * که زباد کژ نداردا و حذر * لنـکر عقل است عاقلرا امان * لنکری در یوزه کن ازعاقلان (نثر) عاقللردن لنکردریوزه ایتمك معناسی انلردن عقل وکیاستی وادب وفراستی تعلم ایمکدر وانلر کتدیکی اوزره شریعت وطریقته کیتمکدر وراه حقك شیب وفرازنی ومحل ضرر واحترازینی طویقه‌در وکلام انبیا واولیایه وزنده اولان عرفا وصلحایه علی کل حال اویقه‌در تاسندخی عاقل وعارف اوله سن وطوفان ضلالت واباحتدن رها بوله سن ومعصیت واساءتدن خلاص اولمغه چاره یا برمرشد آغزندن ویا بوعلمده اولان برکتابك معناسی نغزندن علم سلوکی اوکرنمکله اولوراندنصکره مرتبهٔ صلاح وسداده وفتح وکشاده یول بولوربوفنده حضرت مثنویدن زیاده صوابتر برکتاب مستطاب دخی اولمز برکسه علم سلوکده بوکاماننده ومثل بولمزپس مولوینك سلوکی مثنوی اوزره مقتفیدر ومعانیٔ مثنوی حضرت قرآن واحادیث رسول ملك منان اوزره مبتنیدر نتکیم حضرت مولانا بویتله بومعنایه اشارت ایدوب بیوررلر (نظم) من بندهٔ قرآنم

اكرجان دارم * من خاك ره محمد مختارم (نثر) اكثر ناس قياس ايدركه طريق مولوى شرع نبويدن خارج اوله وفقرا مبتدع وآيين واركان بدعت وضلالات اوله نعوذ بالله من ظن السوء الى اهل الله سوء ظنه سبب اكثريا شكل فقرا ده اولان بى ادبلردن حاصل اولور اما بعضك اساءتى ايله كله تهمت روا اولمز وانلرك ضلالتندن بو طريقك طريق بدعت وضلالات اولمسى لازم كلمز پس كامه انكار ايتمك شقاوتى موذن اولور نعوذ بالله نتكيم كه افرار حاقتى مشعر اولديغى كبى حضرت مولانا بو معنايه مناسب بيورر (مثنوى) حق شب قدر است درشبها نهان * تا كند جان هر شبى را امتحان * نى همه شبها بود قدر اى جوان * نى همه شبها بود خالى ازان * درميان دلق پوشان يك فقير * امتحان كن انكه حقست آن بكير * انكه كويد جمله حقست احمقيست * وآنكه كويد جمله باطل اوشقيست * مؤمن كيس مميز كوكه تا * باز داند حيز كانرا از فتا (نثر) نيجه انكار اولنور بر طريقه كه انك اول شرطى ماسوى اللهدن قلبى تطهير ايتمك اوله واوسطى محبة الله ومعرفة اللهله قلبك استغراقى اوله وآخرى بالكليه فنا فى الله وبقا بالله مرتبه سى اوله شرع نبويده نيجه انواع مذاهبك اهلى بولنورسه طريق مولويه ده دخى اصناف مشاربك صاحبى بولنور پس فى زماننا حضرت مثنويدن ماعدا بر ميزان معنوى دخى لازم اولديكه قرآن وحديث ومثنويدن مأخوذ اوله وآيات واخبار وكفتار مشايخ كبار وكلام حضرت خداوند كارله طوله وهر كسك مرتبه ومقدارنى ومحق ومبطل بدكردارنى وبو طريقك اركان وآداب واسرارنى وسقطات وورطات ناهموارنى تعريف وتمييز قيله حتى ياران صفا واخوان باوفا آداب واركانمزك جميعا منت اولديغنه وطريقت مشايخ سلفه اويديغنه مطلع اوله لر پس تسهيلا للطالبين وتيسيرا للسالكين اقسام ثلاثه وابواب ثلاثين ودرجات مائه اوزره ترتيب وتزيين اولندى نتكيم فهرستى ظهر كتابده كما ينبغى ثابت قلندى بعده بو كتاب هدايت سيما وحقيقت نمايه (الاسماء تنزل من السماء) فحواسنجه (منهاج الفقرا) ديو عالم معنادن اسم ويرلدى اميددركه الله تبارك وتعالى ذخر آخرتمز ايده ونيجه كمسه لر بوكه مطالعه سبيله طوغرى يوله كيده لر اللهم اجعله دليلا الى الرشاد وسبيلا الى الصلاح والسداد وحبيبا بين العباد بمحمد الهاد واولاده الامجاد)

* (باب اول) *

ماهيت طريق مولويه بيانتده در وفقرانك اختلاف مشاربى عيانتده در

ایها الاخ الاعز والاکرم بلکل وآکاه اولغلکه اول سلطان العاشقین وبرهان العارفین منبع انوار یقین مخزن اسرار رب العالمین اعنی جلال الملة والدین مولانا ومولی الواصلین حضرتلرینک طریق مبینی وارکان وآیینی تصوفدر وکندولر صافی وخلفاسی صوفیدر او دلیلله که بو بیت شریفی بیوررلر وفقرا هر روز وشب سماط کارنده بعد الطعام ذکر قیلورلر (نظم) ماصوفیان راهیم * ماطبله خوارشاهیم * روز وشب تذکار اولنمه سنده نکته بودرکه آکاه اولوک ای کروه مولویان بز صوفیان راه حق وکاسه خوار شاه مطلق مرتبهٔ کاملین ومکملینه ایرنلره وبالکلیه بشریتدن وماسوادن خلاص بولنلره وابو الوقت وحاکم زمان اولنلره صافی دینور وابن الوقت اولنلره وماسوادن دورنلرین صافی قیلنلره صوفی دینور نتکیم صافی ایله صوفینک تمییزنده بو بیتی بیورررلر (مثنوی) صوفی ابن الوقت باشد درمثال * لیک صافی فارغست از وقت وحال (نثر) وبو طریق طریق صوفیه اولدیغنه بر دلیل دخی بودرکه مثنوینک اوائله قریب اولان محلده حسام الدین چلبی حضرت مولانایه خطابا بیوررلرکه (مثنوی) صوفی ابن الوقت باشد ای رفیق * نیست فردا کفتن از شرط طریق * تو مکر خود مرد صوفی نیستی * نیست را از نسیه خیزد نیستی (نثر) خطاب حضرت مولانایه درعلی سبیل الاستفهام واستفهام تقریریچوندر پس مرد صوفی دکلمیسن یا مولانا مرد صوفی سن خود پس صوفی اکلک شرطی ماضی یه ومستقبله نظرا یتمیوب وقتلک حکمنی ویرمکدر دیمک اولور پس طریقمز طریق تصوفدر زیرا طریق تصوفک بنیانی فقردر واساس وارکانی بذل وایثار وترک اختیاردر (کما قال رویم التصوف مبنی علی ثلاثة خصال التمسک بالفقر والافتقار والتحقق بالبذل والایثار وترک الاعتراض والاختیار) فقر وافتقاره تمسک وبذل وایثار ایله تحقق وترک اعتراض واختیار له تخلق مولویانک صفتی وخصلتیدر پس طریق مولویه یی طریق صوفیه در دیمکله تعریف طریق عشق ومحبت وفقر دیمکی وبونلرامثالی خصالی دخی جامعدر نتکیم سهروردی حضرتلری بیوررلر (التصوف اسم جامع لمعانی الفقر ومعانی الزهد وغیرهما مع مزید اوصاف واضافات لا یکون الرجل بدونها صوفیا) پس تصوف عشق ومحبتی وزهدی وفقر ومعرفتی جامعدر وبو جمله نک فوقنده در (کما قال ابو العباس النهاوندی الفقر والزهد مع شرفهما بدایة التصوف) بعض مشایخ فقیرله صوفینک ما بینی فرق ایتمشلر اما بینهماده فرق عظیم واردر نتکیم ابو عبد الله خفیف فرق ایدوب

بیوررد

بیوررلر (الصوفی من استصفاه الحق لنفسه توددا والفقیر من استصفا نفسه فی فقره تقربا) یعنی صوفی شول کسه درکه آنی حق کندو نفسی ایچون اکه مودة انی کزیده قیله وفقیر اول کسه درکه فقرنده نفسنی استصفا ایده تقربا بالله وصوفی به صوفی دینمسنده وصوفیلکله تسمیه قیلنمسنده برقاچ وجه واردر صوفی به آنکیچون صوفی دینلدیکه درونني غل وغشدن وقلبني ماسوی وتشویشدن پاك وصافی ایلدی وبو حدیثك معناسی اوزره عمل قیلدی نته کیم انس حضرتلری رسول علیه السلامدن روایت بیوررلر (قال علیه السلام لی یوما یا بنی ان قدرت ان تصبح وتمسی ولیس فی قلبك غش فافعل ثم قال وذلك من سنتی ومن احیی سنتی فکانما احیانی ومن احیانی کان معی فی الجنة) معنای شریفی بویله غل وغش اولمق فعلن اشله که بو تصفیهٔ درون بنم سنتمدر بنم سنتمی احیا واجرا ایلین بنمله جنتده بله در جنتده رسول الله بله اولمق عظیم مرتبه درکه درونی صافی اولان صوفی لره میسر اولور پس طریقه مزلك رکن اعظمی درونی نای کبی غل وغشدن خالی قیلمقدر وآیینه کبی زنکار ماسوای دن صافی اولمقدر وافکار دنیویه دن ودغدغهٔ عقلیه وتشویش نقلیه دن نجات بولمقدر حضرت مولانا مثنویده تصفیهٔ درونه مشتغل اولانلری رومیلره تشبیه ایدوب ونقوش عقلیات ونقلیاته شروع قیلنلری چینیلره تشبیه قیلوب رومیلری ترجیح ایدوب بیورررلرکه (نظم) رومیان ان صوفیانند ای پسر * بی زتکرار وکتاب وبی هنر * لیك صیقل کرده اند آن سینها * ساده کردند ز آز وبخل کینها (نثر) رومیلر مثلای رومه منسوب اولان عاشقلردرکه درونلرین آز وبخل وکبر وکینه دن واخلاق ذمیمه وافعال ردیه دن پاك ایلشلردر وفقرایه صوفی دینلمکه بر وجه دخی بودرکه صوفدن خرقه کیدکلریچوندر صوف دیوکه دیرلر فقرانك لباسی ایسه یوکدن اولان یاعبا ویاچوقه در تصوف فلان دیرلر اذا لبس صوفا نته کیم تقمص فلان دیرلر اذا لبس قیصا پس بونلره صوفی دیمك بوتقدیرجه لباس ملابسه سیله اولور انبیای عظامك دخی اکثرینك لباسلری صوفدر نته کیم حدیثده وارد اولمشدرکه انس حضرتلری حضرت رسول علیه السلامدن روایت ایدرلر (ان عیسی علیه السلام یلبس الصوف ویأکل من الشجر ویبیت حیث امسی) وینه انس حضرتلری بیورررلرکه (کان رسول الله یجیب دعوة العبد ویرکب الحمار ویلبس الصوف) وعبدالله ابن مسعود بو حدیثی روایت ایدرلرکه (قال علیه السلام کلم الله موسی وکانت علیه جبة من صوف وکساء من صوف وسراویل من صوف) وفقرایه صوفی

دينلمسنده بروجه آخردخی بودرکه اصحاب صفه یه مشابهتلری واردرانلردرت یوزکسه ایدیلر زرع وضرع ووطن وسکنلرین ترك ایدوب مسجد صفه سنده عبادت وطاعاته مشتغل اولمشلردی کذلك فقرادخی زرع وضرعی ومسکن ومأوایی ترك ایدوب خانقاه کوشه لرنده عبادته مشتغل لردرپس فقرایه صوفی دینلمك بووجهلرندروالا بین الناس متعارف اولان وصورتن آراسته قیلوب سیرتن خراب وکاسته ایدن صوفیلردیمك دکادرنته کیم بوکونه صوفیلر حقنده حضرت بیورر (مثنوی) صوفیء کشته به پیش این لئام * الخیاطه واللواطه والسلام * ای بسا زراق وکول بی وقوف * ازره مردان ندیده غیرصوف * صوفی ان صورت مپندار ای عزیز * همچو طفلان تا کی این جوز وموبز (نثر) پس صوفی مثلا اسم جنس کبیدروملوی وکلشنی وخلوتی وجلوتی وبونلردن غیری اهل طریق که عملری تصفیه ایله موصوف والباسلری صوف اوله انواع کبیدرکه تحت جنسده داخلدر بوصفتلی اولنلرك طریقنه طریق تصوف ومشایخنه مشایخ صوفیه دیرلرپس صوفی کیمدربلدکسه متصوفه یه کلهلم متصوفه اول کسه لردرکه نفسلرینك بعض صفاتندن خلاص اولمشلردروصوفی مرتبه سنده اولان کبارك اقوال واحوال واوصاف واذواقندن حظ آلمشلردر وانلره تشبه قیلمشلردرلکن هنوز بقیهٔ صفات بشریه دن خلاص اولمدقلرندن انلر مرتبه سندن کیروقالمشلردراما فقرا اول کسه لره دیرلرکه اموال دنیادن واسباب ماسوادن برشیئه مالك اولمیه لرومالك اولدقلری شیئلری رضای حقده ومحبت وجود مطلقده ترك ایده لرفقرا ایکی نوع اوزره دربری صورتا فقیردروبری دخی معنا فقیردرابو عبد الله خفیفك بوتعریفی ایکی نوعی یله جامع اولور (الفقر عدم الاملاك والخروج عن احکام الصفات) عدم املاك فقیرصوری یه کوره در احکام صفات بشریه دن خروج کندی یی برشیئه مالك کورمیوب فانی کورمکدرکه فقیرمعنوینك تعریفیدرفقیرمعنوی ایله صوفینك فرقی بودرکه فقیرمعنوی کندی یی بالکلیه فنای مطلق مرتبه سنده کورندروبقای حقانیله دخی باقی اولمیندروصوفی بعدالفنا وجود حقانیله باقی اولوب فقرده وغناده انك ارادتی عین ارادت حق اولندر فناوبقا اکه نسبت مساویدرا کرفقر وغنا اختیار ایدرسه اندن اختیار ایدن حق اولوروا کردولت وغنا ارادت ایدرسه کذلك اندن ارادت ایلین وجود مطلق اولوراما فقیرمعنوینك مرتبه سی فقر وفنا اولدیغندن اکرا که دولت وغنا یوز کوسترسه مرتبه سی حکمیله غنا

ودولتدن حذر ايدروذوق فنايه مانع اوله ديواندن كذرقيلروزاهدا كاديرلركه دنيا ومافيهادن اعراض ايده وترك اسباب واملاك جانبنه كيده زاهدله فقير معنوينك فرقي اولدركه زهد رسم فقردر اما حقيقت فقر ازالهٔ مراد ومقصودو بالكليه افناى وجوددر (نظم) درويش كسى بودكه نامش نبود* اندردوجهان مراد وكامش نبود* بيوردقلرى فقير معنويدر (مثنوى) كفت سائل درجهان درويش نيست* وربود درويش آن درويش نيست* بيوردقلريده كذلك فقير معنويدر پس صوفي بوندن اكملدر زيرا بوصفت صوفينك فناسى جانبيدر ونعت حالى ووصف باليدر پس بعض صوفي مرتبه سنده اولان كامللرك رسم فقرله مترسم اولمسى انبيايه اقتداء واتباعا درو سالكان وطالبانى قولا وفعلا وحالا ارشاد ايتملرندن اوتريدر بوخسه حظ اخروى ايچون دكلدرو بعض كبار صوفيلك مرتبه سنه واردقدنصكره ارادة الهيه اكاغنى اولمق اقتضا ايدر اموال واسباب وارزاقى جمع ايلروا كثرى بوصفتلرله تستر ايلر (مثنوى) چيست دنيا ازخدا غافل بدن* نى قماش ونقره وفرزند وزن (نثر) بيوردقلرى بومرتبه دندر (وكل ما الهاك عن مولاك فهودنياك) حديثى بومعنايه اشارتدر (ما وجدنا في القباء ما وجدنا في العباء) دين شيخ شجاع حضرتلريده غناده اولان اوليادندر پس بوذكر اولنان طوائفك هربرينك متشبه محقلرى ومتشبه مبطللرى واردر صوفينك متشبه محقى متصوفه درو متشبه مبطلى اول طائفه دركه صوفيلك شكلن اورونلر وانلرك اصطلاح وطريقتن اوكرنه لراما بوصفت براى جلب دنيا اوله وبووضعى جمعيت احبا ايچون قيله ودرونى اباحت والحادده قاله فقير معنوينك متشبه محقى مال وملكى حق رضاسيچون ترك ايليوب دنيا متاعندن مجرد اولاندر وبوفقير معنوى مرتبه سنده دكلدر زيرا فقير معنوى اصلا كنديده وجود كورمز وكندى يه برشئ اسناد قيلمز بلكه عدم محض كورر اما اكا متشبه اولان فقيرك دخى بقية ماوجودى واردر مثلا دنيايى ترك ايلدم ديمك وحق رضاسنده مجرد اولدم ديو ظن ايتمك كبى كه كندودخى اورته دن ومن وجه غنايه ميلدن دخى خالى اولمز اما متشبه مبطل فقرا اولدركه تبديل شكل لاجل الاكل ايلمش اوله ولذت فقردن كيرو قاله وكندويى رسم وصورت فقرله تزيين قيله لكن مرادى جلب دنيا وكارى اكل وشرب وغدا اوله حضرت مولانا بوصنفك حقنده بيوررلر (مثنوى) نقش درويش است اونى اهل جان* نقش سك را تو مينداز استخوان* فقر لقمه دارد اونى فقر حق* پيش نقش مرده كيم نه تو طبق* عاشق حقست

اویهر نوال * نیست جانش عاشق حسن وصال (نثر) وطریقه‌مزده برنیجه سی
ملامیه ساکننه منسلك اولوب آنلر صفتیله متصف اولمشلردر وفی الحقیقه ملامیه
اولوطائفه درامابونلرك دخی محققلری ومقلدلری واردر ملامیه دن محقق
اولنلر اول کسه‌لردرکه معنیء اخلاصی رعایت وقاعدهٔ صدق دروني محافظت
ایچون اخفای صلاح وطاعت وستر خیرات وعبادت ایدرلر ونظر خلقدن
خیرات وحسناتلرینك محفوظ اولمسنی اولی کوررلر وبعض صفات مذمومه
اظهار یله خلق عالمدن تستر قیلورلر وحضور قلبله عبادت حقه مشتغل اولورلر
من بعد دقیقهٔ شرعیه دن واعمال مرعیه دن بردقیقه ترك ایتمزلر وحظ نفس
وراه ضلال طرفنه کتمزلر کالیله هر بری اطوع خلق الله ومنقاد اوامر اللهدر
وبوملامتدن مرادلری همان ریادن مجانبت واخلاصی محافظت ایچوندر
انلچون مشایخ ملامیه نك تعریفنی بویله بیورمشلرکه (الملامی هو الذی
لایظهر خیرا ولایضمر شرا) عاصی ظهور معصیتدن نیجه خوف وحذر ایلرسه
بونلر دخی ظهور طاعت ومظنهٔ ولایت اولمه دن اویله حذر ایدرلر سلف مشایخك
مشهور سوزلرندندرکه بیوررلر (لایصل مقام الصدیقین رجل حتی یشهد فیه
الف صدیق انه زندیق) وبوملامیه نك محققلرینك خلاف شرع شریف بعض عمل
اظهار ایلمرندن مراد مطلقا عندالخلق اسقاط جاه ومنزلت وازالهٔ نباهت
وشهرت قیلمرندن اوتریدر نته کیم حضرت پیرمزی بدآیت حالنده حضرت
شمس میخانه یه کوندرمسی بومعنایی مشعردر (مثنوی) جون خرابات آمد آن
پیراجل * ازقدوم ش جمله میها شد عسل (نثر) اول صاحب سعادتك قدوم
مبارکلریله میخانه ده اولان جمله میلر عسل مصفا اولدی بومرتبه ده ابو حامد
غزالی ابو یزید بسطامیدن نقل بیوررلرکه (روی عن ابی یزید انه امر بحلق رأس
مریده ولحیته وتعلیق الجوز فی عنقه واعطائه لمن یصفعه من الصبیان وطوافه
مع تلك الحالة فی المحافل والمجالس والاسواق) بزم طریقمزده دخی چار ضرب
تراش اولمق بومرتبه یی اله کتورمك ایچوندر وحضرتك تراش نامه رساله سی
بوذوقك حصولی ایچوندر اماطریقمزده بوملامتی اختیار ایتمکه ایکی شرط
واردر غیره مساغ یوقدر بریسی بودرکه شیخ اولان عارف وبصیر درویشده
بعض صفت مشاهده ایده که آنك ازاله سی ملامتله اوله پس شرط ملامتی اکا
تعلیم ایدوب بایزید حضرتلری مریدنه امر ایلدیکی کبی اولدخی امر ایده اول
زمان درویشه امتثالا للامر لازم کلورکه ملامتی اختیار ایده برشرط دخی

بودركه ملامت اختيار ايلين كسه شيخي اولمديغي تقديرجه نفسنك حيله لرينه
عالم اوله وسلوكده مجاهده وعامل اوله پس خلق عالم بونك حسن حالنه رغبت
ايدوب التفات ايده لركوره كه خلقك بو التفات ورغبتي آنك سلوكنه وذوقنه
ضرر ويره پس حق رضاسنه بالكليه اشتغالدن اوتري صفت ملامتي اختيار
ايده تا بوحيله ايله مكر خلقدن خلاص واشتهار ناسدن نجات بوله زيرا
بيورمشلركه (مثنوى) اشتهار خلق بند محكم است * دره اواز بند آهن كي كم است
دانه باشي مرغكانت برچنند * غنچه باشي كودكانت بركنند * هركه داد
او حسن خود را در مزاد * صد قضاي بد سوي اوروئهاد * هين مشو شكر به
پيش طوطيان * بلكه زهري شوشو ايمن از زيان (نثر) حتي مشايخ ملاميه نك
كبارندن بعضيسي اجتنابا من الشهرة والرياء وآفات النفس والهوى فقه مسئله
سندن برمسئله يه قياس ايدوب بيورورلركه (اذا جاز لمن غص بلقمة من طعام حلال
ان يسيغها بجرعة من الخمر اذا لم يجد غيره مع ان تحريمه مقطوع به ولا يفوت بها
الاحياة فانية فلم لا يجوز مثل هذا اذا تيقن سالك بفوت الحياة الباقية
فبالاولى ان يدفع المضرة المعنوية باي شئ كان) بوتركيبك معناسي چون بركسه نك
بوغازينه طعام حلالدن برلقمه طورسه وانك قتنده خمردن غيري شئ بولنمسه
جائز اولور اول محلده اكه خمر ايچوب مكالك بو مسئله اشباه ونظائرده دخي
مسطوردر مع هذا خمر ايچمه نك تحريمي مقطوع به در واول بوغازه طورن
لقمه ايله فوت اولمز الاحياة فانيه پس حيات فانيه نك فوت اولمسي ايچون بوقدر
حرامي ارتكاب جائز اولجق نيچون بومثللو حيله نك ارتكابي جائز اولميه شول
وقتده كه سالك تيقن ايليه حياة باقيه نك فوتنه پس بطريق الاولى اولور
اي اخي بوسوزدن قياس اولنمسونكه اولياي ملاميه شرب خمر ايده لر وحظ
نفسله ميخانه يه كيده لر بلكه بونك شربنده دخي ايكي وجه بيورمشلر وشرح
تصرفده مسطور قيلمشلركه اول كسه كه اولياء اللهدن مرتبه ولايته ايره وشد بل
اعيانه باذن الله مالك اوله خلقه قرشو كندي بي ستر ايچون شراب ايچرجه سينه
اوله واكن ايچديكي عسل مصفادن احلى وشهد وشكردن اعلى اوله ويوزبيك
ساغراق نوش ايلسه ذره قدر سكر ويرميه وعقلنه خلل كلميه نتكيم حضرت
بومحله كوره بيورر (مثنوى) باده از ما مست شدني ما ازو * قالب ازما مست
شدني ما ازو (نثر) بونلره ايچدكاري حرام اولمز براحقيقتده خمر دكادر وسكر دخي
ويرمز وبر وجه دخي بودركه برسالك كوره كه كندي به خلقك توجهي واروذوق

وسلوكدن انی مانع اولورلر اول وقتده انلردن خلاص ایچون النه دستی آلوب
میخانه یه کیدررنکنده اوله ویاخود میخانه دن باده ایله دستی یی طولدیره وخلقه
کوستره وکندی یه طالب وراغب اولنلره عرض ایده واره برجانبده انی دوکه
بونی یازان کمسه اهل اللهدن بویله ایلر برکسه یی کوردم دیر من اصل شرب خمر
ایلمزکن کاهی بویله وضع ایلردی دیر بوجمله ای اخی هب نفسك خطئی وآفاتنی
ازاله ایچوندر بوخسه حظ نفس ایچون حرام ایچن نکبتی لردکلدر بومرتبه قتی بیوك
کمسه لرك حالیدر وبونك برله ینه بوملامیه عزیز الوجود ایکن قید وجود دن
خلاص اولمشلردر ومرتبهٔ توحیده ایرمشلردر زیرا خلقی اغیار کورور لر
وانلردن عمللرین اخفا قیلورلر وانی خلوص بیلورلر مع هذا (وجودك ذنب
لا یقاس به ذنب اخر) دربو صفتلر بقیهٔ وجود اولمغی مشعر دروجود کورمك
ایسه توحیدی مخلدر تنکیم صوفی مرتبه سنده اولنلر اورته ده خلقی اغیار
کورمزلر وخلقدن خیرات وحسناتلرین اخفا قیلمزلر واول خیراتی کندیلردن
دخی بیلمزلر (لاقوة علی طاعة الله الا بتوفیق الله ولاحول عن معصیة الله
الا بعنایة الله) دیمدن خالی اولمزلر صوفی مرتبه سنده اولنلر مخلصلردر بفتح اللام
وملامیه طبقه سنده اولنلر مخلصلردر بکسر اللام مخلص ایله مخلصك ما بیننده تفاوت
چوقدر وبوملامیه یه ایکی طائفه واردرکه متشبهلردر بری متشبه محققدر وبونلر
اول عاشق مشرب اولنلردرکه مراسم عباد وزهاد ایله مترسم اولمزلر وخلقه
قارشو عبادت وطاعت قیلمزلر ونوافل اعماله چوقلق مقید اولمزلر اما فرائضدن
وواجباتدن برشیئی ترك ایتمزلر همان بزه واجب اولان بودردیوب اکتفا ایدرلر
بوصنف بی ریا اولدقلری جهتدن ملامیه یه مشابهلردر امامن وجه مخالفلردر
زیرا ملامیه نوافل وفرائضدن بردقیقه فوت ایتمزلر ولکن آنی خلقدن ستر ایدرلر
خلوص بولنسون ایچون وبری دخی متشبه مبطلدر بونلر اول ضال ومضل
اولان نکبتی لردرکه ربقهٔ اسلامی کردنلرندن دور وعبادات وطاعاتی کندیلردن
مهجور ایلمشلردر روزوشب سرخوشلر وبنك وباده وفسق وفجورله مدهوشلر
وبیهوشلردر کندولری بحر قلزم زعم ایدوب (ع) بحر قلزمی را زمی داری چه باك*
دیرلر (نظم) آتش ابراهیم را نبود زیان * هرکه نمرودست کومیترس ازان (نثر)
کلامی اوزره خلقی نمرود کندولرینی ابراهیم بیلورلر عاشقلرك کفری ایماندر
دیو هرزه برلروا کثری بومثللو بیتله حجت ایدرلرکه (رباعی) هرکه که دلت تنك شود
بنك بخور * با بنك دوقدح بادهٔ کارنك بخور * کراین نخوری وآن نخوری ازهدی

پس لايق توسنك بودسنك بخور عجبدركه الله ورسول يورديغى آيت وحديثى حجت ايتمزلر وحضرت پيرك بونلر حقنده مثنويده نيجه مجادله يوردقلرينى طوتمزلر بيوررلركه (مثنوى) توكه خودرا كيج وبى خود كردۀ* خون رزچه خون ماراخوردۀ *خويشتن راعاشق حق ساختى * عشق باديو سياهى باختى * بادۀ حق راست باشدنى دروغ *دوغ خوردى دوغ خوردى دوغ دوغ (نثر) بوكسه لردن چوق كمسنه آخر الامر عنايت الهى رهبراولوب توبه وانابت قيلروقطع مراتب ايدوب نيجه سعادته ايرر وتيجه سى بواعتقادله كاور ويو اعتقادله كيدر نعوذ بالله من هذا الاعتقاد وبونلرك اكثر طريق مستقيمدن سقوطنه سبب يا اولياى كبارك اسرار آميز اولان كفتارلريدر وياخود برملحد فاسد عقيده وبدكردارك اضلالى لريدر بيلمزلركه اولياءالله جوامع الكلمدر بركلامى برقومك اصطلاحى اوزره سويلرلر وآندن نيجه درلو معانى وحقايق مراد ايدرلر مثلا پيمانه وميخانه ديرلر وآندن يا اشيانك وجودنى ويامرتبۀ اعلايى وياخود وجود اوليايى مراد ايدرلر محلك اقتضاسنه كوره تأويل اولنوروهمى ومستانه ذكر ايدرلر اندن مراد عشق وعاشقانى ياد ايدرلر مثلا كمال خجندى بوبيتى ديمشلر ومحمد شيرين حضرتلرى اكه انكار ايلمشلر آخر بريره جمع اولوب كمال خجندى انى حل ايلمشلر اول بيت بودر (نظم) چشم اكر اينست وابرواين وزلف وچهره اين * الوداع اى زهد وتقوى الفراق اى عقل ودين (نثر) محمد مغربى مكربونى مجازه حمل ايلمش شيخ كمال بيورمشلركه چشم عينه ديرلر عين ذاته ديرلر ابروحاجبه ديرلر حاجب حجاب ايديجى ديمكدر پس مراداكراى محبوب حقيقى ذات تجلى ايلمده بوذاتدر وصفات دخى انى ساتر اولمده بوصفاتدر پس پرهيز كارلغه وانى زاهد وتارك اولمغه الوداع وعقال مرتبه سنده اولان عقله دخى الوداع ودين تقليدى يه دخى الوداع كه دين حقيقى مشاهدۀ ذات وصفاتدر پس مرغان الهينك آوازلرين صورت پرستلر قصور فهمدن اكليه ميوب هر برى طبيعتنه موافق ومشربنه مناسب تأويل ايدرلر حضرت مولانا بوخصوصده بيوررلر (مثنوى) صورت اوازمرغ است اين كلام* غافلست ازحال مرغان مردخام* كوسليمانى كه داند لحن طير* ديوا كرچه ملك كيرد هست غير (نثر) وطريقمزده نيجه كمسه لردخى جذبه يه دوشمشلر ومجذوب اولمشلردرمجذوبلرك محققلرى اول كمسه لردركه جذبۀ حق انلره غلبه ايدوب انلرى تدبير وتصرفلرندن

الوب مستغرق بحر احديت اولمشلردر وتدبير وتداركدن قالمشلردر ومتشبه محق اولدركه كاهى عقلنه جذبه غلبه ايدوب مستغرق ومبهوت اولورلر وكاهى عقله كلوب ينه تدبير وتداركه وعبادات وطاعات قيلورلر ومتشبه مبطل اولدركه بنك وافيون وشرابله عقل نفيسن زائل قيله وشيطان خياليله كندوبى مجذوب حق زعم ايليه وخلقه اوليالنه بوجمله نك مراتب ومشارب ومذاهبنه طريقمزدن بركسه كه واقف اولدقد نصكره خلافته مستحق اولور وبونلرى ارشاده قادر اولور زيرا خليفه مستخلف عليهك احوال ومراتبنه وسقطات وورطه لرينه عالم كركدر والله اعلم بالصواب

(باب ثانى)

خلافت الهيه يى وخلافت نبويه يى وخلافت مولويه يى بيان ايدر وعدالتى ومراتب استوايى عيان ايدر (قال الله تعالى واذ قال ربك للملائكة انى جاعل فى الارض خليفة) يعنى ذكر ايله يا محمد اول وقتى ربك ملائكه يه ديديكه بن برده خليفه قيلمق استرم خليفه بركسه نك مقامنه قائم ومنابنه نائب اولان كمسه يه ديرلر اصلى خليفدر بروزن فعيل تا مبالغه ايچوندر درايت وروايتده كى تا كبى فعيل بمعنى فاعل ويا خود بمعنى مفعولدر معناسى بركسه نك آردنجه كايجى وبركسه نك آردنجه كلمش ديمكدر نتكيم فخر رازى تفسيرنده ديركه الخليفة من يخلف غيره ويقوم مقامه امام راغب ديركه لفظ خليفه واحده وجمعه اطلاق اولنور بو محلده مقصود اولان جمع معناسيدر زيرا خليفه دن مراد آدم واولاد ادمدر وتيسيرده ديركه خليفه دن مراد اولاد آدمدركه انك آرد نجه كلدى وبعضيسى بعضيسه قائمقام اولديلر نتكيم بو آيت كريمه شهادت ايلركه (وهو الذى جعلكم خلائف فى الارض وكذا قال ثم جعلناكم خلائف فى الارض وقال ايضا واذكروا اذ جعلكم خلفاء) بوجمله سى اولاد آدمك خليفه اولمسنه دلالت ايدر وبين المفسرين اولان قول اصح دخى بودر امام فخر رازى ديركه آدمه واولادندن خليفه حق اولانه انكيچون خليفه تسميه قلنديكه خلقك نفوسنى تكميلده وانلره سياست وتأديبده واوامر واحكامى تنفيذده وبونك امثالى شيلرده حقك خليفه سى وقائمقاميدر پس سؤال وارد اولوركه خليفه عاجز واسرار غيبيه مطلع اولمين كمسه لره لازم اولور جناب حق خود جل وعلا هر شيئه قادر وعالم الباطن والظاهردر پس اكه خليفه اولمنك فائده سى ندر جواب بودركه خليفه مستخلف عليهك قصورندن اوتريدر وخلقك حقله آشنا اولمسنده وحقدن

استفاده واستفاضه قيلمسنده كمال مرتبه عجزلرى اولديغيچوندر لا جرم خليفه كركدركه حقدن اسرار واحكامى اخذ ايليه وخلقه بيان قيلوب سويليه زيرا بونلر خلقله حق ما بيننده واسطه در روحانيتلرى جهتندن واحكام واسرارى واوامر وانوارى حقدن اخذ ايدوب جسمانيتلريله خلقه آنى ايصال ايدرلر وخلقى تربيه وارشادله تكميل ايدوب بحسب استعداداتهم حقله آشنا ايدرلر اكرچه من وجه خليفه مستخلفك غيريدر امامن وجه مستخلفك عينيدر شول جهتدن عينيدركه انك احكاميله حاكم وانك علميله عالم وانك صفتيله متصف واخلاقيله متخلق واسرار وانوار يله متحققدر حضرت مثنويده بو معنايه مناسب بيورررلركه (مثنوى) چونكه شد از پيش ديده وصل يار * نائبى بايد ازومان يادكار * چون خدا اندر نيايد در عيان * نائب حقند اين پيغمبران * نى غلط كفتم كه نائب بامنوب * كرد وپندارى قبيح آيدنه خوب * نى دو باشد تا توآى صورت پرست * پيش آن يك كشت كز صورت برست (نثر) وحضرت شيخ فتوحاتك ايكيوز اللى التنجى بابنده باب ابدارده بيوررلركه (اعلم ان الابدار مثال نصبه الله تعالى لتجليه فى الخليفة التى ظهرت باسمائه وصفاته واحكامه والرحمة والقهر والانتقام والعفو كما ظهر الشمس فى ذات القمر واناره كله فسمى بدرا فرأى الشمس ذاته فى مرأة ذات البدر كما رأى الحق حكمه فى مرآة ذات من استخلفه فهو يحكم بحكم الله فى العالم فان الخليفة معلوم لا يظهر الا بصفات من استخلفه فالحكم لمن استخلفه فى الحقيقة قال الحق لابى يزيد فى بعض مناجاته ومكالمته مع الحق اخرج بصفاتى الى خلقى فمن رآك رآنى ومن عظمك عظمنى ومن اهانك اهانى) پس شرط خلافت الهيه اولدركه خليفه بالكليه كندى نفسندن فانى اوله وبقاى حقله باقى اوله وانك اقوال وافعال واخلاق وصفاتيله اتصاف قيله براپش اشليه الا انك امريله وبركاره باشليه الا انك اراديله جميع انبيا واوليانك خلافتلرى بوكونه در وتبليغ احكام الهى ايلين علماء بالله دخى خلفاء اللهدر * تتكيم حديثده بويله وارد اولمشدر وابو هريره حضرتلرى پيغمبر عليه السلامدن بويله روايت قيلمشدركه (من امر بالمعروف ونهى عن المنكر فهو خليفة الله فى ارضه وخليفة كتابه ورسوله) وسنت رسولى اجرا ايدوب احيا ايلين خليفهٔ رسول اللهدر خليفهٔ رسول ايسه خليفهٔ حق اولمدن خالى اولمز (كما روى عن الحسن البصرى قال رسول الله صلى الله عليه وسلم رحمة الله على خلفائى قالوا ومن خلفاؤك يا رسول الله

قال الذين يحيون سنتي ويعلمونها عباد الله) امر الهى يى اجرا وسنت رسولى احيا ايلين خليفة الله وخليفة رسول الله اولوراما اول كمسه امر الهى يى وسنت رسولى بيرطريقتك روشى اوزره اجرا واول طريقى احيا ايلسه هم اول بيرك وهم رسولك وجناب حقك خليفه سى اولور خلافت حق جميع افراد انسانيده بحسب استعداداتهم موجوده در (كما قال عليه السلام كلكم راع وكلكم مسئول عن رعيته) پس هركسك خلافت الهيه دن استعدادى مقدارى حصهٔ معينه سى واردر مثلا پادشاهك مملكتنده تدبير وتصرفى كبى وهر والى وحاكمك كندى ايالتنده حكومت وتصرفى كبى وصاحب منزلك منزلنده وتحت يدنده اولنلره تدبير وتصرفى كبى ادنى مرتبه سى هركسك كندى مملكت وجودنده تدبير وتصرفى كبى زيرا جناب حق جل شانه بو آيتده خلافتى عامهٔ ناسه شامل بيورمشلردر (كما قال الله تعالى هو الذى جعلكم خلائف الارض) اندنصكره هركسك برى برندن درجه سنك رفيع اولمسنى وخلافتده فضيلت بولمسنى (ورفع بعضكم فوق بعض درجات) آيتيله ثابت قيلمشلردر عرايسده روزبهان بقلى حضرتلرى ديركه (درجة بعضهم الولاية ودرجة بعضهم الكرامة ودرجة بعضهم المشاهدة ودرجة بعضهم المكاشفة ودرجة بعضهم المعاملة ودرجة بعضهم الوجد ودرجة بعضهم الحالات ودرجة بعضهم المقامات ودرجة بعضهم الواردات ودرجة بعضهم الفراسة والمعارف والعلوم) تكميم مراتب سلوكده ذكرايلسك كرك انشاء الله درجهٔ توبه دن تا درجهٔ تجريد وتوحيده وارنجيه دك بعض كمسه بوجمله مراتبى جامع اولور وبعضى بونلردن برنده قالور واول درجه آنك مقامى اولور پس اكافلان كمسه فلان مقامده در دينور مثلا ياتلوينده يا تمكينده ويا ولايت وكرامتده هرنه ايسه پس بوجمله يى جامع وشامل انسان كاملدر وخلافت كامله انسان كامله مخصوصدر آندنصكره ثم الامثل فالامثل هرقنغى كمسه فكركه علمى زياده اوله اول كمسه علمى اولميانلدن درجه ده ارفع وحقيقتده افضلدر اكرشريعتده علمى زياده ايسه شريعتده افضلدر واكر طريقتده ايسه طريقتده واكر مراتب الهيه ده ايسه مراتب الهيه ده واكر اسرار ربانيه ده ايسه اسرار ربانيه ده هرنه ده ايسه علمى اولان علمى اولميانلدن افضلدر (كما قال الله تعالى هل يستوى الذين يعلمون والذين لا يعلمون وقال الله تعالى يرفع الذين آمنوا منكم والذين اوتوا العلم درجات) الله تعالى رفيع ايلراى مؤمنلر سزدن بعضكز درجاتن دنياده ذكرجميلله وآخرتده

غرف جنانله خاصه شول کمسه لرک درجه سن رفیع ایلرکه آنلره علم اعطا اولندی
وعلملری عمله مقارن قیلندی پس عالمک عابد اوزره شرفی ماه بدرک کواکب
اوزره شرفیتی کبیدر وعلمک شرفیتی معلومک شرفیتنه کوره در عالمنی دخی بوکه
کوره قیاس ایله پس هرقنغی طریق اولورسه اولسون آنده عالم اولان خلافته
عالم اولمیاندن احق واالیقدر وبر اصله وسنتله واجماع امتله ثابت اولان بودر وبوکه
کتاب اللهده دلیل حق سبحانه وتعالی حضرت آدمی علم سببیله خلیفه ایدوب
ملکلری قیلمدی باخصوصکه ملائکه بوقدر طاعات وعباداتله موسوم وتسبیح
وتقدیس ایتمکله مشهور ومعلوم وعفت وعصمتله خطا وخللدن معصوم
ایدیلر پس آدمی ملائکه اوزره حق تعالی ترجیح ایلدی علم سببیله نتکیم بیضاوی
(فقال انبئونی باسماء هؤلاء) آیتنک تفسیرنده دیرکه (تبکیت لهم وتنبیه
علی عجزهم عن امر الخلافة فان التدبیر والتصرف واقامة المعدلة قبل تحقق
المعرفة والوقوف علی مراتب الاستعدادات وقدر الحقوق محال ان کنتم صادقین
فی زعمکم انکم احقاء بالخلافة لعصمتکم فانبئونی باسماء هؤلاء) شیخ زاده
مرحوم حاشیه سنده دیرکه (ان الخلافة تقتضی الحکم بالحق واقامة المعدلة
بین العباد وذلک لا یتأتی الا بالعلم ومعرفة ذوات الاشیاء وخواصها وافعالها
واعطاء کل ذی حق حقه بلا زیادة ولا نقصان) ترکی معناسی بودرکه ملائکه ضمنا
بز خلافته تسبیح وتقدیس وعصمتمز سببیله مستحقز دیدکلرنده حق تعالی بونلره
دیدیکه ای ملکلرم پس بکا بو مسمیاتک اسماسنی اعلام ایلک قاضی دیرکه
بو کلام ملائکه یی الزامدر وآنلرک امر خلافتدن عاجز اولدقلرینه تنبیهدر زیرا
تدبیر وتصرف واقامت عدل بونلره معرفت متحقق اولمزدن اول ودخی مراتب
استعداداته وخلقک حقوقنه وقوف بولمزدن مقدم محالدر اکر زعمکزده خلافته
عصمتکز سببیله احقا اولمق وار ایسه پس بو جمله مسمیاتک اسماسندن خبر ویرک
شیخ زاده دیرکه خلافت حقله حکم ایتمک اقتضا ایدر وعباد الله ما بیننده عدالت
قیلمق اقتضا ایدر بو معنا ایسه علمسز اولمز وذوات اشیایه وخواصنه وافعالنه
معرفتسز صورتنه کلمز وهر حقی صاحبنه بلا زیاده ولا نقصان اعطا ایلمیجه
خلافت مرتبه سنه ظفر بولمز پس خلافتک رکن اعظمی عدالتدر انکیچون
جناب حق جل وعلا حضرت داوده خطاب ایدوب بیوررلرکه (یا داود انا
جعلناک خلیفة فی الارض فاحکم بین الناس بالحق ولا تتبع الهوی فیضلک عن
سبیل الله ان الذین یضلون عن سبیل الله لهم عذاب شدید بما نسوا یوم الحساب)

معناسی شریفی یا داود برسنی استخلاف ایلدك وملکمزه خلیفه قیلدق پس سن بین الناس عدله حکم ایله وهوای نفسه تابع اولمه که سنی الله یولندن اضلال ایلر (مثنوی) باهوا و آرزو کم باش دوست * چون یضلك عن سبیل الله اوست (نثر) تحقیق اول کمسه لرکه الله یولنده کمراه اولدیلر انلر ایچون عذاب شدید واردر یوم حسابی نسیانلری سببیله پس هر خلیفه یه واجب اولدیکه تحت یدنده متصرف اولدیغی کمسه لره عدالت ایلیه ودنیادن مالك اولدیغی شیلرده دخی معدلت قیله تتکیم ابوسعید خدری رسول علیه السلامدن روایت ایدرلر (قال صلی الله علیه وسلم ان الدنیا حلوة خضرة) یعنی دنیا برطتلو ولذیذ شیدرکه طبیعت اکه میل ایلر وخضره درکه سبزوانه بکزر غرازه اولمسنده وسریع الزوال اولمسنده که ناسی حسن وطعمیله مفتون ایلر (وان الله مستخلفکم فینظر کیف تعملون) والله تعالی سزی خلیفه قیلمشدر اموال وارزاقده وتصرف ایلدیککز شیلرده که فی الحقیقه اول شیلر حقکدر سز خلیفه ووکیل کبیسز پس حق تعالی ناظردرکه نه حالله عمل ایدرسز هر حقی یوردیغی ذی حقه ایصال ایدوب عدالت ایلرمیسز ویااکه فریفته اولوب عدالتی ترك قیلورمیسز عبدالله بن عمر رضی الله عنه بو حدیثی حضرتدن روایت ایدرلر (قال علیه السلام ان المقسطین عندالله علی منابر من نور) یعنی تحقیقا عادل اولنلر الله قتنده مقربلردر نوردن منبرلر اوزره جالسلردر (عن یمین الرحمن وکلتا یدیه یمین مبارك) اول منابر یمین رحمن طرفندن اوله عادللرك علو مکانتن اشعار ایدر زیرا سلطانك صاغ یاننده اولورن صول یاننده غندن اشرفدر ونوهم اولندیکه یمین رحمن یسارك مقابلی اولان یمین جنسندن اوله آنی دفع ایدوب بیوررلرکه رحمانك ایکی طرفی یله که قدرت کامله وارادت شامله واسماء متقابله دریمین مبارکدر (الذین یعدلون فی حکمهم واهلیهم وماولوا) صفة کاشفه سی ویاخود صفة مادحه سیدر مقسطینك یعنی عادل اولنلر شول کمسه لردرکه حکومتلرنده عدالت ایدرلر ودخی تحت یدلرنده اولان اهل وعیال وجواری وعبادو خدام هرنه ایسه آنده عدالت ایدرلر ودخی اوقافدن وصدقاتدن وخانقاهدن ولی ایلدیکی شیئلرده عدالت ایلیه (ولوا) فتح واوله ضم لامله اصلنده ولیوا ایدی حرکت یاسلب اولنوب یاحذف اولندی پس عدالت هرشیده لازم وواجب اولنلردندر تتکیم حق تعالی امر ایدوب بیوررر (ان الله یأمرکم بالعدل والاحسان) عدل ترك ظلمدروهر حقی ذی حقه ایصالدر بوتفسیرا تمشلر تتکیم حضرت دخی بومعنایه

مناسب

مناسب بیوررلر (مثنوی) عدل چه بود آب ده اشجار را * ظلم چه بود آب دادن خار را * عدل وضع نعمتی بر موضعش * نه بهر بیخی که باشد آب کش * ظلم چه بود وضع در ناموضعی * که نباشد جز بلا را منبعی * نعمت حق را بجان ودل بده * نه بطبع پر زخیر و پر کره (نثر) پس خلیفه اولان کمسه هر حالده عادل کرك زیرا عدل اصل جمیع امورده توسط ایتمکه دیرلر مثلا اعتقادده تنزیهله تشبیه ما بیننده اوله سین ومذهبده جبرله قدر ما بینی طوته سین جودده دخی بخلله تبذیر ما بینی کوزده سین (کما قال الله تعالی لحبیبه ولا تجعل یدك مغلولة الی عنقك ولا تبسطها کل البسط) وصوتده دخی جهر ایله اخفا ما بیننده سویلیه سین نتکیم حق تعالی حبیبنه بیورر (ولا تجهر بصلاتك ولا تخافت بها وابتغ بین ذلك سبیلا) یا محمد صلاتده قراءتکی جهر ایله ودخی انی ضعیف ایله خفت ضعفه وسکونه دیرلر خفت الصوت دیرلر اذا اسکن خافت ساکن دیمکدر بو ایکیسنك ما بیننده بر یول طلب ایله که بین الجهر والضعف اوله ابن سیریندن روایت اولنورکه بو آیت کلدکدن صکره حضرت پیغمبر علیه السلام بر کون ابو بکر حضرتلرینه اوغرادی کوردیکه اخفا ایله قراءت ایلر وعمر حضرتلرینه اوغرادی کوردیکه جهرله وصوت اعلا ایله قراءت ایلر حضرت ابو بکره صوردیکه نیچون یاب یاب اوقورسن دیدیکه ربم مناجاتم ایشیدر وحضرت عمره دیدیکه نیچون صوت اعلا ایله اوقورسن دیدیکه شیطانی طرد ایلرم ونایملری ایقاظ ایلرم ابو بکره بیوردیلرکه (ارفع صوتك قلیلا) وعمره بیوردیلرکه (اخفض صوتك) وحق تعالی سورهٔ لقمانده لقمان لسانندن اوغلنه امر ایدوب بیوررلرکه (واقصد فی مشیك واغضض من صوتك ان انکر الاصوات لصوت الحمیر) بعض مفسرلر خطاب حضرت پیغمبره دردیمشلر یعنی یا محمد مشیکده اقتصاد واعتدال ایله وصوتکدن غض ایدوب یاب یاب سویله زیرا اوحش اصوات صوت حماردر انسانك صوتی معتدل کرکدر شیخ حضرتلری تدبیرات الهیه ده بیوررلرکه (انقطعت احدی نعلی رسول الله صلی الله علیه وسلم فنزع الاخری ومشی حافیا حتی یعدل فی اقدامه) دخی بیوررلرکه (العدل ساری فی جمیع الاشیاء فاجعل العدل حاکما علی نفسك واهلك واصحابك وعبیدك وفی کلامك وافعالك ظاهرا وباطنا) پس طریقمزده بو صفت اعتدال مرتبهٔ استوادر پس بو مرتبه یه واصل اولنلر بو مرتبه یه واصل اولدقلرینه علامت اولسون ایچون باشلرینه خط استوا چکمشلر وانکله بو مرتبه یه اشارت قیلمشلر پس برکسنه فی زماننا باشنه استوا چکسه دیمك

اولورکه جمیع اقوال وافعال واحوالده مستوی ومستقیم اولدم ومرتبه ده علامت اولسون ایچون خط استوایی فرقه اوردم پس برکسه ده که عدالت واستقامت اولمیه انك باشنه اول خط حرام اولورزیرا علامت کاذبه ایله خلقه نمایش قیلوربوکستاخلقله قرب حقدن محروم قالورامافی زماننا صورت فقراده قوللری فعللرینه وباطنلری ظاهرلرینه اویمزبی ادبلر اولقدر وافردرکه سقامتی استقامتدن فرق ایتمزکن واعتدالدن اعتلالی تمیز قیلمزکن فرقنه برچوقه پاره سن چکر وآنکله خلقه اهل استقامت یجر فهیهات ثم هیهات شتان بین اهل الاستقامة والسقامة (مثنوی) کربصورت آدمی انسان بدی * احمدوبوجهل خود یکسان بدی (نثر) پس ای اخی طریقه مزده صورته اعتبار یوقدراگرچه عامیلر قتنده وارایسه ده پس استوادن مرادصورت وشهرت دکلدر بلکه هرخصوصده عدالت واستقامت وشریعت وطریقته کمالیله متابعتدراستوانك اوج مرتبه سی واردربری ادنی بری اوسط بری اعلادنی مرتبه سی حد شریعتدن ودایرهٔ طریقتدن خروج ایتمك وراه ضلالت وفساده کیتمامك وافعال سیئه دن بالکلیه نجات بولمق واوقات خمسه یی مع الجماعة اداقیلق واعمال حسنه واخلاق حمیده ایله متصف اولمقدر باری استوا چکن کسه بو مرتبه ده کرکدر واوسط مرتبه سی امرسبحانی یه اطاعت ایتمکله وسمت عبادات وریاضاته کتمکله وصوم وصلاته مداومت قیلمغله نفس ظلمانی نورانی وروحانی اولوب روح الهی یه مشابه اوله (وارواحنا اشباحنا اشباحنا ارواحنا) حکمن بوله قال الجنید

* (شعر) *

رق الزجاج وراقت الخمر * فتشابها وتشاکل الامر
فکانما خمر ولا قدح * وکانما قدح ولا خمر

(نثر) ومرتبهٔ اعلاسی اولدرکه عشق ومحبتله جمیع مراتبدن کذرایدوب شادی وغم وذوق والم وبیش وکم ومدح وذم ونعم ونقم ولطف وستم بالکلیه قتنده برابر وتوأم اوله نتکیم حضرت بومرتبه ده بیوررلر (مثنوی) عاشقم برلطف وبرقهرش بجد * بوالعجب من عاشق این هردوضد (قال شارح الحکم فی هذه المرتبة العارفون قائمون بالله لافرق عندهم بین الحالتین ولاتمیز بین المتضادین قد استوی خوفهم ورجاؤهم فانهم غرقی فی بحار التوحید قیامهم بالله ونظرهم الیه لم یشاهدوا غیره فی الشدة والرخاء) پس برسالك که کندوبی ذاتا وصفة وظاهرا وباطنا فانی بولوب حقله باقی وقائم بوله ویانده سیم وزرحجر ومدرله برابر

اوله واسرار غيبيه اكه عيانه كله اول استوانك اعلا مرتبه سنده در تكميل زيدكه حضرت رسولك اوغلو غيدر بو مرتبه نك اولا صاحبى اولدر تكميل بو حديث دلالت ايلركه بركون حضرت رسول عليه السلام سؤال ايلديكه (كيف اصبحت يا زيد قال اصبحت مؤمنا يارسول الله قال عليه السلام ان لكل شئ حقيقة فما حقيقة ايمانك قال عزلت نفسى عن الدنيا حتى استوى عندى ذهبها ومدرها واظمأت نهارى واسهرت ليلى فكأنى انظر الى عرش ربى بارزا وكانى انظر الى اهل الجنة يتنعمون والى اهل النار يعذبون قال النبى عليه السلام اصبت فالزم) بو مرتبه نك صاحبنه ظهورله بطون يكسان والتونله مزبله توتون برابر وتوآماندر بو مرتبه ده سالك مقام مشيخته مالك اولور وخليفه ويرمكه قدرت بولور اكر سؤال اولنورسه كه طريقمزده خلافت ويرمك سجاده نشين اولان اولاده مخصوصدر پس بركسه بو مرتبه يه ايرسه نيجه خلافت ويرر جواب بودركه خلافتك صورتى وار ومعناسى وار وحقيقتى وار صورت خلافت اولدركه برشيخ بركسه يى برخانقاهك تصرفى ايچون وانده ساكن اولان طائفه نك ضبط وبسطى ايچون خلافت ويره واول كسه ده مراتب سلوكه وارشاد صعلوكه علم اولميه واوامر شرعيه واحكام طريقيه واسرار حقيقيه يى كما ينبغى بيلميه پس بوكه صورت خلافت ديرلر بلا معنا اما معناى خلافت مراتب سلوكه عالم اولمقدر وظهورات الهيه يه واسما وصفات ربانيه يه شعور بولمقدر پس بركسه برسالكى تربيه ايله بومقاملره ايركوره معنا اول سالك انك خليفه سيدر پس بركسه يه استادى خلقى ارشاد ايچون ويلدرديكن عباد اللهه تعليم ايتمك ايچون اذن ويرسه جائزدر وحقيقت خلافت من عندالله ارشاد ناسه مأمور اولمقدر شيخيت مرتبه سنده اولان كاملك تحت تربيه سنده ايكن بعض كسه ده خلافتك صورتى ومعناسى وحقيقتى اوچى بيله جمع اولور وبعضيسنده صورت ومعناسى جمع اولور وبعضيسى انجق صورتا خليفه اولور ومعنا وحقيقتدن بى نصيب قالور اما اول كسه ده كه اوچى بيله جمع اوله مشيخت مرتبه سنده اولور والله اعلم بالصواب

(باب ثالث)

رتبهٔ مشيختى بيان ايدر وسالكاردن اقتدايه قنغيسى لايقدر انى عيان قيلر

(قال رسول الله صلى الله عليه وسلم والذى نفس محمد بيده لئن شئتم لا بين لكم ان احب عباد الله الى الله الذين يحببون الله الى عباده ويحببون عباد الله اليه

ويمشون فى الارض بالنصيحة) رسول عليه السلام حضرتلرى بيورديلركه اول
الله حقيچون كه محمدك نفسى انك يدقدرتنده در اكرسزاستر سكز حقيقت حالى
بن سزه بيان ايدم تحقيقا اللهك سوكلو قوللرى شول كمسه لردركه اللهى قوللرينه
سوديره لر وقوللرى اللهه سوديره لر ويرده نصيحتله يوررلر وفوائد وعوائد الطاف
حق طالبانه ايركورر لر قلوب عاشقانى كرداغياردن پاك ومرأت درون
مشتاقانى زنكار ماسوادن مجلا وتابناك ايدوب آيينۀ الهى اولمغه لايق وقابل
قيلورلر (مثنوى) زان بيا ورد اوليارا برزمين * تا كندشان رحمة للعالمين *
خلق را خواند سوى دركاه خاص * حق را خواندكه وافركن خلاص * جهد
بنمايد ازين سو بهر پند * چون نشد كويد خدايا در مبند (نثر) مرتبۀ مشيخنده
اولنلرك شانى بودر وشيخ رسولك نائبى وقومنك نبيسى كبيدر (كما قال
عليه السلام الشيخ فى قومه كالنبى فى امته) مثنوى) پس بهر دورى ولى قايمست
آزمايش تاقيامت دايمست (نثر) بيتك معناسى بوكه اشارتدر پس كركدركه
شيخ حضرت رسولك سنت سنيه سنه وسيرت عليه سنه متابعت ايليه تا محبوب
ومنظور حق اوله (كما قال الله تعالى فى كلامه قل ان كنتم تحبون الله فاتبعونى
يحببكم الله) يعنى اكر حضرت حقه محبت دعواسى قيلورسكز حضرت نبوت
پناهك اقوال وافعال واحوالنه متابعت ايلك حق الله تبارك وتعالى سزى
سوه پس محبت حقه سبب متابعت حضرت رسالتپناهدر برشيخك كه سيد
انبيايه ظاهرا وباطنا متابعتى زياده اوله طالب انك انفاس نفيسه سندن
مستفيد اولور وخدمت شريفه سيله حقه يول بولور اما اول شيخك كه حضرت رسوله
متابعتى اولميه طالب آكا اقتدا ايلسه ضلالته دوشر وبولندن شاشر پس بوزلرين
كورمين هدايت بولور وسوزلرين دكلين اهل استقامت اولور (كما قال الشيخ
فى الفتوحات وطائفة من الشيوخ هم اصحاب احوال ولكن ليس لهم فى الظاهر
التحفظ ولا يصحبونه معهم ولو ظهر عنهم خرق العادة لا يعول عليهم مع وجود
سوء ادب فى الشرع فانه لا طريق الى الحق الا بالشرع فمن قال بان ثم طريقا الى الحق
خلاف الشرع فقوله زور لا يقبل) محققلر مشايخى درت نوعه تقسيم ايتمشلر
واول درت نوعدن برينه اقتدا ايلى روا كورمشلردر بركه سالكان رادين
درت قسمدر برقسمى صرف سالكدر وبرقسمى دخى صرف مجذوبدر وبرقسمى
سالك ومجذوبدر وبرقسمى دخى مجذوب وسالكدر پس سالك صرف مشيخته
واقتدايه لايق دكلدر وان كان عالما فى الشريعة والطريقة انكيچونكه بقيۀ

صفات

صفات نفسانیه دخی اندن هنوز زائل وفانی اولمشدر وکندو ایسه مقام
معامله ومجاهده ده توحید الهیدن ووصلت ربانیدن محجوب قالمشدر سائری
دخی خلاصه مجالی اوازو حجابدن رها قیلمز ومجذوب صرف دخی مشیخته
لایق واقتدایه شایق دکلدر زیرا جذبهٔ الهیه آنی وجودندن خلع ایدوب
مستغرق وفانی قیلمشدر بوندن دخی ارشاد کلمز وبوکا دخی اقتدا جائز اولمز
اکرخرق عاده دخی بلا نهایه صادر اولورسه ده واقتدا ایدنلر کماله ایرمز وفلاح
بولمز زیرا مجذوب منافع عالم کثرتی بیلمز وفوائد شریعت وطریقتی اکلمز
معامله ده نقصانی واردر پس ناقصه متابعت روا کورلمز وسالک مجذوبه دخی
اقتدا جائز دکلدر زیرا مرتبهٔ مشیخته فائز وجائز دکلدر سالک ومجذوب اکادیرلرکه
ابتدای حالنده کثرت مجاهده ورياضتله وعبادت وطاعت وخدمتله سلوک ایده
نهایت حالنده جذبهٔ الهیه ومحبت ربانیه اکا ظهور ایدوب انی مضیق صورتدن
اوج معنایه وتوحید ذات وصفات خدایه ایصال ایده پس ذوق وحدت مشربنه
غالب اوله سکرده قاله وصحوه آزکله وبالجمله تلویندن خالی اولمیه وتمکین مرتبه سنی
بولمیه انکیچون اقتدایه لایق اولمیه (مثنوی) اهل تلوینند جمله این فریق *
تا بکویم شرح باتو ای رفیق * کاه سالک میشود آن مرد حق * کاه جذبه
میبرد ازوی سبق (نثر) دردنجی قسمی مجذوب سالکدر بونلر انلردرکه جذبه لری
قبل السلوکدر وتخت تمکین وکمال یقینده بونلر ملوکدر مشیخته واقتدا ومبایعته
ومتابعته لایق اولان بونلردر بونلرک مرغ روحلرین بدایت سلوکده شهباز
جذبهٔ الهیه صاید وهردم بونلره تجلئ ربانی عاید اولوب بو جذبه وتجلی
واسطه سیله بشریتدن منسلخ وصفات حیوانیه دن منخلع اولدیلر ولوح دللرین
نقوش ماسوادن صافی قیلدیلر وکندولری اورته دن یوق اولمش بولدیلر (عرفت
ربی بربی) عرفانته ایردیلر (ورأیت ربی بربی) دینلرک رؤیتی کبی بونلر دخی
کوردیلر کندیلردن فانی اولدقدنصکره حقله باقی اولدیلر وبعد المحو والفنا
ارشادا للطالبین وتکمیلا للسالکین عالم صحوه کلدیلر وکثرتده وحدت مشاهده
قیلدیلر مقام محبوبیته ایردیلر ومرتبهٔ خلافت حقی حقیقة بولدیلر جناب حق
بو مقامده اولنلر حقنده (وبی یسمع وبی یبصر وبی یمشی وبی یبطش) حدیثنی
بیوردی (واخرج بصفاتی من رآک رآنی ومن قصدک قصدنی ومن اهانک اهاننی)
خطابیله مشرف قیلدی بونلره متابعت رسوله متابعتدر وبونلره مبایعت
جناب حقه مبایعتدر (کما قال الله تعالی ان الذین یبایعونک انما یبایعون الله

يدالله فوق ايديهم) بو صفتله متصف اولان عزيزلر قائممقام رسولدر وخليفهٔ
حقدر پس بونلره اقتدا اسيد انبيا وزمرهٔ اصفيايه اقتدادر (اولئك الذين هداهم الله
فبهداهم اقتده) امرى اوزره هدايت حقله مهتدى اولان بونلردر پس بونلره
اقتدا واجبدر اكر طريقه مزده اولسون واكر غيرى طريقده اولسون بو مرتبه‌ده
اولنلره ايكى طائفه متشبه دربرى محق برى مبطلدر متشبه محق اولدركه بونلرك
مرتبه لرينه عالم اوله ولكن نائل اوله ميه وانلر كبى عامل اوله ولكن مع بقية الوجود
اوله وخلقى حقه دعوت قيله ولكن اكثر مرتبه ده انلره تقليدا دعوت قيله
والحاصل نيجه مرتبه ده انلره مشابهتى اوله ونيجه مرتبه ده اوله ميه وانلر كورديكى
كبى حق اليقين ايله كورميه * پس بونلره دخى اقتدا ايدن ضرر ايتمز بلكه چوقى
حسن اعتقادله كماله ايرور زيرا بونلر اكر چه طبقهٔ اوليده اولنلر كبى دكلدر اما
مقلد اولنلردن ومتشبه مبطل اولنلردن عاليلردر ومتشبه مبطل اول كمسه لردركه
اوليانك اصطلاحات وعباراتن اوكرنه وقبل تصفية النفس تشيخ ايدوب ارشاد
نامه براى شهرت ونباهت ولاجل شرف وعزت مبادرت ايده حالبوكه دينده
وعلوم يقينده چوقى برله هرتى فرق ايتمز وبردن برتى تميز قيلمز ايكن دقايق سلوكه
عارف ومراتب صعلوكه واقف برشيخ كامل كچنور (نظم) ببين الآن كه كور
وكرشبان شد * علوم دين همه برآسمان شد * نمانده درميانه رفق وآزرم *
نميدارد كسى ازجاهلى شرم * وليكن شيخ دين كى كردد انكو * نداند نيك
ازبد بد زنيكو * چو اولا يعلم الهر من البر * چه كونه پاك كرداند تن سر * مريدى
علم دين آموختن بود * چراغ دين زعلم افروختن بود * كسى ازمرده علم اموخت
هركز * زخاكستر چراغ افروخت هركز * بو مرتبه ده اولان كمسه لره هرقنغى
طريقده ايسه سالك ابله لكندن اقتدا ايلسه ناقص قالور دين ويقيندن بهره بولمز
وانبيا واوليا مشاهده سنه ايرمز مريد صادقدن ازمريد اولوركه اعتقاد
وانقلهٔ بويله كمسه لرك دامنى طوته ومرتبهٔ كماله يته ورضاى حقى اوته اولورسه ده
مريدك اعتقادى بركاتيدر يوخسه انك ارشاد وهمتنك تأثيرى دكلدر (مثنوى)
ليك نادر طالب ايدكز فروغ * درحق اونافع آيد ابن دروغ * او بقصد نيك خود جايى
رسد * كرچه جان پنداشت اوآمد جسد * چون تحرى دردل شب قبله را * قبله نى
وان نماز او روا (نثر) پس شيخ اولدركه ريا وسمعه دن ودغل وحيله دن عارى اوله
وارشاد وتربيه يى براى رضاى خدا قيله شيخ دكلدر اول كمسه كه دخى نفس اماره
صفتيله متصف اوله واصطياد نامه كوشش قيله وانلرك مشارب ومذاهبنه اويه

لطائف منننده ابن عطا حضرتلری بیوررلرکه (وليس شيخك من دعاك الى الباب انما شيخك من رفع بينك وبين الله الحجاب شيخك هو الذي اخرجك من سجن الهوى ودخل بك على المولى شيخك هو الذي جلى مرءاة قلبك حتى تجلت فيها انوار ربك (مثنوى) شيخ فعال است بى آلت چو حق * بر مريدان داده بى كفتن سبق * (نثر) مريدلره بى كفتن سبق ويرمه نك معناسى فعليله وحاليله بلا قول ارشاد ايده ديمكدر واخلاق حسنه كوسترمكله انلرك اخلاقنى تحسين ايده واشراق باطنيله آنلرك باطننى تنوير وتزيين قيله (كما قال الشيخ ابو مدين) الشيخ من هذبك باخلاقه وانار باطنك باشراقه) شيخ اولدركه اخلاقيله باطنكى تهذيب وانوارايله اناره ايليه والله اعلم بالصواب

(باب رابع)

طالبه برمرشد زنده وبرمؤدب فرخنده لازم اولديغنى بيان ايدر بيهقى شعب ايمانده وهروى درجات التائبين نام كتابنده بوحديث شريفى ابن عباس حضرتلرندن بوكونه تخريج ايدوب روايت ايدرلركه (بينا رسول الله وعنده جبرائيل فاذا انزل الله ملكا على رسوله فقال يا محمد ان الله يقرئك السلام ويخيرك بين ان تكون نبيا عبدا وبين ان تكون نبيا ملكا فاشار جبرائيل ان تواضع فقلت نبيا عبدا فعرج ذلك الملك الى السماء فقلت يا جبرائيل من هذا قال اسرافيل) معناى شريفى بيهقى شعب ايمانده وهروى دخى ابن عباسدن روايت ايدوب ديرلركه ناكاه رسول الله حضرتلرى وجبرائيل انك قتنده ايدى پس حق تعالى رسولنه برملك انزال ايلدى پس اول ملك ديدى يا محمد ربك سكا سلام ايلروسنى نبى عبد اولمق ما بيننده ونبى ملك اولمق ما بيننده مخير ايلر پس جبرائيل اشارت ايلدى حضرته تواضع ايتكه يعنى نبى عبد اولمغه * پس بن ديدم ديرحضرت نبى عبد اولمغى اختيار ايدرم پس ملكدر آسمانه عروج ايلدى بندخى صوردمكه يا جبرائيل بوكيمدر بيورديكه حضرت اسرافيلدر بو حديثدن منفهم اولان بودركه جبرائيل حضرت رسولك معلميدر زيرا انك اختيار ايلديكن اختيار ايلدى پس جبرائيل شيخ ومعلم منزله سنده در وحضرت محمد عليه السلام مريد ومتعلم منزله سنده اولور تكميل بومعنايه شاهد جناب حق جل شانه ايت كريمه ده دخى بيوررركه (ولا تعجل بالقرآن من قبل ان يقضى اليك وحيه) حضرت جبرئيلدن وحى تلقى به مسارعت ايدرلردى نهى وارد اولديكه عجلا ايتمه قرآنك اخذنه سكا آنك وحى قضا اولمزدن اول وجبرائيل ادا قيلمزدن مقدم وبرايت

اخراده دخی جبریلدن تقدم ایلمسنه نهی بیوربلورکه (لا تحرك به لسانك لتعجل به
ان علينا جمعه وقرآنه فاذا قرأناه فاتبع قرآنه) حضرت صلى الله عليه وسلم
جبرائیل نازل اولوب وحی قراءت ایلدکده جبرائیل دخی فراغت ایتمزدن مقدم
اخذ وحیه تقدم ایدوب لسان شریفلرین تحریك ایدوب عجله ایدرلردی نهی وارد
اولدیکه یا محمد لسانکی قرآنك اخذینه تحریك ایتمه على العجله آنی
اخذدن اوبوری بزم اوزریمزه در اول قرآنی سنك صدر شریفکده جمع ایلمك وآنی
لسان جبریلله سکا قراءت ایلمك * پس شول وقتده که بز آنی سکا لسان جبرائیلله
قراءت قیلهوز آنك قراءتنه تابع اول بو آیت کریمه دن دخی مفهوم اولان حضرت
پیغمبرك وحی الهیده حضرت جبریله متابعتیدر پس سالکه لازمدرکه
شیخنه تقدم ایتمیه وانك خلاف مرادنه کتمیه وانك تأدیبیله مؤدب وتهذیبیله
مهذب اوله اکر شیخی یوغیسه البته بر مرشد حیه واصل اولمغه سعی ایده زیرا
بو طریق اولیا فی ره بار یك وتنك وتاریك بر یولدر بوکا مرشدسز کیدلمز و یالکز
کالبله بو یول قطع اولنمز ومنزله یتلمز (نظم) قطع این مرحله بی همرهئ خضر مکن *
ظلماتست بترس از خطر کمراهی (مثنوی) پیررا بکزین که بی پیر این سفر * هست
بس پر آفت وخوف وخطر * بیوردقلری سالکه البته بر پیر لازم اولمسنی اشعار
ایلرزیرا (من لا شیخ له فشیخه الشیطان) دیمشلردر وابو علی دقاق بیوررلرکه
(الشجرة اذا نبتت بنفسها من غیر غارس ومربٍ تورق ولا تثمر وان تثمر لا تکون
انما کهتها طعم کفاکهة اشجار الاودیة والجبال) جمله مشایخ طریقت
ما بیننده مشهوردرکه پیر پرورخدا پرورکبی ذکلدر شریعتده حدیثله ثابتدرکه
کلب معلمك صیدی حلال وغیر معلمك صیدی حرامدر پس معلم ومربی اولان
غیر معلم اولان بی استاد له برابر دکلدر وانکچون طالبه بر مرشد حیك خدمتنده
وتحت تسلیمیتنده اولمق واجبدر دیمشلر زیرا طریق اولیا طریق کوردن
اسهل دکلدر کور مزمیسن قابیل هابیلی قتل ایلدکده بر زاغك ارشادنه محتاج
اولدیغی کلام قرآنله ثابتدر ومثنویده دخی مسطوردر واتفاق مشایخ بونك
اوزرینه درکه مرشددن مراد مرشد حیدر یوخسه بودنیادن دار آخرته
نقل ایدن دکلدر زیرا سالك انلردن ادب اوکرنه مز ومراتب واسرار سلوکی طویه مز
اکرچه بعض مضایقه ده روحلرندن استمداد ایلسه امداد ایدرلر باذن الله
اما ارشاد ایتملری آز واقع اولور بلکه هرکسه واقع اولمزمکرکه ارواحله آشنالغی
اوله زیرا اول صاحب سعادتلری کثافت بدندن بالکلیه منسلخ اولوب روح

محض

محض اولمشلردر پس بشر ایدی اولنلر انلردن نتیجه ارشاد الور وارشاد بو عالمك
کاریدر وخدمت وعبودیتدر آنلردن بعد الوفات عبودیت برطرف اولمشدر
وارشاد ایتمك انلره تنزلدر پس ذوق الهی یه مستغرق ایکن بو کافیدر کتاب نه یه
افاده ایدر واکر کذشته اولان پیرلردن مرشدلرك ارشادی هرکسه میسر اولیدی
نیچون خلیفه نصب ایدرلردی باخصوص سید انبیا افضل مرسلین واکمل کاملین
ایکن دیمدیکه امتمك ارشادینه کمسه لازم دکلدر بنم حیاتمده ارشادم نتیجه
ایسه مماتمده دخی اویله در پس عالم معنادن بن امتمی ارشاد ایلرم اکر بعد الوفات
مرشدجی لازم اولمسه بویله دیردی وخلیفه نصب ایلمزدی وامتنی کندیدن صکره
کلان معلمره ومرشدلره ترغیب وتحریض قیلمزدی ومثنویده دخی پیر طریقتمز
حضرت مولانا طالبه بر پیر ومرشد کرکدر دیدیکی مرشدجی در بوخسه بو عالمدن
کچن شیخلر دکلدر بلکه هر وقتده پیرلك مرتبه سنه ومشیخت مقامنه واصل
اولان کمسه لردر هیچ حضرتك بر کلامنده یوقدرکه متوفی اولان پیرلره بیعت
ایلك وانلره تسلیم اولوك وانلردن ادب اوکرنك * نعم اقتدا مز سلف صالحینه در
وپیر طریقتمزه در وضع ایلدیکی طریق اوزره ویوردیغی کلام اوزره * امابزه
برمرشد زنده لازم اولدیکه انلك طریقنی وعلمنی واسرار وکفتار وکردارینی
تعلیم ایده بزدخی اکا تسلیم اوله وز تا کیم انلر کوردیکن کوره وز بو سوزلردن
مآل بودرکه بعض کمسه طریقتمزده بر کمسه دن کلاه وخرقه یی کیدوکی کبی تربیه
بولمدن وکندوبی بر کمسه یه تسلیم قیلوب ادب اوکرنمدن اعزهٔ طریقتدن برینك
حضورینه کلسه اکا تسلیم اولمزدیرکه بزم پیرمز بزه مرشدیتر وهرنه یره وارسق
کتابی بزه مرشددر پس بزم تسلیممز اکادر دیرلر وکندو بلدکارینه اعتماد قیلورلر
خبرلری یوق که بو فکر وخاطره شیطان ونفسك مکر واضلالیدر زیرا نفس
خودرأی بر کمسه یه تسلیم اولمدن اعراض وادب وعلم اوکرنمدن اجتناب ایدوب
بوکونه زعملر ایدر وآخر الامر بی ادب قالور واهل نفس واهل هوا اولور
نعوذ بالله دینسز ویقینسز قالور (مثنوی) آن کروهی کز ادب بکریختند *
آب روی مرد مردان ریختند (نثر) پس کتاب مرشددر دیدیکه لم ای اخی
بو کتابی شویله بر مقامه قوسك هیچ ممکن اولورمیکه کتاب مرشد اوله بیك ییل
طورسه آندن بر کمسه فائده الهمز الا شول وقتده که آنی بر کمسه آچه وسکا
معناسنی نقل ایلیه پس کتاب آلت اولدی ومرشد اول زنده وناقل اولان کمسه
اولدی * پس سؤال وارد اولورکه کتاب نقل ایتدکه مالك اولان مرشد اوله مثلا

يا تفسير نقلنه ويا مثنوى نقلنه قادر اولان كمسه مرشد اولمق لازم كاور كتاب نقل ايتمكه قادر اولان كمسنه حقيقتده مرشد اولمز تا اول كتاب موجبنجه عمل ايتميه واول كتابده مسطور اولان مراتب واحوالى اله كتورميه زيرا مجرد لفظى بيلمكله لفظه مرشد اولور بوخسه حقيقت حالى بيلمش اولمز مثلا چوق طالب كيميا علم كافك اصطلاحن كتابدن اوكرنمش آنى كيميا كرظن ايلرسن لكن كيميادن خبرى يوق مفلسدر وياخود چوق كمسه علم طبى كتابدن بلا استاد اوكرنمش اما اكا حكيم ديمز * پس لازمدركه كتاب وسنت اوزره وكلام پير طريقته موافق وآنك اسرار ينه وحقايقنه مظهر برفايق وعالم وعامل وناطق بر مرشده بيعت ايده سن واكا تسليم اولوب خدمت وارادتنده اوله سن تكيم حضرت پير طريقت بيوررلر (مثنوى) دست را مسپار جز در دست پير * حق شدست آن دست اورا دست كير * كونبى وقت خويش است اى مريد * كه از و نور نبى آيد پديد * چون بدادى دست خود در دست پير * پير حكمت كو عليمست وخبير دست تو از اهل آن بيعت شود * كه يد الله فوق ايديهم بود * در حديبيه شدى حاضر بدين * وآن صحابه بيعتى را هم قرين (نثر) بو ابيات شريفه طريقمزده بيعت اولديغنه اشارتدر بيعت ال اله الوب شيخله معاهده قيلوب شيخك دوستنه دوست دشمننه دشمن وعسرده ويسرده اكا اطاعت ايدوب امرندن خارج بر وضع ايتمكه ديرلر نتكيم اصحاب رسولك رسولله بيعتى كبى * بو حديثى عبادة ابن صامت روايت بيوررلر كه (بايعنا رسول الله على السمع والطاعة فى العسر واليسر والمنشط والمكره وان نقول الحق حيث كنا ولا نخاف فى الله لومة لائم) معناسى بز رسوله بيعت ايلدك امرين ايشيدوب طوتمق اوزرينه واكا اطاعت وانقياد قيلمق اوزرينه ودشوارلق وآسانلق حالنده بيله اولمق اوزره ونشاط وكراهت وقتنده بيله اولمق اوزرينه وكلام حقى هرنرده اولورسه سويليوب ملامت كننده نك طعن وملامتندن خائف اولممق اوزره * پس طالب دخى شيخى قائم مقام رسول بيله واكا بيعتى همان اصحابك رسوله بيعتى كبى بيله نتكيم حضرت پيرك * در حديبيه شدى حاضر بدين * بيتى بو معنايه دلالت ايدر * پس بوندن بر سؤال دخى لازم كاوركه طريقمزده خود ال اله الوب بيعت ايتمزلر بلكه كسوه تكبير ايدرلر پس ال اله الوب بيعت ايتمك نيجه موافق اولور * جواب بودركه طريقمز سنت اوزره ومشايخ كبار طريقى اوزره در وطريقمزده بو مقدما اولمشدر لكن بيعتدن مراد ينه تسليمدر پس سلفمز كودريلر هر طالب باش اكوب تسليم اولدى

معناى

معناى بيعت موجود اولدى * پس اول ال الله المنى ترك ايلديلر * اما كر خلفادن برى بوطريقده مثلا ال الله السه و بيعت ويرسه انكار اولنمزوطر يقمزده يوق ديمز باخصوص كه مثنويده نيجه يرده اشارت اولنمشدر * پس بر مريد صادقكه شيخك ارادتى التنه داخل واكا تسليم اولوب اد بيله مؤدب اوله شيخك باطنندن بر نور مريدك باطننه انتقال ايدر انكدنخى چراغ روحى منور ومشتعل اولور نتكيم شيخ سهروردى عوارف المعارفده بيوررلر (اذا دخل المريد الصادق تحت حكم الشيخ وتأدب باداب بنتقل من باب الشيخ الى باطن المريد حال ونور بواسطة الصحبة واستماع مقاله ولا يكون هذا الالمريد حضر نفسه مع الشيخ وانسلخ من ارادة نفسه ويفنى فى الشيخ بترك اختيار نفسه فبالتألف المعنوى يحصل بين الصاحب والمصحوب امتزاج روحانى حتى يرتقى من ترك الاختيار مع الشيخ الى ترك الاختيار مع الله فيفهم من الله كما كان يفهم من الشيخ) پس بو الفت واتحادكه مريده حاصل اوله مظهر انوار سبحانى وبو ارادت وتسليميت سببيله منبع اسرار ربانى اولور اصل طريقتك ركن اعظمى تسليميتدر بردرويشده بيره تسليميت صفتى بولنه البته افلاح اولور والا فلا (مثنوى) چون كرفتى پير هين تسليم شو * همچو موسى زير حكم خضر رو (نثر) پس طالب بوطريقده بركسه بى مرشد اتخاذ ايلدكدنصكره وارادت كتوردكدنصكره وجودين وجمله وارين هرنه ايسه اكا تسليم ايدوب كند وارادتندن وتصرفندن بالكليه منسلخ اوله وحكم شيخى حكم خدا بيله وانى خليفهٔ حق وخليفهٔ رسول بوله واكا اطاعتى الله ورسوله اطاعت واكا مخالفتى اللهه ورسوله مخالفت بيله حتى اول شيخدن اكا فيض اوله والله تعالى اعلم بالصواب

(باب خامس)

خرقه كيمكى وشيخه تسليم اولمغى بيان ايدر) پس بو تسليميتك بدايتى وبو ارادت وانقيادك مقدماتى اول شيخك الندن كسوه وخرقه كيمكدر وشيخ الندن خرقه كيمك سنتدر مخالف سنت رسول دكلدر بو قولك مصدقى ام خالد حضرتلرندن عنعنه ايله روايت اولنان حديث صحيحدركه بيوررلر (قالت اتى النبى عليه السلام بثياب فيها خميصة سوداء صغيرة فقال من يريد اكسوة هذه فسكت القوم فقال رسول الله صلى الله عليه وسلم ائتونى بام خالد فاتوابى فالبسنيها بيده فقال عليه السلام ابلى واخلقى مرتين وجعل ينظر الى علم فى الخميصة اصفر واحمر ويقول يا ام خالد هذا سناء وسنا) معناى شريفى ام خالد حضرتلرى رضى الله عنها

روایت ایدرلرکه حضرت پیغمبر علیه السلامه برنیچه قفتانلر هدیه کتوردلر
انلرك مابیننده بر قره کوچك اسکی کلیم وار ایدی پس بیوردیلر جمله یه خطابا که کیم
استرکه بن بو کلیمدن اولان قفتانی اکا کیدورم پس قوم ساکت اولدیلر پس
حضرت علیه السلام بیوردیلرکه کتورك ام خالدی پس بنی اول قوم کتوردیلر پس
اول حضرت کندو الیله اول قره کلیمی بکا کیدردی اندنصکره بیوردیلرکه اسکت
و یاره له ای ام خالد * ایکی کره بویله بیوردیلر و اندنصکره اول حضرت او کلیمك صارو
وقرمزی طرازینه وخطوطرنکنه نظر ایدوب دیدیلرکه یا ام خالد بو سنا در سنادر
لسان حبشده سنا حسنه دیمکدر یعنی بو کلیم حسنه در حسنه دردیمك اولور
پس خرقه ویرمك وخرقه کیمك بو حدیثله ثابت اولدی وبو آیهٔ کریمه ده دخی
خرقه کیمکه وانك خیرلو اولسنه اشارت اولنور (کما قال الله تعالی یا بنی ادم
قد انزلنا علیکم لباسا یواری سوءآتکم وریشا ولباس التقوی ذلك خیر)
معنای شریفی ای بنی ادم بز سزه لباس انزال ایلدك یعنی تدبیرات سماویه ایله
وسمادن نازله اولان اسباب ایله سز ایچون لباس خلق ایلدك اویله لباس که سزك
عورا تکزی ستر ایلر * ریش وریاش لغتده لباس فاخره دیرلر تقدیر کلام ودخی
سزه زینت ایچون لباس فاخر انزال ایلدك ودخی لباس تقوایی انزال ایلدك که
اول لباس تقوی خیرلو لباسدر لباس تقواده مفسرلر برنیچه معنی مراد
ایلمشلردر بعضیلر لباس تقوادن مراد درعدرکه انکله ضرر عدودن اتقا اولنور
وبعض مشایخ دیمشلرکه لباس تقوادن مراد لباس اهل ورعدر ومتقیلر
خرقه سیدرکه انکله حرامدن وزینت دنیادن ونفس کافرك نخوت وکبرندن
پرهیز اولنور روباکل که ای اخی خرقه وکسوه ایکی نوعدر بری خرقهٔ تبرك
وبری خرقهٔ ارادت * خرقهٔ تبرکی اول کمسه لر کیرلرکه مرید حقیقی یه تشبه ایدلر
(من تشبه بقوم فهو منهم) مقتضاسنجه اول شرطله که فقرا ایله مصاحبت ایده
ومجالس فقرا یه حاضر اوله واستماع کلام پیر طریقت قیله تا برکت صحبت فقرا ایله
خرقهٔ ارادته مستحق اوله * بوشکللودر و بشلرك کیدوکنه محب خرقه سی ومحب
کسوه سی دیرلرکه دخی تحت ارادت شیخه داخل اولمشدر و خرقهٔ ارادت اکا
دیرلرکه روز وشب اول درویش شیخك خدمتنده وارادتنده وحضورنده اوله
بردرویشکه شیخك ارادتنده وصحبت وخدمتنده اوله اکا مرید دیرلر بعض ابله زعم
ایدرکه آستانه کورمین مرید اولمیه زیارت آستانه نك ارادته مدخلی یوقدر
ولکن زائر آستانه اولانك وانده خدمت قیلانك اولمین اوزره بحسب الظاهر

من وجه فضيلتى واردر بو فضيلت دخى هر زائر اولوب خدمت قيلنه شامل دكلدر
زيرا بعض آستانه كورمامش وبر شيخه ارادت كتورمش وسلوك قيلمش
ونشو ونما بولمش وحضرتك كلام سعادت انجامن اوكرنمش درويشلر واردركه
هزار كون آستانه ده ساكن اولان وخدمت قيلان بيخبردن هم عند الله
وهم عند اولياء الله افضل واحرى دراى اخى حضرت مولانانك وسائر جمله
كبارك اصل حقيقت روضه لرى وآستانه لرى سرنه واقف وكلامنه عارف اولان
كسه لر واردر فافهم وبو كلامدن ترك زيارت آستانه قيلمك ديمك منفهم اولمزبلكه
مراد طريقتى بيلدير مك وافضل اولانى تفهيم قيلمقدر خرقهٔ تبرك وكسوهٔ محبت
طالب اولانلردن ممنوع اولمز اما خرقهٔ ارادت تا تحت ارادته داخل اولميجه
صورت بولمز انكيچون حضرت مولانا كندى مبارك اللريله آز كسه يه فرجى
كيدرمشدر واول حضرت خرقه يه فرجى تسميه ايدرلردى اول وجهله كه مقدما
مشايخ صوفيه نك اكثرى اوكى بتون تنوره كيرلردى اتفاق
اول اوكى بتون خرقه كيان عزيزلردن برينه بركون برقبض طارى اولدى غايت
قبضندن اول اوكى بتون تنوره يى چاك ايلدى همانده اكا جانب حقدن فرج
وبسط حاصل اولدى * پس اول اوكى يرتق اولان خرقه يه فرجى ديو تسميه قيلدى
تكيم مثنويده بيوررلر (مثنوى) صوفى بدريد جبه در حرج * پيشش آمد
بعد بدريدن فرج * كرد نام آن دريده فرجى * اين لقب شد فاش زان مرد نجى
(نثر) حضرت مولانا خرقه يه انكيچون فرجى ديرلردى وخرقه يه فرجى تسميه سنده
بر نكته دخى بودركه شيخ حسن نظريله بر مريده بر خرقه كيدرسه انى قبض
نفسانيدن خلاص ايدوب فرج روحانى وحقانى يه مظهر قيله پس اول جبه
فرجه منسوب اولور ويوسف عليه السلامه حضرت يعقوبك كيدرديكى قميص
عملن قيلور ويوسفك اول قميصدن بولديغى فرجى وسرورى مريد يعقوب وقت
اولان شيخنك كيدرديكى خرقه دن بولور تكيم خبرده وارد اولمشدركه اول
زمانده كه حضرت ابراهيمى آتشه آتمق استديلر انى صويوب عريان ايلديلر درحال
جبرائيل عليه السلام الله امريله جنت اعلادن بر بياض حرير پيراهن كتوروب
حضرت ابراهيمه كيدردى اول لباس بركاتيله نار نمروددن خلاص بولدى * پس
حضرت ابراهيم انى حفظ ايلدى واسماعيله ذبحه متوجه اولديغى وقت
كيدردى اول لباس بركاتيله ذبحدن خلاص اولوب ايكيسنه بيله فرج تمام
حاصل اولدى بعده حضرت ابراهيم واسماعيل وفات ايلديلر اول پيراهن

حضرت اسحاقه میراث دکدی انلر دخی وفات ایلدیلر حضرت یعقوبه میراث
قالدی پس یعقوب حضرتلری یوسفی زیاده سودیکندن اول پیراهنی تعویذ
شکلنه قویوب حضرت یوسفك کردننه حمائل قیلدی اول وقتده که یوسفی
قرنداشلری عریان ایدوب چاهه آتدیلر درحال جبرائیل علیه السلام کلوب اول
پیراهنی کردننده چیقاروب اکا کیدردی اول لباسك یمن وبرکتیله ظلمت چاهدن
خلاص اولوب جاه ودولته یتدی واول پیراهنی حفظ ایتدی پس اول وقتده که
مدت فراق وترح پایانه ایردی حقدن اشارت اولدیکه اول پیراهنی باباسی یعقوبه
ارسال ایلیه پس امتثالا لامر الله آنی یهودا نام قرنداشنه ویردی هماندمکه
فنای مصردن اول پیراهنله طشره چیقدیغی کبی حضرت یعقوب آنك رایحه سن
استشمام ایدوب (انی لاجد ریح یوسف لولا ان تفندون) دیو حضورنده اولانلره
خطاب بیوروب مسرور اولدی وفراقدن نجات بولدی بعده اول پیراهنی یهودا
کتوروب حضرت یعقوبك وجهنه القا ایلدی (وابیضت عیناه من الحزن)
حالیله متصف ایکن (فارتد بصیرا) مفهومی اوزره دیده لری کشاده اولوب
ترحی فرحه وحرجی فرجه مبدل اولدی * پس مشایخ عظام پیراهن یوسف
سرینی خرقه ده بولوب آنی بردرویشه کیدرسه لر ابراهیم وارنار نمرود نفسدن
خلاص اولور ویوسف کبی چاه طبیعتدن مناص بولوب جاه معرفته ومنصب
روحانیته واصل اولور یعقوب وش فراق یوسف حقیقیدن دیدهٔ باطنی کورمز
اولمش ایکن کشاده وبینا اولور وکلیتله بسط وفرج بولور اما بشرط آنکه اول
خرقه تبدیل شکل لاجل اکل اولمیه بلکه انکسار نفس واصلاح قلب نیتیله
اوله زیرا تصوفدن مراد خرقه دکلدر بلکه حرقهٔ درونددر (کما قال بعض المشایخ
لیس التصوف بالخرق انما التصوف بالحرق) مثنوی) هست صوفی انکه شد
صفوت طلب * نی لباس صوف وخیاطی ودب (نثر) انکیچون مشایخ
رحمهم الله خرقه یه موت اخضر دیمشلردر که نفس سالك اول خرقه ایچره منکسره
اوله نته کیم شیخ اکبر حضرتلری فتوحاتك یوزالتنجی بابنده بیوردیلر سلوکده
موت دردر بریسی موت ابیضدر که آندن مراد جوعدر وبریسی دخی موت
اسوددر که اندن مراد اذای خلقه صبردر وبری دخی موت احمردر که اندن مراد
نفسه مخالفتدر وبریسی دخی موت اخضردر که اندن مراد خرقه کیمکدر (کما قال
والموت الاخضر لباس المرقعات زهدا لاشهرة کان لعمر بن الخطاب رضی الله عنه
ثوب یلبسه فیه ثلاث عشرة رقعة احدیهن من قطعة جلد وهو امیر المؤمنین) پس

مرید

مريد خرقه كيدكدنصكره تاشول مرتبه تسليم اوله كه (كالميت بين يدى الغسال)
ديمشلر وظاهرين وباطنين شيخنه تفويض قيلوب هرنه دير سه امرنه اطاعت
وهرندن نهى قيلرسه اندن مجانبت قيله بيورمشلر * اكر ظاهرا تسليم اولسه
وباطنا برحكمنه ويابرحالنه راضى اولمسه آندن اكافيض اولمز مكر تائب اوله
وياخود شيخ عفو قيله ديمشلر وبو آيتله استشهاد قيلمشلر (قال الله تعالى فلا وربك
لا يؤمنون حتى يحكموك فيما شجر بينهم ثم لا يجدوا فى انفسهم حرجا مما قضيت
ويسلموا تسليما) بو آيه كريمه نك سبب نزولى بودركه زبير بن عوامك برخرمالغى
وارايدى وبركمسه نك دخى برخرمالغى وارايدى انلرخرمالغى صوارمق
خصوصنده منازعه ايلديلر زبير ديديكه اوّل بن صوارم اول كمسه دخى
ديديكه اوّل بن صوارم پس نزاع ايدرلك رسول حضرتلرينك حضورينه
كلديلر وسوزلرين تقرير قيلديلر رسول عليه السلام بيورديلركه اى زبير اوّل
سن صوار اندنصكره اول كمسه صوارسن پس اول كمسه بوحكمه راضى اولمدى
زعم ايلديكه زبير رسول حضرتلرينك ابن عمى اولديغى ايچون اكا ميل قيلدى
پس حق تعالى بو آيتى كوندردى وانى تأديب قيلدى معناى شريفى ربك
حقيچون يا محمد لا زياده در فوربك ديمكدر (لا يؤمنون) مؤمن اولمزلر حتى سنى حكم
قيلميه لر ما بينلرنده مختلف ومختلط اولان شيلرده شجره انكيچون شجر ديديلركه
اغصانى برى برينه متداخل اولوب مختلط اولدى اندنصكره نفسلرنده
الم ومضايقه بولميه لر سنك حكم ايلديكك شيده ودخى سكا ظاهرا وباطنا
تسليم ومنقاد اوله لر * پس شيخ قائم مقام رسولدر مثلا برشيئه حكم ايلسه درويشه
لازم اولوركه اولادرونده حرج والم بولميه وظاهرنى دخى تسليم ايدوب مطيع
اوله اكر ظاهرا وباطنا اطاعت قيلمزسه انك سلوكى منسد اولوب اكا فيض اولمز
وامر حقه وامر رسوله مخالفت قيلمش اولور انكيچون مشايخ سلف بيورمشلركه
(الاعتراض للشيخ السعيد سم قاتل للمريد) ودخى بيورمشلركه (من قال لاستاده
لا ظاهرا اوباطنا لا يفلح ابدا) يعنى بركمسه استادينه لا ديسه يعنى اعتراض
قيلسه ابدى افلاح اولمز وبعضيلر دخى بيورمشلركه (من لم يعظم شيخه ظاهرا
وباطنا حرمت عليه بركة صحبته (مثنوى) هركه آرد حرمت او حرمت برد *
هركه آرد قند لوزينه خورد (نثر) ودرويشه واجبدركه برشيخه ارادت
كتوردكدنصكره انك اجازتنسز سفر وسياحت ايتميه وانك ادنى رضاسى
اولمديغى يره كتميه نتكيم بو آيتده استئذانه هرنه حالده ايسه اشارت واردر

(قال الله تعالى انما المؤمنون) تحقيقا ايمانده كامل اولنلر (الذين آمنوا بالله ورسوله) شول كسه لردركه اللهه ورسولنه تصديق ايلديلرعن صميم القلب (واذا كانوا معه على امر جامع) وشول وقتده كه اول رسولله اولديلر بر كار اوزرينه كه اول كارناسى جمع ايديجيدر وخلقك جمع اولمسنه باعثدر مثلا يا جمعه كبى ويا بيرامده جمع اولمق كبى ويا مشاوره ايچون جمع اولمق كبى ويا بر مجلسده جمع اولمق كبى (لم يذهبوا حتى يستأذنوه) يعنى اول جمعيتدن كتميه لر حتى اول پيغمبردن اذن طلب ايتميجه (ان الذين يستأذنونك اولئك الذين يؤمنون بالله ورسوله) تحقيقا شول كسه لركه سندن اذن طلب ايدرهمان انلردر اللهه ورسوله ايمان كتورنلر بوراده منافقلره تعريض واردركه استئذان ايتميان مؤمن دكلدر ديمك اولور (فاذا استأذنوك لبعض شأنهم) پس شول وقتده كه يا محمد سندن استئذان ايده لر بعض كارلر ايچون (فأذن لمن شئت منهم) پس سن بونلردن استدبكك كسه يه اذن وير (فاستغفر لهم الله ان الله غفور رحيم) پس سن اللهدن بونلر ايچون مغفرت طلب ايله سكا اطاعت ايلدكارى مقابله سنده تحقيقا الله غفورور حيمدر اى اخى (الشيخ فى قومه كالنبى فى امته) حديثنك موجبنجه بو آيتده اولان معانى شيخله مريد مابيننده دخى اولور زيرا قائم مقام رسولدر * پس انك امرنه اطاعت اللهه ورسوله اطاعتدر پس طريقمزده دخى بو آيتك مضمونى اوزره مبتنيدر * پس سالك كامل ومريد عامل اولدركه چن شيخله بركارده عين جمع يارانله اوتورسه انك اذنسز كتميه واجازتنسز يانده ياتميه وانك رضاسى اولمديغى كارى ايتميه اكرايلرسه متابعت وارادت بولنمز * پس سلوكده اكافيض اولنمزودخى سالكه لازمدركه هر حالده انك ادبن كوزه ده اكركفتارده واكرطعامده واكر بربره كتدكده تقدم ايتميه وسويلركن كلام قطع ايتميه وطعامه اندن اول بدء ايتميه (كما قال الله تعالى فى حق رسوله يا ايها الذين آمنوا لا تقدموا بين يدى الله ورسوله) اى اللهه ورسوله ايمان كتورنلر برامرى وبركارى تقديم ايلمك كارلردن (بين يدى الله ورسوله) الله ورسولنك امرنك اوكنده يعنى الله ورسولى سزه حكم ايلمزدن اول برامرى قطع ايلمك وبركارى كندو بلكيكزدن اشلمك (واتقوا الله) اللهدن قورق قولك تقديمده وانك حكمنه مخالفت ايتمده (والله سميع عليم) الله تعالى اقوالكزى سميعدر وافعالكزه عالمدر بوايتك تفسيرنده مثنويده حضرت بيوررلركه (نظم) چون نبى نيستى زامت باش * چونكه سلطان نئ رعيت باش * پس رو دخاموش باش * ازخود فكرى ورايى متراش * وابيات

ورنه کرچه مستعد وقابلی * مسخ کردی توز لاف کاملی * هم ز استعداد وآمانی اکر * سرکشی ز استاد راز باخبر

* (باب سادس) *

فضائل سکان خانقاه وانلری بیان وبین الفقرا جاری اولان آداب طریقتی عیان ایلر (عن ابی مالك الاشعری قال کنت عند النبی صلی الله علیه وسلم اذ قال ان لله عبادا لیسوا بانبیاء ولا شهداء یغبطهم الانبیاء والشهداء بقربهم من الله ومقعدهم یوم القیامة فقال اعرابی حدثنا یارسول الله من هم قال هم عباد من عباد الله من بلدان شتی وقبائل شتی لم یکن بینهم ارحام یتواصلون بها ولا دنیا یتباذلون بها یتحابون فی الله یجعل الله فی وجههم نورا ویجعل لهم منابر من نور قدام عرش الرحمن یفزع الناس ولا یفزعون ویخاف الناس ولا یخافون) ابو مالك اشعری حضرتلری بو حدیث شریفی حضرتدن روایت ایدرلر که بن نبی حضرتلرینك قتنده ایدم اول وقتده بو حدیثی دیدی بیوردیکه تحقیقا الله‌ك قوللری واردر که انبیا وشهدا دکللردر ولکن انبیا وشهدا بونلرك الله‌ه قربنه ویوم قیامتده مقعد ومرتبه لرینه غبطه ایدەلر * پس اعرابیدن بری دیدیکه یارسول الله بزه خبر ویرکه بونلر کیملردر حضرت رسول بیوردیلرکه بونلر شول قوللردرکه هر بری بر شهردن وهر بری بر قبیله دن ما بینلرنده نسب وارحام یوقدر که انلك سببیله بری برینه تواصل ایدەلر ودخی دنیارده یوقکه انی بری برینه بذل ایده لر بونلرك شانی بودرکه الله رضاسنده ومحبتنده بری برینی سورلر حق تعالی بونلرك یوزلرنده نور قیلدی وبونلر ایچون عرش اوکنده نوردن منبرلر قیلدی ناس قیامتده زیاده محزون اوله لر انلر اولمیه وخلق عالم خائف اوله لر انلر اولمیه بو حدیث شریف خانقه نشین اولان فقرانك صفاتنی مبیندر زیرا انلرك هر بری بلاد متفرقه دندر ما بینلرنده قرابت صوری یوغیکن قرابت روحیه ونسب معنویه ایله بری برینه لله وفی الله محبت ایدرلر نسب معنوی عند اهل الله نسب صوری یدن یکدر کما قال ابن الفارض (نظم) نسب اقرب فی شرع الهوی * بیننا من نسب من ابوی (نثر) وخانقاه نشین اولان فقرانك برفضیلتی دخی بودرکه بونلر اصحاب صفه یه مشابهلردر برنجیه وجهله جمله دن بری حضرت طلحه دن مرویدرکه (اذا کان رجل قدم المدینة ان کان له فیها عریف نزل علی عریفه وان لم یکن فیها عریف نزل علی اصحاب الصفة) پس خانقاه دخی بویله در نتکیم برمسافر اهل طریق قرنداش برشهره کلسه اکرانده بیلشی وآشناسی

وارايسه اندهقونروا كربوغينسه فقرانك ساكن اولديغى خانقاهه كاور وتعب سفردن آسوده اولورو بروجه دخى اهل صفه يه مشابه اولمقده بودركه اهل صفه درتيوز مقدارى كسه ايديلر برمسجد صفه سين كندولره نشيمن قيلوب دنيايى رفض ايتمشلرو زرع وضرعى ترك قيلمشلرو مسجد قباده عبادت حقه منقطع اولوب مشغول اولمشلردى وبغض وعداوت وغل وغش وكثافتدن وجودلرين صافى بولمشلردى وكلامده وطعامده الفت ايدوب محبت اوزره برببره كلمشلردى كذلك فقراء باب اللهك دخى صفتلرى بودر دنيانك ضرع وزرعن واصل وفرعن ترك ايتمشلردرو عبادت خالقه مشتغل وجناب رازقه متوكل اولمشلردر پس جناب حق دخى بونلرك جمله موءنتلرين مهيا وحاضر قيلر (كما قال عليه السلام من انقطع الى الله كفاه الله موءنته ورزقه من حيث لا يحتسب ومن انقطع الى الدنيا وكله الله اليها) انكچون عبادت حقه منقطع اولميوب وخانقاهده اوانه قناعت قيلمين درويشك دخى محنتى چوق وحضور قلبى يوقدرو بوخانقاه نشين اولان فقرانك كلامده وطعامده بر بيره جمع اولدقلرى بركاتيله قرنلرى طوقدر فى الحقيقه طعامده جمعيت قيلمق طعامه بركت وشكمه شبع وقناعت ويرركه منفرد اولسه اول بركتى ولذتى بوله مز نتكيم بعض صحابه حضرت رسوله ديديلركه (يارسول الله انا نأكل ولا نشبع قال عليه السلام لعلكم تفترقون على طعامكم اجتمعوا واذكروا اسم الله عليه يبارك لكم فيه سلوك الخلف من آثار السلف) فحواسنجه بو اتحاد وجمعيت سلفمزك آثار واسرارلرندن حاصلدر بو اجتماع واتحاد سائر طوائفده آز بولنور وكمال ايمانه دلالت ايلين ايسه نفس واحده حكمنده متحد وجسد يكتا منزله سنده بربيره مجتمع اولمقدركه موءمن حقيقتده بوصفتلو اولانه ديرلر نتكيم نعمان بن بشير بو حديثى حضرتدن روايت بيوررلر (قال عليه السلام انما المؤمنون كرجل واحد اذا اشتكى عضو من اعضائه اشتكى جسده اجمع واذا اشتكى المؤمن اشتكى المؤمنون بحمد الله) بو صفتلر اكثر فقرلر ما بيننده بولنور بريسى خسته اولسه ويادلشكسته اولسه سائرى دخى متألم اولورلر و فى الحقيقه درويش بويله كرك بويله اولميجه ذوق ايمانى وحقيقت فقرى بيلمزو (كانهم بنيان مرصوص) مرتبه سنده اولان اتحادلك لذتن طويمز وخانه طريقته كيرمز وروى حقيقتى كورمز وسكان وكركان منزله سندن نجات بولمز وشيران خدا مرتبه سنه ايرمز نتكيم بيوررلر (مثنوى) جان كركان وسكان هريك جداست * متحد جانهاى شيران خداست (نثر) نعوذ بالله بحسب الظاهر

(تحسبهم جميعا) معناسی بولنه وبحسب الباطن (وقلوبهم شتى) فحواسی
اوزره قلبلری متفرق اوله مؤمنه لایق دکلدر قنده قالدیکه اهل طریقته که ظاهرا
متحد کورینه وباطنا بری برینه مخالفت وعداوتلری اوله بلکه بر خانقاهده
دخی ساکن اوله لر بلکه عداوتلری دخی دنیای دنی ایچون اوله من بعد اهل
طریقت اولان فقرایه بو صفتلر لایق دکلدر پس اهل طریقه لایق وواجب اولان
اولدرکه مداهنه ومنافقه اوزره مصاحبت ایتمیه لرکه لم اولا بو نفرته وتفرقه یه
سبب اکر شیخك وجودندن حاصل اولدیسه ارادتنده اولانلردن اکا اعتراض
بوقدر هر نه فعل اشلرسه (مثنوی) کرچه کشتی بشکند تو دم مزن * کرچه طفلی
را کشد تو مو مکن (نثر) بیوردقلری بونکچوندر هیچ مساغ بوقدرکه
تحت ارادتده اولانلر یا ظاهرا ویا باطنا شیخه سوء ظن ایلیه اما اکر بو نفرت شیخله
صحبتنه داخل اولان یارانی ماییننده اولورسه ونفرت وتفرقه یه سبب شیخك
وجودندن ظهوره کلورسه یاران دخی علی کل حال صلاحنه حمل ایدوب وتحمل
وتصبر قیله لر وتفرقه یه سبب اولان خاطره ایله تعبیرا ایتمیه لر وطریق حقه بو صفتلر ایله
کتمیه لر تا کدورت بالجمله باتمیه لر اکر بو خاطره نك دلدن دفعی ممکن اولمزسه
بر قاچ یاران بر یره کلوب وجه مشروع اوزره ادب بر له انك عیبنی اکا اهدا واتحاف
ایده لر (کما قال عمر بن الخطاب) رحم الله امرء اهدى الى عيبى) بلکه اول حالدن
غافل ایسه متنبه اولور واهل حق ایسه حقه بوینن ویرروانی مستحسن کورر
نتکیم حضرت عمردن روایت صحیحله منقولدرکه بیوررر (جلس عمر یوما فی مجلس
والمهاجرون والانصار حاضرون قال عمر رضى الله عنه لو ترخصت فی بعض
الامور ماذا کنتم فاعلين فسكتوا قال عمر هذا الكلام ثلاث مرات فقال بشر
ابن سعد لو فعلت ذلك لقومناك تقويم العود) یعنی بر کون حضرت عمر
رضى الله عنه بر مجلسده اوتورمشدی مهاجرون وانصار حاضرلر ایدی حضرت
عمر دیدیکه اکر بن بعض امورده رخصت ارتکاب ایلسم سزنه اشلرسز حاضر
اولانلر ساکت اولدیلر بو کلامی عمر حضرتلری اوچ کره تکرار ایلدی آخر بشر
ابن سعد دیدیکه اکر بر امرده خلاف شرع رخصت ارتکاب ایلسەك سنی اغاچ
طوغرلدرکبی طوغری قیلارز (فثنى عليه عمر وحسن كلامه) حضرت عمرانك
کلامن تحسین ایدوب اکا ثنا قیلدی پس مشیخت مرتبه سنده اولانه دخی لایق
اولان بودر بویله بر حالده بو آیتله عمل ایده نتکیم حضرت حق حبیبنه بیوررلر
(ادفع بالتى هى احسن فاذا الذى بينك وبينه عداوة كانه ولى حميم وما يلقاها

الا الذين صبروا) يعني سن بو عد اوتى خصلت حسنه ايله دفع ايله پس سنكه خصلت حسنه اظهار ايليه سن شول كمسه لركه سنكله انلر ما بيننده عداوت وار ايدى كانه سكا ولى قريب كبى اولورلر بو خصلته وبو مرتبه يه واصل اولمز الاصبر ايلين واتحاد وجمعيتى نعمت عظمى بيلن * وفى الحقيقه جمعيت واتحاد قلوب نعمت الهيه وموهبت ربانيه دركه اموال وارزاق دنيايى بذل ايتمكله ميسر اولمز وبو مرتبه يه مجرد انفاقله كمسه ظفر بولمز (كما قال الله تعالى خطابا لحبيبه لو انفقت ما فى الارض جميعا ما الفت بين قلوبهم ولكن الله الف بينهم) اكر تنازع فقرانك برى برى ما بيننده اولورسه قادر اولدقچه اهل حق اولنجه سى قلبى نفسه مقابل قيله يعنى نفس مرتبه سنده اولان غضب وتهوره كلان كمسه يه قلبله وروحله معامله قيله تنكيم مشايخ كبارك طريقتلر ندن اولان كلامدندركه (اذا تنازعتم فى امر قابل قلبك بالنفس فان النفس اذا قوبلت بالقلب انحسمت مادة الشر واذا قوبلت النفس بالنفس ثارت الفتنة وذهبت العصمة) پس شرط طريقت بودركه نچون فقرا ما بيننده بو يله شكر آب ورنجش واقع اولسه واختيار ده لر بونى طويسه اكر طريقت وشريعته وصمت وشين ويررشى دكل ايسه شيخه عرض ايتميوب ايكيسنك ما بيننى صلح ايدوب سينه صاف ايده لر زيرا اصلاح ذات البين افضل اعمالدر (كما قال صلى الله عليه وسلم الا اخبركم ما هو اكثر صوابا من الصلاة وافضل من الصدقة قالوا وما هو يا رسول الله قال اصلاح ذات البين) واكر شيخ بونلرك حاللرنى قبل المصالحه طويارسه كفتار وكردارلريكه اول جيننده ما بينلرنده جارى اولمشيدى اكا نظر ايده اكر شريعت وطريقته نقض ويررد كل ايسه انلرى سينه صاف ايده وبونلره خير نصيحت قيله شيخ سهروردى ديركه مظنة سهوده اولان درويشه ديه كه (قم واستغفر لاخيك فاذا قال الفقير ما ارى باطنى صافيا ولا اوثر القيام من غير صفاء الباطن فيقول الشيخ له قم فببركة سعيك وقيامك ترزق الصفا) پس نچون اول درويش اعتذاره قالقسه اول بر درويش انك اعتذار واستغفارنى رد ايليه ظاهرا وباطنا اكر رد ايلرسه مجرم وآثم اولور (كما قال عليه السلام من اعتذر لاخيه معذرة فلم يقبلها كان عليه مثل خطيئة صاحب مكس) يعنى انك اوزرينه عشار وباجدارلر خطيئه سى كبى خطيئه اولور وشيخ سهروردى ديركه (فلا يجوز رد استغفار من اعتذر بحال كما روى عن عبد الله ابن عمر قال صلى الله عليه وسلم ارحموا ترحموا واغفروا يغفر الله لكم) اكر درويشلر ما بيننده صادر اولان كفتار وكردار شريعت وطريقته مخالف واقع اولديسه

ایکیسن بیله صف تعاله کچوره وصف تعالك ادبی اولدرکه درویش اورایه کچوب قائم اولدقده اکرصوررلرسه تقیر وقطمیر کندودن هرنه صادر اولدیسه کتم ایتمیه ومنازعه ومجادله سمتنه کتمیه ماهو الواقعی ذکرایلدکدنصکره اعتذار واستغفاردن غیری جانب طوتمیه (مثنوی) ازپدر آموز کادم درکناه * خوش فرود آمد بسوی پایکاه * چون بدید اوعالم الاسرار را * بردوپا استاد استغفار را * برسرخاکستر انده نشست * ازبهانه شاخ تاشاخی نجست * ربنا اناظلمنا کفت وبس * چونکه جانداران بدید ازپیش وپس (نثر) پس شیخ اولااول فعله بادی اولنه وتعدی وتجاوز قیلنه بلاغرض نفس عتاب ایلیه وای نادرویش وای بی ادب دیو * وبونك امثالی عتاب آمیزسوزسویلیه مثلا نیچون نفس وشیطانه اویدك وطریق حقدن تجاوز قیلدك واوبرینه دخی دیه که نیچون سن صبور اولمدك وا کاتحمل قیلمدك حتی درویشلك سنده بولنه ایدی * اکراسانله تعزیره مستحق ایسه بوکونه تعزیرایده واکرچوبله تعزیره مستحق ایسه یاتوره واون مقداری چوب اوره (قال علیه السلام لایجلد فوق عشر جلدات الافی حدود الله) اکراختیارایسه وصلاح ومعرفتیله موصوف ایسه اول زلتی عفواولنمق اولی درتکلیم حضرت عائشه رضی الله عنها بوحدیثی روایت ایدرلر حضرت بیورمشلرکه (اقیلوا ذوی الهیئات عثراتهم الاالحدود) اقاله عفو معناسنه درهیئات هیئتك جمعیدرهیئت برشیئك شکل وصورتنه دیرلر شافعی حضرتلری دیرکه ذوی الهیئاتدن مرادشرله معروف اولمیه اهل صلاح وورع اوله دیمشلر بعضیلرده اصحاب مروت واهل وجوهدر دیمش عثرت زلته واياق طیرتمغه دیرلر یعنی بچن برصالح هیئت صاحبی کمسه دن برزلت صادره اولسه انی عفوایلك الاحدود اللهده دکل زیرا حدود الله باغشلنمز وعفوممکن دکلدر مثلا حدخمر وحدزنا کبی وشفاعت ایدنك دخی شفاعتی حدشرعیده مقبول دکلدر کما قال علیه السلام لایشفع فی حدمن حدود الله) پس شرب خمرك حدی سکسان وزنانك یوزدر برچوب اکسك اورمق جائزاولمز پس بعدضرب الحد کسوه لرین آکوب تبعید ایده ورد قیله بعدزمان (ع) بازابازاهرآنچه هستی بازا * نحوای اوزره اکرتائب اولورسه عفوایدوب خیردعا ایده وکسوه سن تکبیرقیله پس بعدالعفو سنت وطریقت بودرکه اودرویش نیه قادر ایسه یاانلی ویار یعنی فقرایه بذل ایده وهیچ قادردکلسه برطعام طبخ ایده اقل مایکون اطعمه واشربه دن یاخود برلذیذ شیء طبخ ایتدیره تکلیم کعب بن مالك بوحدیثی حضرتدن روایت بیوررلرکه

اول حديث بودركه كندولر برجرم ايتمشلردى حضرت برزمان غضب ايلديلربس كعب بن مالك توبهٔ نصوح ايلدى حضرت توبه سنى قبول ايدوب عفو بيوردى پس بيوررلروحكايه قيلرلركه (فقلت يارسول الله اظن لاتقبل توبتي حتى انخلع من مالي كله واهجر الدار التي اتيت فيها الذنب فقال عليه السلام اخرج ثلث مالك فاصرفه في سبيل الله) پس فقرايه دخى لازمدر بعد العفو مالك اولدبغى شيئك ثلثى مقدارينى بذل ايده وار كيردرويشدن طريقته مخالف برفعل صادر اولسه وفقرا آنى طويمسه ويابردرويشه غرضي وكدورتى اولسه بونا بأكلكه سماعه كيرميه وسماطه كلميه تا اول طريقته مخالف فعلدن توبه قيلمينجه واول كدورت باطندن صافي اولمينجه زيرا (المؤمن مرآة المؤمن) اكرسماعه كيرسك ذوق حقاني وروحاني بولمزسك واكرسماطه كلسك شيخك وفقرانك جمال معنويلرين كورمزسن پس سلوك منسد اولور وقبضه دوشوب مدبر قالورسن بوصفتي كه درويش كندوده مشاهده قيله شيخك وفقرانك خيردعاسن اله وبرطعام طبخ ايده تا انلرك خيردعاسيله اول كثافت وكدورتدن هرنه ايسه باذن الله خلاص اوله وخانقاه نشين اولان فقرانك مبتديلرينه وطالبلرينه تا اوسطلرينه سنه كلنجيه دك لازمدركه هربري شانه لايق برخدمتده اوله لروبطالتدن احترازقيله لرحتى طعام خانقاه انلره حلال اوله (سيد القوم خادمهم) نكته سن طوبن خدمتدن غافل اولمز (ومن خدم خدم) حديثنه اوبن عبوديتدن الديومز جناب حق جل شانه حديث قدسيسنده حضرت داود نبي كبي صاحب سعادته خطاب ايدوب بيوررلركه (ياداود اذا رأيت لي طالبا كن له خادما) يعني بيوررلركه ياداود بنجون بكاطالب وعاشق بركمسه يي كوره سن اكاخادم اول وبوراهلك طالبلرينه وبودركاهك راغبلرينه خدمته عازم اول تابنم رضامي الله كتوره سن (مثنوى) پس رياضت راتبجان شومشترى * چون سپردى تن بخدمت جان برى (نثر) طالبان حقه خدمت ايتمك عبادت نافله دن يكدرتكيم بوحديث صحيحده وارداولديكه انس حضرتلرى رسول حضرتلرندن روايت ايلربيوررلركه رسول حضرتلريله جميع صحابهٔ كرام برسفرده ايدلك اصحاب كرامدن بعضيسى صائم وبعضيسى غيرصائم ايديلرپس هوا اول كون زياده كرم اولدى برمنزله كالدك روزه داران درختلرآلتلرين طلب ايدوب كيمي اووردى وكيمي ياتدى صائم اولميانلر جست وچابك خدمته بيل بغليوب خيمه لرقورديلروطبخ طعام قيلديلروحيوانانه آب وعلف ويرديلرپس رسول صلى الله عليه وسلم بيورديلركه (ذهب المفطرون

مطلب في الخدمه

بالاجر ذهب المفطرون بالاجر وهذا الحديث يدل على فضيلة الخدمة على النافلة
اى اخى مقام خدمت بلند وخادم بغايت سعادتمنددر بشرط آنكه خدمتنده
وافى وخدمتى شوائب رياوسوادن صافى اوله اكر بويله اولمزسه خدمتى حق ايچون
اولمز وانبيا واوليا قتنده اعتبار بولمز (مثنوى) نى كدا باشد كزهر خدمتى*
كز نود ارند اى عزورمنتى (نثر) زيرا خادملك برقاچ نوعى واردر بريسى مطلقا
خدمتى لله وفى الله ايلر مقبول اولان خدمت اولدر وبريسى دخى اكر نفسى حظ
ايدرسه خدمت ايدر واكر حظ ايتمزسه ايتمز واكر ايلرسه ده ضرورة وكرها ايلر
بو نوعه متخادم ديرلر سعادتنه ايرن خادمدر لكن متخادم دخى اجردن خالى اولمز
اما بر نوع دخى واردر كه انك خدمتى يا براى دنيادر ويا خود لغرض ريادركه يا فقرايه
ويا خلقه كندويى كوستره وبكنديره وفلانده فلان قدر خدمت ايتدم ديواوكنه
اول فلاح بولمز واجرى دخى اولمز والله تعالى اعلم

(باب سابع)

فقرانك سفر وسياحتن بيان ايلر وسفرلك صوريسن ومعنويسن عيان قيلر (قال
رسول الله صلى الله عليه وسلم سافروا تصحوا وتغنموا) بو حديثك شرحنده ديمشلركه
(تصحوا ابدانكم بالحركة فى الظاهر واديانكم فى الباطن بالعبرة وتغنموا الفضل
والعلم المستفاد من المشايخ الذين تصحبونهم فى اثناء السفر) پس بو حديثده
ذكر اولنان سفردن مراد تحصيل علم دين ايچون وزيارت اهل يقين ايچون
وخدمت مشايخ كزين ايچون اولان سفردر انكچون اوچنجى جلدده حضرت
وقوفى حكايه سنى بو سفرى بيلسونلر ايچون وسفر وسياحتدن مرادطريقمزده
ندر آكله سونلر ايچون كما ينبغى ذكر ايوردى پس درويشه لازمدركه اكر بر شيخ
كامل ومكملى بولميسه نجوم سماء معرفت وكل بوستان حقيقت اولان مغلملرك
نظرنه يته وانلردن علم سلوكى وآداب صعلوكى تعلم ايده انكچون مشايخ كبار
بيورمشلركه (من لم يره مفلحا لم يفلح ابدا) پس سالك بدايت حالنده (اطلبوا العلم
ولو بالصين) حديثنك فحواسنجه معدن علم لدن اولان عزيزلرى طلب ايده زيرا
صيندن مراد اهل يقينك وصاحب تمكينك وجوديدركه محل مسك علوم
ومعارفدر پس طالب بويله بر مرشد ربانى ووسيلۀ يزدانى ايچون وطنندن مهاجرت
ايدوب سفر وسياحت قيله وطالب اوله (قال الله تعالى يا ايها الذين آمنوا
اتقوا الله وابتغوا اليه الوسيلة وجاهدوا فى سبيله لعلكم تفلحون) مفسرلر
بو آيتده وسيله يه برقاچ وجه يازمشلردر اما محققلر وسيله دن مراد مرشد كاملدركه

حقـله عبد ما بیننده وسـیله دردیمشلر * پس حق تعالی بونلرك طلبنه امر ایدوب (وابتغوا الیه الوسـیله) بیوردی وبرآیتده دخی (فاسئلوا اهل الذکران کنتم لاتعلمون) بیوردی بوجمله حدیث وایت معدن معرفت وشاهان طریقت اولان ارباب حقیقتك طلبی ایچون وارداولمشدر (مثنوی) سایهٔ شاهان طلب هردم شتاب * تاشـوی زان سایه بهتر ز افتاب * کر سفرداری بدین نیت برو * ور حضر باشـد ازین غافل مشو (نثر) پس شول وقتده که طالب برعارف بالله بوله وبرعالم آکاهه ایره سفر وسیاحت اکا حرام اولور پس لازم کاورکه اکا ارادت کتوره وخدمت قیله وتحصیل علم ومعرفت ودین ودیانت وتکمیل آداب طریقت واسرار حقیقت ایده واکر اوقومسی اولمزسه (کن عالما اومتعلما اوسامعا ولاتکن رابعا فتهلك) حدیثنك موجبنجه استماعله کندویه لازم وواجب اولان دین علمی وطریقت ادبنی اوکرنه بعده اکر مرشدی وفات ایده ویاخود بعد تطهیر النفس وتحصیل المعرفة وتکمیل الدین والدیانة عزیزندن یازیارت کعبهٔ مکرمه ایچون ویاخود زیارت بیت المقدس ویاخود زیارت آستانهٔ حضرت پیرایچون ویاخود بعض عرفانك وصلحانك زیارتیچون اجازت استیه اکر کاملیله جان ودلدن رضا ویررسه بیوردیغی اوزره سفر وسیاحت ایده واکر جان ودلدن رضا ویرمزسه حذر ایده والحاصل رضاسیله سفر وسیاحته اذن آلورسه اکر صلهٔ رحم واجب اولدیسه صله ایده واکر صله واجب اولمدیسه عزیزلردن وعارفلردن برینك زیارتنه کیده وکتدیکی بوللرده وشهرلرده دخی اولیاء اللهی تجسس ایده ونره ده برصاحب همت وارد رآنی تفحص قیله تا تعذیب حیوان بلافائده قیلمیه وفوائد سفردن بی نصیب قالمیه زیرا سیاحتدن مقصود اهل الله بولمقدر وعلما وعرفا وصلحایه مقارن اولمقدر ویاخود اقل مایکون زیارت بیت الحرام وبیت المقدس وآستانه قیلمقدر بوخسه ابلهانه عمرنفیسی ضایع قیلمق دکلدر نتکیم حضرت مولانا ایکنجی جلدده بوخصوصده برکوزل تمثیل ایدوب بیورورلرکه بردرویش براوبنا ایدوب اکابرپنجره قودی شیخی انك اوینه کاوب دیدیکه درویش بوپنجره یی نیچون قودلك دیدیکه اولك ایچی روشن اولسون ایچون شیخ دیدیکه بویله دیمه زیرا البته پنجره دن ضیا دوشمك مقرردر بلکه اهل طریق بویله قیلمق کرلکه اول پنجره یی اذان صداسنی اشتمك ایچون قیله تا روشنالك خودانك طفیلی دره پس سالك اولان دخی سفر وسیاحتی اهل الله بولمق ایچون وانلره مقارن اولمق ایچون قیله شهرستان سیری وعجائب وغرائب

کورمك

کورمك اناك طفیلیدر اول بهر حال بولنور وهر منزله کدایره وهر شهره وکویه که کیره عجائب قدرة اللهی کوره وصنایع وبدایع عبرة اللهیه نظر قیله (قال الله تعالی قل سیروا فی الارض فانظروا کیف بدأ الخلق) ای کیف خلقهم ابتداء علی اطوار مختلفة وطبایع متغایرة واخلاق شتی فان ترتیب النظر علی السیر فی الارض موذن بتتبع احوال اصناف الخلایق) یعنی حق تعالی بیوررکه سیر ایلك ای بنی ادم یر یوزنده پس دخی نظر ایلك که اول الله نیجه بو خلقی ابتداء اطوار مختلفه اوزره وطبایع متغایره اوزره واخلاق شتی اوزره بدأ ایلدی پس نظری ارضده سیر ایتمك اوزره ترتیب قیلمسی اصناف خلایقك احوالنی تتبع ایتمکی مشعردروفی الحقیقه سفر وسیاحتك فائده سی اصناف خلایقك احوالنی تتبع قیلمقدر وتجربه روزکارله رعونت وخشونت نفسدن پاك اولمقدر (وفی العوارف انما سمی السفر سفرا لانه یسفر عن الاخلاق) یعنی سفره انکچون سفر دیدیلرکه اخلاقی اسفار ایلروخوی بدونیکی اظهار ایلرای اخی بلکل که سفر ایکی قسمدر بری صوریدر وبری دخی معنویدر واصل اهل الله قتنده مقبول ومقصود اولان سفر سفر معنویدر اما سفر صوریده دخی چوق فوائد واردر جمله دن بری نفس مألوفات ومحظوظاتندن منقطع اولور وشربت فراق یاران وخلانی چشیده قیلور بو صفتله من وجه لذت فنایی بولور وموته مستعد اولور وبرفائده دخی بودرکه غریبلك صفتیله متصف اولور (وطوبی للغرباء) سعادتن بولور وبرفائده سی دخی بودرکه صفت خمولی ایراث ایلر وخمول وبی نام اولمق ایسه طریقت اولیانك رکن اعظمیدر (قال ابن عطا ادفن وجودك فی ارض الخمول حتی تفوز باذواق الفحول) یعنی وجودکی بی نامك زمیننده دفن ایله تامردان الهینك اذواقنه فائز اوله سن وبشر بن حارثه برکسه دیدیکه (اوصنی یاشیخ قال اخمل ذکرك واطب مطمعك) وبو بی نامك خصوصنده حضرت رسول علیه السلام بیوردیلرکه (بحسب امرء من الشران یشار الیه فی الدین وفی الدنیا بالاصابع الامن عصمه الله) یعنی آدمه شر اول کفایت ایدرکه آدمه دینده ویادنیاده اصابعله اشارت اولنه که بوفلاندر الا اللهك عصمتی اولدیغی قول بوشردن بریدر (مثنوی) اشتهار خلق بند محکمست * درره اوازبند آهن کی کمست (نثر) دیدکاری خمول مدحنده در ابن فارض دخی بو محله مناسب بیوردلرکه (نظم) واخملنی وهنا خضوعی لهم * فلم یرونی هوانابی محلا لخدمة (نثر) یعنی بنی کمال خضوعم بی نام قیلدی ارباب طریقت ما بیننده من حیث ضعفی پس

انلربنی غایت مستهان وخوار اولدیغمدن برخدمته محل ولایق کورمزلرا کرچه
خمول اولمق حضرده دخی میسر اولور اما سفرده دخی زیاده اولور پس سیاح اولان
درویش اولدرکه سیاحتی حالنده برشهرده چوق قرار ایلمیه تا اول دیاره کوکل
بغلمیه واندن اول دیارك خلقی بیزار اولمیه وکند ودخی تغیر بولمیه اکثریابشر
ابن حارث دیرلردیکه (یامعشر الفقراء سیحوا تطیبوا فان الماء اذا مکث فی موضع
تغیر) حضرت دخی بومحله مناسب بیورررلرکه (نظم) درخت اکر متحرك بدی
بپا وبسر * نه رنج اره کشیدی نه زخمهای تبر * ودخی بیوررلرکه (مثنوی)
ازسفرها ماه کیخسرو شود * بی سفرها ماه کی خسرو شود (نثر) بشر بن حارثك
بوسوزنی مشایخدن بری ایشیدوب دیدیکه (صر بحرا حتی لاتتغیر بالجیفة)
سوزده بو درسالك شویله بر بحر عظیم کبی اوله که من بعد متغیر اولمیه اکثر مشایخ
بدایت حالنده سفر وسیاحت ایدوب نهایت حالنده بحر اولمشلر وبر یرده قرار
قیلمشلر وبعضیلر بدایت حالنده برکامله یتمشلر وسیاحتی ترك ایتمشلر وبعد تکمیل
السلوك نهایت حاللرنده سفر وسیاحته کتمشلر وبیورمشلرکه (اجتهد ان تکون
کل لیلة ضیف مسجد ولاتمت الابین منزلتین) دقوقی حضرتلری وابراهیم
خواص حضرتلری بویله دیمشلردر دائما سفر وسیاحت قیلمشلردر وذوق
باطنی ترك مأوی ومنزلده بولمشلردر لامیة عجم صاحبی بومحله مناسب بیوررلرکه

(شعر)

نائی عن الاهل صفر الکف منفرد	کالسیف عری متناه عن الخلل
لو کان فی شرف المأوی بلوغ منی	لم تبرح الشمس یوما دارة الحمل

(نثر) معناسی اول کسه که اهلندن بعید دروالی خالی ویاراندن منعزلدر شول
تیغ تیز کبیدرکه ایکی جانبی خللدن عاری ومجرد درا کر شرف مأوی ومکانده
آرزوو مقصوده وصول میسر اولیدی آفتاب حمل برجنی ترك ایتمزدی زیرا قتی
شریف برجدر * پس معلوم اولدیکه سیاحت وسفرده نیجه فوائد واردر انکیچون
دقوقی وابراهیم برشهرده قرق کون طورمق میسر اولمامش وبرمنزلده یکرمی کوندن
زیاده اقامت قیلمش تا اوکنه خلل کلمیه تکیم ابراهیم خواص حضرتلرندن
منقولدرکه بیوررلر اون بش کون بر بادیه ده قالدم بلا طعام ولا شراب نفسم
قصد ایلدیکه کیاه ونبات هرنه ایسه اوتلیم وحشیش خشکی قوت ایلیم کوردمکه
حضرت خضر پیدا اولدی پس درحال بن اندن قاچدم وانك صحبتنی استمیوب
اندن کچدم دیدیلرکه یا شیخ نیچون اندن فرار ایلدك خود نیجه اولیا واردرکه آنك

یوز بن کورمکه حسرت چکرلر وروزوشب انك زمین طلبنده تخم اشتیاق اکرلر
پس بیوردیکه قورقدمکه نفسم اکا اعتماد ایده واندن استمداد واستغاثه قیله
وجناب حقه اولان توکلمه خلل کله بو طائفه نك سفر وسیاحتدن مرادلری
اصلاح درون وافنای بروندر بو خسه سفهای زمانه کبی شهر شهر وقصبه
قصبه کزوب کاسه لیس عوام اولوب فرائض ونوافلی ترك قیلوب (جیفة اللیل
بطال النهار) اولنلر کبی سیرآب وکل قیلمزلر بلکه سفرجان ودل ایدرلر کاه
اولورکه سبالکلك نفسی تکیه لر بوجاغنده خدمت وریاضتده تصفیه بولورکن
وبرصاحب نظرك نظر وهمتن آلورکن خدمتدن وعبودیتدن منقبض اولوب
بوذکراولنان طائفه نك حاللرنی کندی یه سند ایدوب وسیر وسیاحتده بولدیغی
ذوق نفسانی یی ذوق روحانی عد ایدوب طالب سیاحت اولور خبری یوقکه
دام نفسه دوشوب ذوق روحانیدن ورضای الهیدن محروم قالور زیرا نفس سیر
صحاری ودشتدن واطراف واکنافی کشت وکذشتدن کالیله حظ آلور وبرکسه نك
ضبطی التنده اولمدن محنت ومشقت بولور پس کندو حظنه وهواسنه تابع
اولوب سیاحت قیلورواول سیاحتده بولدیغی ذوقی ذوق روحانی ونشاط رحانی
بیلور خالبوکه مکر شیطانی وتلبیس نفسانیدر (مثنوی) بندهٔ یك مرد روشن
دل شوی * به که برفرق سر شاهان روی * صفع شاهان خور مخور شهد خسان
تاکسی یابی زاقبال کسان * من عجب دارم زجوی صفا * کورمدرو قت
صیقل ازجفا (نثر) پس سفر ظاهری بیلدکسه سفر باطنه کلهلم (المسافر
فی الباطن وهو السایح السایر من اوطان الغفلات الی محل القربات ومن الافعال
السیئة الی الحسنات بقطع المسافات النفسانية والفلوات الشهوانية حتی یصل
الی مقام اسرار السبحانية ومشاهدة الربانية) مسافر فی الباطن شول سایح
وسائردرکه غفلتلر وطنلرندن حقك قربتلری محلنه سیرایده وافعال سیئه دن
حسنانه سیرایده نفسانی اولان مسافه لر وشهوانی اولان صحرالری قطع ایتمکله
حتی اسرار سبحانی ومشاهدهٔ ربانی مقامنه واصل اولنجیه دك * ابن فارض
بیوررلر (نظم) اسافر من علم الیقین الی عینه * الی حقه حیث الحقیقة رحلتی (نثر)
یعنی بن مسافرت ایلرم علم یقیندن عین الیقینه حق الیقینه مسافرت ایلرمکه
حقیقت مرتبه سنه دربنم رحلتم شیخ حضرتلری فتوحاتده بیوررلرکه (اعلم ان
المسافر فی طریق الله اما ان یکون مسافرا بفکره فی المعقولات اومسافرا بالاعمال
فالمسافر بفکره فی المعقولات من طلب الآیات علی وجود صانعه ومشهود خالقه)

الی حق الیقین او الی الموت ثم لا یزال یسافر بقطع منازل البرازخ الی ان ینتهی
الی منزلة البعث ثم یرکب مرکبا شریفا یحمله الی دار سعادته واما المسافر بالاعمال
مسافر من عمل الی عمل الموت) بیورر لرکه بلکل ای سالك معنویکه طریق
اللهده مسافر یا فکریله معقولاتده مسافردر ویا خود اعمالله مسافردر فکریله
معقولاتده مسافر اولان شول کمسه درکه صانعنك وجودنه وخالقنك شهودینه
تا حق الیقینه دك آیات طلب ایلیه ویاخود موته دك واندنصکره برازخ منزللرنی
قطع ایتمکله مسافرت ایده منزلهٔ بعثه ایرنجه یه دك اندنصکره حالنه مناسب
اولان مرکب اعماله سوار اولوب آنی دار سعادتنه حامل وواصل اولور اما اعمالله
مسافر اعمال سیئه دن حسنه یه سفر ایدر بعض سالکك باطنی حق جانبنه دائما
سفر ایتمه درو کندودن خروج ایدوب حقه کتمه ده در بویله کمسه ظاهرده سفر
ایتمسه وکذلك اعمالله دخی کتمسه باطننده اولان محبتی وتوجهی حسبیله منزل
آلور ومقصود بالذاتی بولور (قال فی العوارف ارسل ذوالنون المصری الی ابی یزید
البسطامی رجلا فقال قل لاخی ابی یزید الی متی النوم والراحلة قد سارت قال
ابو یزید للرسول قل لاخی ذی النون الرجل من ینام اللیل کله ثم یصبح فی المنزل قبل
القافلة فقال ذوالنون هنیئا له هذا الکلام لا تبلغ احوالنا الیه) معناسی ذوالنون
بایزیده برکمسه ارسال ایلدی دیدیکه قرداشم بایزیده دیکه بونومه زمانه دك
نومدن مراد ظاهر اعمالدن ومجاهده دن تغافل ایتمکدر حالبوکه راحلهٔ ایام
وقافلهٔ انام مرور ایلدی ابو یزید حضرتلری بیوردیکه ذوالنون قرداشمه دیکه
ار اول کمسه درکه کیجه جمله اویویه اندنصکره صباحین منزلده ینه قافله دن اوّل
بولنه ذوالنون دیدیکه بو سوز آکا سکی جیدر ولا یقدر بزم احوالمز آکا یتشمز
بایزید حضرتلرینك بو سوزندن مرادی دن کاردن فارغ اولوب جان ودلله حضرت
حقه سفر قیلمقدر جان ودل ایله اولان سفر جمله دن منزلده اوّل بولنور لمحرره (نظم)
سیر دل کن سیر کل راهین بهل * هست مقصود از سفر این ای مقل (نثر) سفر
معنوی اهل الله قتنده درت درر اولا سیر الی اللهدر که مرتبهٔ نفسدن وجود حقیقی
جانبنه سفر ایتمکدر بو سفرروی وخدتدن حجاب کثرت مرتفع اولدیغی کبی منتهی
اولور اندنصکره سفر ثانی قیلورکه اکا سیر فی الله دیرلر سیر فی الله صفات اللهیه
متصف واسماء اللهیه متحقق واخلاق اللهیه متخلق اولمقدر وجمله صفات بشریه یی
فانی ومضمحل بولمقدر بو سفرلرك نهایتی وجوه علمدن رفع نقاب اولوب اکا علوم
لدنی منکشف اولمقدر اندن سفر ثالث قیلمقدر که اکه سیر مع الله دیرلر سیر مع الله

سالكك هر مرتبه ده اللهله اولان سيريدر وشائبۀ اثنينيتك كليتله مرتفع اولمسى
وحضرت احديته ترقى قيلمسيدر بو مرتبه يه مقام قاب قوسين اوادنى ديبورركه
نهايت ولايتدر وبو سفرك نهايتى مرتبۀ عين الجمعده كليتله اضدادى ظاهرا
وباطنا محو بولقدر اندنصكره سفر رابعدركه اكا سير عن الله ديرلر سير عن الله
وحدتدن كثرت طرفنه اولان سيردر وطالبلرى تكميل ايچون وسالكلرى تربيه
ايچون بو سفره بقا بعد الفنا وصحو بعد المحو وفرق بعد الجمع دخى ديرلر وبو سفرك
نهايتى حقدن خلقه مع الاستقامة والعداله رجوع ايدوب وحدتى كثرتده
وكثرتى وحدتده كورمكدر والله تعالى اعلم بالصواب

(باب ثامن)

سفرك آدابنى وخانقاهه كلمه نك ادبنى ومصاحبت والفت قيلمه يى بيان ايدر)
اولا سالكه لازم وواجب اولان بودركه فرائض وواجباتدن واحكام شرعيه
وآداب طريقيه دن برنى ترك ايتميه وسمت اباحت وضلالته كتميه تا وحل معصيته
باتميه وسنت بودركه (الرفيق ثم الطريق) موجبنجه اولا بر يار ديندار ونيكو كردار
ومصاحب بردبار اله كتوره كه امور دينيه يه عالم وطريقت اوزره عامل اوله
وخلاف شرعه راضى اولميه و مراد نفسه رضا ويرميه پس نفس اماره
مرتبه سنده اولان طالبه وآفات ومضرات نفسه واقف اولميان سالكه بويله بريار
موافق ورفيق صادق لازمدر اما اول كسه كه اموردينيه سنه واقف اوله وآفات
نفسانيه يه عارف اوله اكا منفردو يكتا كتمكه نهى يوقدر استرسه منفردا سفر
ايتسون واسترسه جماعتله كتسون پس (خير الرفقاء ثلاثة) فحواسنجه سياحت
ايدن كسه لر بارى اوچ كسه اوله ودخى سنت وطريقت بودركه ايچلرندن برامور
ديده اختيارى وسخى وجو مردو ديندارى امير ومقتدا اتخاذ ايده لر پس
اول نه ديرسه ونه قيلرسه اكا تبعيت ايده لر نتكيم حديث صحيحده حضرت بيوررلر
(اذا كنتم ثلاثة فى السفر فامروا احدكم) يعنى چون سز سفرده اوچ كسه وياخود
دخى زياده اوله سز ايچيكزدن بريسنى امير قيلك واكا تابع اولك ودخى سنت
وطريقت بودركه چون سفره عزم قيلسه اخوان ويارانه وداع قيله وعين جمع بريرده
ايكن خير دعالرين آلوب اندنصكره كيده زيد بن ارقم حضرت رسولدن
عليه السلام روايت ايدرلركه حضرت عليه السلام بيورمشلر (اذا اراد احدكم
سفرا فليودع اخوانه فان الله يجعل له بدعائهم البركة ويحفظ دينه وعلمه) اكثر خير
دعا آلموب سنت وطريقتى ترك ايدن سفهايى كورورزكه دينلرى وعملرى محفوظ

دكادر پس شرط طريقت بودركه جمله‌دن خيردعا الهواكر بركسه دن تعلم واقع
اولديسه استيذان قيله اندنصكره روان اوله پس سنت وطريقت بودركه نچن
برشهره وقصبه يه كله بعد الاستحمام والاغتسال اول شهرده ياران طريقتدن
وياخود اصحاب حقيقتدن برواجب الزياره كمسه وارايسه آنى زيارت قيله
تارضاى حق بوله تكيم بوحديث شريفي ابوهريره حضرتلرى روايت ايدرلر
حضرت عليه السلام بيورمشلركه (ان رجلا زار اخاله فى قرية اخرى فارصد الله
على مدرجته ملكا اتى عليه قال اين تريد قال اريد اخالى فى هذه القرية قال هل لك
عليه من نعمة تربها قال لا غيرانى احببته فى الله قال فانى رسول الله اليك بان الله
قد احبك كما احببته) معناى شريفي بودركه تحقيقا بركمسه برآخر كويده اولان
قرداشنك زيارتنه قصد ايلدى حق تعالى آنك طريقي اوزره برملك راصد
ومترقب قيلدى اول ملك اوكمسه يه كلدى ديديكه نه مكانى ديلرسن اول كمسه
ديديكه بوكويده برمؤمن قرداشم واردر آنى ديلرم ملك ديديكه سنكيچون آنك
اوزرنده برنعمت وارميدركه آنى رعايت ايدرسن وتربيه قيلرسن اول كمسه
ديديكه اول كمسه نك بنم اوزرمده وبنم آنك اوزرنده هيچ رعايتي واجب اولان
نعمتلردن بريسى يوقدر الا بن انى الله وفى الله سورم ملك ديديكه تحقيقا بن اللهك
رسوليم سكا مژده كه الله تعالى سنى سودى سن انى سوديكك كبى بوحديثدن
لازم كلان بودركه زيارت ياران واخوان مستحبدر ولكن ادب بودركه حين
زيارتده نظر ايده سن اكر زيارت ايلديكك سنك اكلنمكدن ومصاحبتكدن حظ
ايلرسه اكلنه سن واكر انك بعض اشغالى وارايسه اكلنميوب وداع ايده سن
وكندى مصلحتكه كيده سن پس بعد السير والسفر نچن برشهره كله سنكه
اول شهرده شيخ اوله وفقرا وخانقاه اوله اكروقت عصر قريب ايسه زاويه يه داخل
اولميه سن اكر برساكن اولمغه قابل يراولورسه اول كون انده ساكن اولوب
على السحر خانقاهه داخل اوله سن تكيم حضرت رسول بيوررلر (اذا قدم
احدكم من السفر فلا يطرقن اهله ليلا) پس فقرانك اخوانى اهلى كبيدر اما اكر
قادم معذور ايسه هرنه وقت كلسه جائزدر لكن شيخه على السحر بولشه تاوقت
زواله دك رخصت واردر حضرت رسول عليه السلام نچن سفردن كلسه‌لردى
بربرده اكلنورلردى وشهره على السحر داخل اولورلردى تكيم حضرت كعب
ابن مالك روايت ايدرلر (كان رسول الله لا يقدم من السفر الا نهارا فى الضحى)
پس وقت ضحى ده كلمك مستحبدر پس كلوب خانقاهه داخل اولدقده

(بسم الله الرحمن الرحيم) دیه‌ اکر فقرادن کمسه کورسه عشق و یره‌ و مصافحه قیله اکر آشنا ایسه معانقه قیله زیرا سنت وطریقتدر ومصافحه ومعانقه حقنده احادیث شریفه برنیچه کونه واقع اولمشدر نتکیم بیوررلر (ما من مسلمين يلتقيان فيتصافحان الا غفر لهما قبل ان يتفرقا وعن ابي هريرة اتفقا على الرواية عنه قال خرجت مع رسول الله حتى اتى جناب فاطمة فقال عليه السلام اثم لكع يعني حسنا فلم يلبث ان جاء يسعى حتى اعتنق كل واحد منهما صاحبه) ابوهريرة رضی الله عنه بیوررلرکه بن رسول الله ایله چیقدم حتی اول حضرت جناب فاطمه‌یه کلدیلر و بیوردیلرکه بورده میدر کوچک یعنی حسنی مراد ایدیلر پس امام حسن چوق اکلنمیوب کلدی سعی ایدرک حتی رسول الله معانقه ایلدیلر (وعن جعفر ابن ابي طالب في قصة رجوعه من ارض الحبشة قال جعفر فخرجنا حتى اتينا الى المدينة فتلقاني رسول الله فاعتنقني ثم قال ما ادري انا بفتح خيبر افرح ام بقدوم جعفر) جعفر بن ابی طالبدن دخی مرویدرکه حبشه زمیننددن مدینه‌یه رجوعی قصه سنده بیوردیلرکه بز ارض حبشه‌دن چیقدق حتی مدینه‌یه کلدک پس حضرت رسول بکا قارشو کلدی و بکا معانقه قیلدی اندنصکره دیدی بیلمزم بن خیبر قلعه سنک فتحنه‌می زیاده فرحنا کم یوخسه جعفرک کلمسنه‌می واوپشمرلرسه‌ده سنتدر نتکیم بر روایتده دخی وارد اولمشدرکه (لما قدم جعفر قبل رسول الله بين عينيه) وحضرت اوائل مثنویده بوذکر اولنان خصاله اشارت ایدوب طبیب الهینک پادشاهه کلسنی ومصافحه ومعانقه قیلمسنی یازوب فقرایه تعلیم بیوررلر (مثنوی) دست بکشاد و کنارانش کرفت * همچو عشق اندر دل و جانش کرفت * دست و پیشانیش بوسیدن کرفت * وز مقام وراه پرسیدن کرفت (نثر) وحاضر اولان فقرایه دخی مستحب اولان اولدرکه مرحبا مرحبا خوش کلدک دیه‌لر نتکیم عکرمه‌دن مرویدرکه رسول حضرتلرینک حضورلرینه کلدم سفردن * اول بکا (مرحبا بك مرحبا بك يا عكرمة دیدی ایکی کره (وقالت ام هاني ذهبت الى رسول الله صلى الله عليه وسلم فقال لي مرحبا بام هاني) بش مسافرا کر جماعت خانه‌یی بیلورسه اکا نزول ایده‌ و اکر بیلمزسه برکمسه‌یی دلیل ایده‌ و ابتدا جماعت خانه‌یه کله و آنده اولانلرله مصافحه قیله پس آشپز اولان انک اوکنه ما حضر هرنه ایسه وهرنیه قادر ایسه ولو بکسر خبز کتوره نتکیم لقیط بن صبرة‌دن مرویدرکه بیوررلر (قدمنا الى منزل رسول الله صلى الله عليه وسلم فارسلت لنا عائشة بقناع فيه تمر فاكلنا ثم جاء رسول الله

فقال هل اكلتم شيئا قلنا نعم) لقيط بن صبرة روايت ايلركه بز برنيجه كمسه لرله رسول
حضرتلرينك منزلنه كالدك حضرت عائشه رضى الله عنها بزه برطبق كوندرديكه
آنده خرما وارايدى پس بزانى ييدك اندنصكره رسول حضرتلرى كالدى بيورديكه
برشئ يديكزمى ديدك نعم يا رسول الله بو حديث ما حضر طعام احضارا يتمكه
دلالت ايدر پس بعد زمان خادم خانقاه شيخى تجسس ايده واستيذان ايده
اكرادن ويررسه اول مسافرى بربرك سبزايله نيه قادر ايسه ولوكان خلا لاشيخنه
بولشدره (مثنوى) بردر ياران نهى دست آمدن * هست بى گندم سوى
طاحون شدن (نثر) هديه نك طريقه مزده اولديغنه دلالت ايدراندنصكره اول
درويش جماعت خانه يه كله وخادم خانقاهه برقاچ دينارويره تا اخشامه فقرا
ايچون برشئ احضار ايده لربعد الطعام اول درويش پاى ماچانه چقه اندنصكره
كاوب شيخك الن اوپه اندنصكره ينه پاى ماچانه واره وقائم طوره ودعا تمنى قيله
پس بعد الدعاء كاوب تكرار شيخك الن اوپه وصاغ جانبنده اولان فقرادن بدأ ايده
اختيارلرك الن اوپه اختيار اولميلرله مصافحه ايده صف تمام اولدقده
يساردن باشليه تمام اولدقده واره آشپزلرله وخادم اولنلرله بالكليه مصافحه
ايدوب كله مقامنه اوتوره وفى العوارف (قال بعض المشايخ استحسن هذه
الرسوم زمرة الفقراء وهى ادب حسن وضعوه المتقدمون وان لم يوجد فى السنة
فليس بمنكر فى الشرع) بعده اول كلان درويش نظر ايده اكر اول شيخ ديندار
ونيكوكردار ومنبع اسرار وصلاح وسداد وارشادله معروف برعالى مقدار ايسه
اول عزيزلك صحبتندن دور اولميه واول آستانه دن هجرت قيلميه (مثنوى) هركه
جويد هم نشينى باخدا * كونشيند در حضور اوليا * از حضور اوليا كر بكسلى
* تو هلاكى زانكه جزوى بى كلى (نثر) ابو بكر طمستانى حضرتلرى بيورورلركه
(يا معشر الفقراء اصحبوا الله فان لم تطيقوا فاصحبوا من يصحب الله لتوصلكم
بركة صحبته الى صحبة الله) اى اخى صحبت زياده مؤثر در طالب هر كيمك صحبتنه
جان ودلله حاضر اولسه البته انك حاليله وقوت باطنيله منصبغ اولور واندن نيجه
فوائد ولطائف حاصل قيلور * نتكيم بو حديث شريف بو معنايه دلالت ايدر
(قال رسول الله صلى الله عليه وسلم مثل الجليس الصالح كحامل المسك ومثل
الجليس السوء كنافخ الكير فحامل المسك اما ان يهديك واما ان تبتاع منه
واما ان تجد منه رايحة طيبة ونافخ الكير اما ان يحرق ثيابك واما ان تجد منه رايحة
خبيثة) معناى شريفى جليس صالحك مثالى حامل مسك كبيدر وجليس

صالحك

طالحك مثالی کوروك چکن و آتشه اوفلین کسه کبیدر پس حامل مسك یا سکا اول مسکی اعطا ایلر ویاخود سن اندن انی ابتیاع واشترا ایلرسن ویاخود اقل مایکون اندن رایحهٔ طیبه بولورسن صلحانك بوقدر فائده سی وار زروجلیس سوءکه کوروکجی کبیدر یاسنك عرض وناموسك قفتانی یاقرویادین ودیانتك یقر یاخود اندن فسق وفساد رایحه سنی بولورسن وسندخی انك کبی منتن اولورسن بومحله مناسب بو بیتی دین عزیزقتی خوب دیمش بیوررلرکه *(شعر)*

اصحب اخا کرم تحظی بصحبته	فالطبع مکتسب من کل مصحوب
الریح آخذة مما تمر به	نتنا من النتن او طیبا من الطیب

(نثر) معناسی کرم قرداشلریله صحبت قیل صحبتلریله فائده لنه سن زیرا طبیعت مکتسبدر هر مصحوبدن ریح اوغره دیغی شیدن اخذایلر کم رایحه لودن کم رایحه وایو رایحه لیدن ایو رایحه اخذایلر پس ای درویش خوشبوی اولان عزیزلرله مصاحب اول خوشبوی اوله سن ولطیف خوی اولان عارفلرله مجالست ایله تاخوش خو یلك بوله سن هرطریقك برشانی واردر کیمی خلوتی اوکیمی عزلتی بوطریق مولویه صحبتیدر غیریلر خلوت وعزلتدن حاصل اولان فقرایه صحبتدن حاصل اولور نتکیم بیوررلر (مثنوی) فقر خواهی کوبصحبت قائمست * نه زبانت کارمی آیدنه دست * دانش انرا ستاند جان زجان * نی زراه دفترونی از بیان (نثر) پس شرط مصاحبت اولدرکه اوّلا مصحوبه ربط قلب ایلیه وکندی شیخنه واستادنه ایلدیکی تعظیمی وتوقیری اکادخی ایلیه وظاهرا وباطنا انکار وسوء ظندن حذر ایده وعلی کل حال ادب بولنه کیده نتکیم ابوعثمان مغربی حضرتلرینك بوانقیادی کبی کرك تاصحبتدن بهره حاصل اوله بیوررلرکه (صحبت اباحفص وانا حدیث السن فطردنی یوما وقال لاتجلس عندی فقمت ولم اتکلم فانصرفت بالادب امشی الی خلف ووجهی مقابل له حتی غبت عنه ونذرت ان احفر بئرا علی بابه وانزل واقعد فیها ولا اخرج منها الا باذنه فلما رأی ذلك منی قربنی وصیرنی من اصحابه الی ان مات) ابوعثمان مغربی دیرکه ابوحفصله صحبت قیلدم تازه یاشلو ایدم بنی برزلت سببیله حضوریندن طرد ایلدی وقعده اوتورمه دیدی پس بن قالقدم وسویلمدم وادبله شیخه یوزم مقابل اردمه یوریوب منصرف اولدم حتی شیخك نظرندن غائب اولدم ونذر قیلدمکه انك بابی قتنده برقیوقزم واکا اینم اوتورم واندن طشره چقمه یم الاشیخك اذنیله وقتاکیم شیخ بندن بوحالی کوردیسه بنی کندویه مقرب قیلوب اولنجیه دك اصحابندن قیلدی پس هم صحبت

اولنده ده بوقدر اطاعت وانقياد كركدر قنده قالديكه خدمت وارادتنده اوله هم
صحبت دعوا كادير لركه شيخك طريقت وشريعتده اقرانى اوله وفى الجمله اندن
من حيث المعنى دوننراوله تكميل دين وطريقت ايچون انكله صحبت قيله
وخدمت وارادتنده اولان اول كسه لردركه دخى كماله ايرمكسزين اول شيخه واصل
اوله وا كا ارادت كتوره وشيخ انى خدمته قويه وتحت تصرفنه آله يامقدما انك
برشيخى اولسون اكا ارادت كتورمش اولسون وياخود اولمسون مادامكه شيخنه
مرتبه سى مساوى اولوب اقران منزله سنده اولمدقجه اكا ارادتده وخدمتده
دينور نتكيم بوسوزه شاهد كبار مشايخدن ابو منصور مغربى به ديديلركه (صحبت
مع ابى عثمان المغربى قال بل خدمته لا صحبته لان الصحبة تكون مع الاخوان
والاقران ومع المشايخ لا تكون الا خدمة) پس ادب طريقت بودركه مرتبهٔ
مشيختنه واصل اولنلره خدمت وارادت قيله سن وخدمت وارادتنده اولدم
ديه سن وصورتا خليفه اولوب حقيقت مشيختنه ايرمينلره هم صحبت اولدم ديه سن
وقادر اولدقجه شرط صحبتى اجرا ايده سن ادب صحبت بودركه بلا قلب ولا نفس
ولا ملك ولا غرض لله وفى الله صحبت قيله سن تاكيم صحبتدن فائده آله سن نتكيم
عبدالرحمن سلمى بيوررلر (من صحب مع الشيوخ فليصحبهم بلا قلب ولا نفس
ولا ملك ومتى نظر الصاحب الى شئ من اسبابه قطع ذلك عن بلوغ مقصده)
پس شيوخله اولان صحبتك آدابن بيلدكسه فقرا وياراناله اولان صحبته كالم
درويش كركدركه فقرا واخوانله الفت ومعاشرت قيله آلف ومألوف اوله
بداخلاق اولوب منفرد اولميه (قال رسول الله صلى الله عليه وسلم المؤمن يألف
ويؤلف وليس خير فيمن لا يألف ولا يؤلف) وحضرت پيرك

* (مثنوى) *

من ليس يألف ليس يؤلف جسمه * وليس الاشح نفس قسمه

(نثر) بيوردقلرى الفت ايتمين وكوكله كيرمين كسه لرحقنده در لكن هر صورت
فقرده اولانله معاشرت ومصاحبت لايق دكلدر بلكه شول كسه ايله صحبت
ايده سنكه سكا محبتى لله وفى الله اوله وحسنات وسيئاتك ياننده برابر اوله (كما قال
بعض المشايخ لا تعاشر من الفقراء الا مع من لا تزيد عنده ببر ولا تنقص باثم بل انت
عنده سواء على كل حال) يعنى فقرادن اول كسه لرله معاشرت ايله الا شول
كسه لرله كه سن انك قتنده بر وخيرله زياده اولميه سن وكناه وخطايله نقصان بولميه سن
بلكه سن انك قتنده هر نه حالده اولسك برابر اوله سن وبعض مشايخ دخى

بیورمشلرکه (کن مع ابناء الدنیا بالادب ومع ابناء الآخرة بالعلم والعمل ومع العارفین کیف شئت) پس درویشکه عارف اوله انکله مصاحب اولان اکامداهنه دن قورتیلور وتکلف برله مدارادن بری اولور حضرت علی کرم الله وجهه بیورورلرکه (شر الاصدقاء من احوجك الی المداراة) پس صدیق ورفیق دینمزاول کمسه یه که سن اکامدارا ایله جکنه سن یوسف بن رازی بو بیتی بو محله مناسب قتی خوب انشاد ایلمشدر

(شعر)

احب من الاخوان کل موات	وفی غضیض الطرف عن هفوات
یوافقنی فی کل امر احبه	ویحفظنی حیا وبعد مماتی

(نثر) وسالکه لازم وواجب اولان بودرکه اعتقادی ناپاك اولان وطریقتده بی باك اولان کمسه لرله مصاحبت قیلمیه اگرشکلمزده ایسه ده زیرا انلرله مصاحبتدن وحدت وعزلت خیرلودر (کما قال علیه السلام الوحدة خیر من جلیس السوء والجلیس الصالح خیر من الوحدة (مثنوی) حق ذات پاك الله الصمد * که بود به ماربد ازیار بد (نثر) بیوردقلری بوکونه جلیس فاسده اشارتدر وحقوق صحبتدن وشرط طریقتدن بری دخی بودرکه چون صاحبله مصحوب مابیننده شکرآب واقع اولسه بری بریننك اردنجه غیبت وذم ایتمیه لر واول مفارقته باعث اولان کمسه نك ذاتنه بغض ایتمیه لر بلکه اندن صدور ایدن عمل قبیحه بغض ایده لر واول عملدن تبری ایده لر (قال بعض المشایخ لا یبغض الاخ بعد الصحبة بل یبغض عمله السیء کما قال الله تعالی لنبیه علیه السلام ارشادا الی ذلك المعنی فان عصوك فقل انی بریء مما تعملون ولم یأمر ان یقول انی بریء منکم) پس اخوت وحقوق صحبت حقنده کلام چوقدر پسندیده اولان صحبتی لله ومفارقتی فی الله اولمقدر یامالی ایچون ویا جاهی ایچون ویا حسنی ایچون اولمق کرك باخصوصکه حسندار تازه له مصاحبته طریقمزده وسائر طرق مشایخده هیچ جوازیوقدر زیرا سالکه تازه ایله مصاحبتك مضرتی قتی چوقدر ابوعبدالله حصری بیورورلر فتح موصلی دن استماع ایلردمکه اکثر وقتده دیردی (صحبت ثلاثین شیخا کانوا من الابدال کلهم اوصانی عند مفارقتی ایاهم اتق مقارنة الاحداث) وشیخ حضرتلری دخی فتوحاتده بوکلامه مناسب بیورورلرکه (ایاکم ومعاشرة الاحداث والشبان فان صحبتهم سم قاتل للطالبین) وبو بیتله نصیحت قیلرلر وصحبت احداثدن نهی ایدرلر و بیورورلرکه

(نظم)

لا تصحبن حدثا ان كنت ذا حدث	ولا نساء وكن بالله مشتغلا
واحذر من الفتنة العمياء ان لها	حكما قويا على القلب الذى غفلا
وشهوة النفس فاحذرها وكم فتكت	بسيد قلبه عن ربه عقلا

(نثر) معناسى البتة تازه يله مصاحبت ايلمه اكرسن دينده بالغ وتازه اولدكسه نساايله دخى صحبت ايتمه اللهله مشتغل اول كورغمز فتنه دن حذر ايله كه تحقيق اول فتنه ايچون غافل اولان قلب اوزره قوى حكم واردر ودخى شهوة نفسدن حذر ايله كه چوق قلبى ديسندن عاقل اولان سيدى اكسز بن حيلبله قتل ايلدى ابو القاسم قشيرى حضرتلرى بيورورلركه (من اصعب الافات فى هذه الطريقة مصاحبة الاحداث ومن ابتلاه الله باحد منهم فباجماع من الشيوخ ذلك عبد اهانه الله وخذله فليحذر المريد من مجالسة الاحداث ومصاحبتهم) اى اخى مثنويده خود حضرت نيجه محلده تنبيه وتأكيد برله نصيحتلر ايدلر پس بو طريقته ذاهب اولان سالك بو ورطه لردن پرهيز ايتمك لازمدر تاكيم دين وايمانى سالم اوله والله اعلم بالصواب

(باب تاسع)

سماعك انواعنى وفقرانك سماعده اولان آداب واركاننى بيان ايلر) نوشندكان شراب عرفان وپوشندكان لباس ايقان اولان مولويانه لازمدركه حسن استماع برله سماع ايده لر وبو طريقه عشق وشوقله والتياعله كيده لر سماع غذاى روح وسبب فتوحدر نتكيم شيخ سهروردى بيورورلر (ان بعض الواجدين يقتات من السماع ويتقوى به على الطى والوصال ويظهر عنده من الشوق مايذهب عنه لهب الجوع) يعنى اهل وجددن بعض كسه لر سماعدن قوت اتخاذ ايدرلردى وسماعله بركون ييوب طى ايدوب ايرتسى كونه اولاشدررلردى وقتنده شوقدن برنشئه حاصل اولوردىكه لهب جوعى ازاله ايلردى (نظم) سماع ارام جان زندكانست * كسى داندكه اوراجان جانست (نثر) بيوردقلرى بوذوقه اشارتدر وفى الحقيقه سماع برمرقات الهيدركه سامعى حضيض غفلت وقسوت قلبيه دن حظوظ روحانيته مرتقى ايلر وبرمصقله دركه زنكار تفرقه يى مرآت دلدن سيلر مجلا قيلر (مثنوى) پس غذاى عاشقان آمد سماع * كه درو باشد خيال اجتماع (نثر) اى درويش فو ائد سماع چوقدر واسرارينه نهايت يوقدر جمله دلبرى مشايخ كبار بيورمشلركه (السماع يستجلب الرقة والرقة تستجلب الرحمة من

الله سماعك رقت قلب استجلاب ايتمسی کمالیله واضح ومعیندر ورقت قلبك رحمت حق اجتذاب ایتمسی دلائلله مبرهن ومبیندر جمله دن بری زید بن اسلم ابی بن کعبدن روایت ایدرکه (قرأ ابی بن کعب عند رسول الله علیه السلام آیه فرقوا اصحاب رسول الله فقال علیه السلام اغتنموا الدعاء عند الرقة فانها تجاب رحمة من الله) پس سماع شرعا وعقلا وطبعا مذموم ومنکر دکادر بلکه عند الاولیاء والعاشقین حلال وزلالدر نتکیم بیوررلر (رباعی) شهباز جناب ذوالجلالست سماع * فراش قلوب اهل حالست سماع * درمذهب منکران حرامست سماع * درمذهب عاشقان حلالست سماع (نثر) انلرکه سماعه انکار ایلدیلر اوچ قسمدن خالی دکلدر اولا یا سنت رسوله جاهلدر وآثار واخبار نبویدن غافلدر انکچون انکارله عاملدر حبشه قصه سن بیلمش وحضرت عائشه نك مغنیه جاریه لره دف چالدیروب حضرت نبینك یتورکن استماع ایلدیکن طویمشدر نتکیم حجة السماع نام رساله مزده براهین دلائلله ثابت ومبین اولمشدر وثانیا شول کمسه درکه سنت رسوله من وجه عالم اوله ولکن فقهاء صوری نك وعلماء رسومك عالم اولدیغی کبی اوله وانلره تقلید قیله واحوال واذواق واسرار اخبار نبویه دن مهجور قیله وسنت رسولدن اولیانك استخراجنی بیلمیوب انلرك حالاتندن دور اوله وثالثا شول کمسه درکه اذواق روحانیه دن بی خبر وچاشنی محبت وسودتدن بی اثر عنین طبیعت وفسرده دل وپرقسوت برحجر لا یفقهدر ذوق سماعی طویمش وبردم انك جانی اولیایه اویمش پس انك روح پرعللی شهد وشکر سماعدن لذت آلمشدر (مثنوی) آن تنی راکه بود درجان خلل * خوش نکردد وربکیری درعسل * این کسی داندکه روزی زنده بود * ازکف آن جان جان جامی ربود * مرغ کونا خورده است آب زلال * اندر آب شور دارد پروبال (نثر) سماعك حلنده اولیانك تصانیف کثیره سی واردر بو مختصرده ایرادی تطویلی مستلزم اولوراستینه حجة السماعدن غنا کاور پس بو کتابده سماعه اهل کیملردر وسماع قاچ نوعدر وآداب سماع نه درانی بیان ایدرزای اخی اولا بالسکل که سماعه اهل اوچ کمسه درغیریسی نامحرم ونااهلدر نتکیم ابو نصر سراجك بو کلامی دلالت ایدر (قال اهل السماع علی ثلاث طبقات الاول الفقراء المجردون الذین قطعوا العلایق ولم یتلوث قلوبهم بمحبة الدنیا فهم یسمعون بطیبة قلوبهم ویلیق بهم السماع فهم اقرب الی السلامة فکل قلب مولب بمحبة الدنیا فسماعه سماع طبع وتکلف) مشایخ طبیعتله وتکلفله اولان

سماعی دخی ایکی قسم ایتمشلردر اکر سامعڭ مرادی تهییج شهوات نفسانیه
ویاخود طلب عزوجاه دنیوی وحظ جسمانی ایسه سماعی لعب ولهو اولور وحرام
حکمن بولور واکر سماعدن مرادی تواجد ایسه وتکلفی ذوق روحانی بولمق ایچون
ایسه انڭ سماعی مندوب ومستحسندر نتکیم عند قراءت القرأن تباکی مستحسن
اولدیغی کبی (والثانی قوم یرجعون فیما یسمعون الی احوالهم ومقاماتهم
واوقاتهم) وایکنجیسی شول قومدرکه سماع ایلدکلری وقتده رجوع ایدرلر حاللرینه
ومقاملرینه ووقتلرینه نتکیم حضرت نبی علیه السلام بشریت غلبه قیلدقده
وروحانیت مستور اولدقده ذوق روحانیانه رجوع ایچون (ارحنا یا بلال)
بیوررلردی واول سماعڭ ذوقیله راحت اولورلردی ولذت روحانیانی بولورلردی
(والثالث قوم یرجعون فیما یسمعون الی مخاطبات الحق فهم الکاملون)
اوچنجیسی شول برقومدرکه سماع ایلدکلری وقتده حقڭ مخاطباتنه
ومکالمه سنه وآندن استماع ایتمکه رجوع ایدرلر ماحصل هرکسڭ مرتبه سی
نه ایسه مرتبه سی حکمیله سماع ایدر پس سماع اهل نفسڭ نفسانیتن
واهل روحڭ روحانیتن واهل حقڭ حقانیتن زیاده ایلر وهرکسڭ مرتبه سنه
مناسب برباب کشاده قیلر (کما قال الکتانی السماع علی مقدار فهم السامعین
سماع العوام علی متابعة الطبع وسماع المریدین علی رؤیة الآلاء والنعم وسماع
العارفین علی الکشف والمشاهدة) مثلا لفظده بیله سامع متفاوتدر هرکس
برلفظی مرتبه سنڭ حکمنه کوره فهم ایلر نتکیم بغداد شهرنده ایکی کمسه
برموضعده اوتورمشلر ایدی بری عوامدن ایدی وبری خواصدن ایدی
خواصدن اولان بوفکرده ایدیکه رؤیت الهیه بلاسعی بنده یه حاصل اولور ناکاه
برکسه یاسعتر بوچاغردی اول خواصدن اولان کمسه وجده کلدی وبرشهقه
اوردی عوامدن اولان بونی استغراب قیلدی زیرا اول عامی اولان انجق لفظڭ
معناسن فهم ایلدی وخواصدن اولان یاسعتر معناسن آکلدی یعنی یارجل سن
سعی ایله کوره سن خواصی فهم قیلدی وبرمثال آخردخی بوسامعڭ متفاوت
اولمسنه بودرکه ینه بغداد شهرنده برکون حضرت شبلی سوقده کیدرکن برکسه
خیارلڭ اونی براقچه یه دیوندا ایلردی شبلی بوسوزی استماع ایلدیکی کبی برشهقه
اوردی ودیدیکه (الهی اذا کان عشر خیار بدرهم فکیف الشرار) شیخ سعدی
بومحله مناسب دیرکه (نظم) دوکس برحدیثی کمارند کوش * ازین تابدان
زاهرمن تاسروش * یکی پند کیرد دوم ناپسند * نبرد ازدا زحرف کیری به بند *

فرو

فرو مانده در کنج تاریک جای * چه دریابد از جام گیتی نمای (نثر) منازل السائرین شرحنده قاشانی دیرکه (قال المشایخ السماع حادیحد و کل احد) الی وطنه الخاص ای الی مقصده) یعنی سماع بر سائقدرکه هر کسی کندو وطننه ومقصدینه چکر پس سامعک اقسامنی بیلدکسه سماعه کله لم سماع دخی اوج قسمدر برقسمی سماع الهی وبرقسمی سماع روحانی وبرقسمی دخی سماع طبیعیدر سماع الهی اولدرکه هرشیٔ فی نفس الامر کلمات اللهدر زیراکن امرنك اثریدر پس کلمات الله غیر متناهیه درکذلك کلمات حقی سامع اولان اولیانك دخی اول کلمات غیر متناهیه قدر لایتناهی استماع باطنه سی واردر پس کلمات الهی استماع ایلرالاجمیع اسماء الهیه نك اسرارینه واقف اولان عارف تکمیل شیخ حضرتلری فتوحاتده بو محله مناسب بیوررلر (ولکل اسم لسان ولکل لسان مقال ولکل مقال منا سمع والعین واحدة من القائل والسامع) یعنی اسماء الهیه دن هر اسمك برلسانی وهر لسانك برمقالی واردر وهرمقال ایچون بزدن اکا برقولاق واردر حالبوکه قائل وسامعك حقیقتده ذاتی بردر بو مرتبه ده اولنلر خلقله مکالمه قیاسنه لرحقله مکالمه قیلرلر وخلقدن برسوز استماع ایلسه لرآنی حقدن استماع ایلرلر تکیم شبلی خیارك اونی براچقه یه لفظنی حقدن استماع ایدوب دیدیکه الهی خیارك اونی براچقه یه اولیجق شرارك حالی نیجه اولور وبایزید حضرتلری بو مرتبه ده بیوررلرکه (انا اکلم الله واسمع منه منذ ثلاثین سنة والناس یظنون انی اکلمهم واسمع منهم) وشیخ حضرتلری ینه فتوحاتده بیوررلرکه (فکلام صاحب هذا المقام کله نیابة فمنا من یقول ان الله یقول علی لسان عبده ومنا من یقول بنفسه فی زعمه ولیس الامر کذلك فی نفسه فان الله عند لسان کل قائل فکما انه لیس فی الوجود الاهو کذلك ماثم قائل ولاسامع الاهو وکما قسمنا بین من یقول بالله وبین من یقول بنفسه وکذلك سماعنا منا من یسمع بربه وهو قوله کنت سمعه الذی یسمع بی ومنا من یسمع فی زعمه والامر علی خلافه فهذا هو السماع الالهی وهو سار فی جمیع المسموعات) معناسی بو مقام صاحبنك کلامی کلیسی نیابتدر یعنی کلامده وسماعده نائب حقدر پس بزدن بعض کمسه واردرکه الله لسان عبدی اوزره سویلر دیرو بزدن بعضیسی واردرکه زعمنده عبد کندو نفسنه سویلردیر حالبوکه امر نفسنده بویله دکلدر زیرا حق تعالی هرقائلك لسانی قتنده انك کلامنی خلق ایتمکله حاضردر تکیم حقیقتنه نظر اوجودده برغیر یوقدر الا اولدر وکذلك حقیقتده قائل وسامع

دخی بوقدر الا اولدرو تشکیم بزاللهله سویلین کسه نك وبنفسه سویلین کسه نك
ما بيننی تقسیم ایلدیکمزکبی سماعمزدخی بویله متفاوت تقسیم اولنمشدر بزدن
بعض کسه ربیسیله ایشیدروبوربیسیله ایشتملن حق تعالینك بن انك سمعی اولورم
بغله استماع ایلردید یکیدروبزدن بعضیسی کندوزعمنجه عبد بنفسه ایشیدردیر
حالبوکه امر بونك خلافیدرسماع الهی بوکادیرلرکه جمیع مسموعاتده ساریدر
حضرت پیرك بوقصیده لری سماع الهی یه اشارتدرکه بیوررلر (نظم) دانی
سماع چه بود صوت بلی شنیدن * ازخویشتن بریدن باوصل حق رسیدن * دانی
سماع چه بود درد دوای یعقوب * بوی وصال یوسف از پیرهن شنیدن * دانی
سماع چه بود سری زلی مع الله * انجا ملاك نکنجد بی واسطه رسیدن (نثر) پس
سماع روحانی یه کالم سماع روحانی اولدرکه سمع روحله هرشیئك تسبیح حق
قیلدیغن کوش ایتمکدروانك معناسنی ذوقله فهم ایتمکدرزیرا بووجود عنداهل
الشهود درق منشوردروعالم واهل عالم انده کتاب مسطور درالسنهٔ خلق اقلام
حقدرپس اقلام حقدن صدورایدن کلمات واصوات وحروف هرنه ایسه سمع
روحله معنانیسن ایشیدوب اکا کوره ایش ایتمکدر (وان من شیءٍ الایسبح بحمده
ولکن لاتفقهون تسبیحهم) ایتنك سری سماع روحانیته ایردکدنصکره معلوم اولور
وبومرتبه ده هرشیئك تسبیحن کوش هوشله استماع قیلور (مثنوی) هیچ میدانی
چه کو ید چنك وعود * انت حسبی انت کافی یاودود (نثر) دین چنك وعودك
تسبیحن بوسماعله فهم ایتمشدرلکن انجق بوتسبیحن ذکر ایتمشدر والادف
ونی وقدوم وچنك وعود وسرنای وسائرسازلرچالندیغی وقتلرده هر بری برانده
بردرلو تسبیح ایدروچالنمدیغی وقتلرده دخی برکونه تسبیح ایدرکه چالندیغی وقتده کی
کبی دکلدرپس بومرتبه ده دخی سوز چوقدر (من لم یذق لم یدر) درا ماطالب
اولنه رد وسد بوقدرپس بومرتبه لره واصل اولان کبارك سماع صوری یه
احتیاجی قالمزاکرسماع صوری یه حاضر اولورسه ده احتیاجا دکلدر بلکه
باارشاد اللطالبین دروبا تواضعا وبا استتارالحاله تنکیم شیخ حضرتلری بیوررلر
(ادون حال من یحتاج الی مزعج یزعجه) یعنی اول کسه نك حالی غایتله دوندر که
برمشوق ومهیجه محتاج اوله پس ذوق دائمه وازن وسماع الهی وروحانی یه
ایره نك ذوقی وحالی مستمر اولور استرسه مهیج ومزعج صوریدن استغنا قیلور
(حالی بعد السماع کحالی قبل السماع) دین عزیزلرك بوسوزی استمرار ذوق
وشهوده اشارتدر وبعض کباره ذوق علم ومعرفت حاصل اولوب بووجدوذوق

دروнلرندن زائل اولور وسماعده وجد وذوق ورقص وحركت قيلمدن قالور ونقصان وجد مرتبه سنه ضرر وير من تكيم جنيد حضرتلرى بيورر (لا يضر نقصان الوجد مع فضل العلم وفضل العلم اتم من فضل الوجد) وحضرت جنيد كندو نهايت حاللرنده رقص وحركتدن قالمشلردر وسماعده اوتوررلرايمش بركيسه بركون سؤال ايلمشكه (ياشيخ لم لم ترقص مع اصحابك فاجاب بقوله تعالى وترى الجبال تحسبها جامدة وهى تمر مر السحاب) بو آيتله ظاهر جسدى رقصدن ووجددن قالوب وباطنى رقص وحركت ايلديكنه اشارت ايدرلر پس سماع طبيعتده كه انكه مراد سماع صوريدر وسماع صورى اولدركه برنيچه كسه بريره جمع اولوب نغمات لذيذه والحان نفيسه استماع ايتمكه ديرلر تكيم بزم طريقمزده هيأت معروفه اوزره فقرانك ناى ودف وقدوم آوازنى دكله دكارى كبى پس بو طريقمزده اولان سماعك ظاهرا وباطنا آدابى واردر اولا ادبى بودركه فقرا سماع خانه يه شيخدن اول كلوب جمع اوله لر وادب ووقارله اوتوره لر ويمين وشماله التفات ايتميه لر پس شيخدر حضرتك كلامنى نقل ايلدكده جان ودلله اصغا ايده لر خاطرلرين بريره جمع ايده لر واويو قلبيه لر اكر بويله ايتمزلرسه دركاه اوليادن كستاخلق ايدرلر بعد ختم الكلام نعت خوان ونايزن باشلدقده مراقبه شكلنده سكونله اوتوره وحركت ناهموار ايتميه قلب حى ايله ونفس ميت ايله حسن استماعله سماع ايده تكيم عبدالرحمن سلمى بيوررلر (سمعت جدى يقول ينبغى للمستمع ان يستمع بقلب حى ونفس ميت ومن كان قلبه ميتا ونفسه حيا لايحل له السماع) وقلبك ميت اولمسنه باعث وداعى وذوق ووجدله دل زنده اولميوب دلمرده اولمسنه بادى برقاچ وجه واردر اولا سامعك آداب شرعيه ده وفرائض وواجباتده قصورى اولمق كرك زيرا ترك فرائض وواجبات اماتهٔ قلبه سببدر * وثانيا آداب طريقتده تكاسل وفتورى اولمق كرك زيرا ادب طريقته مبالات ايتمك ومخالف كتمك لبته دل مرده وتن زنده اولمغى مستلزم اولور * وثالثا قلبنده حب دنيا وميل اماسوى اولمق كرك وبركسنه يه كين وكبر وحسد وبغض وغل وغشى اولمق كرك زيرا بوجمله اخلاق ذميمه ذوق الهى ووجد ربانى وروحانى يى مخلدر سماعزن بوصفتلرله فوائد سماعدن محروم قالور تكيم حضرت بيوررلر (نظم) سماع ما چو روحانيست اى جان * مشوا ينجا بكبر وكين رقصان (نثر) وبوصفتلرله متصف اولانك سماعى ورقصى جمل وخروسك رقصى كبيدر بيهوده لهو ولعب مقوله سى اولور پس سماعزن اولان مشوا ينجا بكبر وكين رقصان امرينه امتثالا صفت ذميمه

غلبه قیلدقده سماعه ورقصه کیرمملک کرک تا بو صفتلردن رها بوله جه وبالطاهر اوله جه وسماعزن اولا نلرک برادبی دخی بودرکه حرکات نا هموار دن وقلبه ذوق کلدکده شهقه وصیحه اورمدن حذر ایلیه لاسیما عند حضور الشیخ اکر وجد غلبه ایدرسه دخی قادر اولدقجه ضبط ایلیه وتأدب قیله ادنی وجدله های وهوی ایدرسه کسنا خلق ایلر بو معنایه شاهد حضرت جنیدک مریدلرندن برینک اظهار وجدوحالت ایتمسیدر (حکی ان شابا یصحب الجنید کلما سمع شیئا زعق وتغیر فقال له جنید ان یصدر عنک شیء مثل هذا بعد فلا تصاحبنی وکان بعد ذلک یضبط نفسه وربما کان من کل شعرة منه یقطر قطرة عرق فیوما من الایام زعق زعقة ومات) اما بلا وجد اظهار وجد ریا ومنافقتدر * پس اکر وجد قبل القیام الی الدور حاصل اولورسه حرکت ورقصه کیرمیه (کما جاز فی طریق السلف) بلکه کندوبی ضبط ایلیه پس بعد تمام الدور الولدی اختیار عاشقلردن بری تقدم ایدوب دست برسینه حضور شیخده تعظیم برله تواضع ایدوب مقام شیخدن تجاوز ایلدکده اول حاصل اولان وجدله رقص وحرکته کله واکر قبل القیام الی الدور وجد حاصل اولمزسه تواجده نیت ایلیه ویسمله ایله ابتدا ایلیوب قلبیله اسم جلاله مشغول اوله رق رقص وحرکته کله تا اهل وجده تشبه برکاتیله وسماعک ذوق وحرکاتیله اکادخی یا اول سماعده ویا اوسطنده ویا آخرنده وجد حاصل اوله وکمال وجد حاصل اولدقده پای کوبان ودست افشان وغزل سرایان سماع ایتمک طریقه مزده جائزدر ولکن عادت ایتمیه وبلا وجد بونلره مباشرت قیلمیه زیرا عادتنده کراهت وتصنع واردر پس (ع) مجالسهم علی التحقیق صمت (نثر) خواسی اوزره سالکه صمتدن اولی برادب یوقدر مکرکه قیل وقال وهای وهوی وجدله اوله پس وجد حاصل اولدقده بونلرهب جائزدر وخرقه سن کندودن خلع ایدوب مبدانه ویا مطربانه رمی ایتمک سنتدر اکر تصنع وریادن خالی ومجرد ایسه (کما روی ابی کعب بن زهیر دخل علی رسول الله فقرأ عنده علیه السلام قصیدة البردة اولها بانت سعاد فقلبی الیوم متبول الی ان ینتهی ان الرسول لسیف یستضاء به مهند من سیوف الله مسلول فقال له علیه السلام من انت قال اشهد ان لا اله الا الله واشهد ان محمدا عبده ورسوله انا کعب بن زهیر فرمی الیه رسول الله بردة کانت علیه وهی البردة الباقیة عند السلاطین) روایت اولنورکه کعب ابن زهیر رسول حضرتنک مجلسنه داخل اولدی وقصیدهٔ بردهیی قراءت قیلدیکه اولی بانت سعاد در تا ان الرسول لسیف یستضاء به بیتنه کلنجیه دک پس بو بیتی

قراءت ایلدکده حضرت بیوردیلرکه سن کیمسن شهادت کلمه سن کتوروب بن کعب بن زهیرم دیدی حضرت بردهٔ شریفه لرینی اکا القا ایلدی الان پادشاهلر قتنده اولان خرقهٔ نبی علیه السلام اولدر *پس رمی خرقه محل ذوقده سنتدر اما طریقت بودرکه صکره ینه بهاسن ویروب ویاخود مطربانی ارضا ایدوب کیرو آلیه تکیم حضرتک بوبیتلری دخی بومعنایه دلالت ایدر (مثنوی) صوفیست انداخت خرقه وجددر* کی زود او برسر خرقه دکر* میل سوی خرقه داده وندم* انچنان باشد که من مغبون شدم* دوراز عاشق که این فکر آیدش* وربیاید خالی برسر بایدش (نثر) اگر رمی خرقه یی برآخر سماع نیتنه ویاخود مجرد مطربلر نیتنه آتارسه اول خرقه ویا رمی اولان شی مطربلرک اولور اما اگر مطلق وجدندن آتارسه ویاخود حین وجدده کندورمی ایتمکسزین یا خرقه ویا کسوه ویا بونلر ماننده هرنه ایسه مثلا اقچه وکیسه کبی دوشرسه اول جمله فقرانکدر اگر مطرب فقرادن ایسه پس جملهٔ فقرادن بری اولور واگرکل ایسه فقرانک اسبابنده غیرک مدخلی یوقدر لاسیما علوفه ایله اوله هیچ مدخلی اولمز واگر وجد وحالته باعث دیرسه وجد وحالته سبب جمیع حاضر اولان فقرادر بوخسه یالکز مطرب دکلدر مشایخ سلف سورهٔ انفالک ابتداسیله بونی ثابت ایتمشلردر نتکیم بدر غزاسنده حضرت پیغمبر علیه السلام بیوردیلرکه (من وقف بالمکان فله کذا ومن قتل فله کذا ومن اسر فله کذا) پس شبان ودلاوران کفار طرفنه مسارعت ایلدیلر وپیرلر سنجاق دیبنده قائم طوردیلر پس حق تعالی فتح ونصرت ویروب اویکتلر وافر اساری وغنائم کتوردیلر پس شیوخ اول غنائمدن حصه طلب ایلدیلر یکتلر دیدیلرکه بونی بز فتح ایلدک سزه نه حصه ویره لم شیوخ دیدیلرکه (نعم لکن کنا ظهر الکم) پس حضرت رسوله کلوب بوغنائم خصوصندن سؤال ایلدیلردرحال بوآیت کریمه نازل اولدی (یسئلونك عن الانفال قل الانفال لله والرسول) انفال غنایمه دیرلر زیرا حقدن قوللرینه عطیه در*پس بوآیتدن معلوم اولدیکه حین وجدده ملقا اولان ودوشن جمله نکدر زیرا حضرت اول غنایمی علی السویه جمله یه بخش ایلدیلر کذلک اول دخی جمله یه بخش اولنمسی واجب اولور

(باب عاشر)

مقابله لفظنک سرنی وسماعک نکته سنی ودوروولدینک وادوار ثلاثه نک وسلام ثلاثه نک رموزینی بیان ایلر* ایها الاخ الاعز الاکرم سماعک اقسامنی وآدابنی

ایلدکسه بوهیأت معروفه وارکان معهوده نیجه رموز ونکات واسراری جامعه درکه هر کسك بو رموزه اطلاعی یوقدر جملەدن بری سماع کوتنه مقابله کونی دیرلرانکیچونکه مثال اهل جنتان جمیع اخوان بلاغل ولاغش بریره جمع اولوب آیینه وش بری برینه مقابل اولورلر (کما قال الله تعالی فی حق اهل الجنة ونزعنا مافی صدورهم من غل اخوانا علی سرر متقابلین) یعنی بزنزع ایلدك اهل جنتك دنیاده صدرلرنده اولان غل وغش وحقد وحسد وخیانتی بونلر بری برینه اخوان اولدقلری حالده اوبله اخوانکه سریرلراوزره بری برینه قارشو متقابل اوتوره‌لر (قال السهروردی فی تفسیر هذه الایة المقابلة باستواء السر والعلانیة ومن اضمر لاخیه غلا فی صدره فلیس بمقابله ولوکان وجهه الی وجهه) یعنی بو آیتده مقابله‌دن مراد اخوان اولانك بری برینه سری وعلانیتی مستوی اولمقدروشول کمسه‌که قلبنده برقرنداشنه حقد وخیانت اضمار ایلر اول کا مقابلی اولمزا کرچه بحسب الظاهر یوزی انك یوزینه مقابل اوتوردیسه‌ده پس یوزیوزه مقابل اولدقده کرکدرکه (المؤمن مرءآة المومن) فحواسی اوزره قلب قلبه بلاغل ولاغش مرءآة مجلوه کبی مقابل اوله تا اسرار اتحاد وتوحیدی مشاهده قیله مقابله لفظنك اصل سری بودر بعض وجهله دخی معناوبرنلر بوسردن غافلدرزیرا بو لفظی وضع ایلین بومعنی ایچون وضع ایتمشدروفقرا وعرفانك جنت عاجله صاحبلری اولدیغن مراد قیلمشدرزیرا عند المحققین جنت ایکی قسمدر بری جنت عاجله وبری دخی جنت آجله اول وقتده‌که سالك (موتوا قبل ان تموتوا) فحواسی اوزره موت اختیاری ایله اولمزدن اول اوله انك وجودی مقبره سی (روضة من ریاض الجنة) حکمنده اولوربومرتبه‌ده جنت معرفته کیروربیسن چشم شهودله کورورنتکیم بعض مشایخ بیورورلر (ان فی الدنیا الجنة عاجلة من دخلها لایشتاق الی الجنة الآجلة) قیل وماهی قال معرفة الله کذا فی شرح الحکم) پس جنت عاجله صاحبلری اولان فقرا وعرفا یوم مقابله‌ده بریره جمع اولورلر وذکرالله وفکرالله روضه‌لرنده جانلری روحانیت کالرین واسرار احدیت سنبللرین اوتلیوب غذا بولورلر (قال رسول الله صلی الله علیه وسلم ارتعوا فی ریاض الجنة قالوا ومارياض الجنة یارسول الله قال مجالس ذکرالله وفی روایة مجالس العلم) وبو جنت عاجله ایچره طوبی مثال اولان شیخ برکمالك درخت وجودی سایه‌سنه جمع اولوب انك شجرهٔ وجودندن حاصل اولان ثمرهٔ معارفی وفواکه لطائفی اجتنا قیلورلر وبوحدیث شریفك ماصدق حالنی واسرارینی بولورلر (کما قال

رسول الله صلى الله عليه وسلم اذا القيتم شجرة من اشجار الجنة فاقعدوا فی ظلها
وكلوا من اثمارها قالوا كيف يمكن هذا فی دار دنيانا يارسول الله قال اذا القيتم
صاحب العلم فكانما القيتم شجرة من اشجار الجنة) پس اول كون شجرهٔ
جنته ملاقی اولورلر وانك ينابيع قلبندن جاری اولان انهار اسراردن نوش
قيلورلركه اول انهاردن بری ماء علم وبری عسل معرفت وبری لبن ذوق روحانيت
وبريسی دخی خمر محبتدر * پس اثمار معارفدن يبوب وبو انهار اربعه دن
ايجوب تنعم غايته ايردكده سماعله دخی تلذذ مراد ايدهلر نتكيم جنت آجله
صاحبلری بعد التفكه والتنعم سماع اقتضا ايدهلر * پس اشجار جنت اوزره
جرسلر اوله حق تعالی تحت عرشدن بر يل كوندره اول يل شجرلره طوقنه
ومتحرك اولهلر وانك اوزرنده اولان جرسلر نغمات لذيذه والحان نفيسه ايله
سرآغاز قيلهلركه اهل دنيا انی استماع ايتسهلردی اولهلردی (كما قال عليه السلام
فی الحديث الصحيح ان فی الجنة لاشجارا عليها اجراس فاذا اراد اهل الجنة السماع
يبعث الله من تحت العرش ريحا فتقع تلك الاشجار فتحرك تلك الاجراس
باصوات لذيذة لو سمعها اهل الدنيا لماتوا طربا) كذلك جنت عاجله صاحبلری
اولان فقراء وعرفا دخی خوان معارف تمام اولدقده سماعله دخی متنعم ومتلذذ
اولمق مراد ايدهلر واشجار جنت عاجله اولان نايرلره متوجه اولهلر * پس
حق تعالی انلرك عروش درونلرندن نفسلری رياحنی بعث ايدوب جرسلر كبی
اولان نايلره طوقندقده هر برندن نغمات لذيذه واصوات نفيسه صدور ايليه كه
ارواح عشاق انك سماعندن مست اولهلر واهل دنيا اكر اول نغمات لذيذه يی
انلر استماع ايتديكی كبی استماع ايتسهلردی نفسلری اوليدی ودرو يش اولهلردی
وموتوا قبل ان تموتوا سرين بولهلردی * پس ارواح عشاق روضة من رياض الجنة
مشابه سنده اولان بدن مقبرهلرنده بوكونه اذواق جنت عاجله ايله متلذذ ايكن
وبين الصحو والمحو برزخ اعتبارنده متحير ايكن ناكاه (فاذا نقر فی الناقور فذلك يوم
عسير على الكافرين غير يسير) صداسی وآوازی كوشلرينه رسيده اولدقده
بوشوق وذوقدن حيات آخر بولوب درحال مثال قيام الموتى من القبور الى يره
اوروب واوروطوروب قيامه كاورلروقيامت صغرايی نمايان قيلورلر ولسان حال ايله
ديرلركه ای خواب غفلتده ياتن كسه لربيدار اولك كه بعد النفخة الى الصور وضرب
الناقور جميع موتى قبورندن بوشكل اوزره اوروطوره وحيات بوله پس
كركدركه بوكون بوسری كورهسن وبزم كبی حاضر ومهيا اولهسن وقيامت كبری

ایچون تدارك ایدوب بر مركز دائرهٔ وجود اولان عزیزلك اطرافنی طولانه سن تا آخرنده هر كس كندو متبوعیله دعوت قیلندقده سنده مقبول خدا اولان مقتدا ایله دعوت قیلنه سن (كما قال الله تعالی یوم ندعوا كل اناس بامامهم) پس اول مقابله دن بود ورختم اولنجه سر معادی بیلدیروب احوال آخرته ایما ایدرلر بعده بو دور تمام اولوب وتعیین شیخ اورنه دن چیقوب مقامنه كلدكده ودور ثانی یه متوجه اولندقده اسرار مبدأ ومعاده وظهور عالم وآدمه اشارت قیلرلر وبو مبدأ ومعادك سرنی بیلمكه اولا بر مقدمه بسط ایتمك كرككه حتی صكره احوال واركان فقرادن انك استخراجی آسان اوله * اول مقدمه بودركه مشایخ صوفیه دیرلركه بو وجود وجود دوریه در یعنی مثلا ذات احدیت بر نقطه كبی فرض اولنور وبو عالم وآدم اول نقطه دن صدور ایدن خط دائره كبی تمثیل قیلنور (نظم) یكی خطست زاول تا با آخر * درو خلق جهان كشته مسافر (نثر) مثلا كارده كی دائره كبی وبو نقطه نك یمینی طرفی عالم ظهور ویساری طرفی عالم بطون تصور اولنور ومقابله سنه مرتبهٔ انسان دینور پس عالم وآدم نقطهٔ ذاتك تجلیسندن ظهوره كلوب دائرهٔ وجود اوزره سیر قیلوب (كما بدأنا كم اول خلق نعیده) فحواسنجه كلدیكی معدنه وآیرلدیغی نقطه جانبنه طولنوب (كل شئ یرجع الی اصله) مغزاسنجه (والیه المصیر) فحواسنجه اصلنه واصل اولور (نظم) باصل خویش راجع كشت اشیا * همه یك چیز شد پنهان وپیدا (نثر) اكرچه جمله عالم وآدم بو خط موهوم اوزره مسافردر ولكن جمیعنی مبدأ ومعادین بیلمز پس بو جمله دن مبدأ ومعادین كما ایله بیلنلر انبیا واولیا وعرفادر بونلر دخی ایكی قسمدر بریسی تا نقطهٔ حقیقیدن روحی نیجه سیر ایلدی وبو عالم انسانیته نقدر مرتبه قطع ایدوب كلدی دخی انسان اولمزدن اول بونلری بیلورنتكیم (كنت نبیا وآدم بین الماء والطین) حدیثی بو علمی اشعار قیلور وبر قسمی دخی مبدأ حقیقیدن روحنك نیجه ظهور ایلدیكن وبو عالم ناسوته كلنجه نقدر مراتب سیر ایلدیكن بیلمز ولكن عالم انسانیته كلدكدنصكره بو كابر علم كلوركه بو بر مبدأدن ظهور ایدوب بو عالم انسانیته كلدی وبونده دخی قرار ایتمیوب اكا كیدر بش بو قسم اولا علمله باطن طرفندن مراتب قلبیه وروحیه یی قطع ایدوب سیر قیلور آخر الامر مبدأ حقیقیسنی بولور بو سری بولدقده حق تعالی اكا اسم سلامله متجلی اولور وبو اسمك لسانیله انلره سلام قیلورودبركه (سلام علیكم عبادی سلمت علومكم عن الشبهات ووصلت فهومكم الی الغایات) اول زمانده بو نلره

برعلم كاوركه بونلرك علمی مبدأ حقيقی يه واصل اولمسی وشبهات وشكوكدن
خلاص بولمسی اسم سلامك تجليسی واثريمشكه بونلرك علمی سلامتله اومرتبه يه
واصل قيلمش پس بومرتبه يه علم اليقين دينور بعدازان حق تعالی بونلرك علمنه
نوررؤيت ومشاهده ويروب عين اليقين منزله سنه ايركوروب اندنصكره بونلرك
روحی مبدأ حقيقيدن نيجه ظهورقيلدی ومراتب عقول وارواحی وافلاك
وعناصری نيجه قطع ايدوب مرتبهٔ انسانيه يه كلدی انبيادن بعضيسی
واوليادن بعضيسی قالبه كلمزدن اول بيلوب وكوردكلری كبی بونلردخی جمله
مراتبی بودورده عين اليقين مشاهده قيلورلر ومرتبهٔ انسانيه دن مبدأ
حقيقی يه وارنجه نقدر مراتب قلبيه وروحيه وار يسه قطع ايدوب بودفعه
عين اليقين برله مبدأ حقيقی يه واصل اولورلر پس جناب حق بنه بونلره اسم
سلامك تأثيروتجليسن بيلدير روهرمرتبه ده بواسمك حكمی اولديغنی آكديرر
نتكيم شيخ صدرالدين بواسمك شرحنده ديركه (ولكل مرتبة من المراتب حظ
من هذا الاسم) ودخی بونلره بواسمله سلام ايدوب ديركه (عبادی سلام عليكم
سلم يقينكم من الشك وظلمة الشرك الخفی شاهدتم المراتب والحقائق كما هی عليها
بعيون يقينكم اعلموا ان هذه السلامة من سلامی عليكم) بعدازان بونلره حق
اليقين نوری اعطا قيلوب بونور برذاتيله بونلر بدايت وجوددن نهايتنه وارنجه
دورسيرايده لر پس سيرلری مبدأ حقيقی يه ايردكده مبدئی عين معاد كوره لر
وآخری عين اول بوله لروباطنی عين ظاهرمشاهده قيله لر(قاب قوسين اوادنی)
مقامی نه ايمش بيله لرومعراج حقيقی يه ايره لر بومقامده دخی حق تبارك وتعالی
بونلره اسم سلامله تجلی قيلوديه كه (عبادی سلمتم عن كل ما نسب اليكم
من الوجود والقيود ووصلتم بسلامی عليكم الی سلامة الشهود فانظروا بنظر
حق اليقين كيف ترون النقطة والدائرة والدوروالمدار فاذا نظروا يرون النقطة
والدائرة والدوروالمدار عيناواحدا سائرا دائرافيها كالنقطة الدائرة فی شكل
الخط الوهمی كما قال صاحب كاشن راز (نظم) همه ازوهم تست اين صورت
غير * كه نقطه دايرست برسرعت سير (نثر) بومحاده سوزچوقدر اكر تفصيل
اولنورسه اسراره وكفتاره حد يوقدر * پس بومقدمه دن مقصودندر ا كا كلهلم
بوندن مقصود اولدركه مشايخ بوذكراولنان ادوار واسراری طالبلره تفهيم
ايتمك استسه لر بوعالمده محسوس اولان شيلره تشبيه ايدرلركه تاامرمعنوی تمثيل
طريقيله عيان كله مثلا كيمسی ذات احديتی برنقطه يه تشبيه ايلركه اول نقطه

سر عقله حركت ايلسه دائره شكلنده كورينور لكن اول دائره وهميدر انك
وجودي بوقدر بلكه اول دائره شكلنده كورينان نقطه دروقس الذات الالهيه
والموجودات عليه وبعضيلر دخی برنقطه وضع ايدوب اول نقطه يی پركار ايله
چيزوب اولنی آخرينه اولاشديررلر ونقطه نك يميني طرفنی عالم ظهور ويساری
طرفنی عالم بطون اعتبار ايدوب بواسراری انده كوسترلر مثلا كارده كی دائره
كبی * اما حضرت پيرمز ودنيا واخرتده دستكيرمز وشمس منيرمز ونور ضميرمز
بوذكر اولنان اسراری كندو وضع ايلديكی آيينلرنده كوسترر مثلا شيخ كه كاوب
مقامنه طوره نقطهٔ مبدأ وجود مثالنده اولور ويساری طرفيكه عالم بطونك
نمونه سيدر فقرا اول طرفدن ظهوره مستعد اولمش ارواح مجرده كبی سكونله
بلاحركه كاوب نقطهٔ مبدأ وجود مشابه سنده اولان شيخه قريب اولدقلرنده
دست برسينه تعظيم ايدوب يمين طرفنه كچمكه وهر كس كند واستعداد نجه
اول طرفده مركز وجودی اوزره دائر اولمغه لسان حال الله استيذان ايدرلر پس
قائم مقام حق اولان شيخ بونلره لسان سرله (كن دائرا على مركز وجودك وعاملا
على شاكلتك) ديوامر قيلوب بونلردخی (سمعنا امرك سمعا وطاعة وبدأنا
الدور على اعياننا الثابتة والعمل على مركز وجودنا الذی هو الشاكلة التی يعمل
عليها كل طائفة) ديه رك ومركز وجودلری اوزره دوران قيله رق وقدم برقدم
ومرتبه بمرتبه سير ايدرك نصف دائرهٔ ظهوری قطع ايدوب محاذی شيخ كه
مرتبهٔ انسان نمونه سيدر داخل اولورلر بوطريقك شرطی بودركه اوراده قالميه
بلكه باب باب وياپك يك دور ايدرك كاه لرمبدأ حركاته واصل اوله لر پس مرتبة
بعد مرتبه اول يسار طرفنی دخی قطع ايدوب مقام نقطه يه كاورلر بوكره قائم مقام
حق اولان شيخ بونلره حقك سلامنی تبليغ ايدوب اسم سلامك سرين كوسترر
وديركه (سلام الله عليكم ايها الدائرون فی دائرة المحبة سلم الله اسماعكم ونياتكم
عن الفتنة واوصلكم الى المبدأ الحقيقی بالسلامة) وسؤال اولنورسه كه بوسلام
اللهی عباد اللهه ايصال مكاننده طوررسه كن دخی جائزدر پس تقدم شيخ
نه معنايه اشارتدركه اول مستخلفده دخی بولنه شيخك برقاچ قدم مقامندن ايلرو
كلمسی مقام منازله يه اشارتدر منازله بين المشايخ اكاديرلر كه عبد كندو
وجودندن مقام فنايه تنزل ايليه وجناب حق دخی سلاميله ورحمت ورأفتيله
مقام عبده تقرب ايليه تكليم بومعنايه اشارت ايدوب (من اتانی شبرا اتيته ذراعا)
بيوررلر ودخی برحديثده (اذا مضی شطر الليل اوثلثاه ينزل الله الى سماء الدنيا

فيقول

فيقول هل من داع فيستجاب له) بيوررلر پس بر عاشق كه كند ومرتبه سندن خروج ايدوب جانب حقه متوجه اولوب مركز حقيقته قريب اوله جناب حق دخى جل وعلا اوج عزتدن ومرتبهٔ استغنادن اول عاشقه قريب ويقين اولور نتكيم ابن فارض بيوررلر *(شعر)*

فلو واحدا امسيت اصبحت واجدا * منازلة ماقلته عن حقيقتى

(نثر) يعنى اكرسن مرتبهٔ بشريتكدن خروج ايدوب مجرد وواحد اوليدك بوايجى اولوردك مقام منازله ده بنم حقيقتدن ديديكم سوزى ديمك اولور پس شيخ لك كندو مقامندن آيريلوب سلام ويرديكى موضعه مقام منازله ديرلر فافهم * پس بو مقام معلومك اولديسه ودور اول نهايت بولديسه صورت مقدما ذكر اولنان معنايه موافق اولسون ايچون دور ثانى يه شروع ايدرلر پس بو دورده اولكى دوردن زياده سوز وحرارت ووجد وحالت وانكشاف درون حاصل اولوركه اكثريني عين اليقين مرتبه سنه ايركورر پس بو دور دخى بو حالتله غايته ايردكده تكرار خليفهٔ حق اولان شيخ بونلره معنا بوزنده اولان سلام حقى وانك اسرار وخواصنى اداقيلوب ديركه (سلام الله عليكم ايها السائرون فى طريق المودة والخلة وكشف عن بصر بصيرتكم الغشاوة حتى ترون اسرار الدور ومركز الحقيقى) پس بو سلامدنصكره دور ثالثه شروع ايده لر و بو دورده بونلره على قدر مراتبهم واستعداداتهم استغراق ال ويرر (فاينما تولوا فثم وجه الله) سرى اكثرينه حق اليقين برله ونيجه سنه عين اليقين ايله ونيجه سنه علم اليقين ايله يوز كوسترر بو دور دخى تمام اولدقده شيخ سلامه مبادره ايدرو نمونهٔ مقام منازله يه كاوب بونلره اوچنجى سلامى تبليغ ايلر و ديركه (سلام الله عليكم ايها العاشقون والعارفون تمت ادواركم وطابت اسراركم جعلكم الله الواصلين الى حقيقة اليقين ومشاهدة رب العالمين بالسلامة) پس بو اوچ كره دورلك ودخى هر دور ختم اولدقده اوچ كره سلامك سرى بو در اما بين الفقرا مشهور وشايع اولان بودركه حضرت مولانا بركون سماع ايدوب دور ايدرلر ايدى وفقرا دخى اطرافنده هر برى دوران قيلرلردى پس اول حضرت دورى قويوب ايلرو كاوب سلام ويردى بعده دوره آغاز ايلدى برمقدار دوردنصكره ينه سلام ويردى وينه دوره باشلدى بعده ينه سلام ويردى پس بعد ختم الدور والسماع اول حضرته سؤال ايلديلركه بوكون شويله برعمل قيلديكز سرنى بيلمدك اعلام اولنسه لطف محضدر ديديلر پس بيورديلركه دور ايلركن حضرت رسالت پناهك اصحاب برانتباهله ارواح

شريفه لرى تمثل ايلدى اولـكى سلام اكايدى بعده دور ثانيده حضرت شيخ
عطارك روحلرى تمثل ايلدى سلام ثانى اكايدى بعده دور ثالثده حضرت شيخ
حكيم سنايينك روحلرى تمثل ايلدى سلام ثالث اكايدى بيوردبلر بوقول
منقولاتدندر ضعفدن خالى دكلدر اكرثابت ايسه ده حضرتك آيينلرندن
مقصود اولان ذكر اولنان اسرار غامضه در زيرا كاملك برفعلنده هزار
درلو نكته واسرار موجوده اولور پس بوتقديرجه سلامده اصل بوكلام ذكر
اولنمق كرككه طرفينه بيله شامل اوله (الصلاة والسلام عليك ايها النبى ورحمة الله
وبركاته السلام علينا وعلى عباد الله العارفين والعاشقين والصالحين) پس
بوطريقده عارف اولدركه بودقايق ونكاته واقف اوله وبوحقايق واشاراته
عالم اوله بودورلك جمله رموزدقيقه سندن برى دخى بودركه فقراى مولويه نك
سلوكارى دخى دوريه درظاهرلرى دورايلديكى كبى يعنى طريق مستطيله
صاحبلرى كبى دكلدرزيرا طالبان حق ايكى قسمدر برقسمى حين بلوغدن
تاوقت موته دن شريعت وطريقته ذاهب اولورلر ولكن هرنه مرتبه يه ايرسه
اكر روحانى واكر جسمانى اندن حقى خارج بيلور وتنزيه قيلور وبونلردن اعلا
برمرتبه ده ويابلامرتبه صانور وطول ودراز طلب قيلور بواعتقادده اولان
كمسه لره طريق مستطيله صاحبلرى دينور وبرقسمى دخى اولدركه حقك عنايتى
ومرشدك همتيله طريقه سلوك قيلدقده وحدت وجودا كامنكشف اولورهرنه
مرتبه يه ايرسه (فاينما تولوا فثم وجه الله) سرنى بولور وهرمقامده وهر پرده
وهرشيده حقى متجلى كورر بوكمسه لره طريق دوريه صاحبى دينور زيرا بونلرك
سيرلرى من الحق الى الحق مع الحق فى الحق اولور پس دوريه لك بولنورنكيم شيخ
اكبرحضرتلرى بومعنايه مناسب بيوررلر (اعلم ان صاحب طريق المستطيل
مائل عن مقصوده خارج عن طريق الاعتدال لانه لايرى الحق فى المظاهر
بل يتوهم ان مطلوبه خارج عن هذه المظاهر فيتحرك بالحركة المستطيلة للوصول
اليه ومقصوده معه وهو لايشعر فهو صاحب خيال وغايته اليه فله من والى
ومابينهما واما صاحب الحركة الدورية فلابداية فى سيره ولانهاية له لانه يشاهد
الحق فى كل المظاهر الروحانية والجسمانية دنيويا كان او اخرويا كما جاء فى المحمديين
لودليتم بحبل لهبط على الله فاخبران الله فى باطن الارض اى عالم الاجسام
كما انه فى باطن السماء اى عالم الارواح وهو بكل شئ محيط) معناسى اى طالب
اسرارطريقت بيلكه تحقيقا صاحب طريق مستطيل مقصودندن غيرموخياله

مائلدر وطريق اعتدالدن خارجدر زيرا حق مظاهرده كورمز بلكه توهم ايلركه مطلوبى بو مظاهردن خارج اوله پس حركت مستطيله ايله حركت ايلر مقصود بنه وصول ايچون وحالبوكه مقصودى كندو ايله بيله در واول انى بيلمز پس اول صاحب خيالدر وغايتى دخى خياله در وانكيچون من والى ومن والى نك ما بيني واردر يعنى بدايت ونهايت وبو ايكيسنك ما بيني واردر اما حركت دوريه صاحبلرى انلرك سيرنده بدايت ونهايت يوقدر زيرا انلر حقى هر مظهرده روحانى وجسمانى ودنيوى واخروى هرنه ايسه مشاهده قيلورلر نتكيم محمديلر حقنده كلديكه حضرت رسول عليه السلام بيوردى (لودليتم بحبل لهبط على الله) يعنى اكر سز برحبلى صارقتسه كز البته اللهه اينه ايدى پس خبر ويرديلركه جناب حق باطن ارضده حاضردر يعنى عالم اجسامده نتكيم باطن سماده حاضردر يعنى عالم ارواحده اول الله هر شيئى محيطدر پس هر شيئى حق محيط ايدوكن بيلوب كورن كمسه نك مشاهده وسلوكى دوريه اولور وبو دورلك برسرى ونكته سى دخى بودركه جميع زمان ومكان وجهان بصر بصيرتله نظر قيلسك هپ دورانده در (كما قال رسول الله صلى الله عليه وسلم فى دور الزمان روى ابو بكر رضى الله عنه ان الزمان قد استدار كهيئته يوم خلق الله السموات والارض) وقتك قليل وكثيرينه زمان اطلاق اولنور وزمانك استداره سندن مراد شهور قمريه نك دوريدر سنه انك اوزره حساب اولنور حق تعالى سموات وارضى خلق ايلديكى كوندن برى بو هيئت اوزره دورده در وبو زمانك دورندن فصول اربعه دخى دورده در وزمانك دورى افلاكك دورندن حاصل اولور وهر بر فلكك بركونه دورى وار وهر فلكده اولان كواكبك بردرلو دورى واروآى وكون دورده در وليالى واايام دورده در نتكيم هيئت كتابلرنده هر برينك دورى ومركزى مفصل ومشروحدر بو علمدن اولمديغى ايچون وتطويل كلامه باعث اولمسون ايچون تفصيلى ترك اولندى سوز بودركه جميع فلكلر دورده در وملكلر دخى دورده در (كما قال الله تعالى وترى الملائكة حافين من حول العرش يسبحون بحمد ربهم اى محدقين به دائرين حوله يسبحون متلبسين بحمد ربهم اى ذاكرين فى طوافهم صفات جلال الله وجماله تلذذا بها) پس جميع فلكلر وملكلر بلكه جميع اشيا دورده اولمجق سالك بو دورى صورتا طريق اتخاذ ايلمك بطريق الاولى وبو دور صورى يه انكار ايدنلر عجب نه طريقله انكار ايدرلركه بو دور بوقدر اسرار ونكاتى جامعدر وبوندن غيرى دخى اضعاف ومضاعف فوائد ومنافعى حاويدركه انى

بوطريقك راهخلري بيلورو بحمد الله تعالى بو فقيره بوذكر اولنان رموز ونكات واسراردن غيرى دخى نيجه اسرار خفيه منكشف اولمشدركه انك تفصيلى بومختصره صغمز ذكر برآخر كتاب اوله العاقل يكفيه الاشارة فضلا عن طلوع المقصود من افق العبارة والله اعلم بالصواب

(تم ثلث الكتاب بعون الله الملك الوهاب)

(قسم ثانى اسرار شرعيه يى بيان ايدر بو قسم دخى اون بابى جامعدر)

(باب اول)

طريقته داخل اولدقدنصكره بدايت شريعتده اكا نه لازم اولور انى عيان قيلر (الباب الاول) اولا طالبه لازم اولان بودركه برعمله شروع قيلدقده نيت خالصه ايله نيت ايليه (كما روى عن عمر بن الخطاب اتفقا على الرواية عنه) قال رسول الله صلى الله عليه وسلم انما الاعمال بالنيات ولكل امرئ مانوى فمن كانت هجرته الى الله ورسوله فهجرته الى الله ورسوله ومن كانت هجرته الى الدنيا يصيبها او امرأة يتزوجها فهجرته الى ماهاجر اليه) اى انجق اعمال صحيحه اولمز الا نيت خالصه ايله ونيت قلبك برعمله عزم وقصد قيلمسنه ديرلر پس سالكه لازمدركه ايلديكى عبادت وخدمتده قصدى اغراض دنيويه دن پاك وقلب وسرى زنكار نفسانيدن مجلا وتابناك اوله زيرا حسن قبول طاعت وخدمت حسن نيته منوطدر هر كسك نيتى نه ايسه عاقبت انى بولور اكر لقمهٔ نان ايسه لقمهٔ نان واكر جوهر جان ايسه جوهر جان اله كلور نتكيم بيورورلر (نظم) كردر طلب لقمهٔ نانى نانى * وردر طلب جوهر جانى جانى * اين نكته زمن بشنوا كرمى دانى * هر چيزكه در جستن آنى آنى (نثر) نتكيم حضرت رسولك بوكفتار جواهر نثارلرى دخى بومعنايى مؤيد اولور (فهجرته الى ماهاجر اليه) بيوردى هجرت ايكى قسمدر برى صورى وبرى معنويدر هجرت صورى اولدركه بركسنه وطنندن طلب المرضات الله ومتابعة لرسوله آيروالمقدر وهجرت معنوى اولدركه بركسنه مناهى ومعاصيدن مهاجرت ايليه انكيچون حضرت رسول بوحديثى بيوردبلر (المهاجر من هجر عمانهى الله) پس بركسنه انك كه وطنندن مهاجرتى وياخود هواى نفسندن مفارقتى مرضاة لوجه الله ومتابعة لرسوله اوله انك هجرتى اللهه ورسوله منتهى اولور والله ورسول قتلرنده مقبوله اولوب جزاسنى الله ورسول ويروا ماشول كمسنه نك كه هجرت ونيتى اصابت ايلين دنيا ايچون ودولت ما فيها ايچون وياخود برعورت ايچون اوله كه آنك تزوجنى مراد ايلرانك

هجرتى

هجرتی مهاجرت ایلدیکی شیئه منتهیدر عند الله کا جزا بوقدرشکیم برکسه
مکه دن مدینه یه حضرت رسول الله ایله هجرت قیلدی ولکن نیتی ام قیس دیرلر
مدینه ده برخاتون واریدی آنی آلمق ایدی پس مهاجرلر نصیبندن محروم قالدی
وبوحدیثی حضرت اگرچه اول کمسه یه زجرا له بیوردی ولکن جمیع خالص اولمین
عامللره وعمللرینه شاملدر وعلی طریق التأویل بومعناده جائزدرکه دنیادن
مراد حیات عاجله اوله وتزوج امرأه دن مراد آخرتده اولان حوریلرک تزوجی
اوله * پس دیمک اولورکه سالک طاعت وخدمتی مقابله سنده حیات عاجله دن
وصفای آجله دن جسمانی وروحانی هرنه ایسه برشیء طلب ایتمیه بلکه خدمت
وعبادتی مطلقا لوجه الله اوله (کما قال الله تعالی فمن کان یرجوا لقاء ربه
فلیعمل عملا صالحا ولایشرک بعبادة ربه احدا) یعنی شول کمسه که ربیسنک
لقاسنی رجا ایلرکرکدرکه اول کمسه عمل صالح ایشلیه که اعمالنده شائبهٔ ریا وسمعه
اولمیه وربیسنک عبادتنه براحدی شریک قیلمیه قال البیضاوی بان یرائی ویطلب
منه اجرا یعنی ربیسنک عبادتنه شریک قیلمیه خلقه مرائیلک ایتمکله ویا خود
ربیسندن اجر طلب ایتمکله * معلوم اولدیکه دنیا واخرتدن اجر طلب ایتمک شرک
خفیدر انکچون حضرت رسول علیه السلام بیوردیلرکه (الدنیا حرام علی
اهل الاخرة والاخرة حرام علی اهل الدنیا وهما حرامان علی اهل الله) پس سالک
بوطریقه کیردکده خلوص نیته محتاجدرکه حیات معنوی بوله شیخ حضرتلری
فتوحاتده بیوررلرکه (النیة لجمیع الحرکات والسکنات کالمطر لما تنبته الارض
یحیی بها کالارض بالمطر والجسم بالروح الانور) یعنی نیت جمیع حرکات وسکناته
زمینک بتوردیکی نباته مطر منزله سنده در حرکات وسکنات واعمال نیت ایله حیات
بولور ارض مطر ایله وجسم روح انور ایله حیات بولدیغی کبی پس بازار طریقتده
اولان نقود اعماله سکاینتدن اعلا برسکه اولمز وکالهٔ افعاله خلوصدن غیری
برشیء رواج ویرمز وکمال خلوص اولدرکه ایلدیکک خدمت وطاعت کوزوکه
کورنمیه (کما سئل عن بعض العارفین ما علامة قبول الخدمة والطاعة
قال نسیانک ایاهما وانقطاع نظرک عنهما بالکلیة) ودخی اولدرکه خلق عالمک
التفاتی ومدحلری وذملری یانکده برابر اوله بویله اولمینجه ایمان کامل اولمز
(کما قال رسول الله صلی الله علیه وسلم لایکمل ایمان المرء حتی یکون الناس
عنده کالاباعر) پس بوحدیث خلق عالمدن امید ونظری قطع ایتمکه دلالت ایدر
سالک ابتدای حالنده ابراهیم ادهم مشربنده کرک بوقدر تخت وتاجی ترک ایلیوب

دقر اختیار قیلدقده نصکره نفسمه غرور کلمسون دیو خلقك التفاتندن وکندویه
تعظیم وتکریمندن دخی قاچردی نتکیم مناقبنده مسطوردرکه بصره ده اقامت
ایلیوب ریاضت ومجاهده چکردی خلق بصره بونك کیم ایدوکن صکره دن
بیلوب باشنه جمع اولوب التفاته باشلدیلر برکیجه کعبه یه کیدر برقافله ایله کیجه
روان اولدی مکرکه اهل مکه بونك اوصاف حمیده سن ایراقدن استماع ایدوب
غایبانه تعشق ایتمشلردی پس اهل قافله ابراهیم ادهم حضرتلرینك کیم ایدوکن
بیلمدیلرزیرا غایتله فناده ایدیلر * پس کاربان کعبه یه برقوناق قالدقده کاربانیاندن
برنیجه کمسه ایلرو کیدوب کعبه یه داخل اولدقده اهل کعبه اول کمسه لره نه یردن
کلورسز دیو سؤال قیلدقده انلر بصره دن کلورز عظیم کاربانز دیو جواب ویردیلر
انلر دیدیلرکه بصره ده شیخ ابراهیم ادهمی بیلور میسز دیدیلرکه نه کمسه در بیلمز ز
ولکن بو کاربانده ابراهیم ادهم دیرلر برکمسه واردر دیدکلرنده اهل کعبه
بری برینه خبر ایدوب اکابر واصاغری انك استقبالنه متوجه اولدیلر * پس
کاربان شهره قریب اولدقده ابراهیم ادهم جمله کاربانك اوکنده ایدی کوردیکه
اهالی مکه جماعت کثیره ایله کلورلر اهل مکه دن برقاچ کمسه تقدم ایدوب دیدیلرکه
کلك شودرویشه صورالم پس ابراهیم ادهمه دیدیلرکه درویش بو قافله ده
ابراهیم ادهم دیرلر برعزیز وار ایمش قنغی کمسه درکه جمیع اکابر کعبه انك استقبالنه
چقدیلر حضرت ابراهیم بو سوزی ایشتدکده نفسی حظ ایدوب استدیکه بنم دیه
درحال حظ نفسندن والتفات خلقدن اجتناب ایچون دیدیکه نه اوس سز
بر ملحددن که بو قدر اعزه استقبالنه کلمشمز اهل کعبه جمع اولوب سن ابراهیم
ادهم کبی صاحب ولایته ملحد دیرسن دیو آکا براعلا کوتك چالارلر خبرلری یوقکه
دوکدکلری حضرت ابراهیم بن ادهم ایدی لکن کمال فقرندن آکا ابراهیم ادهملکی
روا کورمدیلر * پس بعد الضرب نفسلرینه دیدیلرکه ای نفس سنك خلقك اعزاز
واکرامندن بو کوتکلری یکدر * نیجه مدت مکۀ مکرمه ده مجاورت ایلدی کمسه
آنی بیلمدی ارباب سعادت اوائل حاللرنده بویله اختفا ایدوب خمولده اولورلر ایمش
پس بدایت حالده طالبه لازم اولان خصلتلرك بریسی دخی خاموش اولقدرکه
دلنی مالایعنیدن قطع ایده نتکیم بیورلمشدر (من حسن اسلام المرء
ترکه ما لا یعنیه) مالایعنی کندی یه لازم وواجب اولمیان سوزی سویلمکدر وقوری
یره لاقردی قیلمقدرکه نه برای تعلیم وتعلم ونه برای مصلحت دینی ودنیوی اوله بلکه
خیرده سویلیه بلکه سوزی یاوه وشر اوله * پس مؤمن اولان بو کونه کلاملری

ترك ايتمك كركدر (كما قال عليه السلام من كان يؤمن بالله واليوم الاخر فليقل خيرا اوليصمت) وخوشلك بمعنه كتمك كركدر تا آفات صورى ومعنويدن نجات بوله (كما قال عليه السلام من صمت نجا) زيرا بلاء صورى ومعنوى اكثر انسانك لسانته مربوط اولمشدر (كما قال عليه السلام البلاء موكل بالمنطق (مثنوى) اى زبان تو بس زيانى مر مرا * چون توبى كويا چه كويم من ترا * اى زبان هم كنج بى پايان توبى * اى زبان هم رنج بيدرمان توبى (نثر) طوطى حكايه سنده حضرتك عظيم تأكيدلرى واردر وكويا اولمغى ذم ايتمرى سويلمه ده نجه مضرت وخوشلكده اضعاف مضاعف سلامت اولديغنى تعليم قيلمشلردر (كما قال على ابن ابى طالب كرم الله وجهه سلامة الانسان فى حفظ اللسان وسلامة اللسان من حفظ الجنان) پس اى درويش حضرت پيرك خوشلك حقنده كلمات طيبه لرى اكر مثنويده واكر غزلياتده قتى چوقدر حتى خوشلكى بغايت سودكارندن برمخلصلرين خوش اختيار قيلمشلردر و بويت طالب اولنه بوقدر كلماتدن كفايت ايدر تكيم بيوررلر (نظم) خاموش كه خاموشى بهتر ز عسل نوشى * در سوز عبارترا بكذار اشارترا * پس بدايت سلوكده اولان فقرايه خوش اولمق ومحضا كوش اولمق لازمدر (مثنوى) كودك اول چون زايد شير نوش * مدتى خامش بود او جمله كوش * مدتى مى بايدت لب دوختن * از سخن تا او سخن آموختن * زانكه اول سمع بايد نطق را * سوى منطق ازره سمع اندرا (نثر) اما شول وقتده كه آفات نطقدن سالم اوله وتعبير كلامه حق رضاسى اوزره قادر اوله وجناب حقدن سويلمكه اذن ويريله اول زمانده نقدر سويلرسه جائزدر ومن عند الله مأذون اولان كلامك تعريفى بودر (الكلام المأذون فى التعبير هو الذى يتكلم لله وفى الله وبالله) وبوكونه اولان كلام حقك وليلرينه نعمت عظمى سيدر (كما قال ابن العطا فى لطائف المنن من اجل مواهب الله لاوليائه تعبير الكلام على رضاه بحلاوة العبارة على رضاه) قيدى رضاسى اولميان كلامدن احترازدركه اول خالقك پسندايتمسى ايچون اولان عبارت وفصاحتدر اول قيل وقالكه خالقك پسندى ايچون ريا وسمعه ايله آلوده اوله سالكه عظيم رهزندر حذر ايتمك كركدر كما قال ابن الفارض (نظم) وعاد دواعى القيل والقال وانجى من * عوادى دعاو صدقها قصد سمعة (نثر) يعنى قيل وقاله داعيه اولان شيلره عداوت ايله ودعاوى عاديه لردن نجات بوله كه نفسك صحيح وصادق سويلمسى قصد سمعه ورياد ر حضرت مولانا بوكا مناسب بيوررلر (مثنوى) چند ازين

الفاظ واضعمار ومجاز * سوزخواهم سوزبا آن سوزساز (نثر) ودرویشه لازم
وواجب اولان ادبلردن بری دخی بودرکه کل لعب حرام فحواسنجه هر لعب
ولهودن پرهیزایده باخصوصکه شطرنج وطوله دن اکثر کمسنه شطرنجی مذهب
شافعیده مباحدر دیو اوینارلر اما بیلمزکه مانع سلوك ومخل ادب صعلوکدر عوامه
مباح اولان اهل طریقه حرامدر مذهب شافعیده دخی صلاته واوقات عزیزه یه
وواجباته مانع اولمزسه مباحدر اولورسه حرامدر ومذهب حنفیه ده حرامدر
نتکیم حضرت علی بیورررلر (الشطرنج میسر الاعاجم) یعنی شطرنج اعاجمك
قماریدر دیمك اولور بعض درویش حضرت شمس اوینامش بزه ده طریقدر
دیرلر ایش هیهات وهیهات که بر کاملك حالنه مرتبهٔ نفسده اولان کمسه کندینك
افعال وحالنی قیاس ایده حضرت مثنویده فتی چوق برده کاملدن صادر اولان
فعل وحاله درویش کندینك فعلنی قیاس ایتمك کرك دیونهی بیورررلر وشیخ عطار
حضرتلرینك بو بیتینی تفسیر ایدرلر بیورمشلرکه (نظم) توصاحب نفسی ای غافل
میان خاك خورمیخور * که صاحب دل اکر زهری خورد آن انکبین باشد
(مثنوی) صاحب دل راندارد ان زیان * کرخورد او زهر قاتل راعیان * زانکه
صحت یافت از پرهیزرست * طالب مسکین میان تب درست * هرچه کیرد
علتی علت شود * کفر کیرد کاملی ملت شود (نثر) پس کاملك حالنه قیاس
علی کل حال جائز دکلدر ونا ولینك حرام اولمسنده علماء سلف اتفاق ایتمشلردر
وبو حدیثله حرام اولمسین اثبات قیلمشلردر (قال علیه السلام من لعب بالنردشیر
غمس یده بلحم الخنزیر ودمه) یعنی شول کمسه که طوله اوینایالنی خنزیرلك اتنه وقاننه
باتورمشدر لحم خنزیره ال باتورمسی لحم خنزیری یمه دن کنایه در * پس لحم
خنزیری یمك حرامدر کذلك طوله اوینق حرامدر حضرت مولانا التنجی جلده
نردشیرك حرام اولمسنه اشارت بیوررور اول محلدن بو بیتله اکتفا اولندی
(مثنوی) ازشش وازپنج عارف کشت فرد * محترز کشتست زین شش پنج نرد (نثر)
ودرویشه لازم اولان ادبلردن بری دخی بودرکه قهقهه ایتمیه بلکه ضحك بیله
ایتمیه لازم کاورسه تبسم ایده نتکیم مثنویده کولمك حقنده ذم وکریه حالنی مدح
بیوروب دیرلر (مثنوی) امر حق ابکوا کثیرا خوانده * چون سر بریان چه
خندان مانده (نثر) پس سالك اولدر که دیده کریان وجکر بریان وسحر وقتلرنده
بیدار وصباح زمانلرنده استغفار قیلیجی اوله نتکیم حضرت مثنویده بیورررلر
(مثنوی) شو قلیل النوم مما یهجعون * باش در اسحار از یستغفرون (نثر) یعنی

اوبو مینلردن

اویومیانلردن اول قلیل النوم اول وسحرلرده استغفار ایلین کمسه‌لردن اول
ای اخی سحرخیزلك فائده‌سی اولقدر چوقدرکه اسرار وفوائدنه نهایت یوقدر
وخواب نوشین بامداده مبتلا اولنلرك ضرری اولقدر افزوندرکه حدو حسابدن
بیروندر تکیم حضرت علینك بو کلاملری دخی مضرت نوم صبحه دلالت ایدر
بیوررلرکه (نوم الصبح یمنع الرزق) رزق صوری یه ومعنوی یه اطلاق اولنور نوم
صبح بوایکیسنی بیله مانع اولور* وحضرت مولانانك سحرخیزلك بابنده‌ قتی چوق
قصیده وغزل ومثنویسی وارد رجمله‌دن بوغزل رعنالری جمله‌ یی جامعدر (نظم)
دلا برخیز وطاعت کن که طاعت به زهر کارست * سعادت آنکسی داردکه
وقت صبح بیدارست * خروسان در سحر کوید که قم یا ایها الغافل * تو ازمستی
نمیدانی کسی داندکه هشیارست (نثر) وفی العوارف (ان الله یطلع علی قلوب
المتیقظین فی الاسحار فیملؤها نورا فتستنیر من قلوبهم قلوب الغافلین) یعنی
حق تعالی سحرلرده متیقظ اولان قوللرینك قلبلرینه مطلع اوله وتجلی قیله پس
اندنصکره نورله اول قلبلری پر ایلیه پس غافل اولنلرك قلوبی انلرك قلوبندن
نور آله *پس شرط طریقت جیفة اللیل وبطال النهار اولمقدر بلکه کیجه‌لرده
بیدار اولمق وثلث لیالی یی مناجات وتضرع برله احیا قیلمقدر وکیجه‌لری احیا
قیلمنك ذوقنی ولذتنی سائر اولیا بولدیغی کبی بولمقدر (قال سلیمان الدارانی لیس
فی الدنیا شیٔ یشبه نعیم اهل الجنة الا مایجده اهل التملق فی قلوبهم فی اللیل
من حلاوة المناجاة وحلاوة المناجاة ثواب عاجل لاهل اللیل) یعنی دنیاده اهل
جنتك نعیمنه مشابه برشیٔ یوقدر الا اهل تضرعك کیجه‌لرده حلاوت مناجاتدن
قلبلرنده بولدقلری شیدر حلاوت مناجات اهل لیله ثواب عاجلدر حق سبحانه
وتعالی کلام مجیدنده شب خیز اولنلری واحیای لیالی قیانلری مدح ایدوب
بیوررلرکه (تتجافی جنوبهم عن المضاجع یدعون ربهم خوفا وطمعا) بو آیت کریمه
متهجد اولنلرك علو شاننی بیان ایلر* یعنی بو متهجد اولنلرك یانلری متجافی ومتباعد
اولور موضع منامملرندن اول اللهه دعا ایلدکاری حالده فرقت وعقابندن خوف
ایچون ورحمت ووصلتنی رجا ایچون * پس ای قرنداش ارباب عشقك کاری
بیدار اولقدر محبتله نوم مانعة الجمع کبیدر انکیچون *(نظم)*

عجبا للمحب کیف ینام * کل نوم علی المحب حرام

دیمشلر وبو کلامی دخی مشایخ کبار خوب بیورمشلرکه اول کلام بودر
(نوم العاشقین نوم الغرقی واکلهم اکل المرضی وکلامهم کلام اهل البلوی)

بومعنایه مناسب مسجدده مهمان کش حکایه سنده حضرت مولانا اول عاشق اولان مهمان جقنده (مثنوی) خفت درمسجد خود اوراخواب کو * مرد غرقه کشته چون خسبد بکو * خواب مرغ وماهیان باشد همی * عاشقانرا زیرغرقاب غمی (نثر) امام قشیری ابو المغیثدن حکایه ایدوب دیرکه (کان ابو المغیث لایستند ولا ینام علی جنبه وکان یقوم اللیل کله فاذا غلبه النوم وضع رأسه علی رکبتیه فیغفو غفوة فقیل له ارفق بنفسك قال کیف ارفق بنفسی اما سمعت رسول الله صلی الله علیه وسلم قال اشد الناس بلاء الانبیاء ثم الصدیقون ثم الامثل فالامثل) یعنی ابو المغیث بر یصد یغه طیانمز ویانی اوزره یاتوب اویومزدی کیجه لری قائم اولوردی پس اول وقتده که نوم غلبه ایلیه ایدی باشنی دیزلری اوزره قویوب برمقدار ایمز غنوردی اکادیدیلرکه نفسکه رفقت ایله دیدیکه نیجه رفقت ایدم نفسمه که رسول حضرتلری بیوردیکه بلا یوتندن ناسك اشدی انبیادراندنصکره صدیقلردراندنصکره بونلرامثلی اولاندر پس بزم دخی طریقه مزده اکثر عشاق اوزانوب یاتمشلردر بلکه بریبغوله دممر بزانواوتوروب ویاتمغی کسنا خلق عدایدوب اویخولذتی طتمشلردر بوقدرادب کوزتمزسه باری یاتمه نك ادبنی کوزتمك کرك و یتمه نك ادبی بودرکه اولا قبله یه قارشو ویاتمکن اولمزسه صاغ جانبی اوزره بسمله ایله صاغ النی یوزینه قویوب وضع جنب ایلیه وبودعایی اوقویه که (باسمك ربی وضعت جنبی وبك ارفعه ان امسکت نفسی فارحمها وان ارسلتها فاحفظها بما تحفظ به الصالحین) واکربونی بیلمزسه بیلدیکی دعالری وبیلدیکی آیتلری اوقویه ویاته بلکه شرط بودرکه طهارت اوزرینه یاته واباقلرین اوزتمه یه صرتی اوزره یاتوب اباق اوزتمغیده جائز کورمشلر موتایه مشابهت اولدیغیچون پس بو نومك ادبی دخی چوقدر لکن بوقدرله اکتفا اولندی فافهم ولاتغفل کالغافلین

(باب ثانی)

طهارتك صورتنی وحقیقتنی بیان ایلر اعلم ایها الاخ الاعز الاکرم سالکه لازم وواجبدرکه طهارته ظاهرا وباطنا مداوم ومواظب اوله واکر ظاهرا وباطنا رزقینك واسع اولمسین استرسه * زیرا توسیع رزق ظاهر وباطن طهارتنه منوط ومربوط اولمشدر (کما قال صلی الله علیه وسلم دم علی الطهارة یوسع علیك الرزق) یعنی طهارته مداومت قیل رزقك سکا توسیع اولنسون طهارت نظافته دیرلر ظاهره وباطنه شاملدر ورزق حظه دیرلر کذلك ظاهره وباطنه شاملدر

پس ظاهرك طاهر قيلسك ظاهر رزقى وافر اولور وا كر باطنك پاك قيلسك باطن رزقى واسع اولور باطنى شركدن وخطادن تطهير ايلين ايماندر انكچون طهارت نصف ايماندر (كما قال صلى الله عليه وسلم الطهور شطر الايمان) طهور بضم الطاء مصدر وبفتح الطاء ما يتطهر به ك اسميدر يعنى صو يك اسميدر كه آنكله پاك اولنور بو محلده بضم الطاء مصدر معناسنه دريعنى طهارت وپاككك اجرى ايمانك نصف اجرى قدر دريمك اولور) بعضيلر ديمشلركه بورادهطهور نفسى اخلاق ذميمه دن پاك ايتمكدر بو ايسه ايمان كاملك شطر يدر* پس بلكه الله تعالينك سوكلو قوللرى ظاهرى وباطنى طاهر اولان قوللر يدر (كما قال الله تعالى ان الله يحب التوابين ويحب المتطهرين) وطاهر اولمينى جناب حق سومز وقبول ايتمز (كما قال عليه السلام ان الله طهور لا يقبل الا طهورا) پس سالك ظاهرن وباطنن طاهر قيلميجه حقه مقبول اولمز زيرا طهارت ايكى قسمدر برقسمى مؤمن لباسنى وبدننى نجاسات وتلوثاتدن پاك ايلمكدر شرع كتابلرنده مسطور اولديغى اوزره وبرقسمى دخى اولدركه روحنى وقلبنى اخلاق ذميمه دن وماسوادن پاك ايلمكدر نتكم امام قشيرى بيوررلر (للظواهر طهارة وللسرائر طهارة طهارة الابدان بالماء الطهور وطهارة القلوب بالندم والخجل ثم بماء الحياء والوجل حضرت دخى اوچنجى جلدده بو محله مناسب بيوررلر (مثنوى) اين نجاسة ظاهر ازآبى رود * وين نجاسة باطن افزون مى شود * جز بآب چشم نتوان شستن آن * چون نجاسات بواطن شد عيان * (نثر) اى اخى قلب انسان نظر كاه خدادر وجناب حقك نظرى صورته وافعاله دكادر بلكه قلبه در (كما قال عليه السلام ان الله لا ينظر الى صوركم ولا الى اعمالكم بل ينظر الى قلوبكم ونياتكم) پس كركدركه سالك اصل قلبنى ماسوادن وافكار شيطانيدن وهواجس نفسانيدن وحب دنياويدن پاك ايليه تا مظهر ومجلاى خدا اولمغه لايق اوله نتكم امام قشيرى بيوررلر (القلب موضع نظر رب العالمين فيا عجبا ممن يهتم بوجهه الذى هو منظر الخلق فيغسله من الاقذار والادناس فيزينه بما امكنه لئلا يطلع مخلوق على عيبه ولا يهتم بقلبه الذى هو منظر رب العالمين حتى يطهره ويطيبه لنظر ربه فيه) حضرت رب العالمين حبيبنه خطاب ايدوب بيوررلركه (وثيابك فطهر) قال البيضاوى اى نفسك من الاخلاق الذميمة والافعال الرديئة اوطهر دثار النبوة عما يدنسه من الحقد والتضجر) بيضاوى بو آيتك تفسيرنده ديركه يا محمد نفسكى اخلاق ذميمه دن وافعال رديه دن

تطهیرایله ثیابدن مراد نفسلری اوله ویاخود نبوت دثاری اوله * پس تقدیر کلام
دیمك اولورکه یا محمد نبوت خفتانکی پاك ایله انی کیرابلین کیمسندن وطارلقدن طهارت
ونجاست اکرچه بحسب الاستقرا ایکی نوعه منحصره در امادرت مرتبه سی
واردر دیمشلر (کما قال القشیری وللطهارة اربعة مراتب الاولی تطهیر الظاهر
عن الاحداث والاخباث والثانی تطهیر الجوارح عن الجرائم والاثام والثالث
تطهیر النفس والقلب عن الاخلاق المذمومة والاوصاف الممقوتة والرابع
تطهیر السر عما سوی الله وهو طهارة الانبیاء والاولیاء) یعنی طهارتك درت
مرتبه سی واردر اولی ظاهری حدث وخبثلردن طاهر قلمقدر ایکنجیسی اعضا
وجوارحی کناهلردن پاك قلمقدر اوچنجیسی نفسی وقلبی مذموم اولان خویلردن
ومبغوض اولان صفتلردن پاك قلمقدر دردنجیسی سری ماسوی اللهدن پاك
قلمقدرکه انبیا واولیانك طهارتی بودر مطهر اخباث واحداث ظاهر آبدر
ومطهر وسخ جرائم وزلات طاعات وحسناتدر زیرا طاعات وحسنات مطهر
سیئاتدر (کما قال صدر القنوی فی شرح الاحادیث النبویة الطاعات کلها
مطهرات فتارة بطریق المحو والاذهاب المشار الیه بقوله تعالی ان الحسنات
یذهبن السیأت وبقول النبی علیه السلام اتبع کل سیئة حسنة تمحها وتارة
بطریق التبدیل المشار الیه بقوله تعالی اولئك الذین یبدل الله سیأتهم حسنات)
یعنی طاعاتك کلیسی مطهر اندر کاه محو واذهاب طریقیله که حقك بو قولیله
اشارت اولنمشدرکه حسنات سیئاتی اذهاب ایدر یوردی وذخی حضرت نبینك
بو قولیله اشارت اولنمشدرکه هر سیئه یه بر حسنه یی تابع قیل که اول سیئه یی محو
ایلر بیوردی وکاه اولورکه تبدیل قلمغله ده طهارت بولنور نتکیم حقك بو قولیله
اشارت اولنمشدر بونلر اول توبه کارلردرکه بونلرك سیئاتنی حق تعالی حسناته
تبدیل ایلر امانفسی وقلبی اخلاق ذمیمه دن ودرن عیوب وذنوبدن مطهر اولان
(تخلقوا باخلاق الله) فحواسنجه هرکم خویك یرینه بر خلق اللهی کتورمکدر
وکم خویلری خلق اللهی ایله ازاله ایدوب یورمکدر وذنوب وعیوب مقابله سنده
توبه واستغفار قلمقدر زیرا استغفار وتوبه ذنوبی مطهردر (کما قال علیه السلام
ان العبد اذا اذنب ذنبا حصل فی قلبه نقطة سوداء ان تاب واستغفر صقلت وانجلی
قلبه وان لم یتب صار رانا وغلب علی قلبه) یعنی چن برقول کناهلردن
برکناه ایشلسه انك قلبنده برقره نکته حاصل اولور اکر توبه واستغفار ایلرسه اچلور
پاك اولور وقلبی جلا بولور واکر توبه ایلرسه پاس اولور وقلبنه غالب اولوب بورر

بیوردیلر

بورديلر اما سرى اغيار وماسوادن مطهر اولان علم توحيددر وموحد كندويى بالكليه فانى قيلمق وحقله باقى اولمقدر بركسه ده كه بقيهٔ وجود اوله اكا طهارت حقيقى حاصل اولمشدر ومشاهده سى وصلوانى كمال مرتبه سين بولمشدر (نظم) توتا خودرا بكلى درنبازى * جنب دائم تراونا نمازى (نثر) ديدكلرى بو معنايه اشارتدر مادامكه برعاشق صادق سرنى اشك ديده وخون جكرله طاهر قيلميه انك نمازى مفتى عشق اولان دليللرك قولى اوزره حقيقتده درست اولمز نتكيم منلا حافظ دير (نظم) طهارت ارنه بخون جكر كند عاشق * بقول مفتى عشقس درست نيست نماز (نثر) وشول كمسه كه چشمهٔ عشق ومحبتدن آبدست آلميه وكلى اشيايى مرده حكمنده قويوب انك اوزرينه چار ترك تكبيرن قيلميه كه اول چار ترك ديديكمز ترك دنيا ترك عقبى ترك هستى ترك ترك درانك روى جانى قبلهٔ حقيقى يه متوجه اولمز چشمهٔ عشقدن آبدست آلوب واشيايى مرده حكمنده قويوب چار تكبير ايدوب ترك ايدن عاشقلرك شانى بودر نتكيم منلا حافظ دير (نظم) من ازان دم كه وضو ساختم ازچشمهٔ عشق * چار تكبير زدم يكسره برهرچه كه هست (نثر) پس طهارت سرك شرطى بو ذكر ايلديكمزدر اكر طهارت سره قادر دكل ايسك طهارة اخلاق الله كتوركه طهارة اخلاق طهارة سره مؤدى اولور واكر طهارة اخلاقى اله كتوره مدكسه طهارة جوارحه سعى ايله ذنوبدن جوارحى تطهيرا يتمك طهارة اخلاقه مفضى اولور واكر طهارة جوارح ايده مدكسه طهارة ظاهره كوشش ومداومت قيل كه طهارة ظاهر اعضايى ذنوبدن طاهر قيلر وباطنه قوت ويروب منور ايلر اعمال ظاهره باطنه تأثير ايلر كذلك انوار باطنه ظاهرى تنوير قيلر طرفينك بيله برى برينه مداخله سى واردر (كما قال القشيرى تنحدر من معارف القلب وانواره آثار الى الجوارح فكذلك يرتفع من احوال الجوارح واعمالها آثار وانوار الى القلب ولكل واحد من المعاصى والطاعات خواص وآثار يتعدى من ظاهر الانسان الى باطنه وبالعكس) قشيرى ديركه قلبك انوار ومعارفندن اثرلر نزول ايدر جوارحه وكذلك جوارحك اعمال واحوالندن اثر ونورلر مرتفع اولور قلبه معاصى وطاعاتدن هر برينك خواص وآثارى واردركه انسانك ظاهرندن باطننه وباطنندن ظاهرينه تجاوز ايلر وحكم قيلر پس بعض ملحد مشرب اولوب (المؤمن لا ينجس) حديثنى حجت قيلوب طهارة ظاهره لازم دكلدر طهارة باطنه اولدقدنصكره ديدكلرى قولى خطادر زيرا (الظاهر عنوان الباطن) در ظاهرى طاهر اولمينك باطنى دخى مردار وناپاكدر

اي اخي طهارت لغتده مطلق نظافته ديرلر اما شرعده اعضاء مخصوصه نك غسلنه ديرلركه اندن مراد آبدست آلمقدر پس مؤمنه لازمدركه دائما آبدستله اوله زيرا (الوضوء سلاح المؤمن) فحواسنجه آبدست مؤمنك سلاحيدر ومسلح اولان مؤمنه شيطان ونفس وهوا عدوسي كاركر اولمز واگر آبدست اوزره ايكن اگا موت كلسه شهيد اولور والم واضطراب چكمز نته كيم بو قولك مصدقي انس حضرتلرندن روايت اولنان حديث شريفدركه روايت ايدرلركه رسول حضرتلري مدينه يه كلديكنده بن كوچك ايدم (فقال عليه السلام لي يا غلام ان استطعت ان لا تزال على الطهارة فافعل فان من اتاه الموت وهو على الوضوء اعطى الشهادة) وعثمان حضرتلري بو حديث شريفي حضرتدن روايت بيوررلركه (قال عليه السلام من توضأ فاحسن الوضوء خرجت خطاياه من جسده) پس جسددن خطايانك خروجي ايتمسنه شرط اسباغ وضوء ايتمكدر وضوء كامل اولمسه وطهورلق حاصل اولمسه صلاة دخي مقبوله اولمز (كما قال عليه السلام لا تقبل صلاة بغير طهور) وبر حديث شريفده دخي بيوررلركه (لا تقبل صلاة من احدث حتى يتوضأ) يعني آبدستي صنن كمسه نك وآبدستي اولمين كمسه نك صلوتي مقبوله اولمز حتي آبدست آلمينجه زيرا صلاة طهارة اوزره مبتنيدر وصلاته شرطدر پس شرط بولنمينجه مشروط دخي بولنمز زيرا (لا صلاة الا بالطهور) پس مصلي اولان سالكه طهارة واجبدر وبو طهارة ظاهره نك وابدستك ادابي واردر مصلي اولانك وطريقه خدمت قيلانك معلوملري اولديغندن اوتري وتطويل كلامه باعث اولمسون ايچون بو قدرله اكتفا اولندي واسلام كه بش شئ اوزرينه بنا قيلنمشدر انك اولكيسنك شرحنه شروع قيلندي والسلام

(باب ثالث)

كلمهٔ توحيدك فضيلتي واسرارين واسم جلالك فضيلت واسرارين واسم هونك فضيلت واسرارين بيان ايدر الى اخره (عن عمر بن الخطاب رضي الله عنه اتفقا على الرواية عنه قال عليه السلام بني الاسلام على خمس شهادة ان لا اله الا الله وان محمدا رسول الله واقام الصلاة وايتاء الزكاة وصوم رمضان وحج البيت من استطاع اليه سبيلا) يعني عمر بن الخطاب حضرتلري بو حديثي رسول حضرتلرندن روايت بيوررلر متفق عليه اولان احاديث شريفه دندر حضرت رسول صلى الله عليه وسلم بيوررلركه اسلام بش شئ اوزره بنا قيلندي اولي

لا اله الا الله ديو شهادت ايتمكدر ومحمد رسول الله ديوب انك بولنه كتمكدر * ثانيسى
صلاة خمسه يى اقامت ايتمك ثالثى واجب اولان زكوتى ادا ايتمك رابعى رمضان
آيى صائم اولق خامسى بيت الحرامى حج ايتمك اكر اول يوله كتمكه قادر ايسه * پس
بوبش شيئك هر بر ايچون برباب وضع ايلدم تا اصول دين اسلام معلوم اوله
اولا كلمهٔ شهادتك فضيلتنى واسرارينى تحقيق ايلدم تا طالب بو كلمه نك عظم
شاننه واقف اوله اولا بو كلمه نك فضيلتى حقنده حضرت رسول جناب حقدن
حكايه قيلوب بيوررلر (قال الله تعالى فى حديثه القدسى من قال لا اله الا الله
دخل حصنى ومن دخل حصنى امن من عذابى) بو كلمه نك حصن اولمسى اولدركه
بركسه لا اله الا الله ديسه جمله آلههٔ باطله يى نفى ايدوب معبود بالحق اثبات ايدر
پس دائرهٔ توحيده داخل اولوركه حصن خدادر وشركدن وكفردن نجات بولوركه
موجب نيراندر اكر معبود بالذاتى حقيقة اثبات ايلرسه وحق اليقين وحدت
مطلقه يى مشاهده قيلوب بو كلمه ايله على وجه المشاهده نفى جميع ماسوى ايدرسه
شركدن وكفر خفيدن رها بولوركه مستلزم نار فرقتدركه نار جحيمدن اشددر معاذ
ابن جبل مسلم وبخارى اتفاقيله بو حديث شريفى حضرت پيغمبر صلى الله
عليه وسلمدن روايت ايلركه بركون بر مركبه حضرت رسول ايله بيله سوار
اولوب كيدردم اول حضرت بكا ديديكه (يا معاذ بن جبل فقلت لبيك يا رسول الله
وسعديك) برزمان كيدوب ينه ديديكه (يا معاذ بن جبل فقلت لبيك يا رسول الله
وسعديك) ينه بويله اوچ كره خطاب ايلديلر (فقال عليه السلام هل تدرى
ما حق الله على العباد فقلت الله ورسوله اعلم قال ان حق الله على العباد ان تعبدوه
ولا تشركوا به شيئا) اندنصكره برساعت مقدارى كيدوب ديديكه (يا معاذ
ابن جبل هل تدرى ما حق العباد على الله اذا فعلوا ذلك قلت الله ورسوله اعلم) لفظ
حق واجب ولايق معناسنه استعمال اولنور تقدير كلام يا معاذ بيلورميسنكه
عباده واجب اولان ندر والله ه لايق اولان ندر ديدمكه الله ورسولى اعلمدر
پس بيورديلركه عباده واجب حقه عبادت ايليوب اكا برشيئى شريك قوشمامقدر
والله ه دخى لايق اولان اول وقتده كه عباد بو فعلى ادا ايده لر (ان لا يعذبهم)
عباده ينه عذاب قيلمقدر * پس حقى شركدن تنزيه ايدن حقك حصن وحمايتنده
اولور انكيچون بو كلمهٔ شهادته كلمهٔ حمايت ديديلركه توحيد الهى خلقى شركدن
وعذاب حقدن حاميدر (كما قال صلى الله عليه وسلم الناس فى حماية لا اله الا الله
من سخط الله) وبو كلمهٔ شهادت توحيد حقى بيان قيلديغيچون ثمن جنت اولدى (كما

قال عليه السلام ثمن الجنة لا اله الا الله) پس ای قرنداش بو کلمهٔ توحیدک فضائل واسرارینه نهایت یوقدر وخواص وآثاری قتی چوقدر اول سالک که بو کلمه یه مواظبت ومداومت قیلسه پرتو نور وحدت باطننه لامع وطالع اولور وظلمت مغایرت وکثرت آندن بالکلیه زائل اولور بر مرتبه یه ایرر که اللهدن غیری برشئ کورمز اولور پس لا اله الا الله دیرکن لا موجود الا الله دیر که توحید اخص خواص بودر (نظم) چون کنی ورد خویش بی که وکاه * کفتن لا اله الا الله * پرتو نور حق ظهور کند * ظلمت هستی ازتو دور کند * باخدا در بلندی وپستی * کس نیابی شریک درهستی * پیش چشم شهود تو مطلق * هیچ ناید بجز هویت حق * بشنود کوش جانت ازهرسو * لا هو فی الوجود الا هو * بهوا وهوس درونرسی * تازلا نکذری بهونرسی (نثر) جمیع انبیا علیهم السلام بو افضل کلمه یی انکیچون ذاکر اولدیلر که توحید حقی مشعردر وبو کلمه نک سائر کلماتدن افضل اولمسی وحدت الهیه یی مذکوردر انکیچون حضرت پیغمبر بو کلمه یه افضل ماقلته بیوردی نتکیم بو حدیثده بیوررلر (افضل الدعاء دعاء یوم عرفة وافضل ماقلته انا والنبیون من قبلی لا اله الا الله) پس بر سالک که بو افضل کلمه ایله حقی ذکر ایتمکه مشغول اوله زنکار ماسوا درونندن پاک اولور ومرآت قلبی آیینه وش جلا بولور ذاکر ومذکور چشم شهودنده عین واحد اولور وجمله کثرتده وحدتی مشاهده قیلور ذکر دیدیکمز بودر یوخسه زمانه ذاکرلری کبی شور وشغب اظهار ایدوب حقیقتی ذکردن غافل اولمق دکلدر نتکیم بو معنایه مناسب بیوررلر (مثنوی) ذکرنی شور وشغب دربستن است * ذکر مامذکور خود پیوستن است * هرکه در مذکورکم شد ذاکر است * غائب است ازخویش وباحق حاضر است (نثر) ذاکر ابتدای حالده مذکوردن کندویی مهجور وکندودن آنی دور قیاس ایلر امانور وحدت ظهور ایلیوب ظلمت بشریتی اضائه وانارة قیلدقده کورر که ذاکروذاکر ومذکور عینی بر نور ایمش کما قیل *(نظم)*

لقد کنت دهرا قبل ان یکشف الغطا	اخالک انی ذاکر لک شاکر
فلما اضاء اللیل اصبحت شاهدا	بانک مذکور وذکر وذاکر

(نثر) ای اخی ماسوادن قلبی پاک ایتمک ذکر حق قیلمغله اولور وذکر حق الله اسملرندن هرقنغی اسمی ذکر ایتسک (قل ادعوا الله او ادعوا الرحمن ایاما تدعوا فله الاسماء الحسنی) مخواسنجه کاذکر دینور ولکن بو جمله اسمادن بعض مشایخ (افضل الذکر لا اله الا الله) دیوب کلمهٔ توحیده مشغول اولوب طریقلرنده بونی تصفیهٔ

درونه رکن اعظم قیاسلرومریدلرینه انجق بونی تلقین ایتمشلرکه کلمهٔ نفی واثباتدر اغیاروزائل اولوب یارظهوره کلیجك جلهٔ اسماانده بوانوردیمشلر * وبعض کباردخی طریقلرین اصول اسما اوزره وضع ایتمشلروترتیب اوزره اسرارمذکوره یی بولمشلر وبعض محققین وکاملین دخی انجق لفظهٔ جلاله ایله اکتفا ایدوب جناب حق الله الله دیوذکرایتمشلربولفظهٔ جلاله ایله اکتفا قیلان کبارچوقدرولکن بوجله دن مشهورشیخ اکبرحضرتلری وشیخ حضرتلرینك شیخی ابوالعباس حضرتلری وشیخ بزرکوارابومدین حضرتلرید رنتکیم فتوحاتده بیوررلر (دخلت علی شیخنا ابی العباس وکان مشتغلابذکراسم الله لایزید علیه شیئافقلت یاسیدی لم لاتقول لا اله الا الله وهوافضل الذکر قال یاولدی الانفاس بیدالله ماهی بیدی فاخاف ان یقبض الله روحی عندما اقول لا اولا اله فاقبض فی وحشة النفی) وبردخی بیوررلرکه (سئلت شیخنا اخرمن ذلك یعنی قلت لم تقول الله الله ولاتقول لا اله الا الله وهوافضل الذکرفقال مارأت عینی غیرالله ولاسمعت اذنی غیرالله ولم اجد من اتی الا کل شیء ماخلا الله باطل (نظم) غیراوجله سرابند ونمودی دارند * بوداکرمی طلبی اوست که قائم بخوداست (نثر) پس بوسلاطین اولیادن حضرت پیرمز سلطانمز دخی بواسم جلاله یی اختیارایتمشلردر بواسم شریفك سائر اسمایه نسبت اعظمیتی واشرفیتی اولدیغیچون اکثراولیا وعلمانك اتفاقی بونك اوزرینه درکه بواسم شریف اسم اعظمدرزیرا اسم ذات ومستجمع جمیع صفاتدر ودخی علم منزله سنده درایدی سائراسما بوکاصفت اولوربوایدی موصوفدرنتکیم الله الاحد الصمد دیرسن الاحد الصمد الله دیمزسن پس ذات صفاتدن اعظم واشرفدراکا اسم اولان دخی سائراسماء صفاتیه دن اشرف واعظمدرنتکیم امام فخررازی تفسیرکبیرنده دیرکه (اعلم ان الاسم الاعظم هوقولنا الله لانه یجری مجری اسم العلم فی حقه سبحانه فاذا کان کذلك کان دالاعلی ذاته المخصوصة وبینا ان الاسم الدال علی الذات اشرف الاسماء واعظمها) تفسیرغایة الامانیده دخی دیرکه (هذا الاسم اسم اعظم عند المحققین) وامام حجة الاسلام مقصداقصی ده بیوررلرکه بواسم جلاله جمیع اسما وصفاتی جامع اولان ذاته دلالت ایلرکه هرصفت واسم بونك دائرهٔ احاطه سندن خارج دکلدراماسائراسماء صفتلردن برصفتك معناسنه دلالت ایدر * پس بواسم جلاله یه جامعیتی جهتندن اسم اعظم دینوروحقایق قرآنده دخی بوکاموافق بیوررلرکه بواسمده اولان کمال سائراسماء الهیه ده یوقدروکمالدن مراد جمیع اسمانك براسمه

رجوعی وهر اسمك معناسی بونده مندرج اولمسیدر بوکال واسطه سیله اسم اعظم دینسه لایقدر وحضرت نجم الدین کبری طوالع التنویرده بیوررلرکه بو اسمك اسم اعظم اولمسنه شبهه یوقدر دلیل بودرکه هرکسك لسانده مذکور وهر طائفه نك میاننده مشهوردر موحد وملحد وموافق ومنافق وصالح وطالح ومؤمن وکافر جمله سی الله دیرلر نتکیم کافرلره سؤال قیلسك (من خلق السموات والارض لیقولن الله) الله دیرلر ومشرکلر دخی بتلری حقنده (هؤلاء شفعاؤنا عندالله) دیوب صنملرینه شفعا تسمیه قیلدیلر وینه طوالعده بیوررلرکه بصر بصیرتله نظر قیلسك جمله قرءان بو اسمی تفسیر ایدر مثلا فاتحه ده دیرسنکه حمد الله ایچوندر اول الله که رب العالمین در اول الله رحمن ورحیمدر ومالك یوم دیندر ای الله همان سکا عبادت ایدرم وهمان سندن استعانت ایلرم که سنسن معبود ومستعین سن بزه هدایت قیل صراط مستقیمی *وقس علی هذا سائر القرءان که بوجمله الله اسمنك تفسیری اولمق بو اسلوب اوزره قابل اولور تا آخر قرءانه دك ودخی محققان مشایخ بیوررلرکه بو اسم جلاله محقق اسم اعظمدر زیرا اساس توحید بو اسمك اوزرینه مبتنیدر کافر ایمانه کلدکده وکلمهٔ شهادت کتوردکده بو اسمی ذکر ایتمکله حضیض کفردن اوج ایمانه واصل اولور یعنی (لا اله الا الله) دیمکدر ایمانك علامتی اما الله محلنه اسماء حسنادن برین ذکر ایدوب (لا اله الا الرحمن ویاخود لا اله الا الرحیم) دیسه ایمانه کلمز مع هذا بونلر دخی حقك اسملریدر بو اسم شریفك اعظمیتنه بر دلیل دخی بودرکه خلقك عذابدن فلاحی بو اسمك ذکرینه تعلیق اولندی (کما قال الله تعالی واذکروا الله لعلکم تفلحون) وبر دلیل دخی بودرکه حضرت حق جل وعلا جناب حبیبنه جمیع ماسوادن اعراض ایدوب مسمی الله اولان حضرت ذاته بو اسمی ذکر قیلمغله متوجه اولمغی امر ایلدی کما قال جل وعلا (قل الله ثم ذرهم)

(نظم)

الله الله چه طرفه نامست این
هرکه زین اسم بهره مند بود
شرح این نی زدیو ومردم پرس
بس بود نزد صاحب معنی

وردد دل حرزجان تمامست این
بهرهٔ او همین پسند بود
از قل الله ثم ذرهم پرس
حسبی الله کواه این دعوی

(نثر) وبر دلیل دخی بودرکه مادامکه بو اسم روی زمینده ذکر اولنه قیامت قوپمز (کما قال علیه السلام لا تقوم الساعة حتی لا یقال فی الارض الله الله) یعنی قیامت قوپمز حتی یر یوزنده الله الله دینلمیجیه دك بو اسم دینلمدیکی کبی دنیا

آخر اولور* پس ای اخی اکر بو اسم شریفك فضائل واسرارنی وخواص وآثارنی یازمق لازم کلسه نیجه بیك بویله کتابه صغمز بلکه اطباق ارض وسماء یله آلمز فکیف بویله مختصر پس همان بو طریقده اولان فقرایه الزم واوجب اولدرکه هر روز وشب اکر خانقاهده ایسه لرهب بر یره کلوب صوت اعلا ایله بو اسم شریفی ذکر ایده لر وهر طالبه دخی لازمدرکه بو طریقده بر معتمد علیه خلیفه دن بو اسم شریفه استیذان ایده واولدخی بو اسمی اکا تلقین ایده تا تنها سنده یالکز آبدستله اقل مایکون اوچ بیك کره سوره تا ذکر قلبه وارنجه وذکر قلبدن ذکر سره ارنجیه دك اندنصکره لسانا ذکر قیلسه ده اولور زیرا کندو اول مرتبه ده عینی ذکر اولور وبو اسم شریفك اسم اعظم اولدیغنه بر دلیل دخی بودرکه سائر اسمالك هر قنغی حرفنی کیدرسك معناسی متغیر اولور وبی معنی قالور اما بو اسم شریفك هر قنغی حرفنی کیدرسك باقی قالان حروفده معنی درست قالور وحقه مخصوص بر اسم اولور مثلا صدر قنوی حضرتلری بیوردقلریدر اکر بو اسم جلاله دن الفی حذف ایلسك (لله) قالور (لله الامر من قبل ومن بعد) نکته سنی مشعر اولور واکر الفی ولام اولی بی معا حذف ایلسك (له) قالور بو لفظ دخی جناب حقه مخصوص اولان لفظندر نتکیم (له ما فی السموات وما فی الارض وله الملك وله الحمد وله ملك السموات والارض) کبی زیرا حقیقتده هر شیئه مالك اولدر اندن غیری یه ملك اثباتی مجازیدر* پس (له) دیمك اکرچه غیره دخی جائز اولور اما علی طریق المجاز واکر بو لام ثانیه یی دخی حذف ایلسك (ه) قالور بو دخی هویت ذات حقه دلالت ایدر بر اسم ذاتدر نتکیم (قل هو الله احد) دیسك هو ذات حقه اشارت ایلر بر ضمیردر و لفظ هو ده واو زائد درصکره دن عارضدر نتکیم تثنیه وجمعده هما وهم دیرسن روح الارواح صاحبی دخی بو معنایه مناسب دیرلرکه تحقیقا الله تعالینك خاصترین اسمی هودر و بو لفظ هوده واو زائد در اصلنده همان هادر واو نفس کلمه دن دکلدر بلکه دم ونفسك قراری ایچوندر مؤید الدین الجنیدی شرح فصوصده دیرکه الله لفظنده اصل اسم حق (ه) درکه غیب هویتدن کنایه دره پس لام اختصاص ویاخود لام ملك زیاده اولندی له اولدی که ملك آنکدر واکا مخصوصدر دیمك اولور آندنصکره لام ملك اوزره لام تعریف زیاده اولندی پس تفخیم که علامت تعظیمدر انکیچون فتحه لامه اشباع ویریلوب الله دینلدی منلا جامی دخی بوکا مناسب بیوررلر * (نظم) *

اسم حق اولا همان ها بود * لام تعریف بر اختصاص فزود

چون شد اشباع کرده فتحهٔ لام * با الف شد مشابه او بتمام

(شرح) پس بو مقدمه دن معلوم اولدیکه اسم حق هادر بویله اولیجق اگر (ها) دینلسون واگر ضم هایله (ه) دینلسون واگر اشباع ضم هایله (هو) دینلسون معناسی الله دیمکدر * پس هو لفظنک معناسی من وجه الله دیمک اولدیغیچون طریقمزده بو اسم هو دخی ذکر اولنان اسملردندر مثلا هر روز وشب سماط کنارنده بعد الطعام والدعا فقرا کلیسانک برایدوب (ه) دیه لم (ه) دیرلر وهر نرده اولورسه برقاچی بریرده اولسه لر دعادنصکره بو اسمی ذکر ایدرلر وبوراده برنکتهٔ لطیفه دخی واردر اول نکته بودرکه اوچ وجهله بیله (هو) اسم حقدر پس (ها) دیمزلر و (هو) دخی دیمزلر الا که (ه) دیرلر پس بوندن مقصود بودرکه هاده اولان الف موهوم نسب واحکام کونیه منزله سنده در وهوده اولان واو صکره دن ذات اوزره عارضه وزایده اولان اضافات مشابه سنده در پس مشاهدهٔ ذات بحته ایرن (کان الله ولم یکن معه شئ الآن کما کان) خواصی اوزره اسقاط اضافات ونفی نسب واحکام ولوازم ولواحق وعارضات ایلر بو مرتبه فانی فی الله اولنلرک مرتبه سیدر اما محقق وکامل اولنلر کثرتده وحدتی کورورلر اسقاط اضافات ونفی کثرات قیلمزلر تکیم شیخ صدر قنوی اسماء حسنی شرحنده جنید حضرتلرندن نقل ایدرلر بیورورلرکه (عطس رجل فی مجلس الجنید فقال الحمد لله قال الجنید له قل کما قال الله فی کلامه الحمد لله رب العالمین فقال الرجل من العالم حتی یذکر مع الله قال الان فقل فان المحدث اذا قرن بالقدیم لم یبق له اثر الاول مقام الفانی فی الله الغائب عن رویة حجاب الکثرة والثانی مقام المحقق الکامل الباقی ببقاء الحق) پس بو اسرار معلومک اولدیسه کرکدرکه کلمهٔ توحید واسم جلاله واسم هو طریقمزده ذکر اولنه کلمهٔ توحید هر صلاة عقبنده ذکر اولنه اگر تنهاسنده بردرویش نفی واثبات ایدوب بوکا مشغول اولورسه ده مقبولدر واسم جلاله هر روز وشب ذکر اولنه اگر بردرویش تنهاسنده بوکا مشغول اولورسه چوق منازل ومراتب قطع ایدر واسم هو سماط کنارنده بعد الدعا ذکر اولنه وهر برده دعادنصکره ذکر اولنمق دخی مستحب واعلادر وتأثیر وتصرف مقرردر نتکیم شیخ صدر بیورورلر (ومن خواص ترکیب کلمة هو وآثار جمعیتها لاصحاب العلوم الروحانیة تصرفات فی العوالم الجسمانیة والروحانیة) زیرا بو اسم هو دخی اسم اعظمدر نتکیم فصول مفصلده حضرت علیدن روایت اولنورکه اکثر اوقاتده بویله دعا ایدرلردیکه (یاهو یامن هو لا اله الا هو یامن لا یعلم این هو الا هو) پس اول

حضرتندن

حضرتدن سؤال ایلدیلر یا علی بو دعایی سز چوق ایدرسز سبب ندر بیوردیلرکه (وهو الاسم الاعظم) وحضرت پیرمز دخی اکثرا و قاتده کاه اسم جلاله یه وکاه هو اسمنه مشغول اولورلردی تکیم بر غزللرنده بیوررلر (نظم) هوزنم بر قدسیان هر شب زدل هو هو زنم * ودخی فقرایه امر ایدوب بیوررلر (نظم) ای صوفیء اهل صفا از جان بکو الله هو * ای عاشق اهل وفا از جان بکو الله هو (نثر) اکر کلمهٔ توحیدلك واکر اسم جلاله نك واکر بو اسمك حقایق ودقایقی تحریر اولنمق لازم کاسه نیجه یوز بیك بوله کتابه صغمیه ایدی همان طالب حق کرکدرکه روز وشب قیاما وقعودا ومضطجعا یعنی هر حالده علی ای حال کان ذکر دائم قیله تا مشاهدهٔ حق بوله ودل مرده لکدن وافسرده لکدن قورتیله وفکر واندیشه سی صافی ووافی اوله تکیم حضرت بیوررلر (مثنوی) این همه کفتیم باقی فکر کن * فکر اکر جامد بود رو ذکر کن * ذکر کن تا فکر را بالا کند * ذکر کفتن فکر را والا کند * فکر این باشد که بکشاید رهی * راه آن باشد که پیش آید شهی (نثر) سالکك فکری منجمد اولمق وصفای باطنی نقصان بولمق وقلبی کوزی اعمی اولمق وبونك امثالی کم خویلر ذکری ترك ایتمکدن حاصل اولور (کما قال الله تعالی ومن اعرض عن ذکری فان له معیشة ضنکا ونحشره یوم القیامة اعمی) وبر کسه یه شیطان ونفسك مسلط اولمسی وغلبه قیلمسی دخی عدم ذکردن اولور (کما قال الله تعالی ومن یعش عن ذکر الرحمن نقیض له شیطانا فهو له قرین) حق تعالی اوچ شیء اکبر یتله صفتلر بری ذات شریفیدرکه الله اکبر دیدی ایکنجیسی رضای لطیفیدرکه رضوان الله اکبر بیوردی اوچنجیسی ذکر الله درکه (ان الصلاة تنهی عن الفحشاء والمنکر ولذکر الله اکبر) بیوردی پس ذکر حق قیلمق نعمت عظمی درکه هر کسه میسر اولمز (مثنوی) اذکروا الله کار هر اوباش نیست * ارجعی بر پای هر قلاش نیست * والله اعلم بالصواب والیه المرجع والمآب

(باب رابع)

صلواتك اسرار وآدابنی بیان ایدر وصلوات قیلمینلرك خذلانی وجنلرین وکریز کاهلرین عیان ایلر) اعلم ایها الاخ الاعز والاکرم صلاة فرض اولان عبادتلرك افضلیدر بعد التوحید (کما قال رسول الله صلی الله علیه وسلم ما فرض الله علی خلقه بعد التوحید احب الیه من الصلاة) یعنی حق تعالی بعد التوحید خلق اوزره صلاتدن محبوبتر بر شیء فرض ایلمدی (ولو کان شیء احب

اليه من الصلاة لتعبد به ملائكته فنهم راكع وساجد وقائم وقاعد) اكر
صلوتدن محبوب برحقه برشیء اولیدی ملائكه حقه انكله عبادت قيلهلردى * پس
ملائكهدن بعضيسى راكع وبعضيسى ساجد وبعضيسى قائم وبعضيسى قاعددر
ومصلى اولان بوجملهيى جامعدر پس افضل كل عبادت اولديغنه شك وشبهه يوقدر
وعلامت ايمان اولديغنه دلائل وبراهين چوقدر كه آنكله مؤمنك ايمانىنه
استدلال اولنور مثلا اكر صورتا بر كافر يا جماعتله ويا منفردا نماز قيلسه انك
ايمانىنه حكم اولنور واكر صورتا بر مؤمن جماعتى وصلوتى ترك ايلسه متعمدا *
آنك كفرينه حكم قيلنور كركسه كلمهٔ توحيدى كتورسن وسائر احكام شرعيهيه
اقرار قيلسون * پس اى اخى صلوة برشمع الهيدر كه انكله تاريك اولان دللر منور
اولور (كما قال عليه السلام صلوة الرجل نور فى قلبه فمن شاء منكم فليتنور)
وكشاينده ابواب جناندر كه انكله مغلق اولان جنت قپولرى آچلور (كما قال
عليه السلام الصلوة مفتاح الجنة) ودخى (الصلوة عماد الدين فمن اقامها اقام
الدين ومن هدمها هدم الدين) فحواسنجه دينك ستونيدر هركيم آنى ترك ايدر دين
واسلامى ترك ايدر وهركيم اكا اقامت ايدر طريقته وآخرته مؤمن ومسلمان كيدر
(نظم) دين ترا نيست ستون جز نماز * بهر قيامش چو ستون سرفراز (نثر)
پس مؤمن سالك آنى نيجه ترك ايدر ونيجه اكا مسامحه قيلر كه معراج مؤمن
اولمسى محققدر تنوير درونه طالب اولان نه حالله اكا ميل ايلمزكه برمصداق
(قرة عينى فى الصلاة) قرة العيون اولمسى مصدقدر صلوة اولدر كه ادنى مرتبهسى
(ان تعبد الله كانك تراه فان لم تكن تراه فانه يراك) فحواسى اوزره حق كوروركبى
ويا خود حق كوروركبى نماز قيلهسن واعلا مرتبهسى حضرت على بيورديغى
كلام اوزره كه (لم اعبد ربا لم اره) بيورمشلردر بلا تخييل ولا تشبيه ولا كيفية
ولا كمية بصر بصيرتله وديدهٔ سريرتله مشاهدهٔ محبوب قيلهسن ومناجاتى وعرض
حاجاتى ومخاطبات ومكالماتى على وجه المعاينه والمشاهده ايدهسن لا على طريق
الغيبة والغفلة زيرا جناب حق صلوتى عبديله كندى ماييننده تقسيم ايلمشدر
عبد حقه خطاب ايلر وحق دخى قولنه كلام مستطاب سويلر عبدك كلام
وخطابى ظاهردر اما حقك كلامى خفيدر هركس انى فهم ايدهمز الا ارباب كمال *
صحيحينده وارد اولمشدر كه ابوهريره حضرتلرى روايت ايدرلر جناب حق حديث
قدسيسنده بيورورلر كه (قسمت الصلوة بينى وبين عبدى نصفين فنصفها لى
ونصفها العبدى) يعنى بن صلوتى قسمت قيلدم بنمله قولم مابيننده نصفى بنم ايچون

ونصفى

ونصفی قولم ایچون (فاذا قال العبد بسم الله الرحمن الرحیم یقول الله ذکرنی عبدی
واذا قال الحمد لله رب العالمین یقول الله حمدنی عبدی واذا قال الرحمن الرحیم
یقول الله اثنی علی عبدی واذا قال مالک یوم الدین یقول الله مجدنی عبدی) بورایه
کلنجیه دک جمیعا حق ایچون اولاندر (واذا قال العبد ایاک نعبد وایاک نستعین
یقول الله تعالی هذا بینی وبین عبدی ولعبدی ما سأل) یعنی نعبد حقه مخصوص
اولاندر ونستعین عبده عاید اولاندر (واذا قال العبد اهدنا الصراط المستقیم
صراط الذین انعمت علیهم غیر المغضوب علیهم ولا الضالین یقول الله هذا لعبدی
ولعبدی ما سأل) یعنی بو فقره صافی عبدم ایچوندر وعبدم ایچون استدیکی
مرادو اردر پس (المصلی یناجی ربه) فحواسنجه مصلی هر وقتده ربیله بویله
مناجات ایلمه‌دروا کاعرض حاجات ایلیوب مکالمه قیلمه‌در * پس کرکدرکه
عبد سیدی حضورنده خضوع وخشوع اوزره اوله یمین وشماله التفات ایتمیه
وقلبی حقدن غیری یه کتمیه تا کیم عتاب حقه مستحق اولمیه حدیث صحیحده
وارد اولمشدرکه ابو هریره حضرتلری روایت ایدرلر (قال رسول الله
صلی الله علیه وسلم اذا قام العبد الی الصلوة فانه بین یدی الرحمن فاذا التفت
العبد قلبا او قالبا قال له الرب الی من تلتفت من هو خیر لک منی یا ابن آدم اقبل الی
فانا خیر لک ممن تلتفت الیه) معنای شریفی بر قول صلوتنه قائم اولسه
اول رحمانک اوکنده در پس چون یا قلبا ویا قالبا برشیئه التفات ایلسه
رب العالمین اکا دیرکه نه کمسه‌یه التفات ایدرسین کیمدر سکا بندن خیرلو یا آدم
اوغلی بکا توجه ایله بنم سکا التفات ایلدکم شیدن خیرلو * پس صلوة ایچره
برشیئه نکران اولمق ویمین وشماله التفات قیلمق ویا صقالیله ویا خود بارمقلریله
اوینامق عدم خشوعدن حاصل اولور (کما قال النبی اذ رأی رجلا یعبث بلحیته
لو خشع قلبه لخشعت جوارحه) وعدم خشوع حضور قلب اولمامقدن حاصل
اولور پس (لا صلوة الا بحضور القلب) فحواسنجه قلبله اولمیان نماز صحیح نماز
اولمز بلکه (نظم) سر بزمین دم بهوا میکند * یعنی عبادات خدا میکند (نثر)
بیتنک معناسی اولور شیخ حضرتلری فتوحاتده بورایه مناسب بیوررلرکه *
وکم من مصل ماله من صلاته * سوی رؤیة المحراب والکد والتعب (نثر) حضرت
مولانانک (مثنوی) بچه بیرون آر از بیضهٔ نماز * سر مزن چون مرغ بی تعظیم
وساز * بیوردقلری بلا خشوع ولا تعظیم اولان نماز درکه تعدیل ارکان
ایتمیه بلکه بلا تعدیل ولا تعظیم بر قاچ کره علی الفور اینه چیقه وانی نماز عدایلیه

حضرت نبی بوشکل صلاة قیلان کمسه لره اشر ناس بیورمشدر نتکیم بو حدیث
شریفده بیوررلر (قال الا اخبرکم باشر الناس سرقة قالوا من یارسول الله
قال الذی یسرق من صلاته لایتم رکوعها وسجودها) معنای شریفی حضرت
پیغمبر علیه السلام اصحابنه بیوردیلرکه آگاه اولک سزه خبر ویره یمی ناسک
سرقه یوندن زیاده شرلوسی کیمدر * اصحاب کرام دیدیلرکه کیمدر یارسول الله
بیوردیلر شول کمسه درکه صلاتندن خرسزلق ایلر رکوعنی وسجودنی تمام ایلمز
وتعدیل ارکان قیلمز بلاذوق وکسل اوزره صلوة قیلر وصلوتدن حظ آلمز بوشکل
کمسه لر روی فلاحی کورمز ولذت صلاحی بولمز * پس دنیا وآخرتده فلاح بولنلر
بر فحوای (قد افلح المؤمنون الذین هم فی صلاتهم خاشعون) صلوتی خشوع
وخضوع اوزره قیلان مؤمنلردر وعشق ومحبت حقدن نصیب آلانلر (والذین هم
علی صلوتهم یحافظون) مغز اسنجه اوقات خمسه ده صلوته مواظبت قیلنلردر
پس عاشق صادقلک شانی اولدرکه محبوبک خدمت وطاعتنه ومعشوقک مشاهده
ومکالمه سنه هر وقتده منتظر ومهیا اوله وبعد اداء الصلوة والمکالمات مع قاضی
الحاجات صلوة آتیه یه ووقت معهوده یه منتظر وآرزومند اوله که بر وقت آخردخی
کاسه وعبادت محبوبه حاضر اولسم وانک امرنی اداقیلسم دیو مترقب اوله زیرا
عاشق حق اولانک تمنی وآرزوسی بودر نتکیم شیخ حضرتلری فتوحاتده بیوررلر
(المحب یتمنی ویشتهی انه لایزال فی مشاهدة محبوبه علی الدوام ومناجاته فکیف اذا
دعاه الحبیب الی ذلک بقوله حی علی الصلوة وقد قامت الصلوة فبالضرورة یبادر
ویسابق الی مادعاه لیتلذذ بشهوده ومناجاته) معناسی بودرکه محب وعاشق
تمنی واشتها ایلرکه علی الدوام مشاهدهٔ محبوبدن ومناجاتندن زائل اولمیه * پس
اول وقتده که اول محبی حبیب اول مشاهده ومناجاته صلوته کالک دیمک قولیله
دعوت قیله ومنتظر ومتوقع اولدیغکز وقت که صلوتدر قریب اولدی دیو مژده
قیله پس محبوبک دعوتنه بالضروری مبادرة ومسابقه ایلر انک شهود ومناجاتیله
متلذذ اولمدن اوتوری * پس بر عاشقلک که کاری میقات صلوتده مشاهدهٔ محبوب
قیلمغه انتظار اوزره اوله وکمال حظی ولذتی صلوتده بوله اول عاشق دائما صلوة ایچره
اولور (کما قال رسول الله صلی الله علیه وسلم الانسان فی صلوة مادام ینتظر الصلوة)
معناسی شریفی انسان صلوتده در مادامکه صلوة آخره منتظر اوله دیمک اولور شیخ
حضرتلری فتوحاتده (والذین هم علی صلاتهم یحافظون) آیتنی تفسیر ایدوب
بو محله مناسب بیوررلرکه (ای یداومون علیها ویؤدونها فی اوقاتها فالمراد

بالمحافظة

بالمحافظة والمداومة كما جاء وقتها فعلوها اوان كان بين الصلوتين امور ومن هذا
حصل الدوام للمصلين) معناى شريفى ودخى شول كمسه لر فلاح بولديلركه انلر
صلوة اوزره محافظه قيلديلر يعنى مداومت قيلديلر واوقاتنده آنى اداقيلديلر زيرا
محافظه ومداومتدن مراد هربار كه صلوتك وقتى كله انى اداقيلمقدر اكرچه
بين الصلوتين نيجه اموردخى واقع اولورسه ده بواجلدندر مصلى اولنلره صلات
دائمده دردينمسى * تكميم حضرت مولانا بوكامناسب بيوررلر (مثنوى) پنج وقت
آمد صلوة قائمون * عاشقانرا فى صلوة دائمون (نثر) معناسى قائم اولان عامهٔ ناسك
صلوتى بش وقت كلمشدر * پس بش وقت نمازى ادا ايدوب كندوكارلرينه
مشغول اولورلرا ما عاشقلر ايچون صلوتده دائم اولمقلق واردر يعنى بش وقتدن
ماعدا دخى صلوة نافله يه مداومت ايتملرى واردر زيرا بش وقتده مناجات ومكالمه يه
قناعت ايتمزلر بلكه هر وقتده مشاهده ايتمك استرلر * پس صلوته مداومت ايدرلر
شكامزده بعض ملحد مشرب اولنلر بش وقت نمازى بيله ترك ايلرايمشده بو بيتى حجت
اتخاذ ايدوب * زارتخا اولورايمشكه (عاشقانرا فى صلاة دائمون) يعنى بزدائما
مشاهدهٔ حقه ايردك بو بش وقتده اولان مشاهده يه احتياجمز قالمدى ديمك
مراد ايلرلرايمش * باخصوصكه بيتك لفظندن صلوة ترك ايلمك معناسى من بعد
مستفاد اولمز ودخى محلنده بو بيت كثرت صلوته دلالات قيلر وانده نصكره بوتأويل
اوزره جمله انبيا واوليايى تكذيب ايتمش اولور وقرأن وحديثك معناسن
تخريب قيلمش اولور فنعوذ بالله من هذا الاعتقاد جناب حق بو صفتلو تارك
صلوة اولان كمسه لرك حقنده بيوررلركه (فخلف من بعدهم خلف اضاعوا الصلوة
واتبعوا الشهوات فسوف يلقون غيا) يعنى مصلى اولان انبيا واوليادنصكره
بربرامز قوم كله لركه صلوتى اضاعه ايده لر ياخود وقتيله قيلميه لر ونفسلرينك
مشتهياتنه وهواسنه تابع اوله لر پس بوصفتلو كمسه لر عن قريب جهنم ايچره
غيا قيوسنه القا اولنه لر وويل وعذابه كرفتار قيلنه لر (كما قال الله فى حقهم
فويل للمصلين الذين هم عن صلاتهم ساهون) اى غافلون غير مبالين بها) پس
اى قرنداش بيلكه بركسه عاشق حق اولمز مادامكه حضرت پيغمبره متابعت
قيلميه (كما قال الله قل ان كنتم تحبون الله فاتبعونى يحببكم الله) وبرسالك حقك
امرينه عصيان ايلركن محبت دعواسن قيلسه كذاب ومدعيدر زيرا معصيته
مصر اولمغله حب حق مانعة الجمعدر نيجه ممكندرهم برمحبوبى سورم ديه سن
وهم بيورديغن طوتميه سن تكميم بومحله مناسب مشايخ قتى كوزل بيورمشلردر

(شعر)

تعصى الاله وانت تظهر حبه	هذا وربى فى القياس بديع
ان كان حبك صادقا لاطعته	ان المحب لمن يحب مطيع

(نثر) بو ورطه يه دوشنلرك اكثرى كلمات مشايخك سرنى بيلمدكلرندن وتأويل وتحقيقنه قادر اوليوب ظاهرينه حمل قيلدقلرندن دوشر وبعضيسى دخى بو ورطه يه دوشنلره مصاحب اولمغله بو كردابه كرفتار اولورمز التى اقدام اولان كلمات چوقدر امابعضيسنى بو مختصرده ايراد ايلادم تامعلوم اوله كه مزلقه اولان كلام نه كونه كلامدر وانلرنه سمتله تأويل قيلرلر بعضيسى جنيد حضرتلرينك بو كلاميله حجت ابراز ايلرو ياخود بونى درونده رازعدايدوب محرم اولنلره سويلر اول كلام (التوحيد اسقاط الاضافات) بيوردقلريدر پس بونلر تكليفات شرعيه يى دخى اسقاط اضافات عدايليوب ديرلركه توحيد حق اولدركه بو تكليفاتى كندكدن اسقاط ايده سن ديرلر امابيلمزلركه حضرت جنيدك بو كلامندن اسقاط تكليفات شرعيه لازم كلمز زيرا اضافاتدن مرادخلقه مضاف اولان افعالدر خيروشر هرنه ايسه *پس حقى توحيد ايلمك اولدركه خلقدن صدور ايلين افعال واحوالك موجد وخالقنى حق بيله سن (والله خلقكم وماتعملون) فحواسنجه خلقه مضاف اولان اعمالك جميعسنى خالق حقدر ديه سن پس توحيد اولدركه خلقدن اول اضافاتى اسقاط ايدوب خالقنى حق بيله سن اى اخى بو كلام دخى چوق معنا كوتوررونيجه اسرار غامضه يى جامعدر ولكن نظام شرعه خلل ويرن نامحرملره وخاينلره حجت اولمسون ديو كتم اولندى اى اخى انبيا واوليانك هربرى مخزن اسرار وحدت ايكن اسرارربوبيتى افشا ايتمشلر وعبوديت وبنده لكدن غيرى سمته كيتمشلردر پس كركدركه سالك هرنقدر نوروحدته مستغرق اولسه حد شرعدن وعبوديتدن طشره كيتميه تاحقك اسم مضلى ومكارلكى وحلنه باتميه وبعضيلر دخى (الفقير لايحتاج الى الله واذا تم الفقر فهوالله) كلامندن كمراه اولمشلردر ودينلرين تباه قيلمشلردر * ديرلركه فقيركه كمال فنايه ايره كندو قالمزوحقه محتاج اولمز وشول وقتده كه فقر وفنا تمام اوله پس غيريت برطرف اولور والله اولورودخى ديرلركه چونكه فقروفنا نهايتنه ايره وسالك اولمزدن اقل اوله مو تاحكمنده اولوروتكليفات شرعيه دن قورتلور واوامر مرعيه دن نجات بولور وبوكونه يينلرله هربرى نفسنه حجت قيلور (مثنوى) شرع بهرزندكان واغنياست * شرع براصحاب كورستان كجاست *

مرده ازیك روست فانی از كزند * صوفیان ازصد جهت فانی شدند * آن كروهی كزفقیری بی مرند * صد جهت زان مردكان فانی ترند (نثر) پس كلام اولك جوابی بودرمشایخ دیمشلركه بوكلام شطحیات فقرادرمعمول به دكادرفرض ایده لم كه شطح اولمش حقه محتاج اولمین فقیره كاه لم وفقرنه زمانده تمام اولورانی دیه لم حقه محتاج اولمین فقیراولدركه محضا فانی اوله وصرف نورحق اوله حالابدنی آتشه كیرسه یانمیه وصوبه باتمیه ویلك ییل مثلا ءاك یمسه یمكه محتاج اولمیه فرضا قتل ایلسه لرالم قتلی بیلمیه وانی هلاك قیلسه لراكاغم كلمیه جلال وجمال انك یاننده مساوی اوله عذابده اولمق ایله صفاده اولمغی فرق ایتمیه زیرا حقه محتاج اولمین فانینك صفتی بودرواهل قبوردن بوزدرجه زیاده فانی اولانك حسب حالی بویله اولمقدر * پس بركسه كه دخی اكل وشربك لذتن بیله وحظ نفسله بدننی پرورش قیله بلكه دخی بشریت عالمنده اوله نه حالله كندوبی موتادن عد ایلر وبوزعمله نفسه رخصت ویروب كندودن اسقاط تكلیف ایلرموتی حكمنه وارمق قتی مردانه لكدرقنده قالدیكه بوزدرجه انلردن ایلروكیده سن موتی حكمنه واصل اولنلرك حالی بودركه اكرجمیع عالم انی پامال ایلسه لردی اول نطقه كلمیه ومضطرب اولمیه واكرچوپلرله اورسه لركمال فناسندن انی ظویمیه پس بومرتبه یه ایرمیندن تكلیف ساقط اولمز وحضرت مولانانك بوبیتلرنده اولان شرعدن مرادمثنویده اولان محلنده محكمه وقاضی حضوریدرتتكیم بركسه برصوفی یه برطبنجه اوروب اول صوفی انی قاضی یه آلوب كیدربعضی كلام ماییننده قاضی الزام ایچون صوفی یه دیركه ای صوفی بوشرع ومحكمه احوالی اغنیاواهل دنیانك كاریدر پس سنكه درویش وفانی اوله سن ومرده مقامن بوله سن بودعوا وطلبه ده نیلرسن پس معلوم اولدیسه بوشرعك اغنیا ایچون اولمسندن عبادات وطاعاتك اهل فنادن اسقاطی لازم كلمز بلكه مرتبهٔ عقلده اولدقچه بركسه دن فرائض وواجباتك تركی ممكن اولمزوصحیح فقیر وفانی اولان كمسه اكر مرتبهٔ استغراقه وارسه وعقل واختیار آندن زائل اولسه جناب حق انك اعضاوجوارحنی شرع اوزره حفظ ایلراندن خلاف شرع برفعل صادراولمزدیمشلر قنده قالدیكه صلوتی ترك ایده لرونو حالك شاهدی تفسیرحقایقده مذكوروا كثر كتب مشایخده مسطوردركه ابوالحسن نوریدن نقل اولنور (قال فیه ان اباالحسن النوری بقی فی وله سبعة ایام لم یأ كل ولم یشرب و لم ینم یقول الله الله فاخبر الجنید بذلك فقال انظروا المحفوظ علیه اوقاته ام لا فقیل انه یصلی الفرائض

فقال الحمد لله الذی لم یجعل علیه للشیطان سبیلا ثم قال قوموا حتی نزوره) یعنی
تفسیر حقایقده دیرکه تحقیقا ابو الحسن نوری وله واستغراقده یدی کون یدی
کیجه یمدی وایچمدی واویومدی وباقی قالدی الله الله دیدیکی حالده پس جنیده
انك بو حالی خبر اولندی دیدیکه نظر ایلك انك اوقاتی محفوظمیدر یاخود د کلمیدر
پس دیدیلرکه فرائضی قیلر پس جنید دیدیکه الحمد لله اول اللهیه که انك اوزرینه
شیطانه یول قیلمدی اندنصکره دیدی قالقك برانی زیارت ایده لم * پس بو معنا
اولیانك عند الاستغراق محفوظ اولمسنه دلالت ایدر بوذکر اولنان صرف تجلی
وحدت ظهور ایلیوب عابد ومعبودلك تعینی وساجد ومسجودلك اعتباری
وعاشقلك اراده واختیاری بالکلیه فانی اولدیغنه کوره درکه بو مرتبه ده حق
بونلرك کندولکلرین بالکلیه آلور وادبه مخالف کاردن جارحه لرین حفظ قیلور
اما بوندن اصعب برمرتبه دخی وارکه نور وحدت مع احکام الکثرة تجلی ایلر
ومتجلی لهك وجودنی وارادتنی واختیارنی من وجه محو ایلر ومن وجه محو
ایلمزکه بشریتك دخی حکمی قالور بو مرتبه ده سالك بغایت متحیر اولور شکیم
بو مرتبه یه مناسب امام قشیری شبلی حضرتلرندن نقل ایدرلر (قام الشبلی یوما الی
الصلوة فلما شرع قال یاویلاه ان صلیت جحدت وان لم اصل کفرت فبقی زمانا طویلا
ثم قضی صلاته) یعنی برکون شبلی نمازه قائم اولدی وقتا کیم شروع ایلدیسه
دیدیکه یاویلاه اکر نماز قیلرسم منکر وجاحد اولورم واکر قیلمزسم کافر اولورم
چوق زمان بو حیرتده طوروب اندنصکره قضا ایلدی بو کلامك توضیحی بودرکه
اول زمانده که شیخ شبلی نمازه حاضر اولدی دخی عالم کثرتك حکمی غالب ایمش
پس صلوته شروع ایلدکده عالم وحدت منکشف اولوب کورمشکه مطیع ومطاع
وعبد ورب هب برابر اولمش * پس اکر صلوتی عابد ومعبود مغایردیو قیلرسه
بو خود اوبله دکل وبو تقدیرجه نور وحدته منکر وجاحد اولور واکر معبود وعابد
ومسجود وساجد عین واحد اولمش دیو صلوتی ترك ایلرسه کافر اولور پس بو مقامده
اولیا حیران قالور وبو مرتبه ده شیخ حضرتلری دیباجهٔ فتوحاتده بیورورلر
(العبد رب والرب عبد * فیالیت شعری من المکلف * ان قلت عبد فذاك میت *
او قلت رب انی یکلف) معناسی بیت عبد ربدر ورب عبددر * پس بو تقدیرجه
نولیدی بن بلیدمکه مکلف کیمدر اکرسن دیرسککه مکلف عبددر پس اول عبد
من حیث الحقیقه فانی ومیتدر واکرسن دیرسککه مکلف ربدر ربه نه حالله
مکلف اولور ای اخی بو بیت چوق سوز کوتورر ولکن سکا اجمالا شرح ایلیم که

قلبل

قليل كثيره دلالت ايليه اهل الله ديرلركه (لا موجود الا الله) فخواسنجه من حيث الحقيقه اللهدركه اسما وصفاتيله متجليدر وبو عالم كثرت انك اسما وصفاتنك مظاهريدر پس عبد دخى برمظهردر بو تقديرجه عبدك مرأت وجودنده ظاهر اولان حقدر پس عبد كندوده ظهور ايلين تجلى اعتباريله ربدر ورب دخى بو وجود مقيددن ظهور ايلديكى حيثيتدن عبددر پس تحقيق موحدك شهودى بو مرتبه يه ايرسه اكر نور وحدت غلبه قيلرسه عبدى فانى وميت كوروب جمله ده ربى مشاهده قيلور وا كر عالم كثرتك حكمى غلبه قيلرسه عبدى مكلف وعابد رب بولور وا كر وحدتله كثرتك احكامى معا وجود عبدده ظاهر اولورسه متحير قالور وديركه (فيا ليت شعرى من المكلف) اى اخى بوراده سوز چوقدر ارباب كمالك بو احوالى قيل وقال الله بيان اولنمز وكلاملرين فهم ايتمكله عيانه كلمز پس بركسه تا بو مرتبه يه وارمينجه بولدنى بولمز وبو چاشنى يى طويمز ومجرد بو احواله واسراره عرفان فائده قيلمز بلكه بوذكر اولنان حالات وجدانيدر پس مرتبهٔ بشريتده ودام عالم كثرتده كرفتار اولان اهل عرفان بو جملهدن حر وآزاد اولان اهل وجدانك حالنه كندو حالنى نيجه قياس ايدروكماله ايرن كسه ايله كماله ايرمينك كارين نيجه مساوى كورر (مثنوى) كاريا كانرا قياس از خود مكير * كرچه ماند در نبشتن شير وشير * تو قياس از خويش ميكيرى وليك * دور دور افتادهٔ بنكر تو نيك (نثر) اكر بر طالب دخى نفس وبشريته مبتلا ايكن مجرد بوذكر اولنان حالته ووحدت ذاتيه وعالم كثرته علم وعرفانى اولديغندن نفسى بو كاديسه كه بو جملهده ظاهر اولان وتصرف قيلان حقدر پس سن دخى سائر اوليا كبى برآت سن پس انلردن بعضيسندن نقل اولنوركه حين استغراقده صلوته اقامت ايتمشلر وسمت عبادت وطاعته كتمشلر پس سنك دخى بو مرتبه لك استغراقدركه وحدتدن غيرى كورمزسين وحقدن غيرى بيلمزسن بو شكل خاطره مكر الهى واغواى شيطانيدر نعوذ بالله * اهل اللهدن هيچ بريسى امر شرعه مخالف خاطره ايمزلر وشرع شريفه مخالف اولان سمته كتمزلر فرضا بونلرك خاطرينه وقلبنه بويله بر افكار نامشروع كلسه آنى مكر الهى وخواطر شيطانى بيلورلر وجناب حقه اندن استعاذه قيلورلر واعوذ بك منك يارب ديرلر پس مرتبهٔ بشريتده اولان بالكليه نور حق اولنلره نيجه نفسنى قياس ايلر انكيچون حضرت مولانا طالب كندو حالنى انلره قياس ايلمسون ديو بو ابيات شريفه ايله تأكيد بيوررلر (مثنوى) اى مرى كردهٔ پياده باسوار * سر نخواهى بردا كنون پايدار * كفت پيغامبركه

ای طالب جری * هین مکن باهیچ مطلوبی مری * کاملی کرخاك کیرد زرشود * ناقص ارزر برد خاکستر شود * جهل آید پیش اودانش شود * جهل شد علمی که درناقص رود * هرچه کیرد علتی علت شود * کفر کیرد کاملی ملت شود (نثر) وشیخ الاحضرتلری دخی بیورررلرکه *(نظم)*

سوف تری اذا انجلی الغبار	هل فرس تحتك ام حمار

(نثر) پس ای قرنداش سوزچوق ومباحثه یه نهایت یوق همان عاشق حق اولان بر وقتی ترك ایتممك کرك وجماعتله اوقات خمسه یی اداقیلمق کرك زیرا جماعت سنت مؤکده در مثلا اکربرقوم جمله ترك ایلسه لرانلرك آلت حرب ایله اوزرلرینه واروب مقاتله ایتمك واجب اولوروا کریالکز برکمسه ترك ایلسه دنیاده تعزیره مستحق اولورو آخرتده نارجهنمه کیرر (کماقال صلی الله علیه وسلم اتبعوا السواد الاعظم فان الجماعة رحمة ویدالله علی الجماعة ومن شذ شذ فی النار) معنای شریفی دیمك اولورکه اکر اعتقادده واکر ادای فرائضده اهل سنت وجماعته تابع اولولئ زیرا جماعت رحمتدر وحقك نصرتی ونعمتی جماعت اوزره در شول من که جماعته اویمیه انلردن خارج اوله جهنمه چقر الله سبحانه وتعالی سالکلری تارك الصلوة والجماعة اولمدن مصون ومحفوظ ایلسون بالقلم والنون ومایسطرون

(باب خامس)

زکوتك انواعنی واتفاق وسخانك اصنافنی بیان ایلرو بخل وشحك فضاحتن عیان قیلر) ایها الاخ الاعز والاکرم بلکل که مؤمنه واجب اولنلرك بریدخی زکوتدر اول وقتده واجب اولورکه نصابه مالك اوله وانك اوزرینه حولان حول قیله وجوبنه دلیل بو آیت کریمه در (کماقال الله تعالی واقیموا الصلوة وأتوا الزکوة واقرضوا الله قرضا حسنا) زکوة صدقهٔ مفروضه یه دیرلرو قرض صدقهٔ تطوعه اطلاق ایدرلر پس صدقهٔ مفروضه یه امر وارد اولدیغی کبی صدقهٔ تطوعه دخی امر وارد اولوب صدقهٔ مفروضه اوزره عطف اولندی * پس برکمسه نك اکر طریقمزده اولسون واکر غیری طریقده اولسون حوایج اصلیه سندن زیاده مالی نصابه یترسه اکازکوتی علی وجه المشروع مالندن اخراج ایدوب صالح اولان فقرایه اعطا ایلمك واجب اولور * اکرسؤال اولنورسه که بزم طریقمز طریق فقردر واکثری بی نصاب فقرادر * پس فقرانك دخی زکوتی اولور می بزدیرزکه نعم هرشیئك زکوتی واردر دیمشلر ومشایخ سلف بوسوزی

خوب اداقیلمشلر دیمشلرکه (زکوة الاغنیاء انفاق اموالهم الی الفقراء وزکوة الفقراء ان یخرجوا من قلوبهم الاعتماد الی الاغنیاء وزکوة العاشقین ان یبذلوا ارواحهم فی محبة المولی وزکوة العارفین ان ینفقوا من احوالهم الی اهل الولاء (مثنوی) آن درم دادن سخی را لایقست * دادن جان خود سخای عاشقست * آنچه حق دادت برای حق بده * خویش را در باز تا یابی فره * بعض تفاسیرده جمله دن جواهر التفسیرده بویله ذکر ایلمشکه زکوة اغنیا فقرایه انفاق واحسانلردر وزکوة دولت معاونت ضعیفانلدر زکوة اولاد احسان یتیمان وزکوة خانه رعایت مهمانلدر وزکوة صحبت اجتناب عن العصیان وزکوة دین مخالفت شیطان وزکوة علم تعلیم طالبان ومتعلمانلدر * پس علم دخی زکوتی اولدیغیچون حضرت نبی آنی کنزه تشبیه ایلدی ویوردیکه (ان علما لا یقال به ککنز لا ینفق منه) یعنی تحقیقا اشول علمکه دینلمیه وسویلنمیه اول خزینه کبیدرکه انک زکوتی ویرلمز وانفاق اولنمز زکوتی امساک ایلین کمسه یه نیجه عذاب اولنورسه علمی دخی طالبنه انفاق ایلمین کمسه یه یوم قیامتده اویله عذاب اولنه (کما قال رسول الله صلی الله علیه وسلم من سئل عن علم علمه ثم کتمه الجم یوم القیامة بلجام من النار) یعنی برکمسه برعلمی بیلسه واول علمدن سؤال اولنسه اندنصکره طالب ومستحقندن کتم قیلسه یوم قیامتده آتشدن اغزینه لجام اوریله بوتهدید اهلندن ومستحقندن کتم ایلدیکنه کوره در والا نااهلدن علمی کتم ایلمک واجبدر نتکیم حضرت شیخ حضرتلری فتوحاتده بیوررلر (قال علیه السلام لا تعطوا الحکمة الی غیر اهلها فتظلموها ولا تمنعوها عن اهلها فتظلموهم) (فانفاق الحکمة عین زکوتها ولها اهل کما للزکوة اهل فاذا اعطیت الحکمة الی غیر اهلها ضاعت کما ضاع المال بعد اخراجه ان لم یصل الی مستحقه) یعنی نبی علیه السلام بیوردیکه اهلی اولمینه اعطا ایلرسکز اکر اعطا ایلرسکز اول حکمته ظلم ایلرسز واهلندن دخی منع ایلمک اکر منع ایلرسکز اول حکمتک اهلنه ظلم ایلرسز شیخ حضرتلری دخی دیرکه حکمتی انفاق ایتمک عینی انک زکوتیدر پس اول حکمتک اهلی واردر زکوتک اهلی اولدیغی کبی پس حکمت اهلی اولمین کمسه لره اعطا اولنسه ضایع اولور نتکیم مال بعد الاخراج من اصله مستحقنه واصل اولمسه ضایع اولدیغی کبی (مثنوی) بدکهر را علم وفن آموختن * دادن تیغی بدست راهزن * تیغ دادن درکف زنکیء مست * به که آید علم ناکس را بدست (نثر) پس مالک اهلنه اعطا اولنمسی لازم وواجب اولیجق

علمك اهلنه اعطا اولنمسى بطريق الاولى * زيرا علم ومعرفت مال دنيادن هزار بار اولى در وباذل علم باذل درهم وديناردن اجود واسخى در ومرتبه بوندن دخى افضل واعلادر (كما قال الحكيم الترمذى الجود التام بذل العلم فان متاع الدنيا عرض زائل ينقصه الانفاق والعلم عكسه فانه دائم وباق) يعنى جود تام بذل علمدر زيرا متاع دنيا برعرض فانيدركه انفاق انى ناقص قيلر حالبوكه علم بونك عكسيدركه اول دائم وباقيدر وانفاقله زياده اولور امام راغب وبيضاوى بو آيتك معناسنى بوكونه تفسيرا يتمشلركه (قال الله تعالى ومما رزقناهم ينفقون اى ومما خصصناهم به من انوار المعرفة يفيضون) جناب حق متقيلرى مدح ايدوب بيورورلركه متقيلر اولكسنه لردركه غيبه ايمان ايدرلر وصلوته اقامت ايدرلر ودخى بزم انلره تخصيص ايلديكمز انوار معرفتدن طالبلره انفاق وافاضه ايدرلر * پس سالكه لازمدركه كندى يه زياده محبوب بتراولان اكر علميدر ويامالدر وياخود بدندر هرنه ايسه محبوبى يولنده بذل ايليه تا انك وصلتنه وقربتنه نائل وفائز اوله (كما قال الله تعالى لن تنالوا البر حتى تنفقوا مما تحبون) بردن مراد عند العابدين حسنه وجنتدر اما عند العاشقين وصلت وقربتدر پس وصاله وقربت حقه بركمسه نائل اولمز حتى كندى يه احب اولان شيئى انفاق ايتميه (نظم) اكر بهتر دهى بهرستانى * زر افشانى عوض جوهرستانى * چو خواهى ميوهٔ بهتر فشاندن * نهال نغز مى بايد نشاندن (نثر) بو يولده نان بذل ايدن خوان بولور وجان بذل ايدن واصل جانان اولور آنكيچون حضرت (نظم) نان دهى كر بهر حق نانت دهد * جان دهى كر بهر او جانت دهد * بيورورلر وانكيچون مشاهدهٔ جانان بذل جانه منوط اولمشدركه عاشقه جانى جميع اشيادن احبدر * پس وصال جانان دخى جميع اشيادن اعز واكرمدر پس غايتله اعز واكرم اولان شيئك قيمت وبهاسى اعز واحب اولان شيدراكر بذل ايدرسك هزار جاندن اعز بر محبوبه واصل اولورسن (نظم) تا جان ندهى بوصل جانان نرسى * تا درد نباشدت بدرمان نرسى * از ظلمت نفس تا نيايى بيرون * حقاكه بسر چشمهٔ حيوان نرسى * اى اخى بلكل كه سخا وجودك اعلا مرتبه سى ظلمات نفسانيه دن ومشتهيات جسمانيه دن خلاص اولمقدر ولذات حيوانيه وحظوظ شهوانيه يى ترك قيلمقدر نتكيم حضرت بيورورلر (مثنوى) ترك لذتها وشهوتها سخاست * هركه در شهوت فروشد برنخاست (نثر) پس اكر نان واكر خوان واكر علم واكر عرفان واكر تن وكر جان هرنه ايسه بو يولده كه امساك ايده سن وسمت بخله كيده سن كفر طريقت

وبعد عن الحقيقة در (نظم) چه آدمى چه بهشتى چه دوزخى چه ملك * بمذهب
همه كفر طريقتست امسالك (نثر) قال رسول الله صلى الله عليه وسلم البخيل بعيد
من الله بعيد من الجنة قريب من النار پس السخى ما ملك) فخواسنجه جوانمرد
اولدركه قادر اولدوغى در يغ ايتميه انكيچون * ثانى زفقيربه كه خوانى زامير
ديمشلر حضرت بايزيد بسطامى بيورررلركه بلخ ديارندن بريكت بكا غلبه قيلديغى
كبى مشايخدن بركسه غلبه قيلمدى (قدم علينا حاجا فقال يا ابا يزيد ما حد الزهد
عندكم قلت اذا وجدنا اكلنا واذا فقدنا صبرنا فقال هكذا عندنا كلاب بلخ فقلت
وما حد الزهد عندكم قالوا اذا فقدنا شكرنا واذا وجدنا آثرنا) بايزيد حضرتلرى
بيوررركه بلخ ديارندن بريكت حاجى اولديغى حالده بزه كلدى وديديكه يا ابا يزيد
زهدك حدى ندر سزلك قتكزده * ديدمكه بولورسق يرز بولمزسق صبر ايده رز پس
ديديكه بزم بلخك كلابى دخى بويله در پس ديدمكه يا سزلك قتكزده زهدك حدى ندر
ديديكه بحن بولمسق شكر ايدرز وبولسق ايثار وبذل ايدرز بو محله مناسب بركون
حضرت رسولك مسجدى قاپوسنه بوقونق كلدى حضرت خانه سعادتلرين تفحص
ايتدرديلر برشى بولنمدى اصحابه توجه ايدوب بيوردیلركه بوكسه يى كيم قونق آلور
اصحاب سكوت ايلمديلر انصاردن بركسه ايلروكلوب الني آلدى ومنزلنه كتوردى
حكمت الهيك انلرك دخى قوتى يوغيمش مكر بركوچك اوغوللرى وارايمش
انكيچون برمقدار قوت الى قومشلر ايمش پس خاتون ديديكه طعامى كتوردكده
چراغى سونديرەلم ويرجه سنه اوله لم ولكن يميه لم تا مهمانمزك قارنى طويه
پس طعامى كتوروب چراغى بر بهانه ايله سونديرديلر واغزلرى چينر كبى اولوب
اندن برلقمه المديلر اول قونق جمله سن يبوب بتدى وعلى السحر بونلر حضرت
پيغمبرك حضور سعادتلرينه كلدكده حضرت تبسم كنان بو آيتى تلاوت بيورديلركه
انلرك شاننده نازل اولدى اول ايت كريمه بودر (ويؤثرون على انفسهم ولو كان بهم
خصاصة ومن يوق شح نفسه فاولئك هم المفلحون) معناى شريفى بونلر ايثار
ايدرلردى نفسلرى اوزره بذل ايتمككى جودا وكرما اكرچه بونلرك فقر
واحتياجلرى دخى اولديسه ده وشول كمسنه لركه دفع ومنع ايدرلر نفسلرندن
بخلى انلردر همان رضاى حقه فائز اولوب مفلح اولنلر جناب حق كلام مجيدنده
نفوس انسانيه يى دخى اموال منزله سنه تنزيل بيورمشدر تكيم اموالنى صدقهٔ
مفروضه ايله تزكيه قيلان فلاح بولديغى كبى نفسنى دخى شح وحرص وآزدن وسائر
اخلاق سيئه دن تزكيه قيلان فلاح بولور (كما قال الله تعالى قد افلح من زكاها

اى طهرها عن درن الاخلاق السيئة وانماها بالعلم والاعمال السنية) يعنى نفسنى اخلاق سيئه چركيندن تطهير ايلين واعمال سنيه وعلمله تنميه وتزكيه قيلان فلاح بولدى (وقد خاب من دساها) وانك اخلاق ذميمه سنى اخفا ايلين خائب اولدى * پس صفات ذميمه نك اقبحى شح وبخل وحرصدر كركدر كه سالك نفسنى بونلردن تطهير ايده

(باب سادس)

صومك انواعن وجوعك فضيلتن بيان ايلر ودخى طعام يمه نك آداب واركانن عيان قيلر (قال الله تعالى يا ايها الذين امنوا كتب عليكم الصيام كما كتب على الذين من قبلكم لعلكم تتقون) صيام صام يصومدن مصدردر قيام وزننده لغتده امساكه ديرلر وشرعده اكل وشرب وجماعى ترك ايلكه ديرلر نيتله طلوع فجردن غروب شمسه دك * فتوحاتده شيخ حضرتلرى بيورورلركه صوم لغتده رفعت معناسنه دخى كاور نتكيم صام النهار ديرلر ارتفع النهار معناسن ويرورلر * پس صومه انكچون صوم ديديلركه صومك سائر عبادتدن درجه سى ارفعدر وبو صومك ارتفاع شاننه دليل بودركه حضرت رسول اندن مثليتى رفع ونفى قيلدى نتكيم نسائى ابوامامه دن بو حديث شريفى روايت ايلركه بيورورلر (اتيت الى رسول الله فقلت يا رسول الله مرنى بامر أخذه عنك فقال عليه السلام عليك بالصوم فانه لامثل له) يعنى ابوامامه ديركه بن رسول حضرتلرينه كلدم وديدمكه يا رسول الله بكا برامر بيوركه بن انى سندن اخذ ايدم پس حضرت بيورديلر صوم سنك اوزركه اولسون زيرا كه انك مثلى يوقدر وصومك مثلى اولمامسى انكچوندركه صائم صمديت صفتيله متصف اولور وصومده صمديت سرى بولنور بو اجلدن جناب حق انى كنديه اضافت ايدوب (الصوم لى وانا اجزى به) بيوردى كانه ديمك اولوركه (الصمدية لى ومن اتصف بها فجزاؤها انا كما قال ابو طالب المكى اذا كانت العبادة صفة من صفات الله فجزاؤها هو الله) جزانى كندو نفسنه اسناد ايلمه ده اصل نكته بودر مع هذا سائر عباداتك جزاسى دخى ويرن حقدر ولكن صومك جزاسى سائر عباداتك جزاسندن اعظمدر زيرا كريم بالذات جزايه بنفسه كندو تولى ايلسه قياس ايله كه اول جزانك عظم شانى نيجه اولمق كركدر اى قرنداش باطنى نفس وهوا ايله ممتلى اولان كمسه نك قامتنه خلعت بشارة (الصوم لى) راست كلمز وجمال مضمون (انا اجزى به) هرتن پرسته يوز كوسترمز (نظم) باطنت ازنفس وهوا ممتلى * كى

رسدت لذت الصوم لی * هرچه بدان شرع بشارت داست * ازهمه بحرانا ابزی به است (نثر) پس معنای آیت کریمه بودرکه ای اللهه ایمان کتورنلر سزلراوزرینکزه صوم رمضان فرض اولندی نتکیم سزدن اول اولان انبیایه وجمیع امه تا آدمدن الی نبینا نقدر ملل کلدیسه جمله سنه صوم فرض اولندی تا کیم سزا کل وشرب وجماعدن وسائر مفطراتدن اتقا ایلیه سز ای اخی صومک فضائلی وخصایص وخصایلی اولقدر چوقدرکه یازلمق لازم کاسه اسرارنه نهایت یوقدر اما برقاج فضیلتنی بیان ایدهلم تا طالب حق انک عظم شاننه واقف اوله جملهدن بری جناب حق حدیث قدسیسنده بیوررکه (خلوف فم الصایم اطیب عندی من المسک) یعنی صائمک آغزی رایحهسی بنم قتمده مسک اذفردن اطیبدر پس کرکدرکه سالک بورایحهنک حصولی ایچون اکثر ایامی صایم اوله (نظم) سازچونافه شکم خویش خشک * بوکه دمد ازنفست بوی مشک * نکهت روزه زلب روزه دار * به بود ازنافه مشک تتار (نثر) اهل تحقیق قتنده بورایحهدن مراد مشام ظاهر ایله احساس اولنان رایحه دکلدر بلکه مشام باطن ایله ادراک اولنان رایحۀ طاعت دروندر وصائمک برفضیلتی دخی بودرکه (نوم الصائم عبادة) فحواسنجه نومی عبادت وصمته تسبیح مغزاسنجه سکوتی تسبیح وطاعت یرینه کچر وحضرت مولانا فضائل روزهده چوق قصاید وغزلیات ومثنویات بیورمشلردر جملۀ قصائدندن بری بودرکه بیوررلر (نظم) بربنددهان ازنان کامد شکر روزه * دیدی هنر خوردن بنکر هنر روزه * کرروزه ضرر دارد صد کونه هنر دارد * سودای دکر دارد سودای سر روزه * شیطان همه تدبیرش وان حیله وتزویرش * بشکست همه تیرش پیش سپر روزه (نثر) سپره عربجه جنه دیرلر (الصوم جنة) حدیثنک فحواسنجه صائم رماح نفس خسیسدن وسهام ابلیس پرتلبیسدن انکله کندوبی حفظ ایدر ونار جحیمه دخی انی سپر وپرده قیلوب طریق جنته کیدر قرع باب ملکوت ایتمک استین سالک جوع وعطشله ملکوت قپوسنی قاقر (کما قال علیه السلام ادیموا قرع باب الملکوت بالجوع والعطش) وسد طرق شیاطین قیلمق استین طالب جوع وعطشله انلرک مذاهب ومجاریسن تنک ایلر (کما قال النبی علیه السلام الشیطان یجری من ابن آدم مجری الدم فضیقوا مجراه بالجوع والعطش) (نظم) مصطفی کفت می رود شیطان * همچو خون در مجاری انسان * باید اندر کرسنکی زده چنک * تا شود بروی ان مجاری تنک (نثر) حضرت لقمان اکثریا اوغلنه نصیحت ایدوب دیردیکه (یا بنی البطنة تمیت الفطنة واذا امتلئت المعدة

نامت الفكرة وخرست الحكمة وقعدت الاعضاء عن العبادة) يعنی لقمان ديرديكه
ای اوغلجغم امتلا زيركاكی اولدوررومعده طولدقده فكر اويورو حكمت مخروس
اولوروا عضا عبادت ايتمه دن اوتورركيروقالور پس بركسه كه پرخوار اوله اول
كمسه ظلمات طبيعتدن قورتلمزوچراغ عقلی نوررشد ومعرفتله منور اولمز وآيينهٔ
قلبی ژنكاغفلت وكدورتدن صيقل وصفا بولمز (نظم) چراغ دل زسيری تيره
كردد * دماغ جان زخوردن خيره كردد * بنورصوم كن دلرا مزين * كه ازصيقل
شود آيينه روشن (نثر) اهل تحقيق قتنده صومك اوچ مرتبه سی واردربری
عوامك صومی ايكنجيسی خواصك صومی اوچنجيسی اخص خواصك صوميدر
عوامك صومی فارنی اكل وشربدن وفرجنی جماعدن امساك ايتمكدر وخواصك
صومی دست وپا وسمع وبصر بن محرماتدن پاك قيلمقدر وجمله اعضا وجوارحن
منهياتدن امساك قيلمقدر (نظم) هرعضورا بدانكه بتحقيق روزه ايست *
تاروزهٔ توروزه بود نزد كردكار (نثر) واخص خواصك صومی (قل الله ثم ذرهم)
فحواسنجه جميع ماسوادن پرهيز قيلمق وجمله هوا وهوسدن فارغ اولمق ولذة محبة
اللهی بولمقدر (نظم) روزهٔ خاصان نه همين است وبس * بلكه بريدن بود از
هرهوس * هركه نشايدكه بجويی مجوی * هرچه نشايدكه بكويی مكوی * چشم
مكن بازبنادیدنی * كوش نبرد ازززشت نیدنی * دست ميالای بشغل دغل *
پای مفرسای براه امل * علم وعمل رازريا پاك كن * بلكه دل ازغيرخدا پاك كن
(نثر) اكل وشربدن صائم اولان عوام صباحدن اخشامه دك رياضت چكوب
وقت شامده افطار ايدوب راحت بولوروجرايم وآثامدن پرهيز قيلنلرغروب شمس
روحه دك صائم اولورلر وبعد الموت محنت دنيادن آزاد اولوب نعيم عقبا بولورلر
زيرا بوخواص برفحوای (العمر كله يوم وللخواص فيه صوم) جميع عمری بركون
عدايدوب انده معاصی ومناهيدن پرهيز قيلرلر اما ماسوادن پرهيز ايدنلر
واغياردن صائم اولنلر تاظهور محبت الهيه دن وصول سواد اعظم ذات
احديته دك صايم اولورلر اندنصكره اغياربونلره عين يار اولوروروی دلدار هرشيده
ظهور قيلور عيد وصاله ايررلر ورياض وحدته كيررلر ورياضتی ترك ايدرلر
تكيم حضرت بومرتبه يه مناسب بيوررلر (نظم) چون آب روان ديدی بكذار
تيم را * چون عيد وصال آمد بكذار رياضت را * پس صومك بوفضائلنی بيلد كسنه
سكالازم اولان اولدركه اكثراوقاتده صومه مداومت ايله (افضل الصوم صوم
داود صيام يوم وافطار يوم) فحواسنجه يابوصومه ملازمت ايليه ويا خود

(كان رسول الله يصوم الاثنين والخميس) فخواسنجه دوشنبه وپنجشنبه كونلرينى صائم اوله ويا ايام بيضه ملازمت ومواظبت ايليه تا كيم اكل وشربله صفت بهيميته وقسوت قلبه مبتلا اولميه واسير شهوت اولوب كندوبى (يأكلون كما تأكل الانعام والنار مثوى لهم) آيتنك مظهرى اولان قومدن قيلميه *درويش اولدركه اكثراوقاتده شكمى نى كبى خالى اوله تاكيم ميدان عشقده تضرع ونياز ايله برخوشنجه ناله قيله * نتكيم حضرت بومعنايه مناسب امرايدوب بيوررلر (نظم) شكم تهى شوومى نال همچونى بنياز * شكم تهى شو واسرار كو بسان قلم (نثر) اى اخى شكم تهى اولق وكرسنه لكى كنديه عادت قيلمق هركسه ميسر اولمز وهر جاف وكدا بومرتبه يى بولمز بلكه بومرتبه خاصان خدايه عنايت اولنور ومقبولان حقه صونلور نتكيم حضرت مثنويده برخوب حكايه بيوررلر بومحله مناسب * ديرلركه برشيخله برمريدى سياحته كيدوب بركون يوللرى برآدمسز بيابانه دوشوب مريد شيخه ديديكه شيخا اكربزبويله بيابانه كيدرسك آج اولورز شيخ دخى اكا ديديكه اى درويش جوع عندالله برمقبول شيدرانى ويرمز الاغايت مقبوللرينه وعزيز وخاص اولان قوللرينه * پس سن اول عزيزلردن وخاص اولان بنده لردن دكل سنكه جناب حق سنى آج قويه (مثنوى) جوع مرخاصان حق را داده اند * تاشوند ازجوع شير زورمند * جوع هرجاف وكدارا كى دهند * كه علف كم نيست پيش اونهند (نثر) اكرسؤال اولنورسه كه بوصوم وجوعك ثمرتى وحكمتى ندركه بوكا ترغيب اولنور واكل وشبعك مضرتى ندركه اندن ترهيب قيلنور جواب بودركه بوصوم وجوعدن مراد كسر شهوت وقهر نفس برتهمتدر (واذاجاعت البطون صارت الاجسام روحانية) فخواسنجه روحانيت بولقدر وعبادت وطاعت اوزره حضور قلب له بلاكسل ولاكثافه مداومت قيلمقدر وبوذكراولنانلركبى دخى نيچه منافع وفوائده واصل اولمقدر اما اول كمسه نك كه مزاجى روحانى وشهوتى منكسر وكندوفانى اوله اول كمسه اعتدال اوزره عبادت وطاعته تقويت ايچون يسه صائم وجايعدن يكدر نتكيم حضرت بومعنايه اشارت ايدوب بيوررلر (مثنوى) جونكه لقمه در تو ميكردد كهر * دم مزن چندانكه مى خواهى بخور * جونكه لقمه در تو مى كردد پليد * قفل زن برحلق وپنهان كن كليد (نثر) اما اكثرى بى خبر وشهوت پرست وتن پرورلر نفسلرى صوم وجوعدن قاجوب (وكلوا واشربوا) ديوكيجه كوندز ييوب ايچوب حظ نفسله خوش بحركن نفس وشيطان بونلرمسزلك دخى يدوكلكز لقمه

کوهر دردیو هر بر بنه زعم وغرور وبروب اولیانك بوکونه کلمات طیبه سن کندو هوالرینه کوره تأویل قیلرلر ومکر نفس واغوای شیطان بونلره صورت حقدن کوزیکوب کاه معنای آیته وکاه فحوای احادیث صاحب نبوتله وکاه کلمات اصحاب ولایته بونلری فریفته قیلوب دام شهوته واکل وشرب ولذته کرفتار ایلر مثلا برکمسه صائم اولمق استه سه ویاخود پرهیز قیلمق نیت ایتسه شیطان صورت حقدن کلوب آکا دیرکه بدنکی ریاضته براقه واکل وشربدن معتاد اولدیغکی قطع ایتمه پیغمبرمز علیه السلام (اعط کل بدن ماتعوده) بیورمدیمی پس سن بدنکه معتاد اولانی اعطا ایتمزسك مزاجه ضعف وفتور کلور بعده نیجه دوا وعلاجه محتاج اولور باخصوص که اول حضرت (نفسك مطیتك فارفق بها) بیوردی ومرکب نفسه اکل وشربله رفقت قیلمغه امر قیلدی اکر آکا رفقت قیلمزسك یولده قالورسن وعبادات وطاعاتدن بی بهره اولورسن دیو بعض وسوسه ایله اکل وشربه اغوا ایلر ونیجه لذات روحانیه واذواق ربانیه دن انلری محروم قیلر حضرت مولانا بوذکر اولنان معنالری بو بیتلرله سالکه اعلام ایدوب ارشاد ایدرلر *(مثنوی)*

دیومی ترساندت که هین وهین	زین پشیمان کردی وباشی حزین
این بخورکه هست داروی مزاج	وآن بیاشام از بی نفع وعلاج
هم بدین نیت که این تن مرکبست	آنچه خوکردست آنش اصوبست
هین مکردان خوکه پیش آید عال	بر دماغ ودل برآید صد خلل
این چنین تهدید ها آن دیودون	آرد وبرخلق خواند صد فسون
خویش جالینوس سازد دردوا	تا فریبد نفس بیمار ترا

(نثر) پس سالك اولدرکه حظ نفسانی یی ووسوسهٔ شیطانی یی ترك ایده وعلی کل حال اکل وشربده سنت نبوی اوزره کیده پس سنت نبوی وحسن ادب طریق مولوی اولدرکه اولا اجقمیجه یملك یمیه وادخال الطعام علی الطعام قیلمیه ودخی طعامه ابتدا ایلدکده برفحوای حدیث (اذا اکل احدکم طعاما فلیقل بسم الله الرحمن الرحیم) بسمله ایله ابتدا ایده زیرا بسمله سز بتن طعامده شیطانك مشارکتی واردر (کماروی ابوهریرة عن النبی صلی الله علیه وسلم قیل یومایارسول الله هل یأکل الشیطان قال نعم کل مائدة لم یذکر علیها اسم الله فانه یأکل منها) وبودخی سنت وطریقتدرکه صاغ الیله یبه صاغ الیله ایچه وهرشیئی صاغ الیله طوته وصولاق اولمیه زیرا شیطان صولاقدر جمیعا صول الیله

برو صولیله ایچرو هر شیئی صوایله طوتر تکیم ابو هریره حضرتلری بو حدیثی روایت ایدرلر حضرت نبی علیه السلام بیورمشلرکه (لیأکل احدکم بیمینه ولیشرب بیمینه ولیأخذ بیمینه ولیعط بیمینه فان الشیطان یأکل بشماله ویشرب بشماله ویأخذ بشماله ویعطی بشماله) و بو دخی سنت و طریقتدرکه قائما صو ایچمیه و یمك یمیه تکیم حضرت نبی علیه السلام بو ایکیسن بیله نهی بیوردیلر (کما روی عبدالله بن زیاد عنه علیه السلام قال نهی النبی عن الشرب قائما فقیل له یا رسول الله والاکل قال اشر واخبث) و بو دخی سنت و ادب طریقتدرکه اگر طعام کرم اولورسه اوفلمیه زیرا طعامه اف دیمك برکتن ازاله ایدر (کما روی عن عائشة رضی الله عنها قال علیه السلام النفخ فی الطعام یذهب البرکة) و ابن عباس حضرتلری دخی بویله بیورورلرکه (لم یکن رسول الله ینفخ فی طعام ولا شراب) و بو دخی سنت نبوی و ادب طریقی مولویدرکه خدمتده اولنلره برقاج لقمه صونهلر (کما قال علیه السلام اذا جاء احدکم خادمه بطعامه ان لم یجلس معه فلیناوله اکلة او اکلتین) و ادب فقرادن بری دخی بودرکه برقاج کسه یمك یرکن عن قصد اوزرلرینه وارمیه (کما قال صلی الله علیه وسلم من مشی الی طعام لم یدع الیه مشی فاسقا الا ان یتفق دخوله علی قوم یعلم منهم فرحهم) و ادب طریقتدن بری دخی بودرکه چقن بریره دعوت اولنسه اوکنه هرنه کتوررلرسه انی استحقار ایتمیه تکیم اصحاب رسولدن مرویدرکه بیوررلردی (لاندری ای رجل اعظم وزرا من الذی یحتقر ما یقدم الیه من الطعام) ای اخی مشایخ طریقت رحمهم الله بیورمشلرکه بر لقمهنك اون ایکی شرطی واردر درویشه واجبدرکه اول شروطی بیله اول اون ایکی شرطك دردی فرض و دردی سنت و دردی دخی ادبدر اول فرض اولان دردك بریسی اولدرکه اول لقمه حلال اوله ایکنجیسی او لقمهنك خالقی حق ایدوکن بیلهسن اوچنجیسی اول لقمهیی کندو کسب و تحصیلکدن بیلمیوب بلکه محضا حقك سا که انعامی بیلهسن دردنجیسی اول لقمهنك مقابلهسنده شکر قیلهسن واول سنت اولان دردك اولی (بسم الله) دیمك وقبل الطعام ال یومق و سفره و کاسه کنارینه اوتورمق و بعد الطعام (الحمد لله) دیمك واول درت ادبك بریسی اولدرکه صول ایاغی اوزره اوتورمق و برغیرینك یدوکنه ولقمهسنه نظر قیلمق و دخی کندو اوکندن ییوب آغزینی شیر طاتمامق و بعد الطعام ال یومق والله اعلم بالصواب

(باب سابع)

حجك صورى ومعنويسن بيلديرز واوزرينه واجب اولميوب حجه كيدن درويشلك مضرتن بيان قيلور * ايها الاخ الاعز اشكل كه حج ايتمك هرمسلم ومكلف وحروبالغ اولان كمسه يه فرضدر اكر عيالنك وكنديـنك نفقه سندن زياده زاد وراحله يه قادرايسه (قال الله تعالى ولله على الناس حج البيت) لله مقدم خبر وحج البيت مؤخرمبتدادر تقديركلام الله ايچون ثابتدرناس اوزره بيت الحرامى حج ايتمك (من استطاع اليه سبيلا) من بدل بعض من الكل درناسدن تقديركلام شول كمسه نك اوزرينه فرضدركه انك حج بيت ايتمككه قدرت واستطاعتى اوله من جهة السبيل امام اعظم قتنده استطاعت زادوراحله ايله تفسيراولنور نفقهٔ عيالدن زياده اوله اما امام مالك قتنده مستطيع بدننده قوت اولوب مشيه قادر اولاندر * پس مشيه قادراولانه انك قتنده حج واجب اولور انكچون بزم اكثرفقرامز زادوراحله يه قادردكل ايكن حجه كيدرلرو بوقول ايله عمل ايدرلر (ومن كفر) وشول كمسه كه حجك فرضيتنه كافراولدى وانكار قيلوب حج ايتمدى (فان الله غنى عن العالمين) پس الله تعالى عالميندن واهل عالمك طاعتندن مستغنيدر نفع وضرر هرنه ايسه (ان خيرافخير وان شرافشر) بنه انلره عائددر بو آيت كريمه ده حج ايتمينلر ايچون انواع تأكيد وتشديد واردر * اولا لله ده كى لام ايجاب وعلى الناسده كى على در زيرا وجوب حج بومحلده لام وعلى ايله ثابتدر مثلا (لزيد على عمروحق) ديسك زيد ايچون عمرو اوزرينه حق ثابتدر ديمك اولوركذلك معناى آيت كريمه (لله مستقروواجب على رقاب الناس حج البيت) ديمك اولور * وثانيا من استطاع دركه بدلدر على الناس دن بونده دخى ايكى نوع اوزره تأكيد واردر اولا بدل تثنيهٔ مقصودوتكريرمراد افاده ايدر (فالمكررهو المقرر) فحواسنجه ايكى كره ذكراولنان بركره ذكرقيلناندن ابلغدروثانيا ايضاح بعد الابهام وتفصيل بعد الاجمال معناسنى افاده ايدر * پس برمعنايى صورتين مختلفه تينده ايرادايلمك اول معنايه كمال شوق ورغبتى موجب اولور * وثالثا ومن لم يحج محلنه ومن كفر بيوردى وجوب حجى تأكيد وتشديد ايچون وتارك حج اولنلره كمال تغليظ وتهديد ايچون واهذا حضرت پيغمبر عليه السلام اول كمسه ده كه شرائط حج موجوده اوله وحج ايتميه بيورديلركه (من مات ولم يحج فليمت ان شاء يهوديا وان شاء نصرانيا) ورابعا ذكرغناى الهى تارك حج اولنلرك اوزرينه غضب وسخطه دلالت ايدر خامسا ذكرعالمين زياده استغنايى مشعراولوروبغايت عظمت وسخطى منذكراولوروسخوط عليهك رذالتنى وكمال حقارتنى مبين اولوربوقدر

تأکیدات وتشدیدات شرائطنچ برکسه ده موجوده اولدیغنه کوره در والافقرا
نوعساپلردن بری وعاریدر * پس فقرایه لازم اولان نچ معنوی قیلمقدر بوج ظاهر
لسان حالله طالب حق اولنلره اشارت ایدوب دیرکه ای شهر بشر یتده ساکن
اولان وای سرای طبیعتده انیس ورا کن قلان نیچه بربومقام حیوانیده قرار
ایده سن وهوا وهوس یولنه کیده سن پس مردانه وارجاج کبی قالق کمرعزیمتی
میان جانکه برك ایت وزن وفرزندی وخویش وپیوندی بالکلیه ترك ایت
(فانهم عدو لی الارب العالمین) قولنك مفهومین اوقو وبعد ازان (انی وجهت
وجهی للذی فطر السموات والارض) آیتنك فحواسی اوزره قدم توجهی طریق
حقه قو نیت یا کله (انی ذاهب الی ربی سیهدین) دیوب کعبهٔ وصال جانبنه
متوجه اولوب اولابادیهٔ نفس وهوایی قطع ایله بعدازان آب سرشکله غسل ایله
اندنصکره لباس شکولئ والتباسدن مجرد اولوب احرام اطاعتی اکنکه کیوب
وعاشقانه لبیك وسعدیك نداسنی اوروب حرم حریم قربه یول بول بعدازان عرفات
عرفانه متوجه اول وانده برنیچه زمان وقفه به طور اندنصکره منای عشق
ومحبته کل پس سنك ردی نفس وشیطانه اور ومنای محبتده (اذبحوا نفوسکم
بسیوف المخالفات) فحواسنجه نفسکی قربان قیل تاج حقیقی قیله سن وحریم کعبهٔ
وصاله ایره سن (مثنوی) ازبیابان هوا احرام کیر * پس طریق کعبهٔ اسلام
کیر * آتشی درخرمن انکارزن * آنکهی لبیك عاشق وارزن * مرکبت را
مرکب توفیق کن * پس طواف کعبهٔ تحقیق کن * چون بدید آید حریم بارکاه
نفس خود قربان کن در پیش شاه (نثر) عجبدرکه فقرانك شهر وجودنده حج
معنوی ایتمك هرلحظه میسرایکن کندی یه فرض اولمین حج صوری یه رغبت
ایدرلر وطول ودراز یوله کیدرلر (نظم) عجب آیدمرا ازحاجیان * کین سفرکردن
درازچراست * چون بشهر اندرست دوست مقیم * شهرما خوشتر ازصفا
ومناست (نثر) چوق ابلهی کوروزکه فرائض وواجباتده کمالیله قصوری
وارایکن انی ادا ایلمك وانك علمنی تعلم ایلمك اوزرینه واجب ایکن واجب اولانی
ترك ایدوب طریق حجه سعی ایدر وطور مز اویوله کیدر وبرخیر ایتدکده بیك
شر ایشلر ونیچه معصیت وخطایه باشلرجله دن کعبه یه کیدر صلوات خمسه یی
ترك ایدر تعذیب حیوان بلافائده ایدوب اویولده قوری یره ریاضتله کجروانی
ریاضت مقبوله عد ایلر وپیاده لك جانبه کار ایلرسه قلبنه افکار فاسده کاور
وآغزندن الفاظ کفر صدور قیلور وبعض درویشی دخی کوروزکه برشیخه

يتشوب انك حضورنده تحصيل معرفت وتكميل دين وديانت ايلركن شيطان ونفس بوكا صورت صلاحدن كاوب حج آرزوسن وسفر وسياحت دغدغه سن قلبلرينه القا ايلر * پس شيخدن طوعا وكرها اجازت آلوب كيدر وچوق كمسه ترك فرائض وسنن ايدر وكندوبي مسخرهٔ شيطان قيلر حضرتك بو بيتي بو معنالره شاهد قويدركه بيوررلر (مثنوى) نفس خس كركويدت كسب شريف * حيله ومكرى بود آنرا رديف (نثر) قبل اتمام الفرائض نوافله مسارعت حيلهٔ شيطان ونفس ومتابعت هوا وهوس ايدوكنه مشايخ اتفاق ايتمشلردر تحكيم ابن عطا بيوررلر (ومن علامات اتباع الهوى والشهوات المسارعة الى النوافل والخيرات عند التكاسل عن القيام بالواجبات) وشارح تعرّفى بو محلده ديركه (فترى اكثر الناس لاهمة له الا فى النوافل كالصيام والقيام والمشى الى البيت الحرام) پس برنسالككه كندو هواسنه اويه وفرائض وواجباتى قويه ونوافله ميل قيله عاقبت بو خصلت انى هلاكه مشرف اولور ودين وايمانن شيطان يغما قيلور (قال ابراهيم الخواص هلاك الناس فى الاشتغال بالنوافل عند تضييعهم الفرائض وقال انما حرموا الوصول الى مقام المشايخ الفحول لتضييعهم الاصول) يعنى بوناس مشايخ فحول مرتبه سنه وصولدن اصولى تضييع ايلدكاريچون تحريم اولنديلر ومحروم قيلنديلر * محمد بن ابى الورد بيورركه (من كانت النوافل اهم اليه من اداء الفرائض فهو مخدوع وممكور) پس طريقمزده دخى چوق مخدوع وممكور ومخسور ومغرورى كورورزكه خدمت فقرا فرض اولان عبادتدن يكدر ديو سويلر وكعبه وآستانه نك زيارتنى تحصيل علم ومعرفت وتكميل دين وديانت اوزره ترجيح وتفضيل ايلر * خبرى يوقكه مقتضاى نفس اوزره سلوك ايتمكله بى يقين وبى معرفت قالور وآخر الامر خود بين وخود پسند خام ونا پخته اولور (مثنوى) آفتى نبود بتر از ناشناخت * تو بريارى ندانى عشق باخت * يار را اغيار پنداری همی * شادئ را نام بنهادى غمى (نثر) نعم كعبهٔ ظاهره زيارتكاه جميع اهل ايمان وآستانهٔ ظاهره زيارتكاه اخوان واهل عرفاندر ولكن كو كعبهٔ حقيقى وكو كعبهٔ صورى وكجا آستانهٔ روح سر وكجا آستانهٔ جسد سر بينهماده چوق تفاوت واردر فافهم (مثنوى) مر كاوخ كعبه را چون قبله كرد * خاك مردان باش اى جان در نبرد * چون جمادى را چنان تشريف داد * جان عاشق را چها خواهد كشاد (نثر) كعبهٔ صورى بناى حضرت خليل خدا وآستانهٔ پيرمدفن جسد مبارك حضرت مولانادر اما قبلهٔ حقيقى وآستانهٔ پير

بنای حضرت خداو مدفن اسرار انبیا واولیا اولان مرشدك وجودیدركه کعبه دن وآستانه دن اشرف واعلادر (كما روی ابن عباس عن النبی علیه السلام قال المؤمن اشرف عند الله من الكعبة) پس كعبهٔ صوری ومعنوی بی بیلدكسه بالكل كه عوام قصد زیارت كوی یار ایدرلر وخواص طریق مشاهدهٔ روی یاره كیدرلر خانه استین عوام وصاحب خانه یی استین همامدر (نظم) حاجی بره كعبه ومن طالب دیدار * او خانه همی جوید ومن صاحب خانه (نثر) عارف اكر كعبه یه ده كتسه وآستانه یه ده توجه ایتسه ویاخود مكانده یاتسه همان مرادی حق ومقصودی نور مطلقدر *(شعر)*

الیك حجی لا بالبیت والحجر	وفیك طوفی لا فی الركن والاثر
للناس كلهم حج ومعتمر	وانت یاسیدی حجی ومعتمری

(نثر) پس ای اخی بیلدككه كعبه ساختهٔ خلیل ودل برداختهٔ ملك جلیلدر صاحب مال كعبهٔ كلی طواف ایلروشعائر حجی برینه كتوروب رضای حقی بولور وارباب حال طواف كعبهٔ دل ایلرومیان صفای روح ومروهٔ جسد سعی ایلر اخر واصل نور مطلق اولور (نظم) طواف كعبهٔ دل كن اكر دلی داری * دلست كعبهٔ معنی تو كل چه پنداری (نثر) ای درویش (قلب المؤمن بیت الله) نكته سن آكاه (وقلب المؤمن عرش الله) سرنی فهم ایله * پس دل طلب ایله كه حج حقیقی حج دلدر وكل طالبی اولمه كه اول كار غافلدر (نظم) دل بدست آوركه حج اكبرست * ازهزاران كعبه یك دل بهترست (نثر) بیتی بومعنایه شاملدر كعبهٔ ظاهره محل رضای حقدر وكعبهٔ باطنه مظهر نور مطلقدر انك احرامی لباسدن عاری اولمقدر اما بونك احرامی دوجهاندن تجاتت بولمقدر كعبهٔ ظاهره قبلهٔ معاملات وكعبهٔ باطنه محل مشاهداتدر انك رونده سی درودیوار كورر بوجانبك رونده سی دیدار یاره مشاهده قیلور عارف اولان بونكته لری حضرت مولانانك بوابیاتندن بیلورو بواسراری بولور (نظم) ای قوم بحج رفته كجایید كجایید * معشوق در اینجاست بیایید بیایید * همخانه وهمسایه ودیوار بدیوار * دربادیه سر كشته شما درچه هوایید (نثر) وكعبهٔ دلك كعبهٔ كلدن بهتر اولمسنه بردلیل دخی بوحدیث قدسیدركه جناب حق جل شانه بیوررلر (ما وسعنی ارضی ولا سمائی ولكن وسعنی قلب عبدی المؤمن التقی النقی الورع) شیخ حضرتلری فتوحاتك سفر عاشرنده بیورررلركه جناب پروردكار قلوب مؤمنینی خانهٔ اسرار وبیمانهٔ استقرار قیلوب انكا اول فسحت وپهنالكی ویردیكه آسمان بی قراره وزمین بایداره

ویرمدی بوندن علی القطع معلوم اولورکه تقی ونقی اولان مؤمنك قلبی زمین واسماندن وکعبهٔ عالیشاندن اشرف وبرتردر* زیرا کعبه بنیاد خلیل آزردر ودل نظرکاه جلیل اکبردر حضرت مولانا ایکنجی جلدده بو معناره فقی خوب اشارت بیورررلر بو حکایهٔ غرایبی ارشاد الطالبین اول مجلده بایزید حضرتلرندن نقل ایدوب نظمه کتوروب بیوررلرکه (مثنوی) سوی مکه شیخ امت بایزید * ازبرای حج وعمره می دوید * کرد هی کشتی که اندرشهر کیست * کو برارکان بصیرت متکی است (نثر) وترجمهٔ سائر ابیات بودرکه آخر الامر برکون حضرت بایزید برشهره کلدی وانده بر پیر روشن دل بولدی وانده فروشوکت رجال کوردی * پس انك حضورینه اوتوروب حال وخاطر ین صوردی اول عزیز دیدیکه ای بایزید سنك عزمك نه یره در دیدیکه کعبه یه کیدرم وحج نیتن ایدرم پس اول پیر دیدیکه یانکده نقد رخرجلغك وار دیدیکه ایکیوز مقداری پس اول پیر دیدیکه ای بایزید اول اقچه لری بکا ویروبنم اطرافمی یدی کره طواف ایله تکیم بیوررلر (مثنوی) کفت طوفی کن بکردم هفت بار * وین نکوتر از طواف حج شمار * وآن درمها پیش من نه ای جواد * دانکه حج کردی وحاصل شد مراد * عمره کردی عمر باقی یافتی * صاف کشتی برصفا بشتافتی * حق آن خانه که جانت دیده است * که مرا بربیت خود بکزیده است * تا بکردان خانه را در روی نرفت * واندرین خانه بجز آن حی نرفت * چون مرا دیدی خدارا دیدهٔ * کرد کعبه صدق برکردیدهٔ * خدمت من طاعت حمد خداست * تانه پنداری که حق ازمن جداست * چشم نیکو بازکن درمن نکر * تا به بینی نور حق اندر بشر (نثر) پس ای قرنداش صاحب دل اولنلرك بوعظم شانی بیلدکسه بونی دخی بیلسکه نیجه مدعی ومزور واردرکه بوکونه کلمات واصطلاحاتی اوکرنوروبونك برله کندونك قلبی دخی بتخانه ایکن نظرکاه خدا صفا نور ومخزن اسرار هدا توهم قیلور وکندویه صاحب دل اعتقاد ایلیوب ارشاد ناسه مبادرت ایلر خلقی کلمات اولیا ایله صید ایلین متشیخ چوقدر وکندوبی صاحب دلم وعارف کاملم دیو دعوی قیلان مدعی ومزوره نهایت یوقدر (مثنوی) صاحب دل آینهٔ شش روبود * حق ازو درشش جهت ناظربود * این چنین دل ریزه هارا دل مکو * سبزواراندرابوبکری مجو (نثر) پس زمین وآسماندن وکون ومکاندن وکعبهٔ عالیشاندن اشرف اولان قلب عارف باللهك قلبیدر عارف باللهك قلبندن غیری یه مشایخ کبار قلب دیمزلر الا علی طریق المجاز (نظم) دل یکی منظرست ربانی * خانهٔ دیو را چه

دل خوانی * آنکه دل نام کردهٔ بمجاز * رو به پیش سکان کوی انداز (نثر) وعارفی
دخی بالله ایله قید اولنمسندن مراد اولدرکه عارف بالله اولمیاندن احتراز در
وعارف بالله اول کمسه درکه عارف ذات ودخی عارف جمیع اسما وصفات
اوله * عارف بعض الاسمایه عارف بالله دینلمز زیرا دخی جامعیت مرتبه سن
بولمامشدر زیرانکچونکه جناب ذات احدیت اندهدخی جمیع اسما وصفاتیله متجلی
اولمامشدر * پس لفظ جلاله اسم ذات ومستجمع جمیع صفاتدر برکمسه بو اسمی بیلسه
جمیع اسمائی بیلور وبرعارف بو اسمه مظهر اولسه جمیع اسما وصفاته مظهر
اولورامامشول کمسه که سائر اسمای الهیه یی بیلسه ویابوندن ماعدا جمله سنه
مظهر اولسه بونی بیلمك وبوکا مظهر اولمق لازم کلمز وعارف باللهه اولان وسعت
اکا میسر اولمز * پس سعادت وحبذا اول عاشق صادقه که عرفات حقیقی اولان
برعارف باللهه ایره وانك حوالیسنی روز وشب طواف قیله وانی سرکوی یار یله
وانده جمال یاری مشاهده قیله (نظم) عرفات عشقبازان سرکوی یار باشد *
بطواف کعبه زین در نروم که عار باشد * چوسری برآستانش زسر صفا نهادی
* بصفا ومروه ای دل دکرت چه کار باشد

(باب ثامن)

مجرد اولنلرك احوالن ومتأهل اولنلرك فضائلن بیان ایلرونکاحك اسرارین
عیان قیلر) ابوامامه حضرتلری بوحدیث شریفی حضرت رسول الله صلی
الله علیه وسلمدن روایت بیوررلر (قال علیه السلام ان اغبط اولیائی عندی
لمؤمن خفیف الحاذ ذوحظ من الصلوة احسن عبادة ربه واطاعه فی السر
وکان غامضا فی الناس لایشار الیه بالاصابع وکان رزقه کفافا فصبر علی ذلك ثم
نقد بیده فقال عجلت منیته قلت بواکیه قل تراثه) اغبط افعل تفضیلدر غبطه دن
مفعول معناسنه در صحاح جوهریده درکه فلان خفیف الحاذ درلرای خفیف
الظهر معناسن ویررلر یعنی (من لیس له عیال وکثرة اشغال) دیمك اولور وتقدیر
کلام تحقیقا بنم قمده احبا وانصارمك حال یوتندن مغبو طرکی واحسنی
شول مؤمندرکه انك اهل وعیالی وکثرت اشغالی اولمیه وصلوة وعبادتدن حظ
صاحبی اوله ورببسنك عبادتنی کوزل قیله واکا سرنده وباطننده مطیع
اوله وناس مابیننده غامض اوله یعنی مستور وبی نام اولوب مشار الیه بالبنان
اولمیه ورزقی دخی کفاف مقداری اوله وانك اوزرینه صبر قیله (ثم نقد بیده) نقد
دال مهمله ایله ده وراء مهمله ایله ده روایتدر ایکی وجه اوزره بیله بورادهٔ معناسی

بازمقلرین بازمقلر بنه اورمقدروبوال اله اورمق وال بره اورمق برشیئه تعجبدن
حاصل اولورویاخود برشیئی بغایت کوزل کورمدن ویااظهار طرب وسرور
قیلمدن ناشی اولور* پس روایتدرکه بوحینده حضرت مبارك اللرین بری برینه
اوردی حتی انك صوتی ایشدلدی* یعنی بوکونه کسه لرك حسن حالنه تعجب
ایدوب اظهار طرب قیلدی اند نصکره بیوردیکه اغبط اولیا دخی اول
کسه لردرکه انلرك منیه سی تعجیل اولنه یعنی موتی آسان وسهل اوله زیرا اکثر
ناسك موتی کوج اولمسی اهل وعیاله واسباب وماله علاقه سی اولدیغی ایچوندر
با کیه لری دخی قلیل اوله یعنی اولدکدن صکره اوستنه آغلری آز اوله ومیراثی دخی
قلیل اوله* بوحدیث شریف مجرد اولنلرك فضیلتنی بیلدیرر اما تجردك زمانی
وتأهلك اوانی واردر طریقتمزده عالم ومحقق اولنلر مصلحت وقتی اکر تجریدده
بولورلرسه متجرد اولورلر واکر تأهلده بیلورلرسه تزوج قیلورلر ما حصل وقتك
حکمی نیجه اقتضا ایدرسه اکا کوره عامل اولورلر* پس صحیح مولوی اول
کسه درکه علم ومعرفتله اکاه وپراشتباه اولوب تجردی وتزوجی لله اوله پس وقته
نظر قیله اکر دیننه ومشربنه فائده لو اولان تزوج ایسه متزوج اوله والا تجرد
قبول قیله وقیل بلوغ الاوان واوان البلوغ تزوجه شتاب ایتمیه تاکیم اهل وعیال
چوقورینه باتمیه وبیابان کثرت حوایج ولوازمده کمراه اولوب یاتمیه اکر مرتبهٔ
رجولیتنه بالغ اولمزدن اول سالکك طبیعتی تأهله عجله قیلسه مقامات واحوال
رجالدن بی بهره قالور وعاقبت رخصت واباحته مبتلا اولور وکندوبی بندهٔ بند
شیطان قیلور شیخ سهروردی عوارف المعارفده دیرکه (قیل لبعض الفقراء لم لا
تتزوج قال المرأة لاتصلح الا للرجال وانا ما بلغت مبلغ الرجال فکیف اتزوج (نظم)
دیدی برکسه بر پیره کل اولن* دیدی اولداخی بالغ اولمدم بن* وایلیکه یقینجه
بالغ اولور* وایلك اولسه اوغلان نلغ اولور (نثر) سلطان العارفین بایزید حضرتلرینه
ابتدای حالنده برکسه دیدیکه (لم لاتتزوج یاشیخ قال لواستطعت طلقت نفسی)
پس سالکه زن نفسندن خلاص اولمق وعوایق صوری وعلایق دنیویدن
مناص بولمق لازم وواجب اولنلردندر ابتدای حالده اهل وعیال ایسه
بوداملره کرفتار قیلنلردندراویله اولیجق لازم اولورکه مابه تشویش وغم ومحندن
ومادهٔ تفرقه والم اولان زندن سالك کندوبی آزاد قیلمق سلطنت عظیمه ونعمت
جسیمه در (نظم) مجردی بحقیقت عظیم سلطنت است* زمن شنو تن آزاد
خویش بندهٔ مساز* برای یکدمه شهوتکه خاك برسراو* اسیر زن نتوان

شدبسا الهاى دراز (نثر) اكر سؤال اولنورسه كه نكاح سنت رسولدر نتكيم
بيورور (النكاح سنتى ومن رغب عن سنتى فليس منى) پس سنت حضرت نبيدن
معرض اولان بو امتدن اولمز پس نوجهله تجرده مساغ واردر * جواب بودركه
اخبار نبوى وآثار حضرت مصطفوى طرفيننك بيله حقنده واقع اولوب بو ايكى
نوعك فضيلتى مرتبه لرينه كوره بيان بيورمشلردر فاذا كان كذلك سالكك
دينه وسلوكنه هر قنغى جانب انفع واولى اولورسه انى اختيار ايتمك كرك زيرا
نكاح اكثر اهل سنت قتنده فرض كفايه در انك تركيله مؤمن آثم اولمز اما تزوجه
استطاعتى اولان كمسه يه بوندن انفع برشئ اولمز نيجه منافع وفوائدى واردر
جمله دن برى بصرى محرماتدن غض ايلر وفرجى زنادن محصون قيلر نتكيم
حضرت رسول صلى الله عليه وسلم جماعت شبانه خطاب ايدوب بيوررلر (يا معشر
الشباب من استطاع منكم الباءة فليتزوج فانه اغض للبصر واحصن للفرج
ومن لم يستطع فعليه بالصوم فانه له وجاء) معناى شريفى اى يكيتلر زمره سى
شول كمسه كه قادر اولور نكاحه يعنى نفقه وكسوه يه ومؤنت نكاحه اول كمسه
تزوج ايلسون زيرا نكاح بصرى محرماتدن زياده اورتوجيدر وفرجى زنادن
حصن ايديجيدر وشول كمسه كه مؤنت نكاحه قادر اوليه وتوقان وشهوات
دخى اكا غالب اوله پس انك اوزرينه صوم اولسون زيرا كه صوم اكا اينه مك كبى
ذكر وشهوتن قطع ايتمكبيدر نتكيم حضرت مولانا بورايه مناسب بيوررلر
(مثنوى) شهوت از خوردن بود كم كن زخور * يا نكاحى كن كريزان شو زشر *
پس نكاح آمد ز لاحول ولا * تا كه ديوت نفكند اندر بلا * چون حريص
خوردنى زن خواه زود * ورنه آمد كربه ودنبه ربود (نثر) بو كلمات طيبه اسيرا كل
وشرب ولذات جسمانيه ومظهر توقان وشهوات نفسانيه اولان كمسه لره كوره در
اما شول كمسه لركه توقان وشهواتدن برى اوله وشهواتى اولان افكار وكاردن
كنديني بالكليه انلرفى نفس الامر اكر مجرد اولسون واكر تزوج قيلسون ايكى
حالده بيله محمودلردر عزوبت انلره ضرر ويرمز بونلر عيسى ويحيى مشربنده
اولنلردر نتكيم حق تعالى حضرت يحيايى كلام مجيدنده (وسيدا وحصورا
ونبيا من الصالحين) ديمكله تعريف ومدح بيوردى حصور شهواتدن نفسنى
حبس ايلمكده مبالغه ايديجى ديمكدر نتكيم اهل تفسير ديرلر (الحصور
من لا يأتى النساء مع القدرة) ديمكدر يعنى جماعه قادر ايكن وشهوات نفس
انده دخى واريكن نفسنى شهواتدن حبس وضبط ايديجى ديمكدر * پس بر كمسه

نفسنی محرماتدن وشهواتدن ضبطه قادر اوله‌ کافی زماننا خفیف الحاذ اولمق اولی در (کما قال النبی علیه السلام خیرکم بعد المأتین خفیف الحاذ قالوا وما خفیف الحاذ یارسول الله قال من لا اهل له ومن لا ولد له) پس ایکیوز ییلدنصکره خیرلو امت اهل واولادی اولمین کمسه اولیحق وارقیاس ایله که بیك سنه دنصکره اهل واولادی اولمین نقدر خیرلودر بلکه اهل سلوکه فی زماننا اولمنامك فرض مشابه سنه وارمشدر بلکه حلال اولمشدر نتکیم بو حدیث شریف دلالت ایدر (قال رسول الله صلی الله علیه وسلم یأتی علی الناس زمان هلاك الرجل علی ید زوجته واولاده یعیرونه بالفقر ویکلفونه مالا یطیق فیدخل المذاهب التی یذهب فیها دینه فیهلك فنی ذلك الوقت حلت العزوبة) معناسی شریفی بیوررلرکه ناسك اوزرینه برزمان کله‌که رجلك هلاکی زوجه‌سی واولادی النده اوله پس سؤال لازم کلدیکه انلرك النده‌نه شکل هلاك اوله بوسؤال مقدره جواب ویروب بیوررلرکه اول کمسه‌یی تعییر ایدرلر وا کا تکلیف مالا یطاق قیله‌لر پس اول کمسه شول یوللره داخل اوله‌که انده دینی ذاهب وزائل اوله بوسببله اول کمسه هلاك اوله پس اول وقتده ارکنلك حلال اوله حذیفة مرعشی حضرتلری بیوررلرکه (لو خیر رجل بین ان یضرب عنقه وبین ان یتزوج فی زمان الفتنة لاختار ضرب عنقه علی تزوج امرأة فی ذلك الوقت خیرله) شارح الحکم نغزی بو کلامك شرحنده دیرکه (فان قلت لم قال حذیفه کذلك قلنا لان امر التزوج یؤدی الی اکتساب الحرام وارتکاب الآثام فی زمان الفتنة وضرب العنق احسن حالا واحمد عاقبة من التعرض لارتکاب الحرام) اصل اعظم فتنه خود نسا طائفه‌سیدر پس زمان فتنه اولمسه دخی عقل ودینده ضعیف اولان کمسه‌لره زن قسمی عین فتنه‌در انکچون حضرت رسول صلی الله علیه وسلم بونلردن تحذیر ایدوب بیوررلر (ان اخوف ما اخاف علیکم بعدی فتنة النساء فاتقوا النساء) یعنی بندنصکره سزلك اوزریکزه قورقدیغم شیئك زیاده قورقولوسی فتنه بوتندن نسادر پس سز نسادن حذر ایلك پس سز نسادن پرهیز ایلك دیمك اولور وبو مضمونده برحدیث دخی (ما ترکت بعدی اضر فتنة علی الرجال من النساء) بیوررلر پس بونلر حبائل شیطان وفتنهٔ اخر زماندر بونلرك کید ومکری (ان کیدکن عظیم) فحواسنجه کید شیطاندن عظیمدر (وان کید الشیطان کان ضعیفا) فحواسنجه کید شیطانی ضعیف ویرمیدر پس بونلرك مکرندن جناب حقه استعاذه ایتمك کرك وطریق تحرزه کیتمك کرك* انکچون بعض حکما دیرلرکه

(معالجة

(معالجة العزوبة اسهل من معالجة النساء) فرضا متزوج اولديغى تقديرجه بيله اهل سلوكه لازم اولان اولدركه روز وشب مصاحبته واكثر وقتنده مجامعته رغبت ايتميه شكيم ابراهيم ادهم حضرتلرى بيوررلر (من تعوّد افخاذ النساء لا يفلح) يعنى شول كمسه كه نسانك اويلوغنه معتاد اولور ومجامعته مداومت قيلور فلاح بولمز زيرا جماع قوايه ضعف ويرر وسالكى مجاهده دن كير وقور واكل وشربه مبتلا قيلور بوصفتلرايسه دأب خردمندان دكلدر (نظم) اى زده لاف خرد چند بشهوت كروى * كيسوى شاهد وزنجير جنون جنبانى * چه جنون باشد ازين پيشكه پيش زنكى * بنشينى بسرزانو وكن جنبانى * اى اخى بلكل واكاه اولغل كه بوجمله اخبار وآثار وكفتاركاركه متجرد اولنلرك مدحنده وتزوج قيلنلرك قدحنده نقل اولندى دين وديانتده ضعيف اولان زوجه سنك حقوقنى من وجه الحلال اداقيله ميان كمسه لره كوره دربلكه كندو عقل ودينده ضعيف اوله وزوجه سى دخى مفسده وبدخوى ودنيا پرست وبدكوى اوله وانى بعد التأهل تحصيل حرامه تحريض قيله وكسب امواله حث وترغيب ايده وجفا وستم بولنه كيده وانك سلوكنه ودينه مانع اوله اولمامكه رخصت وجواز بومخاوفدن اوتريدر وتأهلدن خوف واحتراز بومخاطره ايچوندروالا نكاح فى نفس الامر برمطبوع ومقبول شيدر وسنت رسول ومراد مقصد ارباب وصولدر كثرت اسلامه سبب ومحل ومظهر ايجاددر بدر جميع انام بوواسطه ايله ظهوره كاور وجملهٔ كرام وهمام بووسيله ايله موجود اولور انكچون حضرت رسول صلى الله عليه وسلم بيوررلر (تناكحوا تناسلوا فانى اباهى بكم الامم ولو بسقط) يعنى امتم سزچوق نكاح قيلك نسلكز چوق اولسون زيرا بن مباهات ومفاخرت قيلرم جمله امه سزكله اكرهنوز انادن دوشددوشد يسه ده بوحديث نكاحك كمال فضلنه دلالت ايدر * پس مشايخ وعلما نكاحده بوفضيلتى وبوندن ماعدا دخى نيجه حكمتى مشاهده قيلدقلرندن برخاتونه قناعت ايتميوب مثنى وثلاث ورباع تزوج قيلوب اندنصكره نيجه جوارى يى دخى تصرف قيلمشلردر نتكيم اعلم اصحاب وافضل اولى الالباب حضرت اسدالله الغالب على بن ابى طالب كرم الله وجهه نك درت خاتونى واون طقوز تصرف اولنمش جاريه سى وارايدى (كما قال صاحب العوارف وصاحب الشرعه) كان لعلى اربع نسوة وتسع عشرة سرية) واكمل مشايخ صوفيه جنيد بغدادى اكثر اوقاتده بيوررلرديكه (انا احتاج الى الزوجة كما احتاج الى الطعام) وزبدهٔ اصحاب رسول ابن مسعود حضرتلرى

فضيلت نكاحه كماليله عالم اولديغندن بيوررلر ديكه (لولم يبق من عمرى الاعشرة ايام لاحببت ان اتزوج ولم القى الله عزبا) زيرا متزوج اولمسى سنت نبويله بو بوزدن دخى متصف اولمسيدر و مجرد اولمسى سنت نبوينك بو نوعندن خالى اولمسيدر پس جميع اصحاب كرام و مشايخ عظام تكميل سنت ايلدكلرى حالده حقه ملاقى اولمغه سعى ايدرلر انكيچون مشايخ بكارديمشلردركه (ان ركعة من متأهل خير من سبعين ركعة من عزب) زيرا متأهل سنت نبوى اوزره در و مجرد بو سنتدن خاليدر پس سنت اوزره اولان كمسه نك عبادتى سنت اوزره اولمياندن اولى در تكميل اعلم ناس حضرت ابن عباس بيوررلركه (لاتتم عبادة شاب حتى لايتزوج) اى اخى اكر نكاحك فوائد و فضائلن شرح ايلسك بو كتابه صغمز بو مقدار ايله فوائد صوريسنه قناعت قيل * پس برمقدار دخى اسرار ينى بيان ايده لم كه هركس اسرار نكاحه واقف دكلدر مكر شول عارف كه وارث اكمل حضرت محمد صلى الله عليه وسلمدر پس اول سلطان كائنات و اكمل موجودات حضرتلرى بيوررلركه (حبب الى من دنياكم النساء وطيب الرائحة وقرة عينى فى الصلوة) محبت نسايى رايحهٔ طيبه اوزرينه وصلوتده اولان نورديده اوزرينه تقديم ايلمسنده سر بودركه نسا انسانك اصل فطرتده جزؤيدر بلكه باعتبار الحقيقه رجلك عينيدر پس كلك جزوه حنين و محبتى سائر اشيايه محبتندن زياده در پس اول حضرتك نسايه محبتى كويا كندو جزؤينه بلكه عيننه محبتى كبيدر و عقل كلك طبيعت كله و نفس كله حنين و اشتياقى كبيدر بو اسرارى شيخ حضرتلرى فص فرديه ده كماليله توضيح بيورمشلردر اول فصده اولان كلمات طيبه لرندندر بو برقاچ كلام كه بو محله مناسبتى اولمغله تبركا نقل اولندى بيوررلركه (ولما احب الرجل المرأة طلب الوصلة التى تكون فى المحبة فلم تكن فى صورة النساء العنصرية اعظم وصلة من الجماع) يعنى وقتاكيم رجل مرأه يه محبت ايلديسه محبتده اولان وصلتى طلب ايلدى پس صورت نساء عنصريه ده جماعدن اعظم وصلت اولمدى (ولهذا احب رسول الله صلى الله عليه وسلم النساء لكمال شهود الحق فيهن اذ لايشاهد الحق مجردا عن المظاهر ابدا فان الله بالذات غنى عن العالمين) يعنى نشئهٔ عنصريه ده جماعدن اعظم وصلت اولمديغى ايچون حضرت رسول صلى الله عليه وسلم نسايه محبت ايلدى انلرك مرأت وجودنده حقى كماليله مشاهده قيلديغى ايچون * زيرا جناب حق جل شانه مظاهردن مجرد اولديغى حالده مشاهده اولنمز زيرا (الله غنى عن العالمين) در بحسب الذات پس اويله اولجق انبيا و اوليا حقى مشاهده قيلسه لر اكثريا من حيث المظاهر

مشاهده قیلورلر وهرنه قدر حسان وملاحه نظرا یتسه‌لر انلرك مرایای وجودنده
حسن وتجلئ حقی کوررلر کما قال ابن الفارض (شعر) وکل ملیح حسنه من جمالها
* معارله بل حسن کل ملیحة (نثر) یعنی هر ملیح وملیحه‌نك حسنی اول حضرتك
جمالندن معاردر اویله اولسه عارف بالله جمال مطلقی جمال مقیدده مشاهده
قیلوروانی پرتو وتجلئ حق بولور نتکیم حضرت مولانا دخی بو مرتبه‌یه مثنوی
شریفده برنیچه محلده اشارت بیوررلر جمله دن جلد اولده (انهن یغلبن العاقل
ویغلبهن الجاهل) حدیثنك تفسیرنده بیوررلرکه (مثنوی) پرتو حقست آن
معشوق نی * خالقست آن کوییا مخلوق نی * وبر محلده دخی کو بیاحق تافت
از پردهٔ رقیق * بیوررلر وجلد ثانیده دخی بیوررلرکه (مثنوی) از توای بی‌نقش
باچندین صور * هم مشبه هم موحد خیره سر * که مشبه را موحد می کند * که
موحد را صور ره می زند * که ترا کوید زمستی بوالحسن * یا صغیر السن یا رطب
البدن * بو بیتلرك شرحنی جامع الآیاتده یازمشز در انده طلب اوله وشیخ
حضرتلری بو محله مناسب دخی بیوررلرکه (فمن احب النساء علی هذا الحد
من المعرفة والعلم بحقیقة المحبوب وانواره فهو احب الله من حیث الحقیقة
ومن احبهن علی جهة الشهوة الطبیعیة کانت صورة بلاروح وان کانت تلك
الصورة فی نفس الامر ذات روح لکنها غیر مشهودة ای غیر معلومة) یعنی پس
اول کمسه‌که حقیقت محبوبه معرفت وعلمدن شو حد اوزره نسایه محبت ایلیه
یعنی اول کمسه‌نك محبوب حقیقینك حقیقتنه وانوارینه علم ومعرفتی اولدیغندن
شو حد اوزره نسایه محبت قیله من حیث الحقیقه اول اللهه محبت قیلمشدر
وشول کمسه‌که بونلره شهوت طبیعیه اوزره محبت ایلر اول نساء بو محبتده کوره
صورت بلاروح اولورا کرچه اول صورت نفس الامرده روح صاحبی ایسه‌ده
لکن اول صورتده روح حقیقی غیر مشهوده ومعلومه‌در بو جهتدن صورت
بلاروح کبیدر پس کامل اولدرکه زوجه ومحبوبه‌سنده بو سرلری مشاهده قیله
وهر عضونی حق بیوردیغی محلده استعمال ایده زیرا ارباب کمالك شانی بودر
(کما قال صدر الدین القنوی فی اعجاز البیان حکایة عن شیخه) قال شیخی وامامی
من تحقق بالکمال ما استعمل قوة من قواه الا فیما خلقت له وان استعمل قواه
فیما خلقت له شکرته عند الحق لاقامة العدل فیهما وتصریفه ایاها فیما خلقت له
وهذا من اعلی صفات مرتبة الکمال عند من عرف ما الکمال) بیوررلرکه شیخم شیخ
اکبر حضرتلری دیدیکه بر کمسه کماله متحقق اولسه قوای بدنیه وروحانیه‌سندن

برقوتنی استعمال ایلمز الا ماخلق لهنده اکرقواسنی ماخلق لهنه استعمال قیلرسه حق قتنده اکاهر قوتی وعضوی شکر قیلر انلرده عدالت اقامت ایلدیکی ایچون وانلری ماخلق لهنه صرف قیلدیغی ایچون بوذکر اولنان مرتبه کمالک اعلی صفاتیدر کمالی بیله نك قتنده العاقل یکفیه الاشارة والله اعلم بالحقیقة

(باب تاسع) مکتسب اولنلرك وتوکل قیلنلرك

مدحنده وسؤال ودریوزه قیلنلرك قدحنده دربو حدیث شریفی مسلم وبخاری وترمذی ابوهریره حضرتلرندن روایت ایدرلر حضرت رسول صلی الله علیه وسلم بیورورکه (ان الله طیب لا یقبل الا الطیب وان الله امر المؤمنین بما امر به المرسلین فقال یاایها الرسل کلوا من الطیبات وقال یاایها الذین آمنوا کلوا من طیبات مارزقناکم ثم ذکر الرجل یطیل السفر اشعث اغبر یمد یدیه الی السماء ویقول یارب یارب یارب ومطعمه حرام ومشربه حرام وملبسه حرام وغذاءه حرام فانی یستجاب لذلك) معناسی شریفی تحقیقا الله تعالی طیبدر یعنی منزهدر صفات حدوثدن ونقایض امکاندن *قبول ایلمز عبادندن الا حلال صرفی که انده حرام شبهه سی اولمیه والله تعالی مؤمنینه امر ایلدی مرسلینه امر ایلدیکی شیئی پس بیوردیکه ایها المرسلون سز یلك طیباتدن یعنی شول حلالدنکه انده شبهه اولمیه ومؤمنلره دخی امر ایدوب بیوردیکه ای اللهه ایمان کتورنلر سز یلك طیباتدنکه بز سزه انی رزق ویردك پس انبیا ایله مؤمنلر ماییننده حرامدن اجتناب ایدوب حلال طلب ایلمکده فرق یوقدر بلکه جمیع ناسه حلال طلب ایدوب حرامدن اجتناب ایتمك واجبدر اندنصکره حضرت رسول ذکر ایلدی برکسه یی که سفری اوزون ایلر انواع طاعاتده مثلا حجه کتمك کبی وسعی وعمره ایتمك کبی وجهاده وغزایه کتمك کبی وصلهٔ رحم ایتمك کبی وبعض پسندیده زیارتلره کتمك کبی الرجلده کی الف لام زائددر الرجل نکره حکمنده در تنکیم (ولقد امر علی اللئیم یسبنی) ده کی الف لام زائد اولدیغی کبیدر پس مابعدی اول رجلك صفتی اولور تقدیر کلام دیمك اولورکه اندنصکره حضرت رسول بر رجلی ذکر ایلدیکه اول رجل اوزون سفر وسیاحت ایلر وکمال فقر وفاقه دن صاچی قیورجق اولور ویوزی توزلو اولور بو صفتلو کمسه ایکی النی آسمانه قالدرسه دخی دیسه که یارب یارب بنم مرادمی اعطا ایله ودعامی قبول ایله دیوب بو سفر وسیاحتی وفقر وریاضتی مظان اجابت وباعث رضا وقربت قیاس ایلسه وحالبوکه انك مطعمی حرام اوله ومشربی حرام اوله ولباسی حرام اوله ودخی حرامله غذا اولنه

وتربيه قيلنه پس نه حالله بوكسه ايچون استجابت اولنه كه انك اكل وشربى حرام
اوله يعنى من بعد دعاسى بو صفتلو كسه نك مستجاب اولماز اى اخى بو حديث
شريفدن معلوم اولديكه سفروسياحتك وفقر ورياضتك فائده سى يوغيمش
مادامكه حرامدن اجتناب ايتميه وحلال لقمه يميه پس سلوكك ركن اعظمى
حلال يمكدر پس حلال لقمه يمه ده اعزۀ طريقمز ايكى قسمدر برقسمى كسب
وتسبب اختيار ايتمشلردر وبرقسمى دخى نه فتح اولورسه اندن ييوب طريق توكله
كتمشلردر زيرا بو ايكى قسمك حقنده ومدحنده آيات واخبار وگفتار مشايخ
كبار چوق واقع اولمشدر باخصوص كه حضرت پيرمز مثنوى شريفده كاه كسبى
توكل اوزره ترجيح وكاه توكلى كسب اوزره ترجيح قيلمشلردر وخلقدن سؤال
ايتمكى جائز قيلمامشلردر انكيچون فقراى مولويه بو ايكى خصلتى اختيار ايدوب
سؤال ودريوزه قيلمغى روا كورمامشلردر * پس اولا كاسب اولنلرك فضيلتنه كه لم
حضرت رسول صلى الله عليه وسلمدن مسلم وبخارى اتفاق اوزره بو حديثى
روايت ايدرلر (قال ما اكل احد طعاما قط خيرا من ان يأكل من عمل يديه وان نبى
الله داود يأكل من عمل يديه) يعنى بر احد طعام يمدى انجق كه اول خيرلو اوله
الينك كارندن يديكندن والله نبيسى داود عليه السلام كسب يدندن يردى
بو حديثده طلب حلاله وكسبه تحريض وترغيب واردركه كسب سنن انبيادر
(مثنوى) رمز الكاسب حبيب الله شنو * در توكل از سبب كاهل مشو (نثر)
معناى بيت كاسب اللهك سوكلو سيدر پس توكلده اولمق ايله سببدن وكار وكسبدن
خالى اولمه وكاهل وعاطل قالمه ديمكدر * پس توكل اول كمسه لره لايقدركه علم
ومعرفته سعى ايليه واعمال صالحه وطاعته كوشش قيله والا كسب قيلمق كرك
تا بطالاردن اولمديه زيرا جناب حق بطالارى سومز نتكيم بو محله مناسب
امام راغب ذريعه ده بيوررلر (فاعلم ان الله لا يحب البطالين ومن اخذ
من الناس المنافع ولم يعطهم نفعا فانه لم يدخل تحت قوله تعالى والمؤمنون
والمؤمنات بعضهم اولياء بعض ولهذا ذم من يدعى التصوف فيتعطل ولا يكون له
علم يؤخذ منه ولا عمل صالح فى الدين يقتدى به بل يجعل همه غادية بطنه لانه
انسلخ من الانسانية بل من الحيوانية وصار من جنس الموتى) بيوررلركه سن بيل
اى سالك طريق حق اولان كمسه كه حق تعالى بطال اولنلرى سومز شول
كمسه كه ناسدن منافعى اخذ ايلروانلره بر نفع اعطا قيلمز پس اول كمسه تحقيق حق
تعالينك بو قولنك تحتنده داخل اولمز نتكيم بيوردى مؤمنين ومؤمنات بعضيسى

بعضيسنه انصار ومعاوندر پس بركمسه نك كه وجودندن نصرت ومعاونت ويا انسانه فائده لو بر خصلت كليه اول كمسه مؤمنلر زمره سندن خارجدر ديك اولور بو اجلدن ذم اولندى عند الانبيا والاوليا شول كمسه كه تصوف ادعا ايليه ومتعطل اوله وانكيجون بر علم اولميه كه اندن ناس اخذ ايدوب فائده منداوله لر وديننده بر عمل صالحى دخى اولميه كه خلق انى شيخ اتخاذ ايدوب اكا اقتدا قيله لر بلكه اول كمسه نك تصوفدن مرادى شكمنك غذاسنه قصد قيلمق اوله اول كمسه انكيجون مذموم اولديكه انسانيتدن منسلخ اولدى بلكه حيوانيتدن بيله چقوب موتى حكمنده وجماد منزله سنده اولدى حيوانك زياده كتترى خردر بوشكل ابترلردن اتفاق بونك اوزرينه دركه خربهتردر (نظم) مسكين خرا كرچه بى تميزاست * چون بارهمى كشد عزيزاست (نثر) اكثريا بوشكل بطالللردر سؤال ودريوزه قيلمق وكاسه ليس اولوب دربدر اولان * حق تعالى كلام مجيدنده وحضرت رسول احاديث شريفه سنده وحضرت پير كلمات طيبه سنده سائل اولمين فقرايى مدح وسائل اولنلرى ذم وقدح بيورمشلردر تكيم جناب حق كلام مجيدنده بيورر (للفقراء الذين احصروا) يعنى اى اغنيا سزلك صدقاتكز فقرا ايچوندر وياخود ماللركزى انفاق ايلك شول فقرايه كه انلر منع اولنديلر وحصر قيلنديلر (فى سبيل الله) الله يولنده مراد يا عبادت وطاعت اوله وياخود جهاد اوله (لا يستطيعون ضربا فى الارض) بونلر قادر اولمديلر يريوزنده كسب وكار ايچون كتمكه ورزق ومعاشلرين طلب ايتمكه عبادته زياده مشتغل اولدقلرى ايچون * بو آيت كريمه اصحاب صفه نك حقنده وارد اولمشدر ولكن حكمى عامدر هر قنغى فقراده كه بو خصلت بوانه انلردخى بو حكمده داخل اولور (يحسبهم الجاهل اغنياء من التعفف) بونلرك حالنى بلمينلر بونلر سؤالدن تعفف ايلديكيچون وخلقه استغنا قيلدقلريچون بونلرى اغنيا ظن ايدرلر (تعرفهم بسيماهم) خطاب يا حضرت رسوله اوله وياخود هر خطابه لايق اولان كمسه لره اوله تقدير كلام اكرسن بونلرى كورديلك اى مخاطب اولان كمسه بونلرك سيمالريله بونلرى بليدك (لا يسئلون الناس الحافا) بونلر اول كمسه لردركه ناسدن الحاح بر له سؤال ايتمزلر * بو آيت كريمه كمسه يه عرض احتياج ايتمين فقرانك خصالنى مدح ايلر وسؤال قيلنلرك حالنى قدح ايلر فى الحقيقه مولوى شكلنده اولنه كار قيلمق عيب وعار دكادر اما سؤال قيلمق بغايت عيب وعاردر حضرت على كبى سلطان بركون ضرورتلرى واقع اولوب اجرتيله بركمسه نك قيوسندن صو چكوب خرمالغن صواردى پس اول زمانده بعض منكر انلره دخل ايدوب اول حالى

پسندا یتمیوب تعبیر ایدیلر اول حینده بو کلام لطیفی بیورد یلر (نظم) یقول الناس لی فی الکسب عار* فقلت العار فی ذل السؤال (نثر) وحضرت نبی علیه السلام سؤالی ترک ایتمک حقنده ترغیبا وترهیبا نیجه احادیث شریفه بیورمشلردر* پس ترغیبا بیوردقلری احادیث شریفه دن بریسی اولدرکه ثوبان رضی الله عنه اول حضرتدن بوحدیثی روایت ایدرلر (قال رسول الله صلی الله علیه وسلم من یضمن لی شیئا اضمن له الجنه قال ثوبان قلت انا یارسول الله فقال علیه السلام لاتسأل الناس شیئا اضمن لك الجنه فكان ثوبان لایسأل الناس شیئا حتی سقط بوماسوطه فنزل واخذه ولاامر احداان یناوله) حضرت مولانا بوحدیث شریفی نظمه کتوروب بیوررلر (مثنوی) کفت پیغمبر که جنت ازاله* کرهمی خواهی زکس چیزی مخواه* ورنمی خواهی کفیلم من ترا* جنت المأوی ودیدار خدا (نثر) ومصابیحده امام بغوی بوحدیث صحیحی اتفاق رواة اوزره ابوهریره دن روایت ایدرلر (قال علیه السلام لان یاخذ احدکم حبله فیأتی بحزمة حطب علی ظهره فیبیعها خیرله من ان یسأل الناس اعطوه اومنعوه فان الید العلیا خیر من الید السفلی الید العلیا هی الید المنفعة والید السفلی هی السائله) بیوررلر والله سزدن بریکز حبلنی آلوب پس ارقه سی اوزره بریوك اودون کتورمك وانی بیع ایلمك خیرلودر ناسدن برشیء استمکدن یاانی اعطا ایدهلر یاخود منع ایدهلر زیرا عالی ال سفلی ال دن خیرلودر ید علیا منفعت اولان ال وید سفلی سائله اولان الدر پس ترهیبا اولان حدیثه کلهلم ترهیبا وتخویفا اولان احادیث چوقدر بوجملهدن بوحدیثله اکتفا اولندی مسلم وبخاری اتفاقیله بوحدیث اول حضرتدن روایت اولنور (قال علیه السلام لایزال الرجل یسأل الناس حتی یأتی یوم القیامة لیس فی وجهه مزعة لحم ای قطعة لحم صحیح) درویش اولدرکه ابراهیمی مشرب اوله وخلقه عرض حاجات ایتمیوب توجهی بالکلیه حقه قیله وهرنه دیلرسه اندن دیلیه بلکه اندن دخی استمکدن استحیا ایلیه فکیف عن المخلوق اول زمانده که حضرت ابراهیمی منجنیقه قودیلرو هوایه آتدیلر درحال جبریل امین کلوب دیدیکه (الك حاجة قال اما الیك فلا فقال فسل ربك قال حسبی من سؤالی علمه بحالی) پس جمله مؤمن اولنلره لازم وواجبدرکه انك ملتنه تابع اوله تابومرتبه لردن لذت بوله (قال الله تعالی ملة ابیکم ابراهیم) ای اتبعوا ملة ابیکم ابراهیم تقدیرنده در پس انك ملتندن وخصلتندن بریسی خلقه عرض حاجت ایتمامکدر وبرخصلتی

(ترجمهٔ حدیث) برکون حضرت بیوردیکه کیم ضامن اولوربکا برشیئه که بن اکا ضامن اولم جنتی* ثوبان دیرکه بن دیدمکه بن اول شیئه ضامن اولورم پس بیوردیلرکه ناسدن برشیء استمه وبن سکا جنتی ضامن اولم* پس ثوبان کمسهدن برشیء استمزدی حتی برکون قمچیسی دوشدی پس کندی اینوب انی آلدی وکمسه یه آنی الیوبردیمدی (حاشیه)

برخدادن غیریه هیچ عرض حاجات ایتمزز* قاضی الحاجاتدن غیره مناجات ایتمزز* برعبا یتربزه فاخر لباسی نیلرز* عارفز اهل دلز برمیل دارات ایتمزز

دخی جمیع آفل وزائل اولان اشیایه محبت ایتمیوب (لا احب الافلین) دیوب
جناب فاطر السموات والارضه توجه قیلمقدر پس سالکه دخی لازم اولدیکه
جمیع ماسوادن غرضن وامیدو حاجتنی قطع ایده وجمله خلایقدن اکر جبرائیل
ایسه ده همتنی رفع ایده بلکه حقدن دخی اسئلکه استحیا ایده قنده قالدیکه
کندك کبی عاجزدن امید طوته سن وانی معطی ومحسن صالوب اکا رعایتلر
وعبودیتلر قیله سن (مثنوی) پس چه عرضه میکنی ای بدکهر * احتیاج خود
بمحتاج دکر * وربخواهی ازدکرهم اوده * برکفش میل بخواهم اونهد * هین
ازوخواهید نه ازغیراو * آب ازیم جو مجو ازخشك جو (نثر) بو محله مناسب
صاحب الحکم ابن عطا حضرتلری بیوررلرکه (لا ترفعن الی غیر الله حاجة فکیف
یرفع حاجتك عنك من لا یستطیع ان یرفع حاجته عن نفسه ربما استحیا العارف
ان یرفع حاجته الی مولاه اکتفاء بعلمه ومشیئته فکیف لا تستحیی ان یرفعها الی
خلقه) بیوررلرکه اللهدن غیریه حاجتکی عرض ایلمه زیرا نه حالله سندن حاجتکی
دفع ورفع ایلر شول کمسه که اول کندو نفسندن حاجتنی دفع ورفعه قادر اولمز
آزا اولورکه عارف کندو حاجتنی مولاسنه عرض ایلمکدن استحیا ایلر انك علم
ومشیئتیله اکتفا ایلدیکی ایچون * پس نه حالله سن حاجتکی خلقه عرض ایلمکدن
اوتانمزسن خلقه عرض احتیاج ایتمك ایکی وجهله اولور یا لسان قال الله ویا لسان
حال الله اکثر کمسه لر لسان قال الله سؤالدن وعرض احتیاجدن خلاص اولمشلردر
اما لسان حال الله سؤالدن خلاص اولمامشلردر برکمسه نك که دخی خلقدن امید
ورجاسی اوله لسان حالله سؤال ایلمکدن اول خلاص اولمز مکر شول زمانده
خلاص اولورکه کندو رزقنك کندویه عاشق اولدیغنی کوررو مانع ومعطی الله
ایدیکنی بولور اندنصکره صفای باطنیله حقه توکل قیلور (مثنوی) وتوکل
کن ملرزان پاودست * رزق تو برتوزتو عاشق ترست (نثر) بیوردیغی حضرتنك
بو مرتبه یه اشارتدر سوز بودر که عبد صالح رزق ومعاش قیدنده اولمز بلکه
کندویه لازم وواجب اولانی ادا قیلمغه سعی ایلر وحقه لایق اولانی اکا تسلیم قیلرکه
اول بنده پرورلکی اعلا بیلور وقونه لازم کلانی وصالح اولانی اکا تعلیم ایتمکه حاجت
یوقدر (کما قال فی الحدیث القدسی عبدی اطعنی فیما امرتك ولا تعلمنی ما یصلحك)
اکر حقیقت کوزیله نظر قیلسك بوجمله انسانك دنیا ایچون چکدیکی رذالت
وذلت هپ طمعدن حاصل اولور (الطامع عبد والقانع حر) فحواسنجه قانع
اولدیغی کبی حر اولور وخرسند اولمقدن نجات بولور طمعك حرفلرینك ایچی بوشدر

ایچون

انكچون طمعكارلك دخی درونی بی قناعت وناخوشدر برفحوای (العبد حر ماقنع والحر عبد ماطمع) عبد قانع اولدیغی شیئك حر وآزاده سی وحر طامع اولدیغی شیئك بندۀ دلداده سیدر پس طمعك نیجه قبیح خصلت اید وكن یلدكسه ترك ایدركه اندن حقه استعاذه قیله سن تا قسوت قلبدن نجات بوله سن نتكیم معاذ بن جبل حضرت نبیدن صلی الله علیه وسلم بو حدیثی روایت بیورر (قال علیه السلام استعیذوا بالله من الطمع فانه یهدی الی الطبع) طبع لغتده وسخ ودنسه دیرلر مقصود آثام ومعاصیدر زیرا طمع انسانی نیجه معصیته وخطیئته رهنما اولور * پس بونلری بیلدكسه ایكنجی قسمه كه لم طریقه زلك ایكنجی قسمی اول كمسه لردركه كفالت الهیه بونلره ظاهره ووكالت ربانیه كما ینبغی واضحه وباهره اولدیغندن اسبابه تعلق ایتمك درونلرندن رفع اولنمشدر وخلق عالمه رزق ایچون تملق قیلمق بالكلیه بونلردن مندفع اولوب درون وبیرونلری زنكار اهتمام واكتسابدن صفا بولمشدر اهل دنیایه سرفرو ایتمزلر وآب روی فقر وقناعتی یره دوكمزلر (نظم) ما آب روی فقر وقناعت نمی بریم * با پادشه بكوی كه روزی مقدر است (نثر) دینلر بونلردر (واللهم لامانع لما اعطیت ولامعطی لما منعت ولامبدل لما حكمت ولاراد لما قضیت ولاینفع ذا الجد منك الجد) وردنی اوقورلر ومعناسیله عمل قیلنلر بوذكر اولنانلردر بونلر اول كمسه لردركه (مثنوی) بر دل خود كم نه اندیشۀ معاش * رزق كم نايد تو بر دركاه باش (نثر) قوالنك مفهومی اوزره اندیشۀ معاشی دللرندن دور ایدوب درگاه حقه محصور اولمشلردر پس بونلره عالم غیبدن هر نه فتح اولورسه انكا قناعت قیلورلر وانی محض عطیۀ الهیه بیلورلر فتوحك حقنده احادیث شریفه واخبار لطیفه چوق وارد اولمشدر اول جمله دندر بو برقاچ حدیث زید بن خالد الجهنی حضرت رسول اكرمدن بو حدیثی روایت ایدرلر (قال علیه السلام من جاءه معروف من اخیه من غیر مسئلة ولا استشراف نفس فلیقبله فانه رزق ساقه الله الیه) معنای شریفی بر كمسه یه بر احسان كا كسه بر مؤمن قرنداشندن استمكسزین ودخی نفسك انتظاری اولمسز پس اول كمسه انی قبول ایلسون زیرا اول معروف بر رزقدركه الله انی اول كمسه یه سوق ایلدی اول محسن یدندن وبو حدیث دخی روایت صحیحه ایله اول حضرتدن مرویدركه (قال من وجه الیه شیء من الرزق بغیر مسئلة فلیأخذه ولیوسع فی رزقه فان كان عنده غنی فلیدفعه الی من هو احوج) یعنی بر كمسه یه رزقدن برشیء توجیه اولنسه استمكسزین اول كمسه انی آلسون ورزقنی توفیر وتوسیع قیلسون اكر قتنده غنای

واریسه بر محتاج کسه یه انی و یرسون پس مشایخ فتوحك اخذ اولنمسنده و کذلك نذرلك و احسانك و صدقهٔ تطوعك النمسنده تردد ایتمامشلردر مکر زاهد خشك اولنلر اما زکوتك النمسنده تردد ایتمشلردر بعضیسی ایندخی عند الاحتیاج المشلر و بعضیسی استغنا قیلمشلردر نتکیم حضرت مولانایه زکوة الجه سی کلسه یوررلردیکه وارلئ بونی شیخ صدر الدین حضرتلرینك فقراسنه ویرکه انلر بزم فقرامزدن احوجدر اما نذر کلسه و یا فتوح اولسه انی ردا یتمیوب فقرایه بخش ایدرلردی زیرا فتوح و نذری مشایخ عظام رد ایتمامشلردر (کما روی ابو طالب المکی فی قوت القلوب هذا الحدیث بروایة صحیحة) قال رسول الله صلی الله علیه وسلم من آتاه الله رزقا بغیر مسئلة فرده فانما یرده علی الله) یعنی بر کسه یه حق تعالی بغیر سؤال رزق اعطا ایلیه پس اول کسه انی رد ایلیوب آلمسه اللهك ویردیکنی الله اوزره رد ایلمش اولور بو ایسه عظیم جرمدر اما بعض کسه نك یدندن فتح اولنی رد ایلمك واجبدر دیمشلر نتکیم اول کسه لری ابو طالب مکی قوت القلوبده علی حده ذکر یبوررلر (فلا یؤخذ الا من ید عاقل بالغ حر تقی کما جاء فی الحدیث لا تأکل الا طعام تقی ولا یأکل طعامك الا تقی ولا من ید ظالم ولا جاهل بالحل والحرمة من المکاسب) یعنی فتوح النمیه الا عاقل اولان کسه نك الندن مجنون و معتوهدن احترازدر ودخی بالغ اولانك الندنکه صبی اولمیه ودخی حر و آزاد اولانك الندنکه کسه نك عبدی اولمیه ودخی تقی و نقی اوله فاسق اولمیه زیرا حدیثده وارد اولدیکه یمه الا تقی اولانك طعامنی ودخی طعامکدن یمسون الا تقی اولان ودخی فتوح ظالم الندنده اخذ اولنمیه ودخی مکاسبدن حلال وحرامه جاهل اولان کسه نك الندندخی اخذ اولنمیه اما بونلردن غیریدن اخذ اولنسه مستحبدر * بعض مشایخ تقی اولمیندن و ظالم و جاهل الندن اخذ ایتمشلر حلنه احتمال ویرمکله ولکن اکل ایتمامشلر بلکه یتلمین و کیلمین بعض حوایجه خرج ایتمشلر زیرا شبهه لو اولان طعام و لباس سلوکه مانعدر * پس همان سالکه بهتر اولان بودرکه دائما ربیسنه مفتقر اوله و الله غناسیله غنالنه و خلق غناسندن مستغنی اوله (قال الواسطی الافتقار الی الله اعلا درجة المریدین والاستغناء بالله ارفع درجة الصادقین) اللهه مستغنی اولان عاشقلر غنای خلقه تحسر قیلمز و خزینهٔ اللهدن یین صادقلر کسب وکاره مشتغل اولمزلر (کما قیل لابی یزید البسطامی ما نراك تشتغل بکسب فمن این تأکل قال مولای یرزق الکلاب والخنازیر فلم لا یرزق ابا یزید) پس رزاق اولدر علی الاطلاق اکر بر قوله رزقی

مع واسطة الخلق حاصل اولسون وا كربلا واسطه حاصل اولسون عارفك قتنده
ايادئ قدرتله ويا ايادئ ملائكه ايله حاصل اولان رزقك ايادئ عباد دن
ظهوره كلن رزقله فرقى يوقدر زيرا عارف موحد قطع جميع اسباب ايليوب هرنه
يوزدن اولورسه رزاق انى كوررو معطى انى بيلور (كما قال الشيخ السهروردى
اذا صح التوحيد تلاشت الاسباب فى مشاهدة رب الارباب) پس موحد اول
كمسه دركه هر فتوحك فتحنى اندن بيله وفتاح مطلق انى بوله شيخ حضرتلرى
فتوحات مكيه ده فتوحى اوچ نوع اوزره تقسيم قيلمشدر وبو كونه تعريف ايدوب
بيورورلركه (اعلم ان كل امر جاءك من غير تعمل ولا استشراف ولا طلب فهو
فتوح ظاهرا كان او باطنا والفتوح على ثلاثة انواع النوع الاول فتوح العبارة
فى الظاهر وسببه اخلاص القصد وهو صحيح عندى وقد ذقته ومنه قوله عليه
السلام اوتيت جوامع الكلم ومنه اعجاز القرءآن والنوع الثانى من الفتوح
الحلاوة فى الباطن قالت الطائفة سببها جذب الحق باعطافه والنوع الثالث
من الفتوح فتوح المكاشفة قالت الطائفة سببها المعرفة بالحق ومن شرط فتوح
النوع الاول ان لا يصحبه فكر ولا يكون بنتيجة فكر وكان شيخنا ابو مدين يقول
فى فتوح الغير اطعمونا لحما طريا ولا تطعمونا لحما قديدا اى لا تنقلوا الينا
من فتوح غيركم الا ما يفتح به عليكم فى قلوبكم يرفع بهذا همة اصحابه لطلب
الاخذ من الله) ترجمه سى بودركه بيل اى طالب اسرار فتوح اولان سالك هرنه كه
سكا عمل ارتكاب سز كاورو انتظار وطلب سز حاصل اولور اول فتوحدر اكر ظاهرا
فتوح اولسون مثلا كيه جك ويه جك وسيم وزركبى ويا باطنا اولان فتوح
اولسون مثلا علوم وعرفان وذوق ووجدان كبى * وفتوح اوچ نوع اوزره در نوع
اول ظاهرده عبارة وكلامك فتوحيدر وبو عبارتك فتحنه سبب قصد وعزيمتده
خالص اولمقدر وبو عبارة وكلام فتحى بنم قتمده صحيحدر ديو شيخ حضرتلرى *
وبن بو عبارتك فتح اولمسنى ذائق اولدم دير وبو فتوح عبارتدندر حضرت
پيغمبرمزك (اوتيت جوامع الكلم) بيورمسى زيرا اكثر احاديث رسول بلا تفكر
الهام ايله بيورلمشدر وبو عبارتدندر اعجاز قرآن زيرا وحى الهيدر بونده دخى
فكرت ورويتك دخلى يوقدر * وفتوحك نوع ثانيسى باطنه حلاوت ودرونه ذوق
ولذت فتح اولمسيدر بعض طائفه ديرلركه بو حلاوت باطنك سببى حق تعالينك
اول قولى مرحمت ومحبتله جذب ايلمسيدركه حلاوت باطن اول جذبك
خاصه سيدر وفتوحك نوع ثالثى فتوح مكاشفه در مشايخدن بر طائفه ديديلركه بونك

سببی حقله باکدر * وفتوح عبارتك شرطی بودرکه اول فتح اولان عبارته فکر
مصاحب اولیه واول عباره فکرك نتیجه سی دخی اولیه وشیخ حضرتلری
حکایه ایدوب دیرکه بزم شیخمز ابومدین حضرتلری دیردیکه بزه برتازه
ات اطعام ایلمکز قوریمش قدید اولمش اتی اطعام ایلمك یعنی بزه غیری کمسه نك
قلبنه فتح اولان عبارتی نقل ایتمالك الاقلو بکزده سزه فتح اولان عبارتی نقل
ایلمکز وبوقولله اصحابنك همتنی رفیع ایلردی تا کیم انلردخی سائر اولیا کبی
اللهدن اخذایتمکه طالب اوله لرغیرك فتوحنه کرفتار اولمیوب منبع عبارت
ومعانی بی بوله لر * نتکیم حضرت مولانا دخی فقراسنك همتنك عالیه اولمسنه
امر ایدوب سائرك فتوحندن وغیرینك واردات روحندن انلری نهی ایلر
بیوررلرکه (مثنوی) جهدمی کن شوتو صاحب واقعه * تا بکی عکس خیال
لامعه * تاکه کفتارت زحال تو بود * سیر تو باپروبال تو بود * صید کیردتیرهم
باپرغیر * لاجرم بی بهره است ازلحم طیر * باز صید آرد بخود ازکوهسار *
لاجرم شاهش خوراند کبك وسار * منطقی کزوحی نبود ازهواست * همچو
خاکی درهبا اودرهواست

(باب عاشر)

جهاد نفسی وموت اختیاری بی وشهید تیغ عشق اولانك فضیلتنی بیان ایلر
ابوهریره حضرتلرندن مسلم وبخاری اتفاق ایدوب بوحدیثی روایت ایدرلر
(قال علیه السلام من آمن بالله ورسوله واقام الصلوة وصام رمضان کان حقا
علی الله ان یدخله الجنة وان جاهد فی سبیل الله اوجلس فی ارضه التی ولد فیها)
معناسی شریفی برکسنه اللهه ورسولنه ایمان کتورسه وصلوته قائم ورمضان آیی
صائم اولسه الله اوزرینه لایق اولورکه انی جنته ادخال ایلیه اول کمسنه اکر کافرله
فی سبیل الله مجاهده ایلسون واکرطوغدیغی یرده اوتورسون وغزای ظاهره
کتمسون زیرا کفارله جهاد فرض عین دکلدربلکه فرض کفایه در پس غزایه
کیدرسه قائم اللیل وصائم النهار ثوابن بولور (کما قال علیه السلام مثل المجاهد
فی سبیل الله کمثل القائم الصائم القانت) واکرکتمزسه آثم اولمز مادامکه جماعت
مسلمیندن برجماعت مجاهده وکفارله مقاتله قیله اما مجاهدهٔ نفس جمله یه واجب
ولازمدر زیرا جهاد اعداء اللهله محاربه یه دیرلر پس عدولرك زیاده عدورکی
انسانك کندونفسیدر (کما قال علیه السلام اعدا عدولك نفسك التی بین جنبیك)
اویله اولیجق نفسله مجاهده کفارله مجاهده دن اولی در زیرا جهاد اکبرنفسله

جهاد در وحق جهاد دخی بونده بولنور (کما قال الله تعالی وجاهدوا فی الله
حق جهاده قال عبدالله بن المبارك حق الجهاد مجاهدة النفس والهوی
وهو الجهاد الاکبر علی ماروی عن النبی علیه السلام قال حین رجوعه
من جهاد الکفار رجعنا من الجهاد الاصغر الی الجهاد الاکبر قالوا وما الجهاد
الاکبر یارسول الله قال مجاهدة النفس) حضرت مولانا بوحدیثك تفسیرنده
بو ابیات شریفه‌یی ایراد ایدرلر (مثنوی) قد رجعنا من جهاد الاصغریم *
با نبی اندر جهاد اکبریم * سهل شیری دانکه صفها بشکند * شیر آنست انکه
خودرا بشکند (نثر) حقا بودرکه پهلوان اولدرکه کندو خانه سنده اولان دشمن
پنهان ایله ستیز ایلیه وانی قهر قیله وحکمنه آلوب مسلمان ایلیه قریب اولان
دشمنك شرنی دفع بعید اولان دشمنك شرنی دفعدن اولی وافضلدر (قال الشیخ
فی الفتوحات (قال الله تعالی قاتلوا الذین یلونکم) ای یقربون منکم من الکفار
ولا اکفر من النفوس لنعم الله ولا یلی الانسان اقرب الیه من نفسه فجهاد النفس
الجهاد الاکبر واعظم جهاد العدو ولان جهاد العدو وقد یقع من العبد للریاء والسمعة
والحمیة وجهاد النفس امر باطن لا یطلع علیه الا الله ولا یکون الا لله) حق تبارك
وتعالی کلام مجیدنده بیورورلرکه مقاتله ایلکز ای مؤمنلر کفاردن سزه قریب
اولان دشمنله تفسیر غایة الامانیده بویله دیرکه (امر بقتال الاقرب من الکفار
فان ضرره اشد والحذر منه اکثر ثم الاقرب فالاقرب وشیخ حضرتلری دخی بیوررلرکه
انسانه نفسندن اقرب بوقدر واللهك نعمتنه نفوسدن اکفر برشیء یوقدر * پس
جهاد نفس جهاد اکبردر وعدوی ظاهره مجاهده‌دن بواعظمدر زیرا عدونك
جهادی آز اولورکه ریا وسمعه وحمیت ایچون دخی اولور وجهاد نفس برکیزلو
امردرکه آنی الله‌دن غیری مطلع اولمز وهمان بو جهاد الله ایچون اولور پس
کرکدرکه سالك همان کندو نفسنه عداوت ایلیه وانك شرندن دائما حقه
استعاذه قیله (نظم) ودع ماعداها واعد نفسك فهی من * عداها وعذ منها
باحصن جنة (نثر) یعنی حضرت حقدن ماعدا سن ترك ایله ونفسکه عداوت ایله زیرا
نفسك اول حضرتك عداسیدر واول نفسکدن صقن محکم اولان سپره * احصن
جنه‌دن مراد یا عنایت الهیه ویا شریعت نبویه ویا شیخ کاملدر پس نفسله مجاهده
اکادیرلرکه اولا آنی هوا ومشتهیاتندن وآرزو ولذاتندن نهی ایده‌سن وهرنه دیلرسه
خلاف مرادی اوزره کیده‌سن اندنصکره انی جمیع معاصی ومناهیدن قطع
اید نجه مجاهده ایده‌سن اندنصکره جمیع اخلاق ذمیمه وافعال ردیه‌دن منع

ایدوب انی بالـقیله سن اندنصکره اطعمهٔ نفیسه یمدن والبسهٔ نعیمه کیمدن انی بری وعاری ایدوب اولمزدن اول اولدیره سن وخشب یابس کبی قیله سن (کما قال رسول الله صلی الله علیه وسلم اخشوشنوا واخشوشبوا وامشوا حفاة عراة لعلکم ترون الله) اخشوشن الرجل دیرلر (اذا اشتدت خشونته یعنی جاهدوا النفس بالخشونة بمخالفة هواها) دیمکدر (اخشوشب فلان شیئا) دیرلر فلان کسنه برشیئی خشب یابس کبی قیلدی دیمك معناسن ویررلر اخشیشاب نفسی عماده مبتذل قیلوب اکا غلاظت ایتمك معناسنده دخی استعمال ایدرلر پس تقدیر کلام (اجعلوها کالخشبة الیابسة بالمجاهدة راجین رؤیة الله) دیمك اولور (مثنوی) ای خنك انکو جهادی میکند * بربدن زجری ودادی میکند * تا توانی جهد میکن ای کیا * درطریق انبیا واولیا * کافرم من کرزیان کردست کس * دره ایمان وطاعت یکنفس (نثر) اولا مجاهده یه اوج سلاح لازمدر اول اوج سلاح اولمینجه نفس صلاح بولمز وروی فلاحی کورمز نتکیم شیخ عطار حضرتلری بیوررلر (مثنوی) خنجر خاموشی وشمشیر جوع * نیزهٔ تنهایی وترك هجوع * هرکرامی نبود این هرسه سلاح * نفس اوهرکزنیاید باصلاح (نثر) پس اول مجاهدکه (اقتلوا نفوسکم بسیوف المخالفات) فحواسنجه نفسنی سیوف مخالفات ایله قتل ایده (وموتوا قبل ان تموتوا) مغزاسنجه اولمزدن اول اوله جناب حق انی حیات ابدیه ایله زنده وسعادت سرمدیه ایله فرخنده قیله * مشایخ کبارك (ما الحیاة الا فی الموت) دیدکلری بوکا اشارتدر یعنی (لا حیاة للقلب والروح الا فی اماتة النفس الجموح) دیمکدر مشایخ صوفیه نك اعظمندن حاتم اصم حضرتلری بیوررلرکه (من دخل فی طریقنا هذه فلیجعل لنفسه اربع موت موت ابیض وموت اسود وموت اخضر وموت احمر الموت الابیض الجوع والموت الاسود احتمال اذی الناس والموت الاخضر لبس الخرقة والموت الاحمر مخالفة النفس والهوی) پس بو موتلری نفسه اختیارا ایلمك رؤیت حقه وسیله ووصلت الهیه یه ذریعه اولور موت اختیاری ایله اولمین حق بو دنیاده کورمز ووصالنه ایرمز (کما قال علیه السلام لن یرا احدکم ربه حتی یموت (وکذا قال الشیخ ابو مدین من لم یمت لم یر الحق) زیرا حقله عبد ماییننده حاجز حصین وحجاب متین حبس نفسدر انك موت وازاله سی رؤیته ووصلته بسدر (اعظم حجاب بینك وبین الله نفسك) دیمشلردر انلیچون (شعر) بینی وبینك انی ینازعنی * فارفع بفضلك انی من البین (نثر) دعاسن قیلمشلر وبعض عاشقلر دخی بو حیات طیبه یی ممات نفسده

كورد كارندن اقتلونى اقتلونى ياثقات * ان فى قتلى حيات فى حيات (نثر) صداسن اورمشلر وشهيد تيغ عشق اولمغى جانلرينه منت بيلمشلر كما قال ابن الفارض (نظم) وانى الى التهديد بالموت راكن * ومن هوله اركان غيرى هدت (نثر) يعنى تحقيقا بن موتله تهديد اولنمغه مائلم كه انك هول وخوفندن بندن غيرينك اركانى تهديد اولنمشدر روزبهان بقلى حضرتلرى عرايسده بو آيتك تفسيرنده بيوررلركه (قال الله تعالى ولا تقولوا لمن يقتل فى سبيل الله اموات بل احياء ولكن لا تشعرون) اى لا تقولوا لمن يقتل فى سبيل الله بسيف العشق والمحبة اموات بل احياء بعد فنائه عن حياة البشرية بحياة الربانية ولكن لا تشعرون لانكم محبوسون بين الوجود والعدم وياحسرة على العباد) آيتنك تفسيرنده دخى بيوررلر (يقول الله من هرب منى الى نفسه احرقته بالتأسف على فوتى اذا شاهد غدا مقامات ارباب الفنا فى) يدل عليه قوله تعالى (ياحسرة على العباد) وهذا قول لا يقوله الا المحترق بنار التأسف يتأسف على ما قصر فى فناء نفسه لله وفى الله وقت كشوف الحقيقة) كشتۀ تيغ عشق اولمين كسهلر ياربن فنا فى الله اولان كسهلرك مقاماتن كورد كارنده افناى نفس ايتمده تقصير ايلدكلرى اوزره تأسف ايدهلر پس سعادت اول كسهيه كه ميدان محبتده كشتۀ تيغ عشق يار اوله كشتۀ شمشير يار اولانك ديتى وصلت يار در (كما قال الله تعالى من احبنى قتلته ومن قتلته فعلى ديته ومن على ديته فانا ديته (نظم) هر كرا تيغ محبت سر بريد * بر مقام اوج اوادنى رسيد (نثر) كشتۀ تيغ كفار اولانك ديتى دار قرار در پس شهيد تيغ كفار بو قدر دولت بايدار ونعم دار قرار بوليجق شهيد غفار اولان نقدر انوار واسرار ونيجه مرتبۀ عالى مقدار بولمق كرك قياس ايله (نظم) با كشتۀ دشمن آن كرامت كردند * بنكر كه چها كنند با كشتۀ دوست * پس شرط طريق محبت نفسى اولمزدن اول اولدرمكدر وروح عزيزى وصال يارله كولدرمكدر جمله واصلين بويله قيلمشلردر واولمزدن اول اولمشلردر بعده حيات ابديه ايله حى اولمشلردر اولمزدن اول اولان اصحاب تحقيقك كزيدهسى حضرت ابو بكر صديقدر كه انك شان شريفنده حضرت رسول صلى الله عليه وسلم بيوردبلر (من اراد ان ينظر الى وجه ميت يمشى على وجه الارض فلينظر الى ابى قحافه) پس نفسى اولمزدن اول اولدرمك وقتل مرتبه سنه ايركورمك آرزوسنه مخالفت وتوبه وانابتله اولور تكيم بنى اسرائيلك توبهسى ظاهرا قتل نفس ايتمك اولدى اما بو امتك توبۀ حقيقينى معنا قتل نفس ايتمكدر بو كلامه مناسب امام قشيرى بو آيت كريمهنك تفسيرنده

دیرکه قال الله تعالی واذ قال موسی لقومه یاقوم انکم ظلمتم انفسکم باتخاذکم العجل فتوبوا الی بارئکم فاقتلوا انفسکم) التوبة بقتل النفوس غیر منسوخة فی هذه الامة الا ان بنی اسرائیل کان لهم قتل انفسهم جهرا وهذه الامة توبتهم بقتل انفسهم معنا (کما قال علیه السلام موتوا قبل ان تموتوا) والناس یتوهمون ان توبة بنی اسرائیل اشق ولیس کما توهموا فان ذلک کان منهم فی حالة واحدة واهل الخصوص من هذه الامة قتلوا انفسهم فی کل لحظة بسیوف الریاضات والمنع عن الشهوات قیل (لیس من مات فاستراح بمیت * انما المیت میت الاحیاء قبور الوری تحت التراب والثری رجال لهم تحت الثیاب قبور) پس سالک نفسنی اولدورنجه وحیات ابدیه ایله دیرلنجه مجاهده دن خالی اولامق گرک ونفسک حیله ومکرنه آلدنمامق گرک تا مشاهده سی کماله ایره وحقیقتی انبیا واولیا کوردیکی کبی اولدخی درست کوره زیرا (المشاهدة تحصل بقدر المجاهده) دیمشلردر (واجرکم بقدر تعبکم) حدیثیله خوش عمل قیلمشلردر * ابن فارض حضرتلری دخی بورایه مناسب بیورمشلرکه (نظم) فجاهد تشاهد فیک منک وراءما * وصفت سکوتا عن وجود سکینتی (نثر) یعنی ای سالک مجاهده ایله تا مشاهده ایلیه سن کندو وجودکده کندکدن بنم وصف ایلدیکمک وراسنده وجود سکینه دن نتیجه سکون واطمینان مشاهده ایلیه سن * پس طریق حقده مشاهده مجاهده سز وعلوم وعرفان وحال وکمال هرنه ایسه مکابده سز اولمدیغی ایچون حق سبحانه وتعالی کلام مجیدنده (والذین جاهدوا فینا لنهدینهم سبلنا) بیوردی معناسی شریفی شول کمسه لرکه بزم طریقمزده ویا بزم حقمزده مجاهده ایدرلر بز انلره البته هدایت ایلرز یولمزی (قال البیضاوی اطلق المجاهدة لیعم جهاد الاعادی الظاهرة والباطنة بانواعه لنهدینهم سبلنا ای سبل السیر الینا والوصول الی جنابنا) دیمکدردیر وصاحب مدارک فینا ده کی فی حرفنی بمعنی لام اجل طوتوب بویله تقدیر ایلرکه (فینا) ای لاجلنا ولوجهنا خالصا وقال ابن عطا (والذین جاهدوا فینا) ای فی رضانا لنهدینهم سبلنا ای سبل الوصول الی لقانا) مجاهد اولنلرک وسعی وکوشش قیلنلرک حقنده وشاننده بو حدیث شریفی امام بخاری ابوهریره دن روایت بیورررکه حضرت صلی الله علیه وسلم بیورمشلر (ان فی الجنة مائة درجة اعدها الله للمجاهدین فی سبیله کل درجتین ما بینهما کما بین السماء والارض یعنی تحقیقا جنت ایچره یوزدرجه واردرکه الله تعالی آنی بولنده مجاهده قیلنلر ایچون اعداد واحضار ایلدی هردرجه نک ما بینی ارض وسما ما بینی

مقداری اوله (قال ابن ملك وهذا التفاوت يجوز ان يكون صوريا اومعنويا فيكون المراد من الدرجة المرتبة فالاقرب الى الله يكون ارفع درجة ممن دونه) پس بو جنت آجلده اولان بو زدرجه نك اصلی جنت سلوككده اولان مراتب ودرجاتدركه مجاهد فی سبيل الله بودنياده بودرجه لره واصل اولور كيمسی جميع درجه ومرتبه لری مجاهده ايدوب كورر وبرحالتدن براعلا حالته دخی نقل قيلور (كما قال الجنيد العبد ينتقل من حالة الى حالة ارفع منها) وبعضيسی مراتب سلوكدن برمرتبه ده اقامت قيلور واول مرتبه دن لذت آلور* پس اول مرتبه اكا مقام اولور اكر اول مرتبه دن ترقی قيلمزسه اول مرتبه نك دناءتن بيلمز ومافوقنده اولان مراتب ومقاماتك فروعنه واسرارينه مطلع اولمز نتكيم بو حديث شريفده بو معنايه اشارت واردر (قال صلى الله عليه وسلم انه ليغان على قلبی وانی لاستغفر الله فی كل يوم مائة مرة) (قال بعض اهل التحقيق ان العبد لا يصلح له مقام حتى يرتفع عنه ثم يطلع فيصححه وكان النبی عليه السلام فی نهاية الكمال فی الارتقاء الى درجات الجلال وكان عليه السلام اذا ارتقى الى حالة ولاحظ ما فی حالته الاولى من النقص استغفر عنه) معناى شريفی تحقيقا شان بودركه بنم قلبم اوزره بر پردهٔ رقيق بوريتور وتحقيقا بن هركونده يوز كره اللهدن مغفرت طلب ايلرم ابن ملك بعض اهل تحقيقدن نقل ايدوب ديركه بعض اهل تحقيق ديديلر تحقيقا عبده مقام اطلاقی صحيح وصالح اولمز حتى اول مقامدن مرتفع اوله وترقی قيله اندنصكره مقام اوّله مطلع اوله وانی تصحيح قيله ونبی عليه السلام درجات عظمت وجلاله ارتقاء ايلمكده كمال مرتبه ده ايدی وهركاه كه برحالتدن برحالت اخرايه ارتقا ايلسه لردی وحالت اولى ده اولان نقصی ملاحظه قيلسه لردی اول مرتبه دن استغفار ايدرلردی وانی كويا ذنب عد ايدرلردی اكرچه اول مرتبهٔ اولى دخی فی حد ذاته غيره نسبت اولنسه برشريف مرتبه دروليكن همت عاليه لری اول مرتبه يی دون عد ايدوب دخی اعلاسنه همت قيلرلردی انكچون حسان اول حضرتك همت عليه سن مدح ايدوب ديركه (شعر) له همم لا منتهى لكبارها* وهمته الصغرى اجل من الدهر (نثر) كذلك انك وارثی اولان مقربلر دخی هرمرتبه يه كه ايرهلر اندن كذار ايدرلر تا مرتبهٔ فنايه ومقام اوادنی يه وارنجه وتوحيد صفات وذاته ايرنجه ارتقا قيلرلر نتكيم حضرت مولانا بوترقيلره ترغيب وتحريض ايدوب بيورررلر (مثنوی) ای برادر بی نهايت دركهيست * برهرآنچه ميرسی باالله

مایست (نثر) پس کرکدرکه سالك تا فنا اندر فنا بولنجه وبقا اندر بقایه ایرنجه وغیرت مرتفع اولنجه ووحدت ذات ظهوره کلنجیه دك همت عالیه برله مجاهده قیله ودرجات ومراتبدن برینه آلدانمیه تا کیم حقیقة کامل ومکمل وواصل حق اوله * پس اول درجات ومراتبی بربربر علی الترتیب من اوله الی آخره بیان ایده لم تا سالك مراتب سلوکه واقف اوله ومقام ومنزلنی بیله بعض سالك علما بوجمله مراتبی بیلور ومشاهده قیلور ولکن وجدانا کندینك حالی اولمینجه مجرد بو مراتبه علم فائده ویرمز زیرا بو مراتبی بیلمدن مراد عمله کتورمکدر واکر عمله کتورمزسه بو مرتبه لردن برینه واصل اولمامش اولور * مثلا برکسه کعبه نك منازلنی علمله بیلسه ولکن وطنندن آیریلوب سفر قیلوب اول مقاملری بعینه کورمسه وعمله کتورمسه انك منازل راه کعبه یی بیلمسنه اعتبار اولنمز * چوق کسه کوررزکه معاصی ومناهیدن دخی توبه وانابت ایلزدن اول کندوینی توحید ذات مرتبه سنه واصل زعم ایلر مع هذا سلوکك اول مرتبه سی توبه وآخر مرتبه سی توحید ذاتدر * پس بویله کسه قیاس ایلرکه سلوك عملسز همان علمله اوله حالبوکه علم عمله مقارن اولمق شرطدر پس شرط بولنمینجه مشروط حاصل اولمز * امدی لازمدرکه اولا سالك راه حق جمیع معاصیدن توبه ایده اندنصکره انابت ایده اندنصکره هردمده اولان احوالنی محاسبه ایلیه تتکیم علی الترتیب درجة بعد درجه ذکر اولنان درجات مائه یی اون بابه تقسیم وتحریر وتقریر قیلدم ذکر اولندیغی اوزره عمله کتوره تا کیم کندوینی مرتبهٔ کماله یتوره پس بو یوز درجه یی که سالك اله کتوره واسرار وعلومنه واقف اوله بین العبد وبین الله نقدر نور وظلمتدن مقامات ومراتب وار ایسه انلره جمله عارف اولورا کرچه ابو بکر کتانی حضرتلری بین العبد وبین الحق بیك مقام واردر نور وظلمتدن بیورمشدر (کما قال ان بین العبد والحق الف مقام من نور وظلمة) لکن بو بیك مقام ذکر ایلدیکمز بوز مقامك فروعیدر * پس اصول مقاماته عالم اولان فروعنه دخی عالم اولورا نکیچون تطویل کلامدن حذر ایدوب یوز درجه اوزره اختصار قیلدم وهر بر درجه یه مناسب کلمات ثقاتی بولدم واستشهاد قیلدم تا سالك بیلرلر کلامیله فائده مند اوله لر والله اعلم بالصواب

(قسم ثالث)

(مراتب سلوکی ودرجات مائه یی بیان ایلر)

بو قسم دخی اون باب اوزره قیلنمشدر وهر باب اون درجه یی شامل اولمشدر

(باب اول بدايت سلوكده اولان درجاتى بيان ايلر)

(درجۀ اولى يقظه بيانندەدر)

حق سبحانه وتعالى حديث قدسيسنده حضرت داوده خطاب ايدوب بيوررلركه (ياداود كن يقظانا وارتد اخوانا وكل خدن لايوافقك على مسرتى فهولك عدو فلاتصاحبه) يعنى اى داود اويانق اول ودينده اولان اخوانه ليقت قيل هردوستكه سكا بنم طاعتم اوزره موافقت ايتمزاول سنك عدوكدر اكا مصاحب اولمه بوحديثده يقظاندن مراد خواب غفلتدن بيدارلقدر وسنۀ جهالتدن بيزارلقدر پس كركدركه اولا سالك خواب غفلتدن اويانه ورضاى حق ايچون قيام قيله (كما امر الله تعالى حبيبه وقال (قل انما اعظكم بواحدة ان تقوموا لله) بواحدة اى بخصلة واحدة او بصفة واحدة) تقديرنده در (ان تقوموا) يامدخيت اوزره منصوبدر ويا خود مبتداى محذوفك خبريدر اى لوجه الله ديمك اولور *تقدير كلام دى ياحمد سن بونلره بن سزه وعظ ايتمزم الابرخصلتى كه اول سزلك خالصا لوجه الله خواب غفلتدن اويانوب كهوارۀ جهالتدن قالقمكزدر *پس شك يوقدركه انسان بدايت حالنده خواب غفلت وكهوارۀ جهالتده مقتضيات طبيعتله نايم ومشتهيات نفسانيتله كالبهائمدر (مثنوى) چون بحق بيدار نبود جان ما * هست بيدارى چو دربندان ما (نثر) قال صلى الله عليه وسلم الناس نيام فاذا ماتوا انتبهوا) ناس نوم غفلتده در اولدكارى زمان متنبه اولورلر ولكن سالك اولنلر اولمزدن اول اولوب خواب غفلتدن نجات بولوب اموردينيه ده هردم بصير وبيدار اولورلر بركمسه نك كه قلب وروحى بيدار واكاه اوله بحسب الظاهر انك كوزلرى اويوسه ده عند اهل التحقيق اكا نايم دينلمز زيرا انك نومى نبى عليه السلام نك نومى كبى اولور نكيم بيورريلر (عيناى تنامان ولاينام قلبى عن رب الانام) پس بيدارلقدن مراد قلب وروحك بيدارلغيدر وقلب وروحى اوياندرمغه برمنبه واستاد لازمدركه آيت نصح وموعظتى طالبك قلب خواب آلودينه اوره حتى انك خواب آلودينه اوره حتى انك خوابنالك اولان روحى خواب غفلتدن قورتيلوب اورى طوره بعد الانتباه كندوينى نه مقامده ونه منزلده در كوره وكندويه لازم اولانى تدارك قيله وعلامت انتباه اولدركه طالب نفسنك فساد ومعصيتن وقباحت وشناعتن كوره وبيله پس اندن صكره توبه وانابته مسارعت قيله

درجۀ ثانيه توبه يى بيان ايلر

(قال الله تعالى يا ايها الذين امنوا توبوا الى الله توبة نصوحا) توبه لغتده رجوعه دیرلر (ومشایخ التوبة هي الرجوع من مخالفة حكم الحق الى موافقته) دیو تعریف قیلدیلر که مراد قلبك رجوعیدر* پس بركمسه نك قلبی معصیتدن وحكم حقه مخالفتدن رجوع ایتمسه ولكن لساننده توبه دیسه اكا توبة الكذابين دیرلر (كما قال علي توبة الكذابين على اطراف السنتهم) نصوح صیغهٔ مبالغه در لغتده خالص معناسنه در تنكیم عسل ناصح دیرلر اذا خلص من الشمع تقدیر كلام (اى خالصة صادقة مبالغة في الصفاء عن شوائب الذنوب) دیمكدر ومعناى آیت كریمه بویله دیمك اولور كه اى مؤمنلر عن صميم البال رجوع ایلكز جمیع معاصی ومناهیدن الله رضاسنه خالصة وصادقة وشوائب ذنوبدن صفوتده مبالغه اولان توبه ایله دیمك اولور معاذ بن جبل حضرت رسولدن سؤال ایلدیلر كه (ما التوبة النصوح یا رسول الله) قال عليه السلام ان یتوب التائب الى الله فلا یعود الى الذنب كما لا یعود اللبن الى الضرع) تنكیم حضرت مولانا بشنجى جلدده بیوردیلر وبو حدیثی تفسیر قیلورلر توبهٔ نصوح آنست كه شیراز پستان برون آید باز در پستان نرود آنكه توبهٔ نصوحی كرد هرگز ازان گناه یاد نكند بطریق رغبت بلكه هردم نفرتش افزونتر باشد وآن نفرت دلیل آن بود كه لذت قبول یافت الى آخره ای درویش توبه اوچ قسمدر توبهٔ عوام وتوبهٔ خواص وتوبهٔ اخص خواصدر (قال ذو النون توبة العوام عن الزلات وتوبة الخواص عن الغفلات وتوبة اخص الخواص عن رؤية الحسنات) زیرا اخص خواص اول كمسه لردر كه خیرات وحسناتی وعباداتی وطاعاتی كندولردن بیلمزلر بلكه اورته ده كندولری كورمزلر انكیچونكه انلرك نظر شهودنده وجودلرین كورمك وبر شیئی كندولردن بیلمك ذنب عظیمدر (كما قال عليه السلام وجودك ذنب لا یقاس به ذنب آخر) پس بونلر توبه لری وجودلرندن ودخی جمیع ماسوى اللهدن ایدرلر (كما قال النوری توبة العارفین عن كل ماسوى الله) بلكه اصل توبه توبه دن توبه ایتمكدر (كما قال رویم اصل التوبة ان تتوب من التوبة وقال ابن العریف قد تاب اقوام وما تاب من التوب الا انا كذا في الفتوحات) وحضرت مولانا دخی بو كلماته مناسب بیوردیلر (مثنوی) ای خبرهات از خبرده بی خبر* توبهٔ تو از گناه تو بتر* ای تو از حال گذشته توبه جو* كی كنی توبه ازین توبه بگو* راه فانی گشته راه دیگرست * زانكه هشیاری گناه دیگرست (شرح) اكمل كملین اولان مقربلرك توبه سی بودر ماضی بونلرك قتنده ذكر اولنمز ومستقبله نظر قیلنمز حال گذشته دن توبه جو اولمق

دخی بونلرك قتنده براخر كناهدر زیرا بونلر ابن الوقتدر كچمش زمانك توبه سنه مشغول اولمق وقتك حكمنی ضایع قیلمقدردیرلر * واصلنده وقتك حكمی اولدركه جمیع ماسوی دن توبه ایدوب بلكه تائب اولان وجودكدن دخی توبه ایدوب حق بولمقدر دیرلر فاذا كان كذلك فانی اولنلرك توبه سی وراهی ابرار واخیارك توبه سی وراهی كبی دكلدر زیرا بونلرك قتنده هشیارلق بیله بر كناه آخردركه هشیارلغك شانی باوجود اولمق وخیرات وحسناتی كندویه اسناد قیلمقدر * پس بونلرك طریقنه باوجود اولان كمسه كیده مز شیخ حضرتلری فتوحاتك یتمش بشنجی بابنده ترك توبه بابنده بیوررلركه (شعر)

متی خالفته حتی اتوب * فترك التوب یؤذن بالشهود
فقل للتائبین لقد حجبتم * عن ادراك الحقائق بالورود

اعلم ان من كانت صفته (وهو معكم اینما كنتم) وهو بكل شیء محیط) (ونحن اقرب الیه منكم ولكن لاتبصرون) فلا یتوب الا من لایشعر ولا یبصر هذا القرب فلا یصرف العبد معناه الی معنی آخر الا والحق فی الصارف والمصروف والصرف فالی این یتوب ذلك العبد ولهذا قالت الجماعة التوبة ترك التوبة والتوبة من التوبة فنفیها اثبات واثباتها نفی فترك التوبة التبری عن دعوی التوبة ترجمه سی بودركه بن نه زمان حقه مخالفت ایلدمكه حتی بن توبه ایلیم انكچون توبه یی ترك ایلدم زیرا ترك توبه مشاهدهٔ حقی مؤذن ومشعردر * پس سن تائب اولنلره دیكه تحقیقا سز محجوب اولدیكز ورودله اولان حقایقك ادراكندن بیل ای طالب اسرار حقیقت كه تحقیقا شول كمسه نك كه صفتی هر نرده ایسه الله انكله بیله اولمق اوله ودخی اول الله هر شیئی محیط اولدیغی بیله ودخی جناب حق انكا جمیع ناسدن قریب اوله ولكن ناس اول قربی كورمیه لر پس بویله كمسه توبه ایلمز الا بو قربی بیلمین وكورمین كمسه دن پس برقولی مرادی ویاخود فؤادی برمرادآخره صرف قیلمز الا جناب حق جل شانه صارفده ومصروفده وصرفده حاضر وموجوددر * پس بوصفتلو قول نه یره رجوع ایلسون بومعنایی مشاهده قیلدقلری ایچون بعض جماعت توبه ترك توبه دردیدیلر وتوبه دن توبه قیلدیلر زیرا توبه نك نفیی اثبات واثباتی نفیدر زیرا ترك توبه دعوای توبه ایتمدن تبریدر حقیقتده توبه خود بودر واثبات توبه كندویه بر وجود اثبات ایتمكدر * پس حقیقتده توبه سزلك خود بودر ای اخی بو مرتبه اهل شهودك مرتبه سیدر اهل وجودك مرتبه سی دكلدر پس منزل بشریتده ومقام طبیعتده قالنلر بوكونه

سوزلره مغرور واولمامق کرکدر نفسه اهل کمالك حال وقاليله حجت ورخصت ويرمك کرکدر زيرا دخی بقيهٔ نفس موجوده ايکن بوکونه قيل وقالی کندونك حالی زعم ايلمك عين وبالدر * پس بونلرك مرتبه سنه ايره سن وبونلر کورديکن کوره سن اول زمانده بو سوزلرسکا حلالدر همان کرکدرکه توبه دنصکره انابت قيله سن وانابت ندر بيله سن

* درجهٔ ثالثه انابتی بيان ايلر *

(قال الله تبارك وتعالی وانيبوا الی ربكم واسلموا له من قبل ان يأتيكم العذاب بغتة وانتم لا تشعرون) يعنی سز رجوع ايلكز ربکزه ودخی انك امرينه منقاد اولولكز سزه فجأةً عذاب کلزدن اول شول حالتده که سز انی بيلمزسز اکرچه انابت دخی لغتده رجوعه ديرلر ولکن بينهماده فرق واردر توبه حقك امرينه مخالفتدن موافقته رجوع ايتمکه ديرلر انابت امر حقه موافقتی وار ايکن اللهه رجوع ايتمکه ديرلر نتکيم عثمان مغربی حضرتلری دخی بويله فرق ايدوب بيوررلر (الانابة اجل من التوبة لان التائب اذا رجع من المعاصی والمخالفات يسمی تائبا ولا يسمی منيبا والمنيب راجع الی ربه بالكلية وفاقا) اما ابو علی دقاق حضرتلری توبه يی اوچ مرتبه يه تقسيم ايدوب انابتی توبه نك اوسط مرتبه سی طوتمشدر (كما قال التوبة علی ثلاثة اقسام لان لها بداية ووسطا وغاية فبدايتها يسمی توبة واوسطها يسمی انابة وغايتها يسمی اوبة فالتوبة للخائف والانابة للطامع والاوبة لراعی الامر الالهی) وشيخ الاسلام حضرتلری منازل السائرينده بيوررلرکه (الانابة ثلاثة اشياء الرجوع الی الحق اصلاحا كما رجع اليه اعتذارا والرجوع اليه وفاء كما رجع اليه عقدا والرجوع اليه حالا كما رجع اليه اجابة) يعنی انابت اوچ شيدر حقه رجوع ايلمکدر عبادات وطاعاتی اصلاح ايلمك جهتندن نتکيم عند التوبه ذنوب ومعاصيدن رجوع ايلدی ايدی حقه اعتذار يوندن ودخی حقه رجوع ايلمکدر عهدينه وفا ايلمك يوندن نتکيم رجوع ايلدی ايدی عقد توبه ايتمك يوندن وياخود رجوع ايلمکدر اول حقه حال يوندن نتکيم رجوع ايلدی ايدی عند التوبه (توبوا الی الله جميعا ايها المؤمنون) امرينه اجابت ايتمکله * برکسنه اعمال وطاعاتی اصلاح ايتمك جهتندن حقه رجوع ايلمز الا اوچ وجهله اولا بينك وبين الله نقدر ذنوب وعيوب وار ايسه اندن توبه ايتمکله وعثرات وزلات وسيئاته توجع وتندم ايتمکله وفوت اولان فرايض وواجبات وحقوقی ادا ايتمکله اولور وکذلك وفا ايتمك جهتندن دخی حقه

رجوع ايلمك مستقيم اولمز الااوچ وجهله اولا لذت ذنوبدن خلاص اولمغله ثانيا اهل معصيته حقارتله باقمامغله وثالثا انلره حقدن مغفرت ورحمت رجا ايدوب نفسى انلردن زياده مذنب وعاصى بولمغله اولور * وكذلك حالا دخى حقه رجوع ايتمك صحيح اولمز الااوچ وجهله اولور اولا (والله خلقكم وماتعملون) آيتنك فحواسى اوزره خالق الافعال وموفق الاعمال انى بيله سن ثانيا كندوكى بين يدى الله مضطروا كالميله مفتقر كوره سن ثالثا كندوكى عامل وتائب بيلمدن ومحسن ومنيب آكلمدن برى قيله سن واولمزدن اول اولوب حساب اولنمزدن اول حساب اولنه سن

*** درجهٔ رابعه محاسبه‌يى بيان ايلر ***

قال رسول الله صلى الله عليه وسلم حاسبوا انفسكم قبل ان تحاسبوا وزنوا اعمالكم قبل ان توزنوا وموتوا قبل ان تموتوا) معناى شريفى سز حساب ايلكز امتم نفسكزى يوم قيامتده محاسبه اولنمزدن اول واعمالكزى وزن ايلكز موازين عقل وشرعله روز محشرده وزن قيلنمزدن مقدم زيرا هر كيمك كه ترازوى عقل وشرعده اعمال صالحه واقوال صادقه‌سى برخواى (فامامن ثقلت موازينه فهو فى عيشة راضية) ثقيل كاسه يارين قيامتده دخى انك موازينى ثقيل كاوب عيش مرضيه اولان اولدروهر شول كسنه نك كه موازين عقل وشرعده اعمال حسنه‌سى خفيف وافعال سيئه‌سى ثقيل كله (وامامن خفت موازينه فامه هاويه) مقتضاسنجه اول كسنه نك مقرى هاويه ومسكنى نار حاميه در * پس كركدر كه نفسكى بو دنياده محاسبه ايده سن ودار آخرته مأمون وموزون كيده سن شيخ حضرتلرى فتوحاتك اوتوزاوچنجى بابنده بيوررلر (وكان اشياخنا يحاسبون انفسهم امتثالا لامر الرسول على ما يتكلمون به وما يفعلونه ويقيدونه فى دفتر فاذا كان بعد صلوة العشاء دخلوا فى بيوتهم يحاسبون انفسهم واحضروا دفترهم ونظروا فيما صدر منهم من قول وعمل فقابلوا كل عمل بما يستحقه ان استحق استغفارا استغفروا وان استحق توبة تابوا وان استحق شكرا شكروا الى ان تفرغ ما كان منهم فى ذلك اليوم وبعد ذلك ينامون ولقيت من هؤلاء الرجال اثنين ابو عبد الله المجاهد وابو عبد الله بن القسوم كان هذا مقامهم وكانا من اقطاب النياتيين) ترجمه‌سى بودركه بزم شيخلرمز حساب ايدرلردى نفسلرينى حضرت رسولك (حاسبوا انفسكم قبل ان تحاسبوا) امرينه امتثال ايچون تكلم ايلدكارى واشلدكلرى شئ اوزره واول كلاملرين وفعاللرين بردفتره قيد ايدرلردى * پس

بعد صلوة العشاء اولرینه داخل اولوب نفسلرینی محاسبه ایدرلردی ودفترلرین
حاضر قیلرلردی وا کا نظر ایدرلردی انلردن صادر اولان قول وعمل هر نه ایسه
مستحقنه مقابل ایدرلردی اکر اول عمل استغفاره مستحق ایسه استغفار
واکر توبه یه مستحق ایسه توبه واکر شکره مستحق ایسه شکر ایدرلردی اول کون
بونلردن اولان شیلردن فارغ اولنجیه دك اویوزلردی وشیخ بیوررلرکه
بن بو صفتلو رجالدن ایکی کمسه یه ملاقی اولدم بری عبدالله بن مجاهد
وبری دخی ابو عبدالله بن قسوم بونلرك مقامی بوایدی وبونلر نیت ایدیجیلرك
اقطابی ایدی * ای درویش طالب حق اولنلر رعایت او قاتده بویله اهتمام واحتیاط
ایدرلر ایمش پس عمر نازنینی هر کون عبث یره ضایع قیلن نیجه طالب حق اولور
بلکه مغبون ومخذول قالور نتکیم بو حدیث شریفی که حسن بن علی وکاه حضرت
عائشه وکاه حسن بصریدن روایت ایدرلر (قال النبی علیه السلام من استوی
یوماه فهو مغبون ومن کان یومه شرا من امسه فهو محروم ومن لم یکن فی زیادة
فهو فی نقصان ومن کان فی نقصان فالموت خیر له وفی روایة اخری فهو ملعون
(مثنوی) کفت احمد هر که دو روزش یکیست * هست مغبون وکرفتار شکیست
* بی یقینی می زید در ابلهی * پر زبادی همچو انبان تهی * سوی دوزخ میرود
این رد باب * ماند اندر احتراق واضطراب (نثر) قال ابن العطا فی الحکم
ما من وقت یرد الا ولله فیه علیك حق جدید وامر اکید) یعنی هیچ بر وقت
یوقدر که اول وقت وارد وداخل اوله الا الله ایچون اول وقتده سنك اوزریکه
عبادات ظاهره دن ومعاملات باطنه دن حق جدید وامر اکید ثابتدر
عبادات ظاهره صلوة وصیام وسائر واجبات کبی ومعاملات باطنه مناجات
وتوجهات وتجلیات وواردات کبی وهر وقت ایچون بر عبادت وضع اولنمشدر
وبر خاصه وبر معامله قونلشدر اکر بر وقت عبادتی فوت اولسه وانی بر آخر
وقتده قضا قیلسك اول قضا ایلدیکك وقتك خواص ومعاملاتی فوت اولور نتکیم
جنید حضرتلرندن نقل اولنور که بر کون مریدلرندن بری انی محزون کوردی
(فقال له ما حزنك یا ابا القاسم قال فاتنی ورد من اورادی فقال له صاحبه اقضه
فقال کیف اقضه فالوقت مصروف بامر آخر اهم منه) جنید حضرتلرینك
بو کلامی هم وقت اتیه نك خاصه سنی وقت ماضیه دن اهم اولدیغنی مشعر اولور
وهم ورد اوقیمانك فائده سنی ورد اوقومیانك ضررینی مذکر اولور زیرا اول
مرتبه ده اولان کامل فوت ورد دن محزون اولیجق مبتدی اولانك جکری

پرخون

برخون اولمق كرك زيرا وار دانك اولماسى وردك اولماسندن اولور ديمشلر (كما قالوا من لا ورد له لا وارد له) وورده حقارت ايله باقوب ورد اوقومق لازم دكلدر دينلره مكر ومخدوعدر دو تسميه قيلمشلر (كما قال ابن عطا استحقار الورد من المكر والاستدراج للعبد ويكون منشأ ذلك تلوح له خيالات وتظهر له صور كمالات توجب استحسان حاله واختيار بطالته ورفض العبودية عنه وهو امارة الطرد والبعد نعوذ بالله) ابن عطا دير كه وردى حقير عد ايلمك استدراج ومكردندر عبده * وبو استحقار وردك منشأى اول عبده بعض خيالات لايحه وصور كمالات ظاهره اولور كه اول كمالات زعمى حالنى استحسان ايتمكى وعبوديتى ترك ايتمكى وبطالت اختيار قيلمغى موجب ومستلزم اولور بوايسه علامت طرد وبعددر نعوذ بالله انكچون حضرت مولانا كندولرى كامل زعم ايدوب عبادت وطاعتدن غافل وعاطل اولنلر ايچون بو بيتلرله تنبيه وتعليم ايدوب بيورديلر

(مثنوى)

من غلام آنكه او در هر رباط * خويش را واصل نداند بر سماط
بس رباطى كه ببايد ترك كرد * تا بمسكن در رسد يكروز مرد
هر كه نقص خويش را ديد و شناخت * اندر استكمال خود دو اسبه تاخت
علتى بدتر ز پندار كمال * نيست اندر جانت اى مغرور ضال
از دل واز ديده ات بس خون رود * تا ز تو اين معجبى بيرون رود

(نثر) بو اصل خيال احوال نفسه اعتماد وهوا وهوسه اعتياد ايلمدن حاصل اولور پس كركدر كه نفس وهوايه طابع اولميه سن وعمر نازنينى ضايع قيليه سن زيرا عمر كرانمايه يه عوض اولمز (كما قال ابن عطا ما فات من عمرك لا عوض له وما حصل لك منه لا قيمة له) وكذلك وقت عزيزه بدل بولنمز (كما قال الجنيد اذا فات الوقت لا يستدرك بشئ وليس شئ اعز من الوقت) وبو معنايه حضرت مولانانك بو بيتى دخى دلالت ايدركه بر كون ساكن وساكت اوتوررلردى احبادن بركمسه كلوب مجلسده اول سكوتى كورد كده سبب مكالمه اولسون ايچون ديديكه سلطانم بو كون فلان ديارك پاشاسى شهره كلدى عظيم دارات وشوكتله وفلان بكه دخى سلطان علاء الدين بكلك ويروب اول دخى عظيم خدم وحشمله كتدى همان دم بيورديلركه (نظم) مارا چه ازان قصه كه كاو آمد و خر رفت * هين عمر عزيز است ازين عربده باز آ (نثر) شيخ خضر تلرى فتوحاتك طقسان ايكنجى بابنده بيورديلر (ولقد لقى بعض اصحابنا بعض الابدال فى سياحته فاخذ يذكر له ما هم الناس عليه من فساد

الاحوال فی الملوك والولاة والرعايا فغضب البدل وقال له مالك وعباد الله لاتدخل بين السيد وعبده اتريد ان تبقى الالوهية معطلة الحكم اشتغل نفسك واعرض عن هذه الاشياء وليكن نظرك اليه تعالى وشغلك بالله) يعنی بزم بعض يارانمز سياحتنده بعض ابداله ملاقات اولدی * پس شروع ايلدی اكاذكر ايلمكه ملوك وامرا ورعاياده اولان احوالك فسادنی پس بدل حق اولان ولی غضب ايدوب اكا ديديكه سنك ايچون عباد اللهله نه كار واردر سن افنديسيله قولی ماييننه كيرمه استرميسنكه الوهيتی معطلة الحكم باقی قويه سن نفسكه مشتغل اول بواشيادن اعراض ايله نظرك اكا اولسون وشغلك همان اللهه اولسون فی الحقيقه كوزل سويلمش وبغايت ايو تأديب ايلمش احوال عالمه مشتغل اولمق عمر عزيزی تلف قيلمقدر وسرمايهٔ كرانمايه يی ضايع ايدوب مفلس وكدا قالمقدر (نظم) تلف كردی بهرزه نازنين عمر * نكويی درچه كارست اين چنين عمر (نثر) قال علی رضی الله عنه (نظم) بقية عمر المؤمن مالها ثمن * يدرك فيها مافات من الحسن (نثر) يعنی مؤمنك عمرينك بقيه سنه ثمن يوقدر زيرا اول بقيهٔ عمرنده ادراك ايلر ايلكدن فوت اولان شيلری * پس كركدر كه انسان باری بقيهٔ عمرنده تدارك مافات ايده اكر بونی دخی تدارك ايده مزسه آخر الامر تحسر وتلهف برله پر افات كيده (مثنوی) هين وهين ای راه رو بيكاه شد * آفتاب عمر سوی چاه شد * اين قدر تخمی كه مانده است بباز * تا برويد زين دودم عمر دراز * تا نمردست اين چراغ باكهر * هين فتيلش سازو روغن زودتر

(درجهٔ خامسه تفكری بيان ايلر)

(قال رسول الله صلی الله عليه وسلم لاعبادة كالتفكر لانه المخصوص بالقلب والمقصود من الخلق) زيرا قلب اشرف اعضادر اشرف اعضايه مخصوص اولان دخی اشرفدر انكيچون برساعت تفكر ايلمك برسنه عبادتدن افضلدر (كما قال عليه السلام تفكر ساعة خير من عبادة سنة اما كركدر كه تفكر يا امور اخرويده ويا صنع يزدانيده ويا صفات وآلاء ونعماء سبحانيده اوله * ذات الهيده اولميه كه نهی وارد اولمشدر (عن ابن عباس رضی الله عنه رأی رسول الله قوما يتفكرون قال عليه السلام فی ای شئ تتفكرون قالوا نتفكر فی الله قال عليه السلام تفكروا فی آلاء الله ولاتتفكروا فی ذات الله) زيرا ذات اللهده تفكر ايتمك تحصيل حاصل وخيال باطل وبلاطائل براندیشه در (نظم) در آلا فكر كردن شرط راهست * ولی در ذات حق محض كناهست * بود در ذات حق انديشه باطل

* محال محض دان تحصيل حاصل (نثر) زيرا اوهام وخيال انك مبادئ
بوادئ جلالنده سرگردان دردانش وبينش مشاهدهٔ كمالنده حيراندر (ولا يحيطون
به علما) فحواسنجه اول ذات متعالى هيچ بركمسه نك معلومى اولمز وغيب هويت
مطلقه يى هيچ برعقل ادراك قيلمز * پس گركدركه سالك لطائف وعجايب اشياده
فكر قيله وبدايع وصنايع خدايى انديشه ايده زيرا بردم عجائب صنع خدايى
فكر ايتمك منور صدور ومستلزم سرور وحبور ومزيل الجهل والغرور در
(كما قال ابن عطا الفكرة سراج الصدور فاذا ذهبت بقى القلب بلا نور وصار مظلما
بالجهل والغرور (نظم) فكر ازين خانه فرازت كشد * سوى سراپردهٔ رازت
كشد (نثر) بوكونه فكر اطفال شريعتك فكريدر اما اصحاب حقيقتك فكرى
نفايس وشرايف وارداتده ولطايف تجلياتده واسرار معناتده اولور
مصنوعه باقسه لر صانعى كورورلر ومؤثردن اثرى استدلال قيلورلر وانك نوريله
اشيايى بيلورلر بوكونه فكر اطفال شريعت وطريقته ميسر دكلدر (مثنوى)
طفل ره را فكرت مردان كجاست * كو خيال او وكو تحقيق راست * فكر
طفلان دايه باشد يا كه شير * يا مويز وجوز ويا كريه ونفير (نثر) عبد الرحمن سلميه
سؤال ايلديلركه ذكرمى اولى دريا خود فكرمى (قال الذكر اولى وافضل لانه صفة
الله (اذكرونى اذكركم) والفكر صفة الخلق كما قال الله تعالى (ويتفكرون فى خلق
السموات والارض) پس ذكر فكردن اولى در زيرا هر باركه فكر منجمد اولسه ذكر ايله
كشاده اولور شكيم بيورورلر (مثنوى) اين قدر گفتيم باقى فكر كن * فكر اگر جامد
بود رو ذكر كن * ذكر آرد فكر را در جست وجو * فكر چون افسرده شد
رو ذكر كو

* (درجهٔ سادسه اعتصامى بيان ايدر) *

(قال الله تعالى واعتصموا بحبل الله جميعا) حبل قرآنه ودخى عهده على طريق
الاستعاره اطلاق اولنور اعتصام تمسك واحتفاظ قيلمغه ديرلر جميعا
اعتصموا انك ضميرندن حالدر تقدير كلام قرآن مبينك وحبل الله متينك معناسنه
استمساك ايلكز مجتمع اولديغكز حالده اى مؤمنلر * پس گركدركه سالك حبل قرآنه
تمسك ايده وانك بيورديغى يوله كيده تا ورطهٔ تندن وچاه بدندن خلاص اوله
وعالم معنايه يول بوله شكيم حضرتك بو بيتى اعتصامه دلالت ايدر (نظم) الا اى
يوسف جانى چه در چاه بدن مانى * بگير اين حبل قرآنرا برابر عرش سبحانى (نثر)
اعتصامك اوچ درجه سى واردر اولكى درجه سى عوامكدر انلرك اعتصامى

ظواهر اخباره تصديق ايدوب وعد ووعيده اقرار ايتمكدر وقادر اولديغي امر ونهيه امتثال ايدوب مغفرت حقه استمساك ايتمكدر *(شعر)*

* اعتصام الورى بمغفرتك * عجز الواصفون عن صفتك *
* تب علينا فاننا بشر * ماعرفناك حق معرفتك *

اعتصامك ايكنجى درجه سى خواصكدر خواصك اعتصامى بواطن اخباره در وعلايق وعوايق ظاهرا وباطنا ترك ايدوب عروه وثقاى محبته (فقد استمسك بالعروة الوثقى) فحواسنجه استمساك ايلمكدر فى الحقيقه بو حبل محبة الله منفصم اولمز بر عروه وثقى دركه بوكا معتصم اولان البته اعتصام باللهه واصل اولور زيرا اعتصامك اوچنجى درجه سى اخص خواصكدركه انلر بالكليه ماسوادن اعراض ايدوب (واعتصموا بالله هو مولاكم) امرينه امتثال ايدوب مولالرى اولان اللهه اعتصام قيلمشلردر (ومن يعتصم بالله فقد هدى الى صراط مستقيم) فحواسى اوزره شول كمسه لركه اللهه معتصم اولديلر اول كمسه لردركه صراط مستقيمه هدايت اولنمشلردر واللهه اعتصام ايتمك معناسى حتى بلا ماسوى مشاهده قيلوب اكا بلا واسطه تمسك ايتمكدر قرأن عظيمده دخى خطاب ايكى نوع اوزره وارد اولمشدر برنوعى عوامه وخواصه خطابدركه (اعتصموا بحبل الله جميعا) بيورلدى وبرنوعى دخى واسطه يى رفع ايدوب اخص خواص اولان عارفلره خطاب ايدوب واعتصموا بالله ديندى زيرا اسا كان مساكن صورت اولان عاميلر جناب حقه بلا واسطه اعتصام ايده مزلر انلره لايق اولان خطاب واسطه ايله اولمقدر اما صدرنشينان اوائك وحدت اولان كامللر بالكليه اسباب ووسائطى رفع قيلمشلردر وهمان مسبب الاسباب مشاهده سنه منحصر اولمشلردر خطاب عزت دخى انلره بلا واسطه اولوب اعتصموا بالله بيورمشلردر سيد الطائفه حضرتلرينك بوكلامى دخى بومعنايه دلالت ايلركه (اعتصموا بالله عن الاعتصام بحبل الله) بيوررلر يعنى اللهه واسطه ايله اعتصامدن رسته اولوب انك جنابنه بلا واسطه پيوسته اولولر ديمك اولور

(درجهٔ سابعه خلقدن ووسائطدن حقه فرار ايلمكى بيان ايلر)

(قال الله تعالى ففروا الى الله انى لكم منه نذير مبين) شيخ الاسلام منازل السائرينده بيوررلركه (الفرار الهرب مما لم يكن الى ما لم يزل) لم يكن دن مراد خلقدركه وجودى نفس الامرده عدمدر * پس وجودى اولمين خلقدن وجودى دائم وباقى اولان حقه فرار ايلك ديمك اولور اكر بر قول صفاى قلبله حقه فرار

ايلسه وحق تعالى انى كندو جنابنه جذب ايتمك مراد ايلسه علامت بودركه خلق اكا بغض وعداوت وطعن وملامت ايدرلر * پس انك قلبى خلقدن اوصانوب حقه فرار ايلر وآشنا وبيكانه دن كذر قيلر (كما قال ابن عطا اذا اراد الله ان يرعجك عن شئ صب عليك الاذا منه حتى لا تكون ساكنا اليه) زيرا بو خلقه مطمئن اولمق وانلره اتكال واعتماد قيلمق حقدن دورايلر ووجود مطلقدن مهجور قيلر * پس بونلرك برسالكه محبتلرى فى الحقيقه عين بغض وعداوت واهانتلرى عين نعمت وسعادتدر انكيچون حضرت مولانا بو بيتلرله سالكلره تسليه ويروب ارشاد ايدرلر و بيورورلركه *(مثنوى)*

در حقيقت دوستانت دشمنند * كه زحضرت دور ومشغولت كنند

اين جفاى خلق با تو در جهان * كر بدانى كنج زر آمد نهان

خلق را با تو چنان بدخو كنند * تا ترا ناچار روان سو كنند

تو ازان اعراض اوافغان مكن * خويشتن را ابله ونادان مكن

بلكه شكر حق كن ونان بخش كن * كه نكشتى درچوال اوكهن

ازچوالش زود بيرون آمدى * تا بجويى يار صدق وسرمدى

(شر) ابو الحسن شاذلى وابو محمد عبد السلامك اكثر دعالرى ونيازلرى بو ايمشكه جناب حقدن بونى استيوب ديرلرايمش (اللهم ان قوما سألوك ان تسخر لهم خلقك فسخرت لهم خلقك فرضوا عنك بذلك اللهم انى اسئلك نفرة الخلق منى واعوجاج قلوبهم عنى حتى لا يكون ملجائى الا اليك) حضرت شيخ فتوحاتده بيورورلركه * قال الله تعالى حكاية عن موسى عليه السلام انه قال لفرعون وآله (ففررت منكم لما خفتكم فوهب لى ربى حكما وجعلنى من المرسلين) فالفرار انتج لموسى الرسالة والحكم والخلافة * حق تعالى حضرت موسادن قرآن عظيمده حكايه بيورورلركه تحقيقا موسى فرعونه وآلنه ديديكه اى فرعون وآل فرعون بن سزدن قاجدم شول وقتده كه سزلك شر يكزدن قورقدم پس اول فرار سببيله ربم بكا حكم ويردى وبنى مرسليندن قيلدى * شيخ حضرتلرى بيورورلركه پس فرار موسايه رسالت وحكم وخلافتى نتيجه ويردى اويله اولنجق بو خلقك شرندن قاچن عاشقلره دخى حق تعالى خلافت وذوق وصلت وقربت اعطا ايلر فرار عوام اشيادن خدايه درمثلا (اللهم انى اعوذ بك من شر ما صنعت) ديدكارى كبى وفرار خواص صفاتدن صفاته در (اعوذ من سخطك بعفوك واعوذ من غضبك برضاك) ديدكارى كبى واما فرار اخص خواص خدادن ينه خدايه در تنكيم (اعوذ بك

منك) ديرلر (قال شيخ الاسلام فى منازل السائرين الفرار على ثلاث درجات فرار العامة من الجهل الى العلم عقدا وسعيا ومن الكسل الى التشمر حذرا وعزما ومن الضيق الى السعة ثقة ورجاء) يعنى فرار اوچ درجه اوزره در اولكيسى عوامك جهلدن علمه وجهالدن علماء دينه واصحاب يقينه فرار ايتمريدر اعتقاد بوندن عقد وعقيده واعتقاد برمعنايه در وكذلك انلرك عملنه كوره عمله سعى ايتمكله فرار ايتمريدر وطبيعت ونفسك كسلندن تشمره فراردر يعنى جست وچابك وحاضر ومهيا اولغه كسلدن حذرا ايتمكله وعبادته عزم وجزم قيلمغله وضيق صدردن وسعت جانبنه فرار درحقه اعتمادا واندن رجاء يعنى وسعت درونى رجا ايتمكله (وفرار الخاصة من الخبر الى الشهود ومن الرسوم الى الاصول ومن الحظوظ الى التجريد) خواصك فرارى اخباردن مشاهده ومعاينه جانبنه در ورسوم شرعيه وتقليه دن اصول طرفنه دركه مراد اصولدن اسماء وصفات وتجلياتدر وحظوظ نفسانيه واغراض جسمانيه دن تجريد اولمق ونجات بولمق سمتنه در (وفرار خاصة الخاصة مما دون الحق الى الحق ثم من شهود الفرار الى الحق ثم الفرار من الفرار الى الحق) يعنى اخص خواصك فرارى ماسوادن حقه در پس بوكونه فرار من وجه شائبهٔ وجود دن خالى اولمديغى ايچون بوطائفهٔ عليه حقه فرار ايلمك شهودندن دخى حقه فرار ايدرلر پس حقه فرار ايلمك شهودندن دخى حقه فرار ايلمكده من وجه وجود بولنور اندنصكره حقه فرار ايلمكدن فرار ايدرلر پس فارى ومفرورى وفرارى بونلر عين واحد كوررلر وغيريت واثنينيتى ازاله قيلورلر

(درجهٔ ثامنه خلوتى بيان ايلر)

(قال اوحى الله تبارك وتعالى لداود ياداود فرغ لى بيتا اكن فيه قال القاشانى فى شرح هذا الحديث اعلم ان السلوك تفريغ بيت القلب عن ملاحظة الاغيار لحصول تجلى الملك الجبار فمن اراد تخلية بيت القلب عن الاغيار فعليه تغليق الابواب وارخاء الاستار اى تغليق ابواب الحواس ليسد عليه طرق الوسواس) يعنى حق تعالى حضرت داوده ديديكه ياداود بنم ايچون براو تخليه ايله تابن آنده اولام قاشانى ديركه بيلكه تحقيقا سلوك قلب اوينى ملاحظهٔ اغياردن تخليه قيلمقدر ملك جبارك تجليسنك حصولى ايچون* پس بركسه مراى قلبى اغياردن تخليه ايلمك مراد ايليه انك اوزرينه لازمدركه قبولرى باغليه وپرده لرى قويويره يعنى حواس خمسه قپولرنى باغليه كه تا آنك اوزرينه طرق وسواس منسد اوله پس

طريقتمزده عاقل اولان اول كسه دركه بو عالم خلقندن فرار ايليوب كنج خلوتده
قرار ايليه تا اختيار خلوت ايتمكله بو حواسك ضررندن وبو خلقك مكر
وشرندن امين اوله نتكيم حضرت مولانا بيورديلر (مثنوى) قعر چه بكزيد هر كو
عاقلست * زانكه در خلوت صفاهاى دلست * ظلمت چه به ز ظلمتهاى خلق *
سر نبرد آنكس كه كيرد پاى خلق (نثر) وقال الشبلى منبا سببا لهذا المحل لمريده
وقت استوصاه الزم الخلوة وامح اسمك عن لسان الخلق واستقبل الجدار حتى تموت)
خلوت ايلمك سنتدر نتكيم بدايت حاللرنده حضرت رسول صلى الله عليه وسلم حرا
طاغنده مغاره ايچره نيچه مدت خلوت ايلمشلردر تا ملك واسطه سيله وحى
كلنجيه دك مشهور ومتواتر خبردر وپير طريقتمز حضرت مولانا بدايت حاللرنده
خلوات كثيره يه مداومت قيلديقلرى ونيچه نيچه اربعينلر چقارديقلرى مناقبلرنده
مسطور وبين الفقرا مشهوردر اما بعد ملاقات الشمس ترك خلوت واختيار جلوت
قيلمشلردر اما اكثرا و فائده ينه عزلتدن خالى اولمزلردى * پس سلفك روشى خلفه
طريقتدر اويله اولنجق طريقتمزده سالككه خلوت چقارمق شرط اولوروكن
اكثر خلفا ترك خلوت واختيار جلوت ايتمشلردر وطريقته بويله كتمشلر زيرا
خلوتدن مراد خانهٔ قلبى اغياردن تخليه قيلمقدر ويارله خانهٔ دلده مصاحب
اولمقدر بو خصلت ايسه ماسوادن پرهيز ايتمكله ونفسى بوتهٔ رياضتده ارتمكله ده
ممكن اولوروا له كاوراندچون ترك خلوت واختيار جلوت قيلمشلردر * وحضرت
مولانا (مثنوى) خلوت از اغيار بايد نى زيار * پوستين بهر دى آمد نى بهار (نثر)
بيتنى بو محله مناسب خوب بيورمشلردر * پس حقيقت خلوتخانهٔ قلبى اغياردن
خالى قيلمق ويارى خلوت خانهٔ دلده تنها بولمق وكثرت ايچره وحدتده اولمقدر * مثلا
اكر بر كمسه جميع عمرنده خلوتده اوتورسه ولكن قلبنى اغيار وماسوادن تخليه
قيلمسه اول كمسه اهل خلوت اولمز اما اول كمسه نك كه قلبى اغيار وماسوادن
پاكدر اول كمسه اهل خلوتدر اكر كثرتده ايسه ده (وفى الفتوحات قال بعض
الناس لصاحب خلوة اذكرنى عند ربك فى خلوتك فقال له صاحب الخلوة
اذا ذكرتك فلست معه فى خلوة) انكچون حضرت مولانا بو غزل رعنايى حضرت
حق لسانندن بو محله مناسب بيوردلر (نظم) دل از اغيار خالى كن چو عزم
كوى ما دارى * نظر بر غير ما مفكن چو قصد روى ما دارى (نثر) پس كوكل
اغيار وماسوادن خالى اولوب وحدت يار ظهوره كلوب اثنينيت وكثرت مرتفع
اولدقده سالك كر كسه خلوتده اوتورسون وكر كسه كثرتده طورسون ا كا خلوت

اولمز وتنهالق صورت بولمز (كما قال الشيخ فى باب ترك الخلوة من الفتوحات اعلم ان الكشف يمنع الخلوة وان كان فيها فاذا كوشف لصاحب الخلوة علم انه لم يكن فى خلوة فاتخاذ الخلوة المعهودة دليل على جهله فانه عند الكشف يعرف جهله فاذا لم ير الانسان غير الهه فالخلاء محال فاذا كنت هذا كنت صاحب جلوة) بيوررلركه تحقيقا وحدت ذاتك كشفى خلوتى منع ايلر * اگرچه خلوتده دخى اولورسه پس شول وقتده كه وحدت مطلقه كشف اوله واغيار قالميه صاحب خلوة بيلوركه اول خلوتده دكادر فرضا كشفدنصكره خلوت معهوده يى اتخاذ ايلمك صاحب خلوتك جهلنه دلالت ايلر زيرا عند الكشف كندو جهلنى بيلور جهلى بودركه عالم كثرتى اغيار بيلوب كنج خانه يى اندن خالى آكار * پس انسان ظاهرده وباطنده الهندن غيرى كورميجه خلوت اكا محال اولور * پس سنكه بومشاهده نك صاحبى اوله سن صاحب جلوت اولورسك جلوت ترك خلوت ايتمكه ديرلر فافهم

(درجۀ تاسعه عزلتى بيان ايلر)

(اوحى الله الى داود يا داود مالك تكون منتبذا وحدانيا قال يارب تركت الخلق لاجلك قال له ياداود كن يقظانا واتخذ لنفسك اخوانا وكل خدن لايوافقك على طاعتى اعتزل عنه فلا تصحبه فانه لك عدو) حق تعالى داود پيغمبر حضرتلرينه وحى ايلديكه ياداود سنك ايچون نه حاصلدركه معتزل اولورسن ويالكزلق اختيار قيلورسن * ديديكه يارب خلقى سنك ايچون ترك ايلدم حق تعالى ديديكه ياداودا كاه ويبدار اول ونفسك ايچون دينده اخوان اتخاذ ايله * هر شول دوستكه بنم طاعتمه اوزره سكا موافقت ايلمزاندن معتزل اول واكا مصاحب اولمه كه اول سكا عدودر * بو حديث شريفده طالب حق اولنلر كسه لردن عزلت ايتمكى تعليم بيوررلر وطريقمزكده دخى شرطى عوام ناسدن اعتزال ايلمكدر * نتكيم حضرت مولانا مثنويده مواضع كثيره ده بومعنايه تنبيه بيوررلر ايرادى لازم دكل وفى الحقيقه خير دنيا وآخرت ناسدن عزلت ايتمكه منوطدر (كما قال ابو بكر الوراق وجدت خير الدنيا والاخرة فى العزلة وشرهما فى الكثرة والخلطة) واخلاص وصدقك حصولى خلقدن اجتناب ايدوب محبتلرين قلبدن اخراج ايتمكه مربوطدر (كما قال ذو النون المصرى لم ار ابعث على الاخلاص والصدق من العزلة ومن احب العزلة فقد استمسك بعروة الاخلاص والصدق) يعنى اخلاص وصدقه عزلتدن باعث راك برشيئ دخى كورمدم شول كمسه كه عزلته

محبت ايلر اخلاص وصدقن حبلنه تمسك ايلرزيرا رؤيت ناس اكثر سالكك اخلاص وصدقني تبـاه ايلر (كما قال الغزالى ان النـاس يفسدون ما يحصل لك من العبادة والطـاعة ان لم يعصم الله فعليك بالعزلة عن النـاس والاستعاذة من شر اهل هذا الزمان) پس سالـكه لازم اولان اولدركه تجربه سنده عزلت اختيـار ايليه ولكن عزلتدن مرادى ذكر خدا وترك ماسوا اوله (كما قال عبد الرحمن السلمى من اختـار العزلة عن المخالطة ينبغى ان يكون خاليا من جميع الاذكار الاذكر ربه وصافيا عن جميع المرادات الامراد ربه ومن لم يكن بهذه المثابة فعزلته فتنة) عزلتك فتنه اولمسى بووجهله اولوركه سالـكك عزلتى لرضاة الله اولميه بلكه اقبال ناس ايچون وبين النـاس شهرت ونبـاهت بولمق ايچون وخلق زيارتنه رغبت قيلمق ايچون اوله بوكونه عزلتدن خالطه صدبار اولى در (قال الشيخ فى كتابه المسمى بكيفية السلوك فاذا اعتزلت عن الخلق فاحذر من قصدهم اليك واقبـالهم عليك فان المراد من العزلة ترك النـاس ومعاشرتهم وليس المراد من العزلة ترك صور النـاس وطلبهم معنـا وانما المراد ان لا يكون قلبك واذنك وعاء الـكلام النـاس وهذيانهم ومن اعتزل فى بيته واراد قصد النـاس الى زيارته فانه طـالب الرياسة والشهرة وطـالب الرياسة والشهرة مطرود عن باب الله والهلاك الى مثل هذا الرجل اقرب من شراك نعله فالله الله احذر من تلبيس النفس فى هذا المقـام وتحفظ فان كثيرا من النـاس هلكوا فيه) پس طريقمزده ودخى طرق اخراده بعض مزورى كوررزكه توجه ناس ايچون عزلت اختيـار ايلر وخلقدن مجانبت ايتمكله بين الناس شهرت مراد ايلر وخلق بوحيله ايله صيد وبودامله قيد قيلرخبرى يوقكه عزلتـه درت خصلت لازمدركه عزلتك هر بر حرفى بر خصلتنه دلالت ايلر مثلا عزلتك عينى علمه وزايى زهده لامى الله اولمسنه وتايى تقـايه دلالت ايلر اكر عين علم اولمسه عزلت زلت اولور واكر زاى زهد اولمسه علت اولور اكر عين علمه زاى زهد ايكيسى بيله اولمسه عزلت محض مشقت اولور وصـاحب عزلت بوايكيسنز تعذيب حيوان بـلا فائده قيلور واكر بو عزلت لام للهدن عارى اولورسه همـان عزت ورياست مراد اولور واكر تاى تقوادن برى اولورسه محضا خلقدن عزل اولديغى قالور * پس عزلتك هر حرفى بر شرطه دلالت قيلوركه عزلت ايدنه بودرت شرط واجب اولنلردندر

(درجهٔ عاشره رياضتى بيـان ايلر)

رياضت لغتده تندوحرون اولان آتى ذليل ايتمكه ديرلر نتكيم اراض الفـارس

المهر دیرلر ای ذلله معناسن ویررلر وسندخی مثلا رضت المهر دیسك معناسی
بر تندطابی ذلیل ایلدم دیمك اولور راض یروض روضا ورياضة قال يقول
باینده درشیخ حضرتلری فتوحاتده بیوررلرکه (الرياضة تذليل النفس والجامها
بالعبودية فالرياضة عندنا تصيير النفس مثل الارض يطؤها البر والفاجر) یعنی
ریاضت نفسی ذلیل ایتمك وعبودیت یولاریله یولارلمقدر پس بزم قتمزده ریاضت
نفسی خاك کبی قیلمقدرکه ایوکو بوا کا آیاق قوسه المحکمیه آنکچون حضرت
مولانا (نظم) خاك شو خاك تا برويد كل * كه بجز خاك نيست مظهر كل (نثر)
دیو بومرتبه یه اشارت ایدرلر ودخی (مثنوى) از بهاران كى شود سرسبز سنك *
خاك شو تا كل برويد رنك رنك * دیو نصیحت قیلورلر (وقال فى الفتوحات ايضا
الرياضة عند القوم قسمان رياضة الادب ورياضة الطلب فرياضة الادب عندهم
الخروج عن طبع النفس ورياضة الطلب هى صحة المراد به اى بالطلب
واما عندنا الرياضة فهى تهذيب الاخلاق) یعنی ریاضت عند مشایخ الصوفیه
ایکی قسمدر بری ریاضت ادب بری ریاضت طلبدر ریاضت ادب انلر قتنده نفسك
طبیعتندن خروج ایتمکدر وریاضت طلب مرادك صحیح ودرست اولمسیدر
طلبله مرادك صحتی مراد حق اولدیغی زمان اولور * وبیوررلرکه اما بزم قتمزده
ریاضت تهذیب اخلاقدر یعنی هر برمذموم اولان خویی ازاله ایدوب انك بدلی
خلق اللهله متصف اولمقدر شیخ الاسلام حضرتلری منازل السائرینده ریاضتی
اوچ درجه یه تقسیم ایدوب تهذیب اخلاقی ریاضت عوامدر بیوررلر (كما قال
فيه الرياضة على ثلاث درجات رياضة العامة وهى تهذيب الاخلاق بالعلم وتصفية
الاعمال بالاخلاص وتوفية الحقوق فى المعاملة) عوامك ریاضتی علمله تهذیب
اخلاق ایلمکدر واخلاصله تصفیهٔ اعمال قیلمقدر ودخی معاملهٔ ناسده و معاملهٔ
حقده اولان حقوقی توفیه ایلمکدر معاملهٔ ناسده اولان حقوقك توفیه سی
انلره انصاف ایلمك واحسان قیلمق وحقلری واریسه ادا ایلیوب انلر ایچون
ایلك سویلمك کبی ومعاملهٔ حقده اولان حقوقك توفیه سی عبادات وطاعاتی
على وجه الاخلاص قیلمقدر وسائر واجباتی بیورلدیغی اوزره ادا ایلمکدر
(ورياضة الخاصة حسم التفرق وقطع الالتفات الى المقام الذى جاوزه)
وخواصك ریاضتی تفرقهٔ باطنی قطع قیلمقدر وعبادت حقه حضور قلبله
وجمعیت خاطرله متوجه اولمقدر وتجاوز ایلدیکی مقامه التفاتی قطع ایدوب
دخی مراتب عالیه یه ترقی قیلمقدر (ورياضة خاصة الخاصة تجريد الشهود

عن ثنوية الشاهد والمشهود والصعود الى الجمع ورفع المعارضات) اخص خواصك رياضتى شاهد ومشهود اثنينيتندن شهود لرينى تجريد ايلمكدر ومرتبهٔ جمع الجمعه صعود ايلمكدر ومعارضات اسما وصفاتى رفع قيلمقدر يعنى جناب حقك اسما وصفاتى برى بريله معارض ومقابلدر مثلا منعم ومنتقم وقابض وباسط ومانع ومعطى كبى وبونلرك آثار مختلفه سى نوعالمده ظهوره كلمشدر آنى رفع قيلوب بوجمله صفاتيله متجلى اولان مرتبهٔ جمعه صعود ايلمكدر

*(باب ثانى)

ابواب سلوك منزله سنده اولان درجاتى بيان ايلركويا كه هر بردرجه سلوكه بربابدر بوبابدخى اون درجه اوزره بنا اولنمشدر *(الدرجة الاولى فى الحزن)* حزن لغتده سرورك خلافيدر واصطلاح مشايخده ماضى ده فوت اولان شئ ايچون باطنك تألم وتوجعنه ديرلر فايت اولان شئ يا ممكن التدارك ويا ممتنع التداركدر ممكن صلوة وصيامك وسائرفوت اولان واجباتك قضاسى كبى وممتنع التدارك برفوت اولان ميتك حياتن طلب ايتمك كبى بوراده اولان حزندن مراد اتيانكى وجهدركه عبادات وطاعاتك فوتنه محزون اولمقدر وبطالت وعطالتده ومعصيت ومخالفتده بكن عمرينه تأسف وتحسر قيلمقدر بوكونه محزون اولان قلبك حقنده حضرت رسول عليه السلام (ان الله يحب كل قلب حزين) بيوردى وبوكونه حزن مراتب سالكيندن براحسن مرتبه‌در شيخ الاسلام قتنده حزنك دخى اوچ درجه سى واردر درجهٔ اولى عامه نك حزنيدر (وهو الحزن على التفريط فى الخدمة وعلى التقصير فى الطاعة وعلى ضياع الايام) عوامك حزنى خدمت حقده اولان تقصيرينه وطاعة اللهده اولان تفريطه وضايع اولان ايام اوزره‌در امابوحزنك شرطى بودركه قادر اولدقجه فوت اولان عباداتى قضا ايده وفوت اولميانه مداومت ايده‌ما كربويله اولمزسه انك حزنى صحيح اولمز (كما قال ابن عطا الحزن على فقدان الطاعة مع عدم النهوض اليها من علامة الاغترار) وحزنك ايكنجى درجه سى مريدلرك حزنيدر مريدلرك حزنى قلبلرى شهود حقدن غافل اولديغى اوزره ودرونلرى ماسوايه ميل قيلديغى اوزره اولور* وحزنك اوچنجى درجه سيكه اخص خواصكدر انلرك حزنى يوقدر زيرا حزن فقدان ايچوندر واخص خواص اهل وجدانلردر پس انلره حزن يوقدر زيرا بونلر (لاخوف عليهم ولاهم يحزنون) مرتبه سنه ايرمشلردر لكن بوقدر واركه

بعض عارضه سببیله متحزن اولورلر وغیرایچون حزنی ارتکاب قیلورلر نتکیم
حضرت رسول علیه السلام ملک امتنه اولان حزنی کبی (کما قال الله تعالی فی شأنه
فلعلك باخع نفسك علی آثارهم ان لم یؤمنوا بهذا الحدیث اسفا)(وقال علیه
السلام ان کل من سوای یوم القیامة یقول نفسی نفسی وانا اقول امتی امتی

(الدرجة الثانیة فی الخوف)

(قال الله تبارك وتعالی فی حدیثه القدسی لا اجمع علی عبدی خوفین ولا اجمع له
امنین ان خافنی فی الدنیا لم یخف فی الاخرة وان امننی فی الدنیا لم یأمن فی الاخرة)
یعنی قولمه اوزره ایکی خوفی بن جمع ایلمزم وایکی امنی دخی جمع ایلمزم اکردنیاده بندن
قورقورسه آخرتده قورقمز واکردنیاده بندن امین اولورسه آخرتده اولمز *پس
شول کمسه که آخرتده ربیسی حضورنده قائم اولوب محاسبه قیلمقدن خوف
ایلیه ونفسنی هوا وهوسندن نهی ایلیه تحقیقا جنت اعلانك مأوی ومنزلیدر
(کما قال الله تبارك وتعالی واما من خاف مقام ربه ونهی النفس عن الهوی
فان الجنة هی المأوی (مثنوی) لاتخافوا هست نزل خائفان *هست در خور
ازبرای خائف آن * هرکه ترسد مر ورا ایمن کنند *مر دل ترسنده را ساکن
کنند (نثر) خوفله حزنك ما بیننده فرق بودرکه حزن زمان ماضیده کیجن ایچون
باطنك تألم وتوجعیدر خوف مستقبلده کله جك ایچون باطنك تألم وتوجعیدر
خوفك دخی اوچ درجه سی واردر عوامك خوفی خواصك خوفی واخص
خواصك خوفیدر نتکیم شیخ الاسلام حضرتلری بیوررلر (الخوف علی ثلاث
درجات الدرجة الاولی الخوف من العقوبة وهو الخوف الذی یصح به الایمان
وهو خوف العامة) عوامك خوفی عقوبتدندر وبو عقوبتدن خوف ایتمك
اولدرکه ایمان بونکله صحیح اولورزیرا ایمان پیغمبریز حضرتلرینك خبرویردیکنه
وحقك قرآنده بیوردیغنه تصدیق ایتمکدر اکر خائف اولان کمسه امور
اخرویه یه تصدیق ایتمسه خائف اولمزدی *پس اول خوف ایمانك صحتندندر
وبو عقوبت وعذابدن قورقمق مرتبهٔ عوام اولدیغی انکیچوندرکه خواص عذاب
وعقابدن قورقمزلر بلکه احتجابدن قورقرلر بوطائفه جنتله تبشیر اولنسه لر
وعذابدن امین قیلنسه لر نه عصیان ایلمزلر (کما قال علیه السلام نعم الرجل صهیب
لو لم یخف الله لم یعصه) خوفك درجهٔ ثانیه سی ارباب مراقبه واصحاب
مشاهده نك خوفیدر بونلر مکر الهیدن واستدراج ربانیدن خوف ایدرلر پس
مکر الهیدن برکمسه امین اولمز الا خاسر اولنلر (کما قال الله تعالی ولا یأمن مکر الله

الا القوم الخاسرون) شیخ حضرتلری فتوحاتك ایکیوز اوتوز برنجی بابنده بیوررلرکه (اعلم ان المکر عندنا ان یرزق العبد العلم ویحرم العمل به وقد یرزق العمل ویحرم الاخلاص فیه فاذا رأیت هذا من نفسك او علمته من غیرك فاعلم ان المتصف به ممکور فمن اراد الله به خیرا وعصمه من المکر فلا یضع میزان الشرع من یده) بیوررلرکه بیل ای سالك مکر بزم قتمزده اولدرکه برقوله عمل قلنه جق علم مرزوق اوله وانکله عمل ایلمکدن محروم اوله وآز اولورکه عمل مرزوق اولور ولکن انده اخلاص ایلمکدن محروم اولور * پس قچن بوذکر اولنان خصلتی کندونفسکده ویاغیریده کورهسن پس بیلکه بو وصفله متصف اولان ممکوردر پس برکسنه یه که الله خیرمراد ایلیه وانی مکردن محفوظ ومعصوم ایلیه اول کمسه میزان شرعی الندن قومز * اکثر مشایخ مکری بویله تعریف ایدرلرکه برقول مخالفت وعصیان ایشلدکجه حق تعالی اکا نعمت واحسانی زیاده ایلیه وانی علی الفور مؤاخذه قیلمیه پس اول عبد کندوبی عذاب خدادن امین اولمش ظن ایلیه ومقبول حق اولمش قیاس قیله خبری یوقکه بوکا مکر حق دیرلر (قال ابن عطا المکر ان یلتی علی وهم الممکورین انهم علی شیٔ ولیس کذلك لیستدرجهم من حیث لایشعرون) یعنی مکر اولدرکه ممکورك وهمنه القا اولنه که بونلر حقدن برشیٔ اوزره درحالبوکه زعم ایلدیکنه کوره اولمیه * انکچون بونلرك وهمنه بومکر القا اولنورکه بونلری حق تعالی شیأ فشیأ بیلمدکاری یردن هلاکه قریب قیله وقهر ایده شیخ حضرتلری مع اساءة الادب ازدیاد نعمت وعدم مؤاخذه عوامك مکریدر دیرلر * اما ارباب طریقت واصحاب تحقیقك مکری بودرکه هربارکه اساءت ایده لروجد وحالتلری وکرامت وولایتلری زیاده اوله * پس بوکا مغرور اولوب دیه لرکه اکربز مقبول حق اولمیدق بزدن بوذوق وحالات وبوکشف وکرامت منقطع اولوردی (کما قال الشیخ فی الفتوحات واما بقاء الحال مع سوء الادب فهو فی اصحاب الهمم رأینا منهم جماعة کثیرة بالمغرب وبهذه البلاد انهم یسیئون الادب مع بقاء الحال المؤثرة فی العالم مکر الهم من الله فیتخیلون انه لولم یکونوا علی حق فی ذلك لتغیر الحال علیهم نعوذ بالله من مکره الخفی (قال الله تعالی سنستدرجهم من حیث لایعلمون واملی لهم ان کیدی متین) یعنی فتوحاتده بیوررلر اما حالله ذوق باطنك مع سوء الادب بقاسی اصحاب همت وارباب طریقت اولنلرده اولور بزبوکونه ممکورلردن مغربده وبلاد رومده چوق جماعت کوردك تحقیقا بونلرسوء ادب وکستاخلقلر ایدرلردی عالمده مؤثره اولان حالت وتصرفلریله بیله که بونلردن معصیت واساءتله

کرامت وحالتلری زائل اولمزدی بونلره مکردن اوبوری * پس بونلر تخییل ایدرلرکه
اکر بوخصوصده حق اوزره اولمسه‌لردی اول حال بونلرك اوزرینه متغیر اولوردی
نعوذ بالله من مکره الخفی حق تعالی حضرتلری بیوررلرکه بز بوکونه کمسه‌لری
مستدرج اولورز * یعنی عذابه درجه درجه قریب قیلورز امهال الله وادامت ذوق
وحال الله وازدیاد رفاهیت بالله شول حیثیتدن که بونلر بیلمزلرکه بو استدراجدر * بلکه
زعم ایدرلرکه بو حق جانبندن انلره نشاط وانفراجدر جناب حق بیوررلرکه
(واملی لهم ان کیدی متین) بن بونلره امهال ایلرم تحقیقا بنم مکرم متیندر
برشیئله دفع اولمز (وقال الشیخ واما المکر فی خصوص الخصوص وهو خرق
العادات واظهار الآیات والکرامات بغیر امر الهی لانه وجب علی الاولیاء
سترها کما وجب علی الرسل اظهارها لانهم مأمورون بالدعوة الی الله والولی
لیس کذلك انما یدعوا الی الله بحکایة دعوة الرسول ولسانه لا بلسانه یحدثه
کما یحدث الرسول) وشیخ حضرتلری اخص خواصك مکری حقنده بیوررلرکه
اخص خواصك مکری بغیر اذن الهی خرق عادات واظهار کرامات ایلمکدر
زیرا شان بودرکه اولیا اوزره کراماتك ستری واجبدر * تکیم مرسلین اوزره انك
اظهاری واجب اولدیغی کبی زیرا رسل اللهه دعوته مأمورلردر ولی رسل کبی
مستقلا مامور دکلدر ولی اللهه دعوت ایلمز الا رسول لسانیله وانك دعوتنی
حکایه ایتمکله کند واحداث ایلدیکی لسانله ایده‌مز * تکیم رسول مستقلا
کند واحداث ایلدیکی لسانله حقه دعوت ایلر وولی اکا متابعتله دعوت ایلر
بعض مشایخ بوکشف وکراماتله ممکور اولور وبعضیسنك باشنه ارباب دنیا اوشر
بوسببله مکر وغرور ده دوشر بوتسخیر خلق تصرف وکرامت عد ایلیوب وبوقدرلدنه
مفتون اولوب یولدن شاشر * پس خواصك خوفی بوذکر اولنان مکرلردندر
اما خوفك اوچنجی درجه‌سی که اخص خواصك خوفیدر بونلرك مقامنده
اکرچه بوکونه خوفلر یوقدر ولکن بونلره هیبت وجلال مستولیدر (کما قال شیخ
الاسلام ولیس فی مقام اهل الخصوص وحشة الخوف الا هیبة وجلال وهی
اقصی درجة تشار الیها فی غایة الخوف) عقوبتدن خوف مرتبهٔ نفسده اولنلر
ایچوندر اما مرتبهٔ مشاهده ومعاینه‌ده اولنلر ایچون هیبت وجلالت واردرکه
اقصای درجات خوف بودر اکل کملیندن غیریسنك جانی آتش هیبت حقه
طاقت کتوره مز اکر صدمهٔ عزت الهیه زیاده اولورسه بونلر دخی طاقت
کتوره‌مز تکیم (وخر موسی صعقا) بومعنایه دلالت ایدر (نظم) چون برافروزد

آتش هيبت * جكرازتاب آن كباب شود * بحر قهرش اكر برآرد موج * عرصهٔ كن فكان خراب شود

(الدرجة الثالثة في الرجاء) *

رجا اضعف منازل عارفين واحسن مراتب طالبيندر * اكرچه طالبه نسبت برفائده‌لو ايو صفتدر ولكن من وجه جناب حقك ارادتنه معارضه‌در * وجه معارضه بودركه جناب حق جميع اشيانك مالكيدر ومالكك شاني ملكنده كيف مايشاء تصرف قيلمقدر پچن بر عبد رجا حبلنه تعلق ايلسه مراد ايلديكي شيده من وجه مراد حقه معارضه قيلمش اولور * مثلا حق جانبندن طبعنه مخالف برشئ كلسه رجا ايلركه نوليدي بوكار اولميه ايدي شو مرادم اوله ايدي وبوكردار ظهوره كلميه ايدي بنم استديكم مرامم حاصل اوليدي * پس بوكونه رجا ايدن كندو مرادني مراد حق اوزرينه ترجيح ايتمش اولور اصل عبده لايق اولان اولدركه مالكنك امرينه وارادتنه تسليم اوله وكند وارادتندن فاني اوله ونفسني انك حكمنه تفويض قيله ودخي (نظم) اريد وصالك وتريد هجري فاترك ماايد لما تريد (نثر) دين عزيزلك مرتبه‌سن بوله * پس راجينك مرتبه‌سي اضعف اولديغي انكيچوندركه مراد حقك خلافني اولي زعم ايلروانی رجاقيلر اما عارفلرك مرادي حقك مراديدر اكر حق بونلردن دعا ورجا مراد ايلرسه رجا ايدرلر واكر مراد حق سكوت وتسليمده كوررلرسه ساكت اولوب تسليم اولورلر اما حد ذاتنده رجا برفائده‌لو خصلتدر جمله دن بري حرارت خوفي تبريد وآتش يأسي تخميد ايلر اكر خوف رجا طرفنه غالب اولسه سالكي يأسه براغور (ولا ييأس من روح الله الا القوم الكافرون) فحواسي اوزره مأيوس اولان كافرلر صفتيله متصف اولور واكر رجا طرفي غالب اولورسه امن واغترار حاصل اولور وامنده اولان (افامنوا مكر الله فلا يأمن مكر الله الا القوم الخاسرون) مقتضاسي اوزره خائب وخاسر مرتبه‌سن بولور * پس عبدك شاني بين الخوف والرجا اولمقدر وكندويه بوايكي صفتي جناحين منزله‌سنده بولمقدر (كما جاء في الحديث لووزن خوف العبد ورجاؤه لاعتدلا وسميا جناحي القلب) ورجانك برفائده‌سي دخي اولدركه معاملاتنه داعيه وباعثه اولان حالتي مقوي اولور وحقه حسن ظن ايتمكه واسم محسنه قلبي ربط قيلمغه تهييج وتشويق قيلور اكر رجا اولمزسه عبد خدمتنده وعبادت وطاعتنده عاطل وباطل قالور وسعي وكوششدن وكمالاته نائل اولمقدن ودرجات عالياتي بولمقدن محروم اولور * پس بدايت سلوكده سالكه

بو ایکی صفت لازم وواجب اولنلردندر

*(الدرجة الرابعة فی الخشوع)

(قال الله تبارك وتعالی الم یأن للذین امنوا ان تخشع قلوبهم لذکر الله) خشوع قلبك لینت ورقتنه رجناب حقه تواضع وانقیادنه دیرلر تقدیر کلام * آیا مؤمنلر اللهك ذکری ایچون قلبلری خاشع وخاضع اولمق وقتی کلمدیمی یعنی مؤمنلرك قلبلرینك عدم خشوعنه عذر وبهانه بوقدردیك اولور * اما اصطلاح قومده خشوع شول حالتهدیرلرکه خوف ومحبتله ممزوج اوله ومحبوب متعالینك عظمت وجلالی خوفندن نفسی منخمد ومنکسر قیله وطبیعتك قوا وهواسنی تسکین ایده خشوع وخضوع بودنیاده اصحاب طریقته وارباب عبادت وطاعته لازم اولان صفتلردندر آخرتده بوصفت بونلردن کیدوب اهل کبر ونخوته نقل ایلر (کما قال الله تعالی وجوه یومئذ خاشعة عاملة ناصبة) خشوع برصفتدرکه تجلیء الهیدن حاصل اولور برشیئه که تجلیء الهی اوله اول شئ حقه خضوع وخشوع قیلور (کما روی البزار عن النبی علیه السلام قال علیه السلام اذا تجلی الله لشئ خضع له) حق تعالی برشیئه تجلی ایلسه اول تجلی واسطه سیله اول شیئه علم حاصل اولور علم ایسه البته خشوع وخشیتی مستلزم اولور انکیچون حقدن خاشع وخاشی اولنلر عالملردر (کما قال الله تعالی انما یخشی الله من عباده العلماء) (وقال علیه السلام انا اعلمکم بالله واخشاکم لله) چون برقلبه بوتجلی حاصل اوله اول قلب امر الهی یه متذلل اولور * پس جوارح واعضا دخی اکا متابعت قیلور اما برکسه نك که قلبی خاشع اولمیه جوارح واعضاسی دخی خاشع وخاضع اولمز نتکیم رسول حضرتلری برکسه یی صلوتده یمین ویساره ملتفت کوردی بیوردیلرکه (لوخشع قلب هذا الرجل لخشعت جوارحه) پس عدم خشوع ظاهر (الظاهر عنوان الباطن) فحواسی اوزره عدم خشوع باطنه دلالت ایلر والله اعلم

(الدرجة الخامسة فی الزهد)

زهد لغتده ترکه دیرلر وبوقومك اصطلاحنده جمیع اشیادن بالکلیه رغبتی اسقاط ایلمکدر ودنیا ومافیهادن اعراض ایدوب نفسی ماسوایه اولان میل ومحبتدن تجرید قیلمقدر زهد عوامی قرب حقه مؤدی اولور ومرتبهٔ ارادتده اولنلری کماله واصل قیلور وکماله واصل اولنلر بومرتبه یی دنی ولاشئ بولور عوام ترك دنیا ومافیها ایتمکله قرب حقه یول بولورلر ومریدلر ماسوادن نفسی تجرید ایتمکله جمعیت

باطن حاصل قيلورلراما اخص خواصه نسبت بوزهد خست ودناءتدر زيرا خواصك ديدۀ شهودنده حقدن غيرينك قدر ووزني يوقدر زيرا اونلر بودنيايه الله نظريله نظر ايدرلر اويله اولنجق حق نظرنده بودنيانك جناح بعوضه قدر قيمتي وقدري يوقدر (كما قال عليه السلام لو كانت الدنيا تزن عندالله جناح بعوضة ماسقى منها كافرا شربة ماء) پس برنسنه نك كه حق قتنده جناح بعوضه قدر رغبتي اولميه ولئ كامل اونلره اني ترك ايلدم ديمك خساست ودناءتدر (كما سئل الشبلي عن الزهد فقيل ما الزهد قال لازهد عندنا لانه اى مقدار الدنيا الا قل من جناح بعوضة حتى نزهد فيه كم تصول بترك كشف والى متى تفتخر باعراضك عما لاتزن عند الله جناح بعوضة) وشيخ حضرتلري بايزيد حضرتلرندن فتوحاتده نقل ايدوب بيوررلر (قال ابو يزيد انى كنت زاهدا ثلاثة ايام اول يوم زهدت فى الدنيا واليوم الثانى زهدت فى الاخرة واليوم الثالث زهدت فى كل ماسوى الله فنادانى الحق ماذا تريد يا ابا يزيد قلت اريد ان لا اريد لانى انا المراد وانت المريد) اكثر طالب بوكلاملري اوكرنمكله كندولري بوكامل طريقه سنده زعم ايلرودركه دنيانك واري يوغي يانمده برابر در حالبوكه برشئ ضايع اولسه متألم ومضطرب اولور اما كاملك شاني بودركه مثلا جميع دنيا ومافيهايه مالك اولسه وجملهسي دفعة واحدة ضايع اولسه لراصلا كوكلرينه الم واضطراب كلمز* پس سالك بومرتبه يه واصل اولنجيه دك صورتا ومعنا چوق اشيانك ايلمك كرك حتى بومرتبه انك حالى اوله اولا حرامي ترك ايتمك كرك حذرا عن عتاب الله وسخطه عليه واموال وارزاقده شبهه لو اولان شيلري ترك ايليه كراهة عن مشاركة الفساق فيه زيرا فساق مواضع رغبت ومادۀ شهوت اولان اموال وارزاقه ميل ومحبت ايدرلر اكر سالك دخي اموال وارزاقه ميل ومحبت ايلرسه انلرك محبوبنه ميل ايلمه ده مشاركت قيلمش اولور* پس انلرله مشاركتي كندويه روا كورميوب حتى نفس هرنه ايسه كفايت مقداري آليقويوب ماباقيسين فى سبيل الله ترك ايلمك كرك (كما انفق ابن الفارض من يسر القناعة راضيا باليسر بلغة وهو يقول فى نظم السلوك

(نظم)

* وانفقت من يسر القناعة راضيا * من العيش فى الدنيا بايسر بلغة *

(نثر) بعده بومرتبه دنصكره ترقى قيله حظوظ عاجله واذواق آجله هرنه ايسه خدادن غيري ماسوى حكمنده اولاني ترك ايليه حتى قلبنده خدادن غيري يه محبت قيلميه بوتقديرجه كبارك ذوقندن ذوق المش اولور وانلرك مرتبه سن

من وجه بولمش اولور وعارفلر زهدينه واصل اولمش اولور* زيرا زهدك اوج درجه سى واردر اولكى درجه عوامك ايكنجيسى خواصك اوچنجيسى عارفلركدر (زهد العوام ترك الحرام) ديمشلر (وزهد الخواص ترك مازاد على قدر الضرورة) ديو تعبير قيلمشلر (وزهد العارفين ترك ماسوى الله) ديمكله تفسير ايتمشلر پس جميع ماسوانك محبتى قلبكده قالمدقدنصكره سرتاسر جمله دنياسنك ملكك اولسه ضرر ايتمز* نتكيم انبيا عليهم السلامدن حضرت ابراهيم خليلك اموالى وارزاقى وارايدى وحضرت سليمانك واوليا اللهدن دخى نيجه صاحب عنوانك هر برينك نيجه املاك واسبابى وارايدى ليكن انلر خدادن غافل اولمدقلرندن اموال وارزاق انلره حجاب اولمزدى انكچون حضرت پيغمبر عليه السلام (كل ما الهاك عن مولاك فهو دنياك) بيورديلر حضرت مولانا دخى بو رايه مناسب بيوررلر (مثنوى) چيست دنيا ازخدا غافل بدن * نى قماش ونقره وفرزند وزن* چونكه مال وملك راازدل براند* زان سليمان خويش جز مسكين نخواند

(الدرجة السادسة فى التقوى)

(قال الله تبارك وتعالى ان اكرمكم عندالله اتقاكم) حق قتنده جمله دن اكرم واشرف اولنلر متقى اولنلردر اگرچه دنياده اهل غنا اولنلر كريم وشريف در لكن آخرتده اشرف واكرم اهل تقوى در (كما قال عليه السلام كريم الدنيا الغنى وكريم الآخرة التقى) وعندالله اكرم اولمغه حسب ونسب وجد واب دخى سبب اولمز بلكه الله قتنده اكرم واشرف اولاندين كسه اللهدن قورقسون وحرامدن پرهيز قيلسون (كما قال عليه السلام من سره ان يكون اكرم الناس عند الله فليتق الله) زيرا الله قتنده وجميع انبيا واوليا حضورنده بركسه نك برآخر كسه اوزرينه دولت دنيا ايله وحسب ونسب واقربا ايله فضيلت وشرفيتى اولمز الا كه تقوى ايله (كما روى ابوهريرة عن النبى عليه السلام) (قال عليه السلام لافضل لاحد على احد الا بالتقوى) تقوى لغتده فرط صيانته ديرلر هر ضررلو شيدن اما عرف اهل شرعده آخرتده ضرر ويرن شيلردن پرهيز ايتمكه ونفسنى انلردن صيانت قيلمغه ديرلر تقوانك اوچ درجه سى واردر اولا تقوى عذاب مخلددن برى ايلمكدر شركدن وكفردن توقى ايتمكله بو عوامك تقواسيدر وايكنجيسى جميع صغيره وكبيره اولان خطايادن مجتنب اولمقلقدر بو خواصك تقواسيدر اهل شرع قتنده متعارف اولان تقوى دخى بودر وحضرت مولانا دخى بو مرتبه يه اشارت

ايدوب

ایدوب بیورررلر (مثنوی) متقی آنست کو بیزارشد * ازره فرعون موسی وارشد
(نثر) متقی اولاین دین کمسه ضرری اولمیان شیئی ضرری اولان شیئک خوفندن
حذرا تمکله ترک ایتمک ایله حتی درجهٔ متقینه واصل اوله تکیم حضرت رسول
صلی الله علیه وسلم بو معنایه اشارت ایدوب بیوررلر (قال لا یبلغ الرجل درجة
المتقین حتی یدع مالا بأس به حذرا مما به بأس) ومشایخ متقی اولنلری بویله
تعریف ایدوب بیوررلرکه (التقی من سلك طریق المصطفی ونبذ الدنیا وراء القفا
وکلف نفسه بالاخلاص والوفاء واجتنب الحرام والآثام والجفاء) وتقوانك
اوچنجی درجه سی ماسوی اللهدن توقی وتبری ایلمکدر وسرنی غیریدن تنزیه
وتطهیر قیلمقدر حق تقا بودرکه آیت کریمه ده امر اولندی (واتقوا الله حق تقاته)
دیمکله (نظم) ندهندت رهی بخلوت یار * تازغوغای غیری وارهی (نثر)
تقوای حقیقی حسن بصری قولی اوزره ان لا تختار علی الله سوی الله در * وامام
قشیری بیوردقلری اوزره رؤیت تقوادن مبرا اولمق وکندوبی متقی ومتقی بلمکدن
توقی قیلمقدر ودائما رحمت وفضل خدایه متکی ومعتمد اولمقدر (نظم) مدد
ازلطف ازل جوی که درراه سلوك * تکیه برطاعت وبرتقوی خود نتوان کرد

(الدرجة السابعة فی الورع)

ورع لغتده شبهه لو اولان شیلردن پرهیز واحترازا تمکه دیرلر حلال مبیندر
وحرام دخی معیندر لکن بینهما ده شبهات کثیره وار در پس (استفت قلبك
وان افتاك المفتون) حدیثنك فحواسی اوزره شبهه لو اولان شیلرده مؤمن
قلبندن استفتا ایلیه اکر قلبنه اول شیلر اضطراب وخلجان ویررسه انی ترك
ایلیه واکر قلبی حلال اولمسنه مطمئن اولورسه وقرار قیلورسه قبول ایلیه (کما قال
رسول الله صلی الله علیه وسلم دع ما یریبك الی مالا یریبك) یریب بیع وزننده راب
یریب ریبة دن مشتقدر ریبة قلبه شك وقلق ویرمکه دیرلر * پس تقدیر معنای
حدیث شریف (اترك ما یقلقك ذاهبا الی ما یطمئن به قلبك) ای اذا وجدت نفسك
مضطربة فی شیء فدعه واذا وجدتها مطمئنة فاستمسك به) دیمك اولور زیرا قلبك
اضطراب وخلجانی اول شیئك حرام اولمسنه علامتدر وسکون واطمئنانی انك
حلال اولمسنه دلالت وشهادتدر * سالکه ورعدن ایو برخصلت اولمز زیرا جمیع
خصائل وفعالك احسن وافضلی ورعدر * بو معنایه شاهد جابر حضرتلرندن
روایت اولنان حدیث شریفدرکه بیوررلر برکون برکمسنه حضرت رسولك
حضورلرنده عبادات وطاعات وجهاد وخیراتله ذکر اولندی وبرآخر کمسنه

دخی ورعله ذکر اولنمشدر (وقال صلی الله علیه وسلم لا تعدل بالرعة) یعنی لا تقابل ولا تعادل شیأ بالورع فان الورع افضل کل خصلة) دیمك اولور پس ورع افضل کل خصال اولدیغی ایچون حضرت نبی علیه السلام بر حدیث آخرده بوکا ملاك دین بیوردی (کما قال علیه السلام ملاك دینکم الورع) سئل الشبلی عن الورع قال ان تتورع من ان تشتت قلبك عن الله طرفة عین) یعنی قلبك اللهدن طرفة العین متشتت ومتفرق اولمدن تورع ایلمکدر دیدی وسئل الخواص عن الورع قال ان لا یتکلم العبد الا بالحق غضبا کان اورضا

(الدرجة الثامنة فی التبتل)

قال الله تبارك وتعالی واذکر اسم ربك وتبتل الیه تبتیلا) (قال البیضاوی ای دم علی ذکر الله لیلا ونهارا وذکر الله یتناول انواع الذکر من التسبیح والتحمید والصلوة وقراءة القرآن ودراسة العلم) ومعنی وتبتل ای انقطع بالعبادة الی الله وجرد نفسك عما سواه) تبتل جمیع ماسوادن بالکلیه منقطع اولوب اللهه متوجه اولمغه دیرلر حتی عند اهل التحقیق جناتدن ودوات آخرتدن دخی متبتل اولان نفسنی مجرد قیلمق کرکدر حتی جناب حقه منقطع اولمش اوله* مثلا برکسه حقه جنت ایچون وتعمیر آخرت ایچون دنیادن منقطع اولسه اول کسه حقیقة حقه منقطع اولمش اولماز بلکه آخرته منقطع اولمش اولور وتبتل محض جمیع ماسوادن بالکلیه اللهه منقطع اولمقدر وجمیع ماسوادن اللهه منقطع اولمغك معناسی سالك کندو نفسندن وهواسندن وا کا متابعت ایلمکدن منقطع اولمقدر ودخی خلق عالمه اعتماد ایلمکدن وبونلردن خائف وراجی اولمقدن وبونلری مانع ومعطی بلمکدن وضار ونافع اکلامقدن بالکلیه حقه متبتل اولمقدر

(الدرجة التاسعة فی العباده والعبوده)

عبادت غایت اقصای خضوع وتذلله دیرلر نکیم طریق معبد دیرلر مذلل معناسنه ویررلر اکثر مشایخ عبادتله عبودتی فرق ایتمامشلر امابعض محققلر لفظا ومعنا ایکیسنك ماپیننی فرق ایتمشلر عبادتك ماضیسی فتح عینله وعبودتك ضم عینله دیمشلر ومعنادخی فرق عظیم بولمشلر* صاحب التیسیر دیرکه عبادت قوللغه دیرلر وعبودت قول اولمغه دیرلر صاحب عبادته عابد دینور وصاحب عبودته عبد اطلاق اولنور* پس بو ایکی صفت سالکه لازم وواجب اولان صفتلردندر برکسه که مجمع اسرار عبادت ومطلع انوار عبودت اولمیه مقبول حق اولمز وراه سلوکده کماله ایرمز (نظم) خدارا پرستش کن وبندکی * کزین هر دو یابد دلت زندکی

پرستش دل ازغیر سازد بری * کشد بندکی سوی فرمانبری (نثر)
جناب حقه عبادت ایکی نوع اوزره در بری عبادت ذاتیهٔ مطلقه وبری عبادت
صفاتیهٔ مقیده در * عبادت ذاتیهٔ مطلقه اولدرکه هر شیٔ علم حقده ایکن امر کنه
امتثال ایدوب تکوین وتعیینی قبول قیلوب وجوده کلمسیدر بو عبادت مستمرة
الحکم در رحمت رحمانیهٔ عامه مقابله سنده واقع اولمشدرکه بو رحمت رحمانیه
بی سابقهٔ عمل هر شیئک وجودنه شاملدر هر شیٔ بلا تکلیف ولا تکلف بو یوزدن
اللهه قولدر وفرمانبردر * اما عبادت صفاتیهٔ مقیده که رحمت رحیمیهٔ خاصه
مقابله سنده واقع اولمشدر * انبیا ورسل واسطه سیله خلقه تکلیف اولنان عبادتدر
پس رحمت رحیمیهٔ خاصه نک وصولنه بو عبادت شرطدر بو عبادت اختیارله
اولان عبادتدر عبادت دیدکاری دخی اختیارله اولان عبادتدر * والا هر شیٔ
جناب حقه بلا اختیار عبادت ایدیجیلردر * نتکیم حضرت مولانا بیوررلر
(مثنوی) اختیار آمد عبادت رانمک * ورنه میکردد بناخواه این فلک (نثر)
پس تفاوت احوال عباد عبادت صفاتیه ایله ظاهر اولور * نتکیم بعضیسی
اختیاریله پرستش واطاعت ایدر * وبعضیسی عصیان ومخالفت جانبنه کیدر
اختیارله مطیع اولنلر درجات نعیمه واصل اولور واختیارله عصیان قیلنلر
درکات جحیمه داخل اولور (مثنوی) از پرستش آن یکی برصدر وجاه * وان دکر
ازسرکشی درقعر چاه * بندکی آمد محک اعتبار * زین محک پیداست هر بکر اعیار
* پس حقیقتده حقه عبادت ایتمک اولدرکه فرمان خدایی فرمان هوا
اوزره اختیار ایده سن مادامکه فرمان هوایه مخالفت ایتمیه سن فرمان خدایه
متابعت قیله مزسین زیرا مانعة الجمعدر (نظم) یارضای دوست باید یاهوای
خویشتن (نثر) هواپرست خدا پرست اولمز هوایه اوین خدایی بولمز (نظم)
مادامکه توهواپرستی * دستت ندهد خداپرستی (نثر) قال الله تبارك
وتعالی فی عابد الهوی (افرأیت من اتخذ الهه هواه) پس اهل طریقته لازم اولان
اولدرکه هوایی ترك ایدوب خدا پرست اوله * عابدان خدا درت قسمدر انجق
برقسمی صحیح خداپرستدر غیریسی نوعا هوا پرستلکدن خالی دکادر اولکی
قسمی اول عابدلردرکه عبادتی جنت ومافیها ایچون ایدرلر بونلر تاجران
ومزدوراندرو ایکنجی قسمی عبادتی عفو بندن خوفلری اولدیغیچون ایدرلر
بونلر چاکران وبندکاندرو اوچنجی قسمی استحیاء من الله عبادت ایدرلر بونلر
صادقان ومریداندرو دردنجی قسمی (محبة لوجه الله وطلبا لمرضاة الله

عبادت ايدرلر بوخاصهٔ عاشقاندر (كما قالت الرابعة رضى الله عنها بقربك وجلالك يارب ما عبدتك خوفا من نارك ولا رغبة فى جنتك الا لوجهك الكريم) بومرتبه يه عبودت ديرلر وعبادتله عبودتك برفرقى دخى بودركه عبادت كلفت ومشقتله مع الخوف والرجاء اولان بنده لكدر وعبودت بلا كلفه ولا مشقه ولا خوف ولا رجا اولان افكنده لكدركه ذوقا وشوقا جان ودلله حاصل اولور نتكيم ابن فارض حضرتلرى بومقامه بوبيتله اشارت قيلور (نظم) وكل مقام عن سلوك قطعته * عبودية حققتها بعبودتى (نثر) يعنى هر برمقامى كه مقامات سلوكدن بن قطع ايلدم عبودتله اول عبوديتى تحقيق وتثبيت ايلدم عبودتله ذوق وشوقله اولان طاعتمله * پس خواصك طاعتى دائما ذوقا وشوقا اولور وعوامك طاعتى طوعا وكرها اولور وطوعا وكرها اولان عبادتده آسمان وزمين ومافيها دخى مشتركدر (كما قال الله تعالى للسموات والارض (ائتيا طوعا اوكرها قالتا اتينا طائعين) (مثنوى) ائتيا طوعا مهار عاشقان * ائتيا كرها لجام غافلان (نثر) بيورديغى حضرت مولانانك بومعنايه اشارتدر * پس انبيا ومرسلين وملائكهٔ مقربين واولياى كملين جناب حقه طوعا وذوقا وشوقا عبادت ايلمكدن ودخى بر عبد زديمكدن عار ايلمزلر (كما قال الله تعالى لن يستنكف المسيح ان يكون عبدا لله ولا الملائكة المقربون) بلكه جميع انبيا واوليا كمالى عبوديتده بولمشلردر انكيچون حضرت مولانا دخى بيورررلر (نظم) من بنده شدم بنده شدم بنده شدم * من بنده بخدمتت سر افكنده شدم * هر بنده كه آزاد شود شاد شود * من شاد ازانم كه ترا بنده شدم (نثر)

(الدرجة العاشرة فى الحرية)

حريت ربقهٔ رقيت دنيادن آزاد اولمغه ديرلر وبندهٔ بند دراهم ودينار ايكن خلاص اولوب دلشاد اولمغه تسميه ايدرلر نتكيم حضرت مولانا بيوررلر (مثنوى) بند بكسل باش آزاد اى پسر * چند باشى بند سيم وبند زر (نثر) بوخلقك هر بريسى برشيئك قولى اولمشدر روانى معنا كندويه معبود قيلمشدر كيميسى اسير درهم ودينار وكيميسى بندهٔ نفس غدار وكيميسى دخى عبد بطن واسير فرج مى دار اولمشدر انكيچون حضرت رسول بوصفتلو كسه لره بددعا ايدوب بيوررلركه (تعس عبد الدنيا وتعس عبد الدينار والدرهم وتعس عبد بطنه وتعس عبد فرجه ان اعطى رضى وان لم يعط سخط) پس سالكه لازم اولان اولدركه بونلره اسير اولمقدن ازاد اولوب حق قولى اولمغله دلشاد اوله (سئل الجنيد متى يكون العبد

عبدا محضا لله قال اذا كان حرا عما سوى الله (رباعى) آن دلكه به بندكى حق
شادبود* زاندوه هردو كون آزاد بود (نثر) شيخ حضرتلرى فتوحاتده بيوررلركه
(فالحرية عبودة محضة لله فاذا كان العبد حرا عما سوى الله لايسترقه شئ
كون الا الله) يعنى حريتدن مراد سائر اشيانك قيدندن آزاد اولوب محضا
اللهه قول اولمقدر* پس بر بنده كه ماسوى اللهدن حر اوله انى برشئ رق وعبد
ايده من اللهدن غيرى اگرچه اكثر سالك اسير درهم ودينار اولمقدن خلاص
اولورولكن اسير نفس خر اولور وگرفتار خواب وخور قالور پس كركدركه قيد تندن
وبند بدندن دخى نجات بوله نتكيم حضرت بايزيددن منقولدركه (رأى رجلا
قال ما حرفتك قال خربنده فقال امات الله حمارك لتكون حرا وعبد الله لا عبد الحمار)
اسير لذت تن اولان اسير خر اولاندن بدتردر (نظم) اسير لذت تن ماندهٔ وگرنه ترا*
چه عيشها كه در عالم دل مهيا نيست

(باب ثالث)

سلوكده اولان معاملاتى بيان ايلر (بو باب دخى اون درجه يى شاملدر)
درجهٔ اولى مراقبه يى بيان ايلر) مراقبه وترقب وارتقاب لغتده انتظار معناسنه در
اما اصطلاح مشايخده مراقبه جناب حق قلبله ملاحظه ايتمكه ديرلر وحضرت
حقى ملاحظه ايتمكه ديرلر وحضرت حقى ملاحظه قيلمق انى دائما كندونه حاضر
وناظر واقوالنه سميع واحوالنه عليم واعمالنه بصير بيلمككله ومشاهده قيلمغله
اولور زيرا حق تعالى عبدك هر حالنه وجزؤى وكلى اولان اعمالنه ناظر وشاهددر
(كما قال الله تعالى فى كتابه الكريم وما تكون فى شأن وما تتلوا منه من قران
ولا تعملون من عمل الا كنا عليكم شهودا اذ تفيضون فيه) يعنى يا محمد سن بركارده
اولمزسن ودخى قرأندن برمقدار اوقومزسن * ودخى سزاى عبادم عملدن برعمل
اشلمزسز الا كه بز سزلك اوزريكزه شاهد وناظرلرز شول وقتده كه سز اول عمله
داخل اولوب خوض ايدرسز* پس كركدركه طالب هر يرده حقه مراقب اوله
وانى كندويه ناظر بيله (كما قال الله تعالى الم يعلم بان الله يرى) يعنى عاصى وكافر
اولان بيلمزمى كه تحقيقا الله تعالى هركسك احوالنى كورر واسرارينه مطلع
اولور واكا كوره انلره جزا قيلور* محققلر ديرلركه بو آيتك ورودى خاص وحكمى
عامدر ودخى بو آيتده هم وعد وهم وعيد واردر* پس ديمك اولوركه اى عاصى توبه
ايله كه الله كاهكه عالمدر واى مرائى عملده اخلاص ايله كه حق سرك مطلعدر واى
مؤمن بريرى تنها اصانوب خطايه شروع ايلمه كه حق هر يرده حاضر وناظردر نتكيم

بعض مشايخ بيورردلر (اذا عصيت مولاك فاعص فى مواضع لا يراك) جنيد بغدادى حضرتلرينك بر نوجه مريدى وار ايدى سائر مريدلردن زياده اكا رعايت ايدرلردى اندن مقدم اولان مريدلر اكا غبطه ايدوب ديديلر كه هنوز كلان بر كسه يه بو قدر تعظيم نه يى ايجاب ايدر * شيخ نور ولايتله بونلرك ما فى الضميرين بيلوب بونلره برر تاوق ويروب ديديكه وارك شو تاوقلرى بر تنها يرده ذبح ايدك * پس بونلر اول تاوقلرى ذبح ايدوب كتورديلر الا اول نو مريد اولان كسه * پس اول ذبح ايتميوب كتوردكده شيخ ديديكه سن نيچون ذبح ايتمدك اويكت ديديكه بيورديكز كه بونى بر تنها يرده ذبح ايله پس هيچ بر تنها ير بولمدم وحقدن خالى بر محل كورمدم حضرت جنيد بونلره ديديكه بنم بوكه رعايتم اشته بو مشاهده ايچوندر پس حق دائما حاضر وناظر بلمكدن وسميع وبصير مشاهده قيلمقدن مقصود اولدركه انك حضورنده افعال قبيحه ايلمكدن واقوال شنيعه سويلمكدن حذر ايليه سن نتكيم حضرت مولانا بو مرتبه يه مناسب بيورردلر (مثنوى) از پى آن كفت حق خودرا بصير * كه بود در ديدنت هردم نذير * از پى آن كفت حق خودرا سميع * تا ببندى لب ز كفتار شنيع * از پى آن كفت حق خودرا عليم * تا نينديشى فسادى نوز بيم (نثر) بو ابياته مناسب واسطى ديركه (المراقبة محافظة القلب عن سوء الخواطر ومشاهدة الحق فى الباطن والظاهر) وقاشانى دخى ديركه (المراقبة دوام شهود نظر الحق اليك وان تشاهد رقيبا شاهدا عليك وان لا تعارض بفعلك فعله وارادتك ارادته ولا تفعل ولا تريد الا ما فعله واراده) يعنى مراقبه حقك سكا شهودينك دوامدر وسنكدخى انى اوزريكه رقيب وشاهد مشاهده قيلمقلغكدر وفعلكله انك فعلنه معارضه قيلممقدر وارادتكله انك ارادتنه مخالفت ايتممكدر ودخى برشىء اشلممكدر وبرنسنه ديلممكدر الا انك اشليوب ديله ديكى پس بو مرتبه يه وارن وبو مشاهده يى قيلان كسه لرده حرمت ورعايت خصلتى ظهوره كلور ومعامله سى دائما حرمت ورعايت اوزره اولور

(درجۀ ثانيه حرمت ورعايتى بيان ايلر)

مشايخ رحمهم الله ديرلركه (الحرمة هى تعظيم الامر باتيان المأموربه والانتهاء عما نهى عنه بان يعرف عظمة ربك ويعبده على وجه الحرمة والتعظيم) يعنى حرمت امر حقه تعظيمدر مأموربهى اداقيلمغله ومنهى عنهدن معرض اولمغله ربكك عظمتنى بيلمكله واكا على وجه الحرمة والتعظيم عبادت قيلمغله ومراقبه يه ايروب مشاهده مرتبه سن بولدقدنصكره حرمت ورعايت قيام وقعود وجلوس

ورقود

ورقودده دخی اجرا اولنور زیرا پادشاه اعظم قتنده بنده بالضروری مؤدب واهل حرمت اولور (کما روی ان ابا یزید تعب لیلة من طول القیام فلما جلس مد رجله فسمع هاتفا یقول هکذا تجالس الملوك ولا یجالس مثل هذا العبد الصعلوك فحلف ان لا یمد رجله بعده ابدا حرمة لربه) یعنی بایزیددن روایت اولندیکه برکیجه زیاده طول قیامدن کندولره فتور وتعب کلوب اوتوردی پس اوتوروب آیاقلرین اوزتدیغی کبی هاتفدن برآواز ایشتدیکه متنبه اولکه بوکونه عبد صعلوك اوتورمز بلکه بویله ملوك اوتورر* پس اول حضرت قسم ایلدی آندنصکره ابدی آیاق اوزتمامغه ربیسنه حرمت وتعظیمدن اوتری (بیت) هرکه آرد حرمت او حرمت برد * هرکه آرد قند لوزینه خورد* پس ارباب کمال اصلا حین انبساطده حرمت قیلمق کرك وحین انبساطده اولان آشنالغه روشنالغه مغرور اولوب بعض مراد ایچون جرأت وجسارت قیلمامق کرك مثلا جناب حق حضرت موسایه انبساط حالنده ایکن بیوردیکه (یا موسی سلنی کل مرادك ولو ملحا لعجینك وشعیرا لحمارك) پس بو واطفله اول حضرت مست اولوب حالت بسط اکا غلبه قیلوب دیدیکه (رب ارنی انظر الیك) پس درحال تیغ (لن ترانی) ایله بو آرزو قطع اولندی بومعنی دلالت ایلرکه سالك حضرت الهیه ده حرمت قیله وجرأت وجسارتدن بری اوله ای اخی بیلکه اهل الله اوچ قسمدر برقسم واردرکه حین انبساطده بلکه هرحالتده دائما ادب وحرمت اوزره اولور ونامحرمدن سر وحدتی ستر قیلور وبرقسمی دخی واردرکه اسرار الهیه یی علی وجه الحرمة والتعظیم اظهار ایلر ولکن کمالیله منبسط اولوب شطح وطامات برله ترك حرمت قیلمز وبرقسمی دخی واردرکه کمالیله منبسط اولور وترك حرمت ایدوب اظهار شطح وطامات قیلور اولکی قسمك مثالی جنید کبی ایکنجیسنك مثالی شبلی کبی اوچنجیسنك مثالی منصور کبیدر (کما روی ان الشبلی قال شربت بالکأس التی شرب بها الحلاج فصحوت ولم یصح الحلاج فبلغ الحلاج ذلك فقال لو شرب بالکاس التی شربت بها السکر کما سکرت فبلغ الجنید امرهما فقال یقبل قول الصاحی علی السکران فرجح حال الشبلی علی حال الحلاج لانه حفظ الحرمة)

(درجۀ ثالثه اخلاصی بیان ایلر)

جناب حق جل شأنه حدیث قدسیده بیورورلرکه (الاخلاص سر من اسراری استودعته قلب من احببته من عبادی) یعنی اخلاص بنم اسرارمدن برعظیم سردربن آنی امانت قودم قوللرمدن سودیکم کسه نك قلبنه *اخلاص اعمالی

ودینی عجب وریادن وحیله وخدعادن خالص قیلمغه دیرلر والله ایچون اولان دین بونلردن خالص وصافی اولاندر (کما قال الله تعالی الا لله الدین الخالص) وشیخ الاسلام حضرتلری دخی اخلاصی بویله تعریف ایدوب دیرکه (الاخلاص تصفیة العمل عن کل شوب قال بعض الشارحین المراد بتصفیة العمل عن کل شائبة هی اخراج رؤیة العمل من العمل والخلاص عن طلب العوض علی العمل) عملدن رؤیت عملی اخراج ایلمک اکا اعتماد ایلمامکدرزیرا عمله اعتماد ایلمک نقصان عرفانه دلالت ایلر (کما قال ابن عطا الاعتماد علی العمل عند وجود الزلل نقصان لاهل الملل) وعملی عوض وثواب ایچون قیلمق دخی اخلاصی مخادر وحظ نفس شائبه سنی مشعردر * پس اخلاص بونلردن دخی عملی خالص قیلمقدر (کما قال ابو عثمان المغربی الاخلاص مالا یکون فیه للنفس حظ ولا یرضی صاحبه علیه عوضا فی الدارین) بلکه اصل اخلاص کندوینی مخلص کورمکدر انکیچون (الاخلاص ان لاترانه مخلصا) دیدیلرزیرا اخلاص رؤیت اخلاصله معلوله‌در (کما قال ابو یعقوب موسی مناسبا لهذا المحل متی شهدوا فی اخلاصهم الاخلاص احتاج اخلاصهم الی اخلاص آخر لان الاخلاص معلولة برؤیة الاخلاص) پس حقیقتده مخلص اولدرکه جمله حول وقوتی اللهک بیله وعبادات وطاعات آنک توفیق وتیسیری ایدوکن معلوم قیله پس بویله کورن کمسنه عملی کندودن بلمز وانک اوزرینه هیچ دواجرت طلب قیلمز بلکه آنی حقدن مطلقا فضل وامتنان وکرم واحسان بیلور بومرتبه ده علم وعملن شوائب شرکتدن تهذیب قیلور

(درجۀ رابعه تهذیب ندر آنی بیان ایلر)

مشایخ رحمهم الله تهذیبی بویله تعریف ایدرلرکه التهذیب هو تنقیة العلم والعمل عما یشوبه مما لایلیق به یعنی تهذیب علم وعملک هربرینی لایق اولمین شیلرک شائبه سندن پاک قیلمقدروبی ریا وسمعه مؤدب وخلوق اولمقدر * پس بو تهذیب وتنقیه دخی خالص اولمین وصفا بولمین کمسه‌لر ایچوندر نتکیم بیوررلر (التنقیة والتهذیب جار مجری معالجة المریض) (مثنوی) بهر انست این ریاضت وین جفا * تابرآرد کوره ازنقره جفا * بهر آنست امتحان نیک وبد * تابجوشد برسر آرد زرزبد (نثر) پس خلوص وصفا بولان وصحیح المزاج اولان کمسه‌لره لازم اولمز بلکه ارباب بدایات واصحاب ریاضاته واجب اولان خصلتلردندر (کما قال شیخ الاسلام التهذیب امتحان ارباب البدایات وطریقة اصحاب الریاضات) بورادہ

امتحاندن مراد دنس طبیعتدن تطهیر ولوث بشریتدن تخلیص قیلقدر پس ارباب بدایته لازمدرکه خلقلرین برامزخو یلردن تطهیر واد بلرین تحسین ایده لر وعلملرین جهالتدن وعمللرین ریا وسمعه دن وعبادتلرین عادتدن تنزیه ایتمك طریقنه کیده لر زیرا عادت ایله عبادت اولمز انکیچونکه عادت طبیعت ثانیه درپس مقتضای طبیعت اوزره اولان عمل عبادت صایلمز (کما قال بعض المشایخ ما یفعل الانسان بالطبع لا یعد من العبادات وکذلك ما یفعل بالعادات لا یعد من العبادات بل یجب للعبادة من قصد ونیة ومخالفة النفس والهوی ولهذا قیل صائم الدهر لا صائم ولا مفطر لتعود النفس وعدم تاثیره فیه ولذلك کان افضل الصوم صوم داود علیه السلام لمخالفة الطبیعة والعادة فیه) یعنی بعض مشایخ دیدیلرکه انسان طبعله ایشلدیکی عمل عباداتدن عداولنمز وکذلك عادتله ایشلدیکی عمل دخی عبادتدن عداولنمز بلکه عبادته نیت خالصه ومخالفت نفس وهوا واجبدر انکیچون صائم الدهرك حقنده نه صائمدر ونه مفطردر دینلدی نفسك اکا اعتیادی وصومك آنده عدم تأثیری اولدیغیچون وبو اجلدن صوم داود افضل اولدیکه انده طبیعت وعادته مخالفت واردر پس عبادتکه شائبهٔ عادتدن خلاص اوله استقامت حاصل اولور وبو مرتبه یه ایرنه مستقیم دینور

(درجهٔ خامسه استقامتی بیان ایدر)

استقامت طعامده وشرابده وعقیده واعمالده واحوالده واقوالده بلکه هرشیده افراط وتفریطدن حذر ایتمکدر وسلوکه استواء قصدیله کتمکدر انکیچون (الاستقامة هی استواء القصد فی السلوك) دیمشلر ومسترشد وطالب اولنلری بو استوا واعتداله ارشاد قیلمشلردر وجناب حق دخی بو آیت کریمه ده مستقیم اولان قوللرینه نه لطف ایلدیکنی بیان ایدوب بیورررلر (ان الذین قالوا ربنا الله ثم استقاموا تتنزل علیهم الملائکة) تحقیقا شول کسنه لرکه الله بزم ربمزدر دیدیلر وربوبیت ووحدانیته اقرار ایلدیلر آندنصکره اعمالده واحوالده استقامت قیلدیلر انلرك اوزرینه ملائکهٔ رحمت نزول ایلر یا عند الموت ویا عند البعث (ان لا تخافوا ولا تحزنوا) دیمکله (وابشروا بالجنة التی کنتم توعدون) مژده سن ویرمکله یعنی بشارتلنك ای مؤمنلر شول جنتله کسز دنیاده وعده اولنمد یکز ایدی دیو مژده ویرمکله * بو آیت خلاصهٔ علم وعملی جامعه در خلاصهٔ علم توحید وخلاصهٔ عمل استقامتدر وبو استقامت خلاصهٔ عمل اولدیغیچون بونك ثواب وجزاسی احصا اولنمز (کما روی عن ثوبان رضی الله عنه قال رسول الله صلی الله

عليه وسلم استقيموا ولن تحصوا واعلموا ان خير اعمالكم الصلوة ولا يحافظ على الطهارة الا مؤمن) معناى شريفى امتم سز استقامت ايلك وحالبوكه سز استقامتك ثواب وجزاسنى احصايه قادردكلسز ويلكزكه تحقيق سزلك خيرلو عملكز صلاتدركه انواع عباداتى جامعه دراولاانده استقامت ايلك * وصلاتده استقامت ايكى وجهله اولور بروجهى ظاهرا تعديل اركان ايدوب قيام وقعود وسجودين فقهاءدين يازديغى اوزره اداقيلمقدر وبر وجهى دخى باطنا اول صلاتده سمعه وريا ايلمدن وبونلر امثالى مضرسيئه دن محفوظ القلب اولمقدر اصل طهارت حقيقى بوكادرلر * پس بوطهارته مواظبت ايلمز الاكه مؤمن كامل پس مؤمن مستقيم اولدركه نورهدايتى بوله واوساخ طبيعت وبشريتدن قلبنى طاهر قيله وغبار اغيار وماسوادن منقا اوله (نظم) كسى دائم زاهلى استقامت * كه باشد برسر كوى هدايت * بانوار هويت جان سپرده * زاوساخ طبيعت پاك مرده * تمام از كردتن دامن فشانده * برفته سايه وخورشيد مانده (نثر) قال فى العوارف حاكيا عن ابى على الجوزانى قال كن طالب الاستقامة لا طالب الكرامة فان ربك يطلب منك الاستقامة وانت تطلب الكرامة) استقامت ربك رضاسيدر وطلب كرامت نفسك هواسيدر * پس اهل حق اولان هواى نفسدن كذرايدوب رضاى حقه نظرا يتملكركه فى الحقيقه كرامت خود حصول استقامتدر (كما قال ابن عطا الكرامة فى الحقيقة انما هى حصول الاستقامة ور بما رزق الكرامة من لم يحصل له الاستقامة فالواجب على العبد ان لا يحرص الا على الاستقامة لان الكرامة التى بمعنى خرق العادة لا اعتبار بها عند اهل التحقيق) ابن عطاديركه كرامت فى الحقيقه دكلدر الا حصول استقامتدر آز اولوركه بركسنه يه استقامت حاصل اولمدين كرامت مرزوق اولور * پس عبده واجب اولان حريص اولميه الا كه استقامته زيرا خرق عاده معناسنه اولان كرامته عند اهل التحقيق اعتبار يوقدر بلكه بونلر قتنده اكبر كرامات اخلاق وصفاتى تبديل ايتمكدر (كما قال سهل بن عبدالله التسترى اكبر الكرامات ان تبدل خلقا مذموما من اخلاق نفسك بخلق محمود) پس ارباب كمال بوكرامت وخرق عاده يى حيض الرجال ديدوب ترك ايتمشلر وهمان اصلاح نفس واستقامت طريقته كتمشلر (كما قيل يوما لابى يزيد فلان يمر ساعة بمكة قال الشيطان يسير من المشرق الى المغرب طرفة عين وهو فى لعنة الله وقيل له فلان يمشى على الماء ويطير فى الهواء قال الحيتان والخشب وامثالهما تمشى فى الماء والذباب والطيور يطير فى الهواء

فقال ان رجلا بسط مصلا على الماء وتربع فى الهوآء لاتعجبوا ولا تلتفتوا اليه
حتى تنظروا كيف تجدونه فى الامر والنهى والاستقامة) ديو حضرت اكثر
حالتده كرامت مكرندن حقه استعاذه ايدرلردى نتكيم يحيى بن معاذ نقل ايلر
وديركه (رايت ابا يزيد عند البحر يوما ساجدا يقول اللهم ان قوما طلبوك
فاعطيتهم المشى على الماء والهواء فرضوا بذلك وانى اعوذ بك من ذلك وان قوما
طلبوك فاعطيتهم طى الارض فرضوا بذلك وانى اعوذ بك من ذلك وان قوما
طلبوك فاعطيتهم كنوز الارض فانقلبت لهم الاعيان فرضوا بذلك
وانى اعوذ بك من ذلك وان قوما طلبوك فاعطيتهم عبدك خضرا فرضوا بذلك
وانى اعوذ بك من ذلك حتى عد كذا وكذا اكثر مقامات من مقامات الاوليا
فقال الهى اطلبك واطلب رضاك واقنى وجودى فى هواك) شيخ خضر تلرى
شيخ ابو مدين دن حكايه ايدوب بيوررلركه بو عالمده متصرف اولان ابدالدن
بعضيسى شيخك مريدلرينه ديديلركه (مالنا لا يعتاص علينا امر ويعتاص
على الشيخ اقل الامور مع انا نتمنى مقامه ولا يتمنى مقامنا فبلغ ذلك الشيخ ابامدين
فقال تركنا مرادنا لمراده) پس ارباب تصوف مرادلرين مراد حقده ترك ايدوب
فانى اولديلر اما ارباب تصرفده دخى مرادشائبه سى واردر انكچون (التصوف
مع التصرف مما لا يجتمعان) ديمشلر والله اعلم

(*درجۀ سادسه بو كلى بيان ايلر*)

عن ابن عباس رضى الله عنه قال رسول الله صلى الله عليه وسلم تدخل الجنة
من امتى سبعون الفا بغير حساب هم الذين لا يسترقون ولا يتطيرون وعلى ربهم
يتوكلون) يعنى جنته داخل اولورامتمدن يتمش بيك كمسه بغير حساب بونلر
انلردركه برشىء ايچون افسون ايتمزلر وبرشيئى دخى تطير وتفأل ايلمزلر بلكه ربيلرينه
متوكل اولورلر (قال الشيخ اكمل التوكل نوعان عام وخاص فالعام ان يعلم الرجل ان
لا مؤثر فى كل شىء الا الله ولا يؤثر شىء الا بامر الله فالطعام لا يشبع الا بامر الله والماء
لا يروى الا بامر الله والادوية لا تشفى والسم لا يقتل والنار لا تحرق والبرد لا يبرد
الا بامر الله وقس على هذا كل الاشياء والتوكل الخاص ان يترك الرجل التداوى
والاسترقاء لقوة يقينه بان لا يصيبه الا ما كتب الله) بو صنف تدبير نفسى
ترك ايدوب حول وقوتلرندن منسلخ اولوب بين يدى الله كالميت بين يدى الغسال
اولورلر (كما قال ذو النون التوكل ترك تدبير النفس والانخلاع عن الحول والقوة
وان يكون العبد بين يدى الله كالميت بين يدى الغسال يقلبه كيف يشاء)

بو كونه توكل كه امرى مالكنه تسليم ايدوب انك وكالتنه تعويل قيلمقدر عوامه اصعب منازل وخواصه اضعف خصائلدر (كما قال شيخ الاسلام التوكل وكلة الامر كله الى مالكه والتعويل الى وكالته وهو من اصعب منازل العامة واوهى السبل عند الخاصة) يعنى امرك كليسنى مالكنه ويرمكدر وانك وكالتنه اعتماد قيلمقدر بو عوامك منازلنك اصعبى وخواصك قتنده اضعف سبلدر عوامه اصعب اولمسى بو جهتدندركه نفوس عوام اسبابه محبت ايتمكله اسباب بونلره حقدن حجاب اولمشدر اللهه اعتماددن اسبابه اعتمادلرى زياده در بو جهتدن ترك اسباب ايده مزلر و توكل بولنه كيده مزلر قياس ايدرلركه اسبابه مراجعتسز بركار حاصل اولمز وبلا سبب برشئ ظهوره كلمز مع هذا سبب اورته ده برالت ملاحظه درا ماعوام بوئله بلمدكلر ايچون انلره توكل اصعب منالدر (مثنوى) توز طفلى چون سبيها ديدهٔ * برسبب از جهل زان جفسيدهٔ * باسببها ازمسبب غافلى * سوى اين روبوشها زان مائلى * چون سببها رفت برسر ميزنى * ربنا وربناها مى زنى * رب ميكويد بروسوى سبب * چون زصنعم يادكردى اى عجب (نثر) (قال الشيخ فى الفتوحات التوكل اعتماد القلب على الله مع عدم الاضطراب عند فقد الاسباب الموضوعة فى العالم التى من شأن النفوس ان تركن اليها فان اضطرب فليس بمتوكل وحال المنعوتين بهذا المقام منهم من يكون بين يدى الله كالميت بين يدى الغسال ومنهم من يكون حاله حال الولد مع والده فى مال والده ومنهم من يكون حاله حال العبد مع سيده فى مال سيده) يعنى توكل قلبك اللهه اعتماديدر اسباب ضايع اولدقده قلب مضطرب اولمامغله اوله اسبابكه بو عالمده موضوعه دركه كامل ايلمك نفوسك شاننددر اكر عند فقد الاسباب قلب مضطرب اولورسه متوكل اولمز وبو توكل مقاميله منعوت اولنلرك حالى بعضيسى بين يدى الله غسال اوكنده ميت كبى اولور وبعضيسنك حالى عبدك افنديسيله اولان حالى وافنديسنك مالنده اولان حالى كبى اولور وبعضيسنك حالى اوغولك باباسيله اولان حالى كبى اولور اما توكل خواص قتنده اضعف سبل اولمسى ولدركه برخواى (ان الامر كله لله) هر امر اللهكدر بركسه نك هيچ بر كارده مالكيتى يوقدر (كما قال الله تعالى لرسوله ليس لك من الامر شئ) پس اشرف عالم وسيد ولد آدمه خطاب بويله اولجق مادوننده اولان كسه لرك ملكده نيجه مدخلى اولور پس خواص بلديلركه على الاطلاق ملك انكدر * پس نه شيده آنى وكيل اتخاذ ايتسونلر وملك انك ايكن نوجهله آنى وكيل ايدنسونلر انكچون توكل عند

خواص اضعف سيلمدر بلكه خواص جمله امرلرينى حقه تفويض ايلمشلردر واو
به ايشلرسه راضى اولمشلردر

(درجهٔ سابعه تفويضى بيان ايلر)

(قال الله تبارك وتعالى حاكيا عن آل فرعون قال وافوض امرى الى الله ان الله
بصير بالعباد) يعنى آل فرعون ديديكه بن امرمى اللهه تفويض ايلرم الله عبادنه
بصيردر * پس بنده يه لايق اولان اولدركه هر حالنى وكارنى اللهه تفويض ايليه
توكلدن تفويض اولى در زيرا تفويض من حيث المعنى توكلدن اوسعدر
ومن حيث الاشارة آندن الطفدر انكچونكه توكل بعد وقوع السبب حاصل اولور
اما تفويض هم بعد وقوع السبب وهم قبل وقوع السبب واقع اولور توكلك
بعد وقوع السبب اولمسنه مثال تكيم حضرت يعقوب عليه السلام اولادنك
حفظنده ديديكه (يا بنى لا تدخلوا من باب واحد وادخلوا من ابواب متفرقة
وما اغنى عنكم من الله من شئ ان الحكم الا لله عليه توكلت) يعنى يعقوب عليه
السلام ديديكه اى اوغللرم مصره كيردكده جمله كز برقپودن كيرميك بلكه
هر بريكز برا كنده قپولردن كيرك وبن اللهدن كلان شيدن برشيئى سزدن دفعه
قادردكلم زيرا هركسه ايچون حكم يوقدر الا الله ايچون بنا كا توكل ايلدم يعنى
بن آنى سزلك صيانتكزده وكيل اتخاذ ايلدم بو توكل بعد وقوع السببدركه اول
اولادنك صيانتيدر وبرمثال دخى بعد وقوع السبب اولديغنه بودركه حضرت
رسول عليه السلام اصحابيله بيله ايدى ديديلركه مشركلر سزلك قتلكزه جمع اولديلر
قورقولك انلر ديديلركه بزه الله كفايت ايدر واول نعم الوكيلدر تكيم بو آيت بو معنايه
دلالت ايدر (ان الناس قد جمعوا لكم فاخشوهم فزادهم ايمانا وقالوا حسبنا الله
ونعم الوكيل) بو توكل دخى بعد وقوع السببدر وسبب مشركلردن كندولرى
صيانتدر پس توكل بعد وقوع السبب اولنه ديرلر اما تفويض هم قبل وقوع
السبب وهم بعد وقوع السبب اولور قبل وقوع السبب اولديغنه مثال حضرت
نبى عليه السلام ياتدقلرى وقتده بيوررلرديكه (اللهم انى اسلمت نفسى اليك
والجأت ظهرى اليك وفوضت امرى اليك) وبعد وقوع السبب اولديغنه مثال
آل فرعونك امرنى اللهه تفويض كبيدر (كما قال وافوض امرى الى الله) بوراده
سبب فرعونك خوفيدر پس تفويض ايله توكلك ما بيننده عموم وخصوص اولور
تفويض اعم وتوكل اخص اولور وتوكل تفويضك برشعبه سى كبى اولور
وتفويض هر وجهله توكلدن اوسعدر وهم ادبه اوفق وآندن من حيث المعنى

سالكه الـيقدر زيرا تفويض حول وقوتدن بری اولمق وكندويی حق رضاسی ايچون كندو تصرفندن تخليه قيلمقدر وحق كندو مقامنه تصرفده قائم قيلوب هرنه ايشلرسه اكا راضی اولمقدر امّا توكل بويله دكلدر زيرا متوكل اكا ديرلركه نفسنك مصالحنده حقی كندويه وكيل اتخاذ ايليه پس بونده من وجه جراءت وجسارت واردر ونظر قيلنسه سوء ادبدن خالی دكلدر اكرجناب حق جل شانه توكلی مندوب قيلميدی انبيا واوليادن بركسه بوكا جراءت ايتميه‌لردی پس جميع امورين حقه تفويض ايدوب آندن هرنه كورسه (كل شیء من الحبيب حبيب) ديوب انك ارادتنه راضی اولمق كمال عبوديته انسبدر

(درجه ثامنه ثقه نك ذكر آنی بيان ايلر)

ثقه قلبك حقه اعتمادی وحكمنه ونوقيدر توكل وتسليم وتفويضدن بواولیدر زيرا سواد عين توكل ونقطهٔ دائره تفويض وسويدای قلب تسليمدر يعنی بومقاملرك مداری وحياتی ثقه دربو روح كبی انلربدن كبيدر تكيم عين سواديله ناظر ودائرهٔ نقطه اوزره دائر وقلب سويدا ايله حی وقادر اولديغی كبی بومقاملرك هربری ثقه سزلی معنيدر تكيم بومقامده جناب حق ام موسادن حكايه ايدوب بيوررلر (فاذا خفت عليه فالقيه فی اليم) ام موسايه خطاب عزت بويله وارد اولديكه ای ام موسی شول وقتده كه سن موسانك اوزرينه قورقه سن سن آنی دريايه القا ايله پس ام موسی جناب حقه اعتماد ايدوب آنی دريايه القا ايلدی اكرحقه ثقه سی اولميه ايدی آنی دريايه آتمزدی بومرتبه نك صاحبلری سرقضا وقدره كماليله واقف اولنلردر زيرا بيلورلركه خلاف حكم الله برشيئك وقوعی ممكن دكلدر (كما قال علی كرم الله وجهه اعلموا علما يقينا ان الله لم يجعل للعبد وان عظمت حيلته وقويت مكيدته اكثر ما سمی له فی الذكر الحكيم) راحت بولان بوعلمه واقف اولاندر وزحمت ومشقت چكن بوسردن غافل قلاندر اول كمسه كه (لامرد لقضاء الله ولا معقب لحكم الله) معناسنه عارف اولدی (وقل كل من عند الله) اسرارينه (وقل الله خالق كل شیء) فحواسنه وقوف بولدی اول كمسه كندوحول وقوتن ترك ايدوب حكم حقه واثق اولدی وفوت اولانه محزون اولمدی واننه كلنه فرح قيلمدی (كما قال الله تعالی ما اصاب من مصيبة فی الارض) يعنی مصيبتلردن روی زمينده برمصيبت اصابت ايلمدی قحط وغلا وطاعون ووبا كبی (ولا فی انفسكم) ودخی نفسكزده آفات وبلياتدن برمرض اصابت ايلمدی (الا فی كتاب مبين) الا اول مصيبت كتاب مبينده ثابتدر وعلم اللهده معلومه‌در

(من قبل ان نبراها) براول مصيبتى وياخود سزلك نفسلريكزى خلق ايلمزدن اول (لكيلا تأسوا على ما فاتكم ولا تفرحوا بما آتاكم) كتاب مبينده بو جمله انكيچون اثبات اولندى كه نعم دنيادن فوت اولنه محزون اولميه سز ومال ومنصبدن اعطا اولنانه فرح قيلميه سز (قال البيضاوى فان من علم ان الكل مقدرهان عليه الامر) پس بركسه كه خلايق اوزره جارى اولان احكامك جميعيسنى صور معلومات الهيه ايدوكن بيله ولوح محفوظده مثبت اولديغنه عالم اوله محنت قصد وطلبدن نجات بولور وحكم اللهه واثق اولوب هرنه كلورسه تسليم اولور

(درجهٔ تاسعهٔ تسليم ندر آنى بيان ايلر)

تسليم اولدركه عالم غيبدن ظهوره كلان اموره راضى اولمقدر مثلا سيول وامطارله وياخود حوادث ونوائب روزكار ايله حرث ونسلك وكار وكسبك هلاكى اولمسى وقتنده حكم خدايه رضا ويروب ترك اعتراض ايده وبلا اضطراب وتألم انقياد جانبنه كيده * تسليم اول كمسنه يه ميسر اولوركه قضا وبلانك بيله كه وقوعى مشيت خدا ايله درو مشيت خدا علم وحكمته تابعدر پس لحكمة اولان شيء عبث اولمز وحكيمه اعتراض لازم كلمز * پس سرى معلوم اوليان شيده عبدك شانى تسليم اولمقدر وقضاى حقه كندوبى مطيع قيلمقدر تسليم مرتبه سنده اولان كمسنه نك شانى بودركه اكر بو عالمده عقله مخالف وقلبه مزاحم وحضوره مانع بعض احوال كورسه مثلا ملك ظالمك ملك عادله ظفر بولمسى كبى وياخود برامتك انبيا واوليايه ايذا قيلمسى كبى وياخود برجاهلك برعالمه غالب اولمسى وعالم وعاقلك ذليل ومحروم قالمسى كبى وبونلر امثالى عقله مخالف وقلبه مزاحم هرنه شيء كورسه وهرنه احوال مشاهده قيلسه اعتراض قيلميه وبرا كندهٔ خاطر اولميه زيرا بو جمله سى كما كان واجب الوقوعدر ومقتضيات حقايق واستعداداتدر اويله اولمق هب حكمت اوزره درعبث دكلدر * كما قال ابن الفارض (شعر) فلا عبث والخلق لم يخلقوا سدى * وان لم تكن افعالهم بالسديدة (نثر) اصل تسليم اودركه سالك سلوكنده نيجه اهوال مفزعه ومخاوف مهلكه يه مبتلا اولسه مثلا بحارده كرداب واخطاره كرفتار اولمق كبى وياخود بريرده حرب وقتال وجنك وجدال ايله پرزخم وپرآزار اولمق كبى وبونلر امثالى محنت وبلا كتنه هرنه ايسه راست كلمك كبى كندوبى حقه تسليم وهر حالنى اكا تفويض ايدوب مضطرب اولميه زيرا بو كونه آفات سالككك ترقيسى ايچوندر پس استرسه

مالك الملك آنى هلاك ايده واسترسه صيانت قيله * بو مقامده اولان عزيزلردن شيخ عبد الله ربيع دير كه جنك جنكيزه بر قضا ايله مبتلا اولدم يانمده اولان يارانمى برر برر قتل ايلديلر پس بكا دخى نوبت قريب اولدقده نفسمه ديدم كه اى نفس نيجه سن حكم خدايه راضى ميسن كوردمكه مو تله حيات اكا مساوى وحكم حقه كماليله راضى پس بو حالته بغايت حمد ايلدم پس جناب حق اول قومدن آخربنى خلاص ايلدى اما خلاصه مسرور اولديغمدن زياده خلوصه مسرور وفرحناك اولدم (نظم) اطاعته فرض تلطف اوجفا * وبشر به عذب تكدر اوصفا * وكلت الى المحبوب امرى كله * فان شاء احيانى وان شاء اتلفا

(*درجهٔ عاشره تصوف ندرآنى بيان ايلر*)

(قال السرى رأيت النبى عليه السلام فى المنام وسألته عن التصوف قال ترك الدعوى وكتمان المعنى) پس ارباب تصوفه ترك دعوى كتمان معنا واجب اولنلردندر زيرا (صدور الاحرار قبور الاسرار) فحواسنجه بجميع كبار نامحرم واغياردن اسرار حقى استتار ايتمشلردر وتجاهل وتغافل سمتنه كتمشلردر اغيار بشريت دامنه كرفتار اولنلردر وارباب تصوف فوق البشر به ذوق بولنلردر اول به ذوق كه آنده معالم انسانيه مضمحل وعلايم نفسانيه متلاشيدر (كما قال الجنيد التصوف ذوق تضمحل فيه معالم الانسانية ويتلاشى علايم النفسانية) زيرا بو مرتبه يه وارن كسنه حقدن غيرى كورمز وخلقه اعتماد قيلمز انكچون آنده علايم نفسانى ومعالم انسانى اولمز وفى الحقيقه تصوف بالكليه جناب حقه ارتباط ورؤيت خلقى ظاهرا وباطنا اسقاط ايلمكدر (كما قال الشبلى التصوف اسقاط رؤية الخلق ظاهرا وباطنا) بر عاشق كه رؤيت خلقى ظاهرا وباطنا اسقاط ايليه آنك سرى حقه لاحق اولور وكندوبى سطوت نور الهيده فنا بولور (قيل للجنيد ما التصوف قال لحوق السر بالوحدة وفناء النفس بسطوة الاحدية) پس صاحب تصوف اول زمانده متصوف اولور كه بو فنايى بولدقدنصكره بقايه كله ومحودنصكره صحو بوله واخلاق اللهله متخلق اولوب مخلوق خدا ايله خلق محمدى اوزره معامله قيله (كما قال ابو محمد الحريرى التصوف الخروج عن كل خلق دنى والدخول فى كل خلق سنى) اصل تصوف تصوف ديدكلرى همان خلقدر فافهم ولا تغفل كما سيجئ بيانه ان شاء الله تعالى

(باب رابع اخلاق حميده يى بيان ايلر)

(بو باب دخی اون درجه یی شاملدر)

(درجهٔ اولی خلق ندر آنی بیان ایلر)

خلق لغتده خوی یه دیرلر واصطلاحده اول ملکهٔ نفسانیه یه دیرلرکه انکله متصف
اولانه سهل اوله افعال جمیله نك اتیانی واعمال سیئه نك اظهاری پس اهل تصوف
اخلاق سنیه صاحبی اولان کسه یه دیرلر (کما قال الشیخ فی الفتوحات قال اهل
طریق الله التصوف خلق فمن زاد علیك فی الخلق زاد علیك فی التصوف) یعنی
شیخ حضرتلری بیورورلر ونقل ایدوب دیرلرکه اهل طریق الله دیدیلرکه تصوف
همان خلقدر پس شول کسه که سنك اوزریکه خلقده زیاده اولدی تصوفده
دخی سنك اوزریکه زیاده در (وقال الشیخ بعد هذا الکلام سئلت عائشة ام
المؤمنین عن خلق رسول الله فقالت کان خلقه علیه السلام القرآن) (کما قال الله
تعالی فی کلامه (وانك لعلی خلق عظیم) خطاب حضرت رسول صلی الله علیه
وسلمه در وعلی کلمه سیله ایراد اولنمه ده نکته اول حضرتك خلق عظیم اوزره
مجبول اولمسنی مشعر وانك اوزرینه اعتلا واقتدارینی مذکردر وحق تعالی اول
حضرتك خلقنی عظیم لغله صفتلدی زیرا اول حضرتك خلقی قرآندن مستفاد
اولمشدر وقرآن عظیمك ادیله مؤدب اولمشدر انکیچون اولدخی عظیمدر وقرآن
اول حضرتك خلقی اولمسی قرآنده اولان مکارم اخلاقله متحلی وقرآنك زجر
ایلدیکی شیلردن متخلی اولمسیدر وبعض مفسرلر دیمشلرکه قرآنك خلقی اولمدن
مراد (خذ العفو وأمر بالعرف واعرض عن الجاهلین) در دیمشلر نتکیم
بو حدیث شریف دخی بو معنایه دلالت ایدرکه بیورورلر (ادبنی ربی فاحسن
تأدیبی ثم امرنی بمکارم الاخلاق فقال یا محمد خذ العفو وامر بالعرف واعرض
عن الجاهلین) اول سلطانك اخلاق حمیده سی توصیفه قابل دکلدر سائر اخلاق
جمیله سننه دخی شو قصه دن استدلال ایله که اول حضرتدن روایت اولنور
(ان الصبیان اخذوا النبی علیه السلام یوما فی طریق المسجد وقالوا کن لنا
جملا یا رسول الله کن لنا جملا کما تکون للحسن والحسین فقال علیه السلام لبلال
اذهب الی بیتی وأت ما وجدته لاشتری نفسی منهم فذهب البلال فاتی بثمانی
جوزات فاشتری بها نفسه وقال علیه السلام رحم الله اخی یوسف باعوه بثمن
بخس دراهم معدودة وباعونی بثمانی جوزات) بو قصهٔ پرحصه نك اصلی بودرکه
برکون حضرت امام حسن وامام حسین طفولیتلری زماننده اکابر قریشك
اولادنك دوه لرینی کوروب آنلره تحسر ایدوب درحال حضرت سید کائناته کلوب

اصحاب رسول اللهدن بريسنه بركون بربريان باش هديه اولندی پس تصور ايلديكه بلكه فلان كمسنه بندن احوج جدر اول باش كتورن كمسنه يه ديديكه بونی وار اول كمسنه يه آلی كيت مع هذا كندونك قوت بدنه احتياجی وار يدی * پس اول كمسنه انی اول ذكر اولنان كمسنه يه كتوردی اول دخی محتاج ايكن ديديكه بلكه فلان كمسنه بندن احوج جدر وار اكا آلی كيت ديوب بر آخره كوندردی بو اسلوب اوزره يدی قپويه دك كزديروب آخر الامر بريسی قبول ايلدی وبو آيت كريمه اول حينده بونلرك حقنده نازل اولديكه (ويؤثرون على انفسهم ولو كان بهم خصاصة) در كمافی باب الزكوة تفسيره قال الشيخ فی العوارف لما سعی بالصوفية الی الخليفة فقبض الشحام والرقام والنوری وميز الجنيد بالفقه فافتی لقتلهم فبسط النطع لضرب اعناقهم تقدم النوری الی الجلاد فقيل له الی ماذا تبادر قال اوثر اخوانی علی حياتی ساعة فلما رای الملك هذا الحال منه بكی وعفا عنهم) يعنی وقتا كيم طائفهٔ صوفيه بغداد خليفه سنه سعايت وشكايت اولنديسه پس شحام ورقام نام شيخلری مع ابی الحسن النوری اخذ ايلديلر وجنيددن بونلرك حالی استفتا ايلدكده جنيد حضرتلری فقهله بونلری تميز ايليوب قتللرينه فتوی ويردی * پس بيونلرين اورمق ايچون نطع دوشندكده نوری جلاده تقدم ايلدی پس اكا ديديلركه نه شيئه مبادرت ايلرسن ديديكه بو برساعتده اخوانمی حياتم اوزره اختيار ايلرم بو حالی ملك آندن كوردكده اغليوب انلری عفو ايلدی فی الحقيقه مؤثر اولان كمسه اخوانی دنيوی واخروی نفسانی وروحانی هرنه حظی وار ايسه انك اوزرينه اختيار قيلاندر وبو خلقك صاحبی مظهر فتوت اولاندر

(درجهٔ رابعه فتوتی بيان ايلر)

سأل موسی عليه السلام ربه عزوجل عن الفتوة قال الله تبارك وتعالی الفتوة ان ترد نفسك الی طاهرة كما قبلتها منی طاهرة) حضرت موسی صلوات الله علی نبينا وعليه ربيسندن سؤال ايليوب ديديكه يارب فتوت ندر حق تبارك وتعالی بيورديكه نفسكی سن بكا آثام وكناهلردن طاهره رد ايلمكدر تكيم سن بندن آنی پاك قبول ايلدك پس تطهير نفس حظوظ نفسانيه دن چقمغله وامر حقی طوتمغله ونفسكی ابراهيم وار نار عشقه آتمغله اولورو بو يله ايلين كمسه فتوت حقيقی مرتبه سن بولور (كما قال الشيخ فی الفتوحات اصل الفتوة ان تخرج عن حظ نفسك ايثار التوحيد ربك كما ان ابراهيم عليه السلام خرج عن حظ نفسه

وجارها على النار ايثارا لتوحيد ربه فان كان ذلك عن امر الهى فهو اعظم
فى الفتوة وان لم يكن عن امر الهى فهو فتى على كل حال فانه من آثر امر ربه
على هوى نفسه فهو الفتى لحقيقة الفتوة ان يؤثر الانسان العلم المشروع الوارد
من الله على السنة الرسل على هوى نفسه وعلى ادلة عقله) فتوحاتده بيوررکه
فتوتك اصلى حظ نفسكدن چقمقدر ربكك توحيدنى ايثارا تمكله تكيم ابراهيم
عليه السلام حظ نفسندن چقدى وآنى ناره بذل ايلدى ربيسنك توحيدنى
اختيارا تمكله اكر نفسنى ناره القا ايلسى امر الهيدن اولديسه اعظم فتوت
اولدروا كر امر الهيدن اوليوب كندو قريحه سندن اولديسه ده على كل حال
فتى درپس تحقيقا شان بودركه بركسه ربيسنك امرنى هواى نفسى اوزره اختيار
ايلسه فتى اولدر * پس حقيقت فتوت اولدركه السنهٔ رسل اوزره اللهدن وارد
اولان علم مشروعى انسان هواى نفسى اوزره ودخى ادلهٔ عقلى اوزره اختيار
ايلمكلكدر شيخ الاسلام حضرتلرى منازل السائرينده فتوتى اوچ درجه يه تقسيم
ايتمشلردر بيوررلركه (الفتوة على ثلاث درجات الاولى ان لا تشهد لنفسك فضلا
على احد ولا ترى لك حقا على احد تطالب به بل ترى الحقوق واجبة عليك للكل
لا لك) فتوتك اولكى درجه سى اولدركه نفسكك براحد اوزرينه فضلن مشاهده
ايتميه سن ودخى سنك ايچون بركسه اوزره حق كورميه سن كه آنى مطالبه
ايده سن بلكه كل خلايق ايچون سنك اوزريكه حقوقى واجبه كوره سن سنك
ايچون انلر اوزرينه واجبه كورميه سن (والدرجة الثانية ترك الخصومة
والتغافل عن الذلة ونسيان الاذية) ايكنجى درجه سى بركسه ايله اكر حقكدن
اوترى واكر بر غيريدن اوترى خصومت ايتميه سن واكر اخوانكدن بر ذلت صادر
اولورسه تغافل وتجاهل ايدوب كورمز لنه سن حتى آنى معذرتنه محتاج ايتميه سن
وبركسه دن سكا اذيت والم كلسه انى درحال اونوده سن اكا عداوت وكدورت
اوزره اولميه سن (والدرجة الثالثة ان تقرب من يبعدك وتكرم من يؤذيك
وتعتذر الى من يجنى عليك سماحا لا كظما ويراحا لا مصابرة) ودرجهٔ ثالثه
اولدركه سندن ايراق اولانه سن تقرب ايده سن وسنى اينجيدنه تكريم ايده سن وسكا
جنايت ايلينه سن اعتذار ايليه سن جوانمردلك يوننددن غضب وغيظى يوتق
يوننددن دكل بلكه اندن ذهابا اكا مصابرة دكل يعنى كظم غيظده ومصابرده
من وجه تألم باطن بولنور * پس فتوت ومروت اولدركه اساءت ايدن مسيئنك
اساءت وجنايتندن بلا اضطراب ولا الم جودا وكرما وذهابا اندن كچوب انه

اکا جنایتی سن ایتمش کبی اعتذار ایدەسن بلکه اساءتی مقابلەسندە احسان ایتمك طریقنه کیدەسن امام بستی دیرکه (شعر) وان اساء مسیٔ فلیکن لك فی * عروض ذلته صفح وغفران (نثر) یعنی اکر بر مسیٔ سکا اساءت ایلیه جك اولورسه سنك ایچون انك ذلتنك ظهورندە اعراض وغفران اولسون * انبیای عظام واولیای کرامك فتوت ومروت خصلت حمیدەلرندندر واساءت مقابلەسندە رعایت اخلاق جمیلەلرندندر * ابو حنیفه حضرتلرینك مناقبندندرکه برکون رهکذردە عوامدن برینه طوقندی اول بدخوامامی بلیوب برطبانجه اوردی حضرت امام اکا دیدیکه ای اخی شمدی بندە سکا اورسم قادرم ویاخود سنی طوتسم خلیفه یه آلی کتسم وسکا اورادە قصاص حکم ایتسم اکا دخی قادرم ویاخود جناب حقه تضرع ایتسم حقم آلیویر دیو یقینم واردرکه سکا بلامسلط ایلرا ماشاد اولکه یارین قیامت کوننده اکر حق تعالی بنی جنته قورسه سنسز جنته کیرمیم اول کمسه امام ایدوکن بیلوب درحال توبه ایدوب صلحادن اولدی * وحضرت مولانانك دخی منقبه لرندندرکه قاضی سراج الدین دائما اول حضرته جفا وایذا اوزرە ایدی برکون بردانشمندینه دیدیکه اکر مولانایی هرنه وجهله اولورسه اولسون رنجیدە قیله جق اولورسك سنی برمدرسه ایله بهرەمند ایدەین * پس اول بی ادب کلوب یاران سماع ایدرکن بولدی وشتم غلاظله مالا یعنی سویلیوب عظیم جفالر قیلدی اول حضرت لطفلر ایدوب دیردیکه ای مسلمان هرنه دیرسك اول بزز پس انك آخر کلامی بواولدیکه سز بتمش ایکی مذهبدن طشره برطائفه سز اول حضرت تبسم ایدوب دیدیکه آری بوکره دخی صحیح سو یلدك اول یتمش ایکی مذهبدن خارج اولان بزز پس اول کمسه بوتحملی اول حضرتدن مشاهدە قیلدقدە درونته برحال عارض اولوب درحال توبه ایدوب مرید ومخلصلرندن اولدی بومقام فتوتك سلطانی حضرت اسدالله الغالب علی بن ابی طالبدرکه کندوخونیسین بیلورکن اکا بلاالم لطفلر ایلردی ودیردیکه سن بنم قاتلمسن بی بولقمه لری تاقولك قوتلواولسون ابن ملجم دیردیکه یاامیر المؤمنین بنی کل اولدرکه بن اول کونی کورمیم اول حضرت دیدیکه الم چکمه بواساءت مقابلەسندە سکا احسان اولدرکه بن سنك جمیع کناهلریکه شفیع اولورم وسنسز جنته کیرمیوب سنی کندومه همجوار قیلورم تکیم حضرت مولانا جلد اولك آخرندە بومعنایه اشارت بیورورلر (مثنوی)

* بازآمدای علی زودم بکش * تانه بینم آن دم تلخ وترش *

کفت

* كفت ارهر ذرهٔ خونی شود * خنجر اندر كف بقصد من رود *
* يك سر موازتو نتوانم بريد * چون قلم بر من چنان خطی كشيد *
* ليك فارغ شو شفيع تو منم * خواجهٔ روحم نه مملوك تنم *
* هيچ نقصی نيست در جانم زتو * زانكه اين را من نميدانم زتو *
* پيش من اين تن ندارد قيمتی * بی تن خويشم فتی ابن الفتی *

(نثر) انكچون حضرت پيغمبر اول حضرتك حقنده (ع) لا فتی الا علی لا سيف الا ذو الفقار بيوردی | *(درجهٔ خامسه صدقی بيان ايلر)*

(قال رسول الله صلی الله عليه وسلم عليكم بالصدق فان الصدق يهدی الی البر وان البر يهدی الی الجنة ومايزال الرجل يصدق ويتحری الصدق حتی يكتب عند الله صديقا) بيوررلركه اسم سزلك اوزريكزه لازم اولسون صدق زيرا صدق خير واحسانه هدايت ايلر وتحقيقا بر وخير جنته دلالت ايلر وبر رجل صدقه مداومت ايلسه وصدقی تحری ايدوب بوقلسه حتی اول كمسه عند الله صديق يازيلور وكرچكلر مقامن بولور قدم صدقله سالك منزل آلورو بيابان نفس وهوايی قطع ايدوب عند الله مقبول اولور (قال الله تعالی فی حق الصادقين وبشر الذين آمنوا وعملوا الصالحات ان لهم قدم صدق عند ربهم) يعنی سن بشارت وير يا محمد مؤمن اولوب عمل صالح ايشلين كمسه لره تحقيقا بونلر ايچون ربلری قتنده منازل رفيعه ومقامات شريفه واردر (وانما سميت قدما للتنبيه علی انهم انما نالوها بصدق القول والنية) اول مراتب عاليه يه صدق قول وصحت نيتله واصل اولدقلری ايچون قدم صدق تسميه اولندی * پس سالكه دنياده وآخرتده صدقدن انفع بر خصلت يوقدر (قال الله تعالی هذا يوم ينفع الصادقين صدقهم) يعنی جناب حق جل شأنه قيامت كوننده ديه كه بو كون بر كوندركه صادقلره صدقی منفعت ايلر پس صادق اولمين اول كونده ضرر ايلر پس معلوم اولسونكه سالكه كبريت احمر واكسير اعظم ديدكلری صدقدر سالك بو اكسيرله مس نفسی اصلاح ايلر ومشايخ عظام ما بيننده اسم اعظم دخی بودر پس صدقله هر نه مراده كه توجه ايده لر البته ميسر اولور وصادق اولمين محروم قالور (سئل من ابی يزيد البسطامی ما الاسم الاعظم قال اروني الاسم الاصغر حتی اريكم الاسم الاعظم ما هو عندنا الا الصدق اصدق وخذ ای اسم شئت اسماء الله كلها عظيمة) فی الحقيقه اسماء الهيه وادعيهٔ مأثوره نك دخی تأثيری صدقله در بلا صدق بونلر دخی مفيد اولمز پس صدق درون كويا بر سيف صارم كبيدركه هر نه شيئه كه وضع ايليه سن البته قطع ايلمك مقرردر

(كما قال ذوالنون الصدق سيف الله فى ارضه ما وضع على شئ الا قطع (مثنوى)
صدق عاشق بر جمادى مى تند* چه عجب گر بر دل انسان زند* صدق موسى
بر عصا و كوه زد* بلكه بر دريای پر اشكوه زد* صدق احمد بر جمال ماه زد* بلكه
بر خرشيد رخشان راه زد (نثر) پس صدقه ملازمتله صادق صديق اولور وصديق
اول كمسنه يه ديرلركه اقوالده وافعالده واحوالده وجميع خصالده صادق اوله
صدقك فضائلى چوقدر وخواص وآثارينه نهايت يوقدر بوقدرله اكتفا
اولندى

(درجهٔ سادسه حيايى بيان ايلر)

(عن ابن مسعود رضى الله عنه قال ان نبى الله قال ذات يوم لاصحابه استحيوا
من الله حق الحياء قالوا انا نستحيى يا نبى الله قال ليس ذلك ولكن من استحيا من
الله حق الحياء فليحفظ الرأس وما وعى وليحفظ البطن وما حوى وليذكر الموت
والبلاء ومن اراد الاخرة ترك زينة الدنيا فمن فعل ذلك فقد استحيا من الله حق الحياء
بر كون اول حضرت اصحابنه ديديكه اصحابم استحيا ايلك اللهدن حق حيا ايله*
اصحاب كرام ديديلركه يا رسول الله بزم كليمز اللهدن اوتانورز اول حضرت
بيورديكه حيا بودكلدر ولكن اول كمسنه كه اللهدن حق حيا ايله حيا ايلر اول كمسنه
باشنى وباشنك واعى وجامع اولديغى حواسنى محرماتدن حفظ ايلسون ودخى بطننى
وبطننك حاوى اولديغى فرجنى حرام وزنادن حفظ ايليه ودخى موتى ذكر ايليه
ومقبرهده اسكيوب بوزلمغى آكليه وشول كمسنه كه آخرت ديلر زينت دنيايى ترك
ايلسون پس شول كمسنه كه بوذكر اولنانى ايشلدى تحقيق اللهدن حق حيا ايله حيا
ايلدى وبو فعللرى ايشلمين اللهدن حق حيا ايله حيا ايلدى ديمك اولور حيا بر خلق
نيكودركه جميع شرايعده مندوب ومستحبدر (كما روى عن ابن مسعود رضى الله
عنه قال عليه السلام ان مما ادرك الناس من كلام النبوة الاولى اذا لم تستح
فاصنع ما شئت) يعنى انبياء متقدمينك كلامندندركه الان بين الناس باقيدركه
ناس آنى ادراك ايلديلر اول كلام هر باركه استحيا ايتميه سن استديكك ايشله ديمكدر
يعنى حقدن وخلقدن حيا ايتمك جميع شريعتده مندوب ومستحسندر الا آن اكا
نسخ طارى اولمامشدر پس اوزريكزه واجبدركه قبايح ومعاصى ايشلمكدن استحيا
قيله سز (فاصنع) امرى تهديدا ايچوندر يعنى اى بى حيا اولان ديلديكك ايشله كه
عملكده خير بوقدر وهر كس خير وشر هر نه ايسه عمليله جزا اولنور پس اختيار
ايلكده نيجه بيلورسك اويله ايله ديمك اولور وحيا ارباب مراقبه نك صفتيدركه ديلرين

هر يرده حاضر مشاهده ايدرلر واصحاب معامله نك خلقيدركه عملى على طريق الاحسان ايدرلر احسان حق سنى كورركبى وياسن حقى كورركبى معامله قيلمغه ديرلر (كما قال عليه السلام الاحسان ان تعبد الله كانك تراه فان لم تكن تراه فانه يراك) وحيا ايله متصف اولمق مؤمنه برفحواى (تخلقوا باخلاق الله) لازم اولنلردندر زيرا حيا نعوت حقدن برنعتدركه ذاتنى آنكله توصيف ايلدى وحقك حياسى قولنك قولنى تكذيب ايتمامسيدر بلكه اول قول كاذب ايكن آنى تصديق ايدوب مرتبهٔ اعلايه ايركورمسيدر نتكيم بومعنايه بوحديث شريف دلالت ايلركه حضرت نبى عليه السلام بيوررلر (ان شيخا يوم القيامة يقول الله له يا عبدى عملت كذا وكذا الا ينبغى لك ان تعمل ذالك فيقول يارب مافعلت وهو قد فعل فيقول الله للملائكة سيروابه الى الجنة فتقول الملائكة التى احصت عليه عمله يا ربنا الست تعلم انه قد فعل كذا وكذا فيقول بلى ولكنه لما انكر استحييت منه ان اكذب شيبته) پس جناب حق جل شانه پيراولان قوللرينى تكذيب وتعذيب ايتمدن استحيا ايلديكى عبده لايق اولان اولدركه حيا صفتيله متصف اوله حقدن وخلقدن اوتانه ودين وطن يقتده اختيار اولنلره تعظيم وتوقير قيله زيرا حيا ايماندندر وحيانك كايسى خيردر وحيا كثوره خير الاخير كتورور (كما قال عليه السلام الحياء من الايمان وقال الحياء كله خير وقال الحياء لا يأتى الا بخير وهذه كلها اخبار صحيحة

(درجهٔ سابعه شكر بيانندهدر)

شكر لغتده برمنعمى انعام واحسانى مقابله سنده تعظيمى مشعر عبارتله مدح ايتمكه ديرلر (وفى الاصطلاح الشكر فعل ينبئ عن تعظيم المنعم لكونه منعما وهو يكون باللسان وبالاركان والجنان) يعنى شكر برفعلدركه منعمك تعظيمى مخبردر منعم اولديغى ايچون وبوشكر اوچ شيدن عبارتدركه اول ثناء باللسان وعمل بالاركان ومعرفة بالجناندر نتكيم بوبيتده شاعر اوچن بيله جمع ايلدى وديدى (شعر) افادتكم النعماء منى ثلاثة * يدى ولسانى والضمير المحجبا (نثر) معناى بيت سزلك نعما كزبنم قتمده اولقدر كثير وعظيم اولمشدركه انواع شكرك استيفاسنى اقتضا ايلديكده سزه بندن اوچ شئ افاده ايلديكه انلك بريسى الم وبرى ديلم وبرى ضمير محجبمدر المده وسائر جوارحمده بوقدر الاسزلك مكافات وخدمت وعبوديتكز وديلمده بوقدر الاثنا ومحمدتكز وضميرمده بوقدر الاسزلك محبتكز پس بونلرك هر بريسى شكردن برقسمدر ولكن اولكيسى معرفت نعمتك منعمدركه عمل قلبدر اگرچه لسان وجوارحله شكرايتمك دخى معتبردر ولكن بلا شكر قلب ولا معرفة

نعمت منعم معتبردكادر* پس قلبك شكرى جميع نعمتى منعم حقيقيدن بلمكدر وشكرا يتمكى دخى برنعمت اخرى آ كلقدرتكيم حضرت داوده جناب حق جل شانه وحى ايليوب ديديكه (ياداود اشكرلى قال يارب كيف اشكرك والشكرنعمة اخرى منك يحتاج عليها الى شكر آخر فاوحى الله اليه ياداود اذاعلمت مابك من نعمة منى فقد شكرتنى) پس بوحديث بومعنايى افاده ايلركه شاكر اولان شكرنعمتدن كندوبى عاجز كوره انكيچون الشكورمن يرى عجزه عن الشكر ديمشلردر (نظم) ازدست وزبان كه برآيد* كزعهدهٔ شكرش بدرآيد (نثر) پس عبدحق شكرله اللهه شكر قيله من الاشول وقتده كه كندوبى كاليله عاجز كوره وذاتنى فانى بوله وتوفيق شكرى وجميع نعمتى اندن بيله نتكيم ابن ماجه بوحديثى تخريج ايلمشلردركه (قال عليه السلام اوحى الله الى موسى فقال ياموسى اشكرلى حق الشكر قال يارب من يقدر ذلك قال ياموسى اذارايت النعم كلهامنى فقد شكرتنى) بلكه اخص خواص حقدن كلانك جميعسنى اكرنعمت اكرنقمت وكررحمت وكرزحمت هرنه ايسه عين موهبت الهيه ونعمت ربانيه بيلورلر نتكيم شيخ حضرتلرى فتوحاتده بوآيت كريمه نك تفسيرنده بيوررلر (قال الله تعالى وقليل من عبادى الشكور) فهم خاصة الخاصة الذين يرون جميع مايكون من الله فى حقهم وفى حق عباده نعمة الهية سواءسرهم ذلك اوساءهم فهم يشكرون على كل حال وهذا الصنف قليل) يعنى شكور اول خاصة الخاصه دركه كندولر حقنده وسائرعبادالله حقنده اللهدن هرنه شئ اولديسه آنك جميعسنى نعمت الهيه كوررلر اكراول شئ سار اولسون واكرضار اولسون پس بونلر على كل حال شكرايدرلر عباداللهدن بوصنف آز اولديغيچون جناب حق وقليل من عبادى الشكور بيوردى

(درجهٔ ثامنه صبرى بيان ايدر)

صبر عنداهل الله حقدن غيرى يه شكايت برله اظهار جزع ايلمدن نفسى حبس ايلمكه ديرلر اما اللهه شكايت واظهارجزع صبرى مانع دكلدر نتكيم حضرت ايوب عليه السلام جناب حقه (رب انى مسنى الضر بنصب وعذاب) ديواظهار جزع قيلدى مع هذا جناب حق بنه انى (اناوجدناه صابرانعم العبدانه اواب) ديو مدح بيوردى پس اللهه اظهار عجز وشكايت باب صبرده محمود حذر وتجلد وتصبر مذموم ومقدوح در (كما قال ابن الفارض (شعر) ويحسن اظهار التجلد للعدا* ويقبح غيرالعجز عند الاحبة (نثر) سمنون محب حضرتلرندن شيخ حضرتلرى

فتوحاتده

فتوحاتده نقل ایدوب دیرکه برکون کرمیته کاوب واظهار تجلد ایدوب دیدیکه

* (شعر) *

* ولیس لی فی سوالئ حظ * فکیف ماشئت فاختبرنی *

نثر) درحال حق تعالی آنی عسر بوله مبتلا قیلدی پس صبرایده میوب جزع وفزعه باشلدی وکندوبه ممنون کذاب دیو لقب ویردی حضرت شیخ فتوحاتك یوزیکرمی بشنجی بابنده بیوررلر (ان فی الصبر المعروف عند العامة مقاومة القهر الالهی وسوء ادب مع الله وما ابتلی الله عباده الالیتضرعوا الیه ویسألوه فی رفع ما ابتلاهم به من البلاء عنهم فان اکابر الرجال لایحبسون نفوسهم عن الشکوی الی الله بل یحبسون عن الشکوی لغیر الله وهذا مذهب الاکابر) یعنی عامه قتنده معروف اولان صبرده قهر الهی یه مقاومت ایتمك وارد روالله ایله سوء ادب واردر زیرا الله تعالی عبادنی بربلایه مبتلا ایلمدی الا کاتضرع ایلسونلر ایچون ودخی بلادن آنلری مبتلا ایلدیکی شیئك انلردن مرفوع اولمسی بابنده سؤال ایلسونلر ایچون * زیرا اکابر رجال نفسلرنی حقه شکوادن حبس ایتمزلر بلکه خلقه شکوادن حبس ایدرلر اکابر اولیانك مذهبی بودر تکیم بوکلامك ذیلنده شیخ بایزید حضرتلرندن نقل بیوررلرکه برکون بایزید اغلدی دیر پس مریدلری سؤال ایلدیلرکه نه آغلرسن دیدیکه اجلقدن آغلرم دیدیلرکه سزلك کبی کمسه آجلقدن آغلرمی دیدیلرکه بلی حقك بکا آجلق حواله ایلسندن مرادینم آغلامدر حضرت مولانا بومعنایه مناسب ایکنجی جلدده فقرایه ارشاد ایچون بیوررلرکه اصحاب کرامدن بریسی آخرت عذابندن خوف ایدوب دیدیکه یارب بنی دنیاده بلایه کرفتار ایله تاك آخرت عذابن چکمیم همان دم خسته اولدی پس حضرت رسول علیه السلام انك عیادتنه کلدی ودیدیکه نه ایلدك که سکا بویله بلا کلدی دیدیکه یارسول الله دعا ایلدم تادنیاده چکم وآخرتده عذابدن امین اوله م اول حضرت ارشاد ایلیوب دیدیکه بویله دعا ایلمه که کستا خلقدر وشویله دعا ایله که ادب بودر * تکیم اول محلده حضرت مولانا بیوررلر (مثنوی) کفت پیغمبر مران بیماررا * این بکوکه سهل کن دشواررا * اتنا فی دار دنیانا حسن * اتنا فی دار عقبانا حسن * راه را برما چو بستان کن لطیف * منزل ما تا تو باشی ای شریف (نثر) بومرتبه ده اصل احسن وافضل خصال اولدرکه سالك حین بلاده رضای حقه نظر قیله اکر رضایی ساکت ولال اولمده کوررسه لال اوله واکر طلب وسؤالده کوررسه سؤال قیله وعلامت رضا اولدرکه برکسه یه که

بلا كلدكده اكر اول بلادن باطننه لذت ودين ويقيننه تقويت كلورسه ورعونت
نفسى وهوا وهوسى زائل اولورسه واول بلايه صبر سببيله جناب حقه آشنالق
وقلبه روشنالق بولورسه صبر اولى درو الا اكر بوذكر اولنانك عكسى اول بلادن
لذت باطنه نقصان كلورسه ودين ويقيني ضعيف اولورسه تضرع واظهار شكوى
اولى در* تكميل حضرت ايوب عليه السلام نيجه مدت بلايه صبر ايلدى زيرا كه
رضاى حق آنده كوردى بعد زمان دعا وتضرع ايلدى زيرا مقتضاى وقت
اوايدى صبرك عنداهل الله اوچ مرتبه سى واردر* تكميل شيخ الاسلام منازل
السائرينده بيوررلر (الصبر على ثلاث درجات الدرجة الاولى الصبر فى البلاء
بملاحظة حسن الجزاء وانتظار روح الفرج وتهوين البلية بعد سوابق المنن
وتذكر سوالف النعم) صبرك اول درجه سى بلايه صبر ايتمكدر صابرلر حقنده
اولان حسن جزايى ملاحظه ايتمكله وروح فرجه منتظر اولمق ايله زيرا (انتظار
الفرج بالصبر عبادة) فحواسنجه بعد البلاء صبر ايله فرجه منتظر اولمق عبادتدر
(وكما قال عليه السلام افضل العبادة انتظار الفرج) ودخى سوابق نعمى تذكر
وسوالف منني عدايلمكله بليه يي هون وتيسير قيلمقدر تكميل مرويدركه ايوب
حضرتلرينه بركون ديديلركه (يا ايوب ادع الله ليكشف عنك البلاء فقال كم ايام
الرخاء اهى اكثرام ايام البلاء قيل بل ايام الرخاء فقال استحى ان اشكو اليه) پس
ايام رخاده اولان نعمى تذكر ايتمك انك نفسنه بلايى تهوين ايلدى تكميل حضرت
مولانا ايكنجى جلدده بو مقامه مناسب لقمانك خواجه سى لسانندن حكايه
بيوروب ارشاد ايدرلركه بركون خواجه سى لقمانه برقاربوز كتورديلر خواجه
لقمانى بغايت سودوكندن اكا بردلم ويردى آنى خوش خوش يدى بردلم دخى ويردى
انى دخى خوش خوش يدى پس تا بردلم قالنجه بو اسلوب اوزره ويروب يدكده
آخر قلان دلمى كندو آغزينه آلدقده كورديكه زهر قاتله بكزر پس لقمانه ديديكه
اى اوغل بويله كندوكه نيجه زحمت ويردك وبرستمله بكا اعلام قيلمدك پس لقمان
كوركه نه ديدى (مثنوى) كفت من ازدست نعمت بخش تو* خورده ام چندانكه
ازشرم دوتو* شرمم آمدكه يكى تلخ ازكفت* تاكهان ديدم كنم زان آكهت*
كرزيك تلخى كنم فريادو داد* خاك صدره برسر اجزام باد (والدرجة الثانية
الصبر عن المعصية بمطالعة الوعيد اتقاء واحسن منها الصبر عن المعصية حياء)
ايكنجى درجه سى وعيدى مطالعه ايتمك سببيله معصيتدن حبس نفس ايتمكدر
اتقاء بوندن احسنى حياء من الله معصيتدن صبر ايتمكدر (والدرجة الثالثة

الصبر

الصبر على الطاعة بالمحافظة عليها دواما وبرعايتها اخلاصا وبتحسينها علما) اوچنجی درجه سی طاعت اوزره علی الدوام محافظه ایتمكله صبردر ودخی اول طاعتی من حيث الاخلاص رعايتله ومن حيث العلم آنی كوزل قيلمقله صبر قيلمقدر بو اوچ درجه اوزره اولان صبرلك حقنده جناب حق بيوروركه (يا ايها الذين امنوا اصبروا وصابروا ورابطوا) قال فی منازل السائرين ای اصبروا فی البلاء وصابروا عن المعصية ورابطوا علی الطاعة) واهل الله قتنده تنوع ادوات حسبيله صبر برقاچ نوعله متنوعدر صبرلله صبربالله صبر على الله صبر فی الله صبر مع الله صبر عن الله ديرلر (قال شيخ الاسلام اضعف الصبر الصبرلله وهو صبر العامة وفوقه الصبربالله وهو صبر المريدين وما فوقهما الصبر على الله وهو صبر السالكين) صبرلله معصيتدن الله ايچون اولان صبردر وياخود طاعت اوزره اللهك ويرديكی ثواب وجزا وقيلديغی عطا ايچون صبردر على تقدير المضاف صبربالله بقوة الله وبعناية الله اولان صبردر بوصبر صبرلله‌ك فوقنده‌در وبو مريدلرك صبريدر زيرا مريد اولنلر كندو حول وقوتلرندن منسلخ اولوب حقك قوت وعنايتيله صابروشاكر اولورلر وصبر على الله صبر على حكم الله وقضائه ديمكدر وصبر فی الله حق يولنده وحق رضاسندن اولان بلا واذايه صبر ايتمكدر وصبر مع الله عذاب وبلاده معذب حقيقی كورمك وميل حقيقی ايله بيله اولمغه ديرلر صبر عن الله اللهدن صبر ايتمكه ديرلر اول وقتده محبوب محبلرك فراقن مراد ايليه عاشق رضای محبوبدن اوتری اول فراقه تحمل وتصبر ايليه (نظم) اريد وصالك وتريد هجری * فاترك ما اريد لما تريد (نثر) يعنی بوصبره اشارتدر عند اهل الله بوندن اشد برصبر يوقدر (كما روی ان شابا من المحبين سأل الشبلی عن الصبر فقال ای الصبر اشد يا شيخ قال الصبر لله فقال لا قال الصبر بالله قال لا قال الصبر فی الله قال لا قال الصبر على الله قال لا فقال ويحك فای الصبر اشد قال الصبر عن الله فشهق الشبلی وخر مغشيا عليه) شبلينك شهقه اوروب يقلمسی بوصبرك بغايت اصعب اولديغنی مشعر اولور (مثنوی) ای كه صبرت نيست ازدنيای دون * صبر چون داری زنعم الماهدون * ای كه صبرت نيست ازناز ونعيم * صبر چون داری زالله كريم * ای كه صبرت نيست ازپاك وپليد * صبرچون داری ازان كت آفريد

(درجۀ تاسعه رضانك بيانی ايلر)

الله قولدن راضی اولمق مرتبه سی وار وقولك دخی اللهدن راضی اولمق

مرتبه‌سی واراللّه قولندن اول وقتده راضی اولورکه امرینه امتثال ایدوب
ونهیندن اجتناب قیلوب عمل صالح ایشلیه (کما قال اللّه تعالی ان الذین امنوا
وعملوا الصالحات اولئك هم خیر البریة جزاؤهم عند ربهم جنات عدن تجری
من تحتها الانهار خالدین فیها ابدا رضی اللّه عنهم ورضوا عنه ذلك لمن خشی ربه)
یعنی تحقیقا شول کسه‌لرکه ایمان کتوردیلر وعمل صالح قیلدیلر هما ان بو صفتله
موصوف اولنلردر خلقك خیرلوسی بونلرك اعمال صالحه وافعال مرضیه
مقابله سنده اولان جزالری ربلری قتنده عدن جنتلریدرکه آنك تحتنده انهار
جاریه اولوراول جناتده بونلرك خلودی ابد الآبادمقدر اولدیغی حالده اللّه
بونلردن راضی اولدی اطاعت وانقیادلری سببیله وبونلر دخی اللّهدن راضی
اولدیلر (ذلك لمن خشی ربه ای ذلك المقام الذی هو مقام الرضا عنهم لایحصل
الا لمن خشی ربه وانقاد حکمه بقیامه فی مقام عبودیته) وخشیت خصایص
علماء باللّه در ووسیلهٔ مقام رضادر نفس بو دنیاده مرتبهٔ رضایه وارمز الا مطمئنه
مرتبه سنه وارد قدنصکره ونفس اول وقتده مطمئنه اولورکه ترك لذات فانیه
وازالهٔ هوای نفسانیه قیله * پس مطمئنه اولدقدنصکره ربیسی قتنده مرضیه
اولوروآندن هرنه کاورسه راضیه اولور نعمت کوندرسه بیلور مسأت
کوندرسه مسرت بولور (سئلت رابعة متی یکون العبد راضیا قالت اذا سرته
المصیبة کما سرته النعمة) وحارث محاسبی بیوررلرکه (الرضاء سکون القلب تحت
جریان الحکم) وجنید حضرتلری دخی بوکلامه مناسب بیوررلر (الرضاء سرور
القلب بظهور القضاء) ابو هریره حضرتلری حضرت رسول علیه السلامدن
روایت ایدرلر وحضرت علیه السلام قضاء حقه رضا ویرنه خیر دعا ایدوب
بیوررلرکه (رحم اللّه امرء اعرف نفسه وحفظ لسانه وان یکون شاکر انعم اللّه
وراضیا بقضاء اللّه) ابو یزید بسطامی حضرتلرندن سؤال اولندیکه (من الراضی
عن اللّه قال هو لو جعل اللّه جهنم فی یمینه لم یسأل ان یحول الی یساره) بوزیاده
فانی فی اللّه اولانك مرتبه‌سیدر واللّه اعلم

(درجهٔ عاشره انبساطی بیان ایلر)

انبساط لغتده ترك احتشام ایتمکه دیرلر احتشام برکسه دن حیا ایتمکه وآنك
غضبندن خوف ایتمکه دیرلر (نقل عن صحاح الجوهری وعند المشایخ الانبساط
ارسال السجیة) وحشمتدن مجانبت قیلمغه دیرلر (کما قال شیخ الاسلام الانبساط
ارسال السجیة والتحاشی من وحشة الحشمة وهو السیر مع الجبلة) ارسال

محبه‌دن مزآد طبیعی رعایت ایده بلا تکلف خلقت اصلیه وخلق جبلیه‌سنی اوزره اهمال وارخا ایلمکدر انبساط بوکا دیرلر ودخی احتشام واستحیا وحشتدن احترازو تجنب قیلمغه دیرلر بوحال جبلتلك مقتضاسی حکمیله سیردر پس سالکك انبساطی خلقلده اولور وحقلده اولورمع الخلق اولان انبساط اولدرکه آنلرله مخالطه ومصاحبت ایده‌سن وترفع ووقاری وتعین واشتهاری ترك ایده‌سن ولاابالی وکشاده‌لك بولنه ومزاح ومطایبه سمتنه کیده‌سن ولکن حد شرعیدن ودائرهٔ طریق مرعیدن تجاوز قیلمیه‌سن (نظم) لطیف اولسه لطیفه خوشدرای جان* ولیکن خارج اولمیه ادبدن (نثر) مؤمن حدید خو یلقدن ودآئرهٔ ترش رو یلقدن خلاص اولمق ایچون بشاش وهشاش اولوب لطیفه کوی وکشاده روی اولمق لازمدرنتکیم حضرت رسول صلی الله علیه وسلم بیورمشلردرکه مؤمن مزاح کن وشیرین سخن اولور ومنافق ترش روی وکره برابروی اولورانکیچون اول حضرتك ملاطفات ومطایباتی چوقدر جمله‌دن مصابیحده امام بغوی بیورورلر (روی ان النبی علیه السلام قال لعجوزان الجنة لاتدخلها العجوزفولت تبکی قال علیه السلام اخبروها انها لاتدخلها وهی عجوزکما ان الله یقول انا انشأناهن انشاء فجعلناهن ابکارا) ومسلم وبخاری وترمذی انس حضرتلرندن بوحدیثی روایت ایدوب بیورورلرکه (قال انس ان کان النبی لیخالطنا حتی یقول لاخ لی صغیریا ابا عمیر ما فعل النغیر نغرکان تلعب به مات) یعنی انس حضرتلری دیدی تحقیقا شان بودرکه حضرت نبی علیه السلام بزمله مخالطه ومجالست ایدردی حتی بنم برکوچك قرنداشم وارایدی دیردیکه یاابا عمیرنغیر نه ایشلرنغیرنغرك تصغیر یدرنغرشرچه کبی بربورنی قزل کوچك قوشدرسنك اویناد یغك قوشجاغزنه اولدی دیو لطیفه ایدردی وعن انس ان رجلا استحمل رسول الله علیه السلام فقال انی حاملك علی ولد ناقة فقال مااصنع بولد الناقة فقال علیه السلام وهل تلد الابل الا النوق) وانس حضرتلرندن مرویدرکه تحقیق بر پیاده کسه رسول حضرتلرندن بردابه‌یه راکب اولمق طلب ایلدی پس حضرت علیه السلام بیوردیلر تحقیقا بن سنی دوه‌دن طوغن یاوری اوزره بندوررم پس اول کسه دیدیکه بن دوه‌دن طوغنی نیله‌یم واونی نیجه چکرم پس حضرت بیوردیکه هی کشی یا ابل دیشی ناقه‌لردن طوغمدیمی* پس اول حضرتك لطایفی چوقدر بوقدرله اکتفا اولندی وحضرت پیرمزك دخی مطایباتنه نهایت یوقدر نتکیم مثنویده هزل شکلنده عجایب وغرایب معنیدار لطائف بیورمشلردر وحال

خیالتلرنده دخی مشرب سعادتلری کمال انبساط اوزره ایدی تکیم مناقبده مسطور ومشهور اولدیغنه بناءً تحریر قیلنمدی واهل اللهك خلقله اولان انبساطی بوقدرله قناعت قیلنوب مخافة للتطویل بوندن زیاده تقریر وتسطیر اولنمدی (نظم) کرمقبلی مزاح کند عیب اومکن * شغلیست آن بقاعدهٔ عقل ودین مباح * دل آینه است وکلفت جد زنك آینه * آن زنك راچه امکان صیقل بجز مزاح (نثر) پس مع الحق اولان انبساطه کلهلم شیخ الاسلام حضرتلری منازل السائرینده بیورورلرکه (الانبساط مع الحق هوان لایحجبنك خوف ولایحجبك رجاء ولایحول بینك وبینه آدم وحوّا) یعنی انبساط مع الحق اولدرکه خوف ورجاسنی حقدن محجوب قیلمیه زیرا خوف ورجا نفسك حالیدر وبدایت سلوکده اولانك صفتیدر اما انبساط عارفلرك حالی وارباب قلوبك صفتیدر خوف وانقباض عالم جلالدندر بعدله جبن ایراث ایلر وانبساط ورجا عالم جمالدن وقربیت حقدن حاصل اولور خوف وجبن وتکلفی ازاله قیلور (کماقیل اذاحصلت الالفة بطلت الکلفة وکماقال الجنید اذاتم المحبة سقط شروط الاداب) پس بو انبساط کمال قربیتدن وزیاده جمال‌الله نسبتدن ظهوره کاور بومرتبه ده صاحب انبساطك حقله کندو ما بیننه خلق حایل اولمز تکیم شیخ الاسلامك آدم وحوّا حایل اولمیه دیدیکندن مراد بودر انبیای عظامدن واولیای کرامدن چوق کسه‌لر بوصفتك غلبه سی وقتنده جناب حقله انبساط اوزره مکالمه ومعامله قیلمشلردر تکیم انبیای عظامدن حضرت کلیم‌الله صلوات‌الله علی نبینا وعلیه (قال الله تعالی حاکیا عنه اتهلکنا بما فعل السفهاء منا وقال ایضا ان هی الافتنتك وقال ایضا تضل بها من تشاء وتهدی من تشاء) آیت اولی ده انبساط سفهانك فعلی سبیله حقك حکما وعلما وخواصی اهلاکی ایلمسنی انکاردر وآیت ثانیه ده فتنه‌یی سامری یه اسناد ایتمیوب جناب حقه اسناد ایلمسیدر اکرچه بحسب الحقیقه اول فتنه اختبارا للصالحین والطالحین حقدندر ولکن بوفتنه دکلدرا لاسنکدر دیمه ده نوعا انبساط واردر وآیت ثالثه ده دخی بونك کبیدر واولیادن حضرت موسی زماننده برخ سیاه دیرلر برمقبول حق وار ایدی اتفاق اول زمانده قحط باران اولوب خلق جهان حضرت موسایه کلوب دیدیلرکه یاموسی ربکدن بزه یغمور طلب ایله که اکنلریمز خراب اولدی پس حضرت موسی جناب حقه عرض حاجات ایلدکده جناب حق بیوردیکه یاموسی بنم برخ سیاهم بندن استسون اول دم بونلره باران رحمتم جوش ایلسون پس حضرت موسیٔ اول برخی بولوب وخلقله برصحرایه

كاوب اكا ديديكه جناب حقدن دعا ايله بزآمين ديه لم تا كيم بزه يغمور ويره پس اول
برخ اغزآچوب ديديكه يارب بو خلقى كه يراتدڭ پس بونلرڭ لوازمن ويرمزسن
نيچون ويرمزسن قادرد كلميسين همان دم جناب حق بونلره عظيم يغمور ويردى
وليكن حضرت موسى بو كونه قوله بحضور اولدى اما صبر قيلدى پس ايرتسى
كون بربره كيدرايكن اتفاق اول برخه راست كلدى برخ حضرت موسايه
ديديكه كوردكمى ياموسى سنڭ ربيكه نه سويلدم پس حضرت موسى غضبه
كاوب استديكه النده كى عصا ايله اكا ضرب ايدوب وانى رنجيده قيله پس همان دم
جبريل امين نازل اولوب ديديكه ياموسى حق سكا سلام ايلرود يركه اينجتمسون
بنم برخ سياهمى كه اول بنم هركون رحمتمى نيچه كره خلق عالمه جوشه كتورر
بوحكايه يى فصل الخطاب صاحبى حديثله ثابت قيلمش وشيخ عطار
حضرتلرى چوق مصنفاتنده نظمه كتورمشدر * پس معلوم اولديكه نديم الهى
اولنلردن بو كونه لطائف وانبساط كستاخ خلق دكلدر ولكن بو فانى رباطدن
خلاص اوليان وفنا فى الله مرتبه سن بوليان وشرب حقله كندويى سرخوش
قيليان ونديميت مقامنه ايرمين كمسنه لر بو كونه انبساطه جراءت ايلسه كستاخ خلق
قيلور وجناب حقدن دور اولور بلكه ايمان واسلامدن محروم قالور نعوذ بالله
نتكيم حضرت مولانا بيوررلر (مثنوى) كرنديم شاه كستاخى كند * تومكن
آنكه نذارى آن سند * اى كه نارسته ازين فانى رباط * توچه دانى محو وسكر
وانبساط

(باب خامس اصول سلوڭ منزله سنده اولان درجاتى بيان ايلر)

(بو باب دخى اون درجه يى شاملدر)

(درجۀ اولى قصدى بيان ايلر)

(قال الله تبارك وتعالى ومن يخرج من بيته مهاجرا الى الله ورسوله ثم يدركه
الموت فقد وقع اجره على الله) يعنى شول كمسه كه خانه سندن اللهه والله وسولنه
مهاجر اولديغى حالده طشره چيقه اند نصكره قبل بلوغ المقصد اكا موت يتشه
پس انڭ اجرى الله اوزره اولور يعنى الله آنڭ اجرنى البتة ضايع قيلمز بلكه
مقصدينه واصل قيلور (قال القاشانى ومن يخرج من بيت الطبيعة ودار البشرية
مهاجرا الى الحضرة الالهية والحقيقة المحمدية فقد وقع اجر قصده على الله)
بو آيت كريمه نڭ تأويلنده قاشانى ديركه بر كمسه بيت طبيعتندن وخانۀ بشريتندن
حضرت الهيه وحقيقت محمديه جانبنه مهاجر اولديغى حالده خروج ايلسه انڭ

قصدینك اجرنی جناب حق اعطا ایلرعاشقلرك اجرنی حقك وصلتیدر جناب حق آنلره وصلتن احسان ایلردیمك اولورقصدلغتده برشیئه توجه ایتمکه دیرلر امامشایخ اصطلاحنده اکادیرلرکه سالك محبوبك رضاسی ایچون هرشیدن مجرد اولمغه تصمیم عزیمت وجمع همت قیلمغه دیرلر (کما قال شیخ الاسلام القصد الازماع علی التجرد للمحبوب) ازماع برشیئك اوزرینه ثابت قدم اولمغه وتصمیم عزم قیلمغه دیرلر یعنی قصد محبوبك رضاسی ایچون جمیع علایقدن مجرد اولمق اوزره ثابت قدم اولمقدر وهمیشه وصلت الهیه یی طلب قیلمقدر (مثنوی) آن دلی کوهست خالی ازطلب * دائما بادا پر ازرنج وتعب * آن سری کورا هوای دوست نیست * زو مجو مغزی که او جز پوست نیست * جان که قصد او ندارد کو بکو * مرده بی جان بود جانش مکو (نثر) پس مجردان طریقت وپاکبازان حقیقت اول کمسه لردرکه تا مقصد حقیقی یه ایرنجه یه دك مراتب دنیا وعقبادن ومقامات صورت ومعنادن هرنه مرتبه یه که ایره لر وهرنه حالتیکه کوره لر اکا فریفته اولمیوب وبوقدر تجلیاته قناعت قیلمیوب قصد وطلبلرین حق جانبنه قیله لر وخلیل وار لا احب الافلین دیوب جمله دن معرض اوله لر (نظم) مرد باید کز طلب وز انتظار * هر زمان صد جان کند در ره نثار * نی زمانی ازطلب ساکن شود * نی دمی آسودنش ممکن بود * کرفرو استد زمانی ازطلب * مرتدی باشد درین ره بی ادب *

(درجهٔ ثانیه عزمی بیان ایلر)

(قال الله تعالی فاذا عزمت فتوکل علی الله) یعنی یا محمد چون برشیئی ایشلمکه نفسك توطن ایلسه وعلی التحقیق اکا شروع قیلسه اللهه توکل ایله * قصد ایله عزمك فرقی بودرکه قصد نیت قلبیه وتوجه وطلب باطنه دیرلر عزم قصدی تحقیق ایلیوب مقصود اولان شیئه شروع قیلمغه دیرلر قصد ایله عزم مرید اولنلرك وابرار مرتبه سنده قالنلرك حسناتندندر اما مراد مرتبه اولان مقربلرك سیئاتندندر پس مرید اولنلر مقصدی کندولردن بعید کوروب آنك تقربی وآشنالغی جانبنه قصد وعزیمت ایدرلر وقصد وعزیمتی کندو نفسلرندن بیلورلر اما مراد مرتبه سنده اولان مقربلر عزیمتی حقدن بیلورلر بلکه مطلقا عزمی برعلت کورورلر زیرا (وهو معکم اینما کنتم) خواسنجه هر حالده اللهله اولان وهر آنده آنی مشاهده قیلن نه جانبه عزم ایلسون * پس مرید اولنلر بو مقامه کانجیه دك کرکدرکه اولا وفایه عزم ایلیه ثانیا آشنالغه عزم ایلیه آشنا اولدقدنصکره ترك عزمه عزم ایلیه بعده

ترك

ترك عزم كافتندن وقيدندن دخى خلاص اولەكە فنا فى الله مرتبه سيدر پس بو مرتبەدە كورركە قاصد ومقصود ومقصد وقصد عين واحددر (مثنوى) هركە شد جوياى ديدار خدا * چون خدا آيد شود جوينده لا * كرچه آن وصلت بقا اندر بقاست * ليك اول آن بقا اندر فناست * سايهايى كه بود جوياى نور * نيست كردد چون كند نورش ظهور

(درجۀ ثالثه ارادتى ومريد اولنلرى بيان ايدر)

(قال الله تبارك وتعالى منكم من يريد الدنيا ومنكم من يريد الاخرة نقل عن الشبلى قرئ هذه الآية عنده فشهق شهقة وقال اليس منكم احد يريد الله) بو آيت كريمەدن معلومدركە مريد اوچ قسمدر برى مريد دنيادر وبرى دخى مريد عقبادر وبرى دخى مريد مولادر پس اندن سؤال ايلديلركە اى شبلى مريد مولى كيملردر بيورديكە اول كسەلردركە سو يلسە سوزى دائما خدا اولە وخاموش اولسە درونى انى طلب قيلە (رباعى) دنيا طلبان مائل ومال وجاهند * عقبا طلبان حور وجنان ميخواهند * آنها كه بجست وجوى حق درراهند * حقا كه مقربان اين دركاهند (نثر) شيخ حضرتلرى فتوحاتدە بيورررلركە (لفظ المريد عند المحققين من اهل الله يطلق بالمنقطع الى الله والمؤثر جناب الله والساعى فى محاب الله ومراضيه وقد يطلقونه بالمتجرد عن ارادته فالمريد من انقطع الى الله وتجرد عن ارادته اذ علم انه مايقع فى الوجود الا مايريده الله لا مايريده الخلق فيقول هذا المريد فلماذا اريد مالا اعلم انه يقع ام لا يقع فانه لا علم لى بما فى علم الله تعالى من ذلك فالاولى ان لا اريد الا مايريده الحق) يعنى لفظ مريد اهل اللەدن محققلر قتندە ماسوادن اللهە منقطع اولان كسەيە اطلاق اولنور * ودخى جناب اللهى مؤثر اولنە والله رضالرينه ومحبتلرينه سعى قيلنە اطلاق اولنور وآزا اولوركە كند وارادتندن متجرد اولان كسەيەدە اطلاق اولنور * پس مريد اول كسەدركە اللهە منقطع وارادتندن متجرد اولەزيرا بو مريد بيلوركە وجودده برشئ واقع اولمز وخالقك ديلدوكى ظهوره كلمز الا الله ديلدوكى پس بومريد ديركە نيچون ديليم اول شيئى كە بلمزمكه اولورمى ياخود اولمزمى زيرا الله علمندە اولنه بنم علمم يوقدر دير * پس اولى بودركە ديلەميم الا حقك ديلدوكنى دير (وقال الشيخ ومن ذلك قول ابى يزيد اريد ان لا اريد فاراد محو الارادة من نفسه وقال هذا القول فى قيام حال الارادة به ثم قال لانى انا المراد وانت المريد يخاطب الحق وذلك لما علم ان الارادة متعلقها العدم والمراد لابدان يكون معدوما لا وجود له ورأى

ان الممكن عدم وان اتصف بالوجود لذلك قال انا المراد اى انا المعدوم وانت المريد فان المريد لا يكون الا موجودا) ودخى شيخ حضرتلرى بيوردیلرکه مریدك حق ارادتنده کندو ارادتنى ترك ایلدیکى قولندر ابو يزيد حضرتلرينك جناب حقه ديلرمكه برنسنه ديله ميم ديديكى * پس بو سوزله نفسندن ارادتی محو ایلمك دیلدی وبو قولی کندو ارادت نفسیله قائم اولدیغی حالده دیدی وکندودن نفی ارادت قیلمق قصد ایله ديديكه زیرا بن مرادم سن مرید سن بو سوز ایله حقه خطاب ايلر وبونك بیانی بودرکه وقتاکیم ابو یزید بلدیسه که حقك ارادتنك متعلق عدمدر ومراد لابد درکه معدوم اوله وجودی اولمیه ودخی کوردیکه تحقیقا ممکن عدمدر اکرچه وجود ایله متصف اولدیسه ده بو اجلدن دیدیکه بن مرادم یعنی بن معدومم و سن مرید سین زیرا مرید اولمز الا موجود اولور پس مرید وارادتك تفصیلی چوقدر مراد مقامنده اولان کاملرك شرحنه کالم

(درجهٔ رابعه مراد مرتبه سنده اولنلرك شاننی بیلدورر)

(قال الشيخ فى الفتوحات اعلموا ان المراد فى اصطلاح القوم هو المجذوب عن ارادته مع تهيؤ الامور له فهو يجاوز الرسوم والمقامات من غير مشقة بل بالتذاذ وحلاوة وطيب يهون عليه الصعاب وشدائد الامور) يعنى بيلك اى سالكلر كه بو قومك اصطلاحنده مراد ارادتندن مجذوب اولان وليدركه انكيچون امور مهیء اولمشدر پس اول رسوم ومقاماتی من غیر مشقه کچر بلکه التذاذله وحلاوتله وطیب وذوقله مقصودی بولور وکل صعاب وشدائد امورا کا میسر وآسان اولور بوندن مراد مراد مرتبه سنده اولنلر ومحبوبیته ایرنلر بلا ومشقت چکمزدیمك دکلدر بلکه جناب حق بو نلره بر ذوق ویرر که اول لذت وقوتله ریاضت ومشقتی طويرلر نتكيم شيخ حضرتلرى مثال ايدوب بيوررلر (وهذا القسم لا يحس بالشدائد التى يضعف عن حملها غيره كالرجل الكبير ذى القوة يتكلف ما يشق على الصغير فيحمل الكبير اثقالا من غير مشقة فا عنده خبر من ذلك بل يحملها ملتذا بلا الم ويحملها الصغير بجهد ومشقة) اكثر متكلمين مريد له مرادك ما بيننى فرق ايتما مشلر شو معنا يه نظرا ايتمشلركه اكر مريدك ارادتنى الله مراد ايتميه ايدى اول مريد سالك اولمزدى زيرا موجوداتدن برشئ واقع اولمز الا الله ارادتيله * پس مريد بو معنا اوزره عين مراد اولور ولكن مشايخ فرق ايدوب بيورمشلر (المريد هو الذى سبق اجتهاده كشفه وسلوكه جذبه والمراد هو الذى سبق كشفه اجتهاده وجذبه سلوكه) يعنى مريد انلردركه اجتهادى كشفه وسلوكى

جذبه سبقت ایلیه و مراد بونك عکسیدر و مشایخ مراد مقامنده اولنلری
مرید مقامنده اولنلرك اوزرینه ترجیح ایدرلر و مراد مقامنده اولنلر ضنائن
الله و مقبولان درکاه آله دردیو بو حدیث شریفله انلرك شانی تعریف و توصیف
ایدرلر نتکیم حضرت رسول صلی الله علیه و سلمدن مرویدرکه بیوررلر (ان لله
ضنائن من خلقه البسهم النور الساطع وغداهم فی رحمته یحییهم فی عافیته
ویمیتهم فی عافیته) ضنائن ضنینه نك جمعیدر ضنینه نفیسه معناسنه ودخی
برکسه یه مختص اولان نسنه یه دیرلر یقال فلان ضنینی من بین اخوانی ای
نفیسهم او مختص لی من بینهم یعنی فلان کمسنه اخوانم مابیننده بنم ضنینمدر
دیمك آنلرك نفیسیدر دیمك اوله ویاخود انلر مابیننده بکا مختصدر دیمك اوله * پس
معنای حدیث شریف دیمك اولورکه الله تبارك وتعالینك خلقی مابیننده
کندو جنابنه مختص قوللری واردرکه انلره البلاس ایلدی جمالی نورنی * بو نور
ساطعدن مراد جناب حقدن بونلره مرشوش اولان نوردرکه لباس کبی
بونلره شامل اولوب بو نورله ظلمات معاصیدن نجات بولوب مقام محبوبیته
ایردیلر و جناب حق بونلری رحمتنده علمله و حکمتله تغذیه و تربیه ایلدی بونلری
عافیتده دیرکورر و عافیتده اولدورور مراد بونلری تا عالم صباوتدن حالت نزعه
کلنجیه دك حال حیاتلرنده معاصیدن و مخالفاتله ابتلا ایلمدن حفظ ایلر و بو حالی
اوزره قبض ایلر دیمك اولور والله اعلم

(درجۀ خامسه ادب بیاننده در)

(قال النبی صلی الله علیه و سلم ادبنی ربی فاحسن ادبی) معنای شریفی ربم بنی
تأدیب ایلدی و ادبم کوزل ایلدی دیمك اولور * پس سالکه لازمدرکه اول
حضرتك ادبیله مؤدب اوله زیرا سلوك و تصوف دیدکلری همان محض ادبدر
نتکیم ابو حفص کبیر بیوررلر (التصوف کله ادب ولکل وقت ادب ولکل حال
ادب ولکل مقام ادب) حضرت مولانانك بو غزل رعنالری ادب
مدحنده سالك اولنه نصیحت کفایت ایدر بیوررلرکه

(غزل)

خواجه دریاب که جان در تن انسان ادبست * خواجه انوار دل و دیدۀ مردان
ادبست * آدم از عالم علو یست نه سفلی دریاب * رونق و کردش
این کنبد دوران ادبست * کر تو خواهی که قدم برسر ابلیس نهی *
دیده بکشا و ببین قاتل شیطان ادبست * آدمی زاده اکر بی ادبست آدم نیست

فرق درجسم بنی آدم وحیوان ادبست * چشم بکشا و ببین جمله کلام الله را * آیت آیت همکی معنیء قرآن ادبست * کردم ازعقل سؤالی که چه باشد ایمان * عقل در کوش دلم کفت که ایمان ادبست * شمس تبریز تخمش کن که تو بی سر خدا * انور وافضل این شمع شبستان ادبست (نثر) ذوالنون مصری حضرتلری بیورورلرکه (الزم الادب ظاهرا وباطنا فما اساء الادب احد باطنا الا عوقب باطنا ولا اساء ظاهرا الا عوقب ظاهرا) پس سالک کرکدرکه اهل دل حضورنده باطنی مؤدب اوله * تاکیم طریقت وشریعته مخالف ناشایسته وضع ایتمکله عقابه مستحق اولمیه (مثنوی) پیش اهل دل ادب بر باطن است * زانکه ایشان برسرائر فاطن است * پیش اهل تن ادب برظاهراست * که خدا ازیشان نهان راساتراست * ازخدا جوییم توفیق ادب بی ادب محروم کشت ازلطف رب * هرکه بی باکی کند در راه دوست * رهزن مردان شد ونامردا وست (نثر) پس بردرویش که ظاهری وباطنی مؤدب اوله کامل اولور وظاهرک ادبی جمیع شریعت ادبیله مؤدب اولمیجه اولمز پس کالم شریعتک ادبی واروطریقتک ادبی واروحقیقتک ادبی وار * شریعتک ادبی بو آیت کریمه دن معلوم اولورکه بیورلمشدر (وما آتاکم الرسول فخذوه ومانهاکم عنه فانتهوا) پس ادب شریعت اولدرکه حضرت رسول صلی الله علیه وسلم جناب حقدن هرنه کتوردیسه طوته سن وهرنه دن نهی ایلدیسه قاچه سن وحدود اللهی حفظ قیله سن وشریعتده جائز اولمین شیلری قویه سن وقلبا وقالبا شرع شریفه اویه سن * وطریقتک ادبی قسم اولدی برمقدار تحریرایلدک آندن معلوم اولور * اما ادب معرفة الله اولدرکه مثلا خوفک رجا جانبنه غالب اولمیه که یأس طبقه سن بولمیه وکذلک رجاک دخی خوفه غالب اولمیه که مرتبهٔ امنه وارمیه اکر خوف غالب اولوب مرتبهٔ یأسه مؤدی اولورسه نعوذ بالله کفردر (ولا ییأس من روح الله الا القوم الکافرون) فحواسی اوزره پس اسوء ادبدر زیرا جناب حق جل وعلا بیورمشدرکه (سبقت رحمتی غضبی) ودخی (وسعت رحمتی کل شیء) ودخی (لا تقنطوا من رحمة الله ان الله یغفر الذنوب جمیعا) وبو آیتلر مثالی نیجه آیت ونیجه حدیث واردرکه بنده هرنه حالده ایسه من بعد مأیوس اولمیه اما امنه دخی وارمیه زیرا بو دخی سوء ادبدر (کما قال الله تعالی افامنوا مکر الله ولا یأمن مکر الله الا القوم الخاسرون) ودخی مقام معرفتک ادبلرندندرکه اکر کندونفسکه واکرغیری یه جناب حقدن هرنه کاورسه

اعتراض

اعتراض ایلمیه سن بلکه قلبکی خواطر فاسده دن ولسانکی شکایت آمیز اولان
کلمه دن حفظ ایده سن شرح حکمده دیرکه (قال بعض السادات اذنبت ذنبا
وانا ابکی علیه منذ ستین سنة واجتهدت فی العبادة لاجل التوبة من ذلك الذنب
فقیل له ماهو فقال قلت مرة لشئ ایتیه کان کذا) سادات مشایخدن بعضیسی
دیدیلرکه بن برکناه ایشلدم والتمش ییلدنبرو انك اوزرینه اغلرم واول کناهك
توبه سنك قبولی ایچون عبادتده اجتهاد ایلدم دیدیلرکه اول کناه ندر دیدیکه برکره
بر شئ ایچون دیدمکه نولیدی شو شئ شویله اولیدی (وقال بعض المشایخ
لوقرض جسمی بالمقاریض کان احب الی ان اقول لشئ قضاه الله لیته لم یقضه)
پس مقام معرفتك ادبی چوقدر وقس علی هذا سائر الآداب اما حقیقتك ادبنه
کلهم حقیقت ادبندن مراد ادب حضرت الهیه در وادب حضرت الهیه
حضرت رسولك حضرت حق حضورنده اولان ادبیدرکه اول حضرتك شان
شریفنده جناب حق بیوردی (مازاغ البصر وماطغی) یعنی اول حضرتك
بصر شریفی رؤیت عجائب وغرائبه مائل اولمدی وتجاوز قیلمدی یعنی اول
حضرتك قلب مقدسی ماسوادن اویله معرض اولدی وجناب ربیسنه اوحدده
متوجه اولدیکه سموات وارضینی وراء ظهرنه القا قیلدی ولذات عاجله یی باسرها
وحظوظ آجله یی باجمعها ترك ایدوب جناب حضرته متوجه اولدی پس ادب
حضرت الهی ماسوایه برشئه میل قیلمامقدر وغیر حکمنده اولنه نظر صالمقدر
والله اعلم

(درجۀ سادسه یقینی بیان ایلر)

معاذ بن جبل روایت ایلرکه اعرابیدن بری حضرت نبی علیه السلامدن سؤال
ایلدیکه (ماتقول فی رجل کثیر العمل قلیل الذنوب الا انه یعتوره الشك قال
علیه السلام لیحبطن شکه عمله فقال الاعرابی ماتقول فی رجل قلیل العمل کثیر
الذنوب الا انه علی یقین من ربه فسکت النبی علیه السلام فقال الاعرابی والله
لئن احبط شکه عمله کذلك یحبط یقینه ذنوبه قال اصبت) معنای شریفی اعرابیدن
بری سؤال ایلدیکه نه دیرسن یارسول الله شول رجلك حقنده که ذنوبی
آز وعملی چوق اوله الا کاشك اعتوار ایلیه یعنی اخذ ایلیه بیوردیلرکه آنك شکی
عملنی حبط ایلر* پس اعرابی ینه دیدیکه یاشول رجلك حقنده نه دیرسن که عملی
آز وکناهی چوق اوله الا اول کمسه ربیسندن یقین اوزره اوله پس حضرت ساکت
اولدی اعرابی دیدیکه الله حقیچون اکر آنك شکی عملنی حبط ایلدیسه بونکدخی

يقيني كاهي حبط ايلر * حضرت بيوردبلركه اصابت ايلدك يقين لغتده برشيئه بي
على الوجه المذكور بيلمكه ديرلر بو كونه يقينه مشايخ علم اليقين ديرلر ويقينه اوج
مرتبه اثبات ايدرلر اولا علم اليقين اولدركه رسالت جناب حقدن كتورديكي
هرنه ايسه احكام شرعيه وامور دينيه دن قبول ايده سن وامور اخرويه دن
وصفات الهيه دن ويردكلري خبره موقن اوله سن * بوكا علم اليقين دينور شكيم
شيخ حضرتلري فتوحاتده بو معنايه مثال قوروب بيوررلركه (انا قد علمنا علما
لايدخله شبهة ان لله بيتا يسمى مكة يحج الناس اليه كل سنة ويطوفون به فهذا علم
اليقين ثم اذا شوهد هذا البيت عند الوصول اليه فهذا عين الذى كان قبل الشهود
علم يقين ثم اذا حصل فى النفس برؤيته مالم يكن عندها قبل رؤيته ذوقا ثم فتح الله
عين بصيرته فى كون ذلك البيت مضافا الى الله مطافا مقصودا دون غيره
من البيوت فعلم علة ذلك وسببه باعلام الله فكان علمه بذلك حقا يقينا لا يتزلزل
باى شئ كان) معناسى تحقيقا بزشبهه سز علمله بيلدككه اللهك بربيتى واردركه
اكا كعبه دينور اول شهرده كه اكا مكه دينوركه ناس اكا حج ايدرلر وهرسنه آنى
طواف ايدرلر بوكا علم اليقين دينوراندنصكره اول بيته وصول قتنده اول بيت
مشاهده اولنسه اكا عين اليقين دينور اوله عين اليقينكه قبل شهود البيت اكا علم
اليقين دينوردى آندنصكره چن رائينك نفسنده برذوق حاصل اولسه اول ذوق
قبل رؤية البيت اول نفسك قتنده حاصل اولمشيدى آندنصكره الله تعالى اول
رائينك عين بصيرتن فتح ايلسه اوبيتك اللهه مضاف اولسنده ومطاف اولسنده
وساير بيوتدن ماعدا بونك مقصود اولسنده وبو مقصود اولمغك وطواف
قيلنمغك واللهه مضاف اولمغك علت وسببن دخى باعلام الله بيلسه بونك علمى
حق اليقين اولوركه هيچ برشيئله متزلزل اولمز * شكيم حضرت بو يقينك حقنده
بيوررلر

(مثنوى)

گرهمه عالم بگو يندش توئى * بره يزدان ودين مستوى
اونكردد كرمترازكفت شان * جان طاق اونكردد جفت شان
ورهمى كو يند اورا كمرهى * كوه بند ازى وتو برك كهى
اونيفتد دركمان ازطعن شان * اونكردد دردمند ازظعن شان
بلكه كردريا وكوه آيد بگفت * كويدش باكمرهى كشتى توجفت
هيچ يك ذره نيفتد درخيال * اونه اشدمن وجه رنجور حال

(ثمّ) وشيخ الاسلام حضرتلرى عين اليقينى بويله تعبير ايدوب بيورورلركه (عين اليقين هو الغنى بالاستدراك عن الاستدلال وعن الخبر بالمعيان) يعنى عين يقين اولدركه برشيئى ادراك ايتمكله استدلالدن غنى اولمقدر واول شيئى كما هى عليه كشف وشهودله عيانا كورمكله خبردن استغنا قيلمقدر (وحق اليقين هو اسفار صبح الكشف ثم الخلاص من كلفة اليقين ثم الفناء فى حق اليقين) يعنى حق اليقين صبح كشفك اضاءه سى ونور تجلئ حقيقتك ظلمت رسم عبد اوزره اباره سيدر (كما قال امير المؤمنين على كرم الله وجهه حق اليقين نور يشرق من صبح الازل فيلوح على هيا كل اهل التوحيد آثاره) اندنصكره كلفت يقيندن خلاص اولمقدر زيرا اهل يقين اولمق دخى بر يقيندر آندن دخى نجات بولمقدر آندنصكره حق اليقينده فانى اولمقدر يعنى يقين صفتى علم حقده فانى قيلوب علم حقله ونور وجود مطلق ايله متحقق اولمقدر

(درجهٔ سابعه انسى بيان ايلر)

(قال الله تعالى فى حديثه القدسى انا جليس من ذكرنى وانيس من استأنسنى يعنى بن بنى ذكر ايلين عبادمك جليسى يم وبنمله انس ايليانك بندملريمك انيسيم بعض اهل معرفت (الانس بالله الانس بذكر الله) ديمشلر وبعضيلر دخى (الانس بالله ان يعرض العبد عن كل شئ سواه الاعن اهل الله) ديمشلر اصل انس بالله اولدركه سالكدن هيچ برحالله منفك اولميه بعض كمسه برحالله انس ايلر ياذكر الله ايله وياشكر اللهله وتخيل ايلركه بو انس بالله اوله اما حال بوكه اول حالله انسدر بوخسه انس بالله دكلدر زيرا انيس حق اولانك انسى هر حالده ثابتدر من بعد زائل اولمز نكيم شيخ حضرتلرى شاهدا على هذا المقال فتوحاتده بيورورلر (وللانس بالله علامة عند صاحبه فانه موضع غلط فيه كثير من اهل الطريق فيجدون انسا فى حال ما يكون فيتخيل ان ذلك انس بالله فاذا فقد ذلك الحال فقد الانس بالله فعندنا وعند الجماعة كان انسه بذلك الحال لا بالله لان الانس بالله اذا وقع لم يزل موجودا عنده فى كل حال ولذلك يقول القوم من انس بالله فى الخلوة وفقد ذلك الانس فى الملاء فانسه كان بالخلوة لا بالله) معناسى بودركه اللهله اولان انسك علامتى واردر صاحبى قتنده زيرا بو انس بر مقامدركه اهل طريقدن چوق كمسه بونده غلط ايلمشدر وانس باللهله انس بالحالى تميز قيلهمامشدر * پس بونلردن بعضيسى حاللردن برحالده انس بولوركه اول حالك اوزرينه اولور پس تخيل ايلركه اول انس بالله اوله پس چون اول حال مفقود اولسه اول انس بالله ظن ايلديكى دخى

دخی مفقود اولور پس بزم قتمزده وجماعت اهل الله قتنده اول کمسه نك انسی اول حالله اولوراللهله اولمز زیرا اللهله انس برکسنه یه واقع اولسه هرنه حالده ایسه انك قتنده موجود اولور دائما انکچون بوقوم دیرلرکه برکسنه اللهـله خلوتده انس ایلسه واول انس کثرتده آندن مفقود اولسه آنك انسی خلوتله اولور اللهله اولمز زیرا الله هر یرده حاضر وهر حالده وهرشیده ناظردر* پس اللهله انیس اولانك انسی هیچ برحالله مفقود اولمز جلال وجمال هرنه یوزدن اولورسه انکله انسدن آیرلمز

(درجهٔ ثامنه ذکر قلبی ندر وذکر حقیقی ندر آنی بیان ایلر)

ذکر عند المحققین اوچ قسمه منقسمدر ذکر لسانی وذکر قلبی وذکر حقیقیدر لسانله اولان ذکری قسم ثانیده اوچنجی بابده برمقدار ذکر ایلدك بو محلده ذکر قلبی وذکر حقیقی ندر آنی ذکر ایلرزکه اصل ذکردن مراد اولان بونلردر زیرا بلا ذکر قلب ولا ذکر حقیقی مجرد الفاظ واسماء ذکر یله سالکه نوابدن غیری نسنه حاصل اولمز ومسما شهود ینه یول بولمز نتکیم حضرت مثنویده بیورررلر (مثنوی) ازصفت وزنام چه زاید خیال* آن خیالش هست دلال وصال* هیچ نامی بی حقیقت دیدهٔ* یاز کاف ولام کل کل چیدهٔ* اسم خواندی رومسما را بجو* مه ببالا دان نه اندرآب جو* کر زحرف ونام خواهی بکذری* پاك کن خودرا ازخود هین یکسری* خویش را صافی کن ازاوصاف خود* تابه بینی ذات پاك صاف خود (نثر) بو ابیات شریفه ذکر قلبی یه اشارتدر ذکر قلبی وجدان المذکور وحضوره بالقلب دیمکله تعبیر اولنمشدر مذکوری بولمق وآنی قلبده حاضر قیلمق اولمز الا غیرینی اونوتمق وماسوایی ترك ایتمکله اولورا کرکل ماسوایی اونوتمسك انی کلیتله بولمزسن نتکیم شیخ الاسلام حضرتلری بو آیت کریمه یی علی لسان اهل الخصوص تفسیر ایدوب بیورررلرکه (قال الله تبارك وتعالی واذکر ربك اذا نسیت) ای اذا نسیت غیره ونسیت نفسك فی ذکره ثم نسیت ذکرك فی ذکره ثم نسیت فی ذکره کل ذکر) یعنی ربکی ذکر ایله ربکدن غیرینی اونوتدیغك وقتده پس چون نسیان غیرله موصوف اوله سین وربکی ذکر ایتمکله صفا اوله سین بوذکرك ضمننده نفسش بیله مذکور اولدی ربمی ذکر ایتدم وغیرینی اونتدم دیمکله پس نفسکی دخی آنی ذکر ایلدکلکده اونتدیغك وقتده انی ذکر ایله دیمك اولور زیرا مذکورك حقیقة مذکور اولمسی اول وقتده اولورکه غیرینی نفی ایده سن پس اصل غیرا نیت نفسدر لازمدرکه اول انی نفی ایده سن پس ذکر کله

بومرتبه‌یه ایره‌اونودرسن انك ذكرنده كندوعینكك ذكرنی * بوندنصكره
هرذكری انك ذكرنده اونودرسن وجمله‌یی فراموش ایدرسن پس ذاكرومذكور
وذكرعین واحداولور وبومرتبه‌ده ذكرذكرحقیقی طبقه‌سن بولور (قال
القاشانی فی شرح منازل السائرین الذكرالحقیقی اتحادالذاكروالمذكور
والذكروقال شیخ الاسلام الذكرالحقیقی هوشهودذكرالحق ایاك والتخلص
من شهود ذكرك) یعنی ذكرحقیقی حق تعالینك سنی ازلده ذكرایلمسنی
مشاهده ایلكدروكندوذكرك شهودندن خلاص اولمقدر بومعنایه مناسب
ابن عطا حكمه‌ده برحدیث روایت ایدوب دیركه (اوحی الله الی داود یاداود
قل للصدیقین بی فلیفرحوابذكری فلیتنعموا) معناسی شریفی صدیق اولان
قوللریمه‌دی یاداود همان بنمله فرحلنسونلروهمان بنم آنلری ذكرایلدیكمله
تنعم قیلسونلرمصدریامفعولنه مضاف اولمق وار ویاخودفاعلنه مضاف اولمق
وار فاعلنه مضاف اولدیغی تقدیرجه شارح نفزی شرح ایدوب دیركه
ای فلیتنعموابذكری ایاهم فی الازل حیث لاوجود لهم والافالذكرالمنسوب
الیهم محل الافات والعلل) یعنی بنم بونلری ازلده ذكرایلدیكمله تنعم ایلسونلركه
بونلرك اول مرتبه‌ده دخی وجودلری یوغیدی والا كربویله اولمزسه بونلره
منسوب اولان ذكرآفات وعللدن خالی دكلدرامامحقق عبادنی آكه سنده علت
وغرض یوقدروالله اعلم

(درجهٔ تاسعه فقری بیان ایلر)

حضرت پیرمز سلطانمز بیوررلركه

(شعر)

الفقرجوهروسوی الفقرعرض * والفقرشفاءوسوی الفقرمرض
العالم كله صداع وغرور * والفقرمن العالم سروغرض

(نثر) ای اخی فقیراولدركه كندوده ملك كورمیه (كماقال شیخ الاسلام الفقرالبراءة
من رؤیة الملك) یعنی برفحوای (العبدومایملكه كان لمولاه) فقیراولدركه نفسندن
وملك كورمدن وكندویه منسوب اولان شیدن بری اولمقدروجمله‌یی غنی
مطلقك بلكدرو بلكی دخی اندن بلكدر بومرتبه‌یه فنافی الله دینوروبونده
سالك بیخوداولورآندن تصرفی حق قیلورنته‌كیم شیخ عطارحضرتلری بیوررلر
(مثنوی) هفتمین وادی فقرست وفنا * بعدازین روی روش نبودترا * دركشش
افتی روش كم كرددت * كربودیك قطره قلزم كرددت (نثر) الفقرسوادالوجه

فی الدارین) دیدکلری دخی بو مرتبه دن عبارتدر زیرا سواد الوجه بالکلیه فنادن کنایتدرکه دنیوی واخروی کندوده بر وجود کورمیه وکندوده اولان وجودی واعمالی واحوالی ومقاماتی واسرار وکمالاتی محضا اللهدن فضل وموهبت یله حق رؤیت اعمالدن وشهود احوالدن بالمره اوله که کندودن عمل کورمك واعمال واحواله استحقاق بلمك وجودی مستلزم اولور وجود ایسه بر ذنبدرکه اکابر ذنب آخر قیاس اولنمز *پس معلوم اولدیکه فقر بر جوهردر وماعدای فقر وفنا عرضدر وفقر جمیع معنوی دردلره شفادر وفقردن غیری وجود شائبه سی مرضدر جمیع عالم وجودله متصف اولدیغی حیثیتدن اهل فقره صداع وغروردر وحقدن دور بر پرده در وفقر وفنادرکه بو عالمدن سر وغرضدر زیرا عالم وآدم ممکن الوجوددر ممکن الوجود ایسه هر حالده واجب الوجوده مفتقردر (کما قال الشیخ فی الفتوحات الاتری ان الممکن فی حال عدمه یفتقر الی المرجح فاذا وجد افتقر ایضا الی استمرار الوجود له وحفظه علیه فلا یزال فقیرا فی حال وجوده وفی حال عدمه فاذا علمت ان الفقر بهذه المثابة فلزم استحضاره فی کل نفس وعلی کل حال فان الفقر الیه تعالی هو عین الغنی لانه الغنی وانت به فقیر فانت الغنی به عن العالمین فاعلم ذلك

(درجۀ عاشره غنانك بیان ایلر)

ابوداود ترمذی بو حدیث شریفی ومسلم وبخاری دخی ابوهریره حضرتلرندن روایت ایدرلر (قال صلی الله علیه وسلم لیس الغنی عن کثرة العرض انما الغنی غنی النفس) عرض فتحتینله نقوددن وغیریدن صنوف اموالهدیرلر پس غنا کثرت اموالله اولمز بلکه غنا دکلدر الا غنای نفسدرکه قناعتدر انکیچون (فقیر کل ذی حرص غنی کل من یقنع) دیدیلر ولهذا (قال صلی الله علیه وسلم القناعة کنز لا یفنی) قال الطیبی فی شرح هذا الحدیث المراد بغنی النفس حصول الکمالات العلمیة والعملیة لها الا ان النفس لا تکون محظوظة الا بها) مرادی بوکه نفس کمال علم وعملدن ذوق روحانی بولور وغنی القلب اولور واحوال واسبابدن استغنا قیلور پس اللهله غنی اولور اللهله غنی اولمق اشیا واسبابدن استغنا قیلمقدر زیرا اسبابله غنی اولان اسبابه مفتقر اولور اسباب ایسه مسببه مفتقردر پس کندی ومثلی مفتقره مفتقر اولمق افتقارده غایته ایرمکدر انکیچون اهل دنیا حد ذاتنده فقیرلردر پس فی الحقیقه غنا اسباب واشیا حجابندن رها بولمق وحقله غنی اولمقدر انکیچون مشایخ بیورمشلر وفقری تعریف قیلوب دیمشلرکه (الفقیر هو الذی

لا یحتاج الی کل شیئ) یعنی فقیر اولدرکه هیچ برشیئه محتاج اولمز بلکه همان حقه
محتاج اولور پس هیچ برشیئه محتاج اولمین غنی اولور اما بوراده برسؤال لازم
کلورکه اکثر مشایخ دیمشلرکه (الفقیر هو الذی یحتاج الی کل شیئ) تکمیم فتوحاتده
دخی شیخ بزم قتمزده فقیر اولدرکه هرشیئه محتاج اوله دیر پس اولکی کلامله
بوکلامك مابیننده تناقض اولور توفیق نیجه ممکن اولور دیرسك جواب بودرکه
اولکی قولی دین مشایخ قتنده فقیر انلردرکه اسباب واشیادن مجرد اوله یعنی
ذاتنی ماسوادن تنزیه قیله وفنا فی الله مرتبه سن بوله بومرتبه صاحبی هیچ برشیئه
محتاج اولمز بلکه غنای حقله غنی اولور وایکنجی قولی دین مشایخ قتنده فقیر
اولدرکه چون بواشیایه نظر ایلدکده مظاهر حق کوره ومجالئ وجود مطلق
مشاهده قیله پس اللهیه فقیر اولان کل شیئه فقیر اولور بوحیثیتدن پس بومرتبه ده
فقیر عین غنیدر براعتبارله وغنی عین فقیردر برآخر اعتبارله انلیچون حضرت
علی کرم الله وجهه بیورررلرکه (الفقر والغنی مطیتان لا ابالی ایهما امتطی)
یعنی فقرله غنی ایکی بینیتدر قایرمزم هرقنغیسنك صرتنه بنرسم فی الحقیقه
فقر وغنا ایکی امراعتباریدر عارفك قتنده ایکی حالت بیله علی السویه در
والله اعلم بالصواب

(باب سادس اودیهٔ سلوکده اولان درجاتی بیان ایلر)

(بوباب دخی اون درجه یی شاملدر)

(درجهٔ اولی احسان بیاننده در)

بوبابده اولان مراتبه اودیهٔ سلوك تسمیه اولنمسی انکیچوندرکه هر بردرجه
سالکه کویا بروادئ مقدسدرآنده تجلئ الهیه لمعان وانوار ربانیه نمایان اولمشدر
وبووادیلرده مخاوف ومهالك قتی چوقدر مزالق اقدامه نهایت ومداحض
اوهامه غایت یوقدر اکر انوار الهیه نمایان اولمزسه ونار تجلی لمعان قیلمزسه اغوال
وشیاطین سالکی بووادیلرده کمراه قیلر واول وادیلرك اولی احساندر احسان
لغتده ایلك وکوزل ایلمکدر واما شریعت وطریقتده حقه علی طریق المشاهده
عبادت ایلمکدر تکمیم مسلم وبخاری بوحدیث طویلی اتفاق ایدوب عبدالله
ابن عمر بن خطابدن روایت ایدرلرکه برکون حضرت جبریل بشر صورتنده تمثل
ایدوب حضرت پیغمبر علیه السلامدن ایمان واسلامی سؤال ایلدی پس
حضرت رسول صلی الله علیه وسلم جواب ویردکده دیدیکه (ما الاحسان
یارسول الله قال علیه السلام ان تعبد الله کانك تراه فان لم تکن تراه فانه یراك)

بوحدیث شریفده مشاهده ومراقبه یه واخلاص معامله یه اشارت واردر
زیرا برکسه علی طریق المشاهده بین یدی عبادته اقامت ایلسه لامحالة عملده
اخلاص مقرر اولور وتعظیمه وخشوع وخضوعه مبادرت قیلور پس برکسه که
عبادتده بوکونه احسان ایلسه (هل جزاء الاحسان الا الاحسان) مقتضاسی
اوزره آنك جزاسی رضوان خدا ووصول لقاء قادر بوذ کرا اولنان احسان عبادت
وطاعتده اولان احساندر اماسالکه هر شیده احسان ایلمك لازمدر تکیم صحیح
مسلمده بوحدیث شریف وارد اولدی شداد بن اوس حضرت نبیدن روایت
ایدرلرکه (قال علیه السلام ان الله کتب الاحسان علی کل شئ فاذا قتلتم
فاحسنوا القتلة فاذا ذبحتم فاحسنوا الذبح) یعنی حق تعالی هر شیئه احسان
ایلمك امر ایلدی پس نچن سز برکسیه قتل ایلسه کز اسهل اولان قتلله انك قتلنده
احسان ایلك ونچن برحیوانی ذبح ایلسه کز آنك ذبحنی آسان وجه اوزره ایلك
پس معلوم اولدیکه هر شیده احسان ایلمك مستحبدر اکرنیاتده واکراوقاتده
واکر حالاتده مثلا نیتده اولان احسان نیتی خالص قیلمق واوقاتده اولان احسان
هر وقتده مشاهده اوزره اولمق وحالاتده اولان احسان حق شرعیسن رعایت
قیلمق وآنی اللهدن محضا موهبت بلمکدر والله اعلم

(درجهٔ ثانیه علمی بیان ایلر)

سفین بن عیینه اسناد صحیحله ابوهریره دن بوحدیث شریفی روایت بیوررلر
(قال صلی الله علیه وسلم ان من العلم کهیئة المکنون لا یعلمه الا العلماء بالله
فاذا انطقوا به لا ینکره الا اهل الغرة) معناسی شریفی جنس علمدن مکنون ومخزون
اولان شیلرك هیئت وصورتی کبی برعلم واردرکه آنی بلمز الا العلماء بالله نچن اول
علمی سویلسه لر انکار ایلمز اول علمه الا اهل غفلت واصحاب صورت زیرا بوعلم
طور عقلك وراسنده در پس (المرء عدو لما جهل) فحواسنجه بوعلمه ارباب عقول
انکاردن خالی اولمزلر انجی بلمکل که علمك انواعی چوقدر ولکن درت قسمه
منقسمدر برقسمی شرعیدر وبرقسمی دخی عقلیدر وبرقسمی دخی وجدانی
وبرقسمی دخی لدنیدر شرعی اولان علم فقه وفرائض وتفسیر وحدیث واصول
علملری کبی وعقلی اولان کلام وهیئت وهندسه وحساب ونجوم وفلسفه علملری
کبی عقلیده ایکی قسم اوزرینه در یاضروریدر ویا استدلالیدر ضروری اولان
استدلال وتفکره اولمیاندر مثلا انسانك جوع وشبعنه اولان علمی کبی واستدلالی
اولان بعد النظر فی الدلائل والاستدلال بالبراهین حاصل اولان علمدر وجدانی

اولان علمه علم احوال دیرلر عقلك بو علمده مداخله سی یوقدر مجرد تصور و استدلال ایله بو علمك ادراکی ممکن اولمز نتکیم حلاوت عسل و مرارت صبر و لذت جماع و کیفیت سکرك عقل ایله ادراکی و استدلالی ممکن اولمدیغی کبی کذلك عشق و شوق و وجد و ذوقك و بونلره مماثل حالاتك لذاتنی (من لم یذق لم یدر) فحواسنجه طاتمین بیلمز و ذایق اولمین فهم قیلمز و دردنجی قسمه لدنی دیرلر و علم اسرار دخی دیرلر انکیچون بو علمه لدنی دیرلر که الله قتنده اولیاسنه الهام ایله موهبت اولور (کما قال الله تعالی فی حق الخضر (وعلمناه من لدنا علما) پس بو علمك معلمی حقدر بو علمی اولیاء الله حقدن اخذ ایدر نتکیم شیخ حضرتلری فتوحاتك اللی دردنجی بابنده بیوررلر (قال ابو یزید البسطامی فی هذا المقام یخاطب علماء الرسوم اخذتم علمکم میتا عن میت و اخذنا علمنا من الحی الذی لا یموت یقول امثالنا حدثنی قلبی عن ربی وانتم تقولون حدثنی فلان عن فلان فاذا قیل لکم این فلان تقولون مات یعنی حدثوا عن ربکم واترکوا فلانا وفلانا والواهب لم یمت وهو اقرب الیکم من حبل الورید والفیض الالهی والمبشرات ماسد بابها) بایزید حضرتلری علماء رسومه خطاب ایلدکاری حالده بو مقامده دیردیکه ای علماء رسوم سز علمکزی میتدن اخذ ایلدیکز بز حی لا یموتدن اخذ ایلدك بزم امثالمز قلبمز ربمزدن تحدیث ایلدی دیرو سز دیرسز فلان فلاندن بزه خبر و یردی پس سزه دینلسه قنده در اول فلان دیرسز که اولدی یعنی بو کلامك معناسی ربکزدن خبر و یرك و فلان و فلانی ترك ایلك زیرا واهب العلوم اولمدی و فیض الهی و مبشرات ربانی قپوسی مسدود اولمدی اول سزه بیون طمرندن اقربدر پس نیچون حقدن علم لدنی اخذ ایتمیه سز دیمك اولور و بو علم لدنك بر مرتبه سی دخی واردرکه عقول سلیمه ارباب سلوك آنی ادراك ایده مز قنده قالدیکه عقول رکیکه اصحاب قشور کما قال ابن الفارض

(شعر) فثمه وراء العقل علم یدق عن * مدارك غایات العقول السلیمة

(نثر) یعنی مرتبه حقیقتده طور عقلك وراسنده بر علم عظیم الشان وار درکه دقیق اولور عقول سلیمه نك ادراکاتنك غایتندن قنده قالدیکه عقول ضعیفه انی ادراك ایلمیه پس بو علم اسراری اغیار ادراك ایده مز انکیچون بو علمك اربابنه انکار ایدرلر بلکه اظهار ایلسه لر قتل ایدرلر نتکیم حضرت مثنوی یده بو محله مناسب بیوررلر

(مثنوی)

دیده این شاهان زعامه خوف جان * کین کروه کورند و شاهان بی نشان

انبیا را کفته قوم راه کم * از سفه انا تطیرنا بکم

زرخالص را وزر کر را خطر * باشد از قلاب خاین بیشتر

(نثر) اکر بو علمه انکار اولنمیدی وصاحبی بعد الاظهار رجم وقتل قیلنمیدی ابوهریره رضی الله عنه حضرتلری بو قولی دیمزلردی نتکیم بیوررلر (حفظت من رسول الله صلی الله علیه وسلم وعائین فاما احدهما فبثثته واما الاخر فلو بثثته لقطع منی هذا البلعوم) یعنی بیوررلرکه بن رسول حضرتلرندن ایکی علم قابنی حفظ ایلدم اما برقابی خلقه اظهار ایلدم واما اول برآخرنی اکر اظهار ایلسم بنم بو طعام یدیککم بوغازم قطع اولنلدی دیرو واعلم ناس حضرت ابن عباسدن مرویدرکه برکون (الله الذی خلق سبع سموات ومن الارض مثلهن یتنزل الامر بینهن) آیتنی تلاوت ایلدیلر و بیوردیلرکه (لو ذکرت تفسیر هذه الایة لرجمتمونی وفی روایة اخری لقلتم انی کافر) وحضرت شیخ فتوحاتده وامام غزالی منهاج العابدینده بو ابیات شریفه یی زین العابدین بن حسین بن علیدن رضی الله عنه روایت ایدوب بیوررلر اول حضرت بیورمشلرکه (شعر)

یارب جوهر علم لو ابوح به * لقیل لی انت ممن یعبد الوثنا
ولاستحل رجال مسلمون دمی * یرون اقبح ما یأتونه حسنا

(نثر) پس بو سادات ابرار بو علم اسراری اغیاردن ستر ایلدیلر (وکلموا الناس علی قدر عقولهم) نخواسنجه هر کسه عقلی یتدوکی یردن سویلدیلر و بونی نااهلدن کتم ایلدیلر نتکیم حضرت رسول علیه السلام اعرابیدن برینه علم غرائبی اوکرتمدی (روی عن ابن عباس رضی الله عنه قال جاء اعرابی الی النبی علیه السلام وقال یا رسول الله علمنی غرآئب العلم فقال علیه السلام ومافعلت فی رأس العلم فقال الاعرابی ومارأس العلم قال علیه السلام معرفة الله وفی روایة اخری فاجابه الاعرابی فقال علیه السلام اذهب ثم تعال حتی اعلمك من غرائب العلم) معنای شریفی اعرابیدن بری حضرت رسول علیه السلامه کلدی ودیدیکه یا رسول الله بکا غرآئب علمی اوکرت غرائب علمدن مراد علم اسرار اوله پس حضرت علیه السلام بیوردیلرکه رأس علمده نه ایشلدك حتی غرائب علمی اوکرنمك استرسن اعرابی دیدیکه رأس علم ندر حضرت بیوردیلرکه اللهی بلمکدر روایت اخراده اعرابی حضرت رسوله جواب ویردی شویله بیلورم شویله بیلورم دیو پس حضرت علیه السلام بیوردیکه وارشمدی کیت صکره کل حتی سکا غرائب علمدن بعضیسنی تعلیم ایدیم دیدی * بو حدیثدن معلوم اولان دخی بودرکه بو علمك کتمی نااهلدن لازمدر پس بو علمك طالبی بو علمك صاحبنی بولدقده موسی

حضرتلری حضرت خضرك تحت حكمنده اولديغى كبى اكا ارادت كتوره
وهروجهله انكاردن حذرايده تا (هذا فراق بينى وبينك) كلامنك مضمونته مظهر
اولميه تاكيم بو علمى اندن اول عالم كنز قيلميه اكر بر سالك بو علمك اهلنى بوله مزسه
واجب اولان اولدركه بلديكى علم دراستله عمل قيله تاكيم حق تعالى اكا بو علم
ورائى توريث ايده (كما قال عليه السلام من عمل بما علم ورثه الله علم مالم يعلم)
پس عالم بامر الله كه عمليله عامل اوله عالم بالله مرتبه سنى بولور تفسير كبيرده امام
فخر رازى ديركه (قال بعض المحققين العلما ثلاثة عالم بالله غير عالم بامر الله وعالم بامر
الله غير عالم بالله وعالم بالله وبامر الله) عالم بالله اول كمسه يه ديرلركه معرفت الهيه
آنك قلبينه مستولى اوله ومشاهدهٔ انوار حقده آنى مستغرق قيله وعالم بامر الله اول
كمسه يه ديرلركه حلال وحرامى وحقايق احكامى بيله لكن اسرار جلال اللهى
ومعارف جمال اللهى بلميه اما عالم بالله وبامر الله اول كاملدركه طرفينى بيله شاملدر
هم حقدن آيرود كل وهم خلقله معامله ده درپس دخى امام فخر رازى بيوررلركه
حضرت رسولك بو حديثندن مراد بو اوج طائفه دركه بيورديلر (سائل العلماء
وخالط الحكماء وجالس الكبراء) يعنى علماء بامر الله دن عند الحاجة الى الاستفتاء
سؤال ايلك وعالم بالله اولان حكماء ايله مخالطه ايلك كه بونلرك مخالطه سنده فوائد
كثيره واردر حكمادن مراد اول عالم بالله دركه علم وعملى اتقان ايلمش اوله
وكبراء ديله مجالست ايلك كه بونلرله مجالستنده منافع عظيمه واردر كبرادن مراد
عالم بالله وعالم بامر الله دركه بونلرله مجالسته امر اولنديكه بونلرك مجالستنده سالكه
عظيم فوائد ومنافع واردر كما قال شيخ عطار (نظم) يكدمى صحبت بمردان خدا *
بهتر از صد ساله بودن درتقا * والله معطى المنى * وهو يهدى الى الهدى

(درجهٔ ثالثه حكمت بياننده در)

(قال صلى الله عليه وسلم من اخلص لله اربعين صباحا ظهرت ينابيع الحكمة
من قلبه على لسانه) معناى شريفى بر كمسه قرق صباح اللهه اخلاصله عمل ايلسه
حكمت چشمه لرى آنك قلبندن ظاهر اولور لسانى اوزره * پس حكمتده مشايخ
وعلمانك سوزى چوقدر بعضيلر ديمشلركه (الحكمة هى الاصابة فى القول والعمل
وبعضيلر دخى (الحكمة تحقيق العلم واتقان العمل) ديمش وبعض مشايخ (الحكمة
اسم لاحكام وضع الشئ فى موضعه) بيورمش بو تعريف جمله يى جامعدر زيرا
برشيئى موضعنه وضع ايتمكى احكام ايلمك حقايق اشيايه علمك اتقانى مشعر اولور
واحوال وخواصنه واوصاف ظاهره وباطنه سنه ومصالح ومفاسدينه مطلع

اولمغی تعبیر قیلورپس برکمسه حقایق اشیایه عالم اولسه ومقتضاسیله عمل قیلسه وهرشیئی موضعنه وضع ایلسه اکا حکمت جامعه صاحبی دینور وبوذکر اولنان حکم زیاده خیر کثیردرکه جناب حق استدیکی قوله اعطا ایلر (کما قال الله تعالی یؤتی الحکمة من یشاء ومن یؤت الحکمة فقد اوتی خیرا کثیرا ومایذکر الا اولوا الالباب) یعنی جناب حق جل شانه دیلدیکی قوله اعطا ایلر حکمتی وشول کمسه یه که حکمت اعطا اولندی تحقیق اول کمسه یه عظیم خیر کثیر اعطا اولندی بومعنایی ذکر ایلمز الا شوائب وهمدن خالصون اولان عقول صاحبلری *پس حکیم اول کمسه یه دیرلرکه هرشیئه حقنی اعطا ایلیه وانک حدندن تجاوز ایلمیه وبرشیئک وقتی کلمزدن اول تعجیل قیلمیه بوذکر اولنانلرک مخالفی مخل حکمتدر وبلسکل که حکمت عندالحکیم الالهی ایکی قسمدر برقسمی منطوق عنها وبرقسمی مسکوت عنهادر منطوق عنها اولان حکمت علوم شرعیه ومعارف عقلیه کبیدر ومسکوت عنها اولان حکمت علوم لدنی واسرار حقیقی ودخی جناب حقک بعض قوللرینه عذاب قیلمسی وبعض بورسیده اولان اوغلنجقلرک اولمسی وجهنمده بابالریله مخلد قالمسی وبونلرامثالی دخی نیجه کار واردرکه انک حکمتندن سکوت قیلنمشدر جناب پروردکار بعض کره بو اسراری کشف واظهار ایلمشدر ولکن اخبار ایتمیوب ساکت اولمشلردر نتکیم حضرت پیرورلر (مثنوی) هرکه را اسرار کار آموختند *مهرکردند ودهانش دوختند* سرکار آنرا سزد آموختن تاتواند لب زکفتن دوختن (نثر) اما اول کمسه که بو اسراره واقف اولمدی وحقیقت حاله ایرمدی اکا لازم اولان بلمک وبویله اعتقاد ایتمک کرک که حکیم مطلقدن عبث فعل ظاهر اولمز وارحم الراحمین برذره برقولنه ظلم قیلمز فرضا جمیع عمرنده صالح اولانی مخلد فی النار قیلسه وجمیع عمرنده طالح اولانی ساکن دارالقرار قیلسه ظلم دکلدر زیرا بروفق حکمت وبی غرض وبی علتدر *پس صالحه اولی اولان اولادر وطالحه دخی احری اولان اولادر انکیچون حضرت رسول صلی الله علیه وسلم بیوردیلرکه (ماقضا الله لعبده من قضاء الا کان خیراله) زیرا حکیم وجواد مستحقندن برشیء منع ایلمز وحکم قضاسنی دخی شر اوزره قیلمز هرنه که اندن صادر اولورسه خیر محضدر والله اعلم

(درجهٔ رابعه بصیرتی بیان ایلر)

(قال الله تبارک وتعالی قل هذه سبیلی ادعوا الی الله علی بصیرة انا ومن اتبعنی یعنی دی ای محمد شو طریق توحید که صراط مستقیم اندن عبارتدر بنم یولمدر

بن دعوت ایلرم خلایقی جمیع اسما وصفاتی جامعه اولان حضرت مسمی اللهه وبکا تابع اولان وارثلرم دخی بو یوله دعوت ایدرلر علی بصیرة وعیان غیر عمیاء * اهل تحقیق بو آیتک معناسنده دیرلرکه اشخاص عالمدن هر برشخص اسماء الهیه دن براسمک مظهر ومحکومی اولمشدر * پس دعوت حضرت نبی علیه السلام واول حضرته تابع اولان هر ولی بو خلایقی مقید اولدقلری اسماء جزئیه دن وار باب متفرقه دن برمقتضای اسم هادی جامع جمیع اسما اولان مسمی اللهه علی بصیرة دعوت ایدرلر والا هویت احدیت جمیع اشیاده موجوده در * پس بصیرته کلهم بصیرت شول قوت قدسیه یه دیرلرکه تایید هدایت حقله مؤیدونور قدسیله منور اوله وبو قوت قدسیه قلب وعقله بصر منزله سنده در نهایت ادراک عقول بونکله اولور وبو قوت قدسیه صاحبنی شبهه وشکوکدن وحیرتدن خلاص قیلور (کما قال شیخ الاسلام البصیرة ما یخلصک عن الحیرة) یعنی بصیرت اول نوردرکه سنی حیرتدن خلاص قیله وقاشانی دیرکه (البصیرة هی العقل المنور بنور القدس والمکحل بضیاء الانس لا یحتاج بالعیان الی الدلیل والبرهان بل یبصر الحق بینا مکشوفا والباطل زاهقا مدحورا فتخلصک عن الحیرة) یعنی بصیرت شول نور قدسیله منور وضیاء انس حقله مکحل اولان عقلدرکه اشیانک حقیقتنی عیانا کوردیکی سببیله دلیل وبرهانه محتاج اولمز بلکه حقی ظاهر ومکشوف کورر وباطلی زاهق ومدحور کورر * پس سنی حیرتدن خلاص قیلر وشبهه وشکوکدن وغفلتدن بری ایلر * وبصیرت صاحبی اولان کمسه بر کار ایشلسه اول کارک عاقبتندن قورتلمز واول کارک آخرنده اکا ضرر وغائله کلمز مشایخک چشم باطن بین دیدکلری وکوکل کوزی وجان کوزی دیو اداقیلدقلری بو نوردر * پس دیدهٔ جان ودل یاوهبیدر یا کسبیدر پس بونک تحصیلی علم ومعرفت کسب ایتمکله وطریق تصفیهٔ درونه کتمکله الهکاور وبعد حصول هذا النور اول کمسه یه صاحب بصیرت وصاحب فراست دخی دینور

* (درجهٔ خامسه فراستی بیان ایلر) *

(قال صلی الله علیه وسلم اتقوا فراسة المؤمن فانه ینظر بنور الله) یعنی سز مؤمن کاملک فراستندن قورقک زیرا اول الله نوریله نظر ایلر بعض مشایخ بیورررلرکه (فانهم جواسیس القلوب یدخلون فی قلوبکم ویخرجون من اسرارکم فاذا جالستموهم فجالسوهم بالصدق) یعنی مؤمن کامل اولنلر وفراست حقیقی مرتبه سین بولنلر جواسیس القلوبدر سزلک قلوبکزه نور فراستله داخل اولورلر

واسرار قلبیه کزدن اخراج ایدرلر پس بونلرله مجالست قیلسه کزصدقله مجالست قیلک وصافی قلب اولک تا حضورلرنده سوء ادب قیلمیه سز و برکت مجالستلرندن محروم قالمیه سز شیخ حضرتلری فتوحاتده بو محله مناسب بیوررلر (الفراسة الالهیة تعطی معرفة السعید من الشقی ومعرفة الحرکة من الانسان المرضیة عند الله من غیر المرضیة فاذا حضر بین یدی صاحب هذا النور بعد انقضاء زمان تلک الحرکة یعرفها صاحب الفراسة ویقول فیها بحسب ما کانت الحرکة من طاعة او معصیة کما وقع لعثمان رضی الله عنه حین دخل علیه رجل فعندما وقعت علیه عینه قال یا سبحان الله ما بال رجال لا یغضون ابصارهم عن محارم الله وکان ذلک الرجل قد ارسل نظره الی ما لا یحل له فقال له الرجل اوحی بعد رسول الله فقال لا ولکنها فراسة الم تسمع قول رسول الله صلی الله علیه وسلم اتقوا فراسة المؤمن فانه ینظر بنور الله فعندما دخلت علی رأیت ذلک فی عینیک) یعنی فراست الهیه سعیدی شقیدن فرق ایدوب بلمکی اعطا ایلر ودخی انساندن صادر اولان حرکتی اویله حرکت که عند الله مرضیه اوله مرضیه اولمیان حرکتدن ما بیننی فرق ایدوب بلمکی اعطا ایلر پس بر انسان بو نورک صاحبنک اوکنه حاضر اولسه اول حرکتک زمانی منقضی اولدقدنصکره اول واقعه اولان حرکتی بیلور و اول حرکت طاعتدنمیدر و یا معصیتدنمیدر نیجه واقع اولدیسه انک حقنده سوز سویلر نتکیم حضرت عثمانه بو معنا واقع اولدی شول حینده که انک قتنه بر رجل داخل اولدی پس حضرت عثمانک عینی اول کمسه نک اوزرینه واقع اولدیغی کبی دیدیکه یا سبحان الله نه کار در اول ارکه کوزلرنی محرماتدن یومزلر اول ار فی الحقیقه بر حلال اولمیان خاتونه نظر صالمشیدی پس اول کمسه دیدیکه یا عثمان رسول اللهدنصکره وحی وارمیدر پس حضرت عثمان رضی الله عنه بیوردیکه یوقدر ولکن فراست واردر اشتمدکمی حضرت رسولک بو قولنی که بیوردیلر (اتقوا فراسة المؤمن فانه ینظر بنور الله) سن بنم قتمه داخل اولدقده اول حرامک آثار وعلامتی کوزلرکده کوردم دیدی بو مرتبه فراست استدلال الله وتجربه ایله اولمز بلکه بو فراست بر نور الهیدرکه حکم غیبی ادراک ایلر (کما قال شیخ الاسلام الفراسة استیناس حکم غیب من غیر استدلال بشاهد ولا اختبار بتجربة) یعنی فراست حکم غیبی ابصار ایلمکدر شاهد ایله غائبه استدلال ایلمکسزین مثلا رمل ونجومله غیبده اولان احواله استدلال ایلدکلری کبی اولمیه وتجربه ایله دخی امتحان قیلمیه * زیرا بو کونه بلمک کهانت مقوله سیدر اعتبار اولنمز بلکه

اولیاده اولان فراست عین کرامتدر که دیدهٔ حق بینله برشیئی تفرس ایدرلر والهام الهی ایله مشاهده قیلورلر * الهام لغتده برمعنایی قلبه افهام والقا ایتمکه دیرلر واصطلاحده بطریق الفیض الالهی قلبه القا اولنان معانی یه اطلاق ایدرلر (کما قیل الالهام ما یلقی فی الروع بطریق الفیض الالهی) کاه اولورکه وحی دخی الهام معناسنه استعمال اولنور بینهماده تقارب معنی اولدیغندن اوتری زیرا وحی لغتده اشارت خفیه یه دیرلر الهام دخی افهامه والقاء المعنی فی القلبه اطلاق ایدرلر * پس بینهماده مناسبت تامه بولندیغی ایچون وحی الهام معناسنده استعمال اولنور (کما قال الله تعالی واوحیت الی الحواریین ان آمنوا بی وبرسولی وقال تعالی واوحینا الی ام موسی ان ارضعیه وقال تعالی واوحی ربك الی النحل) بوجمله سی الهام وافهام معناسنه دربوتقدیرجه وحی انبیایه مخصوص اولمز بلکه بومعنی اوزره اولیایه دخی شرعا اطلاق اولنور تکیم الهام اولیایه مخصوص اولمدیغی کبی * بلکه انبیا دخی من عند الله الهام وافهام اولنورلر (کما قال الله تعالی ففهمناها سلیمان) (قال شیخ الاسلام معنی التفهیم هو الالهام) منلا جامی بومحله مناسب دیرکه (اعلم ان الفیوضات من الحق تعالی علی قلوب کمل عباده علی نوعین منها ما یفیض علیهم بواسطة الملائکة بعبارات محفوظة عن التغییر مرادة تلاوتها وهو القرءآن المنزل علی نبینا علیه السلام ومنها ما یفیض علیهم بغیر واسطة معانی صرفة وهذا النوع لیس مخصوصا بالانبیاء بل یعم الاولیاء وصالحی المؤمنین) یعنی بلکل ای سالك راه حق فیوضات الهیه کمل عبادنك قلوبی اوزره ایکی نوعدر اول فیوضاتدن بعضیسی شول فیضدرکه الله بونلره ملائکه واسطه سیله افاضه ایلر تبدیل وتغییردن محفوظه اولان الفاظله مثلا حضرت نبیمز اوزره جبریل امین واسطه سیله منزل اولان قرآن عظیم کبی واول فیضدن بعضیسی شول فیضدرکه جناب حق کمل عبادی اوزره بغیر واسطة الملائکة معانی صرفه یی افاضه ایلر احادیث بوقبیلدندر * بونوع انبیایه مخصوص دکلدر بلکه اولیایه وصالح اولان مؤمنلره دخی عام وشاملدر وحضرت مولانانك حضرت مثنوی حقنده * این نه نجم است ونه رملست ونه خواب * وحی حق والله اعلم بالصواب * بیوردقلری بغیر واسطه اولان فیضه اشارتدر بواسطة السفیر اولان فیضه وحی جلی ووحی متلو دخی دیرلر وبواسطة السفیر اولمیان وحیه وحی دل ووحی غیر متلو ووحی خفی دخی دیرلر * آنکه بخاصان شرف عام داد * وحی خفی را لقب الهام داد *

اکرچه نبوت ختم اولندی ونزول جبریل وباب وحی جلی سد قیلندی واما الهام وافهام که وحی دل دید کاریدرلا ینقطع قلوب اولیایه القا اولنمده در اکرچه بووحی دل جبریل واسطه سیله اولان وحیك دوننده در اما لمهٔ ملکی ولمهٔ عقلیه نك فوقنده در تنکیم حضرت مثنویده بیوررلر * از پی سرپوش عامه دربیان * وحی دل کویند اورا صوفیان * وحی دل کیرش که منظرکاه اوست * چون خطا باشد که دل آکاه اوست * کیرم این وحی دلی کنجور نیست * کمتر از وحی دل زنبور نیست * چونکه اوحی الرب الی النحل آمدست * خانهٔ وحیش پر از حلوا شدست * او بنور وحی حق عز وجل * کرد عالم را پر از شمع وعسل * این که کرمناست بالا میرود * وحیش از زنبور کمتر کی شود * پس هر کوکل که خواطر نفسانیه دن صافی اولسه محل الهام الهی اولور بعده برشیئك حل وحرمتندن ویا خود منفعت ومضرتندن استعلام واستفتا ایلسه (استفت قلبك وان افتاك المفتون) حدیثنك مقتضاسنجه قلبندن استعلام واستفتا قیلور اکر قلبنك امرینه ومقتضاسنه مخالفت ایلسه اللهه عاصی اولور (کما قال بعض المشایخ ان لی قلبا لو عصیته لعصیت الله) بومرتبه یی برکسه خواطر نفسانیه یی ازاله دنصکره بولور پس الهامدن ماعدا انسانده درت خاطره واردر اولی القاء ملکی ایکنجیسی القاء شیطانیدر (کما قال رسول الله صلی الله علیه وسلم ان للشیطان لمة بابن آدم وللملك لمة فاما لمة الشیطان فایعاد بالشر وتکذیب بالحق واما لمة الملك فایعاد بالخیر وتصدیق بالحق فمن وجد ذلك فلیعلم انه من الله فلیحمد الله ومن وجد الاخری فلیتعوذ بالله من الشیطان ثم قرأ الشیطان یعدکم الفقر ویأمرکم بالفحشاء) معنای شریفی تحقیقا شیطانك ابن آدمه لمه سی واردر وملکك لمه سی واردرلمه قربه واصابته ونزوله دیرلر بوراده بواسطة الشیطان وبواسطة الملك قلبه القاء اولنان خاطره یه اطلاق اولنور اما القاء شیطانی تقدیر شروار یسه آنی وعده ایلر یعنی شری تزیین وتسویل ایلر وحقی تکذیب وترذیل ایلر اما القاء ملکی خیرات وحسنات وعبادات وطاعاتی وعده قیلر وحقی تصدیق ایلر تنکیم حضرت بومحله مناسب بیوررلر * آن فرشته خیرها بررغم دیو * عرضه دارد میکند دردل غریو * پس فرشته ودیو کشته عرضه دار * بهر تحریك عروق اختیار * این دو ضد عرضه کنندت درسرار * در حجاب غیب آمد عرضه دار * چونکه پردهٔ غیب برخیزد زپیش * تو ببینی روی دلالان خویش * باش تا حسهای تو مبدل شود * تا ببینی شان ومشکل حل شود * تا سخنهای کیان

رد کردهٔ * ما کیانرا سرور خود کردهٔ * پس شول کسه که قلبنده القاء ملکیه بولور بیلسونکه تحقیق اول اللهدندر پس اللهه حمد ایلسون واول کسه که احزابی بولوریعنی القای شیطانیه بی بولور شیطاندن اللهه صغنسون آندن حضرت پیغمبر اول آیتی اوقودیلر تقویة لهذا المعنی یعنی شیطان سزه فقر وعده ایلر وبخل وامساك امر ایلر وجود وسخادن منع قیلر دیدیلر * پس اول خواطرار بعه نك اوچنجیسی القاء نفسانی ودردنجیسی خواطر ملبوسه در القاء نفسانی نفسلك حظ ایلدیکی واقتضا واشتها قیلدیغی خاطره لردر اما خواطر ملبوسه اکا دیرلرکه نفس وشیطان لباس حقانیله تلبس ایدوب صورت حقدن کورینوب کسب شریفه وکار لطیفه ترغیب وتحریض ایدهلر ولکن مرادلری مکر وتلبیس اوله نتکیم حضرت مولانا ایکنجی جلدده معاویه حکایه سنده کاینبغی بومعنایه اشارت بیوررلر اول جمله کلمات طیبه دن بوبیت کفایت ایدرکه بیوررلر * نفس خش کز کویدت کسب شریف * حیله ومکری بود آنرا ردیف * وجلد اولده ابتدایه قریب وزیر حکایه سنده دخی اصحاب کرامدن نقل بیوررلر * بهر این بعضی صحابه از رسول * ملتمس بودند مکر نفس غول * کرچه آمیزد زاغراض نهان * درعبادتها ودر اخلاص جان * فضل طاعت را نجستندی ازو * عیب باطن را بجستندی که کو * مو بمو وذره ذره مکر نفس * میشناسیدند چون کل از کرفس وبو خواطری بری برندن تمییز ایلمك سالکه لازم اولنلردندر زیرا صحت عبادت بونك اوزرینه مربوطدر نتکیم جنید بغدادی بو حدیث شریفك معناسنده بیوررلر (قال علیه السلام طلب العلم فریضة علی کل مسلم ومسلمة) قال الجنید ای علم الخواطر فریضة لان الخواطر هی اصل الفعل وبذلك یعلم الفرق بین لمة الملك ولمة الشیطان فلا یصح الفعل الا بصحتها فصار علم ذلك فرضا حتی یصح الفعل من العبد) علی الخصوص بو خواطر ملبوسه نك تمییزی الزم لوازمدندر ولکن حرامه مائل اولان ونفسنه اویان بونلرك ما بیننی نیجه تمییز قیلر (کما قال السهروردی فی العوارف اتفقوا المشایخ علی ان من کان اکله من الحرام لا یفرق بین الوسوسة والالهام) پس اغراض نفسانیه دن برکوکل که پاك اولمیه بونلرك فرقنی ادراك ایده مز زیرا حبك الشیء یعمی ویصم درانسان سودیکنك سوزنی راست بیلور اکر کژ ایسه ده وغیرینك سوزنی غیر صحیح آکار اکرچه محضا صحیح ونافع ایسه ده انکیچون امام غزالی بو محله مناسب بیوررلر (ان النفس عدو محبوب والانسان عمی عن عیب محبوبه لا یکاد یبصر عیبه لان عین الرضاء عن کل عیب کلیلة

ولكن عين السخط تبدى المساويا)

* (درجهٔ سابعه سكينهٔ قلبى بيان ايلر) *

(قال الله تبارك وتعالى هو الذى انزل السكينة فى قلوب المؤمنين ليزدادوا ايمانا مع ايمانهم) اول اللهدركه مؤمنلرك قلوبنه ثبات وطمأنينت انزال ايلدى محضا فضل وعنايتندن تا يقينلرى وايمانلرى اولسكى ايمانلرينه منضم اولمغله زياده اولمدن اوترى ويا خود الله تعالى بونلرك قلبنه سكون انزال ايلدى رسولنك كتورديكى اوامره تابع اوامر ونواهى يه اولان ايمانلرى وحدانيت حقه اولان ايمانلرينه مقرون ومنضم اولمغله زياده اولسون ايچون پس سكينه سالكلرك قلوبنده برنوردركه مضطرب وخائف اولسه انكله ساكن اولور وحزين وضجر اولسه انكله تسلى بولور وبرقوتدركه باطندن ظاهره سرايت قيلور پس ظاهرلرنده اول سكينهٔ باطنك ضياسيله وقار ورزانت حاصل اولور تكيم اول سكينهٔ باطن اصحاب رسولك ظاهرلرينه اول قدر سرايت ايلمش ايديكه حتى كورنلر ديرلردى (هم قوم على رؤسهم الطير) بو سكون ووقارى حضرت مولانا نظمه كتوروب تنبيها للسالكين وارشادا للطالبين اداييوررلر * همچنانكه كفت آن يار رسول * چون نبى برخواندى برما فصول * آن رسول مجتبا وقت نثار * خواستى از ما حضور وصد وقار * آنچنانكه برسرت مرغى بود * كز فواتش جان تو لرزان شود * پس نيارى هيچ جنبيدن زجا * تانكيرد مرغ خوب تو هوا * دم نيارى زد ببندى سرفه را * تانيايدكه بپرد آن هما * امابعد السكر والمحو صحوه كان كاملرك سكينه سى قضايه رضا ويرمك وشطح فاحشدن برى اولمقدر ديمشلر (كما قال شيخ الاسلام السكينة التى تختص باهل الصحو بعد المحو تثبت لهم الرضا بالقسم وتمنع من الشطح الفاحش ويقف صاحبها على حد الرتبة والسكينة لاتنزل قط الا على قلب نبى او ولى) يعنى اهل صحوه مختص اولان سكينه اولدركه قضا وقدرده مقدم اولنه رضا اثبات ايلر وشطح فاحشدن منع قيلر وبو سكينه نك صاحبى مرتبه سى حدى اوزره طورر يعنى مرتبهٔ عبوديتدن تجاوز قيلمز امتثالا لقوله عليه السلام رحم الله امرأ عرف قدره ولم يتعد طوره) وبو سكينه نازل اولمز الا يا نبينك قلبنه ويا خود ولى كاملك قلبنه اما كه لم شطح ندر وشطح فاحش ندر انى بيان قيله لم تاكيم سكينه انى منع ايلديكى معلوم اوله بلكل اى اخى شطح لغتده پيرايه يه ديرلر واما اصطلاح قومده (الشطح كلام يشم منه رائحة الرعونة وان كان حقا يعارض ظاهره ظاهر العلم والعقل والفاحش ظهر منافاته للعلم والعقل وخرج عن

حد الشرع واكثره يكون سكر الحال وغلبة سلطان الحقيقة) يعنى شطح شول
كلامدركه آندن رايحهٔ دعوى ورعونت قوقولنه اكرچه اول كلام حق وصادق
ايسه ده لكن اول كلامك ظاهرى ظاهر علم وعقله معارض اوله وشطح فاحش
اولدركه آنك علم وعقله مخالفت ومنافاتى كماليله ظاهر اوله وحد شرعدن خارج
اوله مثلا (ليس فى جبتى سوى الله) قولى كبى (والفقير لا يحتاج الى الله) قولى كبى
بوشطحك اكثرى حالك سكرندن وغلبهٔ وحدتدن حاصل اولور اكرچه حد ذاتنده
صحيح وصادق ايسه ده دعوالى وافتخارى متضمن اولديغيچون مقبول عد اولنمز
تمكيم شيخ حضرتلرى فتوحاتك يوزطقسان بشنجى بابنده بيوررلر (الشطح
دعوى فى النفوس بطبعها البقية فيها من آثار الهوى هذا اذا شطحت بقول
صادق من غير امر عند ارباب النهى) يعنى شطح بطبعها نفوسده اولان شول
دعوادركه اول نفوسده آثار هوادن بقيه اولديغيچون اوله بوشطح عند ارباب
النهى قول صادقله اوله اظهارينه امر الهى اولمديغى حالده اما اظهارينه امر
الهى اولورسه واول كلام على طريق الافتخار اولمزسه اكا شطح تعبير اولنمز تمكيم
شيخ حضرتلرى اويله بيوررلر شطح شول دعوالى متضمنه اولان كلمه يه ديرلركه
حق تعالينك اعطا ايلديكى مرتبه دن مخبر اوله وصادق اوله لكن على طريق
الفخر اوله وانك اظهارينه امر الهى ورضاى ربانى اولميه اما اكر على طريق
الفخر اولميوب امر الهى ايله اولورسه اكا شطح ديمز مثلا حضرت رسولك
بوحديث شريفى كبى كه بيورديلر (انا سيد ولد آدم ولا فخر) يعنى ماقصدت
الافتخار عليكم بهذا التعريف ولكن انبأتكم به لمصالحكم فى دينكم ولتعرفوا
منة الله عليكم برتبة نبيكم عند الله) شيخ حضرتلرى بيوررلركه ولا فخر ديمك يعنى
امتم بوتعريفله بن سزلك اوزريكزه افتخارا تمكه قصد ايلمزم لكن بوحديثله سزه
اخبار ايلرم دينكزده سزه صالح اولان شيلره ودخى انكيچون اخبار ايلدمكه
تا ايله سز اللهك سزه اولان نعمتنى ونبيكزك الله قتنده اولان مرتبه سنى (وقال
الشيخ الشطح ذلة المحقق اذا لم يؤمر به فيقول كما قال عليه السلام لا فخر يعنى انى
اعلم انى عبد الله كما انتم عبيد الله والعبد لا يفتخر على العبد اذا كان السيد واحدا)
يعنى شطح ذلت محققدر اول وقتده كه انك اظهارينه امر اولنميه اكر اظهارينه
امر اولنورسه حضرت نبى بيورديغى كبى بن فخرم يوقدر ديمكدر ادب يعنى فخرم
يوقدر ديمك معناسى تحقيقا بن عبد اللهم وسز دخى عبيد اللهسز پس عبد عبد
اوزره افتخار ايلمز سيد واحد اولىجق ديمك اولور * والحاصل شطحك معناسى على
طريق الافتخار اوله وبغير امر الهى اظهار قيلنه اكر بويله اولمزسه شطح ديمز

ولهذا كان الشطح رعونة النفس) پس رعونت نفسی وافتخاری متضمن اولدیغیچون اصلا محققدن صادر اولمز (كما قال الشيخ الشطح لا يصدر من محقق اصلا فان المحقق ماله شهود سوى ربه ومايفتخر على ربه ولايدعى بل هو ملازم عبوديته وينظر جميع ما في الكون بهذه المثابة) يعنى شطح محققدن صادر اولمز اصلا انکیچونکه محقق کامل ایچون ربیسندن غیری شهود یوقدر پس ربیسنی اوزره افتخار ایلمز وادعا دخی ایلمز بلکه آنك عبوديتنه ملازمت ایلرو کوننده نقدر کمسه وار ایسه جمیعا انلری دخی بو مثابه ده کورر پس بو مرتبه ده سکینت قلب حاصل اولور وشطح فاحش که خلقه افتخار بر له دعوی قیلمقدر آندن بری اولور والله اعلم)

(درجهٔ ثامنه طمأنينت نفسى بيان ايلر)

(قال الله تبارك وتعالى يا ايتها النفس المطمئنة ارجعى الى ربك راضية مرضية) جناب حق جل شانه نفس مطمئنه يه خطاب ايليه اكرام الهيا بيوره که ای مطمئنه اولان نفس * اطمئنان ثبات وسکون واستقراردن عبارتدر پس اولا طمأنينت نفس ذكر الله ايله اولور (كما قال الله تعالى الا بذكر الله تطمئن القلوب) نفسدن مراد نفس ناطقه در عند المشایخ قلبه دخی اطلاق اولنور پس قلبك ذكر الله ايله مطمئن اولمسى قلب بر لحظه مذکور دن غافل اولمامسیدر واکر اطمئنان سکون وامن معناسنه اولور سه تقدیر کلام (يا ايتها النفس الامنة التى لا يستفزها خوف ولا حزن ديمك اولور) تكيم ابى بن كعبك (يا ايتها النفس الامنة) قرائتی بو معنایی مؤید اولور یعنی ای قلق خوف وحزندن امینه اولان نفس که خوف وحزن آنی تحریك ايلمز وخفیف قیلمز دیمك اولور * پس هر بارکه بو یله نفسه وعید طرفندن نیجه امور هائله غالبه اولسه وعد الهی جانبندن رحمت سابقه آنی دفع ایلر وفوت اولان اعمال وحسناته حزن کلسه فضل ربانی آنی منع قیلر بوندنصکره نفس اسباب ومسببا تدن ترقی ایلر واجب بالذات جانبنه * پس اکا بر یقین حاصل اولور که اصلا شك وريبت اكا اضطراب ویرمز پس جمیع شکوك وشبهاتدن مطمئنه اولور پس آندنصکره کورر که جمیع ممکنات هر حالده واجب بالذاته محتاجدر * پس بو مشاهده حاصل اولدقده کل ماسوادن اکا استغنا کلور وبو مرتبه قرار قیلور وغیرد غدغه سندن مطمئنه اولور پس مقام طمأنينت فوق مقام السكينه در اکرچه ایکیسنك بیله معنای لغویسی سکوندر ولکن حقیقت حاله نظر قیلسك مقام سکینه مقام طمأنينتدن دون وطمأنينت آندن افضل وافزوندر تكيم شيخ الاسلام حضرتلرینك ایکی وجه اوزره تعریف وتمییز ایتمسی بوذکر ایلدیکمز معنایه رهنموندر (كما قال فى منازل السائرين السكينة

صولة تورث خمود الهيبة احيانا والطمأنينة سكون امن فيه استراحة انس) يعنى سكينه شول حاله دركه بغتة قلب عبده حاصل اولور وهيبتدن حاصل اولان اهب وحرارتك سكونني ايراث ايلر احيانا وانزعاج هيبتدن تسكين قيلر انكيچون قرأنده لفظ انزال الله وارد اولدى وخوف وهيبتدن قلوبك انزعاجى وقتنده قلب رسوله وقلوب مؤمنينه منزل اولدى نتكيم قصه فتح مكه ده وغلبه حميت جاهليتده (وانزل الله سكينته على رسوله وعلى المؤمنين) بيورلدى فاما طمأنينت بويله دكلدر زيرا طمأنينت شول امندن حاصل اولان سكوندركه آنده استراحت انس اوله وسكينه ده اولان استراحت خوف وهيبتك خمودندن حاصل اولان استراحتدر پس طمأنينتك استراحتى دائمدر سكينه نك استراحتى كبى حينا بعد حين حاصل اولمز وبغتة قلبه نزول قيلمز نتكيم شيخ الاسلامك بووجه اوزره تعريفى دخى بو معنايه دلالت ايلروهم ايكيسنك ما بيننى كماليله تميز وتفريق قيلر (قال السكينة تكون نعتا وتكون حينا بعد حين والطمانينة نعت لا ينفك عن صاحبه) يعنى بينهماده فرق بودركه سكينه آز اولوركه صاحبنده ثابته اولور وا كانعت اولوروكاه اولوركه حينا بعد حين من عند الله نزول قيلور اما طمأنينت دائما نعتدر وصاحبندن هر كز زائل اولمز برصفتدر

* (درجه تاسعه همتى بيان ايلر) *

(قال صلى الله عليه وسلم همة المرء قيمته يعنى ان كانت همته ببطنه فقيمته ما خرج منه وان كانت همته للدنيا فقيمته هى الدنيا وان كانت همته للمولى فقيمته هو المولى) پس صورته اعتبار يوقدر بلكه سلوكده هر كسك همتنه نظر اولنور همتى هرنه شيئه ايسه اول شيء اكا قيمت قيلنور * بازا كرباشد سپيد وبى نظير * چونكه صيدش موش باشد شد حقير * ور بود چغدى وميل اوبشاه * اودو صد بازست زوصورت مخواه * عاشقى كه آلوده شد درخير وشر * خير وشر منكر توددر همت نكر همت لغتده قصده ديرلر نتكيم هم بكذا همة ديرلر اذا قصده واصطلاحده الهمة توجه القلب بجميع قواه الى جناب الحق لحصول الكمال له ولغيره ديمشلر همت سالكه بال وپر كبيدر آنكله آشيان حقيقته پرواز ايلرو عالم احديته تركتاز قيلر * مرغ با پرمى پرد تا آشيان * پرمردم همتست اى مردمان * سالك صاحب همت اولدركه تا فنا فى الله اولنجيه دك ومرتبه حقيقته ايرنجيه دك هرنيه ايرسه اندن كذر قيله تا مطلوب حقيقى يى بوله * اى برادر بى نهايت دركهيست * برهر آنچه ميرسى بالله مايست * وشيخ الاسلام حضرتلرى بو محله مناسب بيوررلركه (ان رسول الله صلى الله عليه وسلم فى توجهه الى الحق جمع

همته بالكلية نحوه فما التفت الى سواه برفع البصر كما قال الله تعالى فى حقه
مازاغ البصر وماطغى بل انجذب اليه واستوى فى انجذابه كالسهم المرسل) يعنى
تحقيقا رسول الله عليه السلام حق تعالى يه توجه ايلدكلرنده بالكليه اول
جانبه همتلرين جمع ايلدى پس ماسوايه رفع بصرا تمكله التفات قيلمديلر تكريم
شان شريفلرنده حق تعالى حضرتلرى (مازاغ البصر وماطغى) بيوردى بلكه
اول حضرت جناب حقه چكلدى وانجذابنده آتلمش اوق كبى دوسدوغرى
اولدى يعنى (ترك الدنيا ومافيها بل الآخرة ونعيمها بل كل ماسوى الحق من
الممكنات لان كل ممكن فان كما قال الله تعالى كل شئ هالك الا وجهه ولا شك
ان الفانى بالنسبة الى الباقى خسيس والرغبة الى الخسيس خسيسة) پس سالك
صاحب همت دخى سيرالى الله ده بويله كركدر يعنى دنيا ومافيهايى بلكه آخرتى
ونعيم آخرتى بلكه ماسوى الحق من الممكنات نقدر اشيا وار ايسه انى ترك ايلمك
كرك ونظر همتنى انكا صالمامق كرك زيرا هر ممكن الوجود بر فحواى (كل شئ هالك
الا وجهه) فانى وهالكدر وشك يوقدركه فانى باقى يه نسبتله خسيسدر پس
خسيس اولان شيلره رغبت خست ودنائتدر (كما قال القشيرى من صح ايمانه
لم ينظر الى الكون ومافيه لان خساسة الهمة من قلة المعرفة) انكچون حضرت
رسول عليه السلام (علو الهمة من الايمان) بيوردى من الايمان الكامل
ديمكدر وبر حديثده دخى بيوررلركه (ان الله يحب معالى الامور ويبغض سفسافها)
معالئ امور حقيقتده شئون الهيه وامور دنيه در وسفساف كه لغتده حقير
ودنى يه ديرلر فى الحقيقه امور دنيوى ولوازم نفسانيه در پس سالك عالى همت
امور معالى يه رغبت قيلر وامور دنيه دن نفرت ايلر (قال شيخ الاسلام الهمة
العالية تصون القلب من خسة الرغبة فى الفانى وتحمله على الرغبة فى الباقى
وتصفيه من كدر التوانى) يعنى همت عاليه قلبى حفظ ايلر فانى يه اولان خسيسه
رغبتدن وصاحبنى حامل قيلر باقى يه رغبت اتمكه كه اول باقى ودائم حقدر
زيراما عداسى فانى وباطلدر (كما قال لبيد الا كل شئ ماخلا الله باطل وكل نعيم
لامحالة زائل) ودخى صافى قيلر كدر توانيدن يعنى طلب حقده ايلديكى تقصير
وتغز يطدن زيرا فتور وتوانى عين كدردر پس همت عاليه صاحبنى
بوكدورتدن پاك وصافى قيلر تا قرب الهى يه ايركوروب مقربلردن اولور

(درجۀ عاشره قربت حقى بيان ايلر)

(قال الله تبارك وتعالى ولقد خلقنا الانسان ونعلم ماتوسوس به نفسه ونحن

اقرب اليه من حبل الوريد) يعنى تحقيقا بز انسانى خلق ايلدك وبز بيلورز انسانك
نفسنك وسوسه سنى وقلبنه خطور ايلين خاطره واحاديث نفسانيه سنى بز انسانه
اقربز بو يى طمرندن وبو آيت كريمه دخى جناب حقك كمال قربنى مشعردركه
بيوررلر (واعلموا ان الله يحول بين المرء وقلبه) يعنى بيلك اى بنى آدم كه الله تبارك
وتعالى اول مرتبه انسانه قريبدركه قلبيله انسانك ما بيننه حائل اولور عزائمن
فسخ ايلر ومقاصدين تغييرقيلر هدايت ديلديكنى ضلالتدن منع ايلر وضلالت
ديلديكنى هدايتدن منع ايلر زيرا قلوب بين الاصبعين من اصابع الرحمن دركيف
يشاء نيجه استرسه تقليب ايدر * پس بو معنالرك جمله سى غايت قرب حقه دلالت ايلر
وبو قرب هيچ برقربه قياس اولنمز هرنوع قربكه انسانك صفحهٔ خيالى اوزره
صورت بغلر جناب حق اندن دخى اقربدر نهايت ما فى الباب انسان علايق كونيه
وبدنيه يه مشتغل اولديغندن بو قربك مشاهده سندن محجوبدر * اى دردرون
جانم وزجان من نهانى * آخر نهان چرايى چون دردرون جانى * اى اخى جناب
حقك بو كونه قربى جميع ناسه على السواء دربركسه بو كونه قربى بلمكله مقرب
اولمز زيرا قربك انواعى واردر بو كونه قربه قرب عامه ديرلر عارفلرك قربى بو كونه
قرب دكلدر نتكيم حضرت مولانا بيوررلر * تو توهم ميكنى ازقرب حق * كه طبق كر
دور نبود ازطبق * اين چنين قربت بدان برجمله عام * قرب عشق وحى دارند اين
كرام * اين نمى بينى كه قرب اوليا * صدكرامت دارد وكاروكيا * قرب برانواع باشداى
پدر مى زند خورشيد بركهسار وزر * ليك قربى هست بازرشيد را * كه ازان آكه
نباشد بيدرا * شاخ خشك وتر قريب آفتاب * آفتاب ازهردوكى دارد حجاب * ليك
كو آن قربت شاخ نوى * كه ثمار پخته ازوى ميخورى * شاخ خشك ازقربت
آن آفتاب * غير زوتر خشك كشتن زو بياب * پس عارفلرك قربى ايكى نوع ايله حاصل
اولور اولا نوافل ايله وثانيا اداى فرائض ايله پس عبادت نافله ايله عبد بر مرتبه يه واصل
اولوركه حق ايله كورر حق ايله بيلور حق ايله اشيدر (كما قال الله تعالى فى حديثه القدسى
لا يزال العبد يتقرب الى بالنوافل فاذا احببته كنت سمعه الذى يسمع بى وبصره
الذى يبصر بى ويده التى يبطش بى ورجله التى يمشى بى) يعنى قولم دائما عبادت
نافله ايله بكا تقرب ايلر حتى بن انى سورم پس شول وقتده كه بن انى سورم انك سمعى
اولورمكه بنم ايله اشيدر وبصرى اولورمكه بنم ايله كورر والنده اولان قدرت بنم
قدرتم اولوركه بنم قدرتم ايله طوتر وكذلك اياغى بنم قوت وارادتم ايله يورر بو مرتبه يه
مشايخ قرب نوافل ديرلر نافله عبادتيله ايرلديكى ايچون پس بوندنصكره اداى
فرائض ايتمكله دخى برقرب حاصل اولوركه بو قرب اولكى قربدن اولى در (كما اخبر

رسول الله صلى الله عليه وسلم عن ربه في هذا الباب قال عليه السلام ان الله يقول ما تقرب المتقربون باحب الي من اداء ما افترضته عليهم) يعني مقربلر بکا تقرب ايلمدي انلرك اوزرينه فرض قيلديغم فرائضك اداسندن احب برشيئله * پس قرب نوافله قرب فرائضك مابيننده فرق بودركه نتيجهٔ نوافل اولان قربده حق قوله آلت مثابه سنده اولور زيرا قول بو مرتبه ده حقله كورر وحقله بيلور وحقله استماع قيلور تكيم (في يسمع وبي يبصر) بيوردي اما نتيجهٔ فرائض اولان قربده قول حقه آلت اولور جناب حق آنكله نيجه قدرت وحكمتن اظهار ايلر نتكيم بو آيت كريمه بو قربه دلالت ايلر (قال الله تعالى ومارميت اذ رميت ولكن الله رمى) حضرت محمد عليه السلام رمى تراب ايتمده جناب حقه آلت اولمشدر واول قوت وقدرتكه حضرت محمد عليه السلامك وجود شريفلرندن ظاهر اولدي حقدندر والله اعلم

باب سابع حالات واحوالده اولان درجاتي بيان ايلر

بو باب دخي اون درجه يي مشتملدر

درجهٔ اولى محبت بياننده در حال لغتده اولكي حالتدن دونوب متغير اولمغه ديرلر نتكيم حال لونه ديرلر چونكه برشيئك لوني متغير اولسه اما اصطلاح مشايخده تعريفي بودر (الحال مايرد على القلب بمحض الموهبة من غير تعمل ولا اجتلاب كمحبة وشوق وذوق ووجد وبرق وعطش وقلق ويزول بصفات النفس سواء يعقبه المثل اولا فاذا دام وصار ملكا يسمى مقاما) يعني حال شول قلبه وارد اولان شيدركه بلا تعمل ولا اجتلاب محضا موهبت وهاب اوله نتكيم شيخ حضرتلري دخي فتوحاتده بويله بيوررلر (الحال ما يهب الرحمن من منح عناية منه لا كسب ولا طلب ولا تقولن ان الحال دائمة فان قوما الى ما قلته ذهب) مثلا محبت وشوق وذوق ووجد وبرق وعطش وقلق كبي بوذكر اولنان حالك هر بري صفات نفسانيه نك ظهوريله زائل اولور يا اكا مماثل برحال دخي درعقب كلسون وياخود كلسون پس چونكه برحال بركمسه ده دائم اولسه اول كمسه نك ملكي اولسه اكا مقام ديرلر * حال چون جلوه است زان زيبا عروس * وين مقام آن خلوت آمد باعروس * جلوه بيند شاه وغير شاه نيز * وقت خلوت نيست جز شاه عزيز جلوه كرده عام وخاصانرا عروس * خلوت اندر شاه باشد باعروس * هست بسيار اهل حال از صوفيان * نادرست اهل مقام اندر ميان * پس محبت بعضيسنه حال وبعضيسنه مقامدر اما محبتنه كلهلم متكلمينك وعرفادن محققينك محبتده سوزلري قتي چوقدر اما متكلمينك بغايت خوب كلامي بودركه بيوررلر

(المحبة ميل النفس الى الشئ لكمال ادرك فيه والعبد اذا علم ان الكمال الحقيقى ليس الا الله وان كل ما يراه كمالا من نفسه اوغيره فهو من الله وبالله والى الله لم يكن حبه الا لله وفى الله وذلك يقتضى ارادة طاعته) يعنى محبت قلب وروحك برشيئه ميل ايلمسيدر اول شيده كمال ادراك ايلديكى ايچون * پس قچن برقول بيلسه كه تحقيقا كمال حقيقى يوقدر الا الله ايچوندر وتحقيقا بربنده كه اكر نفسندن واكر غيريدن كمال كورر اول اللهدندر والله قدرتيله در والهه راجعدر بويله كورن قولك محبتى الله ايچون اولور والله رضاسنده وحق مشاهده سنده اولور بومعنا اول محبوبك طاعتنى اقتضا ايدر بو اجلدن محبتى ارادت طاعتله تفسير ايدرلر واما عارفلر ديرلر (ان الله تعالى محبوب فى ذاته ولذاته والمحبة امر وجدانى لايحتاج الى كشف وبيان الى مايميزها عن سائر الوجدانيات) يعنى عارفلر ديرلركه جناب حق جل شانه محبوب فى ذاته در وفى الحقيقه محبوب حقيقى اولدر زيرا حقيقتده جميع كمال وجمال وحسن ولطافت انكدر واشياده اولان كمال وجمال بر نوع عاريتيدر بومعنايى كه برعارفك چشم باطنى مشاهده ايليه آنك روحى عاريتى اولان جمال وكمالى بالكليه قوبوب كامل بالذات وجميل بالصفات اولان محبوب حقيقى يه محبت ايلر وجناب حقه محبتك بو محبتى برامر وجدانيدركه سائر وجدانياتدن انك تميزينه وكشف وبيانه احتياج يوقدر زيرا برذوقدركه (من لم يذق لم يدر) قوليله ذائق اولمينه جواب ويريلور (كما قال الشيخ فى الفتوحات الحب ينسب للانسان ولله بنسبته ليس يدرى علمنا ماهو الحب ذوق ولاتدرى حقيقته اليس ذاعجب) والله والله اكر ديدهٔ حق بينله مشاهده قيلسك بموجب (فاحببت ان اعرف) بوقدر ظهور واظهاره باعث محبت حقيقيدر وجميع موجوداتده انك سريانى مقرردر نتكيم غاية الامانى نام تفسيرنده منلا كورانى ديركه (قال بعض العارفين المحبة سارية فى الموجودات كلها عليها مدار المبدأ والايجاد) يعنى محبت جميع موجوداتده ساريدر وانك اوزرينه در مدار مبدأ وايجاد وكل ممكنات اكر علوى وكرسفلى سركشتهٔ عشق وحيرتزدهٔ محبتدر (وان الملاء الاعلى يطلبونه كما تطلبونه) حديثى بومعنايه اشارتدر نتكيم بوبيت دخى بومذكوره شهادت ايدر كرمهر فاحببت بذرات نه ساريست * سركشتكىء عالم وآدم زطلب چيست * ازشوق توسركشته شد افلاك وكواكب * اندرطلبت آب بهر كوشهٔ جاريست * از كعبه تراكرطلبد زاهد وعابد * مقصودز بتخانه وازديربكو كيست * وشيخ حضرتلرى دخى فتوحاتده بو بيتى محبتك اصل وجود

اولدیغنه اشارت ایدوب بیورورلر (بیت) وعن الحب صدرنا* وعلی الحب جبلنا*
فلذا اجتناه قصدا* واهذا قد قبلنا* اکرچه جمله عالم محبتدن صادر اولدی ومحبت
اوزره مجبولدر وقصدا محبت ایچون کلدی وبو محبت ایچون مقبولدر ولیکن
هرکس حالنه مناسب برمظهرده واستعدادینه موافق برمجلاده اول تعیناتده
ساریه اولان لطیفه یه وتمکناتده ظهور قیلان صفات جمیله یه عاشق ومشغولدر
الا اول کمسه لرد کل که درونلرنده منبعث اولان عشق ومحبتک قوتیله
وبرمرشدک ارشاد وهدایتیله تدریجله صور عنصریه دن واحکام کونیه دن قطع
محبت ایدوب جمال مطلق حقیقیه شهودینه مبذولدر بونلر اول کاملردرکه
محابیب مموهه ومستعاره التفات واعتبار ایتیوب یار حقیقینک عشقنده
بی قرار اولوب بو جمال مقیدی سراب وروی یاره نقاب بیلمشلردر (مثنوی) آنکه
نشناسد نقاب ازروی یار* عابد الشمس است دست ازوی بدار* بعدازین
ما دیده میخواهیم وبس* تانپوشد بحر را خاشاک وخس* پس عاشق صادقه
لازم اولان اولدرکه بو مموه ومزور اولان جمال مقیده میل ومحبت ایتیه وبونلرله
الفت وصحبت جانبنه کیتیه تا کیم نفس اغراض نهانیه دن طاهر وجمال مطلق
آیینه دلده ظاهر اوله نتکیم ابن فارض بومعنایه مناسب بیورورلر (بیت) وصرح
باطلاق الجمال ولا تقل* بتقییده میلا لزخرف زینة* ولا تقل دیمک ولا تمل دیمکدر
نتکیم فلان لایقول بذلک الشیء دیرلر لایمیل ولا یلتفت الیه معناسنه ویرورلر یعنی
اطلاق جمالی تصریح ایله وآنک حسنی جمال مقید حسندن تنقیح ایله والتفات
ایلمه اول جمالک تقییدنه زخرف وزینته میل ایلمک بونندن زیرا ظل زائل وخیال
باطلدر جمال مطلق مشاهده سندن سالکه مانعدر الا بعد تصفیة النفس انکیچون
حکیم مطلق جمال مقیده نظر ایتمدن منع بیورور (کما قال فی کلامه قل للمؤمنین
یغضوا من ابصارهم وقل للمؤمنات یغضضن من ابصارهن) پس برکمسه الله
محبتن ادعا ایلسه وبنه حرام قیلدیغی شیئه میل ومحبت ایلسه کذابدر دیمشلر
(کما قال السهروردی فی العوارف من ادعی محبة الله من غیر تورع عن محارمه
فهو کذاب) پس محبت ایکی قسمدر برقسمی نفسی نه یی سورسه وندن حظ ایدرسه
حق اول یوزدن سورر* وبرقسمی مطلقا اغراض نفسانیه دن قطع نظر ایدوب
جناب حقه بلا علت محبدر طریقت اولیاده مقبوله اولان محبت بودر
هردورا این جست وجوها زان سرست* این کرفتاری دل زان دلبرست*
این محب حق زبهر علتی* وان دکر رابی غرض خود خلتی* وان محب حق زبهر

حق کجاست *که زاغراض وزعلتها جداست* کرمحب حق بود لغیره * کی ینال دائما من خیره *(درجهٔ ثانیه عشق بیان ایلر)*

(قال الشیخ فی الفتوحات العشق التفاف الحب علی المحب حتی خالط جمیع اجزائه واشتمل علیه اشتمال الصما مشتق من العشقه ولذلك یفسر بافراط المحبة وکنی عنه فی القرءآن بشدة الحب فی قوله والذین امنوا اشد حبا لله) بیوررلرکه عشق محبتك محب اوزره طولاشمسیدر حتی انك جمیع اجزاسنه قارشمسید روانی بلا وشدت مشتمل اولدیغی کبی قیلمسیدر زیرا عشقه دن مشتقدر عشقه صارمشغه دیرلر پس عشقك دخی عاشقه زیاده التفافی وطولاشمسی اولدیغی ایچون عشق دیدیلر بو اجلدن افراط محبتله تفسیر قیلدیلر وقرأنده محب واردر عشق نامی یوقدر ولکن کنایت اولندی بو عشقدن شدت حبله تکیم حق تعالی بیوردی (والذین امنوا اشد حبا لله) یعنی کافرلرك انداد واصنامه محبتلرندن مؤمنلرك اللهه محبتلری اشددرکه مؤمنلر بیلرنه عاشقدر * وکمال عشق اولدرکه عاشق فانی قیله ومعشوق باقیدن غیریسنه آتش اوروب محوایده تکیم بیوررلر (بیت) عشق آن شعله است کوچون برفروخت * هرکه جز معشوق باقی جمله سوخت * بالجمله ای اخی (الطرق الی الله بعدد انفاس الخلایق) فحواسنجه الله جانبنه طرق قتی چوقدر ولکن طریق عشقدن اقرب برطریق یوقدر * ابو الجناب نجم الدین کبری حضرتلری بیوررلرکه اصول جمیع طریق اوچدر طریق اخیار طریق ابرار طریق شطار اخیار شول ارباب معامله درکه کثرت صلوة وصیام وقراءت وقیام وحج وجهاد وصلاح وسداد ایله سلوك ایدرلر بو طریقله اللهه واصل اولان زمان طو یلده اقل قلیلدر وابرار اول اصحاب مجاهده درکه تصفیهٔ باطن وتزکیهٔ اخلاقله قرب حضرت خلاقه کیدرلر بو طریقله حقه واصل اولنلر اکرچه فریق اولدن زیاده در اما بونلرك دخی بیکده بری واصل حق اولمز * تکیم ابراهیم خواصدن ابن منصور سؤال ایلدیکه (یا ابراهیم فی ای مقام روضت نفسك قال اروض نفسی فی مقام التوکل منذ ثلاثین سنة فقال افنیت عمرك فی عمارة الباطن واین انت من الفناء فی الله) یعنی نه مقامده نفسکه ریاضت ویردك ومقام فنا فی اللهه نوجهله ایردك ابراهیم خواص دیدیکه اوتوز ییلدنبرو نفسمی مقام توکلده ریاضت ویردم ابن منصور دیدیکه عمرکی عمارت باطنده افنا قیلدك فنا فی الله مرتبه سندن دخی نره ده سین اما شطار شول عشاق فنا کردار درکه ترك هستی قیلدیلر ومن ومادن بالکلیه بری اولدیلر خرمن نام وناموسه آتش اوردیلر اغیار وماسوایی دلدن

سوردیلرپس روی یاری مرآت دلده معاینه کوردیلر (مثنوی) شادباش ای عشق خوش سودای ما * ای طبیب جمله علتهای ما * ای دوای نخوت وناموس ما * ای تو افلاطون وجالینوس ما * اتفاق اولیا بونك اوزرینه درکه عشاقك بدایتی زهاد وعبادك نهایتیدر انلر خوف ورجا ایله کیدرلر وبونلر جذب وعشق خدا ایله سیرایدرلر پس از کجا تابکجا شتان بینهما تتکیم بو محله مناسب ابیات شریفه بیورلمشدر * سیر زاهد هر مهی یکروزه راه * سیر عاشق هردمی تاتخت شاه * این زعشق جان دوید وآن زبیم * عشق کو وبیم کو فرقی عظیم * عشق را با نصد پرست وهر پری * ازفر ازعرش تاتحت الثری * زاهدان باترس می تازد بپا عاشقان پران تر ازبرق وهوا * شرح عشق ارمن بکویم برداوم * صد قیامت بکذرد وآن نا تمام * مرتبهٔ عشق آندن برتردرکه عقل پر وبال فهم وخیال الله آنك پیرامن سراپردهٔ جلالنه پروازایده ویا خود پای تصور وتفکر ایله اول میدانه کیده (مصراع) زهی تصور باطل زهی خیال محال (بیت) * تعالی العشق عن فهم الرجال * وعن وصف الفراق او الوصال * متی ماجل شی عن خیال * یجل عن الاحاطة والمثال *

(درجهٔ ثالثه شوق واشتیاقی بیان ایلر)

شوق واشتیاق لغتده نفسك برنسنه یه چکنوب آرزو قیلمسنه دیرلر واصطلاحده (الشوق هبوب القلب الی غائب) دیمکله تعریف ایدرلر یعنی شوق قلبك اسمه سیدر وطلبده حرکت قیلمسیدر غایب اولان محبوب جانبنه امام فخر رازی تفسیر کبیرنده (والذین امنوا اشد حبالله) آیتنده معنی الشوق الی الله مسئله سنده دیرکه (اعلم ان الشوق لایتصور الا الی شیء ادرك من وجه ولم یدرك من وجه فاما الذی لم یدرك اصلا فلا یشتاق الیه وما ادرك بکماله لایشتاق الیه ثم ان الشوق الی المعشوق من وجهین احدهما انه اذا رأه ثم غاب عنه اشتاق الی رؤیته والثانی ان یری وجه محبوبه ولایری سائر محاسنه فیشتاق الی ان ینکشف له مالم یره قط والوجهان جمیعا یتصوران فی حق الله) یعنی بلکل که تحقیقا شوق متصور اولمز الا شول شیئه که اول شیء من وجه مدرك اوله ومن وجه مدرك اولمیه اما اول شیکه اصلا مدرك اولمیه اکا اشتیاق اولنمز زیرا برکسنه برشخصی کورمسه وسوزین اشتمسه ووصفن بلمسه اکا اشتیاق تصور اولنمز ودخی بکماله ادراك اولنانه ده اشتیاق اولنمز پس معشوقه شوق ایکی وجه اوزره در بریسی بودرکه اول معشوقی کوره سن اندنصکره سندن غائب اولدقده

آنك رؤيتنه مشتاق اولەسن وايكنجيسى بودركه بركيمسه بر محبوبنك وجهن كوره ولكن سائر محاسنن كورميه پس مشتاق اوله اول محبوبدن كورمديكى محاسنك انكشافنه بوايكى وجه جميعا جناب حقده متصور اولور وجه اولك توفيقى بودركه سالكان راه حق عالم الستده ربلرين كورديلر وبلى ديوب اقرار قيلديلر پس بو عالمه كلدكده بشريت حجاب اولوب بونلر اول مشاهدەدن دور واول رؤيت بونلردن مهجور اولدى پس بونلر بودنياده اول رؤيته عاشق اولديلر واول لقايه عرض اشتياق قلديلر (كما قال الله تعالى الا طال شوق الابرار الى لقائى وانا اشد اليهم شوقا) ابرارك لقاى حقه اشتياقلرى مشاهده ورؤيت اشتياقيدر وحقك بونلره اشتياقى كندويى كورسونلر وجماليله متلذذ اولسونلر ايچوندر ووجه ثانينك توجيهى بودركه عارفان الهى اكرچه بوعالمده آيينهٔ دلده روى يارى مشاهده قيلديلر ولكن تجليات الهيه چوقدر والطاف ربانيه يه نهايت يوقدر پس كماليله رؤيت ووصلت بويدنده ميسر دكلدر پس بونلر ايچون نشئهٔ اخرويه ده اعدا اولنان تجليانه وقرة اعيندن اخفا اولنان مشاهداته مشتاقلردر پس (انما يكون الشوق الى غائب ومتى يغيب الحبيب عن الحبيب حتى يشتاق) دين عزيزلرك سوزى من وجه يرنده دكلدر زيرا اكرچه محبوب حقيقى وحدانيتى جهتندن وكمال قربى حيثيتندن عاشقدن غائب اولمز وعاشق مشتاق اكا اشتياق قيلمز ولكن تجليات جماليه وظهورات غير متناهيه سى جهتندن عاشق اكا مشتاق اولمدن خالى اولمز (بيت) شربت الحب كأسا بعد كأس * ولا نفد الشراب ولا رويت * دين بومرتبه ده عدم قناعتنه وكمال اشتياقه اشارت ايلر انكيچون اكثر مشايخ محققين ديمشلردركه (شوق المشاهدة اشد من شوق الغيبوبة فيكون العاشق فى حال الغيبوبة مشتاقا الى اللقاء ويكون فى حال اللقاء مشتاقا الى زوائد ومبار من الحبيب) پس بوعشق وشوق سببيله مؤمنلر ملائكه دن ترجيح اولنور زيرا آنلرده عشق وشوق يوقدر آنجق هر برى بمقام معلومده عبادت وطاعت وتسبيح وتذكير قيلرلر بومعنايى نجم الدين كبرى بررساله سنده ودخى حسين ميبدى ديوان على شرحنده ابو الحسن خرقانيدن نقل ايدوب ثابت ايدرلر وبيوررلركه (قال الحسن الخرقانى صعدت الى العرش لاطوف به فطفت عليه الف الف طوفة ورأيت حواليه قوما يطوفون حول العرش فعجبوا من سرعة طوافى وما اعجبنى طوافهم فقلت من انتم وماهذه البرودة فى الطواف قالوا نحن ملائكة ونحن نور وهذا طبعنا فقالوا ومن انت وماهذه السرعة فقلت انا آدمى وفى نور ونار وهذه السرعة من تايج

نار الشوق) يعني حسن خرقاني ديديكه بن روحانيتمله عرشه چيقدم طواف
ايتمدن اوترى پس آنك اطرافنى بيك كره بيك طواف ايلدم وآنك حواليسنده
چوق قوم كوردمكه آنى طواف ايدرلر آنلر بنم سرعت طوافدن تعجب ايتديلر بن
آنلرك طوافنه تعجب ايتمدم * پس بن آنلره ديدمكه سز كيمسز وطوافده بو برودت
ندر آنلر بز ملائكه يوزز بز نورز وبو بزم طبيعتمزدر بز بوندن غيره قادر دكلوز
ديديلر پس بكا ديديلركه سن كيمسين وبو سرعت ندر ديدمكه بن آدمييم وبنده نور
عشق ونار شوق واردر وبو سرعت نتايج نار شوقدندر پس رقص ودور آنده دخى
فقرانك شوقله اولان دورى بلا شوق اولاندن عدم سرعتدن معلوم اولور
والله اعلم (درجهٔ رابعه وجد وتواجد نورانى بياننده در)

(قال الشيخ فى الفتوحات اعلم ان الوجد عبارة عما يصادف القلب من الاحوال
المغنية له عن شهوده فنظير الوجد عند القوم فى الاحوال كمجيء الوحى الى الانبياء
يفجأهم ابتداء) بيل اى طالب وجد اولان سالك كه وجد بو قومك قتنده عبارتدر
شول حالدنكه قلبه اوغرر وقلب آنى بولوركه اول حال قلبى شهودندن مغنيه
اولان احوالدندر پس بو قومك عندنده احوالده وجد انبياء عليهم السلامه
ابتداده وحينك فجأة كلمسى كبيدركه ناكاه اهل وجدك قلبنه حق جانبندن
قذف اولنور اكر اول قلبه وارد اولان حال تجلىء جماليه دن ايسه انس ايراث ايلر
واكر تجلىء كماليه دن ايسه تمكين وسكون ايراث ايلر واكر تجلىء جلاليه دن ايسه
قلق واضطراب وخوف وحزن ودهشت مانندى حاللر ايراث ايلر وعلى كل حال
عبدى كندولكندن وقلبى اولكى حالندن اخراج ايدوب جانب حقه جذب ايلر
(كما قال ذو النون الوجد وارد من الحق جاء منه ايزعج القلب الى الحق) يعنى وجد
حق جانبندن حاضر اولىجى بر حالدركه اندن كلدى قلبى اولكى حالتدن قوپاروب
حقه توجه ايتدرمدن اوترى دير * وجد مكاشفات وحالاته منقسم اولور اول
حالات كه امور غيبيه دن وتجلىء الهيه دن قلب وروحه بلا تعمل ولا تأمل كشف
اولور وقلب اول كورمديكى معانى يى كه بولور اول مكاشفات قبيلندن اولور واول
حالات كه قلبه هجوم ايلر وقلبى تغيير قيلر حتى بشريه يه تأثير ايدوب پا جسدى رقص
وحركته كتورر ويا زعقه وبكا وانين قيلدررر بوكا حالات ديرور وبو كونه وجد دخى
ايكى نوعدر برنوعى بلا تكلف يا بلا علة ويا خود مبصراتدن ويا مسموعاتدن
قلبه هجوم ايلر بو نوعه وجد ديرلر نتكيم حضرت مولانايه زركوب قيونك
چكجلرينك صداسندن هجوم ايليان وجد كبى ودخى ابن فارض حضرتلرى

بركون

بر كون مصرده كيدركن بو بيتى چوبانلردن برسى اوقوردى درحال وجده كلدى وشهقه لر اوردى ورقص كثير قيلدى اطرافنه خلق جمع اولدى بو وجد آنلره دخى تأثير ايدوب آنلر دخى تواجد ايلديلر وجمله اوزرنده اولان اسبابى ودرهمى اول چوبانه ويردى اول بيت بودر * مولاى سهرنا نبتغى منك وصال * مولاى فلم تسمح فنمنا لخيال * وبركره دخى مصرك زقاقنده كيدركن برجاريه نك خاتونى اولوب بو بيتله يامن ونوحه ايلردى * ستى متى حقا اى والله متى حقا حقا * درحال شيخ بونى اشتدكده وجده كلوب تا اخشامه دك رقصله طوروب وهاى وهولر قيلوب جمله اوزرنده نه سى وار ايسه جميعا آتوب عريان اولوب نيجه زمان بيخود اولوب ياتوب بعد زمان صحوه كلوب قالقمش * وعند سماع القرآن اصحاب كرامدن وتابعيندن وسائر مشايخ عظامدن وجده كلوب اضطراب وحركت وبكا قيلانلرك نهايتى يوقدر نتكيم امام غزالى احياده ديركه (واما ما نقل من الوجد من الصحابة والتابعين فكثير فنهم من صعق ومنهم من بكا ومنهم من غشى عليه ومنهم من مات من غشيه) بوذكر اولنانه وجد ديرلر واما اول برنوع آخركه تكلف ايله اولورا كا تواجد ديرلر تواجد استجلاب وجدا تمكدر واستجلاب وجدا تمنك طريقى بودركه اهل وجد عشاقله برمجلسده اوتوره سن وانلرله معانىء لطيفه يى اكليوب ونغمات لذيذه يى ديكلدكلرنده انلره وجد حاصل اولوب نه ايدرلرسه اول قلبنه حال كلميان كسه دخى انلره تشبها ومتابعة انلره اويه وآنلر كبى حركت قيله حتى اكا دخى اول حالت حاصل اوله زيرا تشبه وتكلفك استجلاب احوالده عظيم مدخلى واردر انكيچون حضرت پيغمبر عليه الصلوة والسلام عند قراءة القرآن بكاسى اوليان كمسه لره تباكى وتحازنه امر ايلدى والله اعلم

(درجۀ خامسه برق وذوقى بيان ايلر)

برق مبدأ طريق ولايت ولمعۀ انوار تجلىء الوهيته ديرلر نتكيم شيخ الاسلام حضرتلرى بيورور (البرق باكورة تلمع للعبد فتدعوه الى الدخول فى طريق الولاية) باكوره طرفنده ميوه يه ديرلر برقى اكا تشبيه ايلدى انوار تجلياتدن ابتدا ظاهر اولديغيچون * پس بو برق برلمعۀ تجليدركه قلب عبده لامع اولور وآنى طريق ولايته دخوله دعوت قيلور طريق ولايتدن مراد سيرفى الله در يوخسه مطلق سيرالى الله اولان طريق تصوف دكلدر زيرا اول قلبه ظهور ايدوب سيرالى الله باعث يقظه در كما ذكرنا فى بداية السلوك اما برقله وجدك مابيننده فرق بودركه وجد انوار احوالدن مشوق ومقلق برنوردركه شدت طلبه

باعث واحوالده ترقی یه داعیدر وبرق دخی اکرچه انوار احوالدن بر نوردر
ولکن مرتبهٔ ولایته داعیدر وجد احوالده متوسط اولنلره ظاهر اولور وبرق
سالکی قرب حضرته اخذ قیلور کویا که وجه محبوب اکا آشکارا اولور
وحضرت محبوبه داخل اولمغه اذن بولور اول زمانده بو بیتك مضمونیله ترنم
قیلورکه * ابرق بدا من جانب الطور لامع * ام ارتفعت عن وجه لیلی
البراقع * نعم اسفرت لیلا فصارة بوجهها * نهارا به نور المحاسن ساطع *
یعنی دیرکه بر قیدرکه جانب طور حقیقتدن لامعدر بلکه لیلامك وجهندن
حجبات مرتفع اولدی بلی براقع مرتفع اولدی ولیلام ظاهر اولدی پس آنك
وجهیله لیل بشریت نهار اولدیکه انده نور محاسن ساطعدر اما ذوقه کله لم
ذوق لغتده داتمغه دیرلر اما اصطلاحده شیخ حضرتلری بیوردیغی اوزره بودر
(الذوق عند القوم اول مبادی التجلی فاذا قام کان شربا) یعنی ذوق عند المشایخ
هر تجلینك ابتداسیدر پس هر تجلینك مبدأنه ذوق اطلاق اولنور * پس اول
ذوقکه بر نیجه مدت قائم اوله اکا شرب دینور (وقال والذوق یعطیك علما بقدر
ذلك التجلی ومنه تحقق میزانه ومرتبته فتتأدب معه بما یستحقه فی النظر الیه)
ودخی شیخ دیرکه ذوق سکا اول تجلی مقداری علم اعطا ایلر اول علمدن اول
تجلی نك میزانینی ومرتبه سنی تحقیق ایلرسن واکا نظرده مستحق اولدیغی شی ایله
تأدب ایدرسن (وقال ایضا ثم اعلم الذوق یختلف باختلاف التجلی فان کان التجلی
فی الصور فالذوق خیالی وان کان فی الاسماء الالهیة فالذوق عقلی وروحانی
فالذوق الخیالی اثره فی النفس والذوق العقلی اثره فی القلب فیعطی حکم اثر ذوق
النفس المجاهدات البدنیة کالجوع والعطش وقیام اللیل وذکر اللسان وتلاوة
القرءآن وغیر ذلك من العبادات والطاعات) بیورورلر که ذوق اختلاف تجلی ایله
مختلف اولور اکر تجلی صورتده اولورسه پس ذوق خیالیدر واکر اسماء الهیه ده
اولورسه پس ذوق عقلی وروحانیدر پس ذوق خیالینك اثری نفسده در وذوق
عقلینك اثری قلبده در پس نفسك ذوقینك اثرینك حکمی بودرکه مجاهدات
بدنیه اعطا ایلر جوع وعطش وقیام اللیل وصیام النهار کبی وذکر اللسان وقراءت
القرءان مانندی وبونلردن غیری عبادات وطاعاتدن هر نه ایسه پس بو کونه
عبادتلر ذوق خیالینك اثریدرکه تجلی الهیدن حاصل اولور وسالك بونلردن لذت
بولور ویعطی حکم ذوق العقل تهذیب الاخلاق تجلی اسماء الهیه ده اولدیغی
اعتبارله ذوق عقلیدر وعقلك ذوقینك حکمی بودرکه تهذیب اخلاق اعطا ایلر

واخلاق اللهله متخلق اولمغی مورث اولور حتی جمیع صفات بشریه سن ازاله ایدوب صفات الهیه ایله متصف اولمغه عطشان اولور

(درجۀ سادسه عطش وشربی بیان ایلر)

عطش زیاده شوق وولوعك غلبه سندن کنایه در (کما قال شیخ الاسلام العطش کنایة عن غلبة ولوع بمقصود) ولوع برشیئه زیاده حریص وطالب اولمغه دیرلر (وقال الشیخ فعطش المحب الی جلوة مادونها سحاب علة) یعنی محبك عطشی محبوبك تجلیسنه درکه اول تجلینك قتنده بقیۀ وجود محبدن سحاب علت وحجاب بشریت اوله پس جلوۀ محبوب تمام اولمز حتی بالکلیه علت بقیۀ وجود فنا اولمینجه هربارکه محبوب برکونه حجابله محتجب اوله محب عطشان اولمدن خالی اولمز وهربارکه تجلی قیله مستغرق وسکران اولمدن بری اولمز هرکیم بوشرابی ایچر کندیدن یچروکیجه کوندز هوای مشاهدۀ جانانده اوچرانکیچون اولیا بوتجلی شرابنك نوش ایتمسنه مدام ترغیب وتحریض ایدرلر نتکیم بومحله مناسب بیوررلر * شرابی خورکه جامش روی یارست * پیاله چشم مست باده خوارست * شرابی خورزجام وجه باقی * سقاهم ربهم اوراست ساقی * طهورآن می بود کزلوث هستی * ترا پاکی دهد در وقت مستی * زهی شربت زهی لذت زهی ذوق * زهی دولت زهی حیرت زهی شوق * حضرت شیخ فتوحاتده بیوررلرکه (التجلی فی صورة الخمر لا یحصل فی الدنیا الا للامناء فیتلذذون به فی بواطنهم ولا یظهر علیهم حکمه فلو وقع التجلی فی صورة الخمر وظهر هذا العلم فی القوم ولم یکن مزاجهم علی مزاج اهل الجنة لادی ظهوره الی فساد لقوة سلطانه) یعنی صورت خمرده تجلی بودنیاده حاصل اولمز الا اولیانك امناسنه پس بونلر بوخمرله باطنلرنده تلذذ ایدرلر وبونلرك اوزرینه اول خمرك حکمی ظاهر اولمز زیرا اکر بوصورة خمرده اولان تجلی واقع اولسه وبونك علمی برقومك مابیننده ظاهر اولسه که اول قومك مزاجی اهل جنت مزاجی اوزره اولمسه اول علمك ظهوری عظیم فساده مؤدی اولیدی اول علمك قوة سلطنتندن اوتری نتکیم شراب تجلی ایله مست اولدقده بعضی کبار کشف ایلدکاری اسرار چوق ضعیف الاستعداد اولان کسه لره فساد ویرمشدر (بیت) ای بیخبر از حالت رندان خرابات * زین می نجشیدی که شدی سوی مناجات * زان باده طلب کن که ازو موسی عمران * نوشید وچنان بیخبر افتاد بمیقات * تا مست ازین می نشوی وانشناسی * اسرار دل اهل دل از شطح وزطامات * زین باده اکر مست شوی

هر دو جهانرا * محکوم توسازند زهی لطف وعنایات * اکر بو تجلی شرابی سالکك استعداد وعقلی مقداری اولورسه کمالیله ذوق بولوروا کر عقلنه غلبه قیلورسه مبهوت ومدهوش اولور

(درجهٔ سابعه دهشتی بیان ایلر)

(قال شیخ الاسلام الدهش بهتة تأخذ العبد وتغلب عقله وصبره وعلمه) دهشت وبهتت شول حیرته دیرلر که بغتة کلور وعبدی اخذ قیلور وعقلنه غالب اولور وصبرین آلور وعلمی وارایسه علمی کیدوب مدهوش اولور شول جمال یوسفی کورن خاتونلر کبی که جمال یوسفی مشاهده قیلدقلرنده مدهوش وحیران اولوب اللرین قطع ایلدیلر ودو یدیلر (کما قال الله تعالی فلما رأینه اکبرنه وقطعن ایدیهن) یعنی وقتا کیم اول خاتونلر حضرت یوسفی کوردیلر آنی اکبار واعظام ایلدیلر وحسن یوسفدن حاصل دهشت وحیرتك غلبه سندن اللرین قطع قیلدیلر حضرت مولانا قدس سره العزیز بومعنایه اشارت بیوروب ارشاد ایدرلر * زیرکی چون کبر وباد انکیز تست * ابلهی شوتابماند دل درست * ابلهی نی که بمسخرکی دوتوست * ابلهی که واله وحیران اوست * ابلهاند آن زنان دست بر * از کف ابله وزرخ یوسف نذر * زین سر از حیرت اکر عقلت رود * هر سر مویت سر وعقلی شود

(درجهٔ ثامنه حیرت وهیمانی بیان ایلر)

حیرت شول حالتدرکه یا مشاهدهٔ صنایع وبدایع الهیه دن ویا افراط عشق وشوق ربانیه دن سالکك عقل وعلمنه غالب اولور وعقلی تند وکلیل وعلمی بی دانش وذلیل قیلور ومانع فکرت وفطنت اولور (کما ان الصحابة من فرط الحیرة لا یقدرون ان یحفظوا القرءآن ولوان احدا احفظ ربع القرءآن یقولون فلان جل فینا) نتکیم حضرت مولانا قدس سره العزیز بومعنایه مناسب اشارت بیورورلرکه * از صحابه کر بدی حافظ کسی * کرچه شوقی بود جان شانرا بسی * ربع قرآن هر کرا محفوظ بود * جل فینا از صحابه می شنود * درچنین حیرت مراعات ادب * خود نباشد وربود باشد عجب * جمع صورت باچنین معنی ژرف * نیست ممکن جز ز سلطان شکرف * بلکه کل ای اخی حیرت ایکی قسمدر برقسمی ممدوح وبرقسمی مذمومدر حیرت ممدوحه دینده اولان ومشاهدهٔ آلا ونعمادن ظهوره کلان وا سماء وصفات خدادن حاصل اولان حیرتدر وحیرت مذمومه دنیا ومافیهادن وحب ماسوادن ومقتضای نفس وهوادن حاصل اولاندر نتکیم ابن فارض بوحیرت

ممدوحه ایله حیرت مذمومه یه اشارت ایدوب بیوررلر (بیت) وما احترت حتی اخترت حبك مذهبا * فواحیرتی لولم تکن فیك حیرتی * یعنی بن متردد اولمدم حتی سنك محبتکی مذهب اختیار ایلدم ای حیرت وندامت بکا کرسنك حبکده بنم حیرتم اولمزسه پس حضرت پیغمبر علیه السلامك (اللهم زدنی فیك تحیرا) دیدوکی عاقیلدقلری بو حیرت محموده یه اشارتدرنتکیم حضرت مولانا دخی بو حیرت محموده یه مناسب بو بیتلری ادا بیوررلر * که چنان بنماید وکاهی چنین * جز که حیرانی نباشد کار دین * نه چنان حیرانکه پشتش سوی اوست * بل چنین حیرانکه غرق ومست دوست * اکر حیرت حد اعتدالدن زیاده اولورسه اکا هیمان دینور هیمان لغتده عشقدن زیاده حیران اولمغه دیرلر واصطلاحده (الهیمان سقوط التماسك تعجبا اوحیرة حتی لایقدر صاحبه ان یتماسك ویضبط نفسه بحکم العقل وهو اثبت دواما من الدهش) یعنی هیمان تعجبا ویاخود حیرة تدارك وتماسكك ذهاب وسقوطنه دیرلر حتی اول هیمانك صاحبی نفسنی حکم عقلله ضبط ایدوب طوتمغه قادر اولمیه * ودهشتله هیمانك فرقی بودرکه دهشت بغتة کاورسریع الزوال اولور اما حیرت وهیمان نیجه مدت باقی قالور بعضیسی نیجه مدتدنصکره ینه صحوه کاور بعضیسی مجذوب صرف اولوب حیران قالور وحیرتله هیمانك فرقی بودرکه حیرت اعتدالله عقله غالب اولور وهیمان بالکلیه عقلی زائل قیلور وصاحبی دیوانه ومجنون قالور ومست ومستغرق اولور بو مرتبه ده اولانك انسان حالی بو بیتلرك مضمونیله ترنم قیلور ماشتهیت العقل مذ جننتنی * ماحسدت الحسن مذ زینتنی * ماجنون واحدلی فی الشجون * بل جنون فی جنون فی جنون

(درجهٔ تاسعه قلقی بیان ایلر)

قلق لغتده کوکل طره لنوب صبرسز ومضطرب اولمغه دیرلر وبو قومك اصطلاحنده شول حالته دیرلرکه سالکك صبرنی اسقاط ایلیه وکمالیله اضطرابندن محبوبدن غیریدن فرار ایلیه وانسزبریرده قرار قیلمیه نتکیم شیخ الاسلام حضرتلری بیورور (القلق تحریك الشوق صاحبه نحو المحبوب بان یسقط صبره حتی لایقربدونه ویفرمن غیره فرارا یضیق الخلق ویبغض الخلق ویلذ الموت) یعنی قلق شوقك صاحبنی محبوب حقیقی طرفنه تحریك ایتمسنه دیرلر آندن صبر وقراری اسقاط ایتمکله حتی اول محبوبسز قراره مجالی قالمیه وآندن غیریدن استیحاش وفرار ایلیه خلقنی تنك ایلیه وخلقی مبغوض ایلیه وموتی لذیذ ایلیه

خلقی تنك ايلمسی انكيچوندركه اول كمسه هجرانله مقبوضدر وخلقی محبوبنه
حجاب كورر انكيچون آنلردن استيحاش ايدوب خلوت وعزلت ايله استيناس ايلر
وموتی لذيذ ايلمسی انكيچوندركه موتی سبب لقای حبيب بيلوب آنی اشتهاقيلور
نتكيم مثنوی شريفده بو مرتبه‌ده حضرت مولانا شيخ محمد سررزينك قلق
وشوقنی حكايه ايدوب بيوررلر * زاهدی درغزنه ازدانش مزی * بد محمد نام
وكنيت سررزی * برسركه رفت آن ازخويش سير * كفت بنمايادر افتادم بزير *
كفت نامدنوبت آن مكرمت * ورفروافتی نميری نكشمت * اوفروافكند
خودرا ازوداد * درميان عمق آبی اوفتاد * چون نمرد از نكس آن جان
شيرمرد * ازفراق مرك برخودنوحه كرد * موت راازغيبی كرد اوكدی *
ان فی قتلی حياتی ميزدی * مرويدركه بوقلق واضطراب حضرت محمد مصطفی
عليه السلام‌ه بدايت حاللرنده حراطاغندظهور ايدوب استديكه شوقا الی الله
حراطاغندن كنديلری كوتوروب آته * درحال حضرت جبريل اينوب انی طوتوب
منزلنه كتوردی برروايتده برنيجه دفعه واقع اولمشدر ديديلر نتكيم حضرت
مولانا بومعنايه مناسب اشارت بيورور (بيت) مصطفا راهجرچون بفراختی *
خويش را ازكوه می انداختی * تابكفتی جبرئيلش هين مكن * كه ترابس
دولتست ازامركن * مصطفی ساكن شدی زنداختن * بازهجران آوريدی
تاختن * بازخودراسرنكون ازكوه او * می فكندی ازغم واندوه او * بازهم
پيداشدی آن جبرئيل * كه‌مكن كه توشهی وبی بديل * همچنين می بود تاكشف
حجيب * تابيابيد آن كهررا اوزجيب * اكثری بوحالت قلق عشاقه حين سماعده
چوق واقع اولور انكيچون بلا اختيار اضطراب قيلور حتی شومرتبه‌يه واروركه
كندوبی پاره پاره قيله وكندوكنديدن خلاص اوله ومحبوبنی بوله

(درجهٔ عاشره غيرت بياننده‌در)

ای طالب بلكل كه غيرت نعت الهيدر نتكيم حديث صحيحده وارداولدی
حضرت رسول عليه السلام سعد حقنده بيورديلركه (ان سعدا لغيور وانا
اغيرمن سعد والله اغيرمنی ومن غيرته حرم الفواحش ماظهر منها وما بطن) معنای
شريفی تحقيقا سعد غيوردر وبن اندن زياده غيورم والله بندن زياده غيوردر
اللهك غيرتندن بعضدركه ظاهر اوباطنا يرامزشيلری حرام ايلدی بس غيرت
حق جميع غيرتك اصلی وغيرت عبادآنك فرعيدرنتكيم حضرت مولانا بويله
بيوررلر * جمله عالم زان غيور آمدكه حق * برددرغيرت برين عالم سبق *

اصل غیرتهـا بدانید از آله * آن خلقـان فرع حق بی اشتباه * شاه را غیرت بود برهرکه او * برگزیند بعد ازانکه دید رو * غیرت غیر مشاهده سندن حاصل اولور اگر ملاحظهٔ غیر اولمسه غیرت دینلمز پس حقك غیرتی بو اشیا آنك غیری اولدیغی جهتدن اولورز یرا آله قادر مألوه ومقدور طلب ایلر واول مألوه ومقدوردن مرادکه عالم وآدمدر من وجه غیردر بوجهتدندرکه اگر غیرت حق ظهور ایدرسه استرکه عبد کندیدن غیری معبود محبوب ومعبود کورمیه اگرچه فی نفس الامر کندیدن غیری یوقدر ولکن غیروماسوی حکمنده اولان ظهوراته محبت وعبودیت اولدیغن استمز غیرت الهیه بو یوزدن اولور واگر غیرت عبده نسبت اولنورسه اوچ وجهدن خالی اولمز و بو اوچ وجهدن خالی اولورسه غیرت نفسانیه وشیطانیه اولور واول اوچ وجه بودر غیرت لله غیرت فی الله غیرت علی الله غیرت لله وفی الله محبك محبوب ایچون ومحبوب رضاسنده اولان غیرتیدر * مثلا حضرت سلیمان وقت عصر فوت اولدقده غیرته کلوب صافنات جیادی قردیغی کبی (کما اخبر الله تعالی فی کلامه المجید اذ عرض علیه بالعشی الصافنات الجیاد فقال انی احببت حب الخیر عن ذکر ربی حتی توارت بالحجاب ردوها علی فطفق مسحا بالسوق والاعناق) حکایه‌سی بودرکه حضرت سلیمان شامه غزا ایلیوب بعد الفتح آندن بیك دانه آت غنیمت الوب پس امر ایلدیکه اکا بعد الظهر عرض اوله پس برکرسی اوزرینه اوتوروب اکا اول مقبول آتلر عرض اولندی حتی کونش حجاب مغربده متواری اولدی وصلوة عصر فوت اولدی پس طاعت محبوبه مانع اولدقلریچون غیرته کلوب دیدیکه بکا رد ایلك آتلری پس آنلری بالکلیه قروب ذبح ایلدی وغیرت لله وفی اللهی شیخ حضرتلری فتوحاتده بویله تفسیر ایدوب بیورورلرکه (الغیرة لله وفی الله هو ان یری الانسان ما حده الحق ان یتعداه الخلق فیقوم به صفة الغیرة لله لا لنفسه اذ علم ان الخلق عبید الله وانه من حکم العبد ان لا یتعدی حد ما رسم له سیده) یعنی غیرة لله وفی الله اولدرکه برکمسه حقك حد ایلدیکی شرعی کوره که خلق آندن تجاوز ایلمیه پس الله ایچون صفت غیرت اول کمسه‌یی قائم ایلیه وحقی سویلیه وقادر اولدقجه اجرا ایلیه امابو غیرت کندو نفسی ایچون اولمیه زیرا بو کونه غیرته کلان کمسه بیلورکه خلق عباد اللهدر و عبدك حکمی افندیسنك رسم ایلدیکی حددن تجاوز ایلمامکدر پس آنکیچون حق یولنده لله وفی الله غیرته کلور اما غیرت علی الله محالدر زیرا بو محبوب حقیقی محبوب مجازی کبی دکلدرکه آنی غیریدن صاقنه سن بلکه طریق

الهی بونك اوزرینه مبتنی اولمشدرکه خلق آنك جانبنه دعوت قیله سن وانلری مشاهدهٔ محبوب حقیقی یه تحریض وتشویق ایده سن بومحبوبك عاشقـلری دیرلرکه * کاشـکی سودوکی سوسه قوخلق جهان * سوزیمز جمله همان قصهٔ جانان اولسه * اما غیرت علی الله ا کرنامحرمده کتمان سرایله تفسیر اولنور سه بوتقدیرجه جائز اولورزیرا اولیا واصفیا جناب محبوبك اسرارنی کمال غیرتلرندن نامحرمه افشا واظهار ایلمزلر تنکیم جناب حق دخی کمال غیرتـدن آنلری عوام ونامحرمه اظهـار ایلمز (کما قال اولیائی تحت قبابی لایعرفهم غیری) امام قشیری رسـاله سنده باب غیرتده شبلیدن وبعض مشایخدن نقل ایدوب دیرکه (قیل للشبلی متی تستریح قال اذا لم ارله ذاکرا) شیخ حضرتلری فتوحاتده بوقوله وجوه شتا ایله جواب ویرمشدر اولادیرکه (قال یمکن ان یقول الشبلی هذا القول فی حالة رویة الذاکرین الله علی الغفلة وبعدم الحرمة مثل من یذکره بلغو الایمان وذکرالله فی طلب المعاش فی الاسواق فعار ان یذکر بهذه الصفة لما لم یوف المذکور حقه من الحرمة عند الذکر ولا یبعد من الشبلی ان یکون هذا قصده بذلك القول فی یده امره وفی وقت حجابه عن معرفة ربه واما مع المعرفة فلا یکـون مثل هذا القول) وبرمعنی دخی بودرکه ذاکردن مرادکندی اوله پس دیمك اولورکه بن اول زمانده راحت اولورمکه کندومی اکاذاکر کورمیم زیرا کندوبی ذاکر کورمك عین حجابدر بلکه ذاکرومذکور آنی کورمکه غیریت میاندن مرتفع اوله وبوقولی ظـاهر معناسنه المغه بوحدیث دخی مانعدرکه بیوررلر (قال المؤمن من یحب لاخیه مایحب لنفسه) پس برکسه جناب حق برمؤمن قرنداشندن صاقنسه واللهی ذکر ایتمسون دیسه مؤمن اولمزقنده قالدیکه ولی اوله تطویل کلامه باعث اولمسون ایچون بوقدرله اکتفا اولندی والله تعالی اعلم

ثامن مرتبهٔ ولایتده اولان درجاتی بیان ایلر (بوباب دخی اون درجه یی شاملدر)

درجهٔ اولی ولایتندروولی کیمدرانی بیان ایدلر)

مشایخ کبار رحمهم الله ولایتی بوکونه تعریف ایدوب بیوررلرکه (الولایة هی قیام العبد بالحق عند الفناء عن نفسه وذلك یتولی الحق تعالی ایاه حتی یبلغه غایة مقام القرب والتمکین) یعنی ولایت عبدك کندونفسندن فانی اولدیغی وقتده حقله قائم اولمسیدر وبونك معناسی حق تعالی عبدك جمیع امورنه بذاته تولی ایلرشول حیثیتدنکه عبدك اصلا وجودی وتصرفی ووصفی وفعلی قالمز بلکه وجود وتصرف وفعل وارادت وقدرت بالکلیه حقك اولورو عبد وجودموهومیسندن

خلاص بولورحتی جناب حق آنی غایت مقام قرب وتمکین که مرادفنای بشریتدر ایصال قیلورپس عبد بومرتبه ده حقله باقی اولورانکچون (الولی هو الفانی فی الله والباقی بالله) دیکه تعریف اولنمشدرجناب حق بونلری بوفنادنصکره طرفة العین ده بلکه آندن اقلده کند ونفسلرینه تسلیم قیلمزاکر برآن جناب حق انلری بلامشاهدء حق کندونفسلرینه سپارش ایلسه حضرت پیغمبرعلیه السلام (اللهم لاتکلنی الی نفسی طرفة عین ولااقل من ذلك اللهم اکلانی کلاء طفل الصغیر) بیوردیغی کبی بونلرك دخی لسان ذاتی بومعنایی رجاایدرپس بونلرحقك ولیسیدروجناب حق دخی بونلرك ولیسیدر (کماقال الله تعالی الله ولی الذین آمنوا یخرجهم من الظلمات الی النور) یعنی الله تبارك وتعالی محببیدرشول کمسه لرك که من حیث الصدق اکا وآنك پیغمبرینه مؤمن اولدیلر وبونلرك هرحالده وهرکارده متولیسیدر وهرشانده بونلره احق واولی دربونلری ظلمات شبهاتدن نوریقینه اخراج ایلر ویاخود ظلمات نفسانیه دن انوارصفات رحمانیه یه واصل ایلر ویاخود ظلمات کثرتدن خلاص ایدوب نورشهودووحدته نائل قیلور لاجرم غیروسوی کورمدن خلاص اولورلر وحجاب صوردن نجات بولورلر نتکیم بومعنایه مناسب بیورلمشدر* دیدهٔ حق بین نه بیند غیردوست* کوزعالم مغزمی بیندنه پوست* دیکران ازقشرمانده درحجاب* اونظرافکنده برلباب لباب* چونکیم ولی الله اسملرندن براسمدرلاجرم بواسمك مظهرلری منقطع اولمز اخلاق آلهیه ایله متخلق وذات وصفاتنی ذات وصفات حقده افنا ایتمکله متحقق اولان کمسه بواسمك مظهری اولور واکا اولیاء اللهدن دینور وبوکونه رجال الله بهرحال هردورده لاینقطع بولنور نتکیم حضرت مولانا بیوررلر (بیت) پس بهردوری ولی قائمست* آزمایش تاقیامت دائمست* دست زن دردامن هرکوولیست* خواه ازنسل عمرخواه ازعلیست* مأخذولایت غیرنبی مشکوة نبوت حضرت محمدیدرکه جناب حق (قل ان کنتم تحبون الله فاتبعونی یحببکم الله) بیوردی کویانبی آفتاب وولی ماهتابدرنتکیم کاشن راز صاحبی بیوررلر (بیت) نبی چون آفتاب آمدولی ماه* مقابل کردداندرلی مع الله* زان کنتم تحبون بایداوراه* بخلوتخانهٔ یحببکم الله* پس ماهتاب آفتابه نقدرمقابل اولورسه اولقدرنوراستفاده ایلدیکی کبی ولی دخی حضرت نبی یه نقدرمتابعت قیلورسه اولقدرکمال بولور واوقدرمنیراولور نتکیم حضرت نبی علیه الصلاة والسلام محبوبیت مقامنه واصل اولمشدرولی

دخی اول حضرته حسن متابعت سببیله مقام محبیتدن چوب مرتبهٔ محبوبیته
نائل اولور تبعیت واسطه سیله نبیدن ولی یه بو مقام معنا سرایت قیلورنکیم
بیورلمشدر (بیت) از محبت گردد او محبوب حق * گرچه طالب بود شد
مطلوب حق * از محبت نار نوری میشود * از محبت دیو حوری میشود *
پس ولینك مرتبه سنی معلومك اولدیسه اول معنایه کله لم که ولی کندونك ولی
اولدیغن بیلورمی وخلق ایچره مشهور اولورمی ویا اولازمی مشایخك بو خصوصده
اختلافی واردر (قال ابو الحسن علی بن اسماعیل الاشعری لا یجوز ان یعرف
الولی انه ولی لان معرفة ذلك یزیل عنه خوف العاقبة وزوال خوف العاقبة
یوجب الامن وفی وجوب الامن زوال العبودیة) بو سوز چوقلق سدید دکلدر
اگر مقبول اولورسه ده جمله یه شامل اولمق یرنده اولمز زیرا کامل اولدرکه کندونك
نه ایدوکن بیله وبالهام الله مرتبه سی هرنه یی اقتضا ایدرسه یعنی عبودیتی
اقتضا ایدر اجرا قیله پس ولی کاملك کندوبی ولی بلمسی امنی موجب وزوال
عبودیتی مستلزم اولمز انکیچون ابو علی دقاق دیرکه (یجوز ان یعرف الولی ولایته)
اما خلق ایچره ولایتی ظاهر اولوب مشهور اولمسنه کله لم محققینك کلامی
بودرکه ولی کامل اختیاریله کرامتن خلقه اظهار ایلمز وجناب حقدن ظهورین
دخی استمز انکیچون امام محمد بن علی بیوررلر که (من اظهر ولایته
فهو مدعی ومن ظهرت علیه کرامته فهو ولی) پس اظهارنده مخافت چوقدر
ولکن ظهورنده بو قدر زیرا اظهارنده عجب وکبر ونخوتی وتوجه خلقی وبین الخلق
شهرت ومباهتی ومنزلت وریاستی مستلزم اولور بونلر ایسه حجاب ونقصاندر
نعوذ بالله من الحور بعد الکور اما ظهورنده بو مخافت اولمز زیرا الحکمة والمصلحة
اولوره پس جناب حق آنی بو کونه خطرلردن محفوظ قیلور نکیم مثنوی شریفده
بو معنایه مناسب شیخ اقطع حکایه سنده حضرت مولانا السانندن اشارت
بیورراول کامل مقطوع الیدایکن زنبیل اوروردی ولکن بونك ظهورندن
واظهارندن بغایت حذر قیلرلردی حکمت الهیه انك ظهورینه تعلق ایدوب
خلق آنك کرامتنه مطلع اولدقده دیدی * گفت حکمت را تو دانی کرد کار *
من کنم پنهان تو کردی آشکار * آمد الهامش که یك قومی بدند * که درین غم
بر تو منکر می شدند * من نخواهم کان رمه کافر شوند * در ضلالت در گمان
بدروند * این کرامت رابکردیم آشکار * که دهیمت دست اندر وقت کار *
تا که این بیچارگان بدگمان * رد نکردند از جناب آسمان * پس محققان حقیقت

وكاملان طريقت ديمشلردركه وليده اظهاركرامت وادعاى ولايت جائزدكلدر بلكه آنك ادعا واظهارى مكرحقدر پس انلرده پوشيده اولمسى اولى دز* تكيم نبينك ادعاسى وادعاسنه موافق اظهار معجزه قيلمسى اولى درو آنلره لازم اولان اولدركه (بيت) ولايت دروليى پوشيده بايد* ولى اندرنبى پيدانمايد (قال الشيخ فى الفتوحات (شعر) سترالكرامة واجب متحقق* عند الرجال فلاتكن مخذولا* وظهورها فى المرسلين فريضة* وبها نزل الوحى تنزيلا (وقال اعلم ان الآيات والكرامات واجبة على الرسول اظهارها من اجل دعواه كذلك يجب على الولى التابع سترها هذا مذهب الجماعة) محققين كرامات حسيه يه التفات ايتمامشلر بلكه كرامات معنويه يى مقبوله طوتمشلر واكا ترغيب وتحريض ايتمشلر زيراكه كرامات صوريه مكرخفيدن واستدراجدن خالى اولمز* مكركه من عندالله ظهورى مراد اوله تكيم شيخ حضرتلرى كراماتى ايكى قسم ايدوب بومعنايه فتوحاتده اشارت بيوررلر (قال الكرامة على قسمين حسية ومعنوية فالعامة ماتعرف الكرامة الاالحسية مثل الكلام على الخاطر والاخبار بالمغيبات الماضية والآتية والمشى على الماء وطى الارض والاحتجاب عن الابصار واجابة الدعاء فى الحال فالعامة لاتعرف الكرامة الامثل هذا واما الكرامة المعنوية فلاتعرفها الاالخواص والعامة لاتعرف ذلك وهى ان تحفظ عليه آداب الشريعة وان يوفق لاتيان مكارم الاخلاق واجتناب سفسافها والمحافظة على اداء الواجبات فى اوقاتها والمسارعة الى الخيرات وطهارة القلب من كل صفة مذمومة ومراعاة حقوق الله فى نفسه وفى الاشياء فهذه عندنا كرامات الاولياء المعنوية التى لايدخلها مكر ولااستدراج ولايشاركه فى هذه الكرامات الاالملائكة المقربون واهل الله المصطفون وماامرالله نبيه ان يطلب منه الزيادة من شئ الامن العلم لان الخير كله فيه وهو الكرامة العظمى والله اعلم)

(درجهٔ ثانيه سرندروارباب سركيملردرانى بيان ايلر)

محققين رحمة الله عليهم اجمعين سرى بوكونه تعريف ايدوب بيوررلركه

(السرهو المعنى الباطن عن ادراك المشاعر ويقال للقلب المترقى الى مقام الروح بالتجرد والصفاء لكونه محلا للسراطلاقا لاسم الحال على المحل مجازا) يعنى سر شول مشاعردن باطن اولان معنادركه بوحواس آنى ادراك ايده ميوب صفا وتجردايله مقام روحه ترقى قيلن قلبه دخى سرديرسره محل اولديغندن اوترى حالك اسمى مجازا محله اطلاق قيلندن اولور* حضرت شيخ فتوحاتده عبدالله

تستریدن نقل ایدوب بیورورلرکه (قال سهل بن عبدالله التستری ان للربوبیة سرا لوظهر لبطلت النبوة وان للنبوة سرا لوظهر لبطل العلم وان للعلم سرا لوظهر لبطلت الاحکام) ای اخی جناب حق حدیث قدسیسنده (الانسان سری من سری) بیوردی پس سر ربوبیتی بیلنلر حقلک سری اولنلردر پس بونک اظهاری عین ستردرانکچون (اظهار سر الربوبیة کفر) دیمشدر بو سرلک طالبی خزینه دار اسرار حق اولان مرشدلردن بر کمسه‌یی بولمغه موقوفدر پس اول صاحب سرلک سرا ارشادیله بو اسراره واقف وبو کفتاره عارف اوله پس صاحب سر اولان کیملردرا کا کله لم اصحاب سر اول کمسه‌لردرکه بو حدیث شریف آنلرک حقنده وارد اولدی (قال صلی الله علیه وسلم احب العباد الی الله الاخفیاء الاتقیاء الذین اخفاهم الله عن خلقه ان حضروا لم یعرفوا وان غابوا لم یذکروا) اخفیا ایکی قسمدر برقسمی اسما ورسما خفیدرکه بین الناس نامل‌ری وکرامتلری وکندیلری مشهور اولمشدر بوخلق دکل بلکه اولیادن چوق کمسه آنلرک کیم ایدوکن بیلمز تکیم حضرت مولانا بوکروهه اشارت بیوروب دیرلر (بیت) قوم دیکر می شناسم زاولیا * که دهانشان بسته باشد ازدعا * قوم دیکر سخت پنهان می روند * سخرهٔ خلقان ظاهر کی شوند * هم کرامتشان هم ایشان درحرم * نام شانرا نشنود ابدال هم * فرضا بونلردن بری خلق ایچره بن ولی‌یم دیسه وحاضر اولسه خلق اکا ولیلکی روا کورمیوب دلیدر دیه‌لردی تکیم ابن فارض بو مرتبه‌یه اشارت بیورورلر (بیت) فلوقیل من تهوی وصرحت باسمها * لقیل کنی اومسه طیف جنتی * بوکروهی (لایعرف ذا الفضل الاذووه) فحواسنجه ینه اول مرتبه‌یه ایرنلر بیلور (کما قال حضرت مولانا (بیت) یعرفنا من کان من جنسنا * وسائر الناس لنا منکرون * و برقسمی دخی اولدرکه بین الناس اسما ورسما مشهوردر ولکن مرتبه‌لری آنلردن مستوردر بونلر اول کمسه‌لردرکه مبالغ عقول ناسه تنزل ایتمشلردر (وکلموا الناس علی قدر عقولهم) فحواسنجه آکلادقلری یردن سویلمک ستنه کتمشلردر هرکس آنلره عقلی یتدکجه برمرتبه تعیین ایدرولکن آنلر جمیع مراتب ومقاماتدن کذر ایتمشلردر عجبدرکه بونلر بغایت ظاهر ایکن غیرت حق بونلری ساتردر واظهر من الشمس ایکن کمال ظهورلری بونلره پرده اولمشدر تکیم حضرت مولانا قدس سره العزیز بو طائفهٔ علیه‌نک شانی دقوقی حکایه‌سنده تعریف ایدوب بیورورلر (بیت) این عجبترکه برایشان می کذشت * صدهزاران خلق از صحرا ودشت * ختم کرده قهر

حق بر دیدها * که نه بیندماه را بیندسها * کفته هرشاخ وشکوفه برفنون *
دمبدم یالیت قومی یعلمون * بانك می آید زسوی هر درخت * سوی ما آید قوم
شور بخت * بانك می آید زغیرت برشجر * چشم شان بستیم کلالاوزر (فسبحان
من اعمی بصائر الناس من حیث نظروا الیهم وسمعوا اقوالهم) مکو اصحاب دل
رفتند وشهر عشق شد خالی * جهان پر شمس تبریزست مردی کو چو مولانا *
ابو یزید بسطامی حضرتلری بیوررلر که (الاولیاء عرائس الله ولا یری العرائس
الا من کان محرما الیهم واما غیرهم فلا (بیت) چون درآید محرمی دور از کزند *
برکشایند آن ستیران روی بند * چونکه نامحرم درآید از درم * پرده در پنهان
شوند اهل حرم * بونلر اول مستوران قباب عزتدرکه جناب حق کمال غیرتندن
بونلری مرتبهٔ غیرتده قلان اهل صورته افشا ایتمز اهل ظاهرلك فهم ایلدیکی
اولیا انجق کرامت صوری صاحبلریدر بو اولیای معنویه یی آنلر بیلمز بونلری بنه
اهل الله اولان بیلور الله اهلی اولمین اهل الله کیمدر بیلمز (کما قال ابن عطاء سبحان
من لم یجعل الدلیل علی اولیائه الا من حیث الدلیل علیه ولم یوصل الیهم الا من
اراد ان یوصل الیهم) اول کمسه لرك که چشم خدا بینی اولمیه وخلوتخانهٔ وحدته
یول بولمیه وروی یاری کورمیه مرأت خدا اولان اولیای معنویه واصفیای
خفیه یی کوره مز وبونلرك وصالنه ایره مز زیرا بونلری بیلمك اللهی بیلمدن
اصعبدر (کما قال ابن عطا فی لطائف المنن سمعت شیخنا ابا العباس قال معرفة
الولی اصعب من معرفة الله فان الله معروف بکماله وجماله ومتی تعرف مخلوقا
مثلك یأکل کما تأکل ویشرب کما تشرب واذا اراد الله ان یعرفك بولی من اولیائه
المعنویة طوی عنك وجود بشریته واشهدك وجود خصوصیته) پس زبدهٔ
کلام وخلاصهٔ مرام بودرکه الله تبارك وتعالی بعض عبادنی کرامت صوریه سیله
عوامه اظهار ایلدی وبعضیسنی عوامدن ستر ایدوب خواصه اظهار ایلدی
وبعضیسنی هم عوامه وهم خواصه اظهار ایلدی وبعضیسنی هم عوامدن
وهم خواصدن ستر ایلدی بعضی اولیا واردرکه بدایتنده ظهور ونهایتنده
تستر ایدر وبعضیسی بدایتنده تستر ونهایتنده ظهور ایدر وبعضیسی مستور
کلور مستور کیدر وبعضیسی من وجه ارشاد ناس ایچون ظاهر اولور ولکن
من حیث الحقیقه تستر قیلور بو جهتدن اهل سردن واخفیادن اولور والله اعلم

(درجهٔ ثالثه غربتی بیان وغریب کیملردر انی عیان ایدر)

عمرو بن عاص بو حدیث شریفی حضرت نبی علیه السلامدن روایت بیوررلر

(قال عليه السلام احب العباد الى الله الغرباء قالوا من الغرباء يارسول الله قال
الفرارون بدينهم يحشرون مع عيسى ابن مريم يوم القيامة) معناى شريفى
اللهه قوللرينك محبوبركى غربادر* ديديلر كه غربا كيملردر يارسول الله بيورديكه
دينيله خلقدن فرار ايلين كمسه لردركه بونلر قيامت كوننده عيسى ابن مريم ايله
حشر اولورلر (ومن مات غريبا فقد مات شهيدا) فحواسنجه اولسه‌لر شهيد
اولورلر بوكونه غريب مشهور ومتعارف اولان غريبدر اما عند الاولياء
اصل غريب يا حالا ويا خود علما وعرفانا غريب اولاندر پس حالا غريب اولان نه
كونه كمسه لردر شيخ الاسلام حضرتلرى تعريف ايدوب بيوررلركه (الغريب
حالا هو رجل صالح فى زمان فاسد بين قوم فاسدين او عالم بين قوم جاهلين او صديق
بين قوم منافقين وهذا من الغرباء الذين طوبى لهم) يعنى حالا غريب زمان فاسدده
اولان شول رجل صالحدركه سائر اكفاسندن صفت صلاحله منفرد اوله وزمان
فاسد اولدركه فتن ومحن ايله طوله وقوم فاسد اولدركه طريق حقه سلوك ايتميوب
هواى نفسنه اشتغال قيله ودخى شول عالمدركه جاهللر ما بيننده قاله وجهلا آنك
رتبهٔ عليه سندن غافل اوله وقدر وقيمتن بليه ودخى شول صديقدركه باطنى
ظاهرينه مخالف اولان قومك ما بيننده اوله بونلر شول غربادركه حضرت رسول
صلى الله عليه وسلم بونلر حقنده اوج كره فطوبى للغربا بيوردى نتكيم ابو هريره
حضرتلرى حضرت نبى عليه السلامدن روايت بيوررلر (قال عليه السلام ان
الدين بدأ غريبا وسيعود كما بدأ فطوبى للغرباء فطوبى للغرباء فطوبى للغرباء قال ابن
ملك ان اهل الدين فى الاول كانوا غرباء ينكرهم الناس ولا يخالطونهم وكان تعيشهم
بين اقاربهم كتعيش الغرباء وسيكون كذا فى الاخر) بوتقديرجه مضاف محذوف
اولور وتقدير كلام اهل دين اوّل زمانده غربا ايديلر كه ناس انلره انكار ايدرلردى
وانلرله مخالطه ايتمزلردى وبونلرك بين الاقرباء تعيشلرى غربا كبى ايدى وآخر زمانده
دخى بويله اولور نتكيم ابتداده بويله اولدى ايدى * پس طيبت وسعادت غربا ايچون
طيبت وسعادت غربا ايچون طيبت وسعادت غربا ايچوندر در بيورر پس علما
وعرفانا غريب اولنلر اول عارفلردركه ديدهٔ باطنلرندن حجاب مرتفع اولوب حقيقت
حالى بلمديلر ومرتبهٔ كمالى بولديلر واسرار غيبيه عارف ومكنونات باطنه واقف
اولديلر اكر برشمه مرتبه لرندن اظهار ايتسه لر البته عقلا وعلما انلره انكار ايدرلردى
پس بونلر بين العلما والعقلا غربا كبيدر فضلا عما بين سائر السفهاء * بونلرك صور
وحالاتنه اهل صورت محرم اولمديغى ايچون سو يلسه‌لر عقلانك عقلى يتدوكى يردن

سویلرلر وکندی حالتلرین کتم ایلرلر * باتو پوشیده حالتیست مرا * که درستش بیان نمی دانم * باشارت حدیث خواهم کفت * که غریبم زبان نمی دانم * انکچون شیخ الاسلام حضرتلری (فغربة العارف غربة الغربة لانه غریب فی الدنیا والآخرة) دیو بیوررو حضرت مولانا دخی * خود غریبی درجهان چون شمس نیست * شمس باقی که هیچ اورا انس نیست * بیتیله بوغربته اشارت قیلورکه اهل دنیا واهل آخرت شمس حقیقت اولنلرك مرتبه سنه محرم اولمدقلرندن اخبار ایلر

(درجۀ رابعه استغراقی بیان ایدر)

استغراق عین مرتبۀ ولایته وصولدنصکره حاصل اولورکاه اولورکه خلت ومحبت الهیه استیلا قیلدقده مشاهدۀ محبوبه مستغرق اولوروکاه اولورکه جذب خدا آنی کندیدن فانی قیلدقده بحر وحدته غرق اولورچون وجرادن ومن ومادن قورتلور اکرزیاده مستغرق اولورسه بالکلیه فرق قیلمز وکندوبی بولمز وخلق عالمی بلمز بحرذات احدیتـه غرق اولور وکندوبی عـین بحر بولور نتکیم حضرت مولانا بو استغراقه اشارت قیلوروبیوررلر * (بیت) *
صنع بیند مرد محجوب ازصفات * درصفات اینست کوکم کرد ذات *
واصلان چون غرق ذاتند ای پسر * کی کنند اندرصفات اونظر * چونکه اندرقعرجوباشد سرت * کی برنك آب افتد منظرت * بومرتبه یه مشایخ صوفیـه استغراق الشواهد فی الجمیع دیرلر واستغراقه اوج درجه اثبات ایدرلر * اولا استغراق العلم فی عین الحال * ثانیا استغراق الاشارة فی الکشف ثالثا استغراق الشواهد فی الجمع * علمك حالده اسـتغراقی احکام علمك احکام حالده استهلاکندن عبارتدر وحالك علم وشعور اوزره استیلا سـندن کنایتدر بومرتبه ده حکم مواجید حالیه اولور واحکام علمیه وعقلیه بی تأثیروبی عمل قالورلکن بوحالك صاحبی ضلالت وخلاف شریعت کارایلمدن مصون ومحفوظ اولور (کما قال القاشانی صاحب هذا الاستغراق ظفر بالاستقامة وامن من الضلالة لاتصافه بصفات اهل الولایة واکتسائه لباس نورالهدایة کما حکی عن الشبلی انه کان فی استغراقه اذا حضروقت الصلوة قام وتوضأ واحسن وضوءه وصلی واتم صلوته واحسنها من غیران یکون له شعور بذلك وحکی سیدنا الشیخ محیی الدین عن نفسه انه کان اماما القوم وکان یصلی بهم مدة استغراقه ولاشعور له بذلك ولم یعلم به الا باخبار القوم بعد الافاقة ومثل هذا الشخص یسمی محفوظا ان کان

وليا ومعصوما ان كان نبيا) واشارتك كشفده استغراقى نور كشف ذاتله حضرت اسمائيه دن روح مرتبهٔ ذات احديته ترقى ايتمكله اولور* بو مرتبه ده روح مقام حقى بولور وقلب مقام روحى بولور واختلافات اسما مرتفع اولور واشارات نور ذاتده مستغرق اولور بو مرتبه دن اوّل عبد مثلا لسان اشارتله جناب حقه ياجميل وياجليل ويالطيف وياقهار ديرايدى وصفات مختلفه ايله توصيف قيلوردى *پس سطوت نور ذاتده بوكونه تميز برطرف اولوب بومثللى اشارات محو ومستغرق اولور وبو استغراقك صاحبلرينك لسان حالى بوبيتى ترنم قيلور* توصفت كومن بروتم ازصفات * در وصال آيات كو يابينات* وجمعده شواهدلك استغراقندن مراد شواهد تجليات وصفاتك مرتبهٔ جمعده سطوت نور احديتله فناسى وآثارينك انعكاسيدر بقيهٔ عبددن بو مرتبه ده هيچ برشئ قالمز وجود موهومه بى عبد كنز يتده اولان مرتبه سنه عودت واطلاق عالمنه رجعت ايدر (كان الله ولم يكن معه شئ الا ٓن كما كان) كلامنك سرى حسب حالى اولور بو مرتبه ده حقله باقى اولور وجميع صفات الهيه ايله متصف اولور واندن صدور ايدن حقدن صدور قيلور

(درجهٔ خامسه غيبتى بيان ايلر)

غيبت دخى مرتبهٔ ولايتك درجه لرندن بردرجه درا كرچه غيبته چوق معنا ويرمشلردر اما محققينك سوزى بودر كه غيبت اشيادن غائب وحقله حاضر اولمغه ديرلر وبوكونه كمسه لره غيب وحضار تسميه ايدرلر نته كيم بوبيت زيبا اورعنا * (بيت) * غائب زخود وبدوست حاضر * اعمى زخود وباوست ناظر * بونلرك حسب حاللريدر (وغيبة المحب عن كل ماسوى المحبوب) كلامى عنوان باللريدر اگرچه سالك مرتبه سنده اولنلرك دخى غيبتى واردر اما عارفك غيبتى اندن عالى مقداردر زيرا (غيبة السالك عن رسوم العلم وعلل السعى) دينلمشدر (وغيبة العارف عن عيون الاحوال فى حصن الجمع) ديو تعريف قلنمشدر يعنى اول وقتده كه حال سالكه مستولى اوله رسوم علمدن وحدودعقلدن غائب اولور وعلل سعيدن نجات بولور زيرا مواجيدحال اكا حكم قيلور وعلل سعيدن خلاص اولمسى اول سعى وكوششى حقك توفيق بلمسيدر حتى كندوبى عجب وورعونتدن عارى قلمسيدر اما عارف حصن جمعه تحصن ايتمكله عيون احوالدن غائب اولور يعنى نه احوال آنى كوررونه اول احوالى* حق نور جمع آنى بوررروانى وقت وحالك

حكمندن حفظ قيلوروقت وحالك حكمى سالك اولنلره اولور اما عارف
بوتغيراتدن نجات بولور

(درجهٔ سادسه وقتى بيان ايلر)

وقت دخى مرتبهٔ ولايتك درجاتندن بردرجه در زيرا ولى يا ابو الوقت ويا ابن
وقتدر اولا وقتى بالكل آندنصكره ابوالوقت وابن وقتى بيله سن ووقتى تعريفده
محققينك سوزى چوقدر خلاصهٔ كلمات مشايخ بونلردركه
ايراد اولندى (قال فى الفتوحات الوقت مايقضيه الحق ويجريه عليك وقيل
الوقت كل ماحكم عليك ومدار الكل على انه الحاكم) يعنى وقت جناب حقك
قضا ايدوب سنك اوزريكه اجرا ايلدوكى شيدر وبعضيلر دخى ديمشلردركه
هرشول نسنه كه سنك اوزريكه حكم ايلر وحكمن اجرا ايلر اول وقتدر ومدار
كل مشايخ بودركه تحقيقا وقت حاكمدر (وقال فى العوارف المراد بالوقت ماهو
غالب على العبد فى وقته فانه كالسيف يقطع بحكمه) يعنى وقتدن مرادشول
حالدركه عبد اوزره وقتنده غالب اولور وسيف كبيدركه كندوحكميله وقت اولك
حكمنى قطع قيلور (ولذا قيل الوقت مايرد على العبد ويتصرف فيه ويمضى حكمه
من خوف وحزن اوسرور وفرح) پس وقتده خلاصهٔ كلام اولدركه عبد اوزره
وارد اولان واردات الهيه وتجليات ربانيه نك زمانيدركه اول واردات اول
وقتده عبدى تصرف ايلر وحكمنى عبد اوزره امضا ايلر اگرخوف وحزن اقتضا
ايدرسه عبد خائف ومحزون اولور واگر سرور وفرح اقتضا ايدرسه مسرور
وفرحناك اولور (قال الشيخ فى الفتوحات اذا علم العبد من وقته ذلك سلم الحكم فيه
لله واستسلم وكان بحكم وقت مايقضيه الله فيه لايحكم مايختاره لنفسه
من المنشط والمكره) يعنى قچن عبد وقتندن بوتصرفات وورداتى بلدكده حكمى
اول وقتده اللهه تسليم ايدروحكم حقه منقاد اولور واول وقتك حكمنده اولوركه
الله تبارك وتعالى اول حكمى امضا ايلرمنشط ومكرهدن كندونفسى ايچون
اختيار ايلديكى شيئك حكمنده اولمز بوكونه كيمسه لره ابن وقت ديشور وقتنك
حكمنده اولديغيچون ووقت بونلره مانند آب حكمن اجرا قيلديغيچون وماضى
ومستقبل قيدندن خلاص اولديغيچون اما ابوالوقت اول كمسه لردركه وقت
وحال آنلرده تصرف قيلمزوانلر بواحوال مختلفه ايله متلون ومتغير اولمز زيراكه
بونلر كدر وجوددن صافى اولمشلر وزنك ماسوادن صفا بولمشلردر حكيم حضرت
مولانا بوبيتله بومعنايه اشارت قيلوب بيورمشلردر * صوفى ابن الوقت باشد

در مثال * ایلک صافی فارغست ازوقت وحال

(درجهٔ سابعه صفاندرانی بیان ایلر)

صفادخی درجات ولایتك براعلا درجه سیدر ومحققلر صفایی بو کونه تعریف ایدوب بیوررلر که (الصفاء اسم للبراءة عن الکدر وهو سقوط التلون المذکور فی باب الوقت) صفا بو قومك اصطلاحنده کدورات بشریتدن بری اولمنك اسمیدر وباب وقتده مذکور اولان احوال مختلفه ایله متلون اولمنك سقوطیدر * پس سالك کرکدر که نقوش تفرقه دن باطنن تصفیه قیله وزنك ورنك ماسوادن آیینه وش منجلی اولوب بی رنك اوله وصفا بوله تکیم بو محله مناسب بیورلمشدر (نظم) بستهٔ رنك این وآن تاچند * دیده ازدید رنکها دربند * سوی بی رنك اکر تو بشتابی از همه رنکها خبریابی * آیینه چون ز زنك بیزارست * همه رنکی درو بدید ارست * صفانك اوج مرتبه سی وارد راوّل صفای علم ایکنجی صفای حال اوچنجی صفای اتصال (کما قال شیخ الاسلام الصفا علی ثلاث درجات الدرجة الاولی صفاء علم یهذب سلوك الطریق ویبصر غایة الحد ویصحح همة القاصد) یعنی درجهٔ اولی صفای علمدر که اول علم طریق پیغمبره سالکك سلوککنی مهذب وآداب حضرت نبی ایله آنی مؤدب ایلیه وغایت حده ونهایت سلوکه آنی بصیر قیله که (ان لله عبادا یرون فی بدایاتهم مافی نهایاتهم) دیمشلردر بونلر اول اهل صفادرکه صحت متابعت سببیله جناب عزت بونلره نوربصیرت اعطا ایدوب نهایت حقیقتده اولان اسراری اوائل سلوکده مشاهده ایدرلر وصفای علم بو قاصدلرك همتنی صحیح ایدوب حضرت احدیته بدون الالتفات الی غیرها من المراتب والمقامات صحت همتله کیدرلر (الدرجة الثانیة صفاء حال یشاهد به شواهد التحقیق ویذاق به حلاوة المناجات وینسی به الکون) حالدن مراد حضرت اسماء الهیه دن قلبه وارده اولان واردات تجلیاتدر وبو حالله شواهد تحقیق یعنی دلائل وصول مشاهده اولنور زیرا بو واردات وتجلیات دلائل وصلتدر فیعن حال صافی اولدقده دلائل وصول انکله مشاهده قیلنور وجناب حقله مناجات ومکالمه نك ذوقی بولنور وکون بو صفای حالله وذوق بالله فراموش اولنور (بیت) که وصف این بکفت وکو محالست * که صاحب حال داند این چه حالست (والدرجة الثالثة صفاء اتصال وهو شهود الحق بفناء العبد) اتصال مبادی فنادرعن قریب ایکیسنك بیله تفصیلا بیانلری کلور انشاء الله تعالی وفنای عبد عبد افعالنی افعال حقده وصفاتنی صفات حقده

وذاتنی ذات مطلقده افنا ایلمدن عبارتدر وبو فنا سببیله شهود حق میسر اولور (بیت) چون تودیدی پرتو آن آفتاب * تو نماندی بازشد آبی با آب * قطره بودی کم شدی در بحر راز * می نیابی این زمان این قطره باز * کرچه کم کشتن نه کار هرکس است * درفنا کم کشتکان چون من بس است

* (درجهٔ ثامنه سروری بیان ایلر) *

بعد الصفا عاشقه سرور حقیقی حاصل اولور * وسرور اصطلاح اولیاده بوکونه تعریف اولنور که (السرور الاستبشار الجامع الشامل علی ظاهر العبد وباطنه من غیران یشوبه شائبة حزن) یعنی سرور عبدک باطننه وظاهرینه شامل وجامع اولان شادیلکدر که اکا حزن شائبه سی مشوب اولمیه * باطنک صفا وسروری ظاهرده دخی نمایان اولور (وجوه یومئذ مسفرة ضاحکة مستبشرة) سر بوندهدخی بولور جهان عاریه دن خلاص اولور مقعد صدقده توطن قیلور (نظم) وارهیده از جهان عاریه * ساکن کلزار وعین جاریه * برسریر سرعالی همتش * مجلس وجاه ومقام ورتبتش * مقعد صدق که صدیقان درو * جمله سرسبزند وشاد وتازه رو * وسرور عشاق دولت وعزتله ویاخود کرامت وولایتله دکلدر بلکه الالهک فضل ورحمتندن بونلره ویردیکی مشاهده ووصلتله در (کما قال الله تعالی قل بفضل الله وبرحمته فبذلك فلیفرحوا هو خیر مما یجمعون) یعنی دی یا محمد سن بونلره الالهک فضلیله ورحمتیله فرحلنسونلر پس همان انک فضل ورحمتیله فرحلنسونلر غیریله دکل فضل عند اهل التحقیق مشاهده یه مستعد قیلمدن عبارتدر ورحمت حجبات نورانیه وظلمانیه یی رفع ایدوب وصلته ومعاینه یه اشارتدر (نظم) عاشقانرا شادمانی وغم اوست * دست مزد واجرت خدمت هم اوست * غیر معشوق ارتماشایی بود * عشق نبود هرزه سودایی بود * شیخ الاسلام حضرتلرینک قتنده سرورک اوچ مرتبه سی واردر تکیم بیوررلر (السرور علی ثلاث درجات الدرجة الاولی سرور ذوق ذهب بثلاثة احزان حزن اورثه خوف الانقطاع وحزن هاجته ظلمة الجهل وحزن اغشته وحشة التفرقة) درجهٔ اولی شول ذوقک سروریدر که اول ذوق اوچ حزنی ازاله ایدر اولا شول حزنی اذهاب ایلر که طریق حقدن منقطع اولمق خوفنی ایراث ایلر اول حزنی پس سالکه برملکه حاصل اولور که انک سببیله خوف انقطاع زائل اولور وبو سببیله صفا وسرور بولور وثانیا شول حزنی ازاله ایلر که آنی ظلمت جهل یعنی طریق حقه عدم معرفت کتورمشدر

وثانثاشول حزنى ازاله ايلركه موجب فوات جمعيت ومستلزم ازالهٔ انسيت اولان تفرقهٔ باطنك وحشتى كتورمشدر (والدرجة الثانية سرور شهود كشف حجاب العلم) درجهٔ ثانيه علم حجابنك كشفندن حاصل اولان شهودك سروريدركه انسانك كندو علمى وعقلى معلومه عين حجابدر اول وقتده كه كند وبلكيسندن رها بوله وعلمى علم حقده فنا اوله علم غيب الهيدن اكا علم حاصل اولور وذوق باطنله بيلوب مسرور اولور (نظم) خالق كز علم غيب آيد پديد * جز بذوق آن علم را نتوان شنيد * جهد ميكن تا زخود يابى رها * واجب اين علمست اكردارى بها * علم صورت پيشهٔ آب وكل است * علم معنى رهبر جان ودل است * كنج پنهانيست علم معنوى * در تو آيد كرز خود بيرون شوى (والدرجة الثالثة سرور سماع الاجابة وهو سرور يمحو آثار الوحشة ويفتح باب المشاهدة ويضحك الروح) سرور سماع اجابت دواعى فنانك قبولندن ناشى اولور نصحته فسمع نصحى ديرلر قچن بركسه يه نصيحت ايلسك ونصيحتك قبول ايلسه تقدير كلام يعنى شول سرور قبول وانقياددركه ذات حقده فانى اولمقلغك داعيه سنه اجابتدن ناشى اولور وبو برسروردركه بقاياى صفات بشريه دن حاصل اولان وحشتك اثرنى محو ايلر وباب مشاهده يى فتح ايلر وروحى بوغمدن خلاص ايدوب كولدررر

(درجهٔ تاسعه تلوينى بيان ايلر)

اعلم يا اخى تلوين دخى مرتبهٔ ولايتك اعلا درجه لرندندر (كما قال الشيخ فى الفتوحات ان التلوين من حال الى حال دليل صدق على العالى من الحال) وبو مرتبهٔ تلوين بعضى مشايخ قتنده مقام ناقص وبعضيلر قتنده مقام كاملدر (كما قال الشيخ اعلم ان التلوين عند اكثر الجماعة مقام ناقص وهو تلوين العبد فى احواله وقالت طائفة بل التلوين هو علامة على صاحبه بانه محقق كامل الهى وهو الذى ارتضيه وهو مذهبى وبه اقول وعلى قدر تمكنه فى التلوين يكون كماله لان التلوين نعت الهى وكل نعت الهى كمال اذ لا يتصور فى ذلك الجناب نقص اصلا فان الكمال لله على الاطلاق وآية من كتاب الله كل يوم هو شان وليس التلوين غير هذا) يعنى بيل اى سالك تلوين عند اكثر الجماعة ناقصلك مقاميدر بو تلوين عبدك كندو احوال نفسانيه سنده اولان تلوينيدر * ومشايخ كباردن بعض طائفه ديديلركه بلكه تلوين صاحبينك محقق وكامل الهى اولديغنه علامتدر شيخ حضرتلرى بيوررلر بودركه بن بونى قبول ايدرم وبودر بنم دخى مذهبم وبو سببله بن ديرم تلوينده بركسه تمكنى مقدارى كامل اولور زيرا تلوين نعت الهيدر وهر نعت

الهى

الهی عین کمالدر* زیرا اول جنابده اصلا نقص متصور اولمز زیرا کمال مطلقا الله ایچوندر* پس انسان کامل اولمز الا نعوت الهیه ایله متصف اولمغله اولور وکتاب اللهدن آیت تلوین ونعت الهی اولمسنه برهان مبین (کل یوم هو فی شان) آیتیدر عند الکاملین تلوین دیدکلری بودر* پس بوکونه تلوین محمود در زیرا تجلیات اسما وصفاتدن حاصل اولور مذموم ومقدوح اولان تلوین بدایت حالده نفس وهوادن حاصل اولان تلوینتدر بونلر بادهوای نفسلك اوکنده کاه کیبدر اما بو طائفهٔ علیه بادهوای نفسانی یه نسبتله کوه کبیدر (نظم) باد کاهی را بهامون می برد* باد کوهی را عجب چون می برد* بیتی بو معنا یه اشارتدر

(درجهٔ عاشره تمکینی بیان ایلر)

تمکین بو قوملك اصطلاحنده مقام یقین ومرتبهٔ استقامتده مستقر اولمغه دیرلر (کما قال شیخ الاسلام التمکین غایة الاستقرار فی مقام الاستقامة کما قال الله تعالی ولا یستخفنك الذین لا یوقنون) یعنی تمکین مقام ولایتده واستقامتده کمال ثبات واستقراره دیرلر تمکیم جناب حق جل وعلا حبیبنه خطابا تلوین وخفتی نهی ایلیوب بیوررلر یا محمد سنی خفیف ومتلون ایلمسون شول کمسه لرکه سکا ایقان ایلمزلر پس بو معنا غایت تمکینه اشارتدر پس کملین قتنده تمکین مرتبهٔ ولایت واستقامتده ثابت قدم اولوب مکاشفه سی اندن مستور اولمیوب مقاماندن تنزل ایتمیوب نقصان جانبنه کتمامکدر یوخسه متبدل ومتغیر اولمز دیمك دکلدر (کما قال الشیخ السهروردی فی العوارف ولیس المعنی بالتمکین ان لا یکون للعبد تغیر فانه بشر وانما نعنی به ما کوشف له من الحقیقة لا یتوارى عنه ابدا ولا یتناقص بل یزید) یعنی تمکیندن مراد عبد متغیر ومتبدل اولمز دیمك دکلدر زیرا بشردر باخصوصکه اسماء الهیه دن هر بر اسمك وهر بر تجلینك آنده برکونه حکمی وتأثیری واردر وبز بو تمکینله مراد ایلمزز الا عبد ایچون حقیقتدن شول کشف اولنان معنایی مراد ایلرز که ابدی اندن اول معنا متواری اولمیه واول عبد متناقص ومتدنی اولمیه بلکه دائما تزاید وترقیده اوله واستقامت ولایتده دوام وثبات بوله وحضرت جمعده قرار قیله وحجبات طلبدن خلاص اوله (کما قال شیخ الاسلام تمکین العارف ان یحضر فی حضرة الجمع فوق حجب الطلب لابسا نور الوجود) یعنی عارفك تمکینی مقام جمعده حاضر ومستقر اولمقدر وحجب طلبك فوقنده تمکن قیلمقدر زیرا طلب دخی بقیهٔ وجودله اولور ومطلوبه حجاب اولور اما اول وقتده که طالب مطلوبه واصل اوله

حجاب طلب کیدرو عارف مقام جمعده توطن ایدر نور وجودی لابس اولدیغی حالده وبعد الفنا بقای حقله بقا بولدیغی وقتده نتکیم بیورلمشدر (نظم) این جماعت کز خودی وراسته اند * در مقام بیخودی پیوسته اند * فانی از خود کشته وباقی بدوست * جمله کی مغز آمده فارغ زپوست * کر قبول خاطر ایشان شوی * شد مسلم بر تو ملک معنوی

(باب تاسع مرتبهٔ حقایقده اولان درجاتی بیان ایدر)

(بو باب دخی اون درجه اوزره در)

(درجهٔ اولی مکاشفه بیانندهدر)

مکاشفه ماورای حجابده اولان امور غیبیه ومعانیٔ حقیقیه به مطلع اولمغه دیرلر وایکی قسمه منقسمدر برقسمی صوری وبرقسمی معنویدر صوریدن مراد عالم مثالده حواس خمسه ایله حاصل اولاندر * نتکیم اهل مکاشفه صور ارواح متجسده وانوار روحانیه یی کوردکلری کبی وحضرت رسول اکرم صلی الله علیه وسلم صلصلهٔ جرسدن ودوی نحلدن کندولره نازل اولان وحیی استماع ایدوب مراد اللهی انلردن فهم ایلدیکی کبی (کما ورد فی الحدیث الصحیح وعلی سبیل الاستنشاق انی لاجد نفس الرحمن من قبل الیمن) بیوردقلری کبی وحضرت یعقوب علیه السلامك (انی لاجد ریح یوسف لولا ان تفندون) بیوردقلری کبی وبایزید حضرتلری ابو الحسن خرقانینك رایحه سنی استشمام ایلدکلری کبی نتکیم مثنوی شریفده بیورلمشدر * آن شنیدی داستان بایزید * که زحال بو الحسن پیشین چه دید * بوی خوش آمد مراورا ناکهان * در سواد ری زسوی خارقان * هم بدآنجا نالهٔ مشتاق کرد * بوی را ازباد استنشاق کرد * چون درو آثار مستی شد پدید * یك مرید اورا ازان دم بر رسید * پس بپرسیدش بکو زین حال خوش * کو برونست ازحجاب پنج وشش * کفت زین سو بوی یاری میرسد * کاندرین ده شهریاری میرسد * چیست نامش کفت نامش بو الحسن * حلیه اش واکفت زابرو وذقن * وقوت ذائقه ایله اولان کشف مثلا اطعمهٔ مثالیه یی برعارفك ذایق اولمسی وبرعاشقك اشربهٔ معانی یی شارب اولمسی کبی وبو نلرك لذتنه شعور بولمسی کبی نتکیم حضرت رسول صلی الله علیه وسلم (ابیت عند ربی یطعمنی ویسقینی) بیوردیلرکه بوطعام وشراب خدادن مبارك قارنلرین طویوردیلر وبرحدیثده دخی (رأیت انی اشرب اللبن حتی خرج الری من اظافیری فاعطیت فضلی عمر فاولت ذلك بالعلم)

دیو بوذوقله اولان کشفدن تعبیر قیلدیلرو علی طریق الملامسة اولان کشف که ظاهر جلد ایله ادراک اولنور بو حدیث شریفدن فهم قیلنورکه بیوررلر (رأیت ربی فی احسن صورة فقال یا محمد فیم یختصم الملاء الاعلی قلت انت اعلم یا رب مرتین فوضع یده بین کتفی فوجدت بردا انامله بین ثدیی فعلمت ما فی السموات والارض) زیرا بردانامل حضرات خمسه نک اسرار یله تأویل قیلنمشدر بین الثدیین آنی بولمق قوت لامسه ایله ادراک قیلمقدر بو انواع مکاشفه نک هر بریسی تجلیات اسماء الهیه دن حاصل اولور مکاشفهٔ صوریدن مقبول اولان مکاشفات عند المحققین بونلردر اما حوادث دنیویه یه تعلق ایدین کشف مثلا کشف ضمائر واظهار سرائر ویا غائبده اولان زید وعمر ولئنه کار قیلدیغن اظهار ایلمک کبی بو کونه کشوفاته ارباب کمال التفات ایلمزلر * تتکیم بعض رهابین دخی ریاضت ایله بو کونه کشفلره واصل اولوب مغیبات دنیویه یه مطلع اولمشلردر اما همم عالیه صاحبلری بونی عبده مکر واستدراجدر دیو ترک قیلمشلردر * وجل همتلرین فناء فی الله یه صرف ایتمشلردر و بقاء بالله جانبنه کتمشلردر اما کشف معنوی اسم علیم وحکیمک تجلیاتندن حاصله اولان حقایق مجرده ومعانیٔ غیبیه در بونک دخی مراتبی واردر * اولا قوهٔ متفکره ده اولان معانینک انکشافی کبی که بلا استعمال مقدمات وترتیب قیاسات برمعنا که ذهنه تبادر ایلیه کشف معنویدرکه علما اکا حدس دیرلر * وثانیا بلا تفکر معانیٔ عقلیه نک قوت عاقلیه ایله منکشف اولمسی کبی که عقلک بو مرتبه سنه نور قدس دیرلرکه حدس بونک برلمعه سیدر * وثالثا قلبه معانیٔ غیبیت وعلوم لدنیه نک کشف اولمسی که بوکا الهام تسمیه اولنور بو مرتبه ده اعیان ثابته واسرار غیبیه یه مطلع اولورلر وبرشیئک وجوده کلمدین حالن بیلورلر * تتکیم حضرت مولانا بیوررلر (بیت)

کاملان از دور نامت بشنوند * تا بقعر باد بودت دروند * بلکه پیش از زادن تو سالها * دیده باشندت ترا با حالها

* (درجهٔ ثانیه مشاهده بیانندهدر) *

مشاهده لغتده برنسنه یی حاضر کورمکه دیرلر واصطلاحده (المشاهدة سقوط الحجاب رأسا) دیو تعبیر ایدرلر * شیخ حضرتلری فتوحاتده بیوررلر (قالت الطائفة فی المشاهدة انها تطلق بازاء معنیین مشاهدة الاشیاء بدلائل التوحید ومشاهدة التوحید فی الاشیاء وهی حقیقة الیقین بلاشک) یعنی مشایخدن برطائفهٔ علیه مشاهده تعریفنده بو کونه کلام ایلدیلرکه مشاهده ایکی معنا

مقابلەسندە اطلاق اولنور* بریسی اشیایی دلائل توحید ایلە مشاهدە قیلمقدر*
یعنی اشیایی احدیت حقە دلیل بولمقدر* ایکنجیسی اشیادە حقی کورمکدر
وبو مشاهدە حقیقت یقیندر بلاشك یعنی تمثلدە اولان مشاهدە کبی دکلدر*
مثلا جناب حق یوم آخرتدە بعض قومە تمثل طریقیلە تجلی ایلیە* پس
بلمدکلرندن انکار ایدەلر پس بلدکلری مرتبەدن تجلی ایدە اقرار ایدەلر بودخی
بلمدکلرندندر کالاول بویلە بلدکلریدە منکوردر* زیرا جناب حق محصور
اعتقادا تمثلردی پس بیلملری عین بلمکدر* اما ارباب مشاهدەنك مشاهدەسی
بونلرك آخرتدە اعتقادلرینە موافق اولدقدە بیلوب واعتقادلرینە مخالف اولدیغی
وقتدە انکار قیلدقلری کبی دکلدر بلکە بومشاهدە بلاشك ولا ارتیاب حقیقت
یقیندرکە هرشیدە مشاهدە ایدرلر نتکیم بیورلمشدر (بیت) عارفان باشدکە ازعین
العیان * هرچە بیند حق دروبیند عیان * کردو چشم حق شناس امدترا
* دوست پر بین عرصۀ هردوسرا * غرق دریاییم اکرچە قطرەایم * جلوەکی
شمسیم اکرچە ذرەایم (فسبحان من لیس لذاتە خفاء الا الظهور ولا لوجهه
حجاب الا النور) پس مکاشفە ایلە مشاهدەنك ماییننده کی فرقە کە لم بینهمادە
فرق بودرکە (قال الشیخ ان المکاشفة متعلقها المعانی والمشاهدة متعلقها
الذوات فالمشاهدة للمسمی والمکاشفة لحکم الاسماء) یعنی مکاشفەنك متعلقی
معانی ومشاهدەنك متعلقی ذواتدر* پس مشاهدە مسمی ایچون ومکاشفە
حکم اسما وصفات ایچون دیمك اولور وبو مشاهدەدن مراد رؤیت دکلدر
زیرا رؤیت ایلە مشاهدەنك دخی فرقی واردر وتعریفلری بودرکە ذکر اولنور
(کما قال المشاهدة شهود الشاهد الذی فی القلب من الحق والرؤیة لیست کذلك
ولهذا قال موسی رب ارنی انظر الیك وما قال اشهدنی فانە مشهود لە ماغاب عنه
وکیف یغیب عن الانبیاء ولیس یغیب عن الاولیاء کذا فی الفتوحات

(درجۀ ثالثە تجلی بیانندەدر)

تجلی (التجلی مایظهر للقلوب من انوار الغیوب) دیمکلە تعریف قیلنمشدر (وظهور
الذات الالهیة وصفاتها وافعالها) قولیلە تعبیر اولنمشدر زیرا اوچ نوعە منقسمدر
اولی تجلیٔ ذات ایکنجیسی تجلیٔ صفات اوچنجیسی تجلیٔ افعالدر* مثلا
اکر برکمسەیە تجلیٔ ذات اولسە (فلما تجلی ربه للجبل جعله دکا وخر موسی صعقا)
فحواسنجە اول کمسەنك ذات وصفاتنی بالکلیە افنا قیلور ومضمحل ایلر بومرتبەدە
رائی ومرئی کندودن غیری اولمز اما تجلیٔ صفات متجلی الهك ذاتنی افنا قیلمز

بلکه اول صفت خدا آنده ظهور ایدر مثلا انبیادن حضرت عیسایه خالقیت صفتیله تجلی ایلدی خاکدن طیر خلق ایلدی (کما قال تعالی واذ تخلق من الطین کهیئة الطیر) ومحیی وشافی اسمیله تجلی ایلدی احیای موتی وابراء اکمه وابرص ایلدی وحضرت مریمه رزاقیت صفتیله تجلی ایلدی عالم غیبدن اکا رزق کلوردی (کما قال تعالی کلما دخل علیها زکریا المحراب وجد عندها رزقا) وحضرت ایوبه صبور اسمیله تجلی ایلدی بوقدرسنه بلایه صبر قیلدی واولیاء اللهدن حضرت بایزیده عظم شانیله تجلی ایلدی (سبحانی ما اعظم شانی) دیدی وابن منصوره وحدت مطلقه ایله تجلی قیلدی انا الحق دیدی وقس علی هذا سائر الانبیاء والاولیاء وبوذکر اولنان تجلیات ذکر اولنان انبیا واولیادن هر برینه برروقتده اولان تجلیدر والا ارباب صفا بیلورکه جناب حق جل شانه هر لحظه عبادینک قلبنه بردرلو ظهور وبرکونه شانله تجلی قیلمده درکاه قبض وکاهی بسط وکاه صحو وکاه محو وکاهی فنا وبقا ایله * بصر بصیرتک وارایسه بروحدت مطلقه مشاهده ایدرسن که جمیع مراتب کثراتده وتعینات وتشخصات آینه سنده تجلی قیلمش وبرکونه اسم ورسم ایله نمایان اولمش * نتکیم بیورررلر * آیینه ساخت عالم وخودرا با ونمود * عکس جمال اوست نهان وعیان که هست * چون حسن او بنقش جهان کرد جلوهٔ * ظاهر نمود این همه کون ومکان که هست * کونام وکو نشان زغیر وکجاست غیر * یارست ظاهر از همه نام ونشان که هست

* (درجهٔ رابعه حیاتی بیان ایدر) *

(قال الله تعالی اومن کان میتا فاحییناه وجعلنا له نورا یمشی به فی الناس کمن مثله فی الظلمات لیس بخارج منها) یعنی شول کمسه که میت ایدی جهل ایله پس بز آنی علم وعرفان ایله احیا ایلدک واول کمسه ایچون برنور قیلدقکه ناس ایچنده آنکله یورر بو صفتلو کمسنه شول صفتلو کمسنه کبیدرکه ظلمات جهل وعصیانده خابط اوله آندن خارج اولمدیغی حالده (قال الشیخ زاده فی حاشیة البیضاوی جعل الله القلب الخالی عن العلم والعرفان بمنزلة المیت وجعل نفس العلم والعرفان بمنزلة الحیاة له وجعل الحجج والآیات المؤدیة الی العلم والعرفان بمنزلة النور الذی یمشی به فی الناس ویهتدی الی المطالب) شیخ الاسلام حضرتلری منازل السائرینده حیاته اوچ درجه اثبات ایدوب بیورررلرکه (واهلها ثلاث درجات الدرجة الاولی حیاة العلم من موت الجهل) یعنی اولکی درجه سی قلبک موت جهلدن خلاص اولوب علمله حیات بولمسیدر پس برقلبکه علمله حیات بوله طلب

حقده حركت ايدرلر زيرا حركت حى اولانك خاصه سيدر واول دلكه جهلله مرده اوله ميت كبى ساكن ومنجمد اولور ولكن حظ نفسانيسنده شتاب وحركت قيلور قال على كرم الله وجهه (شعر) حياة القلب علم فاغتنمه * وموت القلب جهل فاجتنبه * (والثانية حياة الجمع من موت التفرقة) وحياتك ايكنجى درجه سى قلبك موت تفرقه دن نجات بولوب جمع همت ونفى خواطر قيلمسيدر پس بوراده حيات جمعدن مراد جمعيت خواطرله قلبك حى اولمسيدر زيرا جمعيت قلبى جميع ماسوادن قطع ايدوب واحد حقيقى مشاهده سنه ربط ايتمدن عبارتدر مشايخك حيات ابديه ديدكارى بودر وتفرقه موتا حكمنده اولان اشياء متعدده يه قلبى پراكنده قيلمدن ومقتضيات نفسانيه يه طالب اولمدن كنايتدر نوايسه عند اهل الجمع مرده لك وافسرده لكدر * مادامكه در تفرقه ووسواسى * در مذهب اهل جمع شر الناسى * لا والله ناس نه ئنسناسى * شناسئ خود ز جهل مى نشناسى (والثالثة حياة الوجود وهى حياة بالحق) واوچنجى درجه سى حيات وجوددركه اندن مراد حقله حيات بولمقدر وحقله حيات بولمق عبدك حقده فنا بولمسندن وبقاى حقله باقى وحيات حقله حى اولمسندن عبارتدر وقيوميت حق هر شيده كوروب جميع اشيايى آنكله حى وقائم مشاهده قيلمسندن كنايتدر (كما قال الله تعالى وهو معكم اينما كنتم) وبو معيت بلا مقارنتدر (كما قال امير المؤمنين وهو مع كل شئ لا بمقارنة) زيرا معيت بمعنى المقارنة عند اهل الحقيقه ممكن دكلدر انكچون كه اشيا وما سوانك وجود حقيقى قتنده اصلا وجودى يوقدر وبو كائنات شكلنده اولان ظلال ممدوده اسما وصفات خدانك آثاريدركه بو اسما وصفات مختلفه ايله مجالئ تعيناتده تجلى قيلمشدر ولا موجود فى الحقيقة الا هو * پس بر عارفكه بو ذكر اولنان فردانيت حقى مشاهده قيله دائما حيات طيبه ايله حى اولمدن خالى اولمز (كما قال الشيخ صدر الدين فى شرح اسماء الحسنى فالعارف لا يزال فى حياة طيبة بهذا الشهود وهو اعظم نعيم اهل الكشف وان ظهر فى ظواهرهم آثار الآلام فلا ينافى ذلك طيب حياتهم ولذة عيشهم فان الآلام الجسمانية لا يقابل النعم الروحانية فالمحجوب اذا رأى بلاء فى الولى يحمل على حاله الذى يجده من نفسه عند نزول البلاء وان كانت صورة ذلك صورة بلاء ولكن فى المعنى عافية ونعمة لا يعلمها الا اهلها)

* (درجۀ خامسه قبض ندرانى بيان ايدر) *

(قال الله تعالى والله يقبض ويبسط قال صدر الدين القنوى وهو القابض الذى

الاشياء

الاشياء جميعا فی قبضته اذا قبض قبض حتی لا طاقة لشئ واذا بسط بسط حتی لا فاقة لشئ وهما حالان شريفان) يعنی الله تبارك وتعالی قبض ايلر وبسط ايلر ودائما بو ايكی صفت ايله عالمده تجلی قيلور حضرت شيخ صدر الدين قنوی بيورورلركه اول الله شول قابضدركه اشيا جميعا آنك قبضه سنده در وقتی قبض ايلسه قبض ايلر حتی برشيئك طاقتی قالمز ووقتی بسط ايلسه بسط ايلر حتی برشيئك حاجتی قالمز وبو ايكيسی حالان شريفاندركه مقام محبته واصل اولان اوليا ده استعمال اولنور مقام ايمانده اولنلره قبض وبسط طاری اولمدی ديمز بلكه خوف ورجا اداقيلنور * مثلا مقام ايمانده اولنلردن بريسی كندو وجودنده قبض وبسطه مشابه حال كورسه وآنی قبض وبسط قياس ايلسه قبض وبسط دكلدر بلكه اكامشايخ هم نفسانی ونشاط جسمانی اطلاق ايدرلركه محل نفسدن صدور ايدر اماوقتی مقام ايماندن مرتبهٔ ايقانه ترقی ايلسه وجمله اشياده حق متصرف وقابض وباسط مشاهده قيلسه بومرتبه ده اولنلرك مضايقه سنه قبض ونشاطنه بسط تعبير اولنور اكثر مشايخ قبض حالنی بسطدن اولی كورمشلردر زيرا بسطدن نفس حظ آلوروفرح وسرور بولور اما قبضدن نفس حظ ايتمز (كما قال ابن عطا البسط تأخذ النفس منه حظها بوجود الفرح فيه والقبض لا حظ للنفس فيه فلذلك كان اسلم منه) اكر تفتيش وتفحص اولنسه قبض حركات نفسدن روجود ايله متصف اولمدن حاصل اولور (بيت) هرچه آيد برتو از ظلمات غم * آن زبی باكی وكستاخيست هم * بيوردقلری بومعنايه اشارتدر اكر سالك صفت نفسانيه سنی ازاله قيلسه ووجود قيدندن خلاص اولوب فنا فی الله مرتبه سن بولسه من بعد اكا قبض طاری اولمزدی * بلكه بسط بيله كلمزدی قبض وبسطك وغم وشادينك وراسنده مبدل اولمز برذوقی دائم بولوردیكه تعبيری ممكن دكل (قال ابن الفارض القبض اولا ثم البسط لا قبض ولا بسط لان القبض والبسط يقعان علی الوجود فاما مع الفناء والبقاء فلا)

(درجهٔ سادسه بسط ندرانی بيان ايدر)

(قال الشيخ فی الفتوحات البسط عند الطائفة عبارة عن حال الرجاء واما البسط عندنا فحال حكم صاحبه ان يسع الاشياء ولا يسعه شئ حقيقة فالبسط لا يكون الا لرفيع المنزلة) بيورورلركه بسط بعض طائفه نك قتنده رجا حالندن عبارتدركه انده خوف اولميه اما بسط بزم قاتمزده شول حالدركه صاحبنه حكم ايليه اشيايه واسع اولمغی وقلبنی بول قيلمغی حتی بسط وقتنده اكر نفسه وروحه الم ومضايقه

ویره جك شئ حاضر اولسه اکا مضایقه ومزاحمه ویرمیه وحالبوکه من حیث الحقیقه اکا برشئ صغمیه پس بسط اولمزالا رفیع المنزله اولانا کا بره قبض یا باسبب ویاخود بلاسبب حاصل اولدیغی کبی بسط دخی ایکیدن خالی دکلدر یا باسبب حاصل اولور ویاخود بلا سبب (کما قال القشیری البسط قد یرد بسبب وقد یرد بغتة ویصادف صاحبه فلتة لا یعرف له سببا فالسبیل مراعاة الادب فیه مهما امکن) یعنی بسط آزاولورکه سبب ایله وارد اولور مثلا طاعت وعبادتدن حاصل اولان کبی وعلم ومعرفتدن ظهوره کلان کبی وکشف وکرامتدن ویاخود ناسك کمال توجهندن ویاخود اموال وارزاق نعم دنیانك کثرت ووفرتندن حاصل اولان بسط کبی وبونلرامثالی شیلردن ظهوره کلان بسط کبی * وآزاولورکه بغتة وارد اولور وصاحبنه آکسزین مصادفه قیلورکه صاحبی آنك سببنی بلمز هرنه ایسه علی کلا التقدیرین یول بودرکه بسط وقتنده صاحبی قادر اولدقجه ادب رعایت ایده وحضور حقده لاابالی لکدن حذر ایده زیرا مشایخ رحمهم الله دیمشلردرکه (وقد یغلب البسط فیفضی بصاحبه الی السکر لسقوط التمالك من شدة الطرب) شکیم ابن فارض حضرتلری مرتبهٔ بسطده مسکور اولدیغی حالده بیوررلر * ولما انقضی صحوی تقاضیت وصلها * ولم یغشنی فی بسطها قبض خشیتی یعنی وقتاکیم بنم صحو وهشیارلغم بالکلیه کیدیسه بن اول حضرتك وصلتنی طلب ایلدم حالبوکه بکا کلدی اول حضرتك بسط وکشادهلسکندن خشیتمك قبضی زیرا قبض لازم صحودرانکچونکه هشیارلقده عظمت وجلالت حضرت محبوب وحقارت نفس پرعیوب مشاهده اولنور * پس بونك نتیجهسی قبض وخشیت اولور واما مستلك وقتنده دهشت وخشیت مرتفع اولوب مباسطت وانسیت ال ویرر ولاابالی لك قیلور اما کامل اولنلر مست وهشیار اولورلر قادر اولدقجه ادبه رعایت قیلورلر

(درجهٔ سابعه سکری بیان ایلر)

شیخ حضرتلری فتوحاتده سکر مرتبهسن بو ابیات غرا ایله مدح ایدوب بیوررلر (شعر) السکر اقعدنی علی الـ عرش المحیط المستدیر * واسکر القوم دور کأس وکان سکری من المدیر * قد قال قبلی شاعر وهو العلیم به الخبیر * فاذا سکرت فاننی رب الخورنق والسدیر * واذا صحوت فاننی رب الشویهة والبعیر * بیوررلرکه سکر الهی بنی اوطورتدی عرش محیط ومستدیر اوزره وقومی شراب الهی ایله مملو اولان کاس صورت مسکور قیلدی بنم سکرم آنی مدیر اولان خالق قدیردن اولدی

تحقيقا ديدى بندن اوّل بر شاعر كه اول سكره عليم وخبيردر شول وقتده كه سرخوش
اولهم تحقيق بن رب خورنق وسديرم وشول وقتده كه عقله كلهم تحقيق بن مالك شويهه
وبعيرم شاعرك سكرى سكر طبيعيدر وحضرت شيخك بيورديغى سكر سكر الهيدر
تكيم اول حضرت بو ايكى سكرى تعريف ايدوب بيوررلر (قال السكر الطبيعى هو
ما تجده النفوس من الطرب والالتذاذ والسرور والابتهاج بوارد الامانى) يعنى
سكر طبيعى اول سكردركه نفوس انسانى طربدن والتذاذدن وسرور وابتهاجدن
آرزوسنك ورودیله آنى بولور ماحصل طبيعت هرندن حظ ايدوب وهرنه يى كه
آرزوا يليه اكا واصل اولدقده انكله مست اولمسى مقرردر تكيم اول سرخوش
اولديغى شيدن دور اولسه مخمورلغى محققدر (والسكر الالهى الذى قال فيه
رسول الله صلى الله عليه وسلم اللهم زدنى فيك تحيرا (والسكران حيران وكل حال
لا يورث طربا وبسطا وافشاء السر فليس بسكر) وسكر الهى شول سكردركه
حضرت رسول اكرم صلى الله تعالى عليه وسلم آنك حقنده بيورديكه اى
بنم اللهم سنك مشاهده كده بنم تحيرمى زياده ايله * پس سكران حيراندر حضرت
رسولك حيرتم زياده ايله ديمسى سكرتم زياده ايله ديمكدر پس سكر وبرن حالله
سائر احوالك ما بيننده فرق بودركه هر شول حالكه طرب وبسط ايراث ايليه
وافشاء اسرار الهيه اعطا قيلميه اول سكر دكلدر بلكه احوال طربقتدن برحالدر
يا غيبت يا محو ويا فنا كبى اما سكرك شانى بودركه البته طرب وسرور وحبور وافشاء
اسرار صدور ايراث ايلر (كما قال الشيخ فالسكر الالهى ابتهاج وسرور بالكمال
ولا يقاس سكر القوم فى طريق الله على سكر شارب الخمر فانه ربما اورث بعض
من يشرب به غما وبكاء وفكرة ويسمونه سكرانا ومثل هذا لا يكون فى سكر الطريق)
يعنى سكر الهى كماليله ابتهاج وسروردر وطريق اللهده اولان قومك سكرى
شارب الخمرك سكرنه قياس اولنمز زيرا آز اولوركه اول خمرى شارب اولانك
بعضيسنه اول خمر حين سكرنده غم وبكاء وفكرت ايراث ايلر وينه اكا سكران ديرلر
وبو مثللى طريق حقده اولان مست اولمز بلكه طريق حقده مست اولان عاشقلرك
سكرى سلطان طربك استيلاسندن اختيار واقتدارى ساقط اولوب مست
ومستغرق بحر وحدت احديت اولمقدر تكيم شيخ الاسلام حضرتلرى دخى
بو معنايه مناسب سكرى تعريف ايدوب بيوررلر (قال السكر حال يشار به الى
سقوط التمالك فى الطرب وهذا من مقامات المحبين خاصة فان عيون الفناء لا يقبله
ومنازل العلم لا تبلغه) بيوررلركه سكر برحالدركه انكله اشارت اولنور طرب

حقیقیده صبر وقدرتك سقوطنه وبوسكر خاصة محبلر مقامیدر وعشاقه مخصوصدر فنا فی الله مرتبه سنه ایرن عارفلرلدكادر ومنازل علمده قلان مؤمنلرك دخی دكادر زیرا عیون فنا یعنی حقایق فنا اول سكری قبول ایلمز زیرا فنا مقام محبتك فوقنده در وسكر حیرت وجهلدر فناده بو حیرت اولمز زیرا فنا بلا وجود عین شهود مرتبه سیدر ومنازل علمده اولنلر دخی بو سكره واصل اوله مزلر زیرا علم مقام محبتك تحتنده در وعلم حد شهوده مانع اولمز پس سكر حدود علمده قلان علمایه اولمز وكذلك حد محبتدن كچن واصل وكامللره دخی اولمز زیرا آنلر صحوه كلمشلردر بلكه سكر مقام محبتده اولان عشاق الهیه نكدر

* (درجۀ ثامنه صحوی بیان ایدر) *

صحو سرخوشلق كیدوب افاقت بولمغه دیرلر (كما قال الشیخ فی الفتوحات الصحو رجوع الى الاحساس بعد الغیبة بوارد قوی عند الاكثرین) مقام سكردن بواعلادر (كما قال شیخ الاسلام الصحو فوق مقام السكر) صحوك مقام سكردن اعلا اولمسی انكیچوندركه سكر محیردر مسكور نیك وبدی وحق وباطلی فرق ایتمكدن دور ورعایت ادبدن واداى حقوق ولوازم عالم كثرتدن مهجوردر بواجلدن قولی مقبول اولمزا كرصحیح ایسه ده وكند وخلافت الهیه مقامن بولمزوا كاقتدا صحیح اولمزواكر ولی ایسه ده زیرا مرتبۀ تمیزه كلمینجه وفرق ثانی یه قدم قومینجه انك كماتنه ووجد وحالاتنه وكشف وكراماتنه عمل اولنمز نتكیم شیخ حضرتلری بیوررلر (قول الصاحی مقبول لانه شاهد عدل وقول السكران وان كان شاهد عدل فانه لا یقبل اذ ناقص وان كان حقا لان الحق اذا قیل فی غیر موطنه لم یقبل مع كونه حقا اذ كل قول حق لا یكون محمودا عند الله وهذا معلوم مقرر فی شرع الله) بیوررلركه سكردن صحوه كلانك قولی مقبولدر زیرا شاهد عدلدر اكر طریق حقده سكران اولانك دخی سوزی حقدر وكند وشاهد عدلدر دیو سؤال جواب ویررلركه نعم سكرانك قولی دخی حق وكند وشاهد عدل اولدیغی تقدیرجه ینه مقبول اولمز زیرا مرتبه ده دخی ناقصدر اكر كلامی حق ایسه ده زیرا اكر حق موضعندن غیریده دینلسه مقبول اولمز مثلا حقیقت اسرارنی شریعتده اجرا قیلسك واحدیت كفتارنی طریقتده ادا ایلسك عند الكملین مقبول دكلدر وسكران اولان بومرتبه لری فرق ایلمزجمله ده حقی كوروب احكام مراتبی اكلمز وباطننك اسرارنی صقلامز اهل ونااهله سویلر اكرچه قولی حقدر ولكن هر حق عند الله محمود دكلدر وبو معنا معلومدر ومقرردر الله شرعنده

پس بو معنا معلوم اولدیسه صحولئدخی حقیقتی معلوم اولسونکه شیخ حضرتلری
ایضاح ایدوب بیورورلر (واعلم انه لایکون صحو فی هذا الطریق الا بعد سکر واما
قبل السکر فلیس بصاح) بیل ای سالك که صحو بو طریق اللهده اولمز الا بعد السکر
اما قبل السکر اکا صحو دینمز صحوه البته سکر لازم اولنلردندرکه سکردن افاقت
بولدقده صحو اطلاقی صحیح اوله (کما قال ثم اعلم ان صحو کل سکران بحسب سکره
فلابد ان یأتی بعلم محقق استفاده فی غیبة سکره علی میزان صحیح فان کان صحوه
صیلما فما کان قط سکران سکر الطریق اذ العلم شرط فی الصاحی من السکر هکذا هو
طریق اهل الله لان الجود الالهی ما فیه بخل ولا فی قدرته عجز فاذا صحی کتم
ما ینبغی ان یکتم واذاع ما ینبغی ان یذاع) اندنصکره بیل ای سالك هر سکرانك
صحوی سکری حسبیله در پس بو طریق حقده سکران اولان صحوه کلدکده اکا
لابددرکه محقق بر علم کتوره که آنی غیبت سکرنده استفاده ایلمش اوله وکرکدرکه
اول علم میزان صحیح اوزره اوله * پس اکر بر کسه نك صحوی صیلم اولسه یعنی بلا علم
قوری مشقت اولسه پس اول کمسه طریق الله سکرینك سکرانی اولمز زیرا
سکردن صحوه کلنه علم شرطدر * و متنبه اولك طریق اهل الله بودر زیرا جود
الهیده بخل اولمز و قدرتنده عجز یوقدر پس بر کسه نك که سکری سکر حق اوله اکا
نیچون بعد السکر علم اعطا ایتمیه * پس اول سکرانکه صحوه کله اندنصکره کتم ایلمکه
لایق اولان سری کتم ایلر و اظهار ایلمکه لایق اولان سری اظهار ایلر و هر کسه
فهم ایلدیکی یردن سویلر و حفظ مراتب ایلیوب هر شیئی بیورلدیغی کبی ایشلر
و محلنه وضع ایلر

(درجهٔ تاسعه فصلی بیان ایلر)

فصلك اوچ درجه سی واردر اولا کونیندن منفصل اولمغه اطلاق اولنور (کما
قال شیخ الاسلام وهو علی ثلاث درجات الاولی انفصال هو شرط الاتصال وهو
الانفصال عن الکونین اعنی بانفصال نظرك الیهما وانفصال توقفك علیهما
ومبالاتك بهما) اولکیسی شرط اتصال اولان انفصال کونیندن منفصل اولمقدر
یعنی دنیا و آخرته اولان نظر و التفاتکی منفصل قیلمقدر و بو ایکیسنه توقف و تقییدکی
رفع ایدوب مقصود بالذاتی بولمقدر و بونلره مبالات قیلمقدر شرط اتصال
بو انفصالدر سیر الی اللهده بو ایکیسندن بجمیله وصال محالدر نتکیم شبلی
حضرتلرندن سؤال اولندیکه عبدك حقك وصالنه منزلی نه مقداردر بیوردیلرکه
خطوتیندرکه مراد ترك کونیندر (بیت) ره راد و کام کفتند زیرا که فصل و وصلست

پیونددوست کشتی ازخویش اکرجدا یی * کفتم که مایی عما ما را زتو حجابست * کفتا توحجو ما شو وآنکه بیین تومایی (والثانی انفصال عن رویة الانفصال) انفصالك ایکنجی درجه سی انفصال مذکورك رؤیتندن انفصالدر یعنی دنیا وآخرتدن منفصل اولمغی کورمك بقیهٔ وجودی مشعر اولور ودخی دیدهٔ شهودنده دنیا وآخرتك مرغوب ومعزز اولمسنی مذکر اولور بلکه کرکدرکه بو ایکیسنی فانی وعدم کورهسن وباقی ودائم آنی بیلهسن وخالصا توجهی بلا علة اکا قیلهسن * پس بومعنا که متحقق اوله (کنت سمعه وبصره) حدیثنك مضمونیله متصف اولورسن (وکان الله ولم یکن معه شیء الا آن کما کان) سرنی بولورسن وانفصال واتصال قیدندن قورتیلورسن (والثالث انفصال عن الاتصال) اوچنجیسی اتصال مزاحمهسندن انفصالدر وبو اتصالدن منفصل ومفارق اولمنك وجهی بودرکه اتصال شیئین متغایرینك بری برینه اولاشمسنه دیرلر وجناب احدیت منزهدرکه برشیء اکا اولاشه ویا برشیء اندن منفصل اوله ومحالدرکه حادث قدیمه مقارن اوله وحدوث قدم ایله اجتماع قیله * پس اتصال وانفصال سالکك نظرینه نسبت وجود غیر توهم ایلدیکنه کوره در اول وقتدهکه اثنینیت وغیریتی فانی اوله عین وحدت ظهوره کلور وآنی نه نور توحیدله مشاهده قیلور پس واصل حق اولور (بیت) من بیقینم جز اوهیچ نیست تا تونکویی بکمان دیدهام * باتوچه کویم که چنین وچنان * که نه چنین ونه چنان دیدهام

(درجهٔ عاشره وصلی بیان ایلر)

مواصله واتصال ووصلتك معناسی اولدرکه سالك بدایت حالنده کندو یی حضرت احدیتدن فرقت وهجرتده توهم ایلرزیرا که تعین وبشریتی اکا حجابدر پس مرتبهٔ کثرتدن وعالم بشریتدن خلیل آسا (لا احب الافلین) دیوب (وانی وجهت وجهی للذی فطر السموات والارض) فحواسی اوزره کندو مرتبهسندن کذران قیلدقده اولا علمی وشهودی حقه واصل اولور (کما قال ابن عطا وصولك الی الله وصول العلم به والا جل ربنا ان یتصل به شیء او یتصل هو بشیء) رب العالمینه برشیء واصل اولمدن واول برشیئه واصل اولمدن منزهدر زیرا اتصال برشیء برشیدن منقطع ومنفصل اولدقدنصکره اولاشمغه دیرلر پس جناب حق جل شانه ازلا وابدا هیچ برشیدن منفصل اولمشدر وهیچ برشیدخی آندن منفصل اولمشدر حتی اول شیء جناب حقه متصل اوله ووصول بوله بلکه جناب حق جل شانه

هر حالده هر شیئله بیله دربلا کیفیة ولا مقارنة (کما قال الشیخ فی الفتوحات مخبرا
عن هذا الوصل ان الحق لا یقبل وصلة الانفصال فالحق مع الکون فی الوصل
دائما وهو قوله تعالی وهو معکم اینما کنتم ای علی ای حال کنتم من عدم
ووجود وکیفیات فهکذا هو فی نفس الامر والذی یحصل لاهل العنایة من اهل
الله ان یکشف الله عن بصائرهم حتی یشهدوا هذه المعیة وذلک المعبر عنه بالوصل
اعنی شهود هذا العارف اتصل المعروف شهود ماهو الامر علیه فلا یمکن
ان یقبل هذا الوصل فصلا کما لا ینقلب العلم جهلا فهذا یا اخی معنی الوصل
عند الطائفة) بیوررلرکه تحقیقا حق تعالی انفصال وصلتنی قبول ایلمز زیرا جناب
حق جل شانه کون ایله وصلده در دائما * زیرا هر ممکن الوجودلک قیامی واجب
الوجود ایله در اکر برموجود واجب الوجودسز تصور اولنسه معدوم در
بومعنا یی الله تعالینک بو قولی مخبر در که اول الله سزکله بیله در هر نرده اولسکز
بیورر یعنی علی ای حال عدمدن ووجوددن وکیفیتلردن هرنه کیفیتده اولسکز
دیمکدر نتکیم حضرت مولانا دخی بومعیت ووصلتدن خبر ویروب بیوررلر (بیت
کر بجهل آییم آن زندان اوست * ور بعلم آییم ان ایوان اوست * ور بخشم وجنک
عکس قهر او * ور بصلح وعذر عکس مهر او * اتصالی بی تکیف بی قیاس * هست
رب الناس را با جان ناس * ما کییم اندر جهان پیچ پیچ * چون الف او خود ندارد
هیچ هیچ * پس متنبه اولکه نفس الامرده اولان بودر وشول نسنه که اهل اللهدن
اهل عنایت ایچون حاصل اولورکه اول بونلرک بصیرتلرندن حجاب کشف اولوب
حتی بونلر بو معیتی مشاهده قیلاقدر بو مشاهده درکه وصله تعبیر اولنور یعنی
عارفک شهودی معروفه علی ماهو الامر علیه متصل اولدی دیمک اولور * پس
بو وصل ممکن دکلدرکه فصل قبول ایده نتکم علم جهله منقلب اولمدیغی کبی ای اخی
مشایخ کبار قتنده وصلتدن مراد بودر (بیت) آن یار عین ماست نه ازروی اتصال *
این خانه پرزدوست ولیکن نه ازحلول * بوندنصکره اتصال وجود دید کاری
عبدلک فناسندن عبارتدر (کما قال شیخ الاسلام اتصال الوجود هو الاتصال
لایدرک منه نعت ولا مقدار الا اسم معار ولمح الیه مشار) یعنی اتصال وجود شول
اتصالدرکه عبدلک وجود حقده فناسندن عبارتدر وبو اتصالک نعتی ومقداری
ادراک اولنمز زیرا نعت اثنینیتی اقتضا ایدر ومقام وحدت اثنینیت قبول ایلمز
وحضرت احدیته غیر واصل اولمز (والفانی فیها فان فی الازل والباقی باق لم یزل)
پس بو اتصالدن نعت ومقدار ادراک اولنمز الا فنا فی الله معناسنه معارا ولان اسم

وبومعنایه مشاراولنان نظر (مثنوی) کشف این معنی اکرخواهی بیا * تیغ لازن
برسرغیرخدا * بعدنفی خلق کن اثبات حق * تاکه کردی عین بحرذات حق *
ازمیان برخیزداین ماومنی * پس کدا کردد بحق شاه وغنی * عالم توحیدرو
نمایدت * آنچه کفتم جمله باور آیدت * قول عارف نیست ازتقلیدوظن * محض
تحقیق ویقین است این سخن * والله یقول الحق وهو یهدی الی الوصول

(باب عاشر سلوکك نهایتنده اولان درجاتی بیان ایلر)

(بوباب دخی اون درجه یی شاملدر)

(درجهٔ اولی معرفت بیاننده در)

مشایخ کباررحمهم الله معرفتی بوکونه تعریف ایدیلر (المعرفة احاطة بعین
الشیئ کماهو لابصورة زائدة) معرفت برشیئك حقیقتنی بذاته وصفاته ادراك
ایتمکدرعلی ماهوعلیه لکن صورت زائده ایله دکل علمدن احترازدر زیراعلم
برشیئك حقیقتنی مع لوازمها ادراك ایتمکه دیرلر (کما قال ابن الحاجب فی اصوله
العلم ادراك الحقایق ولوازمها والمعرفة ادراك الحقایق علی ماهوعلیه) پس
ذاتنی وصفاتنی کماهی علیها ادراك ایلینه حقدراندن غیریه ممکن دکادر
(کما قال المشایخ لایعرف الله الا الله ونهایة معرفة العارفین العجزعن المعرفة
کما قال ابو بکر الصدیق رضی الله عنه العجزعن درك الادراك ادراك)
تکمیم حضرت مولانا بوبابده بیوررلر (بیت) عقل اکرازتو وجودی بی برد *
لیك هرکزره بکنهت کی برد * عجزازان همشیره شد بامعرفت * کونه دروصف
آیدونی درصفت * زونشان جزبی نشانی کس نیافت * چارهٔ جزجان
فشانی کس نیافت * تانکردی آن ندانی اش تمام * خواه آن انوار باشد
یاظلام (قال الشیخ الاکبرفنامن تحیرفقال العجزعن درك الادراك ادراك ومنا
من علم فلم یقل بمثل هذا) یعنی بزدن بعض طائفه وارکه حقی بکماله بلمده متحیر
اولدی وادراکدن عجز ادراکدردیدی وبزدن بعضیسی بلدی وبوکونه قولی
دیمدی اولکی طائفه یه معرفت حیرت وسکوت اعطا ایلدی وثانیجی طائفه یه
تمیزوشعورافاده قیلدی اولکی طائفه (من عرف الله کل لسانه) قولنك مظهری
اولدیلر وثانیجی کروه (من عرف الله طال لسانه) کلامنك مرتبه سن بولدیلر
(قال شیخ محمد پارسا فی فصل الخطاب فمن قال لایعرف الله الا الله فقدصدق
ومن قال لااعرف الا الله فقدصدق ایضا فانه لیس فی الوجود الا الله وافعاله
اولکی سوزی دیین بومعنایه ایما ایدرکه عارفك وجودی بلکه هرشیئك وجودی

وجود

وجود حقله موجوددر وعلم ومعرفت تابع وجوددر پس بركمسه نك كه حقيقتده
وجودى اولميه علم ومعرفتى دخى اولمز پس بو تقديرجه حقى بيلن ينه حقله بيلور
بو حيثيتدن عارف ومعروف ينه اول اولور * كرتو بينايى زانوار يقين * عارف
ومعروف را جز او مبين * وصكره كى قولى دين مثلا ارض وسمايه نظر صالسه
واشيايه كذر قيلسه كورمز الا هر شيئى مظهر اسما وصفات حق ومجلاى
انوار وآثار وجود مطلق كورر * تكيم بركمسه بر بيابانده آفتاب تابانه مستغرق
اولوب (ما ارى الا الشمس) ديسه قولى صادق اولور بو جهتدن دخى عارف
ومعروف ينه بر اولور ووحدت حكمن بولور (وحقيقة المعرفة اتحاد العارف
بالمعروف) دين دخى بو معنايه اشارت قيلور * جز او معروف وعارف
نيست درياب * وليكن خالئمى بايد زخورتاب

(درجۀ ثانيه فناى بيان ايلر)

تعريف فنا ونقاده مشايخ عظام چوق قيل وقال ايتمشلردر وهر برى مشربنه
موافق بر رمسلكه كتمشلردر بعضيسى فنادن مراد فناء مخالفاتدر ديمش بو لوازم
توبۀ نصوحدر وبعضيسى فنادن مراد فناء حظوظ دنيوى دردريمش بو لوازم
مقام زهددر وبعضيسى فنادن مراد فناء حظوظ دنيوى واخرويدر ديمش
بو مرتبه لازم صدق محبتدر وبعضيلر فنا اشيادن غيبتدر ديمش بو معنا نتيجۀ
ذكردر (قال صاحب العوارف كل هذه الاشارات فيها معنى الفناء من وجه
ولكن الفناء المطلق هو ما يستولى من امر الحق على العبد فيغلب كون الحق
على كون العبد وهو ينقسم الى فناء ظاهر وفناء باطن فاما الفناء الظاهر
هو ان يتجلى الحق للعبد بطريق الافعال ويسلب عن العبد اختياره وارادته
فلا يرى لنفسه ولغيره فعلا الا بالحق ثم يأخذ المعاملة مع الله والفناء الباطن
ان يكاشف له تارة بالصفات وتارة بمشاهدة انوار عظمة الذات فيستولى على باطنه
امر الحق حتى لا يبقى له هاجس ولا وسواس وليس من الفناء ان يغيب احساسه
يعنى مشايخك شو اشارت ايلدكلرندن من وجه معناى فنا واردر ولكن فناء مطلق
اولدركه امر حقدن بر امر وبر شان عبده مستولى اوله وحقك اولمسى عبدك
اولمسنه غالب اوله وبو فنا ظاهره وباطنه منقسم اولور اما فناء ظاهر يعنى فنانك
كماليله ظهورى اولدركه جناب حق عبده كندو افعاليله تجلى ايليه وعبددن
ارادت واختيارنى سلب ايليه پس اول عبد بو مرتبه ده نفسنك وغيرينك
اختيار واراده وفعلنى كورمز الا حقله * اندنصكره معامله يى الله ايله اخذ ايلر

وبو فنانك اتحنده زبانی حقله کویا وجسمی حقله بینا وسمعی حقله شنوا وید ی حقله کیرا اولوب وبی یسمع وبی یبصر وصفیله متصف اولور ومرتبهٔ کمالی بولور * هرکه اوازخود خلاصی یافتست * پرتونورش بعالم تافتست * بایزید وقت که بوددرجهان * آنکه ازدست خودی یابدمان * کرز پندارخودی آید برون * یارپرینی برون واندرون * وفنای باطن اولدرکه عبده کشف اولنه کاه تجلیٔ صفات ربانی وکاه مشاهدهٔ انوارعظمهٔ ذات سبحانی پس بومشاهده دن باطننه امرحق مستولی اوله حتی انده هواجس ووساوسدن واوصاف بشریه سندن برشیٔ قالمیه وبالکلیه اوصاف حقله متصف اولوب کندولکندن منسلخ اوله (کما قال صاحب فصل الخطاب اذافنی العبدعن اوصافه ادرك البقاء بتمامه) تنکیم حضرت دخی بومعنایه مناسب بیوررلر (بیت) کفت سائل درجهان درویش نیست * وربوددرویش آن درویش نیست * هست ازروی بقاءذات او * نیست کشته وصف اودروصف هو * چون زبانه شمع پیش آفتاب * نیست باشد هست باشددرحساب * صاحب کشف المحجوب برمثال خوب بیوررلرکه فنااین چنین بودکه هرچه درسلطان آتش افتد بقهراو بصفت وی کرددچون سلطان آتش وصف شی رامبدل کندسلطان تجلی حق ازسلطان آتش اولیترست امااین تصرف آتش دروصف آهن است وعین همانست هرکزآهن آتش نکرددتنکیم حضرت پیردخی بیوررلر (نظم)

رنك آهن محورنك آتش است * زآتشی می لافدوخامش وش است
چون بسرخی کشت همچون زرکان * پس انا النارست لافش بی زبان
شدزرنك وطبع آتش محتشم * کویداومن آتشم من آتشم

درکشف المحجوب فرموده است که یکی ازمریدان ذوالنون قصدزیارت ابویزید کردچون بدرصومعهٔ وی رسیدودربزدوابویزید کفت تو کیستی وکراخواهی کفت ابویزیدرا خواهم ابویزید کفت ابویزیدکه باشد وکجاست وچه چیزست ومن مدتیست ابویزیدرا جستم ونیافتم چون آنکس بازکشت وحال باذوالنون واکفت ذالنون کفت اخی ابویزیدذهب بالذاهبین الی الله وفنی فی الله

(بیت)

خواهی که بیابی دوست خودراکم کن * کین کم شدن ازبرای آن یافتست
وعراقی دخی قدس سره بومحله مناسب بیورلرکه
ازپی بودعراقی زوجداافتاده ام * درهمه عالم وراوبودی نبودی کاشکی

واز

وازجنید منقولست که فرمود چند روزکار چنان بود که اهل آسمان وزمین درحیرت من کریستند بازچنان شد که من برغیبت ایشان کریستم اکنون چنان شدکه نه ازیشان خبردارم ونه ازخود پس اکنون من من نیم

من ندانم من منم یا من ویم * درعجایب حالتم من من نیم
عاشقم معشوقم وعشم چه ام * مست جام وحدتم من من نیم
من چه یم عنقای بی نام ونشان * من بقاف قربتم من من نیم
من زجان فانی بجانان باقیم * من باوج رفعتم من من نیم

پس فناده سوزچو قدر اصل همان فنابودرکه ماسوی حکمنده اولان اشیادن سالکه اولا علما وثانیا حقا فناء کله وباقی همان حق قاله (کما قال شیخ الاسلام الفنا اضمحلال مادون الحق علما ثم حقا) یعنی فنا ماسوانك تلاشی وتفانی سیدر ابتدا سالکك علمنده یعنی سالك اولا بیله که (لا موجود فی الحقیقة الا الله) وسایراشیا اندن غیری وخالی تصور اولندقده عدم وتباهدر (کما قال علیه السلام اصدق قول لبید الا کل شئ ما خلا الله باطل) پس بوفنایی علما بلدکدنصکره حقیقة دخی کندوبی وجمله اشیایی فانی کوروپ باقی همان حق بوله وحقله قایم اوله وبقا بالله ندربیله

زخود فانی ودرعین بقاییم * وجود جمله موجودات ماییم
جهان مرده هردم زنده سازیم * چوبحر رحمت بی منتهاییم

(درجهٔ ثالثه بقایی بیان ایلر)

(قال الشیخ فی الفتوحات اعلم ان البقاء عند بعض الطائفة بقاء الطاعات کما ان الفناء فناء المخالفات وعند بعضهم البقاء بقاء رؤیة العبد قیام الله علی کل شئ وهذا قول من قال فی الفناء انه فناء رؤیة العبد فعله بقیام الله وعند بعضهم البقاء بقاء بالحق وهو قول من قال فی الفناء انه فناء عن الخلق) یعنی بیل ای طالب سربقا بعض طائفه نك قتنده بقا بقای طاعات والموافقاتدرنتکم فنا بونلرك قتنده فنای مخالفاتدرنتکم مرغوب القلوبده حضرت شمس بومعنایه کوره بیوررلر

فنا ترك هوا رانام کردند * بقاجمله صفاتش راشمردند

وبعض طائفه نك قتنده بقا عبدهرشیئی اللهله قائم وحق قیوم مطلق کورمسیدر وبو اول کمسه نك قولیدرکه فنا عبدلك الله ایله قائم اولدیغی سببیله فعلنی کورمه نك فناسیدر دیدی یعنی توحید افعالده فنا قیلوب کندوبی وفعلنی حقله کورمکدر بومرتبه یه مناسب دخی شمس حضرتلری بیوررلر

* (بيت) *

اکر کردی تو در توحید فانی * بحق یابی بقای زندکانی
چو او باتست تو هم باش با او * دل خود را ز دنیا پاک بر شو

وبعض طائفه نك قتنده بقا حقله باقی اولمقدر یعنی حقلك بقا اودوامیله باقی اولمقدر وصفاتیله متصف وحیاتیله حی اولقدر وخلق ماسوادن فنا اولق وخلاص بولمقدر بومرتبه یه کورهدخی حضرت شمس بیوررلر

فنا در جمله محی بینم فنا است * بقا اندر بقا دائم بقا است
نباشد موت هرکز اولیارا * زهر یك اصفیا واتقیارا
زداری تابداری نقل باشد * زشغل دار دنیا عزل باشد

(قال القاشانی فی شرح منازل السائرین وفی هذا المقام یکون العبد موجوداً بالوجود الحقانی باقیا ببقائه حیا بحیاته عالما بعلمه مریدا بارادته فهو عبد البسه الله خلعا من صفاته العلی وسماه باعما غیر اسمه من اسمائه الحسنی فیشاهد الحق قائما به فی مقام عبودیته) یعنی مقام بقاء باللهده عبد وجود حقله موجود وبقای حقله باقی وحیاة حقله حی وعلم وارادت حقله عالم ومرید اولور پس بو بقا باللهده ایرن شول بنده درکه الله تعالی اکا صفات علیه سندن خلعت کیدردی وا کا بین الناس اولان اسمندن غیری اسماء حسنی سندن براسم ویردی پس حقی مقام عبودیتده حقله قائم اولدیغی حالده مشاهده قیلور وزنك وانانیتی آیینهٔ دلدن محو ایدوب سلر آندن صکره انك لسان حالی بوکونه سوزلر سویلر وبو الحان ایله ترنم ایلر

* (بیت) *

ماهی ما چون شد عدم * زد موجها بحر قدم
منصور وقتم دمبدم * کویم انا الحق برملا

(وقال الشیخ فی الفتوحات اعلم ان نسبة البقاء عندنا اشرف فی هذا الطریق من نسبة الفناء فان الفناء هو الذی افناك عن کذا والبقاء نسبتك الی الحق واضافتك الیه والفناء نسبتك الی الکون لانك تقول فنیت عن کذا ونسبتك الی الحق اعلی فلا یبقی فی هذا الطریق الا فان ولا یفنی الا باق والموصوف بالفناء لا یکون الا فی حال البقاء والموصوف بالبقاء لا یکون الا فی حال الفناء فحال البقاء اعلی من حال الفناء وان تلازما وکان للشخص فی زمان واحد) بیل ای طالب سر بقا شو طریق اولیاده اولان بقانك سالکه نسبتی بزم قتمزده نسبت فنادن اشرفدر زیرا فنا شول شیدرکه سنی شوشو یله دردیدیکك وجوددن

فانی

فانی قیلور وبقاسنك حقه نسبتك واكا اضافتكدروفناسنك کونه نسبتکدر
زیراسن دیرسن بن شو کونه شیدن فانی اولدم پس سنك حقه نسبتك کونه
نسبتکدن اعلی واشرفدر پس بوطریق اولیاده باقی اولمزالا کندودن فانی اولان
وفانی اولمزالا بشریتیله باقی اولان وفنا ایله موصوف اولمز الاحال بقادوبقا ایله
موصوف اولمزالاحال فناده * پس حال بقا حال فنادن اعلادر اکرچه بری برنی
متلازمان ایسه ده

کر بقا خواهی فنا شو کز فنا * کمترین چیزی که می زاید بقاست

(درجهٔ رابعه تحقیق بیان ایلر)

(قال الشیخ فی الفتوحات اعلم ایدك الله ان التحقیق هو المقام الذی لا یقبل الشبه
القادحة وصاحب هذا النعت هو المحقق فالتحقیق معرفة ما یجب لکل شیٔ من
الحق الذی تطلبه ذاته) یعنی ای طالب مقام تحقیق تحقیق شول مقامدرکه شبهات
قادحه قبول ایلمز بوصفتك صاحبی محققدر پس تحقیق اولدرکه هرشیئه
واجب اولانی بیله سن ایله واجب که اول شیئك ذاتی حقدن آنی طلب ایلر
وبو معرفت تا حق برعبدك سمع وبصری اولمینجه اولمز (کما قال الشیخ رضی الله
عنه ومن شرط صاحب التحقیق ان یکون الحق سمعه وبصره ویده ورجله وجمیع
قواه المصرفة له فلا یتصرف الا بحق فی حق لحق ولا یکون هذا الوصف الا لمحبوب
ولا یکون محبوبا حتی یکون مقربا ولا یکون مقربا الا بنوافل الخیرات
ولا یصح له نوافل الخیرات الا بعد کمال الفرائض ولا یکمل له الفرائض الا باستیفاء
حقوقها) یعنی محققك شرطی اولدرکه حق آنك سمعی وبصری ویدی ورجلی
اوله وآنی مصرفه اولان جمیع قواسی اوله بلا حلول ولا اتحاد پس اول محقق
تصرف ایلمیه الا حق ایچون حقده حقله تصرف ایلیه بوذکر اولنان وصف اولمز
الا محبوب حق اولانك اولور ومحبوب اولمز برکسه حتی مقرب اولمینجه ومقرب
اولمز برکسه الا عبادات نافله ایله ونوافل خیرات اول کمسه یه صحیح اولمز الا بعد
کمال الفرائض وفرائض کامل اولمز الا فرائضك حقوقنی استیفا ایلدکدنصکره
(وقال الشیخ رضی الله عنه فمن کان الحق سمعه فلا مدخل علیه شبهة فیما یسمع
بل یدری ما سمع وبمن سمع وما تقتضیه ذلك المسموع فیعمل بحسب ذلك ولا یخطأ
سمعه وکذلك اذا کان الحق بصره علم بمن ابصر وما ابصر فلم تدخل فی نظره شبهة
ولا فی حسه غلط ولا فی عقله حیرة وکذلك فی جمیع حرکاته وسکناته فهو لله وبالله
ومن کان هذا نعته فهو الامام المحقق) بیورورلرکه پس برکسنه نك که حق سمعی

اولها كاشتديكى شيلرده شبهه داخل اولمز بلكه استماع ايلديكى صوتك
حقيقتنى بيلور وكيمكله اشتدى فهم قيلور واول مسموعنه اقتضا ايدرسه
اكا كوره عمل قيلورمن بعد سمعى خطا يتمز وكذلك بجن جناب حق جل شانه
اول محققك بصرى اولهاول كيمكله كورديكينى ونه شئ كورديكنى بيلور پس
نظرينه شبهه داخل اولمزوحسنه غلط وعقلنه حيرت كلمز وكذلك جميع حركات
وسكناتنده هرنه اشلرسه شبهه ايله قيلمز پس اول الله ايچوندر والله له درواول
كمسنه نك كه نعتى بواوله امام محقق اول كسه در نتكيم حضرت پير دخى بوكونه
محققلرك شاننده بيوررلر

عارف آن باشدكه اوبامشعله است * رهنما وپيشواى قافله است
پير ونور خود است آن پيش رو * تابع خويش است آن بى خويش رو
دست درروى زن چوكوراندر دليل * تابد وبينا شوى تواى عليل
هادى ومهدى وى است اى راه جو * هم نهان وهم نشسته پيش رو

(درجهٔ خامسه تلبيسى بيان ايدر)

تلبيس لباس كيدرمكه ديرلر وعند المشايخ متجلى متجلى فيه ايله تلبس ايدوب
متجلى فيه اولان عبد متجلينك صفاتيله ملبس اولمغه ديرلر (كما قال حجة الاسلام
المتجلى يتلبس بالمتجلى فيه كما يتلبس ما فى الزجاج بالزجاج) وحضرت ابن فارضك
بو بيتلرى دخى تلبيس معناسنده واقع اولمشدركه بيوررلر

وفى الذكر ذكر اللبس ليس بمنكر * ولم اعد عن حكمى كتاب وسنة

يعنى قرآن عظيمده جناب حقك برصورتله تلبسى وكذلك عبدك صفات حقله
تخلقى منكر دكلدر بن كتاب وسنتك حكملرندن تجاوز قيلمدم بلكه تلبس آيات
واحاديثله ثابتدر نتكيم حق تبارك وتعالى قرآن عظيمده حبيبى حقنده واصحاب
كرام شاننده بيوردى (وما رميت اذ رميت ولكن الله رمى فلم تقتلوهم ولكن
الله قتلهم) (قال شيخ الاسلام ان النبى عليه السلام موجود بوجود الحق معار
وجوده عن الحق تعالى وهو القائم بذات الرامى بالحقيقة)

(مثنوى)

مارميت اذ رميت احمد بدست * ديدن اوديدن خالق شدست
چون زروى اين زمين تابد شروق * من چرا بالا كنم رو درعيوق
دومكو ودو مدان ودو مخوان * بنده را با خواجهٔ خود محو دان

وكذلك صورت نارده برشجره دن حضرت موسى يه تجلى بيوردى

(كما قال الله تعالى حاكيا عنه وهل اتاك حديث موسى اذرأى نارا فقال لاهله امكثوا انى آنست نارا لعلى آتيكم منها بقبس اوا جد على النار هدى فلما اتاها نودى ياموسى انى انا ربك فاخلع نعليك) پس شجرهٔ معهوده‌دن صورت نارده حضرت موسايه تجلى ايلمسى بلا كيفية اول لباسله تلبس معناسنى مشعر اولور پس نشاهٔ نباتيه‌دن تجلىء الهى جائز اولنجق نشاهٔ انسانيه‌دن بطريق الاولى

(بيت)

روا باشد انا الحق از درختى * چرا نبود روا از نيك بختى

باخصوصكه بو حديث قدسى انسانده اولان ظهوره دلالت ايلر كنت سمعه الذى يسمع بى وبصره الذى يبصر بى ويده التى يبطش بى الى آخره) پس اول كمسه كه بالكليه كندودن فانى اوله صفات حقله ملبس اولوب ولباس حقانى كيوب جناب حق اكا ديركه (عبدى اخرج بصفاتى الى خلقى فمن رآك رأنى ومن قصدك قصدنى ومن تبعك تبعنى) بومرتبه‌ده اولان كمسه‌نك كندوينى سومسى محضا حقى سومكدر روانى بركسه دوست طوتمق حقى دوست طوتمقدر بو ايكى دوستلقده هيچ فرق يوقدر نتكيم حضرت بيوررلر

بعد ازين كر دوست دارى خويش را * دوستىء حق بود آن اى فتا

اندرين دو دوستى خود فرق نيست * هردو جانب جز ضياى شرق نيست

(درجهٔ سادسه وجودى بيان ايلر)

سالك وجود مجازيدن منسلخ اولوب صفات بشريه‌دن نجات بولدقدنصكره صفات الهيه ايله متلبس اولوب وجود حقانيله موجود اولور يعنى مرتبهٔ حقيقتنه ظفر بولورز يرا عند المشايخ وجود برشيئك حقيقتنه ظفر بولمغه ديرلر (كما قال شيخ الاسلام الوجود اسم للظفر بحقيقة الشئ عند فناء الرسم بالكليه) برشيئك حقيقتنه ظفر اول شيئك شهودينك مرتبه‌لرينك بغايت اصفى مرتبه سيدر (قال القاشانى فى شرح هذا القول كانهم اشاروا به الى وجود الحق بعينه عند فناء الرسوم بالكلية والاثنينية ولا يمكن تعريفه لان معرفته وجوده) يعنى كان مشايخ صوفيه بو قولله اشارت ايلديلر بعينه وجود حقه رسوم وقيود واثنينيت بالكليه فنا اولديغى وقتده بو شهودك تعريفى غيريت واثنينيت مرتبه سنده اولنلره ممكن دكلدر زيرا بونك معرفتى عين وجوددر وجودك غيرى دكلدر بومرتبه‌ده (لا موجود الا الله) درو كندوينى بيلمز الا كندو بيلوركه (لا يعرف الله الا الله) درو شيخ الاسلام حضرتلرى بيوررلركه وجود اوچ معنانك اسميدر

(الاول وجود علم لدنی يقطع علوم الشواهد) يعنی وجودك اول مرتبه سی الله قتندن بلاواسطه حاصل اولان علمك وجوديدركه دلائلدن مأخوذ اولان علوم استدلاليه يی قطع ايليه زيرا علم استدلالی علم شهودی ولدنی ايله بر يره كلمز انكچونكه علم استدلالی عالمدن غائب اولان شيئی دليلله بلمكدر بو علم معلومه حجابدر اما علم كشفی بونك خلافيدر زيرا شيئی حقيقتيله بلمكدركه دليله محتاج اولميه پس علم لدنی علم استدلالی يی قطع ايلر (والثانی وجود الحق منقطعا عن الاشارة) ايكنجی مرتبه سی حقك وجوديدر اندن اشارت منقطع اولديغی حالده زيرا حقيقتی افراد ايلديكك حالده اشارت اندن بالكليه منقطع اولور (والثالث وجود مقام اضمحلال رسم الوجود فيه بالاستغراق فی الاولية) اوچنجيسی رسم وجودك اول وازلده نيجه مستغرق ايديسه اول استغراقله مضمحل اولديغی مقامك وجوديدركه بو مرتبه يه وجود مطلق تعبير ايدرلر پس رسم وجود دن مراد موجودات مقيده دركه فی حد ذاته عكوس ونمايشدر پس رسم حادثك قديم قتنده اعتباری يوقدر وفانی ومضمحلدر بو معنايه نظر ايدنلر الآن هر شيئی هالك كورورلر ووجودی وجود مطلق مشاهده قيلورلر كما قال الجنيد عند تلاوة هذا الحديث (كان الله ولم يكن معه شئ قال الآن كما كان

(بيت)

آن كان حسن بود ونبود از جهان نشان * والآن ان عرفت علی ما عليه كان

پس سالك اول زمانده كامل اولوركه پيوسته وجود مطلقك مشهودی اوله وبرغيری وجودك چشم شهودنده اعتباری قالميه نتكيم صاحب كلشن راز بو معنايه كوره بيورورلر (نظم)

دل عارف شناسای وجوداست * وجود مطلق اورا در شهوداست
وجود تو همه خارست وخاشاك * برون انداز از خود جمله را پاك
چو تو بيرون شدی او اندر آيد * بتو بی تو جمال خود نمايد

(درجهٔ سابعه تجريدی بيان ايلر)

(قال الله تعالی خطابا لموسی عليه السلام فاخلع نعليك قال القاشانی خلع النعلين عبارة عن التجريد الحقيقی وهو تجريد الحقيقة عن الكونين فاستعير خلع النعلين للتجريد عنهما لتبقی الحقيقة فردا مجردة عن رسوم الغيرية) يعنی شول زمانده كه حضرت موسی عليه السلام وادئ مقدسده نار كوروب انك اقتباسنه مسارعت ايلدكده خطاب عزت وارد اولديكه يا موسی بن سنك ربكم * پس

نعلينكی

نعلينكى خلع ايله اهل تفسيرڭ بونده چوق كفت وكويى واردر اهل تحقيقدن
قاشانى حضرتلرى ديركه خلع نعلين تجريد حقيقيدن عبارتدر وتجريد حقيقى
مرتبهٔ حقيقيّى كونينيدن مجرد قيلمقدر * پس خلع نعلين بو ايكيسندن
مجرد اولمق ايچون ودنيا وآخرت افكارندن آيينهٔ دلى پاك قيلمق ايچون استعاره
اولنمش اوله تا كيم حقيقت رسوم اغيار وماسوادن مجردا باقى قاله وسالك
بلا مزاحمهٔ اغيار حريم حرم وحدته محرم اوله

در حريم حرم دوست نكردى محرم * تازانديشهٔ اغيار مجرد نشوى

(قال شيخ الاسلام التجريد انخلاع عن شهود الشواهد بشهود الحقيقة)
يعنى تجريد حقيقتڭ شهودنده سائر شواهدڭ شهودندن منسلخ ومنخلع
اولمقدر * وحقيقتى بلادلائل ولاشواهد مشاهده قيلمقدر اگرچه موجودات
متعينهنڭ هر بريسى وجود حقه برشاهددر ولكن حقيقت محضهنڭ شهودينه
من وجه حجابدر * پس تجريد بو موجودات متعينهنڭ شهودندن شهودكى
منخلع قيلوب حقيقتى بلا تعين وبلا تقييد مشاهده قيلمقدر بلكه شهودمى مجرد
قيلدم ديمدن بيله مجردا ولمقدر (كما قال شيخ الاسلام الدرجة الثالثة التجريد عن
شهود التجريد) يعنى تجريدڭ اوچنجى درجهسى تجريدى مشاهده ايلمكدن بيله
مجرد اولمقدر زيرا برسالك موجوداتدن نظرين مجرد قيلسه ووحدت مطلقهيى
كندولكيله بو اسه كندو بقيهٔ وجوديله مشاهده قيلمش اولور * پس مجرد
اولمز وحقيقتده دگلدر بلكه حقيقتده مجرد اولدركه اولا كندولكندن مجرد اوله
بعده اغيار وماسوايى ترك قيله تا كيم مقام تفريده ايره وتوحيدندر بيله نتكيم
حضرت شمس مرغوب القلوبنده بيوررلر

درين ره مردرا تجريد وتفريد * ببايد تا كشايد باب توحيد
نخستين مردرا تجريد بايد * زدون حق بدل تفريد بايد

(درجهٔ ثامنه تفريدى بيان ايدر)

ابو هريره حضرتلرى بو حديث شريفى حضرت رسالتپناه صلى الله عليه
وسلمدن روايت بيوررلر (قال عليه السلام سيروا سبق المفردون قالوا يارسول
الله وما المفردون قال الذاكرون الله كثيرا والذاكرات) يعنى سير ايلڭ طريق حقده
اى مؤمنلر كه مفردون جملهيه سبقت ايلديلر ديديلر كه مفردون كيملردر يارسول
الله بيورديلر كه اللهى چوق ذكر ايلين ذاكرلر وذاكرهلردر * مفردون كسر
رايله وتشديدله تفعيل بابندن اسم فاعل وزننده وافعال بابندن دخى اسم فاعل

وزننده قرائتدر ولغتده معناسی برشیئی فرد قیلیجی دیمکدر وعند المشایخ مفرد اللهی اغیار وماسوادن تفرید وتوحید ایلیلن کسه لردر وایکی بابدن بیله فتح رایله ده قرائتدر بوتقدیرجه مراد جناب حقك خلق عالمدن جذب ومحبتله افراد واصطفا قیلدیغی قوللر اولور (قال شیخ الاسلام فهو اولا تفرید القصد عطشا نا الى لقاء المولى ثم تفريد المحبة تمايشو بها ثم تفريد الشهود اتصالا بالمشهود الاعلى) یعنی تفریدك اوّل مرتبه سی اولدر که سالك اولا علایق وعوایق صوریه ومعنویه دن قصدنی برقیله مولاسنك لقاسنه تشنه لکدن اوتری نتکیم بغایت عطشانك قلبی مادن غیری برشیئه اشتمز وهمان مقصودی اولدر کذلك سالکك دخی مقصودی براوله ومحبتنی تعلق سوادن وشوب هوادن فرد قیله زیرا جناب حق جل وعلا (ما جعل الله لرجل من قلبين فى جوفه) بیوردی یعنی الله تعالى بر رجل ایچون درونده ایکی قلب قیلمدی تاکیم انك حبنده عاشق یکدل ویکتا اوله وغیریدن وتفرقه دن اعراض قیله *(نظم)*

ای آنکه بقبلهٔ وفا روست ترا * برمغز جرا حجاب شد پوست ترا
دل در پی این وآن نه نیکوست ترا * یك دل داری بس است یك دوست ترا

بوندنصکره مشهود اعلایه اتصالدن اوتری شهودی فرد قیلمقدر یعنی بین المشایخ معهود اولان وصالکه سالك فانی اولوب حقله بقا بولمقدر بووصالدن اوتری شهود حق غیرملاحظه سندن فرد ایتمکدر وبیخودلق بولنه کتمکدر نتکیم بومعنایه مناسب بیورمشلردر (بیت)

ازخودی بکذر اکرخواهی خدا * فانی ازخود شو اکرخواهی بقا
کر ترا باید وصال راستین * محو شو والله اعلم بالیقین

درجهٔ تاسعه جمع وجمع الجمع ندرانی بیان ایدر

جمع مشایخ کبارك اصطلاحنده مقابل فرقدر فرق خلقله حقدن محتجب اولمغه دیرلر ومن کل الوجوه بوعالمی خلق کوروب وغیربیلوب حقی کم قیلمغه دیرلر* وجمع حقی بلا خلق مشاهده قیلمغه دیرلر وجمع الجمع خلقی مع الحق قائم بولمغه دیرلر (کما قال القاشانى فى اصطلاحه الفرق شهود الخلق بلا حق والجمع شهود الحق بلا خلق وجمع الجمع شهود الخلق قائما بالحق ويسمى هذا المقام الفرق بعد الجمع) نتکیم بو ابیات ایله بومعنایه اشارت اولنمشدر

فرق چه بود عین غیرانکاشتن * جمع غیرش را عدم پنداشتن
صاحب تعطیل اهل فرق دان * کوندید ازحق درین عالم نشان

هر که کو ید نیست کاین هیچ غیر * در یقین اوست مسجد عین دیر
صاحب جمعست و پیشش نیست فرق * جان او در بحر وحدت کشت غرق
جمع جمعست آنکه حق بیند عیان * هم درین کثرت بقلب بی کمان
صاحب این مرتبه کامل بود * زانکه این آن هر دو را شامل بود

جمع سالکک فناسی مرتبه سیدر زیرا مادامکه سالک قید وجوددن خلاص اوله مز حقی بلاخلق مشاهده قیله مز وجمع الجمع سالکک بقا بالله ایله متصف اولمسیدر وجمیع مخلوقات وموجوداتی حقله قائم بولمسیدر وکثرتی وحدتده ووحدتی کثرتده مشاهده قیلمسیدر بو مقامه صحو بعد المحو وفرق بعد الجمع وفرق ثانی دخی تسمیه اولنور بوندن اعلا کامله بر مقام اولمز زیرا هر شیئی حقله علی ما هو علیه حقیقتی اوزره کورر وهر ذی حقه حقنی اعطا قیلور رؤیت وحدت آنی رؤیت کثرت واحکام صورتدن منع قیلمز وکذلک رؤیت کثرت واحکام صورت رؤیت وحدتدن حاجب اولمز

کامل آن باشد که از عین العیان * هرچه بیند حق درو بیند عیان
حق چو جان وجمله عالم چون تنست * همچو خورد در کائنات این روشن است

درجهٔ عاشره توحیدی بیان ایدر

(قال شیخ الاسلام التوحید تنزیه الله عن الحدث) تنزیه الله عن الحدث قولی عقلا وحکما وعرفانک تنزیه ایتدکلری مرتبه‌یه شامل اولور زیرا جمیع عقلا واهل فکر حدث اثبات ایدوب اندن جناب حقی تنزیه ایدرلر اما عرفا بالله اصلا ورأسا حدث اثبات ایتمزلر زیرا شهود توحید حقیقی انی مانعدر بلکه بونلر دیرلر که بو حدث شکلنده مرئی اولان کائنات وتعینات حقک صور مختلفه‌ده تجلیات متعاقبه ایله واسما وصفات متنوعه ایله ظهور قیلمسیدر

یارست عیان بصورت کون * این نقش جهان نمودبی بود
شد وهم دویی خیال احول * چون غیر یکی نبود موجود

پس عند العرفا حدوث حقک مرایای مختلفه‌ده ظهورندن عبارتدر انکچون انلر حدث اثبات ایتمزلربیت) وما الوجه الا واحد غیر انه * اذا انت اعددت المرایا تعددا اما عقلانک عقلی توحیدلری بو مرتبه‌سنه ایره‌مز وغیر کورمدن وحقی اندن تنزیه قیلمدن خالی اوله‌مز *پس توحیدک عند المحققین اوچ مرتبه‌سی واردر که اول توحید عامه وتوحید خاصه وتوحید خاصة الخاصه درعوامک توحیدی شواهدله صحت بولور وانلر کوندن مکونه ومصنوعدن صانعه استدلال قیلورمثلا (لو کان

فيهما آلهة الا الله لفسدتا ولكن ما فسدتا فليس فيهما آلهة غير الله) ديو استدلال
ايدرلر وبونك امثالی ادله ایله اثبات واجب الوجوده کیدرلر بو توحیده مشایخ
توحید ایمانی وتوحید علمی دخی دیرلر ظواهر اخبار ودلائل وآثاردن
مستفاد اولدیغیچون وتقلید ودلیله ثبوت بولدیغیچون بو توحیدك صاحبلری
انجق شركك جلیدن خلاص اولوب رتبهٔ اسلامه واصل اولور وقائلری
دوكمدن واوغلری اسیر اولمدن نجات بولور اما توحید خاصه حقایقله
ثابت اولور وبونلرك هر بری اسقاط اسباب ظاهره قیلور (ولا مؤثر الا الله)
معناسن بولور وهر شیده مانع ومعطی وضار ونافع حق بیلور وغیر كورمدن
قورتیلور (قال الغزالی فی الاحیاء مناسبا لهذا المقام التوحید عندهم
یعنی الخاصة عبارة عن امر آخر لا یفهمه اكثر المتكلمین وان فهموا لم یتصفوا به
وهو ان یری الامور كلها من الله رؤیة تقطع التفاته عن الاسباب والوسایط فلا
یری الخیر والشر الا منه وهذا مقام شریف احدی ثمرته التوكل ومن ثمرته ایضا
ترك شكایة الخلق والغضب علیهم والرضاء والتسلیم لحكم الله ومن ثمرته ایضا
قول ابی بكر الصدیق رضی الله عنه لما قیل له فی مرضه انطلب لك طبیبا
قال الطبیب امرضنی فقیل له ماذا قال لك الطبیب قال انی فعال لما یرید)
بیورورلركه توحید خاصهٔ عباد الله قتلرنده بر امر آخردركه آنی اكثر متكلمین
فهم ایتمزلر اكر فهم ایلدیلر سه ده انكله متصف اولدیلر بونلرك
توحیدی اولدركه امورك كلیسنی اللهدن كوررلر شول كورمكله كه هر برینك
التفاتنی اسباب ووسایطدن اول كورمك قطع ایدر * پس بونلر خیری وشری
كورمزلر الا آندن بو مرتبه كورمك بر شریف مقامدركه انك بر ثمرهسی توكلدر
وبر ثمرهسی دخی خلقدن شكایتی ترك قیلمق وبونلره غضب ایتمدن بری اولمقدر
زیرا بونلر اورنده خلقك تأثیر وتصرفن كورمزلر وهر كیمدن ایسه حكم خدادن
غیری بیلمزلر انكیچون انك حكمنه تسلیم وراضی اولورلر وبو توحیدك ثمرهسندندر
حضرت ابو بكرك بو قولی كه اكا مرضی وقتنده دیدكاری وقتی بیوردیلر
دیدیلر كه بزسنك ایچون بر طبیب طلب ایده لممی بیوردیلر كه طبیب بنی خسته
قیلدی پس دیدیلر كه سكا طبیب نه دیدی بیوردیكه بن فعال لما یریدم دیدی
بو مرتبه یه مشایخ توحید حالی دیرلر بو توحید موحدك صفت لازمهسی
اولدیغیچون ورسوم وجود بو توحیدك اشراقنده فنا بولدیغیچون

چون تجلی كرد اوصاف قدیم * وصف حادث را بسوزاند كلیم

بو مرتبه ده موحد بالكليه شركك خفيدن قورتيلور وبحر ذات وصفاته انجلين مستغرق اولور كه غيريت مرتفع اولوب موحدلكى دخى انك صفتى كورر وبو كورمكى دخى اندن بيلور (بيت)

اين تعين شد حجاب روى دوست	چونكه برخيزد تعين جمله اوست
آنچه توجوياى آنى روز وشب	در توئى و تو نهان يا للعجب
چون دلت صافى شود ازغين ورين	پردهٔ ماوتو برخيزد زبين
نيست گردد صورت بالا وپست	حق عيان بينى بنقش هرچه هست

اما توحيدك اوچنجى مرتبه سى كه مشايخ عظام اكا توحيد الهى ديرلر جناب حقك هميشه وصف فردانيتله موصوف ونعت وحدانيتله منعوت اولديغى توحيددر تحكيم ازل آزالده (كان الله ولم يكن معه شئ) فحواسى اوزره فرد واحدايدى پس الان دخى فى الحقيقه كما كان در هرشئ فى نفس الامر الآن هالكدر نه آنكه صكره هلاك اوله وبو وحدتك مشاهده سى فردايه حواله اولنمسى محجوبلر حقنده در بو خسه ارباب بصائر واصحاب سرائر كه مضيق زمان ومكاندن خلاص اولمشلردر ونهان وعيان قيدندن نجات بولمشلردر بو وعده آنلره عين نقد اولمشدر (انهم يرونه قريبا ونراه بعيدا) معناسى بونلر حقنده دخى ثبوت بولمشدر انكچون بونلرك لسان ذاتى بو كونه ابياتى ترنم قيلمشدر

(بيت)

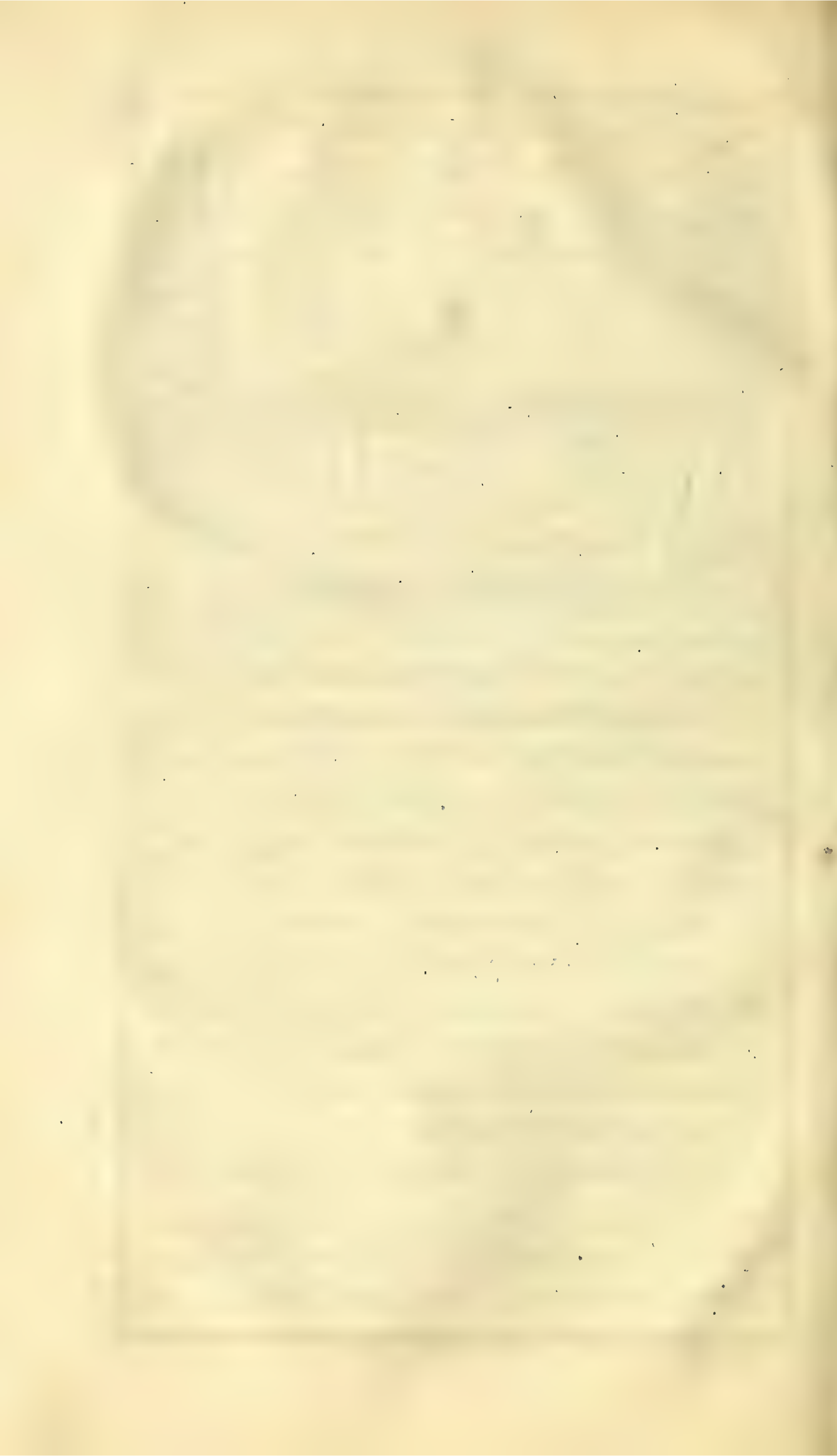
* مايم بطور دل چو موسى * بيهوش فتاده در تجلى *
* بنمود بما جمال اينجا * آن وعده كه كرده شد بعقبى *
* درصورت هرچه روى بنمود * مى بين رخش ارنهٔ تو اعمى *

قال شيخ الاسلام فى اخر منازل السائرين اما توحيد الثالث فهو توحيد اختصه الله لنفسه ولاح منه لايحا الى اسرار طائفة من صفوته واعجزهم عن ثبته واخرسهم عن نعته) يعنى توحيدك اوچنجى مرتبه سى شول توحيد الهيدر كه جناب حق آنى كندو ذاتنه مختص قيلدى غيرى مرتبه سنده اولانك بو مرتبه دن نصيبى يوقدر زيرا بو توحيد جميعا خلقك فناسى وياالكز حقك بقاسيله ثابت اولور جناب حق جل شانه بو توحيددن بر لايحه صفوتندن برطائفه نك اسرارينه لايح قيلدى فنا فى الله اولدقلرى وقتده وبونلرى بو توحيدك اسرارنى اظهار ايتمدن عاجز قيلدى وبونى تعريف وتوصيف ايلمدن اخرس وابكم ايلدى زيرا بو مرتبه ده اشارات محو اولور وعبارات فنا بولور بورادن سويلامكدر

سويلك وساكت وصامت اولمقدر توحيد ايلك (كما قال الشيخ فى الفتوحات التوحيد فى الحقيقة سكوت خاصة ظاهرا وباطنا فمهما تكلم اوجد واذا اوجد اشرك من وجه والسكوت صفة عدمية)

ای برادر دست واذار ازسخن * خود خدا پیدا کند علم لدن
چون رسید اینجا سخن لب دربست * چون رسید اینجا قلم درهم شکست
بست بندار چه فصاحت دست داد * دم مزن والله اعلم بالرشاد

تم بعون الله
وفضله
تم

رسالهٔ
حجة السماع

(بسم الله الرحمن الرحيم)

اللهم اياك نعبد واياك نستعين * ولك الحمد فى كل وقت وحين * اهدنا الصراط المستقيم صراط الذين انعمت عليهم من الانبياء والمرسلين * والاولياء المكملين وهب لنا من لدنك علما نشاهد به اسرار اليقين * وانوار المتقين * وارنا الحق حقا والباطل باطلا حتى لا نكون من الضالين المضلين * وانصرنا على القوم الجاحدين المعاندين المنكرين * وصل وسلم على نبيك سيدنا ومولانا محمد سيد الاولين وسيد الآخرين * وعلى آله واصحابه اجمعين (امابعد) فيقول الشيخ اسماعيل المولوى الانقروى كشف الله له اسرار الصورى والمعنوى * الله تعالى يه حمد ورسولنه وآلنه واصحابنه صلوة وسلامدنصكره شيخ المولوى اسماعيل الانقروى بيورركه تحقيقا بزم قرنداشلرمزدن بعضيسى وقتا كيم طريقمزه طاعن وار كانمزه منكر اولنلردن بعضيسنى كورديلر ايسه * اويله اركانمزكه اول شيخمزك اركانيدر وسلطان مرشدمزك طريقيدر اويله سلطانكه بزم وعارفينك وواصلينك وعاشقينك مولاسى وافندبسيدر الله تعالى قدملرمزى انك طريق متيننده ثابت ايلسون اول طاعن ومنكر اولانلرى اخوانلرمز كورد كلرنده بو فقيردن التماس وطلب ايلديلركه اول منكرينه جواب شافى ايله جواب ويره وز وانلره بيان كافى ايله بيان قيله وز * وبو منكرلر اوزره كلام رسول عليه السلامدن واقاويل علماء فحولدن حجت ابراز ايليه لم زيرا بو منكرلر زعم ايلديلركه تحقيقا بو طريق بدعت وضلال اوله وبو طريقك سالكارى مبتدع واهل وبال اوله بز اللهمه

صغنورزاهل كماله سوء ظن ايلمدن *وبو منكرلر بيلمديلركه تحقيقا بو طريق طريق قديم وصراط مستقيمدر زيرا مشايخ صوفيه دن بعض متقدمين حضرت جنيد وشبلي ونوري كبي وبونلردن غيري سماع ورقص ايلديلر سماع ورقص ايتمكي عبادت عد ايلديلر ودخي علماء دينيه دن متأخرينك اكثري حضرت ابو طالب مكي وامام غزالي وشيخ ابو النجيب سهروردي ونجم الدين دايه وبونلر امثالي بلانهايه سلطانلر بورقص وسماعي برطائفه ايچون حلال وبرطائفه ايچون مباح وبرطائفه ايچون مكروه وبرطائفه ايچون حرام عد ايلديلر انشاء الله تعالى عن قريب على التفصيل بياني جمعا كلور* على الخصوص پيرمز سلطانمز وحضرت سلطان ولد افندي واول سلطانك توابعي ولواحقيكه حضرت صلاح الدين وزركوب قونوي وحسام الدين چلبي وشيخ كريم الدين وخلفا وفقرادن الى الآن اصحاب عرفان وايقان اولان اخوانمز سماع ورقص ايلديلر وبو هيئت معروفه يي اول سلطانلر فقراسي ايچون طريق وضع ايلديلر وبو سلطانلرك حالي تواتر ايله ثابتدر ومنقبتلرنده دلائل ظواهر ايله تحقيقات مكتوبدر *پس بونلرك بو منوال اوزره سماع ورقص ايتملري ثابت ومحقق اولديسه تحقيقا بونلر خود شول عملي اشلديلركه ضال ومضل اولدقلري حالده نبيلرينك شرعنه مخالف ووضعلري سنت شريفه لرينه مغاير اوله *پس اوزرمزه واجب اولديكه بو سلطانلرك سند ومأخذلريني بيان قيله وز وبونلرك احوال واعمالني شرع شريفه توفيق ايتمكه موافق قيله وزوحتى منكرلر وريب وشك ايديجيلر بيله لركه شرعده وكلام اللهده وكلام رسول اللهده بونلرك حاللري بطلاني واوزره عمللرينك نقصي اوزره برنص وبردليل يوقدر بلكه اكثر نصوص بزم احواللرمز اوزره دلالت قطعي ايله دلالت ايلدي *پس بو عبد ضعيف اسماعيل انقروي شيخ المولويه بو رساله قويه يي تحرير ايتمك لازمه دن اولمغله تصنيف ايلدمكه بزه واخوانمزه حجت قويه اولسون ايچون (حجة السماع) ديو تسميه قيلوب اوچ باب اوزره طي ايلدم مختصر وموجز اولسون وتركي لسانله ترجمه قيلدم فائده سي طالبينه عام اولسون ايچون *همان الله عظيم الشان بزلري وجمله اهل ايمان قرنداشلرمزي طريق مستقيمه هدايت قيله (انه كان بعباده غفورا رحيما)

(الباب الاول في بيان الرقص)

ابواب ثلاثه دن باب اول رقص بيانده در) اي عزيز قرنداش سكا معلوم

اولسونکه الله عظیم الشان سکا دنیاده وآخرتده رحمت ایلسون اکر دیدهٔ خشم وغضبله نظر ایتمیوب چشم انصاف ورضا ایله نظر ایلرسك عشاق وفقرانك دورانی وعند السماع رقصلری حرام دکلدر اکرسن دیرسنکه شول فتوانك حقنده بعض متعصبین حجت اتخاذ ایلدیلر وبعض علما دخی فقرانك دورانی حقنده فتوی ویروب دیدیلرکه رقص حرامدر بالاجماع * ومستحلی کافر اولور ومن غیر استحلال انك فاعلی فاسق اولور وبو رقص حرامدر دینلر بیلمدیلر تحقیقا فساددن حکم ایلدکاری شیء بنه کندولرك اوزرینه منعکس اولور * پس بز دیرز بتوفیق الله وعنایته * بو فتوی عشاق وفقرا حقنده دکلدر زیرا بو فتوی بونلرك حقنده باطل ومزیفدر وجوه شتی ایله زیرا شان بودرکه بونلرك بو قولندن امام شافعی کبی مجتهدی تکفیر ایتمك لازم کلور وعلماء شافعیه دن امام غزالی کبی ندن غیری توابع شافعیه دن نیجه علمایی تکفیر ایتمك لازم کلور * ودخی کامل اولان محققلردن چوق کمسنه لرك تکفیری لازم کلور جمله دن صاحب عوارف ونجم الدین دایه وابن الفارض وقاشانی وابی طالب مکی وحضرت مولانا وبونلر امثالی سلطانلری حاشا تکفیر وتکذیب لازم کلور زیرا بونلر رقص وسماعی تجویز ایدوب عبادت وفضیلت عد ایتمشلردر اکر قانع اولمزسك انلرك کتابلرینه نظر ایله تا مفصلا بوله سن * پس بن بو فتوانك بطلاننك تحقیقنده فوائد زائده وحقایق بدیعه ایله بیله نیجه دلائل واضحه وبراهین قاطعه ابراز ایلدم پس منکرینك دوران مولویه وصوفیه رقصدر پس رقص ایسه حرامدر وحراملك مستحلی کافردر قولی صحیح دکلدر بلکه مزیف وباطل ونامقبولدر وهم لغت یوننددن وهم عرف یوننددن وهم شرع یوننددن تنکیم صاحب قاموس رقصك لغتده رقص الرقاص دیرلر چن رقاص اوینا سه ورقص الابل دیرلر دوه مضطرب اولسه وکذلك شراب غلیان وجوش ایلسه * ورقص اولمز الا اوینا یجلر ایچون ودوه ایچون وشراب ایچون اولور * وصاحب مجمل دیدیکه رقص بیلنمشدر وجمیع ناسك قتنده معلوم اولان رقاصلره مخصوص اولان لعبدر وانلرك حرکت موزونه سیدر * وبزازی رحمه الله بیوررلرکه رقص شول لعبدرکه انی اولا سامری احداث ایلدی شول وقتده که قومی بزاغو جسدنی اخراج ایلدیکه اول جسدك انجق صداسی وار ایدی * بو ایکیسنك دخی کلامندن منفهم اولان اولدرکه رقص لاعبه مخصوص اولان حرکت اوله اما لسان عرفده هیچ برکسه دن استماع ایلدکیکه بو عاشقلرك ومشتاقلرك دورانی حقنده دیه لرکه تحقیقا بونلر اوینا دیلر ورقص ایلدیلر ولهو ایدرلر مکر زمانه من متعصبلری

دیه‌لروالا بوسوزلری غیریلری دیمزویا خود هیچ مولویلردن اشتد کمی که انلر بزلعب
والهوایدرزدیه‌لربلکه بزاللهه عبادت ایدرزوآنك جمال باکمالنه مشتاق اولورز
وآنك عشق وافتراقیله مضطرب ودائراولورز * واماشبر یعتقده رقصك جوازینه
دلیل بودرکه ادلهٔ قاطعه ایله ثابتدرکه تحقیقا حضرت نبی علیه السلام حضرت
عائشه ایله رضی الله عنها رقص حبشه یه نظرایتدی وحالبوکه حبشه نك رقص
ولعبلری لهو وباطلدر بلانزاع اکرکل رقص حرام اولیدی حضرت نبی علیه
السلام انلره نظرایدرمی ایدی (کماروی فی الصحیحین عن عائشة رضی الله عنها
انها قالت رأیت النبی علیه السلام یسترنی بردائه وانا انظر الی الحبشة یلعبون
فی المسجد حتی اکون انا الذی اسأمه) تنکیم حضرت عائشه دن صحیح مسلم
وبخاریده روایت اولنمشدر تحقیقا حضرت عائشه بیوردیلرکه بن حضرت نبی بی
کوردم بنی رداء مبارکیله ستر ایلروحالبوکه بن حبشه نك لعبنه نظر ایدردم انلر
اوینارلردی مسجد اطرافنده حتی شول قدر نظر ایلدم که بن اندن اوصاندم وبکا
سأمت کلدی بو کلام حبشه نك طول مدت وقوفنه اشارتدر (وفی روایة اخری
انها قالت قال لی رسول الله علیه السلام اتشتهین وفی روایة اتحبین ان تنظری الی
الحبشة فقلت نعم فاقامنی وخدی علی خده حتی اذا مللت قال حسبك قلت نعم
قال فاذهبی) (وفی صحیح مسلم فوضعت رأسی عند منکبه فنظرت الی لعبهم حتی
کنت انا الذی انصرفت) وبر آخر روایتده حضرت عائشه بیوردیکه رسول الله
صلی الله علیه وسلم بکا بیوردیلرکه یا عائشه اشتها ایدرمسك وبرروایتده محبت
ایدرمیسك حبشه نك رقصنه نظر ایتمکلکه پس بن دیدمکه نعم یارسول الله
استرم دیدم پس بنی طوردردی وبنم یوزم آنك یوزینه برابر باقدم حتی ملول
اولنجه یه دك پس بکا دیدیکه کفایت ایدرمی بن دخی نعم دیدم پس بکا دیدی
کیت ایدی * وصحیح مسلمده بیوررکه بن باشمی اول حضرتك اموزینه قویوب
لعبنه باقدم حتی بن منصرف اولوب رجوع ایدنجیه دك اکر رقص ولهو ولعب
مطلقا حرام اولیدی حضرت عائشه حبشه نك رقصنه نظر ایلرمیدی انلر رقص
ایلدیکی حالده تسلیم ایده لمکه مولویه وصوفیه نك دورانی رقص اوله لکن حرام
قبیلندن اولان رقص اولدیغنه تسلیم ایتمززیرا هر رقص حرام دکلدر وحرام
اولان رقص مع ارادة اللعب اولان رقصدر اکر هر رقص حرام اولیدی بعض
اصحاب کرامدن عند السرور رقص ظاهر اولورمیدی حالبوکه جماعت
صحابه دن مرویدرکه وقتا انلره برسرور وارد اولدقده رقص ایدیلر انلره سرور

وجبوردن اصابت ایدن شیء سببیله حالبوکه حضرت نبی علیه السلام اول
حینده آنلری رقص ایلمدن منع ایلمدی وبو اصحاب کرامك رقص ایلمسی حضرت
حمزه قزینك قصه سنده واقع اولمشدر انك تربیه سنده حضرت علی بن ابی طالب
وقرنداشی حضرت جعفر وحضرت زید بن حارث رضوان الله تعالی علیهم اجمعین
اختصام ایلدکلری سببیله * پس حضرت حمزه نك قزینك تربیه سنده خصومت
ایدوب بری برینك باشین یاردیلر وحضرت رسول علیه السلامه کلدیلر حضرت
رسول اکرم افندیمز حضرت علی اسد اللهه بیوردیلر یا علی سن بندنسن وبن سندنم
پس حضرت علی جنابلری بو سروردن رقص ایلدی اندنصکره حضرت علینك
قرنداشی حضرت جعفره بیوردیلرکه (یا جعفر خلقی وخلقی) بکا بکزه دلك پس
حضرت علینك رقصندنصکره بو سروردن حضرت جعفر رقص ایلدی بعده
حضرت زیده بیوردیلرکه (انت اخونا ومولانا) سن بزم قرنداشمزسن
وصاحبمزسن پس زید دخی وراء رقص جعفر بو سروردن رقص ایلدی خجل
وزفن لغتده رقصه دیرلر وبونلرك بو رقصلری فرح وسرورلری سببیله در فقرانك
دخی رقصلری بو قبیلدندر * امام غزالی احیاده بیوردیلرکه رقصك حکمی محرك
ومهیجك حکمیدر اکر اول رقص باطندن محرك اولان شیء محمود ومقبول ایسه
رقص دخی مقبول ومحموددر واکر محرکی مباح ایسه رقص دخی مباحدر واکر
محرکی مذموم ومقبوح ایسه رقصی دخی مذموم وقبیح وحرامدر * وحضرت شیخ
سهروردی عوارف المعارفده باب سماعده قبول واختیار ایلدیکی حالده دیدیلرکه
آزاولورکه بعض صادقین رقص ایدرلر وجد وحال اظهار ایتمکمزین ونیت
ایتمکمزین حرکتده بعض فقرایه موافقت ایتمك ایچون پس حرکت موزونه ایله
اول صادقین حرکت ایدرلر وجد وحال ادعا ایلمدکلری حالده پس انلرك بو تقدیرجه
رقصلری وحرکتلری شول مباح قبیلندن اولورکه بعض اوقاتده آنك اوزرینه
جاری اولور ضحك وملاعبه اهل واولاد کبی وآزاولورکه اول رقص حسن نیتله
عبادت اولورا کرا کانیت ایدرسه بلکه الله تعالی انسانی بعض اوقاتده لهو
ولعب ایتدیکی سببیله مؤاخذه ایتمز مثلا انسان کندی نفسی اوزره برکونده
الی باشی اوزره یوز کره قوماغی وظیفه قیله بو برعبث شیدر اما حرام قلمز نتکیم
الله تعالی قرآنده بیوردر (لایؤاخذکم الله باللغو فی ایمانکم) یعنی الله تعالی سزی
یمینلر یکزده لغو ایتمك سببیله مؤاخذه قیلمز وبیهوده یره یمین ایتمکه مخالفنده دخی
مؤاخذه قیلمز مع هذا بیهوده یره یمینك فائده سی یوقدرکه انسکله اخذ اولنمز پس

الله تعالینك ذكرینی برشی اوزرینه بیهوده الكله قسم ایتسك مؤاخذه اولنمیجق
نه حالله شعر ورقص وسماع سببیله مؤاخذه اولنور جوهری صحاحنده باب اللام
فصل الدالده كسر الدال وكافله (دركله) عجم دیارنده براویوندر بربره جمع اولوب
اوینارلر وابو عمرو بیورركه (وحزب من الرقص) دخی رقصك برنوعیدر
(وانه علیه السلام مر علی اصحاب الدركلة فقال جدوا یابنی ارفده حتی تعلم الیهود
والنصاری ان فی دیننا فسحة) یعنی بركون رسول علیه السلام اصحاب دركله یه
اوغرایوب پس انلره دیدیكه جد ایلك ای بنی ارفده حتی یهود ونصاری تحقیقا بیله لركه
بزم دینمزده رخصت وفسحت واردر * ایمدی بو حدیث شریفده اباحت لعب ورقصه
دلالت واردر * پس بزم دینمزده بو مثللو ملاعبه یه رخصت اولنجق پس نه حالله
رقصی ایشلین اكفار اولنور تسلیم اولنسونكه بزم دورانمز بو قبیلدن اوله
اما منكرلر بزلركه بز بغیر استحلال رقص ولعبی ایشلینی تكفیر ایتمز حالبوكه سز
رقصی استحلال ایدرسز وآنی عبادت اتخاذ ایدرسز تكیم منكرلردن بعضیسی
رساله سنده بو طعنی ایراد ایلدی واند دیركه بو طائفه نك اوزرینه كفر واجب
اولور بونلر رقصی استحلال ایدوب آنی عبادت عد ایلدكلرندن اوتری اما اهل لعب
آنی عبادت اتخاذ ایتمزلر وآنی استحلال ایتمزلر بز دیرزبویله برحالت محموده یه
وهیئت معروفه یه كفر اطلاقی جهل محض وخطای فاحشدر بوكا كفر اطلاق
ایلین قائل اوزره كفردن خوف اولنور العیاذ بالله وآنك بو حالنه كفر اطلاق
ایتمسی بزم حقیقت افعالمزه عدم وقوفندن ناشیدر وكفر اطلاقی صحیح اولمز الا بزم
رقص ولعبی استحلالمز قتنده ولهو ولغوی عبادت اتخاذ ایلدیكمز زمانده اولور
حالبوكه بز لهو ولعبی ورقصی عبادت عد ایدوب آنی مستحل اولمدق بلكه بز
شول وجد ربانی یی وذوق الهی یی استحلال ایدرزكه عند السماع بزه حاصل اولور
وكذلك بزدن وجد سببیله صادر اولان حركتی استحلال ایدرزكه اول حركت
صورتا رقصه مشابهدر زیرا اوحركتك مهیج وسببی برخلال حالدركه نتیجه سی
حاله معادل اولور (كما قال جذبة من جذبات الرحمن توازی عمل الثقلین)
نتكیم دینلدی رحمن جذبه لرندن برجذبه اعمال انس وجنه مساویدر نتكیم
امام غزالی بیورركه چون سماع قلب سالكده علمی ویاخود حالی مثمر اولسه
اكا وجد تسمیه اولنور ووجده مثمر اولور یعنی مظهر اولور تحریك اطراف
اعضایی یا حركهٔ غیر موزونه یی مظهر اولور بو تقدیرجه اكا اضطراب تسمیه
اولنور ویاخود حركت موزونه یی مظهر اولور بو تقدیرجه اكا تصفیق ورقص

تسمیه ایدرلر اوله رقصکه حرامدن اولان دکل ووجد دخی ایکی قسمه منقسمدر بری هجوم ایدوب بلا اختیار کلن وجده وبری دخی تکلفله حاصل اولان وجده وتکلفله حاصل اولان وجده تواجد دیرلر ومتواجد متکلف اولان کمسه در* پس اول تواجددن بعضیسی مذمومدر وتواجد مذموم شول تواجددرکه انکله ریا قصد اولنه واظهار احوال شریف قصد اولنه واول احوالدن بی بهره اوله واول تواجددن بعضیسی محموددر ومحمود اولان تواجد شول تواجددرکه احوال شریفه نك استدعا واقتضاسنه وسیله ومتوصل اوله واول احوالك جلبیله اکتساب واجتلابنه سبب اوله زیرا تحقیقا کسبك جلب احوال ایلمده مدخل عظیمی وارد رتکیم (امر رسول الله صلی الله علیه وسلم لمن لم یحضره البکاء عند قراءة القرآن ان یتباکا ویتحازن) یعنی رسول علیه السلام بیوروب امر ایلدیکه شول کمسه لرعند قراءة القرأن بکاسی حاضر اولمیه تباکی وتحازن ایلمکلکی یعنی اغلر جلنمق ومحزون اولور شکلنده اولمغی زیرا تقلید تحقیقه وسیله در زیرا بو احوال شریفه نك مبادیسی کسبله وتکلفله اولور اندنصکره آخری تحقیق اوزره اولور پس هر نسنه نك اولی تقلیددر تحقیق عادتده قتی مشاهده اولنمشدر شول کمسه که برشخصه عاشق اولمغی اشتها ایدرحالبوکه اکا عاشق دکلدر پس دائما آنك ذکرینی نفسی اوزرینه تردید وتکریر ایلرونفسی اوزرینه اوصاف محموده واخلاق محبوبه سن تقریر ایلر حتی اول شخصه بو اسلوبله عاشق اولور واول عشق آنك قلبنده راسخ اولورکه حد اختیاردن چقوب بوندنصکره خلاص اولمق استرولکن قورتلمق ممکن دکلدر* پس محبة الله دخی عشق مجازده تقلیدایله عاشق اولان کبیدر والله تعالینك لقاسنه شوق دخی بونك کبیدر وبوندن اول احوال شریفه دن هرنه قدرشی وارایسه هب بومنوال اوزره تحصیل اولور پس احوال شریفه یی ومحبة اللهی فاقد اولان کمسه یه لایق اولان اولدرکه اول احوال ومحبتك اکتساب واجتلابنده تکلف ایلیه اول احوالله متصف اولنلرك صفاتنی تحسین ایتمکله وانلرله مساعده یله اوتورمق ایله تا الله تعالی اول حالی اول سالکه میسر ایلینجه یه دکین سعی ایلیه* وحضرت امام غزالینك کلامنده شول منکرلر اوزره دلیل واردرکه انلر دیرلرکه سماع ووجد جنید بغدادی ومولانا وابن فارض حضراتی کبی اهل کمال اولنلره لایقدر ومبتدی ومقلد اولنلر انلر کبی سماع ایده مزلر واول مبتدیلرده آنلرك سمعی کبی وآنلرك شهودی کبی شهود یوقدر پس رقص وسماع مبتدی ومقلد اولنلره حرامدر وبزدخی

بو قاعده دیرزکه سن بزم قلبمزی یاردکمی و بزم اسرارمزه مطلع اولدکمی پس
نه دلیل ایله بیلورسنکه بزانلرك سماعی کبی سماع ایده میوزونه محلدن ونه مقامدن
اکلادرسن که بزآنلرك رقصی کبی رقص ایده میوز وبا خصوصکه حق تعالی
(اولیائی تحت قبابی لایعرفهم غیری) بیوردی وحالبوکه علم الهی برکسه یه
منحصر دکلدر بلکه هر علمك هر زمانده نیجه اربابی ووارثی مقرردر تاقیامته دك
بلکه سماع فی الحقیقه مبتدیلر ایچون وضع اولنمشدر مراتب عالیه ومناصب
سامیه صاحبی اولان سلطانلرك مرتبه سنه لایق دکلدر زیرا انلرحدّ سماعدن
کچمشلردر بلکه حدّ محبت وعشقدن بیله اوته کچمشلردر نتکیم ابن فارض
حضرتلری بیورر بن حدّ عشق ومحبتدن تجاوز ایلدم واهل کمالك اکثر سماع
ورقصی مریدینه تعلیم ومسترشدینه ارشاد وتفهیم ایچوندر احتیاجا دکلدر
وبعضی کبار اواخر حاللرنده رقص وحرکتدن فارغ اولدیلر انکار ایلدکلرندن
دکل بلکه بوذوقدن عالی ذوقه واصل اولوب بوندن مستغنی اولدقلرندن اوتریدر
*نتکیم حضرت جنیددن حکایه اولنورکه بدایت حاللرنده سماع ورقص وحرکت
ایدرلردی اما نهایت حاللرنده ساکن وفارغ اولدیلر پس اکا ترك رقص وحرکت
ایلدکلرندن سؤال ایدوب دیدیلرکه نیچون فارغ اولدك یاشیخ جواب ویروب
دیدیکه پس سز جبالی کوررسز آنی جامده وساکنه ظن ایدرسز حالبوکه
اول جبال سحابك مروری کبی مرور وحرکت ایدر حضرت جنیدك بو بیله دیمسی
قلبنك جانب اعلی یه متحرك اولوب اعضا وجوارحی متأدب وساکن اولدیغنه
اشارتدر زیرا آنك وجدی دائم وشربی مستمر اولدی شول حیثیتده که سماع آنك
وجد وشربنك زیاده لکنه تأثیرا یتمز اولدی زیرا کندی عین ذوق اولوب ذوق
عارضیدن مستغنی اولدی (ومن العلماء من انکروا وقالوا ان التواجد بدعة
والبدعة ضلالة فاهل التواجد اهل الضلالة قلنا لانسلم ان التواجد بدعة وکیف
یکون بدعة وقد صدر عن النبی علیه السلام کما صرح الشیخ السهروردی اورد
فی الباب الخامس والعشرین من عوارف المعارف فی قول السماع روی
حدیثا مسندا الی انس بن مالك رضی الله عنه قال کنا عند رسول الله علیه
السلام اذ نزل علیه جبرائیل علیه السلام فقال یا رسول الله فقراء امتك یدخلون
الجنة قبل الاغنیاء بنصف یوم وهو خمسمائة عام ففرح رسول الله علیه السلام
فقال افیکم من ینشدنا فقال بدوی نعم یا رسول الله فقال علیه السلام هات

فانشد البدوى *(بيت)*

قد لسعت حية الهوى كبدى * فلا طبيب لها ولا راق
الا الحبيب الذى شغفت به * فعنده رقيتى وترياق

علمادن بعضى كمسنه لر اظهار وجده انكار ايلديلر وديديلر كه تحقيقا تواجد بدعتدر و بدعت ضلالتدر پس اهل تواجد اهل ضلالتدرلا نسلم كه تواجد بدعت اوله نه حال ايله تواجد بدعت اولوركه تحقيق حضرت نبى عليه السلامدن صدور ايلدى نتكيم شيخ سهروردى عوارف المعارفده يكرمى بشنجى بابده قول سماعده تصريح ايدوب انس بن مالكدن مسند برحديث شريف روايت بيوروب ديركه حضرت انس بيوروركه بز حضرت رسول عليه السلامك قتنده حاضر ايدك شول وقتكه جبريل امين ا كا نازل اولوب ديديكه يارسول الله حق تعالى سكا سلام ايتدى بيوروركه فقراء امتك قبل الاغنياء جنت اعلايه داخل اولورلر نصف يوم مقدارى واول بشيوز بيل مقدارى اوله پس حضرت رسالتپناه افنديمز بو كلامدن مسرور اولوب بيوررديلركه اى بنم اصحابم سزلك ايچكزده هيچ بر كمسه وارميدر كه شعر ديه ومنظوم كلام سويليه پس بدويلردن بريسى نعم يارسول الله واردر ديدى پس رسول عليه السلام بيورديلركه كتور اول دخى بالاده مذكور ايكى بيتى سويلدى

(فتواجد رسول الله وتواجد الاصحاب معه حتى سقط رداؤه عن منكبيه فلما فرغوا آوى كل واحد الى مكانه قال معاوية بن ابى سفيان ما احسن لعبكم يارسول الله قال عليه السلام مه مه يا معاويه ليس بكريم من لم يهتز عند ذكر الحبيب (تتمة الحديث ثم قسم رداءه على من حاضره باربعمائة قطعة فهذا الحديث اوردناه مسندا الى انس بن مالك كما سمعناه ووجدناه وقد تكلم فى صحته اصحاب الحديث وما وجدنا شيأ نقل عن رسول الله يشا كل وجد اهل الزمان سماعهم واجتماعهم الا هذا وما احسنه حجة للصوفية واهل الزمان فى سماعهم وتخريق الخرقة انتهى كلامه) وهكذا اورد هذا الحديث الامام الغزالى ونجم الدين دايه وغيرهم من المحققين) پس حضرت رسالتپناه افنديمز بويتده حبيب نامنى استماع ايديجك تواجد ايلدى واصحاب دخى اول حضرتله معا تواجد ايلديلر حتى مبارك ردالرى اموزلرندن دوشدى پس تواجددن فارغ اولوب مكانلرينه كلدكده

معاویه دیدیکه نه عجب کوزل اوینار سز یا رسول الله حضرت دخی بیوردیلرکه صوص یا معاویه کریم دکلدر شول کمسه که محبوب آکلدقده حرکت ایتمیه * پس اول حضرت مبارکلرئ ردالرینی حاضرنده اولان درتیوز اصحابه تقسیم وتوزیع ایلدی برر پاره تبرکا انلره ویردی * پس حضرت شیخ سهروردی بیوررلرکه بز بوحدیث شریفی ایراد ایلدک عنعنه ایله انس بن مالک رضی الله عنهه مسندا اولدیغی حالده ایشتدیکمزوبولدیغمز کبی واصحاب حدیث بوحدیثک صحتنده تکلم ایدوب قائل اولمشلردر و بز برشی بولمدق که رسول اللهدن نقل اولنه اهل زمانک وجدنه وسماعنه واجتماعنه مشاکل ومشابه الا بوحدیثی بولدق * نه عجب کوزل حجتدر صوفیه یه واهل زمانه یه سماعلرنده ووجدنده خرقه پاره لمه لری (وقال الشیخ محیی الدین العربی فی وصایاه من الفتوحات المکیة حدثنا احمد بن شداد المعزی الموصلی قال حدثنا ابوجعفر القاضی قال حدثنا یوسف بن ابی الغنم الدیار بکری قال حدثنا جمال الاسلام ابوالحسن علی بن قریشی قال حدثنا ابی الحسن الکرخی قال حدثنا ابو العباس احمد بن فضل النهاوندی قال سمعت شیخی جعفر بن الحلوی یقول کنت مع الجنید فی طریق الحجاز حتی صعدنا الی جبل طورسینا فلما وقفنا فی الموضع الذی وقف فیه موسی علیه السلام وقعت علینا هیبة المکان وکان معنا قوال فاشار الیه الجنید ان یقول شیأ فقال القوال بیتا فلما سمع الجنید تواجد وتواجد نامعه حتی لم یدر احدمنا افی السماء هو ام فی الارض) شیخ محیی الدین عربی حضرتلری فتوحاتک اواخرنده وصایاسنده بیوررلرکه احمد بن مسعود بن شداد موصلی بکا خبرویردی دیدیکه بکا خبرویردی ابوجعفر قاضی ماحصل عنعنه ایله بوخبری شیخ جعفر بن محمد حلوی یه مسند اولوب انلردیدیلرکه بز جنید ایله طریق حجازده بیله ایدک حتی جبل طوره چقدک وحضرت موسی نک طوردیغی یرده طوردق واول مکانک هیبتی بزم اوزریمزه واقع اولدی واول محلده بزم ایله برقوال وارایدی پس حضرت جنید اول قواله اشارت ایلدی پس اول سر آغاز ایدوب بر بیت اوقودی همانکه جنید بغدادی استماع ایلیوب تواجد ایلدی بزدخی انکله معا تواجد ایلدک حتی شول حدده کلدک که بزدن بریمز بیلدی که کوکده میوز یرده میوز * وبزه قریب برکلیسا وار ایدی وآنده برراهب وار ایدی پس بزه ندا ایلدیکه یاامت محمد بکا جواب ویرک پس بزدن اکابر یمز التفات ایتمدی وقتمزک طیبلکندن ایکنجی کره ندا ایلدی ینه برکسه جواب ویرمدی پس اوچنجی کره ندا ایلدیکه معبودکزک

جقمجون نيچون بكا جواب ويرمزسز ديـه بزدن بريمزا كارڭ جواب ايلمدى
وقتا كيم سماعدن بزه قتوركلوب فارغ اولدق جنيده ديدك كه شوراهب بزه ندا
ايلدى وبزه قسم ويردى * جنيد ديديكه بزه كتورك پس چاغرديلر كلدى وبزه
سلام ويردى وسؤال ايلدى شيخ واستاد قنقيكزدر جنيده اشارت ايلديلر
پس راهب ديديكه بكا خبر ويراى جنيد شو اشلديككز فعلدن بو مخصوصميدر
برنيجه قومه ياخود بنكزده على العموم جميع ناسه شامليدر جنيد بيورديلركه
بلكه دينمزده برنيجه قومه مخصوصدر راهب ديديكه نه نيتله قالقرسز اللهه رجا
وفرح ومحبتله مسرور اولمق نيتيله راهب ديديكه نه نيتله سماع ايدرسز
الست بربكم قولنك لذتنى بولمق نيتيله راهب ديديكه بوصوت ندر جنيد ديديكه
نداء ازليدر يعنى نداء ازلى لذتنه مشابهدر ديمكدر راهب ديديكه نه نيتله
صحوه كاورسز عبدك ربه اجابت ايتمسى نيتيله زيرا صحوه كلمينجه عبد ربه اجابت
ايتمز راهب ديديكه كرچكسك الك اوزات پس جنيد الين اوزاتدى راهب
شهادت كلمه سن كتوروب مسلمان اولدى اندنصكره جنيد ديديكه اى راهب نه ايله
بلدك كه بن صادقم ديديكه بن انجيلده اوقودم امت محمدك خاصلرى كه آنلر
خرقه كيه لر وادنا كفايته قانع اوله لر وهر حالده الله ايله قائم اوله لر وآكا مشتاق اوله لر
وآنك محبتندن متواجد اوله لر پس اوچ كون راهب بزمله باقى اولوب صكره
مرحوم اولدى رحمة الله عليه (واورد الشيخ عطار هذه المنقبة فى كتابه المسمى
بتذكرة الاولياء بعبارة فارسية وكتب تبركا وتقوية للاول قال) درنسيم
الارواح درطورسينا جنيد دروجد بود واصحابش در كرد اورقص مى كردند
دران حالت راهبى بانك زدكه از براى خدا مرا جواب دهيد ازغايت استغراق
ذوق اورا التفات نكردند چون سماع ساكن شد شيخ را كفتند راهبى بانكى
زدو بدين اسلام سوكند مى داد ازغايت استغراق اورا التفات نمى كرديم * شيخ
بااصحاب سوى راهب شد از صومعه فرود آمد پرسيد كه بزرك شما كيست
اشارت بشيخ كردند پس راهب كفت اين چه مذهبست كه شما ميكنيد از سماع
ووجد ورقص اين طريق مخصوص است ياعام * شيخ كفت اين شيوه
مخصوص است بقومى كه طريق زهد كيرند دردنيا * پس راهب كفت دست
بمن ده ياشيخ پس دست شيخ كرفت وكفت اشهد ورسوله كه درانجيل چنين
مكتوبست كه خواص امت محمد حركت كنند درسماع بشرط انقطاع واعراض
ازدنيا انتهى كلامه * پس اندنصكره بزدير زكه بومقدماتده مرورايدن

منقولاتدن معلوم اولدیکه تحقیقا رقص حلالدر بعض طائفه یه که وجد الهیدن
بی اختیار صادر اولور ومباحدر بعضی طائفه یه نتکیم امام شافعی اباحتنه
ذاهب اولدی وفؤادی عمده نام کتابنده دیرکه رقص مباحدر وکذلك غزالی
وسیط نام کتابنده بویله دردیدی وحلیمی امام شافعینك وجیز نام کتابنك شرحنده
کتاب شهادتده رقص حرامدکلدر دیدی وقاضی حسین دخی بو معنایه اشارت
ایدوب دیدیکه تحقیقا اهل احوالدن وجدله قائم اولان کسنه لر ایچون مباح
وغیریه مکروه اولور واستاد ابو منصور دخی بونی تصریح ایلدی اکر سن دیرسك که
سنك اکثر اشارت ایلدیکك ادله مذهب شافعیه اوزره در اما مذهب حنفیه ده
بویله دکلدر * پس فائده نه در بز جواب ویر یرز اولا بری بودر که بزم مدعامز ثابت
اولدیکه اول مسئله مختلف فیه اولمسیدر * پس بالاجماع اولمز وجاحدی
اکفار اولنمز وثانیا دخی بز دیرز نقل صریح وقول صحیح ایله ائمۀ اربعه نك برندن
ثابت اولمدی بزم قرنداشلریمزلك اشلدیکی رقص وحرکت اوزرینه تحریم ثابت
اولمدی بلکه ابو حنیفه قتنده حرام اولان رقص رقاصلرك واهل لعبك رقصیدر
تسلیم ایده لم که بعض ائمه قتنده حرام اولسون لکن عقل سلیم صاحبی اولان
کسنه یه خفا یوقدرکه تحقیقا رقص شافعیه قتنده مباحدر * پس بعض اوقاتده
شافعیه مذهبن طوتمق جائزدر نتکیم مجمع الفتاویده ذکر اولندی ابو یوسفدن
روایت اولندیکه برکون ناس ایله صلوة جمعه یی قیلدی صکره غسل ایتدیکی حمامك
قیوسنه فاره دوشمش واقع اولمسنی اکاخبر ویردیلر وآنك اغتسالی ناس آنی
بلمزدن مقدم ایدی * پس ابو یوسف مذهب شافعی یی طوتوب دیدیکه سن اخذ ایله
اهل مدینه دن اولان اخوانمزك قوللرینی که انلرك قوللری بودرکه ایکی صو قلتین
مقدارینه ایرسه نجس اولمز وخبثی احتمال اولمز بو خود ابو یوسفك مذهبی دکلدر
ودخی زمانه مزده اولان علماء تجویز ایتمشلردرکه هر شهرلرده جنازۀ
غائب ایچون نماز قیلنه مثلا علماء عاملین ومشایخ کاملین وسلاطین عادلینك
نمازلری وعلماء حنفیه بونی منع ایتمزلر باخصوص که بو مذهب حنفیه ده یوقدر *
پس رقصك بعضی اوقاتده فرح وسرور محلنده مباح اولمسی نیچون جائز اولمیه
بونك برله که اولیاء محققین ایلمشلردر واصفیاء مدققین بو کاری قیلمشلردر اکر سن
دیرسك که اکثر طبیعتك حال وشانی درکه رقصدن نفرت ایدر ووهملر اکا
سبقت ایدرکه اول رقص باطل ولهو اوله ودینه مخالف اوله * پس هیچ
بر وجد صاحبی وایلك صاحبی اول رقصی کورمز الا انکار ایدر بز دیرزکه

تحقیقا هیچ بر وجد وهیچ بر صلاح حضرت رسولك وجدی وصلاحی اوزره
زیاده اولمز حالبوکه اول سلطان ذیشان عائشه ایله حبشه نك رقصنه نظر ایلدی
وانلر مسجدده رقص ایلردی وحضرت انلری انکار ایلمدی * پس نه حال‌الله علما
بزم تواجدمز وحرکاتمز ودورانمز مثللی شیئی انکار ایدرلر اویله دورانمز که من وجه
رقصه مشابه‌در واول رقص عین عبادتدر وحقیقتده بزه نسبت دخی مجاهدهٔ
نفسدر اندن صکره سن بیل ای سامع اولان کسه تحقیقا شول قائلك قولی که
ابتدای کتابده مرور ایتدی دیدیکه مولویه وبعض صوفیه نك هیأت معروفه
ومشهوره اوزره ایشلدکلری رقصدر ورقص حرامدر بالاجماع ورقصك مستحلی
کافردر بو قول صحیح اولمز الا شول زمانده که اول هیأت معروفه نك اوزرینه
اجماع اولنه رقص اولمسنه ودخی اجماع اولنه هر رقصك حرام اولمسنه
بو ایکیسنك بر قوله هیچ اجماعی یوقدر زیرا بزم قتمزده وبعض علما ومشایخ قتلرنده
بو فعل رقص دکلدر انکچون که تحقیقا رقص شول شیئه دیرلر که اللهدن غیره
مشغول قیله وبزم اخوانمزك وصوفیه نك ایشلدکلری اول شیدر که اللهه
مشغول قیله وبو رقصك اهلی عارفلردر بو معنایه اکرچه منکرلر ظاهرنه
نظر ایدوب بونی قبول ایتمزلرسه‌ده وعاقل اولان کسه ذیل انصافه تمسك
ایلدکده بیلور که تحقیقا بو هیأت معروفه اجماع اولیدی اول رقصی ایشلرلرمیدی
اکابردن چوق کسه جنید وابن فارض ومولانا کبی سلطانلر واکر بو رقصده
اجماع اولیدی علمادن امام غزالی وامام قاشانی وشیخ سهروردی ونجم الدین دایه
وبونلر امثالی کبرا بونی مباح قیلرلرمیدی وتاتارخانیه‌دن شروط معقوله ایله
بعض مشایخه جوازی نقل اولنورمیدی وصاحب تسهیل تواجد فتواسنده
صحت نیتله جوازین روا کوررمیدی وقطب العلامه سعد الدین صراحة ورمزا
طاعنلرك طعننی وفقرا اوزرینه تشنیع ایدنلرك تشنیعنی قبیح عدایدرلرمیدی
وبو طاعنلری شیخ علی سمرقندی تفسیرنده تجهیل وعقیده‌لرین تقبیح ایدرمیدی *
پس اجماع برنیجه مرتبه اوزرینه‌در اولا اجماع صحابه‌در اندن صکره کابن امتك
کبراسنك اجماعیدرکه اول مسئله‌ده صحابه نك اختلافی روایت اولنمامش اوله
اجماع صحابه اکرتواترله ثابت اولدیسه نص شریف وخبر صحیح منزله‌سنده‌در
جاحدی اکفار اولنور وایکنجی اجماع خبر مشهوره منزله‌سنده‌در جاحدی تضلیل
اولنور واوچنجی اجماع مختلف فیه‌در جاحدی اکفار وتضلیل اولنمز وبو فعل
مشهور اول زمانده کفر اولورکه آنك اوزرینه اجماع صحابه اولیدی زیرا صحابه نك

اجماعی اجماع قطعیدر اکرانلرك اجماعی تواترایله ثابت اولدیسه نه حالله صحابه نك اجماعی اولدی بلکه اصلا اجماع بونك اوزرینه یوقدر وشول کمسه که اجماع ادعا ایدر بهتان عظیم ایدر وچون اجماع صحابه ذکر اولنسه قطعی اولمز مادامکه اول اجماع تواترله ثابت اولمیه اکر شهرتله ویا آحاد امتله ثابت اولورسه جاحدی کافر اولمز علم اصولده بویله در *پس چون سن تحقق وتیقن ایلد کسه بزم ادله مزی پس بلکه حق ودلیل بزمدر منکرینك دکلدر زیرا انلرك دلیلندن تکفیر مجتهد وتکفیر مستحل رقص ومبیح رقص علما ومشایخدن هر کیم ایسه لازم کاور حاسدلرك حسدندن وعلماء متکبرینك فتواسندن اللهم صغینور زاویله علمانك فتواسندنکه قول نبینك تحتنده حاللری مندرج اوله کماقال (ان الله لایقبض العلم انتزاعا ولکن یقبض العلم بقبض العلماء حتی اذالم یبق عالما اتخذ الناس رؤسا جهالا فسئلوا فافتوا بغیر علم فضلوا واضلوا) نتکیم اول حضرت بیورر که تحقیقا الله تعالی علمی عبادندن قبض ایلمزنزع ایتمکله ولکن علمی قبض ایلر علمایی قبض ایتمکله حتی دنیاده برعالم باقی قلمز ناس جهال رئیسلرینی اتخاذ ایدرلر پس انلردن سؤال ایدرلر انلردخی بغیر علم فتوی ویررلر پس هم ضال هم مضل اولهلر اکرسن بوخصوصده فتوی طلب ایدرسك پس نه کوزل مفتیدر بوخصوصده حضرت جنید ونه کوزل مقتدادر هدایه تابع اولان کمسه یه حضرت مولانا نه کوزل منصف محققدر بوخصوصده امام غزالی وبونلردن غیری اولان مشایخ واهل ظاهردن بونلرك مخالفی بونلرك بحار علومنه نسبت برقطره در واتباعی بونلرك نبیلرك شریعتنه اتباع ایلدیکنه نسبت برذره در *پس بومثللی کمسه لره نیجه انکار ایده بیلورلر (کماقال فی المثنوی) دست می زدچون رهید ازدست مرك *سبز رقصان درهوا چون شاخ برك *جانهای بسته اندر اب وکل *چون رهند از آب کلها شاددل *درهوای عشق حق رقصان شوند *همچو رقص بدر بی نقصان شوند *جسم شان دررقص وجانها خود مپرس *وانکه کرد جان ازانها خود مپرس *حفظنا الله وایاکم من الانکار الی الکبار

(باب ثانی فی اباحة السماع)

ایکنجی باب سماعك اباحتی بیاننده درای عزیز معلوم اوله سونکه حقیقت سماع تعب وقتدن راحت طلب ایتمکلکدر وغموم احوالدن تنفس ایتمکلکدر *پس بو سماعك اباحتی اوزره بز دلائل ذکر ایدرز اندنصکره سماعه منکر اولانه

جواب ویریرزوسماعك اباحتنه دلیل اکرچه کلام ثقاتدن وکتب معتبراتدن ومطولاتدن چوق کلام اولدی لکن اطفال شریعتك فهمنه لایق اولمدی * پس بن مراد ایلدمکه بونده علی قانون الشرع جواب ویرم پس بن ایراد ایلدم اولا ثقاتك اباحت سماعده اولان قوللرینی واول آقاویلك جمله سندن حضرت ابوطالب مکینك قولی قوت القلوبده سماعك اباحتنی جماعت صحابه دن نیجه کسنه لردن نقل ایلدی واهل سنتدن دخی نیجه کسنه لردن نقل ایلدی * پس بیوردیلرکه اصحاب کرامدن عبدالله بن جعفر سماع ایلدی ابن زبیر ومغیره ابن شعبه ومعاویه ایتدیلر غیریلری سماع ایلدیلر ودخی ابوطالب مکی بیوررکه بوفعلی اشلدیلرسلفدن چوق کسنه لر صحابهٔ کرام حضراتندن وتابعیندن * وابوطالب بیوررلرکه دائما حجازیون بزم قتمزده مکه ده سماع استماع ایدرلردی افضل ایامده ایام تشریق کبی کونلرده وبعض ایام سرورده واهل مدینه ده دخی اهل مکه ایله سماع اوزره مداومت ومواظبت ایلمدن خالی اولمدیلر الی زماننا هذا وابوحسن عسقلانی اولیاء اللهدن برکسنه در سماع ایدرردی وکمال وله واظهار شورش ایدردی وبوسماع خصوصنده برکتاب تصنیف ایلدیکه اول کتابده سماعه منکر اولنلری رد ایلدی وکذلك اولیاء اللهدن نیجه جماعت سماع خصوصنده کتابلر تصنیف ایدوب منکر سماع اولنلری رد ایلدیلر بورایه کلنجیه دك ابوطالب کلامنك مفهومیدر * واول اقاویلك جمله سندندر حضرت امام غزالی بیوررلرکه ای سامع اولان کسنه بیلکه سماع حرامدر دین قائلك قولنك معناسی دیمکدرکه تحقیقا الله تعالی آنك اوزرینه عقاب ایدردیمکدرو سماعك حرام اولمسی برامردرکه مجرد دلیل عقلی ایله بلنمز بلکه سمعله ونقل ایله بلنور ومعرفت شرعیات محصوره در نص وقیاس معرفتنه ونصدن مراد اولدرکه رسول الله علیه السلام آنی اظهار ایلدی قولیله ویاخود فعلیله وقیاسدن مراد اولدرکه حضرت رسول اکرم افندیمزك الفاظ وافعالندن مفهوم اولان معنادر * پس بوسماع خصوصنده نص اولمدیسه وقیاس دخی مستقیم اولمدیسه بوسماعك تحریمنه اولان قول باطل اولدی وسائر مباحات کبی فعل باقی قالدیکه حرج وزحمت بوقدرهیچ برنص وبرقیاس سماعك تحریمنه دلالت ایلمز اما سماعك اباحتی اوزره نص وقیاس دلالت ایدر اما قیاس اولدر که تحقیقا غنا یعنی ایرله مق وخوش آوازله سرود وسرآغاز قلمقده نیجه معنا مجتمعدرلایق اولان اولدرکه آنك افرادندن بحث اولنه

اندنصکره مجموعیسندن بحث اولنه زیرا اول غناده صوت طیب وصدای موزونی سماع ایلمك وارددر اویله صوت موزونکه مفهوم المعنی ومحرك قلبدر واندنصکره صدای طیب منقسم اولور صدای موزون وصدای غیرموزونه وصدای موزون دخی منقسم اولور * مفهوم المعنی اوله صوت اشعارك منفهم اولدیغی کبی وغیرمفهوم دخی منقسم اولور حمامه لرك اصواتی کبی اما صوت طیبی سماع ایتمکه طیب اولدیغی حیثیتدن حلالدر بالقیاس وبالنص اما قیاس بودرکه تحقیقا سماع سمعك خاصهٔ تلذذیدر شول شیئمك ادراکیله که اول سمعه مخصوصدر نتکیم عقلك علوم ومعارفله تلذذ ایلدیکی کبی * وسائر حواسك هر برینه مخصوص کندویه ملایم اولان شیدن تلذذ ایلدیکی کبی * پس بصرك تلذذی مبصرات جمیله ایله در شمك تلذذی روایح طیبه ایله در وقوت ذائقه تلذذی نفیس طعاملر ایله در وقوت لامسه نك تلذذی کندویه ملایم وملاین اولان شیلرله در * پس خوش آواز سمعك تلذذ ایلدیکی غداسیدر (اما النص فیدل علی اباحة السماع الصوت الطیب الحسن امتنان الله علی عباده اذ قال (یزید فی الخلق ما یشاء) قال اکثر المفسرین هو الصوت الحسن (وفی الحدیث مابعث الله نبیا الا حسن الصوت) (وفی الحدیث فی معرض المدح لداود علیه السلام انه کان حسن الصوت فی النیاحة علی نفسه وفی تلاوة الزبور کان یجتمع الانس والجن والوحوش والطیور الی سماعه) (وفی حدیث آخر فی مدح ابی موسی لقد اعطیت یا ابا موسی مزمارا من مزامیر آل داود) وکذا فی الحدیث ارحنا یا بلال) اما صوت طیبك اباحتنه دلیل اولان نص جمله دن اللهك عبادنه امتنان ایلمسیدر شول محلده که بیوردی (یزید فی الخلق ما یشاء) آیت شریفه سنك معناسنی اکثر مفسرلر صوت حسن ایله تفسیر ایتمشلردر وحدیثده علیه السلام بیوررلر که الله تعالی بر نبی کوندرمدی الا صوت حسن ایله و برحدیثده دخی حضرت داودك مدحی محلنده بیورر تحقیق اول داود کوزل صدالو ایدی نفسی اوزره نیاحه ایله ده ودخی عند تلاوة الزبور حتی انس وجن ووحوش وطیور انك صداسنی استماع ایلمك ایچون مجتمع اولورلردی وبرحدیثده دخی ابوموسی اشعرینك مدحنده بیورر یا ابا موسی سن حق جانبندن اعطا اولندك داود دودکلرندن بردودك اعطا اولندك حسن صوت وحلاوت نغمه سندن اوتری مزماره تشبیه اولندی یعنی داودك حلاوتندن نفسکه برحلاوت اعطا اولندی اما صوت حسنه وآواز خوش

وموزونه كله لم * پس آواز خوش مخارجی اعتباریله اوچدر زیرا اول صوت موزونه یا جاددن خارجه در مثلا دود كارك وقیل سازلرك صداسی كبی وطنبور ورباب كبی وطبل ونقاره كبی وبونلردن غیریلرك صداسی كبی ویاخود ذوجان اولنلرك بوغازندن چقار اول حیوان یا انسان ویاخود انساندن غیریدر اول انساندن غیری اولان بلبللر وقمریلر كبی وطیوردن خوش آواز اولان قوشلر كبی كه صوتلری طیبه وموزونه اولدیغی حیثیتدن استماع ایلمك مباحدر زیرا بلبلك وقمرینك وسائر خوش آواز قوشلرك آوازینك تحریمنه كیسنه ذاهب اولمدی اندنصكره بلكه آدمینك صوتیله طبلك ونایك ودفك وقدومك وبونلردن غیری اجسامك صوتلرندن هر قنغیسی اولورسه صوت طیب وموزون اولمقده واستماع قیلمقده هیچ فرق یوقدر الا قیل سازلری دكل ودودكار دكل وملاهی دكل زیرا بونلر نصله شرب یعتـده منع اولندی شرابه تابع اولوب آكا دلالت اولدیغیچون زیرا بواوتار ومزامیر وملاهی اهل شربك شعارندندر نتكیم براجنبی خاتون ایله خلوت حرام اولدی زیرا مقدمـهٔ جماعدر انكیچون حرام اولدی * پس بواوتار ومزامیر دخی حرام اولدی خمـرك تحریمی ایچون وبونلرك اهل فسـقه تعلقی ایچون * پس اهل فسقه تشبه ممنوع اولدی زیرا بركمسه برقومه تشبه ایلسه اول انلردندر حتی برجماعت مجتمع اولسه لر ومجلس شراب كبی برمجلس ترتیب ایلسه لر وبرساقی نصب ایلسه لر * پس بال شربتی ایچسـه لر شراب ایچر هیئتی كبی بوحرام اولور اگرچه ایچیلان مباح ایسه ده بلكه بوتشبه خوفندن اوتری نهی قیلندی كافرلر لباسی كیمك وشبقه وقلپاقلرین اورتمق شول دیارلرده كه قلپاق اهل فسادك لباسیدر اما ماوراء النهرده علما قلپاق كیمدن منع ایتمزلر زیرا انده اهل صلاحك آكا اعتیادی واردر * پس بوتشبه معناسی سببیله مزمار ورباب واوتار وبربط حرام اولندی بونلر معناسنده اولمین بونلرك خلافیدر یعنی حرام اولمدی غزات وحجاجك چلغولری كبی وهر آلتكه اندن صدا چقار مستطابدر اهل شربك معتاد اولدیغی سازلردن غیریسی زیرا اول غازیلرك وحجاجك سازلری خمره متعلق دكلدر اول خمره منسوب اولان چلغولرك اربابنه تشبیهی موجب اولمز وبونلرك چلغولرینك معناسـنده اولمز * پس اصل اباحت اوزره اصوات طیوره قیاسا باقی قالدی حجاج وغزاتك طبل وچلغوسی كبیدر شول نای ودف ونقاره كه برم طریقه مزده چلارلر زیرا بونلر آلات شربدن دكلدر اگرچـه اهل شرب مجلسنده بعض اوقاتلرده استعمال ایدرلرسـه ده

وبو اهل شربك مجرد بونلري استعمال وبونلردن استلذاذ ايلدكاري سببيله آنلره آلت اولمق لازم كلز مكر اهل شرب مراد ايدرلرسه طبل غزات وحاجي دخي استعمال ايدرلر * پس انلره تشبه بزم مجلسمزده ممتنع اوليجق ناي ودف وقدوم بزم مجلسمزده مباح اولدي على الخصوص بونلرك تحريمنده نص صريح يوقدر بلكه بونلرك احيانا استعمالنده نص وارد اولدي نتكيم عن قريب ضرب دفوف بياننده كلور ان شاء الله تعالى بلكه قياس طيباتك كليسني حلال قيلمقدر مكر آنك تحليلنده فساد اوله زيرا الله تعالى بيورر (قل من حرم زينة الله التي اخرج لعباده) يا محمد كيمدر شول كمسه كه اللهك عبادي ايچون اخراج ايلديكي زينتي حرام قيلر * پس بو اصوات طيبه حرام دكلدر اصوات موزونه اولديغي حيثيتدن وبونلرك حرام قلنمسي بر آخر عارضي شيئدن كه اول اهل فسقه آلت اولمسيدر (وقال الامام اما الموزون المفهوم فهو الشعر فذلك لا تخرج الا من حنجرة الانسان فينظر فيما يفهم منه فان كان حسنا فحسن او قبيحا فقبيح على ما افاده الشافعي وقالت عائشة رضي الله عنها كان اصحاب رسول الله عليه السلام يتناشدون الاشعار وهو متبسم ولم ينقل عن احد من الصحابة انكار الاشعار باصوات طيبة والحان موزونة بل ربما كانوا يلتمسون تارة لتحريك الجمال وتارة للاستلذاذ) امام غزالي بيورر كه اما معنا مفهوم اولان موزونكه او شعردر پس اول شعر خروج ايتمز الا حنجرهٔ انساندن * پس نظر اولنورا كا اكر اول شعر عقلا وشرعا مستحسن ومندوب ايسه مقبولدر واكر اول شعر فحشيات وهجو وكذب على الله ورسول الله ايسه قبيحدر امام شافعينك افاده ايلديكي اوزره در حضرت عائشه رضي الله عنها بيورديلر كه اصحاب رسول عند رسول الله اشعار ديرلردي واول حضرت متبسم اولوردي واصحابدن بركسه دن منقول اولمديكه اصوات طيبه والحان موزونه ايله اولان اشعاره انكار ايدهلردي بلكه آزاولورديكه انلر شعري التماس ايدهلردي كاه دوهلري تحريك ايچون وكاه استلذاذ ايچون * پس ديرز الله حقيچون نيجه سرواردر نغماتك ارواحه مناسبتندن حتي اول نغماتك ارواحده تأثير عجيبه ايله تأثيري واردر * پس اصواتدن بعضيسي اول صوتدركه فرح ويرر وبعضيسي حزن ويرر وبعضيسي اويودر وبعضيسي طرب وشوق ويرر وبونغماتك تأثيري كوچك اوغلانجقلرده قتي مشاهددر بشكده اولديغي حالده پس دايهلرك صوت موزوني آني تسكين ايدر واول صبينك نفسي آغلمدن اول صوتي دكلمكه منصرف اولور

نتكيم ابن فارض حضرتلرى كندى نفسـنى صبى يه تشبيه ايدوب بيوررلركه
(وينبيك عن شانى الوليد وان نشا * بليدا بالهـام كوحى وفطنة * وان ان من شد
القماط وحن فى * نشاط الى تفريج غم وكربة * ينا غا فيلغى كل كل اصابه * ويصغى
لمن ناغاه كالمنصت * وينسيه مر الخطب حلو خطابه * ويذكره نجوى
عهود قديمة * ويعرب عن حال السماع بحاله * فيثبت للرقص انتفاء النقيصة *
يعنى بنم مساعده اولان ذوقدن خبر صورون سكا انبا واخبار ايدر بنم حالمدن بشكده
اولان وليد وحى كبى اولان الهام سببيله وفطنتى سببيله اكرچه آ كلامز لغله
نشو ونماده ايسه ده شو وقتده سكا خبر ويرركه شد ايد قماطدن انين ايليه
وحنين قيلسه يعنى مشتاق اولسه نشاط وصفايه زياده كربت وغمومك تفريجنه
اول زمانده اكا مناغات اولنور يعنى خوش آوازله نغمه لر قلنور * پس اول
نغمه لرى ايشتمكله كل كلالت وملالت كه اكا اصابت ايتمشيدى لغو وزائل اولور
واوصبى قولاق طوتر نغمه ايلين كسه يه منصت كبى يعنى ساكت اولوب
ديكلينلر كبى واول كوچوكه اوتندرر اول قماطك خطبنك تخلقى خطب
امر عظيمه ديرلر اول ناغينك حلو خطابى اول اوغلنجغه آكدير رعهد قديمه ده
اولان كيزلو جه خبرلرى واول وليد اعراب واظهار ايلر حاليله حال سماعى * پس
ثابت قيلر رقص ايچون نقصك نفيى زيرا بعضيلر رقصه نقص ايراد ايدوب
الرقص نقص ديشلر * و بو ابيات معرفت سماعك شرحى تائيه يه منسوب اولان
شرحده على التفصيل ذكر قيلنمشدر مراد اولنور سه انده طلب اولنه
(كما قال الشيخ سعدى * اشتر بشعر عرب درحالتست وطرب * كر ذوق نيست
ترا كژ طبع جانورى * وكذا قال * وعند هبوب الناشرات على الحمى * تميل
غصون البان لا الحجر الصلد * فى الجمله معطوف در صبى اوزره يعنى اول نغماتك
تأثيرى دوه ده دخى مشاهد در بلادت طبعى وار ايكن بيله اكا شويله تأثير ايدركه
آنك كتورديكى احمال ثقيله اكا خفيف كاورو مساعده اولان قوت نشاطى سببيله
اكا مسافهٔ بعيده قصير كاور وشول كسه كه سماع آنى تحريك وتشويق ايتميه
اول ناقصدر اعتدال روحانيه وعنصريه دن خارجدر وغلظت طبيعتده
وكثافت بشريتده دوه لردن وساير حيوانلردن حتى زياده در زيرا بو جمله سى
متأثر اولورلر نغمات لذيذه ايله (قال فى تفسير حسين الواعظ هذه الابيات اللطيفة
ما همه اجزاى آدم بوده ايم * در بهشت آن لحنها بشنوده ايم * كرچه برما ريخت
آب كل شبهى * يادما آيد از آنها اكه كهى * پس نى وچنك ورباب وسازها *

چیزه کی ماندبدان آوزاها * عاشقان کین نغمهارا بشنوند * جز بکذارند سوی کل زوند * وبعضی مفسرلر (فاما الذین آمنوا وعملوا الصالحات فهم فی روضة یحبرون) حبره نغمهٔ حسنه یه دیرلر دیمشلریعنی مؤمن اولوب عمل صالح ایشلینلر جنت روضه لرنده سماع ایدرلر تکیم روایتدر که رسول الله علیه السلام برکون جنتی ذکرایلدی واول قومک آخرنده براعرابی واریدی دیدیکه یارسول الله جنتده سماع وارمیدر علیه السلام بیوردیکه نعم یااعرابی جنتده برنهروار در آنک اطرافنده بکر حوریلر واردرکه تغنی وسمر آغاز ایدرلر شول صدالرله که خلایق آنک مثلنی ایشتمامشدر وبوسماع جنتک افضل نعمتیدر * پس سماع افضل نعیم اهل جنت اولیجق نیجه انکار اولنور (وقال الامام فی الاحیاء رأیت مکتوبا فی الانجیل قال الله تعالی غنینالکم فلم ترقصوا ای شوقنا کم فلم تشتاقوا) امام غزالی احیاده بیوررلرکه بن انجیلده مکتوب کوردم حق تعالی بیوردیلرکه قوللرم بن سزه شوق ویردم سز نیچون بکامشتاق اولمزسکز بز سزه غنا قلدق سز نیچون رقص ایتمزسکز اما سماعک تحریمنه قائل اولان منکرلرک حجت ابراز ایلدکاری حق تعالینک بوقولیله که بیورر (ومن الناس من یشتری لهو الحدیث) یعنی ناسدن بعضیسی شول کمسه لردرکه اشترا ایدرلر سوزک لهونی ابن مسعود بوندن مرادغنادر دیمش * پس جواب ویرلمشدر بونکله که تحقیقا لهوحدیثی دینله المق اولهوحدیثه دینبدل قلمق لق ایله اول لهو حدیثله الله یولندن ضال اولمدن اوتری بوحرامدر ومذمومدر بونده برکسه نک نزاعی یوقدرهرغنادینندن بدل اولمزکه اول غنادینله اشترا اونه والله یولندن مضل اوله آیتده اولان غنا بومنوال اوزره اولان غنادر فرضا برکسه قرأن اوقسه انکله ضلالت قلمه دن اوتری بومنوال اوزره قرأن اوقمق حرامدر تکیم شول منافق ناسه امامت ایدوب صلوتده اوقزدی الاسورهٔ عبس یی اوقوردیکه اول سورهٔ عبس ده حضرت رسوله عتاب اولدیغیچون * پس حضرت عمر آنک قتلنه قصدایلدی پس شعر وغناایله اضلالک تحریمی بطریق الاولی در *(واما ماروته عائشة رضی الله عنها عن النبی علیه السلام انه قال ان الله حرم المغنیة وبیعها وثمنها وتعلیمها فالمراد به الجاریة التی تغنی للفساق فی مجلس الشراب فلا یفهم تحریمه من هذا الحدیث) اما حضرت عائشه نک حضرت نبیدن روایت ایلدیکی حدیث که پیغمبر علیه السلام بیوردی تحقیقا الله تعالی مغنیه اولان جاریه نک بیعنی وثمنی وتعلیمنی حرام قیلدی * پس بوندن مراد شول

جاریه‌که مجالس شراب‌ده فساق ایچون تغنی ایلیه بو حدیثدن مطلقا سماعك تحریمی منفهم اولمزقنده قالدیکه بزم سماعمز * ومنکرلر بو حدیثی دخی حجت قیلدیلرکه حضرت جابردن مرویدر نبی علیه السلام بیوررلرکه (کان ابلیس اول من ناح واول من تغنی) یعنی ابلیسدر نوحه ایدنلرك اوّلی ودخی ابتدا تغنی ایدن ابلیس آولدی بزدیرز لاجرم ابلیسك نیاحه سندن داود علیه السلامك ومذنبینك نیاحه سی استثنا اولدیغی کبی غنادخی استثنا اولنور اویله غنا که قلبده مباح ومندوب اولان ذوقی تحریك ایلیه شول جاریه‌لرك غناسی کبی که بیت رسول الله‌ده یوم عیدده تغنی ایلدیلر وحضرت نبی مدینه یه کلدکده تغنی ایلدیلر عن قریب تفصیلی کلور وکذلك منکرلر ابو امامه‌نك نبی علیه السلامدن روایت قیلدیغی حدیثله حجت قیلدیلر وحضرت نبی علیه السلام بیوردیلرکه (مارفع احد صوته بغناء الا بعث الله شیطانین علی منکبیه یضربان باعقابهما علی صدره حتی یمسك) یعنی براحد ایرله مغله صوتنی یوکسلتمز الاحق تعالی انك اموزلری اوزره ایکی شیطان بعث ایدر اول ایکی شیطان اوکچه‌لریله انك سینه سنه اوررلر تاساکن اولنجیه دك * پس بزدیرز بو حدیث غنانك بعض انواعنه منزلدر اویله غنا که قلبدن شیطانك مرادی اولان شیئی محرك اوله که شهوت نفسانیه‌ده عشق مخلوقدر اما بزم اخوانمزك سماعی وفعلی مراد شیطانه ضد ومخالفدر بونك برله‌که رسول علیه السلام سماعی تجویز ایلدی نتکیم جاریه‌لرك قصه سنده عن قریب کاسه کرك وحبشه‌نك قصه سنده مرویدر * پس بوموضعده تجویز نصدر اباحت سماعه * اما نبینك آخر موضعده منفی بیورملری تأویل ویاخود نهی تنزیهه محتملدر اما فعلك تأویلی یوقدر نتکیم اول جاریه‌لرك فعلی مقرردر وکذلك منکرلر بو حدیثله دخی حجت قیلدیلرکه رسول علیه السلام بیورر (کل شیء یلهو به الرجل فهو باطل الا تأدیبه فرسه ورمیه بقوسه وملاعبته بامرأته) فلا یدل علی التحریم بل یدل علی عدم الفائدة * وکذلك منکرلر بو حدیثله دخی حجت قیلدیلرکه پیغمبر علیه السلام بیوردیلرکه تحقیقا هر شیء که رجل اویناروا کا مشغول اولور باطلدر الا آتنی تأدیب ایتمسی دکل ویای ایله اوق آتمسی دکل وخاتونیله ملاعبه ایتمسی دکل بودخی مطلقا سماعك تحریمنه دلالت ایتمزبلکه عدم فائده سنه دلالت ایدر وبودخی سماعدن لهو مراد اولنورسه اولور ودخی منکرلرك دلیل قویلری حضرت پیغمبرك بو حدیث شریفیدرکه (کل لهو حرام الا المناضلة والملاعبة بالاهل وقوله علیه السلام

كل ما يلهيك عن الله فهو حرام وقوله عليه السلام استماع الملاهي فسق والاستلذاذ به كفر) وكله لا يدل على تحريم السماع لانه ليس بلهو عند الشافعي والغزالي واكثر المشايخ * يعني هر برلهو حرامدر انجق اوق آتشمق دكل وملاعبة اهل دكادر بيوردقلريدر ودخي هر شول شيء كه سني اللهدن مشغول قيله اول حرامدر بيوردقلريدر * ودخي ملاهينك استماعي فسقدر واستلذاذي كفردر بيوردقلريدر وبو حديث شريفلرك كايسي تحريم سماعه دلالت ايتمز يرا سماع لهو دكادر شافعي وغزالي واكثر مشايخ كبارقتنده و بزم قتمزده ونه حالله سماع بزي اللهدن غيره مشغول قيلار بلكه بزي اللهه مشغول قيلور ومراديمز دخي سماعدن اللهه مشغول اولمقدر باخصوصكه سماع روحانيدر وملاعبة بالاهل جسمانيدر * پس نفساني مباح اولهده روحاني نه حالله مباح اولميه بونك برله كه سماع عاشقان لهو دكادر اماڭچن سماعدن مراد لهو اولورسه بزم قتمزده دخي اولهولك استماعي فسق واستلذاذي كفردر (واما قول ابن عمر الا لا اسمع الله لكم القوم المجرمين وفيهم رجل يغني كذلك لا يفيد التحريم من حيث انه غناء بل لكونهم مجرمين ولكون سماعهم لغلبة الشهوة لا الشوق الى لقاء الله او الى زيارة بيت الله بل لمجرد اللهو وكان منكرا بالاضافة الى حالهم) اما ابن عمرك قولي كه آكاه اولك اي امة محمد الله تعالى سزي سامع قلمسون شول قوم مجرميني كه انلرك ايچنده مغني اوله بو دخي انلرك كبي تحريمي افاده ايتمز غنا اولديغي حيثيتدن بلكه اول قومك مجرم اولدقلري حيثيتدن دلالت ايدر وانلرك سماعي غلبهٔ شهوت ايله اولديغندن اللهك لقاسنه وياخود زيارت بيت اللهه شوقلري ايچون دكادر بلكه مجرد لهو ولعب ايچوندر * پس بونلرك كندي حاللرينه نسبت انكار اولنمشدر واما شول كلامكه نافعدن روايت اولندي نافع حضرتلري بيورديكه ابن عمر ايله بريولده بيله ايدم * پس برشبانك دوديكنك سسني اشتدي هماندم ايكي بارمقلرين قولاغنه قودي اندنصكره يولدن چقدي دائماديرديكه يا نافع ايشيدرميسك شول آوازي حتى بن ديدمكه ايشتمزم * پس بارمقلرين چيقاروب ديديكه يا نافع پيغمبري بويله كوردم ديدي بو دخي سماعك تحريمنه دلالت ايتمز يرا بارمقلرين قولاقلرينه قومسي انجق كندي اشلمدي ونافعه يا نافع سنده بويله ايله ديمدي ونافعك سماعنه انكار ايتمدي اكر آنك قتنده حرام اوليدي نافعه دخي كندي اشلديكني امر ايدردي واني انكچون اويله ايلديكي اوحالده ذكرده ياخود فكرده ايدي * پس ذكري وفكري آنك

سماعندن اولی کورب قلبی اکا مشغول اولمسون دیو بارمقلرین قولاغنه قودی
وبزدخی سماعك بعضی اوقاتده واکثر احوالده ترکن اولی کوررز وفتنا کیم
بو سماعك حقنده نص اولمدیسه وقیاس دخی برمنصوص اوزره مستقیم
اولمدیسه سماع تحریمنه اولان قوللر باطل اولوب بو فعل دخی سائر مباح اولان
فعللر کبی بلاحرج باقی قالدی * پس سماعك حکمی قلبده اولان شیئك حکمی
اولور زیرا تحریك ایتمز الا قلبده هر نه ایسه آنی تحریك ایدر اکر ایو اکر کوتو

(قال الامام من احب الله وعشقه واشتاق الی لقائه فلا ینظر الی شیء الا یراه فیه
ولا یقرع سمعه قارع الا سمعه منه) امام غزالی بیوررکه شول کمسه که اللهه
محبت ایده وعاشق اوله ولقاسنه مشتاق اوله پس اول کمسه برشیئه نظر ایتمز
الا انده حقی کورر وسمعنه برشیء طوقنمز الا آنی حقدن ایشیدر * پس سماع انك
حقنده انك شوقنی مهیج وعشقنی مؤکد اولور وقلبی چقماغنی چاقیجی اولور
اول عاشقدن مکاشفاتدن ومشاهداتدن نیجه حاللر استخراج ایدیجی اولورکه
آنی وصف مقالات احاطه ایلمز اول احوالی ذائق اولان عارفلر بیلورو انك ذوقنده
حسی کلیل اولنلر اکا انکار قیلورلر ومنکر اولنلر حقنده حضرت مولانا
بیوررلرکه * کر سماع عاشقانرا منکری * حشر کردی درقیامت باسکان *
شهباز جناب ذو الجلالست سماع * فراش قلوب اهل حالست سماع * درمذهب
عاشقان حلالست سماع * درمذهب منکران حرامست سماع * واول احواله
صوفیه عندنده وجد دیمکله تسمیه اولنور وجد وجوددن مأخوذدر
ومصادفه دن مأخوذدر یعنی بولمق وملاقات ایلمق زیرا اول سامع اول احواله
مصادف ایلرکه اول احواله سماعدن اقدم مصادف ایلمامش ایدی وبو احوال
محبینك غایت مطالبیدر وکل قربتلرك ثمراتنك نهایتیدر * پس بو احواله
مفضی وسبب اولان دخی تقریب شیلر جمله سندندر معاصی ومباحات
جمله سندن دکلدر وبو احوالك قلبه حصولی سماع سببیله درفافهم لا تنکر الاحوال

(الباب الثالث فی ضرب الدف)

(روی عن عائشة رضی الله عنها وعن ابیها اتفاقا علی الروایة عنها قالت دخل
ابو بکر علی وعندی جاریتان تغنیان بما تقاولت الانصار یوم بعاث ورسول الله
صلی الله علیه وسلم متغش بثوبه فنهاهما ابو بکر وقال مزامیر الشیطان فی بیت
رسول الله وذلك فی یوم عید فکشف النبی علیه السلام عن وجهه وقال یا ابابکر
ان لکل قوم عیدا وهذا عیدنا) بو حدیث شریفی حضرت عائشه بیوررلرکه

حضرت ابو بکر بنم اوزریمه داخل اولدی وبنم قتمده ایکی جاریه وار ایدیکه تغنی
ایدرلردی شول شعرلرله که انصار یوم بغاثده مقاتله قیلمشلردی بغاث بضم الباء
مدینه یه قریب بر موضعدرکه آنده اوس وخزرج قبیله لرینک عظیم قتالی
اولمشدر وحضرت رسول علیه السلام جاریه لرک تغنیسی حالنده قفتانلرین
بورنوب یاتوردی * پس حضرت ابو بکر حضرت عائشه یی نهی ومنع ایلیوب
دیدیکه رسول الله اونده مزامیر شیطان نیلر * پس حضرت رسول علیه الصلوة
والسلام برده یی مبارک یوزلرندن کیدروب بیوردیلرکه یا ابا بکر تحقیقا هر بر قومک
بر بیرامی واردر وبو کون بزم بیرامیزدر * شیخ اکمل الدین بیورورلرکه علماء اراله مقده
اختلاف ایتمشلردر اهل حجازدن بر جماعت مباح قیلمشلردر مالکدن روایت
اولنانده بودر وابو حنیفه واهل عراق حرام دیمشلردر وشافعی کریه عد ایتمشلردر
مذهب مالکده مشهور اولنده بودر سماعی مجوز کوروب بو حدیثله حجت
ایراز ایدرلر * اما محرم اولنلر جواب ویررلرکه بو محل نزاع دکلدر زیرا بو غناء شجاعت
وقتالده مهارت وحذاقت حقنده وبوکا بکزرشیلرده اولدی بو خصوصده
کلام یوقدر وبو منوال اوزره اولان غناء جائزدر زیرا بونده فساد یوقدر حرام
اولان غناء اولدرکه ناسی شروره تحریک ایده وبطالت وقبحه تحمیل ایده *
وبر روایتده دخی جاریتان ضرب دفوف ایدرلردی وبر روایتده جاریتان
دفله اوینرلردی دف ضم داله اولمق اشهر وافصحدر شیخ اکمل کلامی بو روایه دکدر
وشیخ اکمل الدینک ذکر ایلدیکندن منفهم اولان اولدرکه بزم اخوانمزلک سماعی
مباح اوله اول اشعار فضلا وبلغا ایله تغنیلری مباح اوله زیرا بونده فساد یوقدر
ودف چالمه لریده مباحدر علی روایة اخری که (تدفان) در ورقصلریده مباحدر
روایة ثالثه اوزره که (تلعبان بالدف) در زیرا بو روایتلرک کلیسی روایت صحیحه در
وصاحب المفاتیح شرح مفاتیحده بو حدیثک شرحنده دیرکه بو حدیث
دلالت ایدر ضرب دف وقرائت اشعاره که آنده وصف زنان مغنیه وهجو مسلم
اولمیه غناء وسماعک حرام اولمسی لهو ولعب ولغو طریقنده اولانده سماع حرامدر
دینلرک قتنده واهل صلاح وفقرا وعشاق ایسه بویله لهو ولعبله سماعدن منزهدرلر

(فان قلت ما تقول فی قول بعض شراح المشارق الذی قال فی شرح هذا الحدیث
قوله علیه السلام هذا عندنا اعتذار عن عائشة فان اظهار السرور فی العید
من شعائر الاسلام ولیس هو کسائر الایام قال الشیخ فیفهم من قوله ان السماع
الغناء جائز یوم العید ولا یجوز فی سائر الایام قلنا وعلی هذا التقدیر یجوز لنا سماع

لان لنا كل يوم عيدا بل فى كل نفس عيدين وللعامة فى كل سنة مرتين كما قال مولانا وسيدنا وسلطاننا ومرشدنا *(مثنوى)*

عارفان دردمى دوعيد كنند * عنكبوتان مكس قديد كنند

(وقال ابن الفارض)

وعندى عيدى كل يوم ارى به * جمال محياها بعين قريرة

پس سن نه دیرسك بعض شراح مشارقدن حضرت رسولك وهذا عيدنا قولى حضرت عائشه طرفندن اعتذاردر دبومعنى ويررلر زيرا يوم عيده اظهار سرور شعائر اسلامدر حالبوكه يوم عيد سائر ايام كبى دكلدر * پس بونك قولندن منفهم اولان اولدركه تحقيقا سماع جائزدر ديرز زيرا بزم ايچون هركونده برعيد واردر بلكه هر برنفسده ايكى عيد واردر برى نفى اغيار ايلمه وبرى دخى اثبات محبوب غيب ايلمه وعامهٔ ناس ايچون هرسنه ده ايكى كره عيد ايلمك واردر * نته كيم حضرت پيريمز سلطانمز بيوررلركه عارفلر هردمده ايكى عيد ايدرلر اما عنكبوت مرتبه سنده اولان اهل نفس اتلر قوريدوب قديد ايدرلر * وابن فارض حضرتلرى بيوررلركه بنم قتمده عيدم هرشول كونده دركه بن اول محبوبى كورم آنك جمال كمالنى مشاهده قيلم * امام غزالى بيوررركه سماع اوقات سروره سرورى تأكيد ايدر وآنى مهيج ومحركدر چون اول سرور مباح اولديسه مثلا ايام عيده وكويكو اولدقده وغائبدن كمسه كلدكده ودوكون وقتنده واوغلان طوغدقده بوجمله سى مباحدر سرورى اظهاردن اوترى وبومذكوراته دلالت وشهادت حضرت نبى عليه السلامك مدينه يه كلديكنده بعضى مغنيه خاتونلر انشاد شعر ايدوب دفله والحانله استقبال ايدوب بوبيتى ديرلردى

طلع البدر علينا * من ثنيات الوداع

وجب الشكر علينا * ما دعا لله داع

ول حضرتك قدومى سببيله اولان سرورى اظهار ايچون بو احوالى ايدرلردى وبوسرور سرور محمد عليه السلامدر بومنوال اوزره سماع جائزدر هر قادمك قدومنده وهر سبب مباحك اسباب سرورنده وشول كلمات كه بومحله كانجه يه دك ذكر ايلدك ارباب ظاهرك فهملرينه لايق كلامدر * اما اصحاب باطن هر شيئك حقيقتنه نظر ايدرلر * پس هرشيدن تسبيح اللهى وتنزيه اللهى استماع ايدرلر زيرا هرشئ حقى مسبح ومقدسدر نته كيم الله تعالى بيورر (وان من شئ الا يسبح بحمده

ولكن

ولكن لاتفقهون تسبيحهم) هيچ برشئ يوقدر الااول اللهى تسبيح ايدرحمدنه متلبس اولديغى حالده لكن اى ظواهر اشياده قلانلرسزانلرك تسبيحنى بيله مزسكز * پس دف وناى ودودك وطبل ونقاره وبونلرامثالى اولان سازلر دخى داخلدر پس بوجمله سى الله تعالى يى ذكروتسبيح وتقديس ايدرلرشاننه لايق اولان شيلردن پس ارباب ظاهر اهل طريقه نيچه انكار ايدرلركه تسابيح اشيايى استماع ايدرلر

(بيت)

چيست ميدانى صداى چنك وعود * انت حسبى انت كافى ياودود

تمّ

وكان تمام طبعه بدار الطباعة الباهره * الكائنة ببولاق مصر القاهره ملحوظا بعين عناية ناظرها السنى المراتب * حضرة حسين افندى الملقب براتب * ومشمولا برعاية رئيس مصححيها المفتقر الى الطاف ربه الصمد المدعو بالشريف احمد * على ذمة الحاج عثمان نورى افندى الاسلامبولى لخمس ليال بقين من صفر الخير * سنة ست وخمسين ومائتين بعد الالف من هجرة ختام الرسل الكرام صلى الله وسلم عليه وعلى آله واصحابه المكملين

بكماله

